

**SUTÛRÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ
VE DÎVÂNİ**

Emine ADAŞ
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun GÜVEN
AFYONKARAHİSAR 2008

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUTÛRÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DİVÂNI

Hazırlayan
EMİNE ADAŞ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun GÜVEN

AFYONKARAHİSAR 2008

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Sutûrî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29 / 08 / 2008

Emine ADAŞ

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI**İmza**

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Feridun GÜVEN

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

: Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim HAKSEVER

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, yüksek lisans öğrencisi Emine ADAŞ'ın SUTÛRÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÎVÂNI başlıklı tezi 29/08/2008 tarihinde, saat 10:00'da yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında, Yüksek Lisans Yeterlik tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ

Enstitü Müdürü

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ
SUTÛRÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÎVÂNİ

Emine ADAŞ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Ağustos 2008

TEZ DANIŞMANI: Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun GÜVEN

Hicrî 1828’de henüz sağ olduğu bilinen İbrahim Sutûrî, son dönem Divân şairlerindedir.

Çalışmamızda, şiirlerinden yola çıkılarak Sutûrî’nin, hayatı, edebî şahsiyeti ve eseri hakkında bilgi verilmiş, Divânı’nın transkripsiyonlu metni oluşturulmuştur.

Sutûrî’nin Divânı’ndan başka bir eseri bilinmemektedir. Divânı, 538 gazel, 3 muhammes, 2 müseddes, 2 tahmis, 1 müstezat, 1 mesnevi, 2 murabba, 3 kaside, 9 tarih ve 4 beyitten oluşmaktadır. Kullandığı nazım şekillerinin dağılımı Sutûrî’nin bir “Gazel Şairi” olduğunu ortaya koymaktadır.

Divan şairlerinin halk şairlerinden etkilenmesi ve güçlü şiirler ortaya koyamaması, bunun yanında mahallileşme akımının da etkisiyle dilin giderek sadeleşmesi ve deyimlerin çokça kullanılması 19. yüzyıl Divan şiirinin belirleyici özelliklerindedir. Sutûrî Divânı’nda bu özellikleri görmek mümkündür. Divan şiirinin son döneminde Divan edebiyatı anlayışıyla şiirler ortaya koymaya çalışan şair, Divan şiirinin en güçlü şairlerinden Fuzûlî’yi ve üslûbunu kendine rehber seçmiş ve o üslûbun ustalığına erişmeye gayret etmiştir.

Divân edebiyatının varlığını sürdürdüğü 19. yüzyıl şiir anlayışının ve sosyal hayatının ortaya konmasına Sutûrî Divânı’nın küçük de olsa bir katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Sutûrî’nin hayatı, şiir anlayışı ve Divânı hakkında bilgiler verilerek onun kültür ve edebiyat dünyamıza kazandırılmasına çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sutûrî, İbrahim, Divân, Şiir, 19. yüzyıl

ABSTRACT OF MASTER THESIS**SUTÛRÎ, HIS BIOGRAPHY, HIS LITERARY IDENTITY AND HIS DIVAN****Emine ADAŞ****AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE DEPARTMENT****August 2008****ADVISER: Yrd.Doç.Dr. Hikmet Feridun GÜVEN**

Being known as alive in Muslim calendar 1828 ,İbrahim Sutûrî, is one of the Divan poets of last era .In our study, beginning with analyzing his poems, information is given about Suturi's biography , literary identity and his work, his Divan's transcribed text is formed. Any other work of Suturi's is not known except his Divan. His Divan is consisted of 538 ghazals, 3 muhammes, 2 müseddes, 2 tahmis, 1 müstezat, 1 mesnevi, 2 murabba, 3 eulogies , 9 tarih ve 4 couplets. His usage of verse regulation manifests his being a "ghazal poet".

The effects of folk poets on Divan poets and their lack in producing strong poems , in addition to them the pureness of language and the usage of idioms with the effect of movement of localization are the characteristics of 19.century Divan poem. It is possible to see these characteristics in Suturi's Divan. When Divan poem is dying in agony ,the poet is trying to produce poems with the mind of Divan literature , he chooses Fuzuli,one of the strongest poet of Divan and his style as a guide and he has done his best to become an expert of his style.

Suturi's Divan is considered as having a contribution, even it is a small contribution, in determining the last moment when Divan literature is in existence and manifesting 19.century poetry understanding and social life . The aim through the study is bringing him into our culture and literature world by giving information about Suturi's life,his poetry understanding and his Divan.

Key words : Sutûrî, İbrahim, Divân, Poem, 19. century

ÖNSÖZ

“Bir edebiyatın gerçek anlamda anlaşılması, bu edebiyatı vücuda getiren ürünlerin ve bu ürünleri oluşturan sanatkârların fikir ve hayâl dünyasına girerek değerlendirilmesi mümkün olacaktır.¹”

M. Nejat SEFERCİOĞLU

“Divân Edebiyatı”, Türk kültür tarihinin önemli bir parçasıdır. Milletimizin asırlar boyunca yazdıkları her satırda, her mısırda ortaya koydukları bu bedî zevkin yeni nesillerin duygu dünyasında yer bulamamış olması ne hazin bir şeydir.

Bugünkü nesillerimizin hayli uzağına düşen Divân şiiri estetiğinin, gençlerimizin hissiyatında yer alabilmesi için öncelikle bu estetiğin ilmî mânâda ortaya konması gerekmektedir. Bu da ancak bu devirde ortaya konmuş eserlerin önce ilmî anlamda transkribe edilerek Latin asıllı Türk alfabesine aktarılması, daha sonra da bu metinler üzerinde o estetiği ve bedî zevki ortaya koyacak tahlil, inceleme ve benzer araştırmaların yapılarak sanat, sanatçı ve dönem hakkında doğru sentezlere ulaşılması ile mümkündür.

Son yıllarda edebiyat fakültelerinde, sosyal bilimler enstitülerinde yapılan lisans, yüksek lisans ve doktora çalışmalarına baktığımızda bu konudaki eksikliğin hızla giderilmeye çalışıldığını görürüz; ancak metin neşirleri, tahlil, inceleme ve şerh çalışmaları yine ve hâlâ zirve şahsiyetler üzerinde yapılmaktadır. Oysa Divân edebiyatımızda zirvedeki şahsiyetlerin etrafını oluşturan, her ne kadar zirveye tırmanamamış olsa da edebiyat ve sanat dünyamıza en azından adımın anılmasını gerektirecek kadar katkıda bulunmuş şairlerin de araştırma ve inceleme konusu yapılması gerekir.

¹ M.Nejat SEFERCİOĞLU, Fuzûlî Divân’ında Sevgilinin Fizikî Yapısı ile İlgili Özellikleri, Ankara 1981 (H.Ü. Bil. Uz. Tezi)

İşte bizi böyle bir çalışma hazırlamaya ve İbrahim Sutûrî Divânı üzerinde çalışmaya iten sebep budur. Yukarıda sözünü ettiğimiz eksiklikleri gidermek noktasında karınca kararınca bir şeyler yapmak maksadı ile danışmanım, Hocam Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun GÜVEN'in tavsiyesi ve teşvikiyle "İbrahim Sutûrî Divânı" konusunu "Yüksek Lisans Tezi" olarak hazırlamaya çalıştık.

Bu çalışmanın her aşamasında tavsiye, teşvik ve yardımlarını benden esirgemeyen Kıymetli Hocam Yrd. Doç. Dr. Hikmet Feridun GÜVEN Beyefendi'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Emine ADAŞ
Afyonkarahisar / 2008

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	iii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iv
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	v
ABSTRACT OF MASTER THESIS	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ	xviii
KISALTMALAR DİZİNİ	xix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SUTÛRÎ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DİVÂNİ

1. SUTÛRÎ'NİN HAYATI.....	3
2. DÎVÂNİ	4
3. EDEBÎ ŞAHSİYETİ	5
3.1 KULLANDIĞI NAZİM ŞEKİLLERİ	5
3.2 VEZİN VE KAFİYE	5
3.3 DİL VE ÜSLUBU	16
3.4 DEYİMLER.....	22
3.5 İKTİBASLAR.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

SUTÛRÎ DİVÂNİ'NİN İNCELEMESİ

1. DİN	28
--------------	----

1.1 ALLAH.....	28
1.2 MELEKLER	34
1.2.1 Azrâil.....	34
1.2.2 Cebrâil.....	35
1.2.3 Kîramen Katibin	36
1.3 KUTSAL KİTAPLAR.....	37
1.3.1 Kur'ân-ı Kerim	37
1.4 SÛRELER.....	38
1.4.1 Kevser Sûresi.....	38
1.4.2 Tâ-Hâ Sûresi.....	38
1.4.3 Şems Sûresi.....	39
1.5 ÂYETLER, HADİSLER VE DİNÎ-TASAVVUFİ KAYNAKLI SÖZLER	39
1.5.1 Âyetler.....	39
1.5.2 Hadisler	42
1.5.2.1 Hadis-i Kudsî.....	42
1.5.2.2 Hadis-i Şerîf.....	44
1.5.3 Dinî-Tasavvufî Kaynaklı Sözler	45
1.6 PEYGAMBERLER	47
1.6.1 Hz. Muhammed (S.A.V.)	48
1.6.2 Hz. Eyyub	50
1.6.3 Hz. İbrahim	50
1.6.4 Hz. İsa	51
1.6.5 Hz. İsmail.....	52
1.6.6 Hz. Süleyman.....	52
1.6.7 Hz. Yusuf	53

1.6.8 Hz. Yakup	54
1.6.9 Hz. Nuh	55
1.6.10 Hz. Hızır	55
1.6.11 Hz. Lokman	56
1.7 ÇAR-YAR-I GÜZİN (DÖRT HALİFE)	57
1.7.1 Hz.Ebu Bekir (r.a)	57
1.7.2 Hz. Ömer (r.a.)	58
1.7.3 Hz. Ali (r.a.)	59
2. CEMİYET	59
2.1 ŞAHISLAR.....	59
2.1.1 Hükümdarlar	59
2.1.1.1 Sultan Mahmut.....	59
2.1.2 Diğer Devlet Erkânı	60
2.1.2.1 Sadrazam El-Hac Yusuf Paşa	60
2.1.2.2 Erzurum Valisi Mehemed Ra'uf Paşa	62
2.1.2.3 Erzurum Ser-Zağarı Ali Ağa.....	63
2.1.2.4 Erzurum Ser-Zağarı Hüseyin Ağa	64
2.1.2.5 Erzurum Ser-Bevvabini Osman Ağa	66
2.1.3 Erzurum Eşrâfi	67
2.1.3.1 Kulkule-zâde Ömer Ağa.....	67
2.1.3.2 Kulkule-zâde Muhammed Ağa.....	67
2.1.3.3 Hasankaleli Alemdar Mustafa	68
2.1.3.4 El-Hac Mustafa Ağa	69
2.1.4 Tarihî ve Efsanevî Şahsiyetler	70
2.1.4.1 Kutsal Kitaplarda Adı Geçen Şahıslar	70

2.1.4.1.1 Karun	70
2.1.4.1.2 Nemrud	71
2.1.4.1.3 Lokman	72
2.1.4.1.4 Züleyha	72
2.1.4.2 Acem Menşe'li Kahramanlar	73
2.1.4.2.1 Cem (Cemşid).....	73
2.1.4.2.2 Dahhâk	74
2.1.4.2.3 Dârâ.....	74
2.1.4.2.4 Feridun	75
2.1.4.2.5 Rüstem	75
2.1.4.2.6 Skender (İskender).....	75
2.1.4.3 Mutasavvıf Şahsiyetler	77
2.1.4.3.1 Edhem	77
2.1.4.3.2 Hallac-ı Mansur	77
2.1.4.3.3 Şeyh San'an	78
2.1.4.4 Hükemâ ve Filozoflar	79
2.1.4.4.1 Calinus	79
2.1.4.4.2 Eflatun (Felûtun).....	79
2.1.4.4.3 Lokman Hekim	79
2.1.4.5 Ünlü Aşk Kahramanları.....	80
2.1.4.5.1 Ferhâd	80
2.1.4.5.2 Kays (Mecnûn)	81
2.1.4.5.3 Leyla	82
2.1.4.6 Şairler.....	83
2.1.4.6.1 Hassan.....	83

2.1.4.6.2 Nâbî.....	84
2.1.4.6.3 Nesimî.....	84
2.1.4.6.4 Râgıb.....	85
2.2 KAVİMLER	85
2.2.1 Hint (Hindû).....	85
2.2.2 Tatar.....	86
2.3 ÜLKELER	87
2.3.1 Çin	87
2.3.2 İnan.....	87
2.3.3 Ken'ân.....	88
2.3.4 Mısır	88
2.3.5 Turan.....	89
2.4 ŞEHİRLER	89
2.4.1 Bağdat	89
2.4.2 Bedahşan.....	90
2.4.3 Erzenîrum (Erzurum)	90
2.4.4 Halep	91
2.4.5 Hoten	91
2.4.6 Kahire	92
2.4.7 Kandehear	92
2.4.8 Sıfahan (Isfehan).....	93
2.4.9 Şam.....	93
2.5 NEHİRLER.....	93
2.5.1 Ceyhun Nehri	93
2.5.2 Fırat Nehri	94

2.5.3 Nil Nehri.....	94
2.6 SOSYAL HAYAT.....	95
2.6.1 Savaş Aletleri.....	95
2.6.1.1. Ok.....	95
2.6.1.2. Kılıç	96
2.6.1.3 Hançer.....	96
2.6.2 Eğlence Hayatı.....	97
2.6.2.1. Bezmle İlgili Mefhumlar	97
2.6.2.1.1 Bezm	97
2.6.2.1.2 İçki	99
2.6.2.1.3 Mum.....	101
2.6.3 Süslenme	103
2.6.3.1. Kıymetli Taşlar ve Madenler	103
2.6.3.1.1 Altın	103
2.6.3.1.2 Gümüş.....	103
2.6.3.1.3 İnci	103
2.6.3.1.4 La'l.....	105
2.6.3.1.5 Güher	105
2.6.3.2. Güzel Kokular	106
2.6.3.2.1 Anber, Misk, Müşk	106
2.6.3.2.2 Sürme	107
2.6.3.3. Yazı.....	108
2.6.3.3.1 Kalem.....	108
2.6.3.3.2 Hokka.....	108
2.6.3.3.3 Harfler.....	109

2.6.3.4.	Oyunlar	110
2.6.3.4.1	Satranç	110
3.	İNSAN	110
3.1	GENEL OLARAK İNSAN	110
3.2	SEVGİLİ.....	111
3.2.1	Sevgilide Güzellik Unsurları	112
3.2.1.1	Saç.....	112
3.2.1.2	Kaş	113
3.2.1.3	Kirpik.....	114
3.2.1.4	Göz.....	114
3.2.1.5	Yüz / Yanak	115
3.2.1.6	Gabgab	116
3.2.1.7	Hatt (Ayva Tüyle)	116
3.2.1.8	Hâl (Ben).....	117
3.2.1.9	Gamze	117
3.2.1.10	Dudak.....	118
3.2.1.11	Diş.....	119
3.2.1.12	Boy.....	119
4.	TABIAT	120
4.1	KOZMİK ÂLEM.....	120
4.1.1	Gökyüzü / Felek	120
4.1.2	Güneş.....	121
4.1.3	Ay.....	121
4.1.4	Yıldız	122
4.1.5	Merkür (Utarit).....	123

4.1.6 Venüs (Zühre)	123
4.2 HAYVANLAR	124
4.2.1 Kuşlar ve Kanatlı Hayvanlar.....	124
4.2.1.1 Kuş / Mürg	124
4.2.1.2 Anka / Simurg / Hümâ.....	124
4.2.1.3 Akbaba (Kerkes).....	125
4.2.1.4 Bülbül (Andelib).....	126
4.2.1.5 Doğan (Şehbaz).....	127
4.2.1.6 Tûtî (Papağan).....	128
4.2.1.7 Tavûs.....	128
4.2.1.8 Baykuş (Bûm).....	129
4.2.1.9 Karga (Zağ).....	129
4.2.1.10 Sinek (Mekes / Meges)	130
4.2.1.11 Pervâne.....	130
4.2.2 Karada Yaşayan Hayvanlar	131
4.2.2.1 Ahû.....	131
4.2.2.2 Arslan.....	131
4.2.2.3 Deve (Üştür / Naka).....	132
4.2.2.4 Ejdehâ / Ejderha.....	132
4.2.2.5 Mûr (Karıncı)	133
4.2.2.6 Mâr (Yılan)	133
4.2.2.7 Seg (Köpek).....	134
4.2.2.8 Semender	134
4.3 BİTKİLER	135
4.3.1 Ağaçlar	135

4.3.2 Çiçekler	136
4.3.2.1 Benefşe (Menekşe)	136
4.3.2.2 Gül / Gonçe	136
4.3.2.3 Haşhaş	137
4.3.2.4 Lâle	137
4.3.2.5 Nergis	138
4.3.2.6 Nesrin	139
4.3.2.7 Reyhan	139
4.3.2.8 Sümbül	140
4.3.2.9 Yasemin	140
4.3.2.10 Verd	141
4.3.3 Meyveler	142
4.3.3.1 Limon	142
4.3.3.2 Sîb (Elma)	142
4.3.3.3 Şeftali	143

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TRANSKRİPSİYONLU METİN

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	144
METNİN TRANSKRİPSİYONU	145
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	507
KAYNAKÇA.....	509
EKLER	511

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo-1 Divanda Kullanılan Arûz Kalıplarının Nazım Şekillerine Göre Dağılışı.....	7
Tablo-2 Divandaki Şiirlerin Redifleri ve Rediflerin Kullanım Sıklığı.....	13
Tablo-3 Divandaki Mükerrer Şiirler.....	22
Tablo-4 Divanda Kullanılan Deyimler ve Deyimlerin Kullanım Sıklığı.....	23
Tablo-5 Divanda Kullanılan Âyet, Hadis ve Dinî Tasavvufî Kaynaklı Sözler.....	27

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.s.	: Aleyhi Ve Selem
C	: Cilt
c.c.	: Celle Celelehü
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Düz.	: Düzenleyen
H	: Hicrî
Hz.	: Hazreti
M	: Miladî
Prof.	: Profesör
s	: Sayfa
S.A.V.	: Sallallahu Aleyhi Ve Selem
r.a.	: Radiyallahü anh
T.D.K.	: Türk Dil Kurumu
Yrd.	: Yardımcı

GİRİŞ

13. asırda Hoca Dehhani ile başlayan Divan şiiri estetiği ve bu estetiğin oluşturduğu bir bedii zevk 19. asra kadar etkisini ve varlığını sürdürmüştür. Yüksek Zümre Edebiyatı veya Saray Edebiyatı gibi toplumdaki kopuk olduğunu ima eden isimlerle anılsa da bu isimlendirmeler Divan şiirinin şanına hanel getirmez.

Başlangıçta Arap ve Fars edebiyatlarının etkisi ile Arap ve Fars şairlerin üslûplarını örnek alarak ve o olgunluğa erişmeye gayret ederek şiirler yazan şairler, 15. yüzyıla gelindiğinde Arap ve Fars şairlere meydan okumaya başlamışlar ve 15. asırdan sonra kendi tarzını oluşturmuşlardır. Divan şiirindeki bu yükseliş 16. asırda Bâkî ve Fuzûlî; 17. yüzyılda Nâbi ve Nef'î; 18. yüzyılda Nedim ve 19. yüzyılda da Şeyh Galib ile devam etmiştir. Edebiyat üzerine yazılmış tüm kaynaklar Divan edebiyatının son büyük şairi olarak Şeyh Galib'i gösterir. Şeyh Galib'in ölümü ile Divan şiirinin kan kaybettiği doğrudur ancak Divan şiiri Şeyh Galib'den sonra da varlığını sürdürmüştür.

Divan şairlerinin büyük bir kısmı Saray çevresinde yetişmiş, Devlet yönetiminde görev almış, padişahlar, sadrazamlar, paşalar ve valiler tarafından korunmuş olsa da saraydan uzakta bir yerlerde Divan şiiri anlayışı ile şiirler yazan, saraya sesini duyurmak istemeyen veya duyuramayan ve kendi köşesinde sessiz sedasız sayısız şiir yazan şairler de vardır.

Çalışmamıza konu olan İbrahim Sutûrî de işte bu sessiz sedasız şairlerdendir.

Çalışmamız temelde üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölüm'de daha önce hiçbir tezkirenin adından bahsetmediği şair Sutûrî'nin şiirlerinden hareketle hayatını ve edebî kişiliğini genel anlamda ortaya koymaya çalıştık. Ancak şunu da hemen belirtmek isteriz ki bizim yaptığımız şairin edebî şahsiyetini tam mânâsıyla ortaya koymak değil, sadece onun edebî değerini ortaya koymaya yarayacak kısa bir değerlendirme niteliğindedir.

İkinci Bölüm'de İbrahim Sutûrî'nin şiirlerini incelemeye ve genel bir değerlendirme ortaya koymaya çalıştık.

Eser incelemesine geçmeden önce “Şeyhî Divanı'nı Tetkik (Ali Nihat Tarlan), Necati Bey Divanı'nın Tahlili (Mehmet Çavuşoğlu), Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası (Harun Tolasa), Hayâli Bey Divanı'nın Tahlili (Cemal Kurnaz), Nev'î Divanı'nın Tahlili (Nejat Sefercioğlu), Sükkerî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (Erdoğan Erol) vb. çalışmalarını inceleyerek nasıl bir yol izleyeceğimize karar verdik. Yapacağımız

çalışmanın yol ve yöntemini belirledikten sonra şiirleri incelemeye ve içlerinde geçen kelimelere göre beyitleri tasnife başladık. Tasnif çalışması bitince elimizdeki malzemeyi dört ana başlıkta (Din-Tasavvuf, Cemiyet”, “İnsan” ve “Tabiat”) yeniden tasnifledik. Ve bu ana başlıkları alt başlıklara bölerek şairin şiir dünyasına bir kapı aralamaya çalıştık.

Üçüncü Bölüm’de ise şairin şiirlerinin transkripsiyonlu metnini verdik. Sutûrî Divânı mürettep bir divan değildir. Biz de divanın transkripsiyonlu metnini hazırlarken şiir sıralarında herhangi bir düzenleme yapmadık. Şiirlerin, Divândaki sıralarını esas aldık. Eser mürettep olmadığı için şiirlere sadece numara verdik.

Eserden beyitlerin örnek olarak sunulduğu yerlerde de beyitin altında Şiir Numarası / Beyit veya Bent Numarası (**145 / 2**) şeklinde beyitin divandaki yerini gösterdik.

Sonuç bölümünde çalışmamızın genel bir değerlendirmesini yaptık ve son olarak da bu çalışmayı hazırlarken faydalandığımız eserlerin listesini sunduk.

Bu çalışmanın her aşamasında çok titiz davranmaya çalıştıysak da bir takım hata ve eksiklikler mutlaka olacaktır. “Divan Edebiyatı” duvarı yeni nesiller için bir kez daha örülürken bu duvara bir tuğla da biz koymaya çalıştık. Tüm eksikliğine rağmen bu çalışmanın, bu alanda yapılacak çalışmalara katkıda bulunacağı umudunu taşıyoruz.

BİRİNCİ BÖLÜM

SUTÛRÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DİVÂNI

1. SUTÛRÎ'NİN HAYATI:

Sutûrî, XIX. yüzyıl Divân şairlerindedir. Asıl adının İbrahim olduğunu, Divânında geçen şu beytinden anlıyoruz:

“Âteş-i ‘aşkuñ virürse nâr-ı Nemrûd’uñ nişân
İsmüm İbrâhîm Suţûrî nâr gülistândur baña”

75 / 6

Sutûrî hakkında yazılı kaynaklarda bir bilgiye rastlanmamıştır. XIX. ve XX. yüzyıl, tezkirelerinin de adından hiç söz etmediği şairin doğum tarihi ve doğum yeri hakkında da elde bir bilgi yoktur. Divânında çeşitli olaylar için düştüğü tarihlerden H. 1215-1244 (M. 1800-1828) tarihleri arasında şiir yazdığı anlaşılmaktadır.

Doğum yerinin bilinmemesine karşın şairin Erzurum’da yaşadığı kuvvetle muhtemeldir. Divanında Erzurum valileri için kasideler, valilerin Erzurum’a gelişleri için tehniye; Erzurum’daki camii abdesthaneleri, çeşme ve camiiler için tamir; Erzurum âyânlarının çocukları için veladet tarihleri düşüren bir şairin, Erzurumlu olduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir.

Ölüm tarihi kesin olarak bilinmeyen şairin yine Divanından yola çıkılarak M.1828 yılında henüz sağ olduğu söylenebilir. Zirâ; Sutûrî’nin düşürdüğü son tarih H.1244 (M.1828) tarihini taşımaktadır.

Suţûrî girye birle didi târiḥ-i vefâtın

Bıraḫdı fânî mülki maḫâmı ola cennet 1244²

549 / 6

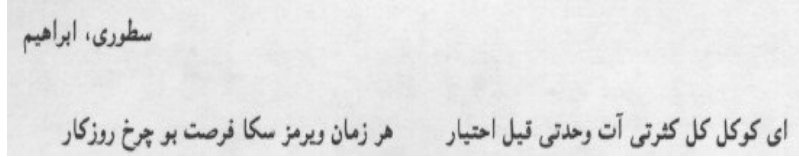
سطوری کیری برکه دیدی تاریخ وفاتن
برافدی فانی ملکی مقامی اوله جنت

2. DİVÂNİ:

Sutûrî'nin yazmış olduğu şiirlerden müteşekkil, müstakil bir Divânı, Millî Kütüphane'nin Yazmalar Koleksiyonu'nda mevcuttur. Fahri Bilge Bölümü 307 numarada kayıtlı olan Divan hakkında Millî Kütüphane'nin Türkiye Yazmalar Toplu Kataloğu'nda aşağıdaki bilgiler verilmektedir.

Yer Numarası:	06 Mil Yz FB 307
Yazarı:	Sutûrî İbrahim
Koleksiyon:	Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu
Bulunduğu Yer:	Millî Kütüphane Ankara
DVD Numarası:	E27
Dış Boyut:	220x165
İç Boyut:	165x115
Yaprak:	82 Varak
Satır Adedi:	Her Sayfada 23 satır
Yazı Türü:	Nesih
Kâğıt Türü:	Kap Kaçak

Bitiş Cümlesi:

Divânın herhangi bir yerinde eserin yakından tanınmasını sağlayacak bir kayıt (Zahriyye, Vakıf kaydı / mührü, İstinsah kaydı, Hatime kaydı vb.) bulunmamaktadır. Dolayısıyla eserin “Müellif Hattı” mı yoksa “İstinsah” mı olduğunu kesin olarak söylemek doğru olmayacaktır. Ancak şairin, Divanda düştüğü “ BA‘Zİ ĞAZEL KĀFİYE SIRASINA YAZILMAYUB BÖYLE TAHRİR OLDI MAHALLİNDE KĀFİYE TAHRİRİ MERCŪ OLINUR” notuna bakılırsa bu Divanı kendi hattıyla yazdığı ve istinsah ettirmeyi düşündüğü söylenebilir. Şairin düşürdüğü tarihlerin kenarlarında bir takım hesaplamalar yapmış olması, bazı gazellerdeki kelimeleri değiştirmek suretiyle yaptığı düzeltmeler de bu görüşü desteklemektedir.

Şairin, divanı istinsah ettirmeye muvaffak olup olmadığı bilinmemektedir. Ulaşılabilen tüm kütüphane kataloglarının taranmasına rağmen ikinci bir nüshaya rastlanmamıştır.

3. EDEBÎ ŞAHSİYETİ:

3.1 KULLANDIĞI NAZİM ŞEKİLLERİ:

İbrahim Sutûrî'nin kullandığı nazım şekillerine baktığımızda onu, “Gazel Şairi” olarak adlandırmak yerinde olacaktır. Şair, yazdığı şiirlerin % 93’ünde gazel nazım biçimini tercih etmiştir. Kasidelerinin azlığı da fikrimizi destekleyen bir başka veridir. Aşağıdaki tabloda Sutûrî'nin kullandığı nazım şekilleri ve bunların divandaki sayıları verilmiştir. Tablo incelendiğinde Sutûrî'nin, gazel ve gazel nazım biçimine yakın olan ve hatta gazel nazım biçiminin farklı tezahürleri olarak karşımıza çıkan müstezat, nazire, tahmis vb. şekilleri tercih ettiği görülecektir.

GAZEL	MÜSTEZAT	KASİDE	TARİH	MESNEVİ	NAZİRE	BEYİT	RUBAİ	MURABBA	MUHAMMES	TAHMİS	MÜSEDDES
538	1	4	11	1	3	4	2	10	4	2	2

3.2 VEZİN VE KAFİYE:

Sutûrî, şiirlerinde arûz veznini kullanmakla birlikte hece veznini de denemiştir. Bu denemede arûz konusundaki yetersizliğinin etkili olduğu sanılmaktadır. Aşağıya aldığımız şiir incelendiğinde bu durum daha iyi anlaşılacaktır. Dikkat edilirse şiirin dizelerinde özellikle son üç hecenin “fa‘ûlün” tef’ilesine uygun olduğu görülecektir. Bazen mısraların ilk hecelerinin de çeşitli tef’ilelere uygun olması şairin bu şiiri öncelikle arûzla yazmaya çalıştığına işaret sayılabilir. Şiirin dilinin halk şiiri için yeterince sade olmayışı da bizi bu yargıya varmamıza neden olmuştur.

Kābe kavseyñ қаşuñ rāh-ı hidāyet
 Temāmet vaşluñdur ‘uşşāka mi‘ rāc
 Münevver cismüñüñ Ka‘be-i ‘ulyā
 Lebüñ Zemzem sa‘yüñ tavāf-ı huccāc

Tār-ı kākülüñdür miskile ‘anber
 Şükūfe cemālün ruḥuñ ḡonca-i ter
 Yedi iqlīm çār ḡuşeden ser-be-ser
 Sulṭānı ḥāllerüñ istiyor ḥarāc

95 / 1 ve 2

Şiirlerinde genellikle bahr-i remel ve bahr-i hezec kalıplarını tercih eden şairin hangi nazım biçimlerinde hangi kalıpları ne sıklıkta kullandığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda açıkça görüleceği üzere Sutûrî, en çok “*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*” ve “*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*” kalıplarını kullanmıştır.

Tablo-1 DİVÂNINDA KULLANILAN ARUZ KALIPLARININ NAZIM ŞEKİLLERİNE GÖRE DAĞILIŞI																				
SIRA NUMARASI:	ARÛZ BAHİRİ	ARUZ KALIBI	GAZEL	MÜSTEZAT	LUGAZ	KASİDE	MESNEVİ	NAZİRE	MURABBA	MURABBA ŞARKI	RUBAİ	MUHAMMES	MUHAMMES ŞARKI	TAHMİS	MÜSEDDES	TARİH	BEYİT	ARÛZ KALIBI TOPLAM SAYISI	ARÛZ BAHİRİ TOPLAM SAYISI	
1	BAHR-İ REMEL	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i>	264		1	1				8		1		1	1	4	1	282	324	
2		<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i>	4				1					1						6		
3		<i>fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün</i>	35															1		36
4	BAHR-İ HEZEC	<i>mefâ' ilün mefâ' ilün fa' ülün</i>	10															10	223	
5		<i>mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün</i>	136			1		1				1		1		5	1	146		
6		<i>mef' ülü fâ' ilâtün mef' ülü fâ' ilâtün / mef' ülü fa' ülün</i>		1																1
7		<i>mef' ülü mefâ' ilün mefâ' ilü fa' ülün</i>	43			2		2	1	1	2							1		51
8		<i>mef' ülü mefâ' ilün fa' ülün</i>											1							1
9		<i>mef' ülü mefâ' ilün mef' ülü mefâ' ilün</i>	13															13		
10	BAHR-İ MUZÂRÎ	<i>mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün</i>	4															4	11	
11		<i>mef' ülü fâ' ilâtün mef' ülü fâ' ilâtün</i>	5													2		7		
12	BAHR-İ MÜNSÂRİH	<i>müfte' ilün fâ' ilün müfte' ilün fâ' ilün</i>	1															1	1	
13	BAHR-İ RECEZ	<i>müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün</i>	1															1	20	
14		<i>müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün</i>	18												1			19		
NAZIM ŞEKLİ TOPLAM SAYISI			534	1	1	4	1	3	1	9	2	3	1	2	2	11	4	579	579	

Not: Divânda bunların dışında hece vezni ile yazılmış 1; herhangi bir kalıba uymayan 5; ve sadece 1 beyiti yazıldığı için nazım şekillerine dahil edilmeyen bazı şiirler de vardır.

Sutûrî'nin arûza yeterince hakim olduğunu söylemek oldukça güçtür. Aruzda kusursuz beyitleri oldukça azdır. Bu sebeple arûz bakımından kusurlu olan beyitlere dipnot vermedik. Divanında aruz bakımından henüz ham halde bulunan ve herhangi bir kalıba uymayan beş adet şiiri vardır. Bu şiirlerin şiir numaraları şöyledir: 135, 148, 188, 371, 380.

Şairin aynı aruz kalıbını kullandığı şiirlerde aynı kelime gruplarını, terkip ve tamlamaları sıklıkla kullandığı görülür. Arûz konusundaki yetersizliği zaman zaman şairi mısra yazmada tekrara düşürür. Bu tür mısralarından birkaç örnek aşağıya çıkarılmıştır.

Ben sipeh-sālār-ı 'aşkum ğam sipāhumdur benüm

Şāh-ı 'aşkuñ virdiği fermān fermān üstine

437 / 4

Ben sipeh-sālār-ı 'aşkum ğam sipāhumdur bugün

Şāh-ı 'aşk virdi Sutûrî hem kılıç haftān bize

438 / 5

Ne ferzend ü şifat ādem kamer-ṭal' at melek-sīret

Şadefden şan hurūc itmiş yine bir dürr-i bī-hemtā

542 / 2

Şadefden şan hurūc itmiş meger bir gevher-i yektā

Cihāna pā-nihāde kıldı tevfiq-ı iḳāmetle

544 / 8

Dutma ğamzeñ tīrine ḳana boyanmış göñlümi

İmtihān itmek mi ḳaşduñ bu şımanmış göñlümi

481 / 1

Ġamze-i Tātār'a   arz itme talanmış gönlümi
İmtih n itmek midür yoksa şınanmış gönlümi
 483 / 1

Dilber  gel bir şik f eyle Suşur  s nesin
 Seyr kıl hier nle g r **ķana boyanmış gönlümi**
 482 / 7

N vek n kesme s nemden zaşmlar aē ķaşı y 
 Halk tem ş  eylesün **ķana boyanmış gönlümi**
 483 / 5

   lemi tesh r ider faķrile sult n olmışuz
ş h S leym n gibi bizler mühr   h tem bilmezüz
 590 / 4

   leme h km eyleyen faķrile sult n olmışuz
ş h S leym n gibi bizler mühr-i h tem bilmezüz
 571 / 4

Bu beş ret r şen itdi v lideynin  eşmini
 H ķ   in yet kıldı z hir oldu ber-vech-i şasen
 539 / 4

Beş retlerle olsun v lideyn n d desi r şen
 Niēe eyy m u m h u s l geēirsin böyle h ş devr n
 541 / 6

Büm-şıfat mesken idindüm vîrānede

Pervāz-ı ümmîd itmeye yok perr ü bālimüz

242 / 3

Bümveş mesken idinme bu dil-i vîrāneyi

Bülbülāsā bir gül için gülşen-i ābāda çek

313 / 5

Çan ağıladıgum ol şeb-i hicrānuñ içündür

Şeydālıgum ancak gül-i handānuñ içündür

157 / 1

Çan ağıladıgum hasret-i hicrānuñ elinden

Pür-yāre sīne gānzesi peykānuñ elinden

382 / 1

Sutûrî'nin, şiirlerinde kafiye de hakim olduğunu söylemek güçtür. Bazen şiirlerinde oldukça basit kafiye eksiklikleri göze çarpar. Bunların sayısı arttıkça sehven olduğunu düşünmek de oldukça güçleşir. Aşağıdaki birkaç örnek bu konuda bir fikir sahibi olmamızı sağlayacak niteliktedir.

1. beyit.....kārile degül
1. beyit.....'ārile degül
2. beyit.....ihtiyārile degül
3. beyit.....hayālile degül
4. beyit.....yārile degül
5. beyit.....mālile degül

Yukarıdaki kafiyeler **324** numaralı şiirin kafiyeleridir. Görüldüğü gibi 3. ve 5. beyitlerde kafiye için seçilen kelimelerin “l” sesi yerine “r” sesi ile biten kelimeler olması daha uygun olacaktı.

1. beyit.....yananuz
1. beyit.....pervāneyüz
2. beyit.....dīvāneyüz
3. beyit.....peymāneyüz
4. beyit.....bulmuşuz
4. beyit.....nādāna biz
5. beyit.....ḥayāt-ı cismimüz
5. beyit.....dermāna biz

Yukarıdaki kafiyeler de **249** numaralı şiirin kafiyeleridir. Burada da dikkat edildiği zaman 4. ve 5. beyitlerin neredeyse ayrı bir gazel kafiyesi izlenimi verdiği görülecektir.

1. beyit.....ḥāb almış
1. beyit.....müṣg-bār almış
2. beyit.....gül-āb almış
3. beyit.....cevāb almış
4. beyit.....rebāb almış
5. beyit.....kitāb almış
6. beyit.....āb almış
7. beyit.....ḡurāb almış

269 numaralı şiire ait yukarıdaki kafiyeler incelendiğinde 1. beytin 2. dizisine ait “müṣg-bār almış” ifadesinin de oraya uygun düşmediği görülecektir.

Redif, arûz ve kafiye gibi şiire ahenk katan unsurlardandır. Bazı şiirlerin redifleri ile anılmaları (Su Kasidesi, Kerem Kasidesi, Güneş Kasidesi, Ya Rabb Redifli Gazel v.b.) redifin şiir için ne kadar önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Aruza ve Kafiye yeterince hakim olmadığını yukarıda örnekleriyle göstermeye çalıştığımız Sutûrî, redif konusunda da kelime rediflere meyletmiştir. Hatta aynı redifle defalarca şiir yazdığı görülmektedir. Bu durumun da şairin arûza yeterince hakim olamamasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Çünkü Sutûrî'nin kullandığı bazı redifler üç kelimeyi bulmaktadır. Belli bir bölümü arûzun herhangi bir kalıbına uyan bir mısra için eksik bölümleri tamamlamak şaire daha kolay gelmiş olabilir. Aşağıda Sutûrî'nin hangi kelimeleri ne sıklıkta redif olarak kullandığını ortaya koyan bir tablo çıkarılmıştır.

Tablo incelendiğinde şairin, mevcut 592³ şiirinin 244'ünde kelime rediflerini tercih ettiği bunların 61'inde mükerrer redif kullandığı, mükerrer rediflerinde 16 tanesinin en az dört defa tekrarlandığı görülecektir.

³ Bu sayıya tek beyitten oluşan yani redifli olup olmadığı kestirilemeyen şiirler de dahildir.

Tablo-2 DİVÂNDAKİ ŞİİRLERİN REDİFLERİ VE REDİFLERİN KULLANIM SIKLIĞI

SIRA NUMARASI:	REDİF	KULLANIM SIKLIĞI
1	bana	11
2	var	8
3	virmez	7
4	eyledün	6
5	olur	6
6	aşk	5
7	mıdır / midür	5
8	üstine	5
9	bilmezüz	4
10	gönlümi	4
11	imiş	4
12	kalmadı	4
13	mı var	4
14	olmuş	4
15	olmuşum	4
16	senün	4
17	almış	3
18	benüm	3
19	dost	3
20	garaz	3
21	hep	3
22	it (et-)	3
23	leziz	3
24	nedür	3
25	olmaz	3
26	yok	3
27	ana (ona)	2
28	beklerüz	2
29	beni	2
30	biz	2
31	bizdedür	2
32	bize	2
33	bu gönül	2
34	bulmuşum	2
35	bundadır	2
36	çıkır	2
37	degül	2
38	döndürdün	2
39	gönül	2
40	hâ	2

SIRA NUMARASI:	REDİF	KULLANIM SIKLIĞI
41	hoş geldün	2
42	kimseye	2
43	mi degül	2
44	neyler	2
45	olacakdur	2
46	olalum	2
47	olan anlar bizi	2
48	oldun aşinâ	2
49	olmaktadur	2
50	olmuş gelür	2
51	olmuş yine	2
52	olmuşuz	2
53	peyda	2
54	sana	2
55	şevkine	2
56	şimdi	2
57	üzre	2
58	var mı haberin bilmem	2
59	yâ Resulullah	2
60	yegdür	2
61	yirine	2
62	açılmış	1
63	ağlar bana	1
64	ahz	1
65	alışduk	1
66	Allah aşkına	1
67	araruz	1
68	arasında	1
69	artar	1
70	artar eksilmez	1
71	arz	1
72	aşk olsun	1
73	aşkum ben bugün	1
74	bah (bak)	1
75	bahs	1
76	bakışlar	1
77	başuma	1
78	beklerüm	1
79	bilmezem	1
80	bir degül	1

SIRA NUMARASI:	REDİF	KULLANIM SIKLIĞI
81	bu	1
82	bu gice	1
83	buldum	1
84	bulunur	1
85	bulmadum	1
86	bulmaz	1
87	bunda hep	1
88	cânım pek sever	1
89	çagırurum dost dost	1
90	çek	1
91	çekerüz	1
92	çekilsün	1
93	degdi	1
94	değişmem	1
95	degme	1
96	degmişdür	1
97	degül a	1
98	dil	1
99	dirsem	1
100	disünler	1
101	döndüm	1
102	duttun dut	1
103	düşdün	1
104	düşmesün	1
105	düşmez	1
106	düşmiş	1
107	düşürdük	1
108	egler bizi	1
109	eksük midür	1
110	el virdi	1
111	elde	1
112	elinden	1
113	eyle	1
114	eyleme	1
115	eylemek olmaz	1
116	eyler arzu	1
117	eyler beni	1
118	eylesem	1
119	eyleyen	1
120	eyyamıdır	1
121	ezber okur	1
122	feryâd	1
123	gayrı	1
124	geçer	1
125	geldi	1

SIRA NUMARASI:	REDİF	KULLANIM SIKLIĞI
126	geldün	1
127	gelmez mi	1
128	gelmişdür	1
129	gelür	1
130	gerek	1
131	getüre	1
132	gicelerde	1
133	gider	1
134	giderür	1
135	gönlüm açılmazsın	1
136	gördükçe	1
137	gördün mi	1
138	görince	1
139	görünür	1
140	görüb	1
141	göründi	1
142	göster	1
143	haber var mı	1
144	hacet kalmadı	1
145	haz	1
146	hoş degül	1
147	hükmini	1
148	ırılmaz	1
149	içündür	1
150	ide	1
151	idelüm	1
152	idemem	1
153	idenüz	1
154	ider	1
155	idi	1
156	ihtiyâr itdük	1
157	iken	1
158	ile degül	1
159	ile oynar güler	1
160	irdüm	1
161	ise	1
162	istemem	1
163	istememez	1
164	isterüm	1
165	it (et) hele	1
166	itdi	1
167	itme dahi	1
168	itmem	1
169	itmesün söyle	1
170	itmeyem	1

SIRA NUMARASI:	REDİF	KULLANIM SIKLIĞI
171	itmiş (etmiş)	1
172	kalmışdur	1
173	karış (karış-)	1
174	mi oldun sen	1
175	mi var	1
176	ne âlemde	1
177	ne idi	1
178	neye dirler	1
179	neylerüm	1
180	neylerüz	1
181	niçün itdün	1
182	o şuh	1
183	odur	1
184	ohşadum öpdüm	1
185	ol (o)	1
186	olan bilür	1
187	olandan sor	1
188	olayum	1
189	oldı	1
190	oldı aşk	1
142	göster	1
143	haber var mı	1
144	hacet kalmadı	1
145	haz	1
146	hoş degül	1
147	hükmini	1
148	ırılmaz	1
149	içündür	1
150	ide	1
151	idelüm	1
152	idemem	1
153	idenüz	1
154	ider	1
155	idi	1
156	ihtiyâr itdük	1
157	iken	1
158	ile degül	1
159	ile oynar güler	1
160	irdüm	1
161	ise	1
162	istemem	1
163	istemez	1
164	isterüm	1
165	it (et) hele	1
166	itdi	1

SIRA NUMARASI:	REDİF	KULLANIM SIKLIĞI
167	itme dahi	1
168	itmem	1
169	itmesün söyle	1
170	itmeyem	1
171	itmiş (etmiş)	1
172	kalmışdur	1
173	karış (karış-)	1
174	mi oldun sen	1
175	mi var	1
176	ne âlemde	1
177	ne idi	1
178	neye dirler	1
179	neylerüm	1
180	neylerüz	1
181	niçün itdün	1
182	o şuh	1
183	odur	1
184	ohşadum öpdüm	1
185	ol (o)	1
186	olan bilür	1
187	olandan sor	1
188	olayum	1
189	oldı	1
190	oldı aşk	1
191	oldıgumdandur	1
192	oldun ey gönül	1
193	olmaga değmez	1
194	olmagı	1
195	olmak neden	1
196	olmasa	1
197	olmasın	1
198	olmasın kimse	1
199	olmayıcak	1
200	olmaz bana	1
201	olmaz mı	1
202	olmazdı	1
203	olmuş bana	1
204	olmuş sana	1
205	olmuşdur	1
206	olsa	1
207	olsa da	1
208	olsa yeg	1
209	olsun	1
210	oynadur	1
211	perçemün	1

SIRA NUMARASI:	REDİF	KULLANIM SIKLIĞI
212	sal	1
213	sanem	1
214	sen olsan	1
215	senden dönmezem	1
216	seni	1
217	sensiz	1
218	senündür	1
219	sıgmaz	1
220	söylerüm	1
221	subh	1
222	tevhid ile	1
223	tokınma	1
224	tokundı	1
225	toldurur	1
226	ugratdun	1
227	ummak abes	1
228	unut	1

SIRA NUMARASI:	REDİF	KULLANIM SIKLIĞI
229	unutdurdı	1
230	uydurmuş	1
231	üstinde	1
232	üstindedür	1
233	vadisidür	1
234	var gibi	1
235	var yine	1
236	vardır	1
237	vardur	1
238	yâ Muhammed	1
239	yâhû	1
240	yapışmış	1
241	yetdüm çok şükür	1
242	yetmez mi	1
243	yüzün	1
244	yüzün	1

3.3 DİL VE ÜSLÛBU:

Sutûrî'nin dili divan şairlerinin diline göre sadedir diyebiliriz. Bunda yöresel bir şair olarak kalmasının etkisi büyüktür şüphesiz. Divanda yer yer Anadolu Türkçesi söyleyişlerine (başlayak, olgıl, tokunuban, tapşurdu, eylegil, yakuban, inceldüben, kezın (kez)) rastlanır. Bunun yanında deyimlerin çokluğu hem dikkati çeken hem de şairin dilinin sade olmasına katkı sağlayan bir unsurdur. Bu konuya DEYİMLER bölümünde yeniden değinilecektir.

Sutûrî, şiirlerinde kendinden önceki divan şairlerinin tüm birikimlerinden faydalanmıştır. Divânı'nda okuduğunuz hemen her beyit size bir başka şairin üslûbunu hatırlatır. Bu durum son dönem Divân şiirinin en belirgin özelliğidir aslında. Son büyük şair Şeyh Galib'in 1799 da ölümünden sonra Divân şiiri artık büyük şair yetiştirmemiş gelenler de eskilerin söylediklerini tekrardan başka bir şey ortaya koyamamıştır. Şairimiz de bu durumdan şikayetini şu beyiti ile dile getirmiştir:

Ne ‘âkıllar ne ‘âlimler bu sırra olmadı vâkıf
Giden gelmez gelenler ey Suṭûrî bir eṣer virmez

223 / 6

Artık gidenler kadar kaliteli şair yetişmediğini ve gelenlerin de kabul edilir bir eser ortaya koymadığını ifade eden Sutûrî, Ragıp ve Nâbî’yi peşinden gidilesi bir şair olarak addettiğini, ancak bunu mümkün görmediğini ya da bunun mümkün olmadığını dile getirirken onların kalitesinde olmadığını kabullendiğini de ortaya koyar. Şaire göre Râgıb ve Nâbî’nin şiirinde kutsal bir feyz vardır.

Ne mümkün peyrev olmak Râgıb u Nâbî’yle her dâniş
Zülâl-i feyz-i aḳdesden kelâm-ı nazmı âb almış

269 / 6

Sutûrî’nin üslûbundan kendinden önceki tüm divan şairlerinden bir şeyler olduğu yukarıda dile getirmiştik. Divânında biri Fûzûlî, biri Nâbî, diğeri de Nafiz’in gazeline olmak üzere 3 nazire; yine biri Fuzûlî’nin diğeri Riyazî Efendi’nin gazeline olmak üzere iki de Tahmisi bulunan şairin şiirlerinde en çok Fuzûlî edası sezilmektedir. Aşağıda verilen örnekler incelendiğinde durum açıkça görülecektir

Men kimem sâkî olan kimdür mey ü sahba nedür

Fuzûlî

Sâḳî kim meclis ne meclis hem mey ü şaḥbâ nedür

Sutûrî / 146 / 3

Ah eylediğim serv-i hıramanın içindir

Kan agladığım gonce-i handanın içindir

Fuzûlî

Çan ağladığum ol Şeb-i hicrānuñ içündür

Őeydālıđum ancak ğül-i ĥandānuñ içündür

Sutûrî / 157 / 1

Kande olsam ey perî ğönlüm senin yanındadır

Fuzûlî

Ger bu cismüm dūr ise ğönlüm senüñ yanındadır

Sutûrî / 139 / 5

Sâ‘ yim nazar-ı nergis-i fettānın içindir

Fuzûlî

Cān ĥaşdı iden nergis-i fettānuñ içündür

Sutûrî / 157 / 6

Mende Mecnûn’dan füzûn âşıklık istidādı var

Fuzûlî

Ĥâtırında her kimüñ ‘âşıklık isti‘ dādı var

Sutûrî / 181 / 1

Âşık-ı sadık benim Mecnûn’un ancak adı var

Fuzûlî

Böyle rüsvā ğörmedük Mecnûn’uñ ancak adı var

Sutûrî / 181 / 3

Derde yok sabrı ânın her lahza bin feryâdı var

Fuzûlî

Şabr u ārāmı ki olmaz günde biñ feryādı var

Sutûrî / 181 / 2

Müheyyâ oldı meclis sâkiyâ peymâneler dönsün

Bâkî

Meclis kurulub sâkıyâ peymâne çekilsün

Sutûrî / 377 / 1

Di gelsün ehl-i diller gelmesün bîgâneler dönsün

Bâkî

Cem' iyyet-i yārān imiş bîgâne çekilsün

Sutûrî / 377 / 1

Sun sâgarı sâkî bana mestâne disünler

Şeyhülislam Yahya

Devr it kadehün herkese mestâne disünler

Sutûrî / 178 / 1

Her ne kadar Sutûrî'nin söyleyişi ile diğer şairlerin söyleyişi arasında kuvvetli bir benzerlik olsa da Sutûrî, kendi üslûbunu taklit edilemez olarak görmektedir. Şimdi Sutûrî'nin, şiirlerinden hareketle kendi üslûbuna ve şiir anlayışına dair bilgiler vermeye çalışacağız.

Sutûrî, erbâb-ı sühânın, nazmını taklit edemeyeceğini, kendi şiirinin kıymetinin başka olduğunu ifade etmektedir.

Erbâb-ı sühân nazmuma taqlîd idebilmez

Kân-ı kerem-i kıymetimüz özge bahâdur

34 / 9

Şair aşk ile söz potasında yandıḡı için cevher-i pāk olduḡunu ve sözünün de gümüş ve altına benzediḡini dile getirir.

Pūte-i kāl içre yandum şāfī oldum ‘aşkile
Cevher-i pāk olduḡundan her kelāmum sīm ü zer

166 / 4

Sutūrî, kendi edâsında cana can baḡışlayan bir şey olduḡunu söyler. Başka bir beyitinde “Gel ey kalemim yeni icâd maniler söyle de irfan ehlinin gönüllerini ferahlat ve nazm gülleri saç” diyerek şiirinin kıymetinden bahseder.

Nazm-ı pākūñ gūş iden taḡsîn idüb eyler şafâ
Ey Sutūrî cāna baḡşîşi edâlık var gibi

476 / 5

Gel ey ḡāmem yine bir nev-icâd ma‘nîler göster
Nişâr it verd-i nazmuñ kıl müferriḡ ehl-i ‘irfânı

537 / 4

Nazmının gücüne ve güzelliğine bu derece güvenen şair, 16. yüzyıl divân şairlerinde olduḡu gibi zaman zaman da Arap şairlerle boy ölçüşmek isteḡini dile getirerek onlardan daha iyi olduḡunu ve Arap şairlerin kendi nazmına baş eḡeceklerini iddia eder.

Ser-fürū eylese ḡassân sözüme
ḡōş faşîḡ şîrîn-lisānum şimdi

529 / 2

Fârisü'l-ebrâr olanlar gelseler meydâna hep
Ser-fürû eyler bu nazma kim düşer dâmâna hep

80 / 1

Her fırsatta nazm mülkünün padişahı olduğunu söylemekten geri durmayan Sutûrî, ancak bu kalitesine rağmen irfan davası ile kendisine şân vermeyeceğini söyler.

Müsellemdür Suṭûrî mülk-i nazm içre süḥandâna
Veli da'vâ-yı 'irfân eyleyüb kendüye şân virmez

231 / 7

Suṭûrî da'vâ-yı 'irfân ile kendiye şân virmez
Biḥamdillâh kelâm-ı dürr ü gevher bî-miṣâlüm var

164 / 5

Şair, şiirinin bu değerine ve kıymetine rağmen nâdânların kıymetini anlayamayacağını nazmının kıymetinin ancak sarraflar ve gönül ehli insanlar tarafından anlaşılabilceğini söylemektedir.

Ey Suṭûrî anlamaz nâkış olanlar kıymetün
Ehl-i diller nazm-ı pākūñ bildiler dürr ü güher

166 / 5

Nazm-ı dürr ü güherün ḳadrini nādân ne bilür
Ey Suṭûrî yine şarrâf bilür kıymetimüz

225 / 5

Beni nādân bilmez ise yiri var
Mu'tekif-i lâ-mekānum şimdi

529 / 6

Şair, divanındaki şiirlerinde zaman zaman birtakım düzeltmeler yapmıştır. Bazen sadece bir iki kelimeyi değiştiren şair, bazen bir mısraı tamamen değiştirmiş bazen de şiire yeni beyitler eklemiştir. Ancak bu düzeltmeleri şiirin kenarında yapmak yerine şiiri yeniden yazmayı uygun görmüştür. Bu durumda bazı şiirlerin bir iki ufak değişiklikle yeniden yazıldığı olmuştur. Aşağıdaki tabloda, Divanda birden fazla yazılmış şiirlerin şiir ve varak numaraları gösterilmiştir.

Tablo-3 DİVANDAKİ MÜKERRER ŞİİRLER

SIRA NUMARASI	ŞİİR NUMARASI	VARAK NUMARASI	SAYFA NUMARASI	AYNI OLAN DİĞER ŞİİRLERİN NUMARASI	VARAK NUMARASI	SAYFA NUMARASI
1	29	6b	166	391	53a	383
2	38	8a	173	118	19a	223
3	116	18b	223	447	60a	415
4	138	21a-21b	236	139/154/202	21b / 23b / 29b	238/247/277
5	436	58b	409	452	60b	418
6	467	62b	426	500	67a	445
7	474	63b	430	477	64a	430

Şair Divanındaki şiirlerde bir takım düzeltmeler yapmış olması bu divanın müellif hattı olabileceğine işaret sayılabilir.

3.4 DEYİMLER:

Yukarıda şairin, Divanında çok sayıda deyim kullandığını bunun da şairin dilinin sade olmasına katkı sağladığını ifade etmiştik. Aşağıda, şairin kullandığı deyimlerden oluşturulan bir tablo verilmiştir. Tablo incelendiğinde şairin “can vermek, yüz sürmek, el vermek, haber vermek, yüz çevirmek” v.b. deyimleri sıklıkla kullandığı bununla birlikte 73 değişik deyim kullandığı görülecektir. Divanda 171 yerde deyim kullanan Sutûrî, 100 kadar deyim mükerrer kullanmıştır. Tablonun ardından deyim kullanılış biçimini gösteren örnekler verilmiştir.

Tablo- 4 DİVANDA KULLANILAN DEYİMLER VE DEYİMLERİN KULLANIM SIKLIĞI

SIRA NU.	DEYİM	KULLANIM SIKLIĞI
1	can vermek	24
2	yüz sürmek	16
3	el vermek	13
4	haber vermek	9
5	yüz çevirmek	7
6	dil vermek	4
7	ümit kesmek	4
8	yüz tutmak	4
9	aman vermemek	3
10	el çekmek	3
11	el yumak	3
12	kana boyanmak	3
13	laf vurmak-çarptırmak	3
14	vebali boynuna	3
15	yüz vermek	3
16	yüz vurmak	3
17	ayağını denk almak	2
18	baş vermek	2
19	gönül bağlamak	2
20	göz açılmamak	2
21	kan ağlamak	2
22	kana girmek	2
23	nutku tutulmak	2
24	yabana atmak	2
25	yüz vermemek	2
26	yüze gülmek	2
27	aklını almak	1
28	ayak basmak	1
29	ayıbını yüzüne vurmak	1
30	ayrı düşmek	1
31	bağrı delinmek	1
32	bağrı yanmak	1
33	baş açmak	1
34	baş göstermek	1
35	başına devlet konmak	1
36	baştan çıkarmak	1
37	baştan çıkmak	1

SIRA NU.	DEYİM	KULLANIM SIKLIĞI
38	cana dokunmak	1
39	cansız gezmek	1
40	derde düşmek	1
41	dil uzatmak	1
42	dillere destan olmak	1
43	düşmanımı güldürmek	1
44	el ele vermek	1
45	el hayırlaşmak	1
46	el uzatmak	1
47	ele girmek	1
48	eli ayağı bağlı olmak	1
49	gönül vermek	1
50	göz değmek	1
51	göz kulak olmak	1
52	göz yummak	1
53	gözden çıkmak	1
54	göze almak	1
55	haram olmak	1
56	hayret almak	1
57	hayrette kalmak	1
58	ibret almak	1
59	kendi ayağıyla düşmek	1
60	kılı kırka yarmak	1
61	kulak tutmak	1
62	kulak vermek	1
63	kurban olmak	1
64	pişmiş aşı su katmak	1
65	sabrı tükenmek	1
66	sine vermek	1
67	söz sığışmak	1
68	sözünü boşlamak	1
69	yüz döşemek	1
70	yüz koymak	1
71	yüzü kara olmak	1
72	zeval vermemek	1
73	zindan olmak	1

- Bî-çâre Suṭūrî'nün ' **aybın yüzine urma** (25 / 7)
- Āsitân-ı dergehe **yüz sürmege** nevbet mi var (160 / 2)
- Meded gâfil mebâş ol merd-i bî-ḳadr nâsa **yüz virmez** (211 / 1)
- Gülirse yüzüme** dehri dü rûze i' timâd itmem (576 / 7)
- Gözlerüm nâmûs u ' ârı **düşmânımı güldürmezüm** (506 / 4)
- Vücûdum mülki hep berbâd olup vîrâna **yüz tutdı** (235 / 2)
- Ġam degül il beni dellüb **dile destân olayum** (331 / 1)
- Felek **şu katma bişmiş aşı** yârile bāzârum var (204 / 5)
- Raḥm itmez iseñ ḥâlüme **boynuña vebâlüm** (305 / 4)
- Nuṭḳum dutulur** ḥançer-i müjgâni görince (420 / 2)
- Seni **başdan çıkardur** ey Suṭūrî bu hevâ bir gün (465 / 5)
- Ben seni sevdüm diyü ḥalk **göz kulağ** olmuş baña (66 / 6)
- Felek dāmânınuñ bir gün **girerse destüme** elbet (155 / 3)
- Ḳalmaz mı anuñ **boynına** şimdi **vebâlimüz** (242 / 1)
- Bir **kılı kırk yirde yarmışdur** bizüm güm-râhımız (246 / 4)
- Ferâgat gelmedi aşı **göz açdurmaz** emân virmez (250 / 3)
- Ḥasedden **bağrı yanmış** derde düşmiş ḥaylî ḡamlanmış (258 / 5)
- Ḳallâş raḳîb nitmiş araya **dil uzatmış** (338 / 5)
- Zekân çâhında maḥbûs müy-ı zülfe **dest ü pâ bağlu** (398 / 2)
- Bağrum delinür** mürġ-ı seḫer eyleme efgân (421 / 8)
- Girdi** ol gözleri cellâd bir avuç **kanımıza** (412 / 1)
- Belâ dāmına **düşdüm** şimdilik **kendi ayağumla** (442 / 1)
- Seyr kıllı hicrûñle gör **kana boyanmış** göñlümi (482 / 7)
- Ayağun deng alub** sâḳî bu meclis içre cân baş ol (404 / 2)
- ' **Aḳlumı** benden **alub** mecnûn u şeydâ eyleyen (97 / 6)
- Vir** bu kelâma **güşü** buña irmez her kişi (103 / 4)
- El virmedi** ol şūḫî bugün bitmedi bāzâr (170 / 4)
- Dutuşmış **el ele virmiş** gider seyrâna gül-ruḫlar (475 / 2)

- Senüñ cevriñ nihâyet buldıgın üstâdum **el virdi** (499 / 5)
 Bir ğazel **ad eyleyüb** bu kesb-i ħâlüm söylerüm (337 / 2)
 Her birine bir ism tesmîm ile **ad eyledün** (538 / 1)
 Ey Suṭûrî andan **el çek** dünyâ isti' dâdı var (158 / 7)
 Böyle rüsvâ görmedük Mecnûn' uñ ancak **adı var** (181 / 3)
 Mâ-sivâdan **el çeküb** biz ḳurb-ı Mevlâ olmuşuz (39 / 2)
 Getür ey bād-ı şabâ yârden **vir ḳaberi** (503 / 6)
 Bu çarḳ ' aksine devr eyler bize fırşat **emân virmez** (231 / 6)
Cân virüb ' aşık ezel andan geçince var olur (126 / 6)

Yukarıdaki örnekler Sutûrî Divânı'nda kullanılan deyimlerin bazılarıdır. Divânda bunların dışında çok sayıda deyim ve deyimler kadar çok olmasa da yer yer atasözü ve atasözü niteliğinde sözler kullanılmıştır.

- Dem Mesîḥ' üñ **mürdeler işitseler sinden çıkar** (113 / 5)
Ḳaṭun gelmezden evveldür metâ' uñ vaqt-i bâzârı (463 / 3)
 Bilmezem **ḳurî vü ğilmândan mı dutmuş anası** (460 / 4)
 Meger **taḳdîr tedbîrile bozmaḳ istiyor zâhid** (465 / 4)
 Bir meşeldür **şuḳ degül ḳâtilde şuḳ ölendedür** (578 / 1)

Yukarıdaki örnekler sadece bir fikir vermek maksatlı olduğundan sınırlı sayıdadır.

3.5 İKTİBASLAR:

Şair, deyim ve atasözleri ile irsâl-i mesel yaparken Âyet ve hadisleri kullanarak iktibas yapmayı da ihmal etmemiştir. İktibas, şairin sözüne kuvvet katmak maksadı ile Âyet ve Hadislerden alıntı yapmasıdır. Sutûrî Divânı'nda yapılan iktibasların büyük bölümü Kur'ân-ı Kerim kaynaklıdır. Âyetlerde geçen ifadelerin

bazıları aynen iktibas edildiği gibi bazıları da anlam olarak iktibas edilmiştir. Şair daha sonra sırası ile Hadis-i Şerif, Dinî Tasavvûfî Kaynaklı Sözler ve Hadis-i Kudsi'leri kullanmıştır. Sutûrî'nin yaptığı iktibaslar bize şairin kuvvetli bir medrese tahsili görmediğini işaret etmektedir. Şöyle ki Kur'ân-ı Kerim'in hiçbir yerinde geçmeyen "levlâk" ifadesini divanda üç defa "ayet-i levlâk" olarak kullanmıştır.

Aşağıda sunulan tabloda şairin kullandığı Âyet, Hadis ve Dinî-Tasavvufî Kaynaklı Sözler gösterilmiştir.

Tablo-5 DİVANDA KULLANILAN ÂYET, HADİS VE DİNİ TASAVVUFİ KAYNAKLI SÖZLER

SIRA NU.:	İKTİBAS EDİLEN İFADE	AYET	İLGİLİ SÜRE	HADİS-İ ŞERİF	HADİS-İ KUTSİ	DİNİ TASAVVUFİ KAYNAKLI SÖZ	KULLANIM SIKLIĞI
1	"İnnâ ileyhi râci'ün"	X	Bakara / 156				1
2	"Künfekân"	X	Bakara / 117 ¹				1
3	"Küntü kenzen"				X		3
4	"Lâ-râhate'lil mü'minin"			X			1
5	"Rahmeten-lil-âlemin"	X	Enbiya / 107				3
6	"Kurretü'l 'aynü'r-resûl" ²						1
7	"Semme Vechullâh"	X	Bakara / 115				1
8	"Veş-Şems"	X	Şems / 1				2
9	"El-minnetü lillâh"	X					1
10	"Mutü kable ente-mütû"			X			3
11	"Lâ taknâtû"	X	Zümer / 53				2
12	"Men 'âref"			X ³			1
13	"Ânestü nâra"	X	Tâhâ / 10 ⁴				1
14	"Kâbe kavseyn"	X	Necm / 9				6
15	"Ayet-i Levlâk"				X		3
16	"Gözyaşın ona şifadır" ⁵			X			1
17	"Rahmetümden kesme ümmidin" ⁶	X	Zümer / 53				1
18	"Men benâ fi'l-mesciden"			X			1
19	"Lâ yuhibbü'l-müsrifîn"	X	A'raf / 31				1
20	"Efzalü'l-a'mâl sakiyyü'l-mâ"						1
21	"Ene'l Hakk"					X	7
22	"Amentü billâh"					X	1
23	"Lem yezel"					X	1
24	"Lâ yezali"					X	1
25	"Âyat-ı Nûr"	X	Nûr / 35 ⁷				1
26	"Teslim ü eyvallah"					X	1
27	"Salât u selam ile"					X	1

NOTLAR:

1. Ayetteki tam ifade "feyekün" dür ancak halk şairleri bu ifadeyi Künfekân şeklinde de kullandıklarından bu ifadeyi Âyet bahsinde aldık. Aynı ifadenin geçtiği diğer âyetler: Enâm / 73, Nahl / 40, Yâsin / 82
2. Hz. Ali için kullanılan bir ifadedir.
3. Hz. Ali'ye ait olduğunu söyleyenler de vardır.
4. Aynı ifadenin geçtiği diğer âyetler:Neml / 7, Kasas / 2
5. Anlam iktibası
6. Anlam iktibası
7. Âyat-ı Nur ifadesi ile Nur âyetleri yani Nur suresinin 35. âyeti işaret edilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

SUTÛRÎ DİVÂNİ'NİN İNCELEMESİ

Divânın incelemesine geçmeden önce şunu belirtmek isteriz: Bu bölüm şairin şiir dünyasını bütünüyle anlamaya yönelik bir çalışma değildir. Bu çalışmanın amacı Şuara Tezkirelerinin adından hiç bahsetmediği üretken bir şairin şiir anlayışına iç dünyasına bir kapı aralamak ve bu kapıdan girmek isteyen araştırmacılara bir kolaylık sunmaktır.

1. DİN:

1.1 ALLAH:

İbrahim Sutûri Divanı'nda Allah ile ilgili müstakil bir manzume yoktur; ancak şiirlerinde Allah'ın isim, sıfatları çokça yer almaktadır. Bunların başlıcaları şunlardır:

Allah, Çalab, Ferd, Gafur, Gıyas, Hakk, Hallak, Hayy, Hüda, Kayyum, Mevlâ, Müstegas, Rabb, Samed, Sübhan, Vahid,

Sutûrî, Allah'ı, şiirlerinde İslâm akidesine uygun olarak düşünür.

O “*Hayy u Kayyûm-ı ebed*”dir. O, başlangıç, son ve yeniden oluş gibi hallerden münezze ve ezelden ebede kaim, dâim ve var olandır. Bütün eşyanın ancak kendisi ile kaim olduğu Allah, her şeyi yoktan var edendir. “*Mevti hayyi*” O yaratmıştır.

“*Vahid ü Ferd ü Samed*” dir. Tektir, eşi ve benzeri yoktur. Kimseye muhtaç değildir; ancak yarattığı her şey kendisine muhtaçtır. O, “*Bu ‘alem rızkına zâmin ulu Allah*” tır. Canlılara rızık veren odur. Hatta onları “*Halk eylemeden rızkunı halk eyle*” miştir.

Rahmeti boldur. Merhametlidir. “*Gafûr ismünden ‘abdiüne işâret var*” dır. Ancak ondan yardım dlenir.

Kudret sahibidir. *Dest-i kudret*” ile alemleri Peygamber Efendimiz'in yüzü hürmetine yaratmıştır. Nitekim insanı *Bir hâkden bir nutfeden peydâ iden* O'dur.” “*Hüve'l-hayy hüve'l-bâkî*” dir. Allah, “*bî-vücûd*” dur.

Cümle eşya onun şanına şahidlik eder. Bin bir ismi vardır ve hepsi de şanına lâyıktır. “*Biñ bir ismüñ vardurur cümlesi lâyıķ şânuña*”

Allâh adildir. Kimseye haksızlık etmez. Kimsenin hakkını kimsede komaz.
“Hak’dan gelen hükm-i adâletdür.”

İşte tüm bu ve benzeri sebeplerle *“Zikr-i lisân hamd u senâ ancak ulu Allâh’adur.”* Kul bunları asla unutmamalı ve gece gündüz Allâh’a niyâzda bulunmalı sürekli onu zikretmelidir. O’nun adaletine güvenmeli *“Hakk’a teslim ol”*malıdır. Başına bir şey geldiğinde sabretmeli ve Hakk’ın hikmetini gözlemelidir. *“Her ne kim geldi Hudâ’dan cümlesin ihsân bil”* melidir. Bir talebi varsa bunu ancak Allah’tan istemelidir. *“Seher nevmi ni terk eyle Hudâ’dan iste maksûdun”* diyerek kulun dua ile kıymet bulduğunu da dile getiren şair, kulun Allah’tan gayrısı ile alakalı olmaması gerektiğini de *“Bağla gönlün ‘aşk-ı Hakk’a gayrıdan peyvendi kes”* diyerek ifade eder.

Görüldüğü gibi Divanda Allah, tamamen İslâmî akideye uygun düşünölmüştür. Aşağıdaki örnekler incelendiğinde bu daha iyi görölecektir.

Hayy u Kayyüm-ı ebedsin Vâhid ü Ferd ü Şamed

‘Aql u haşş u fikr ırılmaz zât-ı pākūñ inhidâş

92 / 4

Cümle cisme cân virüb mäderlerin kılduñ sebeb

Mevti hayyı sen yaratduñ sensin ancak Müsteğâş

92 / 3

Yaratdı cün ‘ademden ins ü cinni hazret-i Mevlâ

‘İbâdetde bulunmak emrin itdi ol şeh-i ‘ulyâ

21 / 2

Halk eylemeden rızkuñı halk eyledi Hallâk

Mañlûka nedür bunca tekâpü ne bu minnet

557 / 2

Der-i mîr ü vezîre ey Suṭûrî irtikâbum yok
Bu ‘âlem rızķına zâmin ulu Allâh’umuz vardur

149 / 6

Bî-çâre Suṭûrî’nün ‘aybın yüzine urma
 Çünkim Ğafûr ismünden ‘abdüñe işâret var

25 / 7

Hallâķ-ı cihânı ancak ‘afvile müfid olsa
 Ol kûlına ‘işyândan ayrık ne kâsâvet var

25 / 6

Kâ’inâtı kün-fekân emrinde icâd eyledün
 Her birine bir isim tesmîm ile ad eyledün

538 / 1

Nûr-ı zâtuñdan yaratduñ ol habîbüñ rûhını
 Kendi vechün seyrine âyîne icâd eyledün

538 / 2

‘Aşk-ı zâtuñ maḥzeni olmuş dil-i vîrâneler
 ‘Āķıbet kudret yedüñle anı âbâd eyledün

538 / 6

Dest-i kudretten çü hallâķ nûrını rûḥ eyledi
 Āyet-i levlâķ ḥiṭâben çünki rûḥa söyledi

511 / 3

Ḳudret-i Ḥaḳḳ'ile ol rūḥ oldı eṣyāya eṣer

Düşdi bir ḳatre 'araḳdan bitdi andan ḡonçe-ter

511 / 3

Günde biñ ḥamd ü ṣenālar ṣānuña lāyıḳ olan

Bu Suṭūrī ḳalbini 'aşḳile bünyād eyledüñ

538 / 7

Veli bir ḥāḳden bir nuṭfeden peydā iden sensin

O luṭfa dā'ir **elyaḳdur ki ben 'abdi Ḥudā** dirsem

2 / 3

Hüve'l-ḥayy hüve'l-bāḳidür Allāḥ

Fenā balsa gerek küllī 'imārāt

20 / 5

Ḥayy u Ḳayyūm u ebedsin bī-vücūd

Cümle eṣyā olmada ṣānuñ ṣühūd

98 / 1

Biñ bir ismüñ vardurur cümlesi lāyıḳ ṣānuña

Zātuñuñ vāḥiddür olmaz saña işneyn-i ṣülāṣ

92 / 5

Tevekkül bābına dāḥil olub gel **Ḥaḳḳ'a teslīm ol**

Suṭūrī **cānib-i Ḥaḳ'dan gelen ḥükm-i 'adāletdür**

36 / 6

Zıkr-i lisān ḥamd u ṣenā ancaḫ ulu Allāh'adur

Bizden ṣalātile selām dōstı ḥabībullahadur

22 / 1

Rāh-ı Hāḫḫ'a yūri maḥfice Ḥudā'dan ṭaleb it

Seni ḥıfz eyleye maḥfūz u selāmet getüre

414 / 6

Ḥudā'sından temennisi müzekker ṭıfl idi dā'im

Müyesser eyledi Ḥallāḫ-ı 'ālem çün 'ināyetle

544 / 5

Olaydı bülbül-i ṣūrīdenüñ iḳbāl hem baḫtı

Giderdi dīde-i ḥasretten ol nevmi seher vaḫtı

Umarsın ey Suṭūrī Hāḫ Çalab'dan ğarḫ-ı raḫmeti

Seherden ḫalk temenni ḫıl Ḥudā'dan iste maḫṣūduñ

Seni me'yūs u maḫrūm eylemez Ḥallāḫ-ı ma'būduñ

21 / 5

Yatma uyuma ḥazret-i Ḳayyūm'a niyāz it

Ḳıl ḫāl-i dilüñ Ḥāliḫ'a ızhār gicelerde

11 / 4

Baḫ kevkeblere māha ḫullıḫ iden ol ṣāha

Yalvar ulu Allāh'a giceleri feryād it

90 / 4

Ḳazā geldükde teslīm ol Ḥudā'nuñ ḥikmetin gözle

Müfīd olmaz ki āhenden geçer ḳavs-i ḳazā tīri

457 / 4

Her ne kim geldi Ḥudā'dan cümlesin iḥsān bil

Ey Şuṭūrī söz budur vallāhu a'lem bi'ş-şavāb

79 / 5

Ey Şuṭūrī 'aşḳ-ı Ḥaḳ'dur maẓhar-ı feyz-i maḳāl

Bağla gönlüñ 'aşḳ-ı Ḥaḳḳ'a ğayrıdan peyvendi kes

571 / 5

Revā mıdur seni sien-i belāya dām ide nefsün

Seni ḥalḳ eyleyen Ḥallāḳ'dan ḳıl 'arı yetmez mi

44 / 5

Sensin ey Ḥallāḳ-ı 'ālem yoḳ iden 'avn ü ğıyās

Oldı senden cümle ervāḥ yoḳ iken hep inbi'āş

92 / 1

Dime 'aşḳ ehli bīmāre şifāsız bī-devāsızdur

Anı ḥalḳ eyleyen **Ḥallāḳ ṭabīb-i bī-riyāsızdur**

159 / 1

Ġmāya eyleme dilden ḥased sen 'āşilik itme

Bilürsin çün ezelden eylemiş Ḥallāḳ taḳdīri

457 / 5

‘ İnāyet luṭf-ı pākinden kerem kânı olan Ḥallāk
Yed-i ẓudretle ḥalk itmiş ū resme ṭıfl-ı rû-zībā
 543 / 5

‘ Arz-ı ḥāl eyleme bir nāsa kūdūret vaḳtini
Mededūñ ḥalk iden Ḥallāk’a ilticādan olur
 565 / 2

Ẓiyā vü fer viren ūeb-tārīke ol meh-liḳādandur
Cebīnūñ nūrı ūun’ -ı ẓudret-i Ḳādir Ḥudā’dandur
 106 / 1

Cüdā dūşdüñse ey dil kesme ümmīdi Ḥudā’dan sen
 Niçe vīrāneler vaḳt ola ki ābāda gelmişdür
 196 / 3

1.2 MELEKLER:

Meleklerin sıfatları hakkında Divanda bir işarete rastlanmamıştır; ancak Kur’ân-ı Kerîm’de varlığından bahsedilen bir takım büyük melekler isimleri ile anılmıştır. Bunlar: Cibril olarak da bilinen Cebrâil, Ölüm meleği Azrail ve yazıcı melekler Kiramen Katibin’dir.

1.2.1 Azrâil (Saka-i Merg):

Dört büyük melekten birinin ismi olup, insanların canını almakla görevlidir. Azrâil kelimesi İbranice asıllıdır. Bu melek Kur’ân ve sahih hadislerde, Azrâil ismiyle değil, melekü'l-mevt (ölüm meleği), elçilerimiz şeklinde geçmektedir. "De ki: Size vekil kılınan (bu konuda görevlendirilen) ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz." (Secde, 32/11) "Nihâyet birinize ölüm geldi mi elçilerimiz (görevli melekler) onun canını

alırlar. Onlar vazifede kusur işlemezler." (En'âm, 6/61). Her insanın canını almakla görevli bir ölüm meleği vardır. Azrâîl, bu meleklerin başıdır.⁴

Divanda bu melek bir yerde Azrâîl ismi ile anılmakta bir yerde de Saka-i merg ifadesi ile Azrail kastedilmektedir.

Şādum ki revān **geldi cān kaşdına ‘Azrā’îl**

Vaqt oldı beyān eylem derd ü ğam-ı pinhānı

491 / 7

Teşne olub harāret almışdı cism ü cānın

Sakķā-yı merg elinden nūş itdi cām-ı şerbet

549 / 2

1.2.2 Cebrâîl (Cibril Emîn):

Dört büyük melekten biridir. Peygamberlere vahiy getirmekle görevlidir. Kur'ân'da bu meleğin ismi Cibrîl, Rûhu'l-Kudüs, Ruhul-Emîn, Ruh ve Rasûl şeklinde geçmektedir. Bütün peygamberlere vahiy getiren Cebrâîl'dir. Kur'ân'a göre O, karşı konulmayacak bir güce, üstün ve kesin bilgilere sahip, Allah nezdinde çok itibarı olan ve diğer meleklerin kendisine itaat ettiği şerefli bir elçidir. Bu yönüyle Cebrâîl kuvvet manasına gelen "Cebra" ile, Allah anlamına gelen "Îl"den meydana gelmiş bir isimdir. Allah'ın kuvveti demektir. Yenilmez bir kuvvet ve Allah nezdinde büyük bir makam sahibi olduğu ifade edilmiştir: "O (Kur'ân), şüphesiz değerli, güçlü ve arşın sahibi (Allah'ın) katında itibarlı bir elçinin (Cebrâîl'in) getirdiği sözdür." (Tekvîr, 81/19-20) Cebrâîl, Hz. Muhammed'e aslî şekliyle iki kere görünmüştür. Biri Hira mağarasında ilk vahiy getirdiği zaman, diğeri de Miraç'ta "sidretü'l-münteha"da gerçekleşmiştir.⁵

Belki de bu sebeple Sutûrî de Cibrîl ismini özellikle Şeb-i İsrâ ile yani Mi'râc ile ilgili olarak anmaktadır. Cebrâîl için ayrıca "Cibrîl-i emîn" sıfatı kullanılmıştır.

⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı, Kavramlar Sözlüğü (www.diyaret.gov.tr)

⁵ Diyanet İşleri Başkanlığı, Kavramlar Sözlüğü (www.diyaret.gov.tr)

Şeb-i İsrâ'da Mî' rācuñ beşâret eyledi Cibrîl

Burâk'a bindürüb 'azmüñ hevâdur yâ Resûlullâh

26 / 4

Hem Şeb-i İsrâ'da müjde itdi Cibrîl-i emîn

Da' vet-i Mî' rāc' ile varduñ huzûra şâh-ı dîn

511 / 6

1.2.3 Kirâmen Kâtibin:

Değerli, dürüst, görevini kusursuz yapan yazıcılar anlamına gelen Kirâmen Kâtibîn tabiri, insanların hayır ve şer, iyi ve kötü bütün yaptıklarını amel defterlerine kaydedip korumakla görevli meleklerin unvanıdır. Bunlara hafaza melekleri de denir. Kirâmen kâtibîn tabiri, Kur'ân'da bir âyette geçmiştir: "Üzerinizde yaptıklarınızı koruyucu melekler vardır. Onlar şerefli, değerli kâtiplerdir. Her yaptığımızı bilirler." (İnfîtâr, 82/10-12) İnsanların sağında ve solunda bulunurlar. "İnsanın sağında ve solunda oturan iki alıcı melek, onun sözlerini ve yaptıklarını kaydetmektedir. İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında onu gözetleyen, dediklerini zapteden bir melek bulunmasın." (Kâf, 50/17-18) Bu yazıcı meleklerin insanın söz ve amellerini kaydedip zaptettikleri deftere, amel defteri/kitap denir. Bu kitap kıyamet gününde, insanlara ön veya arkalarından (İnşikâk, 84/10), sağ veya sol ellerine (Hâkka, 69/19-25) verilir. "Oku kitabını" (İsrâ, 17/14) denir, insan bu kitapta her şeyi hazır bulur (Kehf,18/49).⁶

Sutûrî Divanı'nda bir tek yerde ismi zikredilen Kirâmen Kâtibi yine İslâm akidesine uygun biçimde düşünülmüştür.

Kirâmen kâtibi virdükde itme **defterüm** ızhâr

Dağhîlüm dest-i dâmānuñ recâdur yâ Resûlullâh

26 / 11

⁶ Diyanet İşleri Başkanlığı, Kavramlar Sözlüğü (www.diyaret.gov.tr)

1.3 KUTSAL KİTAPLAR:

Kutsal kitaplar genel olarak divanda yer almamaktadır. Ancak Kur'ân ismi çeşitli vesilelerle divan boyunca üç kere zikredilmektedir. Diğer Kutsal kitaplardan ise hiç bahsedilmemiştir.

1.3.1 Kur'ân-ı Kerîm:

Kur'ân-ı Kerim Sutûrî Divanı'nda çeşitli ayetlere işaret etmek maksadı ile üç yerde kullanılmıştır. Bir yerde de Mushâf ifadesi ile yine Kur'ân-ı Kerim'e işaret edilmiştir.

Ĥâlîmüz fehm eylemez şol bî-başar nâdân olan
Bulmuşuz luĤf-ı ebed **Ĥur'ân olub irşâdımız**
217 / 3

Şânına Ĥudâ medĤile levlâk buyurdu
Ra' nâ oĤunur **âyet-i Ĥur'ân arasında**
428 / 6

İşbu maĤlûĤa olupsın Ĥükmile ebü'l-beşer
Āyet-i Ĥur'ân ile bildürdi ĤaĤ virdi Ĥaber
511 / 5

Ol hilâl ebrûlaruñ çün âfitâb üstindedür
MuşĤaf-ı Ĥüsn üzre Ĥoymış bir kitâb üstindedür
150 / 1

1.4 SÛRELER:

Müslümanların kutsal kitabı Kur'ân-ı Kerîm 114 Sûreden meydana gelmektedir. Her sûrede belli konulardan bahsedilmektedir.

İbrahim Sutûrî, divanında Kur'ân-ı Kerîm'deki 114 Sûreden sadece üçünün adını zikretmektedir. Bunlar Tâ-hâ, Kevser ve Şems Sûreleridir.

1.4.1 Kevser Sûresi:

Kevser Sûresi Kur'ân-ı Kerim'deki en kısa sûredir. Mekke'de nâzil olmuştur. Sutûrî Divanında bir tek beyitle zikredilen Kevser Sûresi üstüne yemin edildiği görülmektedir.

Sûre-i Kevser haqı tâ haşre dek içmem şarâb

Bir kezin la^çl-i lebüñ virse muşaffâ kimseye

407 / 3

1.4.2 Tâ-hâ Sûresi:

Tâ-hâ Sûresi 135 ayettir. Kevser Sûresi gibi Tâ-Hâ Sûresi de Mekke'de nâzil olmuştur. Bu sûrede Hz. Musa'nın ve Hz. Adem'in kıssalarına da yer verilmektedir. Ayrıca bu Sûrenin bir başka önemi de bu Sûrenin Hz. Ömer'in Müslüman olmasına vesile olmasıdır. Sutûri bu Sûreyi, Peygamberimizin izârı hakkında nâzil oluşu sebebiyle anar.

İzâruñ haqqına nâzil olındı **sûre-i Tâ-hâ**

Vücûduñ nûr ^çalâ nûr-ı hüdâdur yâ Resûlullâh

26 / 2

1.4.3 Şems Sûresi:

Şems Sûresi Mekke’de nâzil olmuş sûrelerdendir. 15 âyetten oluşan bu sûre adını ilk ayetindeki “Ve’ş-şems” ifadesinden alır.

Divanda bir yerde “Sûre-i ve’ş-şems” ifadesi kullanılırken iki yer de de “Âyet-i ve’ş-şems” ifadesi geçmektedir.

Sûre-i ve’ş-şems yüzûñ âyetine and içmişüm

Tâ ki cismümde bu cānum var senden dönmezem

336 / 3

1.5 ÂYETLER, HADİSLER VE DİNÎ TASAVVUFÎ KAYNAKLI SÖZLER:

1.5.1 Âyetler:

Kutsal Kitabımız Kur’ân-ı Kerîm’in her bir cümlesine Âyet denir. Âyetler Divan şiirimizin önemli kaynaklarındandır. Hemen hemen her şair Kur’ân-ı Kerim’den Âyetler iktibas ederek şiirinde kullanmıştır. Sutûrî de bu şairlerden biridir. Divânında 11 değişik Âyet’i çeşitli vesilelerle 20 defa kullanmıştır.

En çok Bakara Sûresi’nin Âyetlerini iktibas eden şair bunun dışında, Şuara, Enbiyâ, Şems, Zümer, Tâ-hâ, Necm ve Nûr Sûreleri’nden de Âyetler kullanmıştır.

Divanda kullanılan Âyetler için oluşturulan aşağıdaki tabloda söz konusu Âyetin hangi Sûrelerde geçtiği ve divanda kaç kez kullanıldığı görülmektedir.

Tabloya geçmeden önce şunu da ifade etmek gerekir ki bu inceleme, şairin edebî kişiliğini tüm yönleri ile ortaya koyan bir inceleme olmayıp sadece şair hakkında ön bilgi edinebileceğimiz bir çalışmadır. Dolayısıyla ilk bakışta fark edilemeyecek başka Âyetlerin de divanda bulunabileceğini göz ardı etmemeliyiz.

Çünkü bu ilim ayrıca uzmanlık gerektiren bir alan olduğundan bu bölümde azami dikkat sarfetmemize rağmen oluşması muhtemel eksiklerimizin mazur görülmesini diliyoruz.

SIRA NU.:	İKTİBAS EDİLEN İFADE	AYET	İLGİLİ SÜRE	KULLANIM SIKLIĞI
1	"İnnâ ileyhi râci'ün"	X	Bakara / 155	1
2	"Künfekân"	X	Bakara / 117 Enâm / 73 Nahl / 40 Yâsin / 82	1
3	"Âyat-ı Nûr"	X	Nûr / 35	1
4	"Rahmeten-li'l-'âlemin"	X	Enbiya / 107	3
5	"Semme Vechullâh"	X	Bakara / 115	1
6	"Veş-Şems"	X	Şems / 1	2
7	"Rahmetümden kesme ümmidin"	X	Zümer / 53	1
8	"Lâ taknâtü"	X	Zümer / 53	2
9	"Ânestü nârâ"	X	Tâhâ / 10 Neml / 7 Kassas / 29	1
10	"Kâbe kavseyn"	X	Necm / 9	6
11	"Lâ yuhibbü'l-müsrişin"	X	En'âm / 141 A'râf / 31	1

Ey Suşürî 'aşq yolında eyle gel teslîm-i rûh

Ehl-i 'irfân söylesin **innâ ileyhi râci'ün**

4 / 8

Kendi 'aşkuñ döstına hağdur yine ızhâr iden

Künfekân emrinde mazhar oldu esrâr-ı derûn

4 / 4

Buyurđı **rahmeten-lil-‘ālemīn** çün şānuña Mevlā
Günehkārüm yüzüm qara qapuña gelmişüm tuğyān

30 / 7

Evvel āhīr çün buyurduñ **rahmeten-lil-‘ālemīn**
Ümmetüñden halk idüb bizlerde isnād eyledüñ

297 / 5

Şemme vechullāh sırın fehm iden ‘āriflerüñ
Ref‘ olur dilden hicābı vāsıl-ı bürhān olur

526 / 2

Ey Suṭūrī ders-i ‘aşkı okuyub ḥatm itmişüm
Āyet-i ve’ş-şems rüyın cümle ezberdür baña

73 / 6

‘İşyān ile memlūyum āh kim nic’ olur ḥālüm
Lā-taknaṭū naşşından ümmīd-i şefā‘ at var

25 / 4

Maḥfī degül ‘āriflere **ānestü nārā** nüktesi
İşbu kelāma yanmağa nā’il-i bürhān olmuşüm

335 / 3

Ne ‘arş u kürsi nüh eflāk irişdüñ **qābe kavseyne**
Ki ol me’vāya Ḥallāk āşinādur yā Resūlallāh

26 / 5

Raḥmetümden kesme ümmidüñ⁷ buyurdu Ḥaḳ Çalab

Piṣvâdur hem resülün ‘afv u ğufrâna sebeb

511 / 7

Levḥa-i ḥüsnüñde gördüm yazılı **âyât-ı nür**

Ḥoş müfesser eylemiş döst imtiḥânîdür baña

50 / 3

Lâ-yuḥibbü’l-müsrifin buyurdu ḥallâḳ-ı cihân

Şimdilik ḥalḳuñ içinde eski ḥâlet ḳalmadı

497 / 6

1.5.2 Hadisler:

Allahü teâlânın, Peygamberlerine haber vermesine, bildirmesine **Vahy** denir. Vahy, iki türlüdür: Birincisi **Cebrail** aleyhisselâmın, Allahü teâlâdan aldığı haberleri getirip Peygambere okumasına, **Vahy-i Metlûv** denir. Bu vahyin kelimeleri de manaları da Allah’tan gelmiştir. Kur’ân-ı Kerîm böyledir. Vahyin ikinci kısmı, **Vahy-i Gayr-i Metlûv**’dur. Bu sözlere, **Hadis-i Kudsî** denir. Hadis-i Kudsî’nin manası Allah’tan kelimeleri, Peygamberdendir. Peygamberin kelimeleri de, manaları da kendinden olan sözlere, **Hadis** veya **Hadis-i Şerif** denir.⁸

1.5.2.1 Hadis-i Kudsî:

Hız. Peygamber'in Allah Teâlâ'ya nispet ettiği hadislerdir. Bu hadislerin manası Allah'tan, sözleri Hız. Peygamber'dendir. Hız. Peygamber bunları, "Allah Teâlâ şöyle buyuruyor" diye rivâyet eder.⁹ Kudsî hadislerde, çoğunlukla Allah'in rahmetinden ve sıfatlarından söz edilmektedir.

⁷ “**Lâ-taknaṭü**” ifadesinin Türkçesi “Rahmetimden ümit kesmeyin” dir. Bu ifade Zümer Sûresi’nin 53. Âyetinde geçmektedir.

⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı, Kavramlar Sözlüğü (www.diyaret.gov.tr)

⁹ Diyanet İşleri Başkanlığı, Kavramlar Sözlüğü (www.diyaret.gov.tr)

Sutûrî Divanı'nda iki Hadis-i Kudsî, biri üç diğeri dört defadan yedi defa kullanılmıştır. Bunlar “Ben bir gizli hazine idim. görülmek, bilinmek istedim, bu yüzden alemleri yarattım.” manasına gelen “**Küntü kenzen** mahfiyyen fehalaktü'l halka liya'rifûnî.” ile “Sen olmasaydın, sen olmasaydın inan ki âlemleri yaratmazdım.” manasına gelen “**Levlake** levlak vema halektüm eflak” ifadesidir.

SIRA NUMARASI	İKTİBAS EDİLEN İFADE	HADİS-İ KUDSİ	KULLAN İM SİKLİĞİ
1	"Küntü kenzen"	X	3
2	"Ayet-i Levlâk"	X	4

Ḥaqq u bâtil ma' nisinden levhimüz meştürdur

Küntü kenzün sırrına vâkıf olur ' irfânımız

41 / 6

‘ Āşık-ı dîdâr olan dünyâda itmez i' tibâr

Küntü kenzen sırrına ol kân olan añlar bizi

467 / 3

Dest-i kudretten çü ḥallâk nûrını rûḥ eyledi

Āyet-i levlâk ḥiṭâben çünki rûḥa söyledi

511 / 3

Nice kudret eylesin medḥün beyâna bir beşer

Āyet-i levlâke şâyân eyledi Ḥaqq şānuña

435 / 6

1.5.2.2 Hadis-i Şerîf:

Hadis-i Şerîf, manası ve sözleri Peygamberimize ait olan ifadelerdir. Sutûrî Divanı'nda "Mü'mine rahat yoktur." manasına gelen "**Lâ-râhatün lil mü'minin**"; "Ölmeden önce ölünüz." manasına gelen "**Mûtû kable en-temûtû**"; "Kim ki içinde Allah'ın zikri yapılan bir mescid bina ederse Allah'da ona cennette bir ev, bir köşk bina eder." manasına gelen "**Men benâ fi'l-mesciden**¹⁰"; gibi Hadis-i Şerîf'leri çeşitli vesilelerle zikretmiştir. Aşağıdaki tabloda, Divanda yer alan Hadis-i Şerîfler ve kullanım sıklıkları verilmiştir.

SIRA NUMARASI	İKTİBAS EDİLEN İFADE	HADİS-İ ŞERİF	KULLANIM SIKLIĞI
1	"Lâ-râhaten-li'l mü'minin"	X	1
2	"Mûtû kable en-temûtû"	X	3
3	"Men benâ fi'l-mesciden"	X	1
4	"Efzalü'l-a'mâl sakâ'l-mâ"	X	1
5	"Gözyaşın ona şifadır"	X	1
6	"Men 'âref"	X	1

Maḥv-ı cism ü cān idüb buldı ḥayāt-ı cāvidān

Mûtû kable en-temûtû nüktesiyle sālīmūn

4 / 7

¹⁰ Hadis-i Şerîf'in tam metni şöyledir: "Ve men benâ mesciden yüzkerü fi hismullâh bena'llâhu lehû beyten fi'l-cenneh"

Mütü kıable en-temütü remzidür

Dut bu sırrı ehl-i ‘irfân yirine

574 / 3

Fahr-i ‘âlem çün buyurmuş **men benâ fi’l-mesciden**

Bu eĥâdîş-i şerîf mazmûnına oldum şühûd

546 / 5

Derûnum âteş almışdur tutuşub tâb-ı ‘aşkuñdan

Buyurduñ **göz yaşın aña şifâdur** yâ Resûlullâh

26 / 7

Bânîsi Hâcî Hüseyin Ağa ki bildi ‘âkıbet

Efzâlü’l-a‘mâl saķâ’l-mâ’ buyurmuş ol ĥabîb

547 / 2

Men ‘aref sırrına irdüñse ma‘ârif ehlinin

Ķîl ü ķâle düşme bihûde kerâmet bundadır

28 / 10

Çün buyurmuşdur nebî **lâ-râĥaten li’l-mü‘minîn**

Bu cihân ġavġâsına aşlâ felâĥat istemem

507 / 6

1.5.3 Dinî-Tasavvufî Kaynaklı Sözler:

Mutasavvıf şahsiyetler tarafından söylenmiş onların dinî ve tasavvufu algılayış biçimlerini, yaşam felsefelerini ifade eden sözlerdir. Bazılarının kaynağı

hakkında bilgi bulunmamakla birlikte herkes tarafından bilinen ve kullanılan ifadeler bu bölümde zikredilecektir.

SIRA NUMARASI	İKTİBAS EDİLEN İFADE	DİNİ-TASAVVUFİ KAYNAKLI SÖZ	KULLANIM SIKLIĞI
23	"Ene'l Hakk"	X	7
24	"Amentü billâh"	X	1
25	"Lem yezel"	X	1
26	"Lâ yezali"	X	1
6	"Kurretü'l 'aynü'r-resûl" ²	X	1
28	"Teslim ü eyvallah"	X	1
29	"Salât u selam ile"	X	1
16	"Leyse gayri ente rabbi yâ Vedûd"	X	1

Baňa ‘ aşkından oldı hõş işâret

Enisü'l-ğalb fi'l-ğalvât ‘ ibâret

20 / 1

Her ne kim geldi Hudâ’dan cümlesin ihsân bil

Ey Şutürî söz budur **vallâhu a‘ lem bi’ş-şavâb**

79 / 5

Mürğ-ı dilde oldı tesbîh-i lisân

Leyse ğayrî ente rabbî yâ Vedûd

98 / 3

Sûht Һasret olmasa ol **ķurretü'l-‘aynü'r-resûl**
 Һayder'üñ maķāmını dünyāda nā-būd istemez
 523 / 3

El-minnetü lillāh ki bize oldu müyesser
 İtmām-ı şıyām hem şeb-i Ƙadr ü ' urefādur
 33 / 10

Gül-zār-ı Һüsnuñ zeyn olmuş hōş gül-i Һamrā
Āmentü billāhi üstād-ı lem-yezvel disem vechi var
 188 / 3

1.6 PEYGAMBERLER:

Hz. Adem'den Hz. Muhammed (S.A.V.)'a kadar insanlara gönderilen peygamber sayısında ihtilaf olmakla birlikte bunlardan 25 tanesinin ismi Kur'ân-ı Kerîm'de geçmektedir. Bunlar; Hz. Âdem, Hz. İdris, Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. Sâlih, Hz. İbrahim, Hz. Lut, Hz. İsmail, Hz. İshak, Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Hz. Eyyub, Hz. Şuayb, Hz. Musa, Hz. Harun, Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. İlyas, Hz. Zülkifl, Hz. Yunus, Hz. Zekeriyya, Hz. Yahya, Hz. İsa ve Hz. Muhammed'dir. Ayrıca Kur'ân-ı Kerîm'de zikredildiği halde peygamber olup olmadıkları İslâm âlimleri arasında tartışmalı olan Üzeyr, Lokman ve Zülkarneyn adlarında üç kişi daha vardır.

Sutûrî Divanı'nda bu ihtilafli isimlerden sadece Lokman (a.s.), Peygamberlerin de sadece dokuzu çeşitli vesilelerle anılmıştır. Bunlar Hz. Muhammed (Ahmed), Hz. Eyyub, Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İsa, Hz. Süleyman, Hz. Ya'kûb, Hz. Yusuf ve Hz. Nuh'tur.

Bunların dışında, Sutûrî, Hızır' (a.s.) dan da peygamber diye bahsettiği için onu da peygamberler bölümünde zikredeceğiz.

Ayrıca şair ‘Yâ Resulullâh’ redifli şiirin altına şu ifadeyi yazmıştır. “Ve şalli ‘alâ cemî‘i’l-enbiyâi’ ve’l-mürselîn ve’l-ḥamdülillâhi rabbi’l-‘âlemîn âmîn” (Gönderilen tüm peygamberlere ve nebilere selâm olsun Alemlerin Rabb’ine hamdolsun)

1.6.1 Hz. Muhammed Mustafa (S.A.V.) (Ahmed, Mahmûd, Mustafa, Resûlullâh, Rabbül-âlemin):

Son peygamber Hz. Muhammed, Sutûrî Divanı’nda yedi müstakil manzume ile zikredilmektedir. Bu manzumelerden biri Müseddes biçiminde olup diğerleri gazel tarzındadır. Manzumelerde genellikle Peygamber Efendimizin yüzünün parlaklığına, nurunun çokluğuna, yaratılmışların en şerefli oluşuna, âlemlerin O’nun hürmetine yaratıldığına, Mi’râc hadisesine, burada Allah’a “ḳâbe ḳavseyn” miktarınca yakınlaştığına, ümmetine şefaatçi olacağına ve Tâ-hâ Sûresi’nin onun izârı hakkında nâzil olduğuna işaret edilmektedir. Yedi manzume de bu noktada ortak metin sayılabileceğinden biz buraya manzumelerden sadece birini almayı uygun gördük sözü edilen diğer manzumelerin şiir numaraları ise şöyledir: 22, 27, 28, 30, 46, 519

Cemâlûñ pertevi günden ziyâdur yâ Resûlallâh

Ḥayâlûñ ḳalb-i ‘uşşâḳa cilâdur yâ Resûlallâh

‘İzâruñ ḥaḳḳına nâzil olındı sûre-i Tâ-hâ

Vücûduñ nûr ‘alâ nûr-ı hüdâdur yâ Resûlallâh

Dinildi şânuña levlâk ḳamudan eşref olduñ sen

Saña nisbet bütûn ‘âlem gedâdur yâ Resûlallâh

Şeb-i İsrâ’da mi‘râcuñ beşâret eyledi Cibrîl

Burâḳ’a bindürüb ‘azmûñ hevâdur yâ Resûlallâh

Ne ‘arş u kürsi nüh eflāk iriřdüñ ķābe ķavseyne
Ki ol me ’vāya Hıllāk āřınādur yā Resūlallāh

Aġardı merdüm-i dīdem der-i řebbāk-i ravzanda
Ne ġam var hāk-i pāyüñ tūtiyādur yā Resūlallāh

Derūnum āteř almıřdur tutuřub tāb-i ‘ařķuñdan
Buyurduñ göz yařın aña řifādur yā Resūlallāh

Degül lāyık senüñ medhüñ ide her nā-sezā diller
Ki vařřāfuñ senüñ Rabbü’l-‘alādur yā Resūlallāh

Dirġā ġafletile geçdi vaķtüm āh u vāveylā
Şefā‘ at olmasa hālüm fenādur yā Resūlallāh

Günehkārüm ‘amelde hāyra dā ’ir bir řavābum yoķ
Oķınsa defterüm cümle hāķādur yā Resūlallāh

Kirāmen kātibi virdükde itme defterüm ıřhār
Daġılüm dest-i dāmānuñ recādur yā Resūlallāh

Şefī‘ ü’l-müznibīn sensin ķamuya destġirüm ol
Kerem luřf u ‘aķā řānuñ sezādur yā Resūlallāh

Hezār u şad-hezār bārī taġiyyāt u selām olsun
Suřūrī ‘abd-i kemter bī-nevādur yā Resūlallāh

1.6.2 Hz. Eyyub:

İbrahim Sutûrî Dîvânı'nda Eyyub Peygamber, Divan edebiyatında alışlagelmiş bir biçimde sabrı ile anılır. İnsanlara dertlere sabretmek konusunda örnek gösterilir ve ancak Eyyub Peygamber gibi Hakk'dan gelene sabredenlerin mutluluğa ereceği müjdesi dile getirilir.

Olan Eyyüb gibi derd ü belāya cümleden şābir
Ṭabīb-i ' aşqdan özge bir devālar merḥem olmazdı

17 / 9

Ne gelse cānib-i Ḥaḳ'dan anı kendüñe ni' met bil
İrer Eyyüb şıfat kāma gelen Ḥaḳ'dan belādan ḥaz

279 / 6

Derde şabr itmekle Eyyüb buldı çün derdden rehā
' Āşıḳa dürlü felāket cevr ü miḥnet bir degül

568 / 3

Derd ü miḥnetler gelince şābir ol Eyyüb gibi
Ey gönül her dü cihānda bula cismüñ şıḥḥati

562 / 6

1.6.3 Hz. İbrahim:

Divanda İbrahim Peygamber sadece üç beyitte zikredilmektedir. Bu beyitlerden ikisinde İbrahim Peygamberin Nemrûd'la olan macerasına telmih edilir. Hatta bir beyitte şair benim de adım İbrahim'dir ateş bana kâr etmez diyerek kendini

İbrahim Peygamber ile bu noktada özdeşleştirir. Bir diğer beyitte de İbrahim Peygamber'in Halilullâh sıfatına işaret edilir.

Āteş-i aşkuñ virürse nâr-ı Nemrūd'ũñ nişân
İsmüm İbrâhîm Suṭūrî nâr gülistândur baña
75 / 6

Kimin güm-râh idüb ḥâşâ semāvātuña tîr atdı
Hem İbrâhîm Ḥalîl'i nâr-ı Nemrūd içre kılduñ şâd
99 / 6

Ḥudâ tevfiķ idüb ismini tesmîm itdiler anuñ
Ki dōst ismi Ḥalîl oldu buña hiç şübhe yok aşlâ
542 / 5

1.6.4 Hz. İsa:

İsa Peygamber divanda sadece iki yerde geçmektedir. Birinde İsa Peygamber'in ölüleri diriltmesine telmih yapılır. Şair kendi şiirlerinin ölülere can bağışladığını söyler ve Yoksa sen zamanın İsa'sı mısın diye sorar. Diğerinde bir kesinlik kullanmadan sevgiliye "İsa'nın mucizesi misin" şeklinde bir kullanım vardır.

Ey Suṭūrî her kelâmuñ mürdeye cân bahş ider
Feyz-i Sübhâni ilâhî yâ dem-i İsa mıdur
122 / 6

Ey melek bürhāna irmiş mu' ciz-i ' İ̄sā mısın
 Ravza-i me 'vāda bitmiş ya gül-i ra' nā mısın
 Baħr-i hikmetde şadefde bir dūr-i yektā mısın
 Hīç bir şaḡḡ kıymetüñ vezninde da' vālanmasın

525 / 3

1.6.5 Hz. İsmail:

Hz. İsmail Allah'a Kurban adanması ile ilgili olarak bir beyitle zikredilir. Hz. İsmail'in bu noktada âşıklara örnek teşkil etmesi gerektiği ifade edilir.

Şādıku'l-va' d okudı İsmā' il ḥaḡḡında Ḥudā
 O vefā resmde dōst uğrına ḡurbān olalum

348 / 6

1.6.6 Hz. Süleyman:

Süleyman Peygamber, Sutûrî'nin şiirlerinde dört beyitte hayvanların dilinden anlaması, her şeye hükmetmesi ve mühr-i hatem'i ile birlikte anılmaktadır.

Bu beyitlerin birinde şair kendini Süleyman Peygamberle kıyaslayarak; Biz Süleyman Peygamber gibi mühr-i hatem bilmeyiz biz fakrile sultan olmuşuz diyerek kendini Süleyman Peygambere nazaran bu noktada üstün görmektedir.

Ey Süleymān-ı zamān çün bu cihān ḥükmüñdedür
 Ḥālüm añla ol ḥaber-dār ben za' if-i mürdan

395 / 4

Yedi iqlīm çār gūşe ḥükm ü teşḥīr eylemiş
 Ya Skender yā Süleymān-ı zamāndur perçemüñ

516 / 3

‘ Āleme hüküm eyleyen fakrile sultān olmuşuz
Şāh Süleymān gibi bizler mühr-i hātem bilmezüz

572 / 4

1.6.7 Hz. Yûsuf:

Peygamber Efendimizden sonra divânda adı en çok anılan peygamberdir. Yusuf Peygamber, Sutûrî'nin şiirlerinde genellikle güzelliği ve Kur'ân-ı Kerim'de zikredilen güzel kıssası ile anılmaktadır. Güzelliği, sevgilinin güzelliği ile kıyas olunmakta kimi zaman Yusuf Peygamber kadar güzel bulunan sevgili kimi zaman güzelliği ile Yusuf Peygamberi gölgede bırakmaktadır. Hatta bir beyitte Sevgilinin güzelliği için Züleyhâ'nın böyle bir güzelliği rüyasında dahi göremeyeceği dile getirilir.

Yusûf Peygamber ile ilgili olarak zikredilen diğer noktalar ise şunlardır: Yusuf'un kardeşleri tarafından kuyuya atılışı, Mısır'a sultan oluşu, nefsine hakimiyeti, Züleyhâ tarafından gömleğinin yırtılması vb.

Görmeyen hüsnuñ ne bilsin vaşf-ı dîdāruñ nedür
Ser-fürü kılsa sezādur Yūsuf-ı Ken'ân saña

71 / 2

Bu ne hikmet bu ne kudret bu ne şun'ı Zü'l-celāl
Kim gören Yūsuf cemālūñ bî-ķarār olmaķdadur

183 / 3

Açma kākül 'uķdesin çizme dutılmış gönlümi
Yūsuf-āsā virme mezāta şatılmış gönlümi

484 / 1

Nola Yūsuf'dan a' lādur disem ol şūh u zībāyı
Züleyhā görmedi h'ābında böyle bir dilārāyı

510 / 1

Güzellikde eger emşāl olınsa hūsn-i maḥbūbān
Zamānuñ Yūsuf'ı görmüş degüldür böyle hūb-sīmā

543 / 9

1.6.8 Hz. Yakup:

Yakup Peygamber, Yusuf Peygamberin kıssası ile ilgili olarak Yusuf'un ayrılığına dayanması, Yusuf'un yokluğunda kokusunu duyması ayrılığa tahammül noktasında çektiği sıkıntılar, gözlerinin kör oluşu ve sonunda tüm bunların ödülü olarak oğluna kavuşması ile ele alınır.

Sevgilisinden ayrı düşen şair kendisi ile Yakup Peygamber arasında bu noktada bir bağlantı kurarak kimi zaman kendini zamanın Yakup'u olarak görür kimi zaman da oturup onunla Yusuf'un bahsini eder.

Nice fā' at eylesin hicründe Ya' k̄üb-ı dilüm
Cism-i pāküñdür kılan Yūsuf-ı Ken' ān' ile baḥş

94 / 2

Ya' k̄üb şıfat giryelerüm Yūsuf içindür
Ġam-hānem olan külbe-i aḥzānuma degme

421 / 6

Ya' k̄ub'a bedel bekler idüm dār-ı h̄azende
Hengām-ı vişāl oldu feraḥ çağı göründi

486 / 5

Nesīm-i şubḥdan ḥōş b̄u irişdi cān-ı Ya' k̄ub'a
Müşābih oldu me'vāya maḳām-ı beytū'l-aḥzāmı

537 / 3

1.6.9 Hz. Nuh:

Nūh Peygamber de Divân edebiyatımızda alışıldığı üzere tufan kelimesi ile birlikte kullanılmaktadır. Âşık gözyaşlarından alemi tûfâna verebileceğini dile getirir.

Eger seyl-âb-ı eşkümden t̄utarsa 'ālemi t̄ufān
Göñül tennūr-ı Nūḥ olmuş anuñ emrinde me'mūrum

176 / 5

1.6.10 Hz. Hızır:

Hızır Aleyhisselam, Allah'ın seçtiği ilim sahibi bir elçi ve Kuran'da bahsedilen Musa Peygamberin öğretmeni olarak bilinir. Allah'ın kendisine insan şeklinde görünmek ve kıyamete kadar yardım isteyen Müslümanlara yardım etmek, onlarla konuşmak, onlara ilim öğretmek özellikleri verildiğine inanılmaktadır. Ayrıca ölümsüz olduğu ve her devirde insanların yardımına koştuğuna inanıldığından Hızır Aleyhisselam için Arapça'da "yaşayan peygamber" ifadesi kullanılmaktadır. Hızır Aleyhisselam İslam geleneklerinde; kendisine üstün bir akıl ve "ebedî hayat" ödülü verilen, Allah'ın kendi bilgisinden bağışladığı, bilinmeyen hizmetli olarak tanıtılmaktadır.

Hızır Aleyhisselam, Hz. Musa döneminde bulunan ve kimi alimlere göre peygamber olması kuvvetle muhtemel, hikmet ve ilim sahibi bir kişidir. Kuran-ı

Kerim'de, Hızır isminden açıkça bahsedilmez. Ancak Kehf Suresi'nin 60 ve 82'inci ayetleri arasında yer alan Hz. Musa ile ilgili kıssada, "**Katımız'dan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve Tarafımız'dan kendisine bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kul...**" (Kehf Suresi, 65) ifadesi yer alır. Bu kıssada bahsedilen şahsın, Peygamberimiz (S.A.V.)'den ulaşan sahih hadisler ile Hızır Aleyhisselam olduğu kabul edilmektedir. Hızır Aleyhisselam Allah'ın, "ledün ilmi" olarak bilinen özel bir ilimle desteklediği, Hz. Musa'yı eğitmekle görevlendirilmiş bir kimse olarak tanınır.

Dir Hızır peygamber bu şahş hem 'Ömer-i Fârûk benüm
Hızmetine bil bağlayub ben aña derbân olmışum

335 / 11

1.6.11 Hz. Lokman:

Peygamber olup olmadığı ihtilafli olmakla birlikte Salih bir kul olduğu konusunda tüm kaynaklar hemfikirdir. Hikmet ve hekimliğin pîri ve sembolü kabul edilir. Kur'ân-ı Kerîm'de adına bir sûre vardır.¹¹ Bu sebeple Lokman (a.s.)'ı hem burada hem de Hükema ve Filozoflar bahsinde anacağız.

Bu Suṭūrî dâ için Loḡmân'a itmem ser-fürū
Dert viren dermân iden ol tâze dilber kendidür

114 / 4

Tiryâḡ-ı lebüñ baḡşine Loḡmân idemez söz
Mecrûḡ-ı ḡadeng-i dil-i bîmâr olan bilür

152 / 5

¹¹ PALA, İskender:, a.g.e., s. 302

Bulmadı Loqmān bu derdüñ özge bir dermānını
La‘ l-i yāruñ zaḥm-ı mecrūḥı dil-i nāşāda çek

313 / 3

‘ Āşıkuñ derdini Loqmān u Felātūn añlamaz
Ḥōş olub şıḥhat bulur merhem idince bir püser

520 / 5

1.7 ÇÂR-YÂR-I GÜZİN:

Dört halife Divanda, edebiyatımızdaki alışlagelmiş kullanımın dışına çıkılmadan anılır. Hz. Ebû Bekir tüm varlığını İslâm dini uğruna harcaması ile Hz. Ömer adaletiyle, Hz. Ali de kahramanlığı ile zikredilir.

1.7.1 Hz. Ebu Bekir (r.a.):

Hz. Ebû Bekir, halifelerin ilkidir. İslâmiyetle şereflenen ilk insanlardandır. Hz. Muhammed’in sadık dostu olduğu için Ebû Bekir-i Sıdık diye de bilinir. Tüm mal varlığını İslâmiyet yolunda harcamıştır. Peygamberimiz, Hz. Hatice’nin vefatlarından sonra Hz. Ebû Bekir’in kızı Aişe ile evlenmiştir.

İbrahim Sutûrî, şiirlerinde Hz. Ebû Bekir’i üç beyitte anar. Beyitlerden ikisinde ismi Hz. Ömer ile birlikte geçer. İbrahim Sutûrî, Hz. Ebû Bekir’i Peygamber Efendimiz’e olan itaatleri sebebiyle zikreder. Bir beyitte de Hz. Ebû Bekir tek başına anılır. Bu beyitte de O’nun servetini İslâm uğruna harcaması hatırlatılır. Şair işte bu noktada Hz. Ebû Bekir’i kendine örnek alarak ve âşıklara örnek göstererek işte der ancak aşk yolunda Ebû Bekir gibi varlığını sarf eden kişi Hakk’a erer.

‘ Aşq yolında Bū Bekr tek varlığıñ eyle hebā
 Hakk’a irmiş rāh-ı ‘ aşka şarf-ı naqqād eyleyen

7 / 5

Muṭī‘ emrūñe hem yār-ı ğāruñ
 Ebū Bekr ü ‘ Ömer’dür yā Muḥammed

27 / 3

Çār-yārinden civārı şem‘ ine pervāne-veş
 Ol Ebū Bekr ü ‘ Ömer şāhib-‘ adālet bundadır

28 / 6

1.7.2 Hz. Ömer (r.a.):

Hz. Ömer İslām dünyasının ikinci halifesidir ve adaleti ile meşhurdur. Bu noktada devlet büyükleri teşbih yolu ile Hz. Ömer’e benzetilmiştir.

Pesend eyler ‘ Ömer görse ‘ adālet resmini sende
 Bu vādide ki iḫyā eyledüñ kânün-ı ‘ Oşmān’ı

537 / 20

Temāşā eylese ‘ adlūñ pesend eyler saña Fārūḳ
 Zamānuñ ḥusrev-i ‘ ālī vezīr-i muḥterem geldi

540 / 8

1.7.3 Hz. Ali (r.a.):

Hz. Ali, dört büyük halifenin sonuncusudur. Peygamberimizin amcası Ebu Talib'in oğludur. Ve Müslümanlıkla ilk şerfelenenlerdendir. Divânda özellikle kahramanlığı ile ilgili olarak anılan ve O'nun için Hayder ünvanı kullanılan Hz. Ali'nin, Peygamberimizin gözünün bebeği olduğu ifade edilir.

Sûht Һaşret olmasa ol Һurretü'l-‘aynü'r-resûl
 Һayder'üñ maķâmını dünyâda nâ-bûd istemez
 523 / 3

Sen fendim eyledüñ merdâne ceng-i Һayderî
 Berr ü baħr içre olan küffârı hep itdüñ hebâ
 536 / 4

Niçe Rüstemler olsun dâstânuñ söylesin medhüñ
 Esed Һaşlet şecâ‘at Һayder-i bir şaff-ı dem geldi
 540 / 9

2 CEMİYYET:

2.1 ŞAHISLAR:

2.1.1 Hükümdarlar:

2.1.1.1 Sultan Mahmut:

Otuzuncu Osmanlı sultanı; İslâm Halifelerinin doksan beşincisidir. Osmanlı sultanlarından Birinci Abdülhamîd Han'ın Nakş-i Dil Sultandan olan oğlu olup, İstanbul'da 20 Temmuz 1786 tarihinde doğdu. Şehzadeliğinde iyi bir eğitim gördü. 28 Temmuz 1808'de Osmanlı tahtına çıktı.

Şairimiz, kendi döneminde tahtta bulunan II. Mahmud'u adaletli oluşu dolayısıyla beyitlerinde zikretmektedir.

Türk devlet yönetimi anlayışında eskiden beri varolan, hükümdarı, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi kabul eden anlayış Sutûrî Divanı'nda da yer almaktadır.

Sulţān-ı cihān ḥāzret-i Maḥmūd-ı civān-baḥt

Hem-sāye-i ʿālem o ŧeh-i mīr ü gedādur

34 / 1

O zıllullāh-ı ʿālem ḥāzret-i Sulţān Maḥmūd Ḥān

Dutubdur ḳāf-ber-ḳāf ŧevket ü ŧānı vü ʿunvānı

537 / 10

Bilüb ŧāyān-ı rifʿat oldıḡuñ Maḥmūd ʿādil ŧāh

Ḳılıb tefvīz-i ḥükminde vezīri mīr-i mīrānı

537 / 17

2.1.2 Diğer Devlet Erkânı:

2.1.2.1 Sadrâzâm El-Hac Yusuf Paşa:

Sultan III. Selim'in saltanatında 30 Ağustos 1798 - 24 Nisan 1805 ve II. Mahmud'un saltanatında 01 Ocak 1809 – 10 Nisan 1811 tarihleri arasında toplam sekiz yıl on bir ay dört gün sadrazamlık yapmış bir Osmanlı Devlet adamıdır. Köken olarak Gürcü'dür. Sadrazam olmadan evvelki görevi Erzurum valiliğidir. 1811'de sadrazamlık görevinden azledildikten sonra 1819 yılında Sakız muhafızlığında ölmüş ve orada defnedilmiştir.¹²

Sutûrî, şiirlerinde Yusuf Paşa'nın eşsiz bir vezir oluşundan, adaletinden döneminde yapılan Mısır Seferi'nden bahseder. Mısır Fatihisi olarak da anılan Yusuf Paşa'nın Erzurum'a gelişi ile ilgili bir de tarih düşürülmüştür.

¹² http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6r_Yusuf_Ziya%C3%BCddin_Pa%C5%9Fa (24.06.2008)

İsm-i pākūñ Yūsuf-ı Şānī ‘ azīz-i Mıŝr’a ŝāh
Oldı her tebdīr-i taq̄dīre muvāfıķ ey penāh

536 / 3

Haķ budur arḥ-ı sipihre gelmedi sen tek vezīr
Ṭarz-ı ‘ unvānı mükemmel her cihetde bī-naẓīr
Heybetinden ditreşür ṫāķat getürmez nerre-ŝīr
Ḳahramānlar vehme senden cān u baş eyler fedā

536 / 2

Ser-te-ser iķlīm-i Mışr’ı aldı küffār leşkeri
Nā-ümīd olmışdı ‘ ālem bu fikirden her biri
Sen fendim eyledüñ merdāne ceng-i Ḥayderī
Berr ü baḥr içre olan küffārı hep itdüñ hebā

536 / 4

Hem rikābuñda yürür niçe vezīr-i ‘ ālī-ŝān
Ḥabbezā ŝāḥib-ķırānlık ḥızmetin itdüñ edā

536 / 6

Te‘ ālallāh cenāb-ı kibriyādan bir kerem geldi
Ḳamu bīmār u dil-maḥzūnlaruñ derdine em geldi

540 / 1

Ki şadr-ı sābıķ-ı fātih-i Mışr u Ḳāhira‘ dā
Erenler defterinde ķayd olan ŝāḥib-‘ ālem geldi

540 / 3

Oķunduķca senũn ism-i Őerĩfũn ğāzi-i ekber
 Dil-i kũffār-ı bĩ-dĩne ‘ aceb dũrlũ verem geldi
 540 / 7

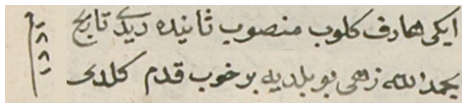
Temāŝā eylese ‘ adlũn pesend eyler saña Fārũķ
 Zamānuñ ĥusrev-i ‘ ālĩ vezĩr-i muķterem geldi
 540 / 8

Bilād-ı Erzanĩrũm iķre teşne dillere ŝāhum
 Seĥāb-ı merĥametden āb-ı ūefķat cāna Cem geldi
 540 / 12

İki hātif gelũb manŝũb-ı ŝānĩde didi tārĩĥ
 Biĥamdillāh zihĩ bu beldeye bir ĥũb-ķadem geldi 1221¹³
 540 / 16

2.1.2.2 Erzurum Valisi Mehemed Ra’ũf Paşa:

II. Mahmut ve Abdũlmecit dũnemlerinde 5 kez sadrazamlık yapmĩŝ bir Osmanlı devlet adamıdır. 1780 yılında İstanbulda doĝdu.1814’te baş defterdār oldu. 1815 yılında sadrazamlıĝa getirildi. Bir ara Sakız Adası’na sũrũldũ. Baĝıŝlandıktan sonra Sancakbeyliĝi ve Beylerbeyliĝi yaptı. 1833’te tekrar sadrazamlıĝa getirildi. 30 Mart 1838’te sadrazamlık baŝvekilliĝe dũnũŝũnce ilk baŝvekil oldu. Ayrıca Dahiliye Nazırlıĝını ũstlendi. 1839’da Abdũlmecid tahta gelince gũrevden alındı.1840 -1841 arası 3. kez, 1842-1846 arası 4. kez sadrazamlık yaptı. Ocak 1852’de 5. kez sadrazamlıĝa getirilen Mehmet Rauf Paşa Mart 1852’de Tanzimat yanlılarının baskınıyla gũrevden alındı. Daha sonra Meclis-i Āli’de bir sũre gũrev yapan Paşa 28 Mayıs 1860’ta İstanbul’da vefat etti.¹⁴

13

¹⁴ http://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmed_Emin_Rauf_Pa%C5%9Fa (24.06.2008)

Sutûrî, şiiirlerinde Rauf Paşa'nın adaletinden, hep barışa rağbet ettiğinden, bilgili ve eşsiz bir insan oluşundan bahseder.

Pesend eyler ' Ömer görse ' adâlet resmini sende
 Bu vādīde ki ihyā eyledüñ kânûn-ı ' Oşmān'ı
 537 / 20

Bu tedbirüñ görüb hep şulha rāğıb oldı düşmenler
 Giderdüñ aradan ceng ü cidâli kesdüñ encâmı
 537 / 21

Eyâ dānā-yı deryâ-dil mişālüñ gelmedi gelmez
 Olinca devr-i āhir tā felek devr itse eyyāmı
 537 / 25

Yazılsa biñ varağ medhüñ dinilmez biñde bir ancak
 Ki vaşfuñ hatmi ' acz eyler kamu ehl-i sühândanı
 537 / 29

2.1.2.3 Erzurum Ser-zagarı Ali Ağa:

Zagarcıbaşı da denilen Ser-zagarlar, Yeniçeri Ocağının 64. ortasını oluşturan çoğu yaya yaklaşık 400 kişilik bir grubun başıdır. Hünkârın av köpeklerine bakan bu grup, padişahların av alışkanlıklarından vazgeçmesi ile merasim işlerine bakmaya başlamıştır.

Divanda, Erzurum Ser-zagarı Ali Ağa'nın oğlunun doğumu için düşünülen bir tarih vardır.

Biḥamdillāh cenāb-ı kibriyā kıldı kerem i‘ tā
Müeyesser itdi bir ferzend ‘ Alī Ağa’ya ol Mevlā

542 / 1

Ne ferzend ü şıfat ādem ḳamer-ṭal‘ at melek-sīret
Şadefden şan ḥurūc itmiş yine bir dürr-i bī-hemtā

542 / 2

Bu şevḳile gelüb ilhām Suṭūrī söyledi tāriḥ
Cihāna çün ḳadem başdı melek-rüy perī-fersā 1232¹⁵

542 / 8

2.1.2.4 El-Hac Hüseyin Ağa:

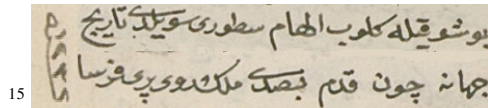
Divanda, Erzurum Ser-zagarı Hacı Hüseyin Ağa’nın daima hayır eylemeyi düşündüğü dile getirilerek, camii, camii abdesthanesi ve çeşme gibi bir takım yapıları tamir ettirmesi ile ilgili tarihler vardır.

Erzenirūm ḥānedānı ser-zagari-i ḳu‘ūd
Ḥācı Ḥüseyin Ağa ol zī-kerem şāhib-i cūd

546 / 1

Dā’imā endişesi ḥayrāta himmet eylemek
Hem rızā-yı Ḥaḳḳ’içün şarf itmede bezl-i vücūd

546 / 3

Sa‘y idüb bu ma‘bedi sen böyle ta‘mîr eyledüñ
 Eylesin maqbûl ‘izzet-i sa‘yüñ Rabbü’l-vedūd 1240¹⁶
 546 / 9

Bânisi Hâcı Hüseyn Ağa ki bildi ‘âkıbet
 Efzâlü’l-a‘mâl saqiyyü’l-mâ’ buyurmuş ol ħabîb
 547 / 2

Ĥōş metānet üzre yapdurdı bu ābdest-ĥāne’i
 Eylesün Ĥaḡ sa‘yini maqbûl dergāh-ı mücîb
 547 / 4

Ġaybdan geldi iki hâtif didiler târiĥin
 Kim içerdı bu şudan olsun aña cennet naşîb 1238¹⁷
 547 / 5

Var mıdur Hâcı Hüseyn Ağa gibi bānî daĥi
 Mâlımı cānib-i Ĥaḡḡ’uñ rāhına mebzûl ide
 548 / 2

Söyle bir târiĥ Suṭürî hem du‘ā birle tamām
 Ol te‘ālā pâdişāhda sa‘yüñi maqbûl ide 1238¹⁸
 548 / 6

16 سعى ايديوب بومعدي سن بويله تعمير ايلدين
 ايليين مقبول عزت سعيك رب الودود

17 غيبدين كلدي اكي هاتف ريديلد تاريخك
 كيم ايجردى بو صوردا اولسون اكلانت نصب

18 سويله برتايخ سطوري هم دعا برله تمام
 اول تعالى پادشاهده سعيكي مقبول ايدي

2.1.2.5 Erzurum Ser-bevvâbini Osman Ağa:

Ser-bevvâbin, mabeynci demektir. Eski Türk Devletlerinde Has-haciplik olarak geçen bu mevkî saray ile diğerleri arasında iletişimi sağlayan görüşmeleri düzenleyen bir çeşit sekreterlik gibi vazife görmekteydi. İlk defa III. Selim'in hükümdarlığı zamanında mabeynci adıyla istihdam edilmişlerdir.

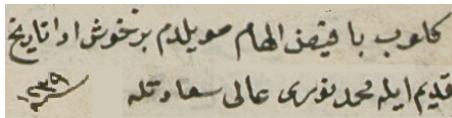
Divanda, Erzurum Ser-bevvâbini ifadesinin kullanıldığına bakılırsa İstanbul dışındaki şehirlerde de böyle bir kurumun varlığı anlaşılmaktadır. Sutûrî Erzurum Ser-bevvâbini Osman Ağa'nın oğlunun doğumuna bir tarih düşmüştür.

Bilâd-ı Erzenirûm'ũñ 'ayâni hânedânından
O zâtuñ ismidür 'Osmân Ağa meşhûr feşâhatle
544 / 4

Hudâ'sından temennîsi müzekker tıfl idi dâ'im
Müyesser eyledi Hâllâk-ı 'âlem çün 'inâyetle
544 / 5

Şadefden şan hürûc itmiş meger bir gevher-i yektâ
Cihâna pâ-nihâde kıldı tevfiķ iķâmetle
544 / 8

Gelüb bâ-feyz-i ilhâm söyledüm bir hûş-edâ târiķ
Kadîm eyle Muhammed Nûri 'âlî sa'âdetle 1239¹⁹
544 / 13

19

2.1.3 Erzurum Eşrafı:

2.1.3.1 Kulkule-zâde Ömer Ağa:

Kulkule-zâde ‘Ömer Ağa’nın Erzurumlu olduğuna dair Divanda bir ifade bulunmamaktadır ancak bu kimsenin de Erzurumlu olma ihtimalinin yüksek olması sebebi ile Kulkule-zâde Ömer Ağa’yı da Erzurum eşrafı içinde anacağız. Divanda Kulkule-zâde Ömer Ağa’nın oğlu için bir Mevlîd vardır. Bu mevlidin sonunda doğum için 1238 tarihi düşülmüştür.

Bârekallâh bir melek ‘avret perî-rû sîm-ten
Bir püser virdi ‘Ömer Ağa’ya Zü’l-fazlü’l-minen

539 / 1

Bu beşâret rûşen itdi vâlideynin çeşmini
Hağ ‘inâyet kıldı zâhir oldı ber-vech-i hasen

539 / 4

Geldi bir hâtif nidâ-yı târih itdi ismini
Hem Ebû Bekr’üm muhibb-i çâr-yârüm şimdi ben

45 271 60 204 251 354 52 = 1238²⁰

539 / 8

2.1.3.2 Kulkule-zâde Muhammed Ağa:

Kulkule-zâde Muhammed Ağa’nın Erzurum’un güzide hanedanlarından birine mensup olduğunu dile getiren Sutûrî, Muhammed Ağa’nın çocuğunun doğumu için bir tarih düşürmüştür.

کلدی برصافندئدی تاریخ ایئدی اسمنی
ص ۳۰
ابو کرم معوی چار یانم شید بن
۲۷۱ ۲۰ ۲۰۵ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰

Bilād-ı Erzenirūm'ũñ güzīde ḥānedānından
Olub tevfiḳ-ı Rabbānī Muḥammed Aḡa'ya ṣāyān

541 / 3

‘ Ademden zāhir itdi bī-bedel bir gevher-i yektā
Müzekker bir ḥalef emṣāli olmaz ḥūrī-i ḡilmān

541 / 4

Neṣāṭ-ı ḥōṣ-edā birle Suṭūrī söyledi tāriḥ
Nigehbānı ola dā'im bu ṭıfluñ Ḥālīḳ-ı Sübhān 1231²¹

541 / 9

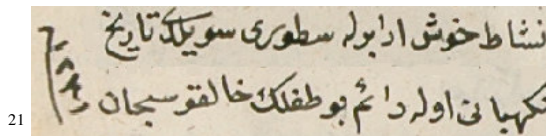
2.1.3.3 Hasankaleli Alemdâr Mustafa:

Hasankale sakinlerinden Alemdâr Mustafa ifadesini görünce bu kişinin öncelikle Alemdar Mustafa Paşa olduğunu düşünmüştük, Şairin yaşadığı dönemde hayatta olması da bu düşüncüyü güçlendiriyordu. Ancak bilindiği gibi Sadrazam Alemdâr Mustafa Paşa 15 Kasım 1808 tarihinde ölmüştür. Burada çocuğunun doğumu için düşünülen tarih ise 1817dir. Bu durumda Hasankaleli Alemdar Mustafa'nın, Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa'dan başka biri olduğuna kanaat getirdik ve bu kimseyi Erzurum eşrafı arasında zikrettik.

Beṣāretler olınsın Muṣṭafā Aḡa 'alemdāra

‘ Aṭā itmiş biḥamdillāh bu ferzendi saña Mevlā

543 / 4

Aña lâzım gerekdür vâlideyne ism-i tesmîmi
Dinilsin hem Muḥammed şöhreti Behrâm-ı dil-ârâ

543 / 8

Beşâret günlerine sen Suṭûrî söyle bir târîḥ
Gördüm gül-zâr-ı dünyâda açıldı bir gül-i ra‘nâ 1233²²

543 / 13

2.1.3.4 El Hac Mustafa Ağa:

Hacı Mustafa Ağa isimli bu zâtın Erzurumlu olduğuna ya da Erzurum’da ikamet ettiğine dair şiirde bir ipucu yoktur. Ancak diğer şahsiyetlerin Erzurum eşrafından olması dolayısıyla Hacı Mustafa Ağa’nın da Erzurum eşrafından olma ihtimali yüksek olduğundan bu zâtı da burada zikredeceğiz.

Divanda Hacı Mustafa Ağa’nın vefatına bir tarih düşülmüştür. Bu tarih aynı zamanda Sutûrî’nin düştüğü son tarih olma özelliği taşımaktadır.

Hâcı Muştafâ Ağa cihândan itdi rihlet
Çulüb-ı nâsa endâht düşürdi nâr-ı ḥasret

549 / 1

Bulurdi nâs nizâmı o fikr-i dânişile
Dirîğâ çıkdı elden o şâhib-i ‘izz ü rif at

549 / 3

بشارت کونلرینه سن سطورى سويله برتاريخ
کوردم کلزاردنياره اچلدی برکلی سرعنا ۱۲۳۳

Suṭūrî girye birle didi târiḥ-i vefâtın

Bıraḫdı fânî mülki maḫâmı ola cennet 1244²³

549 / 6

2.1.4 Tarihî ve Efsanevî Şahsiyetler:

2.1.4.1 Kutsal Kitaplarda Adı Geçen Şahıslar:

2.1.4.1.1 Kârun:

Kur'ân-ı Kerîm'de, Kasas ve Ankebût Sûrelerinden adından bahsedilen Kârun Musâ Peygamber zamanında yaşamış, zenginliği, cimriliği ve Allah'a olan isyanıyla meşhur olmuş ve bunun akabinde de malı ve mülküyle beraber yere geçmiş İsrailoğullarından bir kişidir.²⁴

Sutûrî Divanı'nda Kârun, Kur'ân'da bahsedilen hazineleriyle birlikte anılır. Şair Kârun'un hazinelerini kıymete değer bulmaz ve istemez. Bunun yerine aslolanı ister. Dünyanın üç günlük olduğunu bilir ve ölüm geldiğinde Kârun'un hazinelerine de sahip olsan ecel aman vermez diyerek insanlara nasihatta bulunur.

İstemem dehrûn fenânuñ genc-i Kârûn'ın bugün

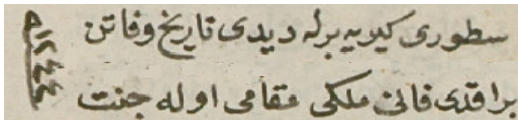
Maṭlebüm yârûn hemân seyr-i cemâlidür baña

50 / 6

Eger gencile Kârûn zûr-bâzû Rüstem olsañ da

Emân bilmez zamân virmez ecel peyki saña bil hâ

62 / 4

23

²⁴ TÖKEL, Dursun Ali: Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar, Akçağ, Ankara 2000, s. 380

Gencine-i Qārūn'ı baña eyleseler ' arz
 Bir müyümü biñ devlet-i Dārā'ya degişmem
340 / 2

O kim şarf-ı vücūduñ rāh-ı Hāq̄q'a bezl-i rūh itmez
 Olursa māl-ı dünyā mişl-i Qārūn kām̄bīn olmaz
561 / 10

2.1.4.1.2 Nemrūd:

Hz. İbrahim Peygamber zamanında yaşamış, Tanrılık iddia eden Bâbil kralıdır. Hz. İbrahim'i ateşe attırması, Allah'ı görmek maksadıyla göklere çıkmak için bir kule yaptırması ve aciz, topal bir sivrisinek tarafından beyni kemirilerek ölmesi cihetleriyle meşhurdur.²⁵

Sutûrî Divanı'nda üç yerde Nemrūd, Hz. İbrahim'i ateşe atmasıyla anılmıştır.

Āteş-i ' aşkuñ virürse nār-ı Nemrūd'ũñ nişān
 İsmüm İbrāhīm Suṭūrī nār gülistāndur baña
75 / 6

Kimin güm-rāh idüb hāşā semāvātuña tīr atdı
 Hem İbrāhīm Ḥalīl'i nār-ı Nemrūd içre kılduñ şād
99 / 6

Nemrūd olduñ Ḥalīl'e gül-zār
 Lāyık mı Suṭūrī ola pür-zār
110 / 6

²⁵ a.g.e., s. 387

2.1.4.1.3 Lokman:

Kur'ân-ı Kerim'de adı geçen şahsiyetlerdendir. Peygamber olup olmadığı ihtilaflı olmakla birlikte Peygamberler bahsinde zikredildiğinden ve ayrıca Hükemâ ve Filozoflarlar bahsinde de zikredileceğinden burada Lokman (a.s.)' dan bahsedilmeyecektir. Örnekler için yukarıda bahsedilen konu başlıklarına bakınız.

2.1.4.1.4 Züleyhâ:

Kur'ân'da adı açıkça zikredilmediği halde Yusûf Sûresi'nde hikayesi anlatılan kadındır. Bahsedilen Sûre'nin 23. -35. ayetlerinde Züleyhâ'nın Yusûf'tan murad almak istemesi ve bu olay sonucunda Züleyhâ'nın, Yusuf'un gömleğini yırtması anlatılır. Her ne kadar adı Kur'ân'da zikredilmese de O kadının Züleyhâ olduğu herkesin malumudur. O sebeple Züleyhâ'yı bu bölümde zikredeceğiz.

Sutûrî de Divanında Züleyha'yı Yusuf'un gömleğinin yırtılması ile birlikte anar. Bir beyitte Züleyhâ'nın aşk edasında samimi olduğunu ve bu sebeple Yusuf'un gömleğini yırttığını dile getirir. Bir başka beyitte Yusuf ve Züleyha denilen güzelliğiyle meşhur kimseler ayın parlaklığı altında yıldız gibi görünürler der.

Züleyhâ'nuñ edâ-yı 'aşkı muhkemdür hulûş üzre
Anuñçün çâk kıldı dâmenini mâh-ı Ken'ân'uñ

309 / 3

'Aceb midür Züleyhâ dutduğı dâmân-ı Yūsuf'dan
Nice şabr eylesin nâzırı olsa şâh-ı Ken'ân'uñ

311 / 2

Yūsuf'la Züleyhâ dinilen hüsñile meşhür
Encüm görünürler meh-i tâbân arasında

428 / 2

2.1.4.2 Acem Menşe'li Kahramanlar:

2.1.4.2.1 Cem, Cemşîd:

İran'ın mitolojik tarihinde Pişdâdiyan sülalesinden dördüncü padişaktır. Tahmurs'un oğludur. Divan şiirinin kabul etiği telakkiye göre şarabın mucididir.

Divan şiirinde adı en çok geçen şahıslardan biridir. Saltanattaki kudret ve ihtişamı, şarabı buluşu, üzerinde yedi hatt bulunduğu inanan kadehi, düzenlemiş olduğu meclisleri, taht ve parlak tacı gibi unsurlarla anılır. Şirilerde onunla ilgili telmiş ve teşbihler, tarihî olmaktan ziyade tamamen mitolojik ve efsanevî yönüyle ilgilidir.²⁶

La' lûñ var iken ' aşıkā cām-ı Cem'i neyler

Gencine-i hüsñüñ iren ol dirhemi neyler

140 / 1

' Ālem içre çünki ' aşık balsa öz ma' şükını

Taht-ı Cemşîd'e cülüs itmiş gibi sulţān olur

199 / 2

Fağfūr u hākān u cemşîd bilmedi bu zevkumuz

İftihār-ı fakr ile sulţān olan añlar bizi

467 / 5 ve 500 / 5

Olnca hük m ü fermān çün o sulţān-ı ' adāletden

Revādur fesh ider tedbir ü Cemşîd şāh-ı keyvānı

537 / 11

²⁶ a.g.e., s.125-135

2.1.4.2.2 Dahhâk:

Cemşîd'i öldürerek saltanat tahtına oturan efsanevî İran hükümdarıdır.²⁷
Divan şiirinde cesareti ve kahramanlığı ile anılır.

Sutûrî Divanı'nda da kılıcı ile birlikte anılmaktadır.Beyitlerde Dahhâk'ın kılıcı ile sevgilinin gamzesi arasında öldürücülük bakımından bağ kurulur.

Seyr idüb s̄inemde yārem söylemiş oldum ṭabīb
Kim ura merhem o zaḥm-ı tīg-ı Ḍaḥḥāk üstine
429 / 5

Şerḥa-dār-ı tīgüñ olmamış mı yir var s̄inede
Aşmasın şemşîr-i ḳahruñ tīg-ı Ḍaḥḥāk üstine
517 / 3

Nefs-i bed-gümrāh ile her rüz u şeb cengimüz
Tīg-ı Ḍaḥḥāk çekmeyüb biz rezm-i Rüstem bilmezüz
572 / 3

2.1.4.2.3 Dârâ:

Şehnâme'nin ünlü kahramanlarından. Keyâniyan sülalesinin 9. ve son hükümdarıdır. Şiirlerimizde genellikle ihtişam ve ululuk sembolü olarak kullanılır.²⁸

Gencîne-i Ḳārūn'ı baña eyleseler ' arz
Bir müymı biñ devlet-i Dārâ'ya değişmem
340 / 2

²⁷ a.g.e., s.142

²⁸ a.g.e., s. 150 -153

İmām-ı ehl-i Sünnet dāver-i Cem şāh-ı heft-iqlīm

Sezā bābında İskender'le Dārā olsa derbānı

537 / 9

2.1.4.2.4 Feridun:

Cemşîd'in sülalesinden, adaletiyle meşhur bir hükümdardır. İran tahtında 500 yıl oturduğu rivayet edilir. Divanda sadece bir yerde adı geçer.

İstemem tāc-ı Ferīdūn'ı baña eylese 'arz

Devlet ü 'izzetüm oldur saña sekbān olayum

331 / 2

2.1.4.2.5 Rüstem:

Rüstem Divan şiirinde kullanılan kahramanlık sembollerinden biridir. Sutûri Divanı'nda da Zal'in oğlu oluşu ve gücü ile birlikte anılır.

Rüstem-i Zāl olsa tīguñdan olur hem havf-nāk

'Aşr içinde saña gālib merd-i meydānuñ mı var

200 / 3

Baht-ı fīrüz isterüm lâzım olan oldur kıula

Zūr-bāzūsında Rüstem gibi meşhūr olmasın

376 / 5

Niçe Rüstemler olsun dāstānuñ söylesin medhūñ
 Esed ḥaşlet şecā' at Ḥayder-i bir şaff-ı dem geldi

540 / 9

Nefs-i bed-gümrāh ile her rūz u şeb cengimüz
 Tīg-ı Dāḥḥāk çekmeyüb biz rezm-i Rüstem bilmezüz

572 / 3

2.1.4.2.6 Skender (İskender):

Doğu'da ve Batı'da değişik isimlerle anılan İskender'in İslâmî kaynaklarda da yer aldığı bilinmektedir. Güçlü bir hükümdar oluşu, yenilmezliği, dünyayı dolaşması, Hızır ile birlikte âb-ı hayatı araması ve denizin üzerine yaptırdığı ayna ile birlikte anılır.

Sutûrî Divanı'nda da İskender, aynası ile birlikte anılır. Dünyayı elinin altına aldığından bahsedilir. Dört köşe yedi iklimde hüküm sürdüğü anlatılır.

Periṣān zülfüñ 'uşşāka çekilmez bir belā olmuş
 Ruḥuñ mir'āt-ı İskender mişāli pür-cilā olmuş

267 / 1

Zīr-i deste alsa çār eṭrāfi İskender mişāl
 Yoq vefāsı bilürüm aşlā bu zībā kimseye

407 / 4

Yedi iqlīm çār gūşe ḥükm ü teşḥīr eylemiş
 Ya Sikender yā Süleymān-ı zamāndur perçemūñ

516 / 3

Nürile perden itmiş cism-i pākūñ Zü'l-celāl

İtmiş āyīne Skender sanasın bī-mū seni

540 / 4

2.1.4.3 Mutasavvıf Şahsiyetler:

2.1.4.3.1 Edhem:

Tasavvuf erbâbının en büyüklerinden biri olarak kabul edilir. İbrahim Edhem Divan şiirinde, dünyaya meyletmemenin timsali olmuştur. Sutûrî Divanı'nda da malı mülkü boşverişinden bahsedilmektedir.

Atub mülk-i fenānuñ salţanat varın şeh-i Edhem

Beķā tahtñ bulub sulţān-ı e' izz ü ekrem olmazdı

17 / 8

2.1.4.3.2 Hallac-ı Mansur:

Ene'l hak dediği için öldürölmüştür. Edebiyatımızda “ene'l hak” sözü ve darağacı münasebetiyle anılır.

Nüzöl itdüñ dil-i Manşür'a ızhār-ı ene'l-ħaķda

Şaħīħü'l-ķavle ađla sen saña cānum fedā dirsem

2 / 5

Zülf-i müşğīnūñ selāsil itdi Manşür dārına

Dest ü pāyüñ bendine zencir-i sevdā oldu ' aşķ

3 / 6

Olub Mañşür ile hem-rāh yapışduķ zūlf-i ħūbāna
O buldı mañlebūñ biz derd-i zillet iħtiyār itdük

24 / 4

Ene'l-ħaķ dārını ancaķ o Mañşür eyledi irşād
Anuñ da' vāsı toğrıdur cevābı hep ħaťāsızdur

159 / 4

Baña kār eylemez pendin ' abeş ħarc eyleme nāşıñ
Ene'l-ħaķ remzini fehm eyleyüb dārında Mañşür'am

176 / 2

2.1.4.3.3 Şeyh San'an:

Yemenlidir. Adının Abdrezzak olduğu rivayet edilir. Mekke'de 400 dervişı olan kemāl sahibi bir tarikat piri²⁹ iken bir gün bir Hristiyan güzeline aşık olarak züht ve takvayı bırakarak senelerce domuz çobanlığı yapar³⁰.

Divanda da din değiştirmesi dolayısıyla anılır. Sevgilinin güzelliğini gören âşıkların Şeyh San'an gibi dinden çıkacakları ifade edilir.

Şol cemālūñ mu' cizinden bađladum zünnār-ı ' aşķ
Bu şıfatda eylerüm ben şeyĥ-i Şan' ān' ile baĥş

94 / 4

Kākülūñ semmūr-veş ħarf-ı ' araķ-ċinden çıkar
' Āşık-ı şūrīdeler Şan' ān gibi dinden çıkar

113 / 1

²⁹ a.g.e., s. 411

³⁰ LEVEND, Agâh Sırrı: Divan Edebiyatı, Enderun Kitabevi, İstanbul 1984, s. 146

2.1.4.4 Hükemâ ve Filozoflar:

2.1.4.4.1 Calinus:

Eski Greklerin en büyük hekimlerinden biridir. Divanda da hekimlik yönü ile bir beyitte anılmıştır.

‘ Āşıķuñ derdüñ devâsın yine ma‘ şûķdan gerek

Kim müfîd olmaz aña dermân iderse Câlinûs

253 / 4

2.1.4.4.2 Eflâtun (Felâtun):

Aristo'nun hocası olan meşhur Yunanlı Filozoftur. Sokrat'tan öğrenim gören Eflatun, Mısır'da okumuş daha sonra Yunanistan'a dönmüştür. Edebiyatta, akıl, hikmet ve isabetli görüş timsali olarak kullanılır.³¹

Tedbîrûñe taħsîn oķınur görse Felâţun

Ķâdir olamaz nuţķa ki teslîm ü rızâdur

35 / 8

‘ Āşıķuñ derdini Loķmân u Felâţun añlamaz

Ķõş olub şıĥķat bulur merhem idince bir püser

520 / 5

2.1.4.4.3 Lokman Hekim:

Hikmet ve hekimliğin pîri ve sembolü kabul edilir. Kur'ân-ı Kerîm'de adına bir sûre vardır.³² Ölümsüzlüğü bulduğuna dair yaygın bir inanış vardır. Divan'da

³¹ PALA, İskender: Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, LM Yayıncılık, İstanbul 2003, s. 145

Hekimlik konusunda sevgilinin Lokman Hekim ile kıyaslandığı görülür. Âşık, aşk derdine Lokman'dan derman istemez. Çünkü Lokman Hekim'in aşk derdini anlamayacağını dile getirir. Âşığa, âşıklık derdini veren de derman ihsan edecek olan da sevgilidir.

Bu Suṭūrī dā için Loḡmān'a itmem ser-fūrū
Dert viren dermān iden ol tāze dilber kendidür

114 / 4

Tiryāk-ı lebüñ baḡsine Loḡmān idemez söz
Mecrūḡ-ı ḡadeng-i dil-i bīmār olan bilür

152 / 5

Bulmadı Loḡmān bu derdüñ özge bir dermānını
La' l-i yāruñ zaḡm-ı mecrūḡı dil-i nāşāda çek

313 / 3

‘ Âşıḡuñ derdini Loḡmān u Felātūn añlamaz
Ḥōş olub şıḡhat bulur merhem idince bir püser

520 / 5

2.1.4.5 Ünlü Aşk Kahramanları:

2.1.4.5.1 Ferhâd:

Ferhâd ile Şirin adlı aşk hikayesinin erkek kahramanıdır. Sevgilisinin isteği üzerine Bî-Sütûn adlı dağı delmiştir. Sevgili uğruna aşılması gereken engellerin, ve engelleri aşan âşığın sembolü olarak edebiyatımızda yer edinmiştir.

³² PALA, İskender:, a.g.e., s. 302

Sutûrî de bu âşığı yukarıda zikrettiğimiz hikayesi ile anar ve âşıklık hususunda onunla yarışır.

Tîşesine baş açub ‘aşkuñ yolında virdi cân
Kimdurur meydân-ı ‘aşka bezm-i Ferhâd eyleyen

7 / 8

Didiler Ferhâd’a Şîrîn göçdi işbu fâniden
Bilmedi kendüye ne reng oldıguñ o bî-ğaber

166 / 2

Çays ile Ferhâd imiş ‘aşk yolına cân şarf iden
Ey Suṭûrî geçdi anlar biz de nevbet beklerüz

240 / 6

Çays’ile Ferhâd tapşurdı baña nevbetlerin
‘Aşk meydânında ħâlî olmasın tek bu bisât

278 / 4

Olmuşum miñnet-keş-i tişe belâ Ferhâd gibi
Bir leb-i şîrîne düşdüm kühsâr egler beni

501 / 3

2.1.4.5.2 Kays (Mecnûn):

Leylâ ile Mecnûn adlı aşk hikayesinin erkek kahramanıdır. Asıl adı Kays ise de aşkından delirdiği için Mecnûn adı ile meşhurdur. Beşerî aşktan geçerek İlâhî aşka erişmiştir.

Sutûrî, divanında her fırsatta aşk dersini Mecnûn'dan aldığı dile getirir ve ona İlahî aşka erişmesi üzerine sorular sormak ister. Zaman zaman da aşk mülkünde kendini Mecnûn'la kıyaslayarak kendisinin daha üstün olduğunu dile getirir.

Ders-i ‘aşkı Kays’dan öğren Sutûrî bul murād
 ‘Aşkile bulmuş o Mevlâ’sın dir Leylâ nedür
 145 / 8

Niçün Leylâ’yı buldı itmedi vuşlat temennâsın
 Bu bâbda maḥfice Kays’a ḥiṭâben bir su’âlüm var
 164 / 2

Kays’a teşbîh itmezüm ‘âşıkların her bâbda
 Mecnûn olan farkın itmez Ka‘be ya put-ḥânedür
 179 / 5

‘Ayân oldı baña Kays’ile Ferhâd rûḥ-ı ma‘nâda
 Didi ğam-keş Sutûrî derd-i mâder-zâd ḥoş geldün
 308 / 7

Kays’a teşbîh olmazam ‘aşkum bilür ehl-i nazar
 Öyle Mecnûn’um ki ḥayrân itmişüm Leylâları
 480 / 5

2.1.4.5.3 Leylâ:

Leylâ ile Mecnûn adlı aşk hikayesinin kadın kahramanıdır. Bu sebeple, nasıl ki âşık Mecnûn ile kıyas olunuyorsa sevgili de Leylâ ile kıyas olunur. Bazen benzerlik söz konusudur bazen de sevgilinin üstünlüğü.

Bir nazarda ‘aql u fikrüm cümlesin yağmāladuñ

Ben teki Mecnûn’a ancağ sen gibi Leylâ olur

161 / 4

Hayâl-i zülf-i Leylâ’yile Mecnûn dutdı şahrâyı

Belâ-yı ‘aşka meyl itmiş anı cāndan uşandurmuş

255 / 3

Görmesem bir gün eger sen hüsni Leylâ şureti

Şübhe yoğdur kim olub Mecnûn dutam şahrâ yüzüñ

301 / 5

Firâğ u hicr ü vaşluñ baña dünyâyı unutturdı

Nedür Ferhâd u Şîrîñ Kays u Leylâ’yı unutturdı

488 / 1

2.1.4.6 Şairler:

Sutûrî, divanında çeşitli vesilelerle Hassan, Nâbî, Nesîmî ve Râgıp adlı şairleri zikretmiştir.

2.1.4.6.1 Hassan:

Peygamber Efendimiz zamanında yaşamış bir şair olan Hassan bin Sâbit, Peygamberimizin kendisi için yaptırdığı mimbere çıkararak Peygamberimizi öven ve müşrikleri yeren şiirler söylerdi.³³

³³ PALA, İskender:, a.g.e., s. 206

Sutûrî, bir beyitinde kendisinin de hoş, fasif sözler söylediğini ve şirin bir lisana sahip olduğunu dile getirerek Hassan sözüme baş eğse diye temennide bulunmaktadır.

Ser-fürû eylese Ḥassân sözüme
Ḥōş faşîḥ şîrîn-lisānum şimdi

529 / 2

2.1.4.6.2 Nâbî:

17. yüzyıl Divan şairlerindedir. Hikemî tarzın edebiyatımızdaki kurucusu ve en önemli temsilcisi olan Nâbî, Sutûrî Divânı'nda peşinden gidilesi bir şair olarak yer almaktadır. Ayrıca Sutûrî, yazığı 3 nazireden birini de Nâbî'nin gazeline yazmış bu vesile ile O'nun peşinden gitme istediğini davranış olarak da ortaya koymuştur.

Ne mümkün peyrev olmak Râğıb u Nâbî'yle her dâniş
Zülâl-i feyz-i aqdesden kelâm-ı nazmı âb almış

269 / 6

2.1.4.6.3 Nesîmî:

15. yüzyıl Divan şairlerindedir. Bağdat'ın Nesim kasabasında yetişmiştir. Hallac-ı Mansur'un fikirlerinin iz sürücüsü olduğu için Halep'te derisi yüzülerek öldürülmüştür. Sutûrî Divânı'nda da bu macerası ile kendine yer bulmuştur.

Şerḫa şerḫa itseler cismüm Nesîmî tek beni
Ben Suṭûrî vâz gelüb dildâr senden dönmezem

336 / 7

2.1.4.6.4 Râgıb:

18. yüzyıl Divan şairlerindedir. Hikmetli ve felsefî şiirleriyle meşhurdur. Halk arasında atasözü gibi söylenen bir çok şiiri mevcuttur. Sutûrî Divanı'nda, tıpkı Nâbî gibi peşinden gidilesi bir şair olarak yer almaktadır.

Ne mümkün peyrev olmağ Râgıb u Nâbî'yle her dâniş
Zülâl-i feyz-i aqdesden kelâm-ı nazmı âb almış

269 / 6

2.2. KAVİMLER:

2.2.1 Hindû:

Hint kavmi ve Hindû kelimesi divanda genellikle sevgilinin beni ile ilişkilendirilerek kullanılmıştır. Yine de bu beyitlerde Hint kavmine ait, yağmacılık, talan etme, haramîlik ve okçuluk gibi bir takım özelliklerine dair işaretler mevcuttur.

‘ Asker-i Hindû boğazı çâr-ţaraf zabt eylemiş
Dilleri yağmâcı mı ya dâne fülfüller midür

128 / 2

Bir sâde-rû Hindû-yı hâl ‘ aqlumı târâc eyledi
Düşmen baña hayf oğur görse bu hâletle beni

495 / 3

Şol harâmî hâl-i hindû pâymâl eyler beni
Çudretüm taqrîre yoğdur bî-mecâl eyler beni

573 / 1

Gönül mürğın şikâr itmiş o bî-raḥm ḥâl-i hindûlar

Selâsil bend-i zülfünle ḥabis çâh-ı zenaḥdâna

400 / 2

Güşe-i ebrûlarında çeşm-i cādûlar mıdur

Yoḡsa girmiş yāya tîr-endâz Hindûlar mıdur

514 / 1

2.2.2 Tatar:

Tatarlar ve Tatar kelimesi aynen Hindû kelimesinde olduğu gibi yine sevgili ile ilişkilendirilerek beyitlerde kullanılmıştır. Tatarlar için beyitlerde işaret edilen özellikler de Hint kavmi için kullanılanlar arasında kuvvetli bir benzerlik söz konusudur. Tatarlar da Sutûrî'nin Divanı'nda kan içici / kan dökücü, yağmacı ve tahrip edici olarak anılmaktadır.

Devr-i ruḡsârũnda zülfũn seyrini kıldum heves

Bilmedüm ol ğanzeler bir ḡan iḡer Tātâr imiş

261 / 3

Ġam degüldür ğamze-i Tātâr beni yağmâlasın

Şöyle kim döstlar degül düşmân bile ḡayfâlasın

372 / 1

Esâsından bu cismüm her ḡaraf taḡrîbe yüz dutmuş

Henüz dilde ta' alluḡ kılmada ol ğamze Tātâr'ı

461 / 3

Fitne çeşmüñ hâl ü haṭṭuñ gamze Tātār' uñ senüñ
Eyledi tārāc ezelden çün talanmış gönlümi

481 / 3

2.3 ÜLKELER:

2.3.1 Çin:

Sutûrî Divanı'nda Çin ülkesi tüccarlıkla birlikte zikredilmektedir. Beyitlerde Çin tacirlerinin amber ve misk kabileleri ile gelişi anlatılır.

Ben ḥarīdārum kıyās itme o müşgīn gīsūya
Şad-hezārān müşterīsī tācir-i Çīn'den çıkar

113 / 4

‘Anber-āsā kākül-i müşgīni tökmüş gerdene
Tācir-i Çīn ü Ḥoten gūyā müheyyādur gider

139 / 3

‘İzāruñ üzre düşmüş müşg-i ‘anber tār-ı gīsūlar
Gelüb Çīn iqlīminden tācir-i dil şehri şemlenmiş

258 / 4

2.3.2 İran:

Bugün de aynı isimle anılan İran, Divan şiirimizde adı en çok anılan ülkeler arasındadır. Eski bir kültür ve ticaret merkezi olmasının bundaki yeri büyüktür. Divanda Osmanlı devlet adamlarını övmek maksadıyla kullanılmıştır.

Ḥuşūşā āşaf-ı devrān vezīr-i şadr-ı sâbık kim
İder lertzān o zātuñ heybeti Īrān u Tūrān'ı

537 / 16

Īrān'uñ şāh u serdārı kāmı ser-fürü itdi
Muḥaşşal bir keremdür şānuña Ḥaḡ kılmı ş erzānı

537 / 24

2.3.3 Ken'an:

Bugünkü Filistin topraklarıdır. Hz. Yusuf'un ülkesi olması dolayısıyla beyitlerde Hz. Yusuf ve Hz. Yakup'la birlikte anılmaktadır.

Ya' kûb-āsā bekledüm dārü'l-ḡazende bir zamān
Tā ümīdüm şāḡibi Ken'an'a yetdüm çok şükür

198 / 4

2.3.4 Mısır:

Mısır da Ken'an ili gibi Hz. Yusuf ile birlikte anılan bir şehirdir. Bir de O dönemde Mısır Fatihisi olarak anılan Yusuf Ziya Paşa vesilesi ile anılmıştır.

Ki şadr-ı sâbık-ı fâtiḡ-i Mışır u Ḳāhira' dā
Erenler defterinde kayd olan şāḡib-alem geldi

540 / 3

Ḳadem başdı sarāy-ı aleme izz ü sa'adetle
Cülüs itdi şanasın taḡt-ı Mışır'a ol şeh-i Ken'an

541 / 5

2.3.5 Turan:

Eski İran mitolojisinde büyük bir doğu ülkesinin adıdır. Şehnâme'nin büyük bir bölümü İran-Turan savaşlarına ayrılmıştır. İslâmî kaynaklarda da Turan kelimesi Türk ülkesi Türk yurdu kelimeleriyle aş anlamlı olarak kullanılır. Şehnâme'nin Turan Hükümdarı olarak bahsettiği Efrasiyab, Türk Hükümdarı Alp Er Tunga'dır.

Divanda İran ile birlikte anılmaktadır.

Huşûşâ âşaf-ı devrân vezîr-i şadr-ı sâbık kim
İder lertzân o zâtuñ heybeti ĩrân u Tūrân'ı

537 / 16

2.4 ŞEHİRLER:

2.4.1 Bağdat:

Bağdat kenti öteden beri Divan şiirimizde önemli bir yeri olan kentlerdendir. Önemli bir kültür ve sanat merkezi olmasının bunda büyük katkısı vardır. Ma'mur bir şehir olması dolayısıyla şiirlerimizde yer alan Bağdat kenti Sutûrî Divanı'nda da bu noktada kendine yer bulmuştur.

Bu fânî dehri hōş âbâdî kılduñ seyr-i maħlûka
Çamunuñ meskenüñ kendilere şan eyledüñ Bağdād

99 / 8

Dünyâda senüñ gibi perî-rû daħi olmaz
Gezsem de bulunmaz
Şâm u Haleb ü Mısr'ile Bağdād tâ ser-ħadd-i ĩrân
Tâ mülk-i Çandehâr

515 / 4

2.4.2 Bedahşan:

Bugün Afganistan topraklarında bulunan bir çeşit mavi renkli cevheri ile ünlü kent. Ceyhun nehrinin kuzeyinde yer alan kent Divanda da cevher kelimesi ile birlikte anılmaktadır.

Gevhere teşbîh iderdüm la‘l-i ḥānedānuñ senüñ
Yoğ baña kısmet eger dünyā Bedahşān olsa da

416 / 2

2.4.3 Erzenirum (Erzurum):

Sutûrî'nin Erzurumlu olması dolayısıyla Divanda adı en çok geçen şehirlerden biri de Erzurumdur. Divanda şehrin adı Erzenirum olarak anılır. Erzurum beldesinin önemli hanedanlarından, Erzurum âyânlarından bahsedilir. Erzurumdaki çeşme, camii, abdesthane gibi bir takım yapıların tamirleri için de tarihler düşürülmüştür.

Bilād-ı Erzenirūm'ũñ güzīde ḥānedānından
Olub tevfiḳ-ı Rabbānī Muḥammed Ağa'ya şāyān

541 / 3

Bilād-ı Erzenirūm'ũñ ‘ayānı ḥānedānından
O zātuñ ismidür ‘Oşmān Ağa meşhūr feşāhatle

544 / 4

Erzenirūm ḥānedānı ser-zağarī-i ku‘ūd
Ḥācı Ḥüseyn Ağa ol zī-kerem şāḥib-i cūd

546 / 1

2.4.4 Haleb:

Divanda ismi zikredilen bir başka şehir de Haleb'dir. Bugün Suriye sınırları içinde kalan Haleb, o dönemde Osmanlı'nın önemli bir kültür ve ticaret merkezi olarak dünya coğrafyasında kendine yer edinmiş bir şehirdi.

Dünyâda senüñ gibi perî-rû dağı olmaz

Gezsem de bulunmaz

Şâm u Haleb ü Mısr'ile Bağdâd tâ ser-ğadd-i İrân

Tâ mülk-i Kândeğâr

515 / 4

2.4.5 Hoten:

Hoten bugünkü Çin'in Doğu Türkistan bölgesinde kalan bir şehirdir. İpek böceği ve ipek böcekçiliğiyle meşhurdur. Ayrıca İpek Yolu'nun merkezidir.

Sutûrî, divanında Hoten'i bu özelliğiyle zikretmektedir. Hoten kelimesi beyitlerde Çin ülkesi ile birlikte tacirleriyle anılmaktadır.

‘ Anber-âsâ kâkül-i müşğîni tökmîş gerdene

Tâcir-i Çîn ü Hōten gūyâ müheyyâdur gider

139 / 3

Tâcir-i mülk-i Hōten kaydın hayâle almazam

Zülf-i müşğînüñle ol la‘l-i dirâğşânuñ görüb

508 / 5

Vaşfuñı şerh itmege şermendedür ehl-i sühan
 Hükümüne şâyestedür hep mülket-i Çin ü Hoten
 Âşaf-ı ‘âlî-himem şâhib-‘atâ hulķı hasen
 Niçe diller şevķ-ı evşāfuñ ile bulsun cilā

536 / 9

Bir nihāl-i tâze nevres gonçe-i bâğ-ı cinān
 Külbe-i ‘atğara beñzer nāfe-i Çin ü Hoten

539 / 3

2.4.6 Kahire:

Mısır’ın başkenti olan esk kültür ve medeniyet merkezi Kahire, Divanda Mısır ile birlikte, Mısır Fatihî Yusuf Ziya Paşa vesilesi ile anılmaktadır.

Ki şadr-ı sâbık-ı fâtiḥ-i Mısr u Kāhira‘ dā
 Erenler defterinde kayd olan şâhib-‘alem geldi

540 / 3

2.4.7 Kandehar:

Bugün Afganistan’ın güneyinde bulunan Kandehar kenti, halılarıyla ünlüdür.

Dünyāda senüñ gibi perī-rū daḫi olmaz
 Gezsem de bulunmaz
 Şām u Haleb ü Mısr’ile Bağdād tā ser-ḫadd-i Īrān
 Tā mülk-i Kāndehār

515 / 4

2.4.8 Sıfahan (Isfehan):

Sürmesi ile meşhur bir şehirdir. Divanda da bu özelliğiyle yerini almıştır.

Ne sūd nūr üzre çekmek rû-siyeh kühl-i Şıfāhān'ı
Cihānda ḥāk-i pāyūn tek gözüm hiç tūtyā bulmaz

241 / 3

2.4.9 Şam:

Osmanlı'nın en önemli ticaret merkezlerinden biri olan Şam da Sutûrî Divanı'nda adı geçen şehirlere aittir.

Dünyāda senūn gibi perī-rū daḥi olmaz
Gezsem de bulunmaz
Şām u Ḥaleb ü Mısr'ile Bağdād tā ser-ḥadd-i Īrān
Tā mülk-i Qāndehār

515 / 4

2.5 NEHİRLER

2.5.1 Ceyhun Nehri:

Ceyhun nehri, Divanda adı en çok geçen nehirdir. Âşık daima gözyaşının Ceyhun misali çağladığını söyler.

İtmezseñ eger külbe-i aḥzānuma teşrîf
Ceyhūn gibi eşküm aḳa tā rûz-ı kıyāmet

84 / 6

Cihānda ben gibi h̄iç derde kes düş olmasın yā Rab
Yaşum Ceyhūn ciger pür-h̄ūn tenüm şan bir ḥabāb olmış

264 / 2

Eşk-i ḥūn-ābuñ Suṭūrī çağlıyor Ceyhūn gibi
Bir gün elbetde virür cismūñ alur seyl-āb-ı ‘aşk

285 / 6

2.5.2 Fırat Nehri:

Divanda bir beyitle Fırat nehri de yerini almıştır. Yalnız buradaki kullanım Ceyhun nehrinde olduğundan çok farklıdır. Bu beyitte, Ceyhun nehrinin çağlamasına karşılık delilerin suya bakarak sakinleşmelerine atıfta bulunulur ve suyun rahatlatıcı özelliği vurgulanır.

Ey Suṭūrī her ne dem tutsa senūñ mecnūnlıḡūñ
Gel Fırāt’a kıl nazar yā bir ruḡ-ı ḥūbāna baḡ

97 / 7

2.5.3 Nil Nehri:

Ceyhun ve Fırat nehirlerinin yanında Mısır’ın hayat kaynağı olan Nil nehri de Divan’da iki beyit ile zikredilmiştir. Bu beyitlerde şair gözyaşını Nil’e benzetir.

Eşk-i ḥūnum Nīl gibi oldukça dīdemden revān
Rāz-ı pinhānum bu gün hep āşikār olmaḡdadur

180 / 6

Sirişküm Nîl-veş akmazdı her dem dîde-i terden
Cefâdan vâz gelüb ol şüh baña luḫı qarîn olsa

431 / 2

2.6 SOSYAL HAYAT:

2.6.1 Savaş Aletleri:

2.6.1.1 Ok, Tîr, Nâvek, Hadeng:

Ok, Sutûrî Divânı'nda diğêr savaş aletleri gibi genellikle sevgiliyle, sevgilinin, gamzesiyle, yan bakışıyla, kirpikleriyle ilişkilendirilerek anılır. Biz bu beyitleri sevgili bahsinde alacağımızdan burada sadece savaş aleti anlamına en yakın olanları kullandık.

Oḫ gibi ṭoğrulıḫda ol egriye minnet eyleme

22 / 4

Belâ tîrine sîne virse 'âşık hîç nişân virmez

Dimem 'âşık aña kim 'aşḫ yolında baş u cân virmez

250 / 1

Ḥadeng-âsâ ṭarîḫ-ı Ḥaḫḫ'a ṭoğrul istiḫâmetde

Ḥaḫîḫat Ka'be'sinde baş egüb kaddün kemân eyle

450 / 3

Cevr-i nâ-raḫm-ı felekden ḫalmadı sînemde yir

Raḫm ḫıl ebrü kemânından oḫuñ yabana ṣal

505 / 6

2.6.1.2 Kılıç (Tiğ, Şemşîr):

Kılıç da tıpkı ok gibi sevgilinin öldürücülüğünü ortaya koymak maksadıyla kullanılır. Kılıcın zikredildiği tüm beyitlerde sevgilinin gamzesi söz konusudur.

Ben sipeh-sālār-ı ‘aşkum ğam sipāhumdur bugün
 Şāh-ı ‘aşk virdi Suṭūrī hem kılıç haftān bize
 436 / 4

Biz ḥaḳīḳat tiğ ile ceng eylerüz bed-nefsile
 ‘Arşa-i meydān-ı ḥāṭır ceng-i nīrem bilmezüz
 221 / 2

Şerḥa-dār-ı tiğüñ olmamış mı yir var sīnede
 Aşmasın şemşīr-i ḳahruñ tiğ-ı Ḍaḥḥāk üstine
 517 / 3

Ben ol fārisü’l-ebrārum bu meydān-ı belāgatde
 İder şemşīr-i endīšem musaḥḥar Zāl-i Behrām’ı
 537 / 6

2.6.2.1.3 Hançer:

Ok ve kılıç bahsinde söylediklerimiz hançer için de geçerlidir. Hançer ile de sevgilinin kaşları arasında şeklen bir bağlantı kurulmuştur. Ve sevgilinin güzelliğindeki öldürücülük, âşığa olan zulmü savaş âletleri vasıtası ile anlamı güçlendirerek anlatılmaya çalışılmıştır.

Cân başile meydân-ı maḥabbetde bu sa‘ yüm
S̄inem siperi ḥaṇçer-i müjgānuñ içündür

157 / 5

Ḳaṭ‘ eyle Suṭūrî elüñ öz cāndan ümîdi
Ḳaşdında olan ḥaṇçer-i müjgānuñ elinden

382 / 7

Baḳduḳca beni ḥayret alub bî-hūş ‘aḳlum
Nuṭḳum dutulur ḥaṇçer-i müjgānı görince

420 / 2

2.6.2 Eğlence Hayatı:

2.6.2.1 Bezm ile İlgili Mefhumlar:

2.6.2.1.1 Bezm

Bezm, gazellerin vazgeçilmez mekânıdır. Bezm ile ilgili sâkî, kadeh, gulgul, sūrahi, servi, çerağ vb. kelimeler kullanılarak çizilen tablolar. Divan şiirimizde oldukça büyük bir hacme sahiptir.

Sutûrî Divanı’nda da bezmden fazlaca bahsedilmiştir.

Bezm âlātuñ ḳurub bir ḳaç ḳadeḥ devr eylemiş
Germ-i meyden reng-i rüyı ergavān olmuş gelür

109 / 3

Şun köhne ḳadeḥ-keşlere bu dāfi‘-i ḡamdur
Bu bezmi gören tā bize rindāne disünler

178 / 2

Zâhidâ inşâf idüb gel kıl temâşâ meclisi
 Bezm-i ʿişret-gâhıdur devr eyleyen peymânedür

179 / 4

Meyimüz ʿaşk meydür bezmimiz başka şafâ
 Mest olur haşre degin içse bizüm şerbetimiz

244 / 5

Şurâhî gulğul itmiş cām-ı yâkûtını taldurmuş
 Bu bezme ehl-i meclis pür-şafâdan cām-ı Cemlenmiş

258 / 3

Bezm-i ʿişret içre şüfî bir ayak meydâna baş
 Gör ne meclisdür bu meclis andadır ʿâmile hâş

273 / 1

Bu bezmüñ cemʿine gelsin yine erbâb-ı taʿrifân
 Dil-i nâ-şâda fer virdüñ hilâl ebrüy hōş geldüñ

310 / 4

Bezm-i ʿişretde tolu çekmede peymâne o şüh
 Toğunur dir ne bu dōstdur ne bu bîgâne o şüh

502 / 1

2.6.2.1.2 İçki Mey, Şarâb, Bâde, Mül, Şire-i Engûr:

İçki, bezmin vazgeçilmez bir unsurudur. Divan edebiyatımızda çokça kullanılmıştır. Özellikle gazel türünün “aşk, şarap ve sevgili şiiri” olarak tanımlandığı dikkate alınırsa içkinin Divan edebiyatımızdaki yeri daha iyi anlaşılacaktır.

Vaḥdet meyinüñ mestiyüm yok bende bir şerm ü hicâb

Endişesizler döstiyum yok fikr-i ma' mür u ḥarâb

13 / 1

Meyḥāneye varmış o perî üç kadeḥ içmiş

Keyfiyyet-i meydendür o dîvâne bakışlar

132 / 5

Ġālībâ ibrâma uymış meclis-i rindānede

Germ-i meyden lâle tek leb-ruḥlar al olmuş gelür

184 / 3

Şubḥ-ı kâlûdan mey-i 'aşk ile maḥmûrlardanuz

Biz ḥarâbât-ı elestüz şanma ma' mûrlardanuz

233 / 1

Meyimüz 'aşk meydür bezmimüz başka şafâ

Mest olur ḥaşre degin içse bizüm şerbetimüz

244 / 5

Hevâ-yı meşreb-i tıflânilerde sūd u kâr olmaz

Mey-i şâfî-i 'aşkdan nüş idenlerde ḥumâr olmaz

248 / 1

Mey-i maḥbūbdan Suṭūrī sehv imiş vaz geldügi
İşbu kâra tevbe itmiş ise pişmân olsa yeg

302 / 1

El çek mey-i maḥbūbdan bir pâre Suṭūrī
‘ Âlemde aduñ tâ niçe dīvâna çekilsün

377 / 5

Mey-i maḥbūbdan Suṭūrī el yumaḳ âsân degül
Ḥâl-i zârı neylesin efgân efgân üstine

437 / 5

Seni başdan çıḳardur ey Suṭūrī bu hevâ bir gün
Mey-i maḥbūbile aldar seni senden alur sâḳî

465 / 5

Ey Suṭūrī mey-i maḥbūb sözini boşla yeter
Sen seni ‘ âşî-i merdūd-ı ilâh itme daḳi

478 / 6

İçmesin bîmâr-ı ‘ aşḳ olan ṭabîbüñ şerbetin
Ġam günü olma tefekkür def ine baḳ bâde çek

313 / 2

Girse meyḥâneye zâhid bilse bâde zevḳını
Eylemezdi tâ ebed ‘ aşḳ ehlile bir de cedel

319 / 5

Baňa dilerse Suřũrĩ rāz-ı   ařkı kıl nihān
Añlařır mı bāde-engũr řiře-i meksũrdan

395 / 5

Def -i ğamdur diyũ hāřā şire engũr içmezem
  Aşk meyinden mest olan hũřyārı cānum pek sever

533 / 4

2.6.2.1.3 Mum, şem, Kandil, řerāĝ, Fānũs:

Bezmin vazgeçilmeyen bir başka unsuru da aydınlatma aracı olan mumdur. Āřıĝın ah dumanı ile arasında benzerlik kurulan mum, řeraĝ, kandil, fanũs, fanũs-ı hayāl ile ilgili beyitlerde ğuzel tablolar şizilmiştir.

Pervāne gibi yanmaĝa řũbheñ mi Suřũrĩ
Fānũs-ı ĝayāl řem  -i řebistānuñ aşılmış

268 / 5

Beyt-i Raĝmān'dur ĝoñũl ĝānesi zũlmet şalmasın
Āteř-i   ařkuñla yandur anda fānũs u řerāĝ

281 / 4

Revĝan-ı dilden řerāĝ-ı   aşka fānũs olmışum
Kim o řem  e devr iden pervānesidũr bu ĝoñũl

317 / 4

Devreder ũftādeler bařuñda pervāne şıfat
Olmışum řem  -i cemālũñ şanki fānũs-ı ĝayāl

327 / 3

Münevver şem^ç -i ruhsâruñ ziyâ-dâr oldığı demde
Bu dil fânûs gibi çevrildi başında tolandurdu

485 / 3

Şem^ç -i ‘aşkuñ dilde yakmışdur çerâğ kılmış ziyâ
Ol sebebdür şimdi uçdı başuma pervâne hep

78 / 2

Şeb-i târîkde zulmet içre kıymaz şu^ç le-i âhum
Eyâ ‘aşkum çerâğı pişvâ ol reh-güzer göster

134 / 2

İrişdik firkat-i vaşluñla şimdi şeb-i hicrâna
Yağuban revğan-ı dilden çerâğ atdum şebistâna

413 / 1

Farğ itmek olur mı bu ayuñ rûz u şebinden
Efrûze-i kandîl ile şeb-rûz-ı ziyâdur

33 / 7

Derûnum âteş-i ‘aşkuñ yağar elbet anı bildüm
Ziyâd oldukça şem^ç bir hânede elbet ziyâ artar

136 / 3

2.6.3 Süslenme:

2.6.3.1 Kıymetli Taşlar ve Madenler:

2.6.3.1.1 Altın, Zer:

Tarih boyunca süslenme deyince ilk akla gelen maden altındır. Tüm kıymetli gördüğümüz şeyleri altınla kıyaslarız. Bu durum Sutûrî Divanı'nda da vardır. Ancak biz burada maden olarak kullanıma en yakın olanları vereceğiz.

Pûte-i kâl içre yandum şâfî oldum ' aşkile
Cevher-i pāk olduğından her kelāmum sîm ü zer

166 / 4

Girelüm nâr-ı haķîkatde çü pervâne şıfať
Yanalum pûte-i ' aşk içre zer-âyâr olalum

366 / 4

2.6.3.1.2 Gümüş, Sîm:

Gümüş madeni, divanda, kullanıldığı tüm beyitlerde sevgilinin tenine teşbih maksadıyla kullanıldığından, sevgili bahsinde anılacaktır.

2.6.3.1.3 İnci, Dürr, Lü'lü:

İstiridyeden çıkarılan bir cins kıymetli taşdır. Nisan yağmuru istiridyenin kabuğu içine düşünce zamanla inciye dönüştüğüne dair oluşan yaygın inanışa Sutûrî'nin çeşitli beyitlerinde de rastlamak mümkündür.

Ġarķ-ı baħr-i ' aşk olub almazsa dürrinden naşîb
Ĥā'ib ü ĥāsir ü maġbûn sâkin-i sâhıldür ol

10 / 3

O baħrũn a' rına batduñ nihānĩ dũrre el atduñ
Fenāyı bāıye Őatduñ daı ' ālemde ne pervā

16 / 2

Cilā vir āyĩne-i ab' a muŐaffā ıl hũner gĩster
Şadef tek olma ħāmũŐ-femm aub dũrr-i gũher gĩster

134 / 1

Dest-res olma dilerseñ lũ' lũ'-i ter-dāneye
' AŞ baħrin a' rına gir dũrr-i yektā bundadur

186 / 4

ıdı aũŐ-ı Şadefden dũrr-i yektā bĩ-miŐāl
Rũz-ı nev-rũz oldu kānũn buña taŐdĩk idesen

539 / 2

Ne ferzend ũ Şıfat ādem amer-al' at melek-Őiret
Şadefden Şan ħurũc itmiş yine bir dũrr-i bĩ-hemtā

542 / 2

abũl-i feyz-i Ĥa'a dilde lāzım Őıd-ı isti' dād
Şadef tā are nĩsān olmaduca dũrr Őemĩn olmaz

561 / 7

Āb-ı nĩsān dĩdelerden kıl nisār
ĀŐikār it lũ' lũ'-i lālā-yı ' aş

286 / 7

2.6.3.1.4 La'l, Yakût:

Kırmızı renkli çok kıymetli bir taştır. Rengi dolayısıyla şarap ve sevgilinin dudağı la'l taşına benzetilir.

Gevhere teşbîh iderdüm la' l-i ḥandānuñ senüñ
Yoğ baña kısmet eger dünyā Bedaḥşān olsa da

416 / 2

Ḳo ol gevher-fürüşān la' l-i yāḳūta bahā biçsin
Mücellā gevher olsun mı dür-i dendāneden ğayrı

453 / 5

Tācir-i mülk-i Ḥoten ḳaydın ḥayāle almazam
Zülf-i müşğīnūñle ol la' l-i dirahşānuñ görüb

508 / 5

2.6.3.1.5 Güher, Cevher, Gevher:

Kıymetli bir maden olmakla birlikte bütün kıymetli taş ve madenlerin ortak adı olarak da kullanılır. Divanda genel olarak Sutûrî'nin üslûbu ile ilgili beyitlerde kullanılmıştır.

Kelāmum ğüş idüb 'āşık olur mı 'aşḳa rû-gerdān
Bilür ki seng-i cevher yanmadan olur mı zer peydā

531 / 5

Suṭūrī gevherüñ şarrāf-ı nāķıs-fehme ‘arz itme
Nuķüdi nazm-ı pākinden aķıbbāya eşer göster

134 / 5

Gevher-i nazmuñ Suṭūrī baķr-i ķikmetden çıkar
Ehl-i ‘irfān üzre işār it dūr-i nāyāb-ı ‘aşķ

292 / 5

Debīrā deste al ķāme merām it bir eşer peydā
Çıķar baķr-i kemāletden ki bī-hemtā güher peydā

74 / 1

2.6.3.2 Güzel Kokular:

2.6.3.2.1 Anber, Misk, Müşk:

Amber kokusu balinalardan elde ediliyor. Hint ve Japon denizlerinde yaşayan, balinagillerden kaşalot balığı hastalanınca, midesinde sıvı bir kitle oluşuyor. Bu kitle, suya salgılanıyor. Su ile temas edince de, gri renkli yassı maddelere dönüşüyor. İşte bu maddelerden, amber kokusu elde ediliyor. Orta Asya’da yaşayan ‘boynuzsuz erkek misk ceylanı’nın üreme bezlerinden elde edilen misk kokusu, asırlardır güzel bir koku olarak hayatımızdaki yerini korumaktadır.

Divanda bu güzel kokular yapılları bakımından değil de geldikleri ülkeler bakımından zikredilmektedir. Ve özellikle Çin ve Hıta, Hoten ile birlikte anılmaktadır. Bu beyitlerden Misk’in Osmanlı topraklarına Çin tüccarları vasıtası ile geldiğini öğreniyoruz.

Zülfüñ düşince yüz üzre dil meşāmına

Şan kâfile-i ‘anberi misk-i Çin ü Hıfā gelür

135 / 2

‘İzāruñ üzre düşmiş müşg-i ‘anber tār-ı gīsūlar

Gelüb Çin iklīminden tācir-i dil şehri şemlenmiş

258 / 4

2.6.3.2.2 Tutiya (Tutyâ), Sürme:

Nemli göze, sağlık ve güzel bir görüntü amacıyla sürülen siyah bir tozdur. İsmid taşından elde edilir. Gözlere sürme çekmek sünnettir.

Edebiyatımızda genellikle mahbûbun ayağının tozu sürmeye teşbih edilir ve âşık bunu gözüne çekmek veya ona yüz sürmek ister. Sütûrî Divanı’nda da Peygamber Efendimizin ayağının tozu sürmeye teşbih olunmaktadır.

Ağardı merdüm-i dîdem der-i şebbāk-i ravzanda

Ne ğam var ħāk-i pâyüñ tütüyādur yā Resûlullāh

26 / 6

Ĥāk-i pâyüñ tütüyāsı sürme-i cān it hele

Bir nigāhuñla dil-i ğamgîni ħandān it hele

410 / 1

Olmasa görmez cihānı çeşmümüñ merdümleri

Ĥāk-i pâyüñ tütüyāsı dîde nemnāk üstine

429 / 4

2.6.3.3 Yazı:

2.6.3.3.1 Kalem, Kilk, Nâl, Hame:

Kalem kamıştan yapılır. Yazı yazmak için kullanılır. Bazen İlâhi gücü, alın yazısını kastetmek maksatlı “kudret kalemi”, “Arş u kürsi kalemi” gibi ifadeler de kullanılır.

Perr ü bâl olmalıdır sâlike mürşid nefesi

‘Arş u kürsî kalemi ma‘nide seyrân olalum

348 / 4

Bihûde kıyâs itme taḥşîl-i kemâlümdür

Kilk ü raqam u ḥâmem cevânımı gördükce

441 / 5

Diñlen ney-i ḥâme süḥanum buldı qarârın

Söz muḥtaşarı ‘âdet-i ehl-i fuḫalâdur

35 / 15

2.6.3.3.2 Hokka:

Yazı yazarken kalemi mürekkebe batırmak için kullandığımız dar ağızlı bir eşyadır. İçine mürekkebe konur. Devrildiğinde içindeki sıvını dökülmemesi için özel olarak tasarlanmış bir yapısı vardır. Ağızının dar ve küçük olması dolayısıyla sevgilinin ağızı hokkaya teşbih olunur. Camdan ve değişik madenlerden yapılır.

Süḥanum ḥoḫqa-i şadefden çıkar

Lü’lü’-i cevher-feşânım şimdi

529 / 4

2.6.3.3.3 Harfler (Hurûf):

Edebiyatımızda bir takım harfler ile sevgilinin uzuvları arasında çeşitli ilişkiler kurulmuştur. Bu harfler anıldığı zaman hemen sevgilinin ağzı, gözleri, kaşları vb. akla gelir. Ayrıca çeşitli harflerden oluşan kelimeleri işaret maksatlı olarak da bazen şair sadece harfleri zikretmektedir.

Sutûrî Divanı'nda da ayn (ع), mim (م), şin (ش), kaf (ق), cim (ج), sad (ص), dâl (د) ve ha (ح) harfleri değişik ilgilerle kullanılmıştır.

Mu'allim gerçi çok ta' lîm-i ders itdi baña ammā
Hurûf-ı ' ayn u şîn ü kâf hemân ezberde kalmışdur

123 / 4

Cism-i pâküñ nûrile perverde itmiş Zü'l-celâl
Nergis-i ' ayn u mîm şâddur çevre almış haţ u hâl

525 / 2

Suţûrî rāzını irşād idinmez ki bile her yad
İki mîm iki cîm bir ad oğur lafz-ı celâl üzre

432 / 5

Mîm ile hâdur maţlebüm hem dâla hayrân olmışum
Bu dersi ezber eyledüm bildüm ki insân olmışum

335 / 1

2.6.3.4 Oyunlar:

2.6.3.4.1 Satranç:

Osmanlı topraklarına İran'dan geldiği ve sarayda hayli ilgi gördüğü bilinen satranç şiire de girmiş ve Divan şairleri arasında zaman zaman bu oyun ile ilgili kavramlar kullanılmıştır. Sutûrî Divanı'nda satrancın Kale, At, Şah, Vezir ve Piyon gibi taşları zikredilmiştir.

Şatranc-ı 'arşada biz ruḥ sürüb at şıçradub
Şâhları mât eyleyen bu rezmde ferzâne yüz

214 / 3

Esb ü ruḥ oynadub piyâdeler öñince
Şatranc-ı meveddetde ferzâneye 'aşş olsun

381 / 3

3. İNSAN:

3.1 GENEL OLARAK İNSAN:

Sutûrî Divanı'nda, insan, şairin dünya görüşüne göre şekillenmektedir. O, gamsız insanın insan olamayacağını dile getirir. İnsanın insan rütbesine erişebilmesi için en temel şart seher uykusunu terk etmektir. Gerçek insan ancak aşka mübtelâ olandır.

Ancak söylenmeden geçilemeyecek bir özellik vardır ki insanı insan yapan onu da Sûtûrî şöyle dile getirmektedir: İnsan eğer insanlık iddiasında bulunuyorsa bunun en önemli işareti kâle uygun hâldir. Yani insan olanın yaptıkları ile söyledikleri birbirine uygun düşer yoksa kendini insan sayma, insan oldum zannetme.

Ġam-ı ‘aşqdan degül insân-ı kâmil dilleri hâlî
Tehî ğam âdem olmaz âdem olsa bî-ğam olmazdı

17 / 11

Seher uykusını terk eylemekdür rütbe-i insân
Hazer kı l nefsi emmâre seni şerre ider püyân

21 / 4

Bulmadı lezzet hevâsın münkir-i dîdâr olan
Kim ki ‘aşqa mübtelâdur sîretâ insân olur

199 / 5

Mîm ile hâdur maṭlebüm hem dâla hayrân olmuşum
Bu dersi ezber eyledüm bildüm ki insân olmuşum

335 / 1

Sa‘y it Suṭûrî urma lâf hadd-i vazîfeñden ziyâd
Ḳâle muṭâbık hâl gerek şanma ki insân olmuşum

564 / 9

3.2 SEVGİLİ:

İbrahim Sutûrî Divânı’nda rastladığımız sevgili tüm Divan şairlerinin bir şekilde fizikî yapısı veya karakteristik özellikleri ile portresini çizdiği sevgiliden farklı değildir. Buradaki sevgili, güzellik bakımından huri ve gılmana benzetilmekte, perilerle bir tutulmaktadır.

Sevgilinin vasıflarının anlatılması hususunda dilin aciz kaldığı, güzelliğinin anlatılamayacağı dile getirilir.

Teşbîh olunur hüsniñ dünyâda melek-sîmâ
Câ'iz dir ise gördüm ben hürî-i ğılmânı

491 / 2

Şerh olunmaz vaşfa gelmez naqline 'âciz lisân
Çeşm-i 'âlem görmemiş ancılayın maḥbûb-ı ter

105 / 3

Karakteristik olarak da âşîğa karşı zalim tavrı, zulmünün çokluğu buna karşılık merhametinin azlığı, kana susamışlığı, kan dökücülüğü ve ilgisizliği ile anılmaktadır.

Ey zulmi füzûn rahmi kalîl ğamzesi ğaddâr
Çok dilleri yağmâya viren şâh-ı sitem-kâr

170 / 1

3.2.1 Sevgilide Güzellik Unsurları:

3.2.1.1 Saç:

Saç, divanda, uzunluğu, şekli, perişanlığı, rengi, kokusu sebebiyle çeşitli teşbihlere konu olmuştur. Sevgilinin saçı, uzunluğu sebebiyle yılan, sicime; bağlayıcılık özelliğiyle ipe ve zincire; rengi sebebiyle geceye benzetilir. Bu benzetmelerin hepsi Sutûrî Divanı'nda da mevcuttur.

Ancak; burada zikretmeden geçmek istemediğimiz bir beyit var ki manası şöyle: O gece renkli (gece kadar kara) olan zülfün billur sinene neden düşmüş? Kişinin İmanı üstüne küfrü tercih etmesi şaşılacak şey değil mi?

Ne yüzden düşmiş ol şeb-reng zülfüñ sîne billûra

‘ Acebdür küfri terciḥ eylemek ĩmānuñ üstinde

427 / 2

Tār-ı kākül muttaşıl boynumda bir zincir olub

Rište-i cān urmamış mümkün degül andan ḥalāş

273 / 3

3.2.1.2 Kaş:

Kaş, sevgilinin güzelliğini tamamlayan önemli unsurlardan biridir. Kaşın tek başına çeşitli benzetmelere konu olduğuna nadiren rastlanan divanda benzetmeler genel olarak göz, kirpik, zülf, gamze, yüz gibi unsurlarla birlikte anılmaktadır. Şeklen kimi zaman tuğraya benzetilen kaş, kimi zaman sevgilinin aşığa karşı kullandığı; yaya, kimi zaman; görüldüğü vakit dua gerektiren yeni ay’a, hilâle kimi zaman da âşıkların secdegâhı olan mihraba benzetilmektedir. Bu benzetme o denli benimsenmiştir ki şair, sevgilinin kaşlarının mihrabına secde etmeyen kişinin Allah indinde namazının kabul olmayacağını dile getirir. Ayrıca, Mir’ac’da Peygamber Efendimiz’in Allah (c.c.) arasındaki mesafenin, iki yay miktarı olarak ifade edilmesi sebebiyle kaş, Mir’ac ile de birlikte sıkça kullanılmıştır.

Secde kılmazsañ Suṭūrī ebrûlar mihrâbına

Bil ki maqbûl olmadı ‘ ind-i Ḥudâ’da ol namâz

215 / 5

Ṭuğrâ-yı şıfat ebrûlar ol levḥa-i ḥüsne

Bir ḥaṭṭ-ı hümâyûn ki çekübdür yed-i kudret

84/5

Çeşm-i ahterle hilâl ebrûlaruñ teşbîh olur
Mâh-ı nevdür dest dutup dergâha lâzımdur du‘ â

69/3

Kaşlaruñ tuğrâsı taḥkîk ḥatt-ı Mevlâ bundadır
La‘ l-i nâbuñ şerbeti baḥş-ı Mesîḥa bundadır

186 / 1

3.2.1.3 Kirpik:

Divanda, sevgilinin güzellik unsurlarından biri olan kirpikler, gözlerin tamamlayıcısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Şekil itibariyle savaş aletlerine benzetilen kirpik, genellikle “tîr, tîğ, hançer, ok, kılıç” vb. kelimelerle birlikte kullanılmaktadır.

Kaşd-ı cân itmekde gamzeñ müjgânuñ tîr-i kazâ
Sînemi almış nişâne kavş-i ebrû dürdan

395 / 3

3.2.1.4 Göz:

Bir insanın fizikî güzelliğini ortaya koyan en önemli unsur hiç şüphesiz gözlerdir. Âşığın sevgili ile iletişimi göz aracılığı ile olur. Bu sebeple göz aşğı büyüleyen, sevgiliye bağlayan ve onları meftun eden en önemli güzellik unsurudur. Bütün bu özellikleri dolayısıyla göz, “câdû, fettan, sehhar kelimeleri ile vasıflandırılır. Ayrıca şekil itibariyle nergise, arap alfabesinde bulunan ayn (ع), mim (م) ve sad (ص) harflerine parlaklığı nedeniyle yıldız benzettir.

Cism-i pākūñ nūrile perverde itmiş Zü'l-celāl
Nergis-i ʿayn u mīm şāddur çevre almış haṭṭ u ḥāl

525 / 3

ʿAceb kākül ki bu ʿanber sīm-endām sīne mermer
Yüzüñ ḥūrşid gözün aḥter қаşuñ mäh-ı hilāl üzre

432 / 3

3.2.1.5 Yüz / Yanak:

Sevgilinin güzelliğini bir bütün olarak ortaya koyan en önemli unsurdur yüz ve yanak. Şirimizde sevgilinin yüzü parlaklık bakımından güneş ve aya benzetilmekle birlikte çoklukla bunlardan üstün tutulur. Sevgilinin yüzü varken güneşe ve aya muhtaç değildir âşık. Hatta sevgilinin yüzü varken âşık, cennetteki kandilleri bile hiçe sayar.

Sutûrî Divânı'nda geçen bir beyitte sevgili yürürken yüzünden yayılan ışık insanların ayna oynatmasına benzetilerek güzel bir tablo çizilmiştir.

Ḥūrşid-i mihr-i eflāk müştāk mäh yüzüne

Seyr eylese dü қаşuñ rağbet nedür hiläle

31 / 3

Şemʿ-i kāfūrın nihān it rağbetüm yoğ bu gice

Gül yüzün қандil-i cennetden münevverdür baña

73 / 4

Gün yüzün ‘ arz eyledükce âşikâr şems-i cemâl
Yağmağ olmak pertevinden şanki mir’ât oynadur

175 / 2

3.2.1.6 Gabgab:

Çiftegerdan, çenealtı gibi anlamlara gelen gabgab kelimesi Divanda bir beyitte sevgilinin bûsegâhı olarak anılmıştır.

Gül ‘ izâruñ hâl ü hattuñ bûse-gâh-ı gâbgabuñ
‘ Âşik-ı dil-ğasteye ‘ ayn-ı şifâ vâdîsidür

115 / 1

3.2.1.7 Hatt (Ayva Tüyleri):

Sevgilinin yanağındaki yeni çıkan tüylerdir. Sakal olarak kullanıldığı anlamlar hariç sevgilinin güzellik unsurudur. Hatt kelimesinin yazı anlamına da gelmesi sebebiyle yazıya benzetilir. Yanakta bulunması sebebiyle ben, zülf, çene ve dudak ile birlikte kullanılarak sevgilinin güzelliğini tamamlar. Hattın sarı olması istenmeyen bir durumdur ve yaşlılığın işaretidir.

Hatt u hâlinden Suṭūrî medḥ-i evşâf eyle kim
Yazıla mecmû‘ a-i divâna eş‘ âruñ senüñ

315 / 5

Ḥatt şarardı kad büküldi çıkdı elden fırsatım
Cism ü cān tārāca gitdi elde varum kalmadı

496 / 2

3.2.1.8 Ben (Hâl):

Sevgilinin güzelliğine güzellik katan bir unsurdur. Sevgilinin beni, biçim olarak karabibere benzetilirken, karakter olarak da Hindû'lara benzetilir ki Hindû'ların yağmacılık, avcılık gibi bir takım özellikleri sevgilinin benine isnad edilir.

‘ Asker-i Hindû boğazı çār-ţaraf zabţ eylemiş
Dilleri yağmācı mı ya dāne fülfüller midür

128 / 2

Göñül mürġın şikār itmekde kurmuş dām tezvîrin
Düzülmüş hâl-i fülfüller o sîm gerdānuñ üstinde

427 / 4

3.2.1.9 Gamze:

Sevgilinin öldürücülüğünü ortaya koyan en önemli unsur gamzesi yani yan bakışıdır. Genellikle hançere veya mızrağa teşbih olunur.

Ḳaşd-ı cān eylersin eyle bende teslîm-i rızā
Ġamze-i Tātār'a virilmek nedür fermānumı

472 / 6

Ġamzeñ oķına ķarşu s̄inem hedef itmışdüm

‘Uşşāķa şalagörsin s̄inemdeki peykānı

491 / 6

Dutma ġamzeñ t̄irine ķana boyanmış göñlümi

İmtihān itmek mi ķaşduñ bu şınanmış göñlümi

481 / 1

3.2.1.10 Dudak (Leb):

Sevgilinin dudağında âşıklara can bağışlayan bir hayat vericilik vardır. Hatta sevgilinin dudağı bu sebeple ölüleri diriltme mucizesi ile kavminin karşısına gelen Hz. İsâ ile yarışır ve ona üstün gelir. Renk itibari ile de mey ve lâ’l ile ilişkilendirilir.

Nūş iden la‘l-i lebūñden āb-ı ħayvān didiler

Lāyık olsun mı daħi içmek şarāb-ı nāb aña

53 / 3

Fitne çeşmüñ cān alur la‘l-i lebūñ rūħ baħş ider

Allah Allah feyz-i Ĥaķ’dan cümlesi āsān saña

71 / 4

Bāde-i la‘l-i lebūñ nūş itmeye cür’et mi var

Ĥaşre dek bulmaz özin cümle ķalur mestāne hep

80 / 2

Kābe kavseyn kaşuñ rāh-ı hidāyet
 Temāmet vaşluñdur ‘uşşāka mi‘ rāc
 Münevver cismüñüñ Ka‘be-i ‘ulyā
 Lebüñ Zemzem sa‘ yüñ tavāf-ı hüccāc

95 / 1

3.2.1.11 Diş:

Sevgilinin dişlerinin vasfını beyan etmek kabil değildir. O dişler mercan hokkasından çıkan inci tanesinden başka bir şey değildir.

Kābil mi olur dişlerinüñ sırrını ta‘ rīf
 Kim dürr-i nihān hoşka-i mercān arasında

428 / 4

3.2.1.12 Boy (kadd):

Sevgilinin boyu fidana benzer. Sevgili ince ve uzun bir görünüşe sahiptir. Sevgilinin her özelliğinde bir kutsiyet yüklüdür. Boyundaki kutsiyet de sevgilinin boyunun Cennetteki Tûbâ ağacına benzetilmesi ile olur.

Şanavber boynın egmiş servler tırmiş selāmında
 Bugün ol kāmety bālā gülistāna hırām oldı

456 / 4

Naḥl-i güldür kāmetyñ ḥüsnüñ şüküfe gonçe-leb
 ‘Arızuñ üzre ‘araqlar jāle şeb-nemdür baña

63 / 4

Hařadur eylemek teşbîh serve şadd-i mevzûnuñ
 Boyuñ Tûbâ lebûñ Kevşer ruřuñ ‘ayn-ı gül-i terden

29 / 2

4. TABİAT

4.1 KOZMİK ÂLEM:

4.1.1 Felek, Çarh, Semâ, Gökyüzü:

Gökyüzü ve gökyüzündeki unsurlar genelde baht, talih gibi kavramlarla ilgili olarak kullanılır.

Nûr-ı pâkinden ziyâdur ‘arş u kürsî nüh felek
 Burc-ı rahmetden toğan şems-i hidâyet bundadır

28 / 2

Âvâze-i tesbîh ile hep tıldı felekler
 Hařķâ ki bu ta‘rîf olamaz özge şafâdur

33 / 2

Taşrîr idemem çekdigüm âlâmı felekden
 Biñ derd ü belâ renye boyar pîrezen baña

70 / 5

Felek dâmânınuñ bir gün girerse destüme elbet
 Dîvân-ı şâh-ı a‘lâda senüñle çok şisâbum var

155 / 3

Gel senüñle imtiḥān olaḡ cihānda ey felek

‘Aşr içinde ben gibi bir merd-i güm-rāhuñ mı var

177 / 3

4.1.2. Güneş, Mihr, Âfitâb, Şems:

Edebiyatımızda, parlaklığı ile sevgilinin yüzü; Dünya'nın ısı ve ışık kaynağı olması dolayısıyla methedilen devlet büyüğünün merhameti; erişilmezliği ile sevgili; sıcaklığı sebebiyle de aşk ile arasında çeşitli benzetmeler kurulan güneş Sutûrî Divânı'nda da bu sınırların dışına çıkılmadan zikredilmiştir.

Ṭoğmadı bir âfitâb çarḡ-ı mu‘allāda saña

Bāver itm̄em ḡüsñüñe teşb̄ihi ol denḡin degül

328 / 5

Sen güneş rüyuñ ḡayāliyle ziyā bulmuş bu cism

Āteş-i ‘aşḡuñ derūnumda yaḡar şem‘-i çerāḡ

282 / 2

Devr idince hāle tek eṡrāfuña üftādeler

Reşk ider ḡüsñüñe ḡürş̄id-i cihān-tābān aña

60 / 5

4.1.3. Mah, Meh, Ay, Kamer, Hilâl:

Divanda, bayramın gelişinden emin olmak için Hilâl'in gözlenmesine telmih yapılır. Sevglinin kaşları biçim bakımından hilâle teşbih edilir.

‘İd-i fıtrūñ nev-hilâli gibi ‘âlem gözlüyor
 ‘Âlem içre bir münevver kaç hilâlüm var yine

409 / 4

Şâ’im-i dîdâr idüm cevr-i felekden mâh u sâl
 ‘İd-i vaşluñdan nişân ebrû hilâlüñdür senüñ

306 / 2

4.1.4 Yıldız, Ahter, Kevkeb, Necm:

Yıldız Sutûrî Divânı’nda daha çok baht, talih manalarında kullanılmıştır.

Şeref bulsañ felekde necm-i içbâlüñ sa‘âdetle
 İde mihrüñ teneffüs şubḡ-gâh-ı âfâkı nûrânî

537 / 26

Ḥamdülillâh sa‘d aḡterdür felekde yıldızum
 Ṭâlî‘ ümde kur‘a şal ferḡunde fâlüm var yine

409 / 2

Ṭâlî‘ üñ yoḡla Suṭûrî dime dilberde kuşûr
 Kevkebüñ naḡsa çevirmiş işüñ idbâra çıkar

189 / 7

Kevkebün çāh-ı raşaddan seyr idüb kâhını dil

Ey Suṭūrî sen gibi bir baḥtı ḳara bulmadum

344 / 6

4.1.5 Merkür (Utarid):

Merkür gezegenidir. Feleğin katibi olarak bilinir. Divan'da da bu özelliği ile tek beyitte anılmaktadır.

Görüb dāmān-ı çarḥdan raḳşa girdi gökde encümler

‘Uṭārid yazdı şerḥin Zühre destinde rebāb almış

269 / 4

4.1.6 Venüs (Zühre):

Venüs gezegenidir. Feleğin çalgıcısı olarak bilindiğinden genellikle saz ile birlikte anılır. Sutûrî Divanı'nda da bu özelliği ile zikredilmektedir.

Bizi āvāz-ı maḥrūk nāyīden men‘ itmesin vā‘ ız

Nevā-yı raḳş-ı ḥūrşid çünki Zühre sāzdan almış

266 / 5

Görüb dāmān-ı çarḥdan raḳşa girdi gökde encümler

‘Uṭārid yazdı şerḥin Zühre destinde rebāb almış

269 / 4

4.2 HAYVANLAR:

4.2.1 Kuşlar ve Kanatlı Hayvanlar:

4.2.1.1 Kuş, Mürğ:

Kuş ve murg kelimeleri, can ile ilişkilendirilerek, “Can kuşu”, “gönül mürğı” gibi benzetmelerle zikredilmektedir.

Mürğ-ı dilüm dutmuş qarār bir şah-ı bālāda mekân

Dām itmege kayd itmesin tā nā-sezā şayyādeler

168 / 3

Kerkes gibi her cıfeye gönlüm kuşu konmaz

‘Ankā-yı dilüm lānesidür Qāf-ı kanā‘at

84 / 4

Suṭūrī kıldı pervāz cān kuşu bu qālīb-ı tenden

Başında āşiyān itmiş varub bir naḥl-i bālānuñ

311 / 6

Çār ‘unşurdan müretteb olmuş iken bu cesed

Cān kuşu pervāz idüb ten ḥākile yeksān olur

526 / 3

4.2.1.2 Ankâ, Simûrg, Hümâ:

Halk arasında “devlet kuşu” olarak da bilinen hüma, kanatları çok geniş ve dolayısıyla gölgesi büyük bir kuştur. Baht ve talihle ilişkilendirilir. Hümâ'nın gölgesi kimin başına düşerse baht sahibi olacağına dair, halk arasında yaygın bir inanış

vardır. Divanda bu inanıştan izler vardır. Ayrıca yüksekten uçan bir kuş olması da Divan'da bahsedilen bir başka özelliğidir.

Müşkil oldur virse dil ednā vü a' lā kimseye

Ol hümā-bālā uçar meyl itmez ednā kimseye

407 / 1

Şām u şubḥ Ḥaḳ'dan temennī itdigüm budur benüm

Çalmasun başumdan eksük ol Hümā'nuñ sāyesi

473 / 2

Şer' i dāmānın Suṭūrī ḳoyma elden dā'imā

Ol bir ' Anḳā'dur ki ṭutmuşdur cihānı sāyesi

32 / 6

4.2.1.3 Kerkes, Akbaba:

Akbabanın Divan'da yer alan tek özelliği leşe beslenmesi ve leşe tenezzül etmesidir.

Kerkes gibi her cīfeye gönlüm ḳuşı ḳonmaz

' Anḳā-yı dilüm lānesidür Ḳāf-ı ḳanā'at

84 / 4

Tenezzül eyleme kerkes gibi her cīfe nā-pāke

Bugün ' Anḳā şıfat Ḳāf-ı ḳanā'at āşiyān eyle

450 / 4

Cîfe-i dünyāya ʔālib olmayub kerkes gibi
Cānı ʔaydın ʔekmeyen ol cān olan añlar bizi

467 / 6

Cîfe-i dünyāya kerkes gibi ʔālib olmayub
Cānı ʔaydın ʔekmeyen ol cān olan añlar bizi

500 / 6

4.2.1.4 Bülbul, Andelib:

Sesinin güzelliği ve güle olan sevdası ile edebiyatımızda adından çokça bahsettiren bülbul ile ilgili Sutûrî Divanı'nda da hayli beyit bulunmaktadır. Bu beyitlerde bülbulün gül için ettiği feryâd güle kavuşmak için ʔektiđi sıkıntılardan bahsedilir. Ve Her Divan şairinin yaptığı gibi Sutûrî de kendisi / âşık ile bülbul arasında bir benzerlik kurar.

Yeter ey ʕ andelîb bir gonçenüñ cevriyle feryâd it
Taḥammül itmedüñ ʕ aşka bārî kendiñi âzâd it

85 / 1

Sen selâmet ister iseñ itme ḥübâna nazar
ʕ Andelîbüñ güle ʔarşu ʔekdiđi ğavgâya baḥ

97 / 3

ʕ Andelîb zâr oldığı ʕ aşk verd-i ḥandânındadır
Zerre-veş dil dâ'imâ ḥürşid-i raḥşânındadır

138 / 1

‘ Andelīb-āsā bu gün gül-zār-ı hüsnuñ seyr idüb
Dil-i şūrīde hemān āh u figān ezber oğur

144 / 5

Şubḥ-dem bīhūde gördüm ‘ andelībi zār ider
Rāzıdur çün ‘ aşkile yā itdigi fehvā nedür

145 / 3

Bülbül gibi seḥerden gül-berg-i aḥmer için
Sevdā-yı ‘ aşka düşdüm kıldum figān u nāle

31 / 4

Şanma bīhūde figānı eylerüz şām u seḥer
Bülbül-āsā mübtelā-yı ruḥ-ı zībā olmışuz

39 / 4

4.2.1.5 Şehbâz, Doğan:

Avcı bir kuştur. Divan’da da bu özelliği ile kendine yer bulur. İki ayrı beyitte geçen şehbâz bir beyitte âşık ile bir beyitte sevgili ile ilişkilendirilerek kullanılmıştır.

Dānenüñ kaydın çeküb gel dāma düşme mürğ-ı dil
Niçe şeh-bâz itdi pervâz işbu köhne lāneden

384 / 4

Yine şeh-bâz-ı dil şayd kaydile düşmişdi pervāza
Meger gāfil düşürmiş kendini bir siḥr-i ğammāza

415 / 1

4.2.1.6 Tuti, Papağan:

Konuşabilen bir hayvandır. Kelâmının tatlı olması sebebiyle sevgili ile aralarında benzerlik kurulur.

Ṭurub ḥâline güft ü gû ferâgat itmeyüb bulmış
Olub ḥabs-i kafes ṭūṭī idindi derd-i ser peydâ

531 / 2

Nuṭṭa gelse her kelâmı baḥş ider câna ḥayât
Ṭūṭī-i ḥōṣ-gû nice sükkâr ile oynar güler

535 / 4

4.2.1.7 Tâvûs:

Renkli tüylere sahip güzel yürüyüşlü bir hayvandır. Sutûrî Divanı'nda tâvûs yürüyüşü ile birlikte anılır. Ve sevgilinin yürüyüşü tâvûs kuşunun yürüyüşüne benzetilir.

Nola ṭâvûs gibi reftârile seyr eyleseñ bâḡı
Senüñ ol gül yüzüñ güller görüb ḥandâne olmaz mı

490 / 3

‘ Āşık-ı bî-çârelerde ḳalmadı şabra mecâl
‘ Azm idüb ṭâvûs-veş reftâr ile oynar güler

535 / 3

4.2.1.8 Bûm, Baykuş:

Halk arasında uğursuz sayılan bir hayvandır. Geceleri öter. Çirkin bir ötüşü vardır. Sutûrî, baykuşun viraneleri kendine mesken edinmesi üzerinde durmuştur.

Bûm-şifat mesken idindüm vîrânede
Pervâz-ı ümmîd itmeye yoğ perr ü bālimüz

242 / 3

Āh u efgānum görüb raḥm eyle ben şeydāya gül
Lāyık olmaz bāğ-ı ḥüsnüñ seyr ide bûm ile zāğ

282 / 3

Bûm-veş mesken idinme bu dil-i vîrāneyi
Bûlbûl-āsā bir gül içün gülşen-i ābāda çek

313 / 5

4.2.1.9 Zag, Karga:

Çirkin sesli bir kuştur. Baykuş gibi karga da halk arasında sevilen bir hayvan değildir. Sutûrî Divanı'nda, sesinin çirkinliği ile zikredilir.

‘ Aceb da‘ vā-yı müşkil kâra şaldum kendi kendim ben
Ṭaleb-kār olmuşum ‘ Anḳā şikārına bu zāğumla

442 / 2

Āh u efgānum görüb raḥm eyle ben şeydāya gül
Lāyık olmaz bāğ-ı ḥüsnüñ seyr ide büm ile zāğ

282 / 3

Neylerüm gülzārı kim serv-ḳadūñ itmez ḥırām
‘Andelībūñ ḥōş nevāsı şavt-ı zāğ olmuş baña

66 / 2

4.2.1.10 Meges, Sinek:

Dil taḥammül eylemez ki bir meges ḳonsa saña
Nice degsin dest-i ağyār dāmen-i pāk üstine

429 / 2

4.2.1.11 Pervâne:

Gözleri çok zayıf olan bir hayvandır. Görebilmek için sürekli ışığın etrafında döner ve giderek ışığa daha da yaklaşır ve kanatlarını mumum ateşine kaptırarak önce kanatlarından sonra da canından olur. Bu macerası ile edebiyatımızda çokça anılan pervane ile âşık arasında davranış bakımından kuvvetli bir bağ kurulmuştur. Pervane aşkı için canını veren sâdik bir âşık olduğundan her şair kendisinin de sevgilinin etrafında dolanan bir pervane olduğunu iddia eder.

Şem‘e bir kerre atar perrin yaḳar pervāneler
Gice gündüz âteş-i sūzānedür devrānımız

41 / 4

Ta‘ alluḳ resmini ey dil gel ol pervāneden öğren
Yanub kül olsa da şem‘-i şeb-efrūzdan cüdā düşmez

589 / 1

4.2.2 Karada Yaşayan Hayvanlar:

4.2.2.1 Ahû, Ceylan:

Ûrkeklîği ve güzel gözleri ile şiirimizde kendine güçlü bir yer edinen ceylan Divan'da genellikle sevgili ile ilişkilendirilir.

Suṭūrî vahşlenmiş mümkün olmaz rāmı āhūnuñ
Ḥudā'dan oldu tevḫîkum baña şayyādum el virdi

499 / 6

Ey gönül sen vādî-i hayretde eylerken güzār
Şayd idüb ağa düşürmiş gözleri āhū seni

567 / 5

4.2.2.2 Nerre-Şîr, Erkek Arslan:

Kuvvet ve kudretin simgesi olarak kullanılan nere-şîr Divanda, bir tek yerde Osmanlı Veziri Yusuf Ziyaeddin Paşa ile ilişkilendirilerek kullanılmıştır.

Ḥaḫ budur çarḫ-ı sipihre gelmedi sen tek vezîr
Ṭarz-ı ' unvānı mükemmel her cihetde bî-naẓîr
Heybetinden ditreşür ṭâḫat getürmez nerre-şîr
Ḳahramānlar vehme senden cān u baş eyler fedā

536 / 2

4.2.2.3 Üştür, Nâka:

Deve, Divan'da yük ve insan taşıyan bir hayvan olarak anılmıştır. Dişi deve demek olan nâka kelimesini tercih etmesi dikkate değer.

Şimşâdı kâdem itdi dü-tâ rāh-ı recâda
Üştür çekemez anı ki bir bār-ı girāndur

137 / 4

Ham olsa Suṭürî kâdũñ 'aşqdan 'aceb olmaz
Üştür çekemez anı ki bir bār-ı girāndur

201 / 5

Üştür olmuşdur ne kim bār-ı girānuñ maḥmili
Ya nedendür durmayub zâr u fiğân eyler ceres

571 / 3

Şubḥ-dem kılmış Suṭürî 'azm-i rāh-ı dilrübâ
Nâkaya binmiş arar Mecnûn'ı Leylâ'dur gider

138 / 5

4.2.2.4 Ejdehâ, Ejderhâ:

Ağzından ateşler çıktığına inanılan efsanevî bir hayvandır. 100 yıl yaşayan yılanların ejderha olduğuna dair bir inanış vardır. Şiirimizde kullanılışı yılan ile aynıdır. Hazinelerin koruyucusudur. Ve sevgilinin saçları ejderhaya teşbih edilir.

Müşkil oldur kim anı zabt eylemiş bir ejdehâ
Piç-der-piç dutmuş etrâfin tolışmış sürh u mâr

550 / 2

Ejdehâ her dem çeküb başından âteşler şaçar
Mevc urur altında deryâ gümleşür şan ra' d-vâr

550 / 3

4.2.2.5 Mûr, Karınca:

Küçük ve güçsüz bir hayvan olduğu için, âşık karıncaya teşbih olunur. Sevgilinin gücü, kudreti yanında âşığın varlığı, gücü karıncanınkinden farksızdır. Buna karşın sevgili güç ve kudret bakımından Hz. Süleyman'a teşbih olunur.

Suṭūrî tek cihânda olmasın kes mübtelâ-yı derd
Fenâ bulmuş tükenmiş cism-i za' füm kılcâ bir mûram

176 / 7 ve 341 / 7

Eger bir mûrı miqdârum daḥi varise ' indüñde
Beni redd itme hizmetden eyâ dehrün Süleymân'ı

493 / 2

4.2.2.6 Mâr, Yılan:

Halk arasında her kıymetli hazinenin başında bir yılan beklediğine dair yaygın bir inanış vardır. Yılan, şiirimizde sevgilinin saçları ile ilişkilendirilerek

kullanılır. Bir hazineye benzeyen sevgilinin koruyucusu olarak düşünülür. Sutûrî Divanı'nda da bu özellikleri bulmak mümkündür.

Ṭarf-ı ruhsâruñ ihâṭ itmiş o gîsû müşg-bâr
Güyâ bir gencîne'î almış ṭolanmış şöyle mâr

190 / 1

Gülün sünbülîni dehrüñ gönül bir pûla itmez 'add
Şemîm-i 'anber-i sârâ gibi bir zülf-i mârûm var

204 / 3

4.2.2.7 Seg (Köpek):

Köpek, âşık ile mâşuk arasına giren üçüncü şahısla yani rakiple ilişkilendirilir. Rakip genelde kelb kelimesi ile anılsa da Sutûrî Divanı'nda bu kelimenin Farsçası olan Seg ile zikredilmiştir.

Yârile bâzâra girdüm seg-raḳîb kıldı miyân
İstemez iş görmeyen işmâr ider ayağı baş

273 / 2

4.2.2.8 Semender:

Denizatına benzer kuyruklu bir hayvan olduğu rivayet edilir. Ateşte yanmayan efsanevî bir hayvandır. Semenderin sadece ateşte yaşadığını ve ateşten çıkınca öldüğüne dair rivayetler de vardır.³⁴ Sutûrî Divânı'nda ateşe dayanıklılıkları bakımından âşığın gönlü ile semender arasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

³⁴ PALA, İskender:, a.g.e., s. 412

Semender tek gönül âteş-i ‘ aşqdan ihtirâz itmez
Cemâlün şem‘ ile dil cân yanub sūzānuñam yāhū

19 / 3

Āteş-i ‘ aşkuñ semender-veş olub cāna ğidā
Āteşinden eylemez pervā olan pervāne dōst

88 / 5

Āteş-i ‘ aşkuñda dil mürġi semender geçinür
Lānesin külhanda kırmış âteşe pervā neden

385 / 3

4.3. BİTKİLER:

4.3.1 Ağaçlar:

Sutûrî Divanı’nda ağaçlardan sadece “servi” yer almaktadır. Genel anlamda ağaç / fidan manası taşıyan “nahl” ve “nihal” kelimeleri de çokça kullanılmamıştır. Hem serv hem nahl hem de nihal sevgilinin boyu ile ilişkilendirilmek suretiyle anılmıştır. Bunların dışında Cennete var olduğuna inanılan Tûbâ ağacı yine sevgilinin boyu ile ilişkilendirilerek kullanılmıştır.

Bu sebeple burada alt konu başlığı açmadan sadece birkaç örnek vermekle yetineceğiz.

Naḥl-i güldür kıametün ḥüsnün şükûfe ğonçe-leb
‘ Ārızuñ üzre ‘ araqlar jāle şeb-nemdür baña

63 / 4

Serv tek reftāra gelse naḥl-i Ṭūbā-ḳāmetūñ

‘ Āşıḳuñ başına ol demde ḳıyāmet oynadur

175 / 3

Bir tāze nihāl bitdi yine bāğ-ı vefāda

Az vaḳti o bir serv-i ḥırāmān olacaḳdur

151 / 2

4.3.2 Çiçekler:

4.3.2.1 Benefşe:

Edebiyatımızda sevgilinin saçları ile ilişkilendirilen menekşe / benefşe Sutûrî Divânı’nda herhangi bir çiçek olarak kullanılmıştır.

Devr-i ruḥuñda tāze müy-ı nev-zuhūr

Ḥüsnuñ bahāridur yir yir benefşe-zār

188 / 4

Bahār vaḳti öter bülbül güşād olmış benefşe gül

Çözübdür saçların sünbül niçün göñlüm açılmazsın

386 / 3

4.3.2.2. Gonçe:

Açılmış güle verilen addır. Şiirimizde gençliği (açılmamış olması) ve güzelliği sebebiyle sevgili, biçim itibari ile de sevgilinin ağzı ile ilişkilendirilir.

Gülşende güle  okunuban eyledi te's ir
Andan bilürüm böyle tuĥ f gönçe ter n var

156 / 2

Nice bülbül tek fig na düşmesin  v re dil
Nerde bir gönçe açılsa alur e r fını ĥ r

190 / 4

Gülşen-i '  lemdede dürlü g n eler olmuş g ş d
T li'  mden bir Ő k fe  alb-i z ra bulmadum

344 / 2

4.3.2.3 Haşhaş:

Ruĥların seyri tem ş sı dile bir ' u ded r
L le mi ĥ ş ş mı y  kırmızı g ller midür

128 / 3

4.3.2.4 L le:

L le Sut r  Div nı'nda çok çeşitli benzetmelerle kullanılmıştır. Bazen rengi dolayısıyla sevgilinin yanağı ile ilişkilendirilmiş bazen içindeki siyahlık  řĥın bağrındaki yara olarak d ş n lm şt r. S dik bir  şık olarak düşünülen l lenin kokusunun olmamasına rağmen parlaklığının çok olması da zikredilen özellikleri arasındadır.

Ġālībā ibrāma uymış meclis-i rindānede
Germ-i meyden lāle tek leb-ruĥlar al olmış gelür

184 / 3

Ruĥlaruñ sürĥın su 'āl itdüm baña dilber didi
'Aşıķuñ bağrında dāğum lāle-i nu' mānıyum

332 / 4

Revnaķum ĥōşdur eger maţlebce bŷyum yoğise
Sīneme dāğlar urılmış lāle-i nu' mānıyum

333 / 5

İstiķāmetle şadāķatde olan lāle gibi
Yiri pāyende olub bağrına dāğlar çekilür

560 / 1

4.3.2.5 Nergis:

Divan şiirimizde, biçim itibari ile sevgilinin gözü nergise teşbih edilir. Sutûrî de şiirlerinde bu kalıbın dışına çıkmamıştır.

Ayağuñ deng alub sāķī bu meclis içre cān baş ol
Çemen-zār üzre tedric ol ŧoķınma nergis-i meste

404 / 2

Hilāl-āsā dü ebrŷ nergis-i mestānuñ üstinde
Ķıyāsen māh-ı nevdür ĥūrşīd-i tābānuñ üstinde

427 / 1

El çeküb ‘ aşkuñ ferāgat itmesi müşkil degül
 Āh kim hālüme kıoymaz nergis-i şehlā beni

459 / 6

4.3.2.6 Nesrin:

Yabangülü demektir. Sutûrî Divânı’nda herhangi bir çiçek olarak kullanılmıştır.

Seyr iden ruhsāruñı añmaz gül ü nesrīn-i bāğ
 Naḥl-i kıaddūñ gūyiyā bir şāḥ-ı Tūbā’dur senūñ

316 / 5

Dil hevāsı çünkü gülzār-ı cemālūñdür senūñ
 Bāğ-ı dehr içre açılmış sūnbül ü nesrīn degül

328 / 3

Güşād oldı gül ü nesrīn cihān hep cā-be-cā pür-zeyn
 Dil-i ‘ ālem kıamusı şen niçün göñlüm açılmazsın

386 / 2

4.3.2.7 Reyhan:

Divan şiirimizde gülden sonra en çok anılan çiçeklerden biridir. Hoş kokulu bir bitkidir. Reyhan’ın kokusu ile sevgilinin saçları arasında bir bezerlik kurulmuştur.

Ey yüzi gül zülf-i ‘ anber saçı reyḥānum benüm
 Görmesem bir laḥza kıalmaz dilde ārāmum benüm

342 / 1

Dehr-i dūnuñ sūnbül ü reyḥānına yoḡ i‘ tibār
Bāḡ-ı ‘ irfānda gül-i bī-ḥārı cānum pek sever

533 / 2

4.3.2.8 Sūnbül:

Hoş kokulu bir çiçektir. Hem biçim bakımından hem de kokusu dolayısıyla sevgilinin saçı ile ilişkilendirilir.

Ey saçı sūnbül mu‘ atṭar kākülün itme güşād
Dolaşub çoḡ dilleri şarmışdı mişl-i şāne hep

76 / 3

Ḥalka ḥalka gerdeninde müşg-i kāküller midür
Bāḡ-ı cennetden dirilmiş yāḥu sūnbüller midür

128 / 1

Bahār vaḡti öter bülbül güşād olmuş benefşe gül
Çözübdür saçların sūnbül niçün gönüm açılmazsın

386 / 3

Zīr-i fesde gizli bir genc-i nihāndur perçemün
Ya dirilmiş sūnbül-i bāḡ-ı cināndur perçemün

516 / 1

4.3.2.9 Yasemin:

Beyaz renkli, narin bir kır çiçeğidir. Sevgilinin teni ile ilişkilendirilir. Sutûrî Divānı’nda da bu çerçevede anılmıştır.

Leb sürh ü ruḥ- ḥamrā gerdān-ı semen-sīmā
Şāf sīnesi billūri şan sīm ü ten olmışdur

127 / 5

Açılmış cā-be-cā gül-zār-ı ḥüsnüñ sū semenlenmiş
Yetişmiş nev-kemāle gonçe nevrer dūr dehenlenmiş

257 / 1

Esīrüm hicr-i cevr-i rüzgārile kühenlendüm
Hoşum kim eşk-bārı sebzeşiyle sū semenlendüm

363 / 1

4.3.2.10 Verd:

Ṭālib-i vuşlat idenler cānile serden geçer
Reng-i rūyuñ seyr iden ol verd-i aḥmerden geđer

141 / 1

Her dem açıla verd-i ruḥuñ naḥl-i melāḥat
Olduğca revān pāyüñe çün eşk-i cūy-bār

171 / 4

Ey saçı sünbül yüzünde zülf-i reyḥānuñ mı var
Bāğ-ı cennetden dirilmiş verd-i ḥandānuñ mı var

200 / 1

Degül ‘aynumda bu dehrüñ güzārı seyr-i gülzārı
Şüküfe gonçe-i ruḥsār verd-i ra‘ nāyı unutturdı

488 / 3

‘ Aceb mi vaşf-ı evşāfuñ iderse bu dil-i hāmūş
Açıldı verd-i şab‘ um oldı dil bülbül şenā-h̄ñanı

537 / 18

Sevmeyen maḥbūbı dünyā içre görmiş var mıdur
Bülbülñ zār u fiğānı verd-i ḥamrādan ğarāz

553 / 6

4.3.3 Meyveler:

Divan’da meyve olarak limon, elma ve şeftali sevgilinin güzellik unsurları ile ilişkilendirilerek kullanılmıştır. Elma ve şeftali açıkça belirtilmemekle birlikte limon ile sevgilinin memesi arasında bir benzerlik kurulmuştur.

4.3.3.1 Limon:

Açılıb bāğ-ı cinān teşne-diller göyünür
İbrişim pīrehenñ līmūnī berden giderür

125 / 2

4.3.3.2 Sīb, Elma:

Şāḥ-ı Tūbā ḳaddidür dürlü ‘ alāmet anda var
Hep şükūfe sīb ü līmūn gāhī şeftālū biter

105 / 2

āmetũñ naħlinde gũl reyħān ü sīb ü Őeftālũ
 udret-i Ğa'dan bu deñlũ ni' meti peydā olur

161 / 2

4.3.3.3 Şeftali:

āmetũñ servi Şanavber olmada naħl-i vefā
 Eksũk olmaz ıŐ u yaz hi anda Őeftālũ biter

124 / 3

āmetũñ servi Şanavber olmada naħl-i vefā
 Eksũk olmaz ıŐ u yaz hi anda Őeftālũ biter

124 / 3

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SUTÛRÎ DİVÂNİ TRANSKRİPSİYONU

METNİ TRANSKRİBE EDERKEN KULLANILAN
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (آ)	a, ā	ش	ş
ا (ا)	a, e, ı, i, u, ü	ص	ş
ء	’	ض	đ, z
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k,g
خ	ḫ	گ	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (o,ö,u,ü,ū)
ژ	j	ه	h (a,e)
س	s	ی	y (ı,i,ĩ)

1b

PEND-İ ĞAZEL-İ SUTŪRĪ

1

f ā' ilātün f ā' ilātün f ā' ilātün f ā' ilün

- 1 Ey gönül keşreti at vaḥdeti kıl ihtiyār
Her zamān virmez saña fırsat bu çarḥ-ı rüzgār
- 2 Celb-i dünyādan ḥazer kıl çekme rızkuñ kaydını
Māl olur mirāsa taḫsīm olmaz aña i' tibār
- 3 Bu fenānuñ kıl ü kālī ḥāşılı cevr ü cefā
Bu belā-yı ıztırābdan eyle kendiñ der-kenār
- 4 Māl u mülküñ kaydı olmışdur saña bār-ı girān
Geç sebük-bārsañ şırātı cennete irgürme nār
- 5 Zevk-ı rühānī dilerseñ ' aşk içinde ara zevk
İrtikāb-ı salṭanat eyler kişi 'i ḥōr u zār
- 6 Cāh-ı rif' at bī-şerī' at ' aql-ı cāna oldı çāh
Bu cihān bir fānī me'vā ol cihān dārü'l-ḳarār
- 7 Bir müsāfir-ḥānedür bu gördigüñ dünyā senüñ
Ğurbetüñ cevrin çeken arzū ider dārın diyār
- 8 Bī-sütün ol ḳubbe-i nüh sāye-bān olmuş saña
Dil olupdur taḥt-ı sulṭān ' aşk-ı Mevlā şehr-yār
- 9 Dilde Allāh ismi olsun ḳalbde kıl temkīn-i ' aşk
Sırr u rāzın ' aşka vir ' aşkile olgil kām-kār
- 10 ' Aşkile tevḥīd-i Ḥaḳ' dan eyle memlū ḳalbüñi
Nūr-ı ' aşk olsun çerāguñ şu' ledār leyl ü nehār
- 11 ' Aşk ile ' aklı muvāzin vezn teşbīh eylemiş
' Aşk olub baḥr-i muḥīṭ temşīli ' aql mevc-i biḥār
- 12 Ger dutarsañ dünyāda dut ' aşk-ı Ḥaḳḳ' uñ dāmenüñ
Tā ki bu ḡafletden itsin cism ü cānuñ hüşyār

- 13 Añla ‘ aşkı iste ‘ aşkı ‘ aşkile ol her zamān
Şerbetin iç lezzetin tad ‘ aşkıdan olgil hūn-h̄ār
- 14 Gördigin haḳḳa’l-yaḳīn it ‘ aşkı zāhir bātına
Bildigin ‘ ayne’l-yaḳīn bil ḡayr-ı ‘ aşḳ hep tārmār
- 15 Gel başīret çeşmūñ aç ol ḡāl-i dūnyādan ḡabīr
Niçe nāzik tenler olmışdur ḡidā-yı mūr u mār
- 16 Bā-ḡuşuş ābā’ vü ecdādın maḡabbeti dōstların
Anlarıñ ḡālın müşāhid itmedūñ mi āşikār
- 17 Bir ‘ arūs-ı köhnedür çok er taşarruf eylemiş
Zīnet-i dūnyā ki var ‘ aynı hemān naḳş-ı nigār
- 18 Zevḳ u ḡamdur ni‘ meti sem kendi seḡḡāre ‘ acüz
Düşme ol çengāl-i siḡre itmesin seni şikār
- 19 Dehr-i dūnuñ bāḡına lezzet nedür vaḳt-i ḡarīf
Yok ḡazānı bāḡ-ı ‘ aşḳuñ ḡonça bī-nişter-i ḡār
- 20 Zaḡmet-i dūnyāya ḡatlan bul beḡāda rāḡatı
Her nefesde fikr-i rihlet eyle ḡalbūñde şümār
- 21 Pāk ḡalb ol eyle endāḡt dilden evḡām u ḡayāl
Şāfī kııl mir’āt-ı ḡalbe irmesin jeng-i ḡubār
- 22 Eyledüm aḡvālını teşḡīş ‘ aşḳuñ dilde ben
Şol ḡönülde olmasa ‘ aşḳ yegdür añlardan ḡımār
- 23 Mā’ vü menden geḡ Şuḡūrī vaḡdet içre ‘ aşḳı bul
Rūzgāruñ her zamān esmez bu ḡālde ber-ḡarār

ĠAZEL

2

mefā’ īlūn mefā’ īlūn mefā’ īlūn mefā’ īlūn

- 1 Ne ḡaddüm var ki tevḡīd itdigüm şānuñ sezā dirsem
Ne mümkindür saña lāyık dimeḡ medḡ ü şenā dirsem

- 2 Lisāna şıǵmayan vaşfuñ ḥadışinden beyān itmek
Ḥaṭādur şemse zerre dil açub da āşinā dirsem
- 2a 3 Velī bir ḥākden bir nuṭfeden peydā iden sensin
O luṭfa dā'ir elyaḳdur ki ben ' abdi Ḥudā dirsem
- 4 Olanlar mest ü medhüşı şarāb-ı ' aşḳ-ı pākinden
Revādur ḳaṭre bu ednāya olmışdur ' aṭā dirsem
- 5 Nüzül itdüñ dil-i Manşūr'a ızhār-ı ene'l-ḥaḳda
Şahīḥü'l-ḳavle aǵla sen saña cānum fedā dirsem
- 6 Cemāl-i pākūñ ' aşḳından geçüb vādī-i mecnūnı
Nedür Leylā hemān Mevlā'dan ümmīd-i liḳā dirsem
- 7 Suṭūrī hep cihān varı fedādur ' aşḳ-ı dildāra
Sezādur ehl-i ' irfāna bu meydānda şalā dirsem

ĠAZEL

3

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Aşıḳuñ gönlinde esmādan müsem mā oldı ' aşḳ
Nārı nūrından ' ibāret resmi peydā oldı ' aşḳ
- 2 Gāhī zāhir gāhī bāṭın yoḳ ḳararı bir şıfat
Şerḥ-i metni farḳ olunmaz özge ma' nā oldı ' aşḳ
- 3 Kendi kendin gösterür gāh perdeden eyler ḥurūc
Oldı mir'āt-ı ḳulüb bīnā-yı eşyā oldı ' aşḳ
- 4 Ravza-i dilde olubdur ḥōş riyāzı mu' teber
Çeşm-i ' aşıḳda uçan seyri temāşā oldı ' aşḳ
- 5 Nūş idüb cām-ı elest çekmiş belī gülbengini
Leşker-i marziyye serdārılıǵa pişvā oldı ' aşḳ

- 6 Zülf-i müşgînün selâsil itdi Manşûr dârına
Dest ü pâyüñ bendine zencîr-i sevdâ oldu 'aşk
- 7 Zâhir ü bâtın rümûzın ma' nîsin keşf eyleyüb
Pîr-i bâtın şeyh-i esrârı hüveydâ oldu 'aşk
- 8 Seyr idüb her vâdî-i kendüye lâyıq görmeyüb
Deşt-i gâmda itdi ârâm Kays-ı şeydâ oldu 'aşk
- 9 Sâyebân zıll-ı hümâyündür Suţûrî farkına
Hâne-i dilde yakub şem' -i şeb-ârâ oldu 'aşk

ĠAZEL

4

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 'Aşk-ı Hâk'dan ol tüvân-gîr olma nefsile zebûn
Her haţar-nâk yolda eyle 'aşkı cisme reh-nümün
- 2 Sırr-ı ma' nî perdesin keşf itdi 'âşık ma' şûka
Zâhir oldu hep rümûzı şun' -ı Hâk'ı kâf u nün
- 3 Her şeb-i târîkde 'aşkuñ şem' i yansın şubha dek
Güş-ı kâlbe irmesin bâng-i şadâ-yı gâfilün
- 4 Kendi 'aşkuñ döstına hağdur yine ızhâr iden
Künfekân emrinde mazhar oldu esrâr-ı derün
- 5 Hamr-ı 'aşkuñ cür' asından nüş iden bî-derdler
Mest ü medhüş fikr-i dünyâ itmez anlar dün ü gün
- 6 Hâricî 'aql oldu çün vâdî-i 'aşkuñ merkezi
Kays ile Ferhâd'a hâtır olmadı bu dehr-i dün
- 7 Mağv-ı cism ü cân idüb buldı hayât-ı câvidân
Mütû kable entemütû nüktesiyle sâlimün

- 8 Ey Suṭūrī ‘aşq yolında eyle gel teslīm-i rūḥ
Ehl-i ‘irfān söylesin innā ileyhi rāci‘ ūn

ĠAZEL

5

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Dil ki armagan-ı Hāḳ’dur anda ‘iṣyān ḥōş degül
Ḥānede çirkāf olunca anda mihmān ḥōş degül
- 2 Derd-i ‘aşkuñ çāre-i ‘ilācı ma‘ şūḳdan gerek
‘Aşq ṭabībi cān u dildür ğayrı dermān ḥōş degül
- 2b 3 Cām-ı ‘aşqdan bir ḳadeḥ nūş it ḥumārı olmasın
Şīre-i engūra ṭālib olma sekrān ḥōş degül
- 4 Gice gündüz dōst ile olsun kelām u şoḥbetüñ
Dōst olan dōstuñ arar ḥāṭırda nisyān ḥōş degül
- 5 Ḳıl tefehhüm fānīde her-cāyi dōsta dil virüb
Ḳavl ü iḳrār eyleyüb hem ‘ahd ü peymān ḥōş degül
- 6 Mülk-i cisme ḥükmi cārī eylesin ḥāḳān-ı ‘aşq
Şehr-i dil ḥālī ḳalınca taḥt-ı sulṭān ḥōş degül
- 7 Cidd ü sa‘y it ḥālūñi bir ḥāle tebdīl itmege
Ey Suṭūrī lā’ubālī böyle devrān ḥōş degül

ĠAZEL

6

müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün

- 1 Bir dürr-i yektādur ‘aḳl ol gevhere kāndur göñül
Sulṭān-ı cism oldı ‘aḳl hem taḥt-ı sulṭāndur göñül

- 2 Cāndur hemān rūḥa ğidā rūḥ cāna itdi iktidā
 ullara iḥsān-ı Hūdā i‘tā-yı bürhāndur gönül
- 3 ‘Aqlile çün ‘aşq-ı ilāh birlikde tıtdı toĝrı rāh
 Dil beytine toĝdı Şems ü māh ra‘nā-yı rüŐendür gönül
- 4 Nefsün hevāsından ḥazer kıı ki gelür andan ḥaṭar
 Dil bir riyāz-ı mu‘teber gül-zār-ı ‘irfāndur gönül
- 5 ‘Aqlile tıt Şer‘-i resül āsān bulasın toĝrı yol
 Ḥa sözleri eyler abül teslīm ü fermāndur gönül
- 6 ‘AŐkuñ mehārını yeden iqlīm-i ‘irfāna giden
 Mülk-i vücūda ḥükm iden sultān u ḥāāndur gönül
- 7 Suṭuriyā nefsün bilüb cengile ğavĝalar kııub
 Ḥālden ḥāle tebdil olub her renge püyāndur gönül

AZEL

7

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘AŞ-ı Ḥa’dur bu ḥārābāt gönülüm ābād eyleyen
 Mürĝ-ı rūḥum dām-ı ĝam aydından āzād eyleyen
- 2 irkef-i dünyā ile tıtmıŐdı bu dil zulmeti
 Tāb-ı Şems-i ‘aşq imiş her gönli dil-Őād eyleyen
- 3 Hep hevā-yı nefsile olur giriftār-ı belā
 Nefs-i Őümüñ neŐ’esi dil ‘ayn-ı vīrān eyleyen
- 4 ‘AŞ-ı Ḥa’a tālīb ol tā bulasın dōst-ı adīm
 Ḥubb-ı Mevlā’dur seni bu ‘aşqa mu‘tād eyleyen
- 5 ‘AŐ yolında Bū Bekr tek varlıĝuñ eyle hebā
 Ḥa’a irmiş rāh-ı ‘aşqa Şarf-ı naād eyleyen

- 6 Cümle eşyâdan bu ‘aşk-ı pâki kılmış mu‘teber
Bî-sütûn bu kûbbe-i eflâki icâd eyleyen
- 7 Şanma bîhûde figânuñ pîş-i gülde bülbülüñ
‘Aşk liķâsın gördi pinhân gülde feryâd eyleyen
- 8 Tîşesine baş açub ‘aşkuñ yolında viridi cân
Kimdurur meydân-ı ‘aşka bezm-i Ferhâd eyleyen
- 9 Ben hâķîķat sözlerin Hâķķî sözinden bulmuşum
Mürşidüm oldur beni bu hâlde irşâd eyleyen
- 10 Ey Suṭûrî ‘aşk-ı Hâķ olmaz müyesser her kula
Hâmdülillâh dilde temķin itdi irâd eyleyen

ĠAZEL

8

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Göñül fikr eyle dünyâyı şaķın olma añna mâ’il
Hâķķatden cüdâ olmaķ olubdur nefsiñe hâ’il
- 2 Gözüñ aķı ķarasından yaķın bil kendiñe mevtüñ
Olur çün küllü şey’in hâlikün emri saña râhîl
- 3a** 3 Kelâm-ı şemme vechullâh tecellî kılsa ma‘bûduñ
Arada maḥv olur hâ’il olur her perdeler zâ’il
- 4 Ecel câmin müḥeyyâ eylemiş sâķî-i destinde
Şunar nevbetle ol zehri yaķinen bil saña ĝâfil
- 5 Bu dünyâ ķârına meşĝül idüb aldar seni nefsiñ
Olur cerrâr her ķâra ‘ibâdetde olur kâhil
- 6 Kişi her ķârına endîş gerekdür ķâr-ı evvelden
Ķabîḥ ü aḥsen a‘mâlün olur elbet saña vâşil

- 7 Suṭūrī kâli aqvâle muṭâbık itmeye sa‘y it
Kelâm-ı bî-‘amel olduḡda andan saña ne hâşıl

ĠAZEL

9

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Göñül kim mâ‘il-i ḡubb-ı cemâl-i Ḥaḡḡ’a ‘âşıkdur
O ‘aşḡ-ı pâki tebdîl-i mecâz itmek ne lâyıḡdur
- 2 O bir âyinedür seyri cihânuñ anda mümkindür
Muvâfıḡdur kamu ef‘âli aqvâle muṭâbıkdur
- 3 Benî âdem kamu bir ḡâkden taḡmîr olub ammâ
Kimi nâdân-ı echeldür kimi dâna-yı fâyıḡdur
- 4 Hele ebnâ-yı dehrûñ birbirine imtişâli yoḡ
Kimi ‘âbid kimi zâhid kimi güm-râh-ı fâsıḡdur
- 5 Ḥaḡîḡat-bîn olan idrâk ider bu kârın encâmuñ
Diriḡ da‘vâ-yı ‘irfân eyleyenler şanma şadıḡdur
- 6 Ümîd-i rızḡ için her nâ-sezâya ser-fürü itmem
Kefîlüm ey Suṭūrî her nefesde çünki Ḥâlik’dur

ĠAZEL

10

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Kim ki ‘aşḡa münkir oldu bî-şebîh ḡâfildür ol
Cân u dilden ‘aşḡa ṭâlib olsa bil kâmindür ol
- 2 Zâhidi gördüm behiştüñ ekl ü şürbüñ vaşf ider
‘Aşḡ-ı dîdâr añmadı bildüm ‘aceb câhildür ol

- 3 Ğarķ-ı baħr-i ‘aşķ olub almazsa dürrinden naşīb
Ĥā’ib ü ĥāsir ü maġbūn sākin-i sāħildür ol
- 4 Şems-i ‘aşķuñ pertevi dil beytini eyler ziyā
Revzen-i dil sedd olunca nūrı yoķ bir zıldur ol
- 5 Ey Suṭūrī reh-nümādur ‘aşķ ṭarīķ-ı Ĥaķķ’a bil
Mā-sivāyı at ṭut ‘aşķı her zamān vāşıldur ol

ĞAZEL

11

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fa’ülün

- 1 Ey nā’imī ol uyķudan bīdār gicelerde
Ceħd it olasin nā’il-i dīdār gicelerde
- 2 Dil ĥānesini eyle temīz çirk-i sivādan
Şāyed saña miħmān ola dildār gicelerde
- 3 Keşret hevesin boşla yeter vaħdeti gözle
Ṭarīķ-i şibh-i yār ola ġam-ĥār gicelerde
- 4 Yatma uyuma ĥazret-i Ķayyūm’a niyāz it
Ķıl ĥāl-i dilüñ Ĥālīķ’a ızhār gicelerde
- 5 Dil ĥānesine kılsa nüzül ol ulu sulṭān
Mañşūr gibi ol dārına berdār gicelerde
- 6 Tevhīde dürüş vaķtūñi zāy itme Suṭūrī
Dil beyti ola ravza-i gül-zār gicelerde

ĠAZEL

12

mefā' ilün mefā' ilün fa' ulün

- 3b
- 1 Ne ğam vardır ki ğam-ı ğarum sen olsañ
Neden bāküm hevā-dārum sen olsañ
 - 2 Riyāz-ı cenneti fikr eylemez di
Şafā-yı seyr-i dil-zārum sen olsañ
 - 3 Nedür bir cān hezār cān saña qurbān
Eger bir lahza mihmānum sen olsañ
 - 4 Ene'l-ħağ sırrını irşād iderdüm
Emr ü fermān u berdārum sen olsañ
 - 5 Ne ħōş enfās-ı dilde zevk u lezzet
Lisān-ı kaşra güftārum sen olsañ
 - 6 Degüldür ğam cihān düşmānum olsa
Baña besdür hemān yārüm sen olsañ
 - 7 Dil ü cānda tutar büy-ı mu' attar
Suṭūrī zıkr-i ezkārum sen olsañ

ĠAZEL

13

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Vaħdet meyinün mestiyüm yoğ bende bir şerm ü ħicāb
Endişesizler dōstiyum yoğ fikr-i ma' mūr u ħarāb
- 2 Vuşlat bāğınun bülbüli olmışdur 'ārifler dili
Bu bağş-i remz-i müşkili ħall itmeye yoğ ıztırāb

- 3 Şems-i münir t̄ab istemez teşne iken āb istemez
Dil ğayrı aḥbāb istemez ‘aşq baḥşini buldı şavāb
- 4 Ḥōş tut bu zevkile demi dertlilerūñ ‘aşqdur emi
Hicrile t̄ok gözden nemi maḥrūḳ-ı dil olsun serāb
- 5 Suṭūrī Ḥallāḳ’a şükür ‘aşq mebhāşi dilde zikir
Encām-ı kārın ḳıl fikir olsañ gerek bir gün türāb

ĠAZEL

14

mefā‘īlūn mefā‘īlūn fa‘ulūn

- 1 Gönül ki ‘aşqa ḥōş cāy u mekāndur
Ulu genc bī-bahā anda nihāndur
- 2 ‘Acā’ib ḳaşr-ı a‘lādur o me’vā
Ki ‘Anḳā-yı dile ol āşiyāndur
- 3 Gönüldür mesken-i ārām-ı dildār
Maḳāmı muntehā-yı bī-nişāndur
- 4 Müzeyyen eylese tevḥīdi ‘irfān
Ḳapasa ol mekān şaḥn-ı cināndur
- 5 Şafalar gāh cefā bulsa Suṭūrī
Ḳarārı yoḳ ki bir ḥālde cihāndur

ĠAZEL

15

mefā‘īlūn mefā‘īlūn mefā‘īlūn mefā‘īlūn

- 1 Ġanīdür himmet-i ṭab‘um bu dūna irtikābum yoḳ
Ḳamu taḳdīre bağlanmış felekle hīç kārım yoḳ

- 2 Muşaffā olmada her dem dil-i āgāh-ı teslīmān
Biḥamdillāh gönül āyīnesinde bir ğubārum yok
- 3 Temekkün tıtdı dilde ‘aşk-ı Mevlā’dan eşerler çün
Anı dōst-ı kādīm itdüm daḥi bir yār-i ğārum yok
- 4 Gönül abdāl-meşrebdür libās-ı faqr ile maḥfuz
Cihān kālāsına ašlā benüm hıc i‘tibārum yok
- 5 Gehī pervāz ider ‘Ankā-yı dil devr eyler eflāki
Gehī süst eyler ecsāmum kelāma iktidārum yok
- 6 Derūn-ı dilde ‘aşk-ı Ḥaḳ temevvüc itdigi demde
Güneşde zerreveş lertzān ider ayrıḳ qarārum yok
- 7 Gönül kim beyt-i ‘aşk-ı Ḥaḳ ne bāküm taşrada ğayra
Cihān bāḡı ḥarāb olsa Suṭūri berg ü bārum yok

ĠAZEL

16

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

- 4a 1 Elā ey ‘āşık-ı şeydā saña dōst itdi ‘aşk Mevlā
Bu rāzuñ dilde pinhān tıtdı ki tıbyān itmegil kaç‘ā
- 2 O baḥrūñ ka‘rına batduñ nihānī dürre el katduñ
Fenāyı bāḡiye şatduñ daḥi ‘ālemde ne pervā
- 3 Bu ğün bülbul-i cān olduñ şükufe ğonçeler dirdüñ
O dōstla ünsiyet bulduñ gönülde ‘aşkıdur peydā
- 4 Resūlūñ sünnetüñ her ān ‘amel kıldı bes saña bürhān
Ḥudā’dan olsa bir iḥsān degül māni‘i kes ašlā
- 5 İñen nefsūñ saña hā’ıl ne ğam ‘aşkuñ ider zā’ıl
Bāşiretle görür kāmīl degül vāḳıf āña a‘mā

- 6 Gönülde olsa 'aşk-ı Hâk hamûş itmez anı muḥlak
Şıgışmaz 'aqla bil el-ḥâk olur kaṭre iken deryâ
- 7 Cemâle ḥubb olan 'âşık Hâk'ile kılıdur şâdık
Mücâzât anda ne lâyıḳ ola baḥş-i ruḥ-ı zîbâ
- 8 Suṭûrî 'aşka dem urduñ bu esrâra neden girdüñ
Meger ḥ'âb içre mi gördüñ zuhûrât itdigin ma' nâ

ĠAZEL

17

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Gönül teslîm-i 'aşk olsa aña ayrık ğam olmazdı
Bulurdu zevk-ı rûḥânî şafâsı hiç kem olmazdı
- 2 Bütün dünyâ vü mâfîhâ çıkardı levḥ-i ḥâtırdan
Ki nefis emmâreye dâ'ir fesâda a'lem olmazdı
- 3 İḥâṭ eylerdi dil beytin ziyâsı ḥürşîd-i 'aşkuñ
Çılardı zerre-veş cevân kararını epsem olmazdı
- 4 Olınca kalbde 'aşk-ı Hâk ḥayâtı rûḥ bulur muḥlak
Bu varlıkda olan el-ḥâk memâtı mâtem olmazdı
- 5 O cân ki döstına irmiş ḥayâli ḥ'âb-ı ma' nâda
Uyansa ḥ'âbdan ol nâ'im lisânı ebkem olmazdı
- 6 Dil ü cân pür-şafâ olsa enîs ü 'aşk-i dildâra
Aña cânandan olur teslîm o ğayra hem-dem olmazdı
- 7 Mücevvef içi eşyâdan sine pür-dâĝ-ı ḥasretdür
Şadâ-yı nâyiden her dil neşât u ḥoš-dem olmazdı
- 8 Atub mülk-i fenânuñ salṭanat varın şeh-i Edhem
Beḳâ taḥtñ bulub sulṭân-ı e'izz ü ekrem olmazdı

- 9 Olan Eyyüb gibi derd ü belāya cümleden şābir
Ṭabīb-i ‘aşqdan özge bir devālar merhem olmazdı
- 10 Dem-ā-dem cezbe-i ‘aşkuñ temevvüc itmese dilde
Baña manzūm eş‘ārın beyānı elzem olmazdı
- 11 Ğam-ı ‘aşqdan degül insān-ı kāmīl dilleri hālī
Tehī ğam ādem olmaz ādem olsa bī-ĝam olmazdı
- 12 Muşavver oldu taşvīr-i hayāli dil ü cān içre
Eger terk itmesem ğayrı baña ‘aşq maḥrem olmazdı
- 13 Suṭūrī feyz-i Ḥaḫ’dan maẓhar oldu ‘aşkuñ ilhāmı
Mecāzāt çıkmasa dilden ḫaḫīḫat muḫkem olmazdı

ĞAZEL

18

mefā‘īlün mefā‘īlün fa‘ūlün

- 1 Ḥabībā ‘aşkuñ ārām-gāhıdur dil
Vücūduñ mülkinüñ hem şāhıdur dil
- 2 Temīz eyle küdüret ğıll u ğışdan
Bilürsin çünki beytullāhdur dil
- 3 Șomaz tārik-i ğamda cism ü cānuñ
Şeb-i miḫnetlerin bil māhıdur dil
- 4 Sezādur şāḫ-ı Ṭübā olsa menzil
Șamu vādī-i seyrān-gāhıdur dil
- 4b 5 Nihānī āşikāre maḥrem oldur
Șamu esrāra hep āgāhıdür dil
- 6 Suṭūrī ğayrı vādiden varılmaz
Ḥaḫīḫat kūyınıñ şeh-rāhıdur dil

ĠAZEL

19

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 H̄ariṣ-i 'aşk-i dīdāruñ olub efgānuñam yāhū
Mişāl-i 'andelīb nālān dil-i giryānuñam yāhū
- 2 Emānet virdigūñ cānı yaqub 'aşkuñla maḥv itdüm
Qalan bir qālīb-ı tendür senüñ bī-cānuñam yāhū
- 3 Semender tek gönül āteş-i 'aşqdan iḥtirāz itmez
Cemālūñ şem' ile dil cān yanub sūzānuñam yāhū
- 4 Ben ol 'abdāl-ı 'aşqum köhne şāla irtikābum var
Libāsı tengden 'arī olub 'uryānuñam yāhū
- 5 Ḥayālī ḥaṭṭ u ḥālī dil-rübālar çıkmış 'aynumdan
H̄ariṣ-i 'aşk-i dīdāruñ olub ḥayrānuñam yāhū
- 6 Baña mestānelik baḥş eyledüñ tā rüz-ı qālūdan
Şarāb-ı vaḥdetüñ sekri olub mestānuñam yāhū
- 7 Cihānuñ zevk u lezzeti degül bir zerre ḥaṭırda
Ben ol vādī-i ğam mecnūn-ı ser-gerdānuñam yāhū
- 8 Suṭūrī ḥalvet-i ḥāşa ki ḥāşā ben olam lāyıq
Kerem luṭf u 'ināyet bābuña derbānuñam yāhū

ĠAZEL

20

mefā'īlün mefā'īlün fa'ūlün

- 1 Baña 'aşkından oldı ḥoş işāret
Enīsü'l-qalb fi'l-ḥalvāt 'ibāret

- 2 Çoma bu keşret içre cism ü cânı
 Ki keşretden toğar cümle ĥasārāt
- 3 Hebā eyle ne ki var nağd-i destũñ
 Yeñiden dōst ile eyle ticāret
- 4 Ĥaķīķat tīg ile nefsi ĥabīşī
 Helāk itseñ gelür bāng-i beşāret
- 5 Hüve'l-ĥayy hüve'l-bāķīdür Allāĥ
 Fenā bulsa gerek küllī ' imārāt
- 6 Suţūrī Ĥaķ yolında cân nişār it
 Saña dōstuñ kılar elbet mükāfāt

MUĤAMMES-İ SUĤŪRĪ GŪYED

21

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Göñül dehr-i fenā içre ebed ķalmaķ mı maţlūbuñ
 Saña kāfī degül mi ' ibreti māzī-i meşhūduñ
 Olur mes'ūli ĥayrī şerlerin Ĥallāķ-ı mevcūduñ
 Seher nevmiñi terk eyle Ĥudā'dan iste maķşūduñ
 Seni me'yūs u maĥrūm eylemez Ĥallāķ-ı ma' būdūñ

Yaratdı çün ' ademden ins ü cinni ĥazret-i Mevlā
 ' İbādetde bulunmaķ emrin itdi ol şeh-i ' ulyā
 Bu üç günlük fenāda böyle ĥaflet ya ne bu sevdā
 Seherden ķalk temennī ķıl Ĥudā'dan iste maķşūduñ
 Seni me'yūs u maĥrūm eylemez Ĥallāķ-ı ma' būdūñ

Ĥudā'dan ĥayra ĥāl-i rāzı ızĥār itme bir ferde
 Bu pendüm gūşmāl eyle varise ' aķlınuñ serde
 Du' ā' -ı şubĥ bir iksir devādur cümle-i derde
 Seherden ķalk temennī ķıl Ĥudā'dan iste maķşūduñ
 Seni me'yūs u maĥrūm eylemez Ĥallāķ-ı ma' būdūñ

Seher uykusını terk eylemekdür rütbe-i insân
 Hazer kı l nef s-i emmâre seni şerre ider pÿyân
 Zihî ğaflet ki kendi nef sine lâ yık görür nîrân
 Seherden kalk temennî kı l Hudâ'dan iste maşşüduñ
 Seni me'yûs u maħrûm eylemez Hallâk-ı ma' bûduñ

Olaydı bülbül-i şürîdenüñ iqbâl hem bahtı
 Giderdi dîde-i hasretten ol nevmi seher vaḳti
 Umarsın ey Suṭûrî Haḳ Çalab'dan ğarḳ-ı raḫmeti
 Seherden kalk temennî kı l Hudâ'dan iste maşşüduñ
 Seni me'yûs u maħrûm eylemez Hallâk-ı ma' bûduñ

MÜSEDDES-İ SUṬÛRÎ

22

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

‘ Aşḳ-ı haḳîḳî bulmuşum nefret o nef s gümrâhadur
 Bildüm rümûz esrârını pendüm dil-i âġâhadur
 ‘ Aşḳ reh-nümâdur ‘ âşıḳa peyrevlige hem-râhadur
 ‘ Abdâl-ı ‘ aşḳ olmuş gönül teslîm ü eyvallâhadur
 Zîkr-i lisân ḫamd u şenâ ancaḳ ulu Allâh’ adur
 Bizden şalâtile selâm döstü ḫabîbullâhadur

Zâlim felek ‘ aşḳ ehlini ḫandân olub kâm istemez
 ‘ Aşḳ baḫrine ğavvâş olan ḳa’ r olmadan ḳâm istemez
 Müştâḳ-ı dîdârüñ olan ğayra dilin dâm istemez
 Ol zevḳ ile ‘ âlem ider maḫzûr-ı bed-nâm istemez
 Zîkr-i lisân ḫamd u şenâ ancaḳ ulu Allâh’ adur
 Bizden şalâtile selâm döstü ḫabîbullâhadur

‘ Aşḳ ‘ âşıḳa za’ f artırur Mecnûn u geh Ferhâd ider
 Geh hicrile bîmâr idüb geh vaşlile dil-şâd ider
 Almaz cihânı bir pula ḳalbin Haḳḳ’a mu’ tâd ider
 Tâ şubḫ u şâm fikri dili döst ismidür evrâd ider
 Zîkr-i lisân ḫamd u şenâ ancaḳ ulu Allâh’ adur
 Bizden şalâtile selâm döstü ḫabîbullâhadur

Gel bu fenā dünyā için nādāna ʿ izzet eyleme
 Ādemlerle ol celīs nā-cinse raġbet eyleme
 Oġ gibi toġruluġda ol egriye minnet eyleme
 Haġġ'a tevekkül ol yaġın ġayra maġabbet eyleme
 Z̄ikr-i lisān ħamd u ŷenā ancaġ ulu Allāh'adur
 Bizden ŷalātile selām dōstı ħabībullāhadur

ʿ Aŷġ-ı Ĥudā ġün maṭlebūñ bezl eyle gel teslīm-i cān
 Maġv eyle cümle varlıġuñ bir ġālībuñ ġalsın hemān
 Z̄ikr-i Ĥudā'da ol muġīm Suṭūriyā zāhir nihān
 Gel fırŷatı fevt eyleme ġalmaz saña devr ü zamān
 Z̄ikr-i lisān ħamd u ŷenā ancaġ ulu Allāh'adur
 Bizden ŷalātile selām dōstı ħabībullāhadur

ĠAZEL

23

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 5b
- 1 Bāzār-ı ʿ aŷġ bulmaz revāc derd olmasa ser-māyesi
 Ġam bārını çekmek muġāl dil olmasa ser-māyesi
 - 2 Yaġdı beni ʿ aŷġuñ odı maġv eyledi cismüm tamām
 ŷimdi gelür oddan beter aʿ dā sözüñ ser-māyesi
 - 3 Gider ikilik birlik ol dōst ile gel ħōŷ dirlik ol
 Aʿ lāda bulmaġ kendini süflā imiŷ ser-māyesi
 - 4 Ĥāline ġāniʿ olmadur zevġ u safāyı istemek
 Kibr ü ħased zāyiʿ ider ʿ ulvīye irmez pāyesi
 - 5 Ĥūrŷid-i ʿ aŷġuñ tābıdur göñlümi maġrūġ eyleyen
 Dil ʿ ālemi olur ħarāb düşmezse luṭfuñ sāyesi
 - 6 Bir kāmیلüñ luṭfına hep baġlandı muḥtāc-ı zamān
 Hū ismini itmiŷ delīl Suṭūriyā ser-māyesi

ĠAZEL

24

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Fenānuñ zevk u lezzātuñ ferāmūş ihtiyār itdük
Çamudan el çeküb şimdi ferāgat ihtiyār itdük
- 2 Gezerdük zevk-ı dünyāda şafāsın sürmişüz evvel
Muķīm-i mu' tekif bir künc-i vahdet ihtiyār itdük
- 3 Göñül āyinesin jeng ü kederden eyledük şayķal
Hevā-yı ' aşkı şavduķ öz tabī'at ihtiyār itdük
- 4 Olub Mansūr ile hem-rāh yapışduķ zülf-i hūbāna
O buldı maţlebūñ biz derd-i zillet ihtiyār itdük
- 5 Uşandurdu bizi devrān bu bīhūde ŗolanmaķdan
Biķamdillāh Suţurī rāst ŗariķat ihtiyār itdük

ĠAZEL

25

mef'ūlü mefā'īlün mef'ūlü mefā'īlün

- 1 Ey dil ne bu ġāfillik saña ne işāret var
Diķķatle işūñ fikr it encāmı nedāmet var
- 2 Uyma hevā-yı nefse ' işyāna muşırr olma
Zāy eyleme evķātı elde niķe fıŗşat var
- 3 Şeytāna uyub zinhār aldanma o mekkāra
' Uķbāya tedārik ķıl dünyāda ne rāķat var
- 4 ' İşyān ile memlūyum āh kim nic' olur ģālüm
Lā-taķnaţū naşşından ümmīd-i şefā'at var

- 5 Bir derde duçar oldum āzāde yok imkānum
Gösterdi baña devrān çok cevr ü felāket var
- 6 H̄allāk-ı cihānı ancak ‘afvile müfīd olsa
Ol kulna ‘iṣyāndan ayrık ne ḳasāvet var
- 7 Bī-ḳāre Suṭūrī’nün ‘aybın yüzine urma
Çünkü Gāfūr ismünden ‘abdüñe iṣāret var

ĠAZEL-İ NA‘T-I RESŪLULLĀH

26

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

- 1 Cemālün pertevi günden ziyādur yā Resūlullāh
Ḥayālün ḳalb-i ‘uṣṣāḳa cilādur yā Resūlullāh
- 2 ‘İzāruñ ḥaḳḳına nāzil olındı sūre-i Tā-hā
Vücūduñ nūr ‘alā nūr-ı hūdādur yā Resūlullāh
- 3 Dinildi ṣānuña levlāk ḳamudan eṣref olduñ sen
Saña nisbet bütün ‘ālem gedādur yā Resūlullāh
- 4 Şeb-i İsrā’da mi‘rācuñ beṣāret eyledi Cibrīl
Burāk’a bindürüb ‘azmün hevādur yā Resūlullāh
- 5 Ne ‘arş u kürsi nüh eflāk iriṣdüñ ḳābe ḳavseyne
Ki ol me’vāya H̄allāk āṣinādur yā Resūlullāh
- 6 Ağardı merdüm-i dīdem der-i ṣebbāk-i ravzanda
Ne ḡam var ḥāk-i pāyüñ tütüyādur yā Resūlullāh
- 6a 7 Derūnum āteş almışdur tutuşub tāb-ı ‘aşḳuñdan
Buyurduñ göz yaşın aña ṣifādur yā Resūlullāh
- 8 Degül lāyık senüñ medḥüñ ide her nā-sezā diller
Ki vaṣṣāfuñ senüñ Rabbü’l-‘alādur yā Resūlullāh

- 9 Dirîgâ ğafletile geçdi vaqtüm âh u vâveylâ
Şefâ'at olmasa hâlüm fenâdur yâ Resûlullâh
- 10 Günehkârüm 'amelde hayra dâ'ir bir şavâbum yoĸ
Oĸınsa defterüm cümle haţâdur yâ Resûlullâh
- 11 Kirâmen kâtibi virdükde itme defterüm ızhâr
Daĸlîlüm dest-i dâmânuñ recâdur yâ Resûlullâh
- 12 Şeff'ü'l-müznibîn sensin ĸamuya destgîrüm ol
Kerem luţf u 'aţâ şânuñ sezâdur yâ Resûlullâh
- 13 Hezâr u şad-hezâr bârî taĸıyyât u selâm olsun
Suţûrî 'abd-i kemter bî-nevâdur yâ Resûlullâh

27

mefâ'îlün mefâ'îlün fa'ülün

- 1 Yüzüñ şems ü ĸamerdür yâ Muĸammed
Sözüñ şehd ü şekerdür yâ Muĸammed
- 2 Dü 'âlemde seni şâh itdi Allâh
Ne devletdür ne ferdür yâ Muĸammed
- 3 Muţî' emrüñe hem yâr-ı ĸâruñ
Ebû Bekr ü 'Ömer'dür yâ Muĸammed
- 4 Rikâbuñda melâ'ikler yürürdi
Şeb-i İsrâ neferdür yâ Muĸammed
- 5 Ġarîb ü bî-kesüm yoĸdur zevâdum
Yolum ĸâyed haţardur yâ Muĸammed
- 6 Düşüb noĸta-i 'aşĸuñ dil-i zâra
Suţûrî'ye eşerdür yâ Muĸammed

NA‘T-I ŞERİF-İ HAZRET-İ RİSĀLET-PENĀH FĪ VAQT-İ DĀHİL-İ MEDĪNE
RAVZA-İ MUṬAHHARA

28

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Eş-şalā ‘ aşıklara ol servi kâmet bundadır
Şâh-ı kevineyn mecma‘ -ı kân-ı şefâ‘ at bundadır
- 2 Nūr-ı pākinden ziyâdur ‘ arş u kürsî nüh felek
Bürç-ı rahmetden toğan şems-i hidâyet bundadır
- 3 Dâr-ı dünyâda müşâbih oldı ravzañ cennete
Kâ‘inātuñ zübdesi ‘ âlî vilâyet bundadır
- 4 Hem haqîkat hem tarîkat hem şerî‘ at ma‘ rifet
Hep cihâna cârî olmış dürli hâlet bundadır
- 5 Raḥmete‘l-lil-‘ âlemîn haqqında şâyân itdi Haq
‘ Âlemün sultânı ol şâhib-sa‘ âdet bundadır
- 6 Çâr-yârinden civârı şem‘ ine pervâne-veş
Ol Ebū Bekr ü ‘ Ömer şâhib-‘ adâlet bundadır
- 7 Hem sülâle-i muṭahhar mâder-i Ḥasan Ḥüseyn
Perde-i ‘ işmetle ‘ iffetle belâgat bundadır
- 8 Āh ne müşkil derd-i ḥasret olmışum dîdâruña
Eşk-i ḥūnum cisme aqduqca ifâkat bundadır
- 9 Şûretâ görmek müyesser olmadı dîdâruñı
Ey gönül sîretde seyrân it hidâyet bundadır
- 10 Men ‘ aref sırrına irdünse ma‘ ârif ehlinin
Kıl ü kâle düşme bîhûde kerâmet bundadır
- 11 Günde yüz biñ kerre benden hem şalâtile selâm
Rûḥ-ı pākün peyki Hüdhüd-i sa‘ âdet bundadır
- 12 Cân u başın terk idince itme terk sünneti
Ey Suṭürî muḳtedî ol kim selâmet bundadır

TEMENNİ-İ NİYÂZ-I MEN CÂNİB-İ RİSÂLET-PENÂH

29

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 6b
- 1 Şemîm-i ravza-i rıdvân gelür müy-ı mu' anberden
Zülâl-i lalûññ lezzâtı hoş şand-i mükerrerden
 - 2 Hâtâdur eylemek teşbîh serve şadd-i mevzûnuñ
Boyuñ Tübâ lebûñ Kevşer ruhuñ ' ayn-ı gül-i terden
 - 3 Temâşâ eyleyüb hüsnüñ melekler oldılar hayrân
Münevver cism-i pâküñ halk olunmaz nür-ı ağızardan
 - 4 Yanub ' aşkuñ firâkından vücûdum ağıker olmuştur
Siyâh-ı düdüm eflâke çıkarşañ şan ' üd-ı micmerden
 - 5 Eyâ şâh-ı cihân Hallâk-ı ' âlem oldu meddâhuñ
Ne mümkün bağı-i vaşfuñ eylemek tekmiñ sühanverden
 - 6 Ğariğ-ı bağı-i ' işyânum şefâ' at-h' âh bir miskîn
Kerem luţfuñ diriğ itme Suţürî ' abd-i kemterden

NA' T-I RİSÂLET-PENÂH ŞALLALLÂHU TE' ÂLÂ ' ALEYHİ VE
SELLEM

30

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cemâlûñ firqatinden cân olubdur şasret ü nâlân
Perişân olmada her ân dil-i bî-çâre ser-gerdân
- 2 O dem ki vuşlatuñ sevdâsı düşdi kalb-i maşzûna
Dilüm zikrûñ gönül fikrûñ ider her sâ' at ü her ân
- 3 Meşâm-ı câna irdi büy-ı sünbül zülf-i reyhanuñ
N'ola Ya' küb-ı dil mesrûr olursa ey meh-i Ken'ân

- 4 ‘Urūc-ı lā-mekān itdūñ iriřdūñ k̄abe kavseyne
Ĥarīm-i k̄uds-i lāhūta seni irgürdi ol sulṭān
- 5 Esīr-i renc-i ‘aşkuñ olmişum dil-rīř ü pür-derdüm
Nigāh-ı luṭf u raḥmetden ‘ināyet kıl baña dermān
- 6 şeb-i İsrā’da bī-vāsıř tecellī-i cemāl oldı
Beş āyet anda bi’zzāt hidāyet eyledi Sübhān
- 7 Buyurdı raḥmeten-lil-‘ālemīn çün řānuña Mevlā
Günehkārum yüzüm k̄ara k̄apuña gelmişüm řuğyān
- 8 řefā‘at-ḥāh bir ednā Suṭūrī ‘abd-i miskīnüm
Terahḥum eyle luṭfuñla nazar kıl řāhib-i bürhān

ĠAZEL

31

mef‘ülü fā‘ilātün mef‘ülü fā‘ilātün

- 1 Ve’ř-şems disem sezādur o řafḥa-i cemāle
Bu remzi fehm idenler irmişdür ehl-i ḥāle
- 2 Bir noḳta-i Ĥudā’dur levḥi cemāle düşmiş
Aḥsente bārekallāh ruḥsāruñ üzre ḥāle
- 3 Ĥürřīd-i mihr-i eflāk müřtāk māh yüzüñe
Seyr eylese dü řařuñ rağbet nedür hilāle
- 4 Bülbül gibi seḥerden gül-berg-i aḥmer için
Sevdā-yı ‘aşka düşdüm kıldum fiğān u nāle
- 5 ‘Ařkuñ ki reh-nümādur menzile irmek āsān
İrdi Suṭūrī senden ‘aşkuñla bu kemāle

ĠAZEL

32

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Aşkile bāzār idenler derd gerek ser-māyesi
Ol sebebden mesken olmuşdur aña ğam hānesi
- 2 Āh u zār itsem firāḡ u haşret-i dīdār ile
Gün güne 'ālī olur ḡadri mu' allā pāyesi
- 3 Olma maḡrūr-ı hevā 'ilmile çok a' māle sen
Ululanmaḡdur cemī' 'işyān u cürmüñ māyesi
- 4 ' İzz ü rif at ister iseñ pīre eyle inḡiyād
Pīşvādur hep ḡarīḡa olsa pīrūñ sāyesi
- 5 Maḡlebūñ menzili a' lā bulmaḡ isterseñ eger
Gir ḡaḡāra maḡmil ol eyle özūñ ser-māyesi
- 7a 6 Şer' i dāmānın Suḡūrī ḡoyma elden dā'imā
Ol bir ' Anḡā'dur ki ḡutmuşdur cihānı sāyesi

RAMAZĀNİYYE İTMĀM-I ŞİYĀM FĪ VAḡT-İ ŞADR-I ESBAḡ VĀLĪ-İ
ERZURŪM MUḡHAMMED RA'ŪF PAŞA YESSERALLĀHU MĀYEŞĀ'

33

mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fa' ūlün

- 1 Gül-zār-ı cihānda ne temennā ne şadādur
Māh-ı ramazāndur bugün in'ām-ı ḡudā'dur
- 2 Āvāze-i tesbīḡ ile hep ḡoldı felekler
ḡaḡḡā ki bu ta'rif olamaz özge şafādur
- 3 Hem raḡmet ü hem maḡfīret-i rüz-ı na'ımdür
Bu ayda olan ümmete iḡsān-ı hüdādur

- 4 Şandük-1 emel fâ'ideden hiç tehî olmaz
İhsân u kerem kullarına Hâk'dan 'ağâdur
- 5 Câmi'leri zeyn eyledi tehlîl şadâsı
Zevkile tolan 'âleme nağmât-1 nevâdur
- 6 Her vaqt edâ itmege emr itdi ilâhî
Lîk bu demüñ kadri şeref başka hevâdur
- 7 Farq itmek olur mı bu ayuñ rüz u şebinden
Efrûze-i kandîl ile şeb-rüz-1 ziyâdur
- 8 Âvâze-i temcîd ile mukrî'-i şeherden
Andan bilinür kim bu şeherdür bu mesâdur
- 9 Leb-teşnelere Kevşer olur şerbet-i iftâr
Zevk-1 beşer ücrâda olan ecr-i şifâdur
- 10 El-minnetü lillâh ki bize oldı müyesser
İtmâm-1 şıyâm hem şeb-i Qadr ü 'urefâdur
- 11 Gel hâke Suţürî sürelim rüy-1 niyâzı
Hâcâtımızı 'arz idelüm vaqt-i recâdur

DER-MEDH-İ HAZRET-İ SULTÂN-I CİHÂN MAHMÛD HAN
HÂLEDALLÂHU TE'ÂLÂ EYYÂM-I DEVLETUHU İLÂ ÂHİR ZAMÂN

34

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün

- 1 Sultân-1 cihân hazret-i Maĥmûd-1 civân-baĥt
Hem-sâye-i 'âlem o şeh-i mir ü gedâdur
- 2 'Adli keremi kapladı hep rüy-1 zemîni
Şan bād-1 nesîm-i şeheri semt-i semâdur
- 3 Bezl eyledi evkâtını inşâf ile 'adle
Taĥsîn ide Fârûk bu edâ üzre revâdur

- 4 Taḥḥīr ider eylerse nigāh ḥāk cevherden
Kānı ‘ameli şer‘-i nebī emr-i Ḥudā’dur
- 5 Ḥaḥḥında güşād olmada hep dest-i temennā
‘Älemde ḥulūş üzre du‘ā birle şenādur
- 6 Tā ḥaşr ola bu nesle zevāl ırmeye yā Rab
Devr eyleyicek ḳubbe-i nüh rüz u mesādur
- 7 Hem şāh-ı cihānı vüzerāsın vükelāsın
Ḥıfz ide anı şādıḳ-ı şıdḳ-ı ḳudemādur
- 8 Ādāb idüb ḥaddinde füzün eyleme baḥşüñ
Taḥvīl-i kelām eylemesi ‘ayn-ı ḥaḥādur
- 9 Erbāb-ı süḥan nazmuma taḳlīd idebilmez
Kān-ı kerem-i ḳıymetimüz özge bahādur
- 10 Söz ḥüsn-i edā olsa kesel virme Suḥūrī
Hem merkezi hem ḳāfiyesi ḥurfe nevādur

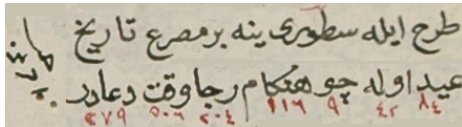
DER-MEDḤ-İ VEZİR-İ MÜKERREM ŞADR-I SĀBIḲ VĀLĪ-İ ERZURŪM SER-
‘ASKER-İ İRĀN MUḤAMMED RA’ŪF PAŞA YESSERALLĀHU Bİ’L-ḤAYR
MĀYEŞĀ’ ĀMĪN

35

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fa‘ülün

- 1 Şevḳile gönül eyleyelüm medḥe ser-āḡāz
Her çend meddāḥ olsa bu ‘ālem o sezādur
- 2 Aḥsente zihī fāzıl u düstūr-ı mükerrem
Hep o hüner-i cūd u seḥā sende nümādur
- 7b 3 Ḳufl olmadı bāb-ı keremüñ dā’imā meftūḥ
Melce’-geh-i faḳr u zu‘afā mīr ü gedādur
- 4 Devründe senüñ beldemüze ırmedi āfet
Ṭīb ü nefesüñ fehm olınur derde şifādur

- 5 Her ҡanda düşerse şeref pāy-güzāruñ
Muṭlaқ senüñle ‘avn-i Ḥudā rāh-nümādur
- 6 Bend eylemege rişte-i ümmīd felek elde
‘Aқd ü ḥall ancaқ saña tefvīz-i Ḥudā’dur
- 7 Re’fetle Ra’ūf yād olunur ism-i şerīfūñ
Ser-māye-i cān-baḥşiş-i ehl-i büleğādur
- 8 Tedbīrūñe taḥsīn oқınur görse Felāṭun
Қādir olamaz nuṭқа ki teslīm ü rızādur
- 9 Senden gelen evvel ҡuramaz böyle niżāmı
Mişlūñ olamaz ger diseler rūz-ı cezādur
- 10 Şad şükr Ḥudāvend’e şıyām irdi ḥitāma
‘İd oldı yine rūz-ı kerem yevm-i ‘aṭādur
- 11 Tehniyye-i ‘īd eylemesi bizlere vācib
Sultān-ı kerem tehniyye-i ‘īde sezādur
- 12 Ebnā-yı cihān eylediği ḥayrile yāduñ
Devrinde senüñ ‘ālem-i āsūde-hevādur
- 13 Açıldı gönül gönçe şıfat oldı şükūfe
Mürğ-ı dile elhān ‘aceb zevқ u şafādur
- 14 Devr eyledi endīşe-i dil vādī-i nazmı
Her fenni temāşāda bir āyīne-nümādur
- 15 Diñlen ney-i ḥāme sūḥanum buldı ҡarārın
Söz muḥtaşarı ‘ādet-i ehl-i fużalādur
- 16 Tarḥ eyle Suṭūrī yine bir mışra‘-ı tāriḥ
‘İd ola çü hengām-ı recā vaқt-i du‘ādur

Sene 1240³⁵

- 17 A' dāsına hep ğālib ola düşmeni maġlūb
Her şubh u mesā Hāḡḡ'a temennī bu ŗenādur

ĠAZEL

36

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ṭarīḡ-ı ' aşḡa girmek gerçi bir ŗaḡŗa hidāyetdür
Velī bir mürşid-i kāmīl bulınca ḡaylı zaḡmetdür
- 2 Eger ' āŗıḡ iseñ ma' ŗūḡuña ŗarf eyle hep varın
Ezel cānı cānān virmiş aña virmek ne minnetdür
- 3 Temīz eyle küdüret ġıll u ġıŗdan ḡāne-i ḡalbūñ
Fesād-ı ḡalb ḡarāb eyler hemān ' ayn-ı nedāmetdür
- 4 Baḡarsañ rūy-ı ḡūbāna naḡar ḡıl bir baŗıretle
Bu dūnyā bir zen-i seḡḡarī encāmı ki āfetdür
- 5 Gel ey ' āḡıl olanlar pendümi idrāk fehmi eyle
Bu üç ġünlük fenāda sende ŗimdilik ne ḡayretdür
- 6 Tevekkül bābına dāḡıl olub gel Hāḡḡ'a teslīm ol
Suṭūrī cānib-i Hāḡ'dan gelen ḡükm-i ' adāletdür

ĠAZEL

37

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 ' Āŗıḡlaruñ çün maṭlebi ' ālemde bir cānān imiş
Bu remzi tefḡīm itmeyen bir nāḡıŗ-ı nādān imiş
- 2 Zībā cemāl ḡüsn ü edā ızhār-ı ḡudretten ' aṭā
Maḡlūḡa ŗun' -ı kibriyā göstermesi iḡsān imiş

- 3 Zāhir olan ‘aşk-ı mecāz āşkāre olmaz gizlü rāz
Zāhid lisān itme dırāz sırr-ı Hūdā pinhān imiş
- 4 Vaḥdet şarābın nūş iden irci‘ nidāsın gūş iden
Bu ma‘ nī fikri hūş iden biñ rengile pūyān imiş
- 8a 5 Cānān ile vuşlat bulan her dü cihān ‘ izzet bulan
Zillet çeküb rāḥat bulan Yūsuf gibi sulṭān imiş
- 6 Rāh-ı ḥaḳīḳat bilmeyen zevk-ı vişāle irmeyen
Ma‘ şūḳa teslīm olmayan şiretde ol ḥayvān imiş
- 7 Mücrim Suṭūrī bī-kemāl olmuş heveskār-ı cemāl
İḥsān-ı feyz-i Zü’l-celāl ‘aşkı aña bürhān imiş

ĠAZEL

38

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Dilā āzāde abdāl ḳayd-ı sulṭān olmadan yegdür
Ferāḡat gūşesi bu dehre cevḻān olmadan yegdür
- 2 Ḳanā‘ at eyleyüb bī-imtinān şūrbe-i bulḡura
Kibāruñ sofrasından ḥōr-ı iḥsān olmadan yegdür
- 3 Fenā encāmını dehrüñ bilüb ḡam ḡuşşalar çekmek
Cihānda lā’ubālī şād u ḥandān olmadan yegdür
- 4 Ḥazer ḳıl ey gönül meh-rūlaruñ ḳurbından āteşdür
Mücerred terk-i tecrīd nāra sūzān olmadan yegdür
- 5 Teşekkī eylesem ‘aşruñ Suṭūrī çarḥ-ı devrinden
Zamāne cehli şimdi ehl-i ‘ irfān olmadan yegdür

ĠAZEL

39

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çār ' unşurdan ezel biz çünki peydā olmuşuz
Bir gülün ma' şūkı olmuş ' ayn-ı şeydā olmuşuz
- 2 Çıkmışuz tāt u kabādan ğam pelāsın giymişüz
Mā-sivādan el çeküb biz kurb-ı Mevlā olmuşuz
- 3 ' Aşka ğavvāşlık kılan bizden bulur dürr ü güher
Kulzüm-i lāhūda biz ' ayn-ı deryā olmuşuz
- 4 Şanma bīhūde figānı eylerüz şām u seher
Bülbül-āsā mübtelā-yı ruḡ-ı zībā olmuşuz
- 5 Dīde-i nās içre gerçi şimdilik esfeldeyüz
Sīretā bizler Suṭūrī gör ne bālā olmuşuz

ĠAZEL

40

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Āyine-i kalbi cilā it şaykal-ı tevḥīd ile
Hep mā-sivādan sil tırāş kıl mıskal-ı tevḥīd ile
- 2 Beyt-i Hudā'dur şübhesiz mü 'minlerün dil hānesi
Hıfz eyle aġyār girmeye ur maṅal-ı tevḥīd ile
- 3 Çirk-i riyādan eyle pāk dildāruñ āram-ġāhıdur
Tezyīn idüb mihmān için bil mef' al-i tevḥīd ile
- 4 ' Arşile kürsī ravza-i Rıdvān'ı seyrān eyleyen
Menzil-i maḡşūda irer bil maḡfel-i tevḥīd ile

- 5 Derdün için dermāna sen itme ṭabībe ihtiyāc
‘ Ārif olan buldı devā şol menḫal-i tevḫīd ile
- 6 Meyl eylemek ğayra fenā dost ile gel ol āşinā
Ḥāne-i ḳalbi rūşenā ḳıl meş‘ al-i tevḫīd ile
- 7 Vuşlat umanlar dōst ile Suṭūriyā aġyārsuz
Hem-rāh idinmiş kendüye hep mürsel-i tevḫīd ile

ĠAZEL

41

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Bāġ-ı vaḫdetde açıldı ol gül-i ḫandānımız
Şemm-i bürhāna mu‘ aṭṭar oldı cism ü cānımız
- 2 Küfr ü ĩmān ḳaydı yoḳ bizlerde ol zāhid gibi
Dünyā māfihāyı bilmez ‘aşḳile mestānemüz
- 3 Ḥamdülillāh dildedür dā’im cemāl-i ḫubb-ı dōst
Ḥālī ḳalmaz ḫāne-i dilde bizüm mihmānımız
- 8b 4 Şem‘ e bir kerre atar perrin yaḳar pervāneler
Gice gündüz āteş-i sūzānedür devrānımız
- 5 Kārımız gevher-fürüşlik ḫ‘āce-i dehr olmuşuz
Kim görür bāzārımız açık muḳīm dükkānımız
- 6 Ḥaḳḳ u bāṭıl ma‘ nisinden levḫimüz meşṭürdur
Küntü kenzün sırrına vāḳıf olur ‘irfānımız
- 7 Cān göziyle biz müşāhid eyledük eşyāyı hep
‘ Arş u kürsī şeş cihāt oldı bizüm seyrānımız
- 8 Açma rāzı gözle ḫaddün güft ü gūdan fāriğ ol
Genc-i maḫfīdür ‘ ayān itme olan pinhānımız

- 9 Gūş-ı cānuz biz Suṭūrī irci'î fermânına
Gör ne dem teklîf ider ol da' vete sulṭānımız

ĠAZEL

42

mef' ūlü mefā' ilün mef' ūlü mefā' ilün

- 1 Gel ' aşık-ı bî-çāre gezme yeter āvāre
Bir dōst-ı vefālı bul vir dil sen o dildāra
- 2 Bir dōst bulub idin yār olmaya āña āgyār
Cān naḳdile ḳıl bāzār sa' y it ulu kāra
- 3 Ḥalvetde mekān eyle dōstuñla nihān söyle
Ḥālūñ āña ' arz eyle gizli gerek āşkāre
- 4 Ḥāl içre o bir ḥāldür söylenmeyecek ḳāldür
Bülbül neden efgāndur geldükde o gül-zāra
- 5 Ḥūrşīd-i cihān nūrı olmuş anuñ ma' mūrı
Bir zerresi Suṭūrī düşmiş bu dil-i zāra

ĠAZEL

43

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gözlerinden eşk-i ḥünbār eyledüñ
' Aşk-ı pāküñ ḥalkā ızhār eyledüñ
Āşinā olduñ güli yār eyledüñ
Ötme bülbül baḡrumı nār eyledüñ
Ne sebebden āhile zār eyledüñ

Böyle efgān zāruña n'oldı sebep
 Yaħu gülden var mı cevriye ta' ab
 İşbu ħālūñ 'āleme geldi 'aceb
 Ötme bülbül bağrumı nār eyledüñ
 Ne sebebden āhile zār eyledüñ

Sende tekmīl görünür 'aşqdan eşer
 Gül içinde bir cemāl gördüñ meger
 Ĥāb-ı ħasretle geçer vaqt-i seher
 Ötme bülbül bağrumı nār eyledüñ
 Ne sebebden āhile zār eyledüñ

Bu cihān gül-zārına var mı şafā
 Ya nedendür çekdigüñ cevr ü cefā
 Çünkü gülden saña yoğdur bir vefā
 Ötme bülbül bağrumı nār eyledüñ
 Ne sebebden āhile zār eyledüñ

Giydigüñ atlas dibāce al olur
 Gāh olur bülbül lisānuñ lāl olur
 Gül açılrsa saña başqa ħāl olur
 Ötme bülbül bağrumı nār eyledüñ
 Ne sebebden āhile zār eyledüñ

9a

Gice gündüz ħiç kararūñ kalmadı
 Kimse bu ħāle ħaberdār olmadı
 Gül açıldı saña vefā kılmadı
 Ötme bülbül bağrumı nār eyledüñ
 Ne sebebden āhile zār eyledüñ

Gözlerüñden tökdigüñ ħūnile āb
 Nālišüñden 'ālem olmışdur ħarāb
 Ĥāl-i zāruñ vir Suṭūrī'ye cevāb
 Ötme bülbül bağrumı nār eyledüñ
 Ne sebebden āhile zār eyledüñ

ĠAZEL

44

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Hevā-yı 'aşka bunca düşmek ey dil zārī yetmez mi
Dem-i nez' üñ yakın bil fikr-i gül-ruhsarı yetmez mi
- 2 Ağardı mū-yı rişüñ kalmadı çeşmünde ra' nālīķ
Ne bu ' işyāna düşmek tā'ib ol sen bārī yetmez mi
- 3 Giriftār-ı belā itmiş seni bu nefsi emmāre
Özüñ bu dām-ı zilletden çıkar bī-çāre yetmez mi
- 4 Pür itmiş cām-ı mergüñ şunmaķ ister saña çün şimdi
Ĥayāl-i zülf ü kākül bŷy-ı ' anber-bāri yetmez mi
- 5 Revā mıdur seni sien-i belāya dām ide nefsiñ
Seni ĥalk eyleyen Ĥallāk'dan kıl ' arı yetmez mi
- 6 Beni bu ' aşķ hevāsı yaķdı yandurdı diyen cāhil
Caĥimüñ āteşinden saña sŷz-ı nārı yetmez mi
- 7 Suṭūrī müşkilüñ ĥall itmek isterseñ yaķın bil kim
Biĥamdillāĥ şerī' at Aĥmedī Muĥtārī yetmez mi

ĠAZEL

45

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gönlimüz bir yāre virdük şimdilik bī-dillerüz
Şŷretā mecnŷn gezer ammā velī ' aķıllaruz
- 2 Bāda virdük rŷzgārı ' aşka ' ömrüñ ĥırmeni
Ehl-i dünyā içre bī-tedbīr ü bī-ĥāşıllaruz

- 3 Her ne ‘aşkdan emr olınsa cān u baş teslīm olub
Cānib-i Hāḡ’dan gelen emrine biz ḡāyillerüz
- 4 ‘Ayn-ı ‘ibretle baḡılsa ḡaḡḡu bātıl farḡ olur
Zerre miḡdārıyla ḡaylıce yine kāmillerüz
- 5 Güşe-i miḡnet-serāda ḡırḡaya dāmen çeküb
Cāy-ı rāḡat bulmıḡuz ol himmete ḡāyillerüz
- 6 Feyz-i ‘aşḡdan almıḡuz bizler Suḡūrī rāḡatı
Kām-ı dil fānī degül biz bāḡīye mā’illerüz

ĠAZEL

46

mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün

- 1 Eyā ‘āḡıḡlara bürhān hidāyet yā Resūlullāḡ
Ki sensin cānlar iḡre cān ḡefā’ at yā Resūlullāḡ
- 2 Göñül baḡlandı bir bende ḡapunda olmaḡa bende
Kerem ḡıl itme ḡermende ‘ināyet yā Resūlullāḡ
- 3 Günāhum fikr idüb zāram ḡuzūruña nice varam
Yine senden ümid-vāram ḡefā’ at yā Resūlullāḡ
- 4 Namāzumda ḡuzūrum yoḡ ḡulūbum ḡıll u ḡıḡlar ḡoḡ
Hāḡ’a lāyıḡ ‘ibādet yoḡ ḡefā’ at yā Resūlullāḡ
- 5 Suḡūrī cürmümi bildüm ḡamuya tevbe ḡıldum
Yüz üzre dergāha geldüm ḡefā’ at yā Resūlullāḡ

Ve ḡalli ‘alā cemī’ü’l-enbiyā’ ve’l-mürselīn ve’l-ḡamdülillāḡi
rabbi’l-‘ālemīn āmīn

47

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

- 1 Başla bismillâh ile gir sâlik-i râh-ı hüdâ
 ẖurb-ı haḳîḳat olan cân itdi 'aşḳa iḳtidâ
- 2 'Aşḳ imiş kâmilleri cümle kemâle irgüren
 Şanma bihüde olur bu güft ü gû benden şadâ
- 3 Vâdî-i vaḫdet olupdur ehl-i 'aşḳa bil maḳâm
 Anda yek-reng oldı teşḫîş olmadı mîr ü gedâ
- 4 Maḫrem-i vaḫdet sarây-ı ḫâşa lâyıḳ olmadı
 Eyleyen iḡvâ idüb ma'şûḳı 'aşḳıdan cüdâ
- 5 Var mı teslîm-i rızâya anda dâ'ir bir nişân
 Hiç olur mı nâşihâ taḡyîr-i taḳdîr-i Ḥudâ
- 6 Ḥayr u şerrün maşdarı çün dest-i ḳudretle döner
 ẖısmet-i rûz-ı elestden 'aşḳa dâ'ir mâcerâ
- 7 Ey Suṭûrî 'aşḳ olubdur müntehâdan bir maḳâm
 Yetmedi ol menzile kes ehl-i 'aşḳdan mâ'adâ

VE LEHU

48

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Elâ yâ eyyühe'l-'uşşâḳ 'aşḳa olma ḡâfil hâ
 Velî âsân kıyâs itme ḫalâş ḫayli müşkil hâ
- 2 Ferâḡat eyle bu keşretde ḳalma vaḫdeti gözle
 Eger 'âḳıl iseñ işbu kelâmum dut ḳabûl ḳıl hâ

- 3 Ğubār-ı mā-sivādan āyīne-i ƙalbūn temīz eyle
Şerī' at cezbile şayƙal idüb jengin alub sil hā
- 4 Şarāb-ı vahdeti nūş it hemān mestāne gez dā'im
Görüb hālī ħarābātuñ seni Ʃa' n eylesin il hā
- 5 Nigāruñ naƙş-ı emşālūñ denī dūnyāya teşbīh it
Degül şādīƙ o va' dine ƙamu ƙavli yalan bil hā
- 6 SuƩurī serserī gezme yapış bir dāmen-i pāke
Seni irşād ider elbet olunca şeyĥ-i kāmīl hā

VE LEHU

49

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hier ü vaşluñ kim sebebdür terk-i cān u ten baña
Pehn-i dūnyā ' aşksuz olmışdur hemān zindān baña
- 2 İltifātuñ kesme benden ey şeh-i ' ālem-penāh
Ğam degüldür ħalƙ-ı ' ālem olsa hep düşmen baña
- 3 ' Aşƙa şaldum rāħatum ƙaƩ' eyleyüb ben başumı
Düşmenümden görmedüm bu eyledigüm ben baña
- 4 Kūh-ı miĥnetler olur bāĝ-ı İrem dildār ile
Neylerüm ol gülşen-i dildārsız külĥan baña
- 5 Düşmeden dildārdan dūr vaşl ƙadrin bilmedüm
Ey sitem-kār felek ƙıldıñ şafāñ hierān baña
- 6 Ben helāküm eyledüm taƩrīr kim virmez necāt
Çekdigüm derd-i nihānuñ eylemiş rüşen baña
- 7 Bir yanından hier ü firƙat Ʃa' n-ı düşmen bir yaña
Hey ma' āzallāh bu resme ölmek āsāndur baña

- 8 ‘Āşıkā cennet hevāsı vuşlat-ı dildār imiş
Yārsiz huld-ı berīn ‘aynı olur nīrān baña
- 9 Ey Suṭūrī ‘aşk derdinden şikāyet itmezüm
İşbu fāhir hil‘ati Hakk eylemiş ihsān baña

VE LEHU

50

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Fikr-i vaşluñ dilde bir zevk-ı nihānīdür baña
Hamdülillāh kim hayāt-ı cāvidānīdür baña
- 10a 2 Bir gice hābumda dōst ile mülākāt oldu dil
Ol eşerden ğam günüm şan şādmānīdür baña
- 3 Levha-i hūsnūnde gördüm yazılı āyāt-ı nūr
Hoş müfesser eylemiş dōst imtiḥānīdür baña
- 4 Firqatūñ nārı beni bī-şabr u ārām eylemiş
Kim o gün bir gün ki maḥşerden nişānīdür baña
- 5 Şol muqavves kaşlarından kaşd-ı cāna atılan
Tīr-i müjgānuñ kazā-yı nāgehānīdür baña
- 6 İstemem dehrūñ fenānuñ genc-i Qārūn’ın bugün
Maṭlebüm yārūñ hemān seyr-i cemālīdür baña
- 7 ‘Aşk dersin ben Suṭūrī feyz-i Hakk’dan almışum
Kim o şun‘ı luṭf-ı pāk-i Lā-yezālīdür baña

VE LEHU

51

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Söyle ey dil 'aşkile sen kıanda olduñ aşınā
'Aşk saña çün t̄alib oldu sen de olduñ aşınā
- 2 Mescid ü mey-ḥāneñüzden ḥāli mesken kıoymaduñ
'Ākıbet bir güşe-i külhanda olduñ aşınā
- 3 'Aşka rāğıb olduğumdan buldı her dem derd beni
Ḥüb mı görindüm saña derd bende olduñ aşınā
- 4 Bāğ-ı dehrüñ seyrin itdüm vādī-i mecnūna dek
Tā cihānda bir güle gülşende olduñ aşınā
- 5 Cānı teslīm itmeden cānānı bulmaz didiler
Cān u dil teslīm idüb bir cāna olduñ aşınā
- 6 Dil beni öz ḥālūme teskīn ü rāḥat kıoymayan
Zülfı gibi dīni kıara bende olduñ aşınā
- 7 Da' vī-i 'irfān ile lāf urmadan baḥş eyleme
Ey Suṭūrī işbu ḥāle kıanda olduñ aşınā

VE LEHU

52

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ḥamdülillāḥ bir meh-i tābāna oldum aşınā
Cāndan 'aziz sevgilü bir cāna oldum aşınā
- 2 Ḥızmetinde ser virüb cānile göñlüm bağıladum
'Aşk gibi 'ālī-cenāb sultāna oldum aşınā

- 3 Ğam degüldür bunca dem fırkatle dil dāğ oldıgum
Hüsn içinde şan meh-i Ken‘ ān’a oldum āşinā
- 4 Hep cihānuñ hūbları ‘ aynumda bir pul eylemez
Bī-bedel bir āfet-i devrāna oldum āşinā
- 5 Bülbül-āsā şevkına şad gūne nağmāt eylerüm
Nev-şüküfte bir gül-i handāna oldum āşinā
- 6 İşiginde nevbet-i derbāna lāyık olmayub
Cāy-ı hāşa ben gibi bigāne oldum āşinā
- 7 Yüz temennī eyledüm yüz yirde yüz sürdüm yire
Ben Suṭūrī ol şeh-i hūbāna oldum āşinā

VE LEHU

53

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Sāye-i zülfüñ başumdan kesdi virmez tāb aña
Ĥamdülillāh derd ü Ğam olmuş yine fetḥ-i bāb aña
- 2 Āteş-i ‘ aşkuñ beni yakmağda şübhe koymadı
Eşk-i dīdem olmasaydı gerçi kim sırāb aña
- 3 Nüş iden la‘ l-i lebūñden āb-ı hayvān didiler
Lāyık olsun mı daḥi içmek şarāb-ı nāb aña
- 4 Secde-gāh-ı ‘ aşıkāndur ol muḳavves қаşlaruñ
Her gören baş indürür şan olmada miḥrāb aña
- 10b 5 ‘ Ārızuñda zāhir olmuş dāne dāne ol ‘ arağ
Kim başiret ehli birden söylemiş güllāb aña
- 6 Ey Suṭūrī şöyle bed-baḥt dūn-himmet ṭālī‘ üm
Vuşlat hengāmında çeşmümde pür olmuş ḥ‘ āb aña

VE LEHU

54

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şu' le-i āhumla olmışdur cihān rūşen baña
Virdi çün 'aşkuñ hevāsı tāzeden bir cān baña
- 2 Zülfi zencīrine aşdum göñlümi Manşūr gibi
Şevk-ı 'aşkından gerekmez cism ü cān u ten baña
- 3 Başda sevdā-yı hevāsı dilde vuşlat ārzūsı
Giceler tā şubħa dek olmağdadur mihmān baña
- 4 Sen sehī-servüñ temāşāsı göñülde var iken
Zevk virmez dideme nezzāre-i gülşen baña
- 5 Ey Suṭūrī istemem kāşāne-i dehri bugün
Yegdür andan işigüñ dōst olması mesken baña

VE LEHU

55

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Her zamān bir vādī-i ğam olmada mesken baña
Bir karar üzre degüldür hiç bu devrān baña
- 2 Kesme cismümden oquñ ebrū kemān luṭf eylegil
Her ne gelse cāna senden bilürüm ihsān baña
- 3 Nāşihā pendüñ baña 'arz itme te'şir eylemez
'Aşka fāriğ gelmesi olsun mı hiç imkān baña
- 4 Bağladı zencīr-i zülfüñ ben cününüñ boynına
Şanki eṭrāfum ihāta kal' a-i āhen baña

- 5 Ben Suṭūrī istedüm dermân ṭabībden yāreme
Bilmedüm ki derd imiş āḫir yine dermân baña

VE LEHU

56

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Zaḫm-ı tırūñ sīnede cümle gelür āsān baña
Seyr idenler tek disünler 'aşquma aḫsen baña
- 2 Şem' -i ruḫsāruñ nümāyān olmasaydı dem-be-dem
Olmaz idi dīde-i cānda cihān rüşen baña
- 3 Desti destümde olub ruḫsārına kılsam nazar
Külbe-i aḫzānum olur ol zamān gülşen baña
- 4 Cennet olsa yoḫ qarārüm 'aynuma almam bugün
Yārile ḳalḳub oturmaḫ besdurur külḫan baña
- 5 Ey Suṭūrī hicr elinden çekdigüm Mevlā bilür
Ḥayf oḫur seyr itse ḫālüm dōstile düşmen baña

VE LEHU

57

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Temāşā eyleyen verd-i ruḫuñ tek bir gül-i ḫamrā
Nice şād olmasın şevḳa gelüb andan dil-i şeydā
- 2 Ezel naḳḳāş-ı ḳudret levḫ-i vechinde idüb taşvīr
Muḳavves ḳaşlaruñ zīrinde yazmış nergis-i şeḫlā
- 3 Meh-i Ken' ān'ı fesh itmiş cemālūñ ey melek-şūret
Görenler şad ḳasem eyler degüldür bu beşer ḫāşā

- 4 Hāzer kı̄l nā-sezālar olmasın nezzāre dīdāruñ
 4 Kapuñdan sür raqīb-i bed-fa‘ āli ey şeh-i vālā
- 5 Suṭūrī fevt-i fırşat itme devrān her dem el virmez
 5 Otur mehveşlerle devr olınsun bāde-i ḥamrā

VE LEHU

58

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 11a 1 Neyleyüm her-cāyī yāri toğrı yār olmaz baña
 1 Gāhī şādān gāhī giryān ber-ḳarār olmaz baña
- 2 ‘Aqlumı tārāca virdüm bende yok şabr u ḳarār
 2 Şimdilik dīvāneliğden başḳa kār olmaz baña
- 3 ‘Ālemüñ kāşānesi bir zerre gelmez ‘aynuma
 3 Güşe-i mey-ḥāne tek cāy-ı ḳarār olmaz baña
- 4 Kāfir olmam secde ḳılmağla öninde ey şanem
 4 Vaşl-ı dīdāruñla çünki ihtiyār olmaz baña
- 5 İtmişüm ğam baħrine ğavvāş-ı ‘aşḳum gerçi ben
 5 Līk oldur ṭālī‘ ümden der-kenār olmaz baña
- 6 Şerḫa şerḫa eylese cismüm o tiğ-ı cevri
 6 Dilde zaḫmuñ olmadan yeg iftiḫār olmaz baña
- 7 Ḳabrüm üzre gel mezārum üstine bir taş tik
 7 ‘Ālem icre böyle tuḫfe yādigār olmaz baña
- 8 ‘Andelīb-āsā fiğān itsem Suṭūrī rüz u şeb
 8 Bāğ-ı ḫüsnüñ görmedükce nev-bahār olmaz baña

VE LEHU

59

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Pehn-i dünyā yārsiz şan ' ayn-ı zindandır baña
Yārile zindāna girsem gül gülistāndur baña
- 2 ' Aynuma almam cihānı yārsiz itmez dil karar
İstemem kâşāneler hep beytü'l-aḫzāndur baña
- 3 Cānumı kıldum fedā ' aşkuñda teslīm oldı rûḥ
Cān virüb cān almışum maṭleb ki cānāndur baña
- 4 Zülfüñüñ Manşūr'ıyum ben dāra geldüm şevkile
Cān ki cisme lāyık olmaz vuşlatuñ cāndur baña
- 5 Yārden düşdüm cüdā müşkil belādur başuma
Ey Suṭūrī böyle ḫāle ölmek āsāndur baña

VE LEHU

60

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Gül ' ızāruñ ey perī olmuş cihān ḫayrān āña
Gerçi ādemdür nesilde beñzemez insān āña
- 2 Gülşen-i me 'vāda bitmez lāle ruḫsāruñ gibi
Nice hem-ser ola şimdi gonçe-i ḫandān āña
- 3 Bend olub çāh-ı zeḫanda mürğ-ı dil olmuş esīr
Şükr ider ḫālüm görünce Yūsuf-ı Ken' ān āña
- 4 Ka' be-i kūyuñda ḫurbān ister iseñ gam degül
Tā ezelden şaḫladıgum işte ḫurbān cān āña

- 5 Devr idince hāle tek eṭrāfuña üftādeler
Reşk ider hüsününe hürşid-i cihān-tābān aña
- 6 Luṭf idüb açma şafaḡ dāmānını şubḡuñ felek
Sīne şāf olduḡda yāre bir gice ʿ uryān aña
- 7 Şol kemān ebrūlarından ḡālī olmaz sīnemüz
Dilde bir şaḡ yir mi ḡor ol atılan peykān aña
- 8 Türş-rū birle Suṭūrī bendeñe itme ʿ itāb
Tā raḡīb-i bed-liḡālar olmasın ḡandān aña

VE LEHU

61

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 Ey göñül bir yār için çekmek ne bu miḡnet saña
Çünki dildārından olmaz zerrece raḡmet saña
- 2 Bunca demdür sīnede pinhān idi esrārımız
ʿ Aşḡı zāhir itmege oldı meger ruḡsat saña
- 3 Derdüme ʿ ilācı şordum rāst cevāb oldı ṭabīb
Derd-i ʿ aşḡa yine āḡir derd olur şıḡhat saña
- 11b 4 Añladum ki ḡaşre dek ṭālīʿ de yoḡdur ḡuvvetüñ
Ṭotalum devr-i zamān virsin biraz mūhlet saña
- 5 Āh u āteşler içinde baḡrumı itdüñ kebāb
Ey cefā-cū zulmi artırmaḡ olub ʿ ādet saña
- 6 Dīdelerden ḡan aḡarsa imtinān almaz göñül
Seyr iden ruḡsārı oldur kim ḡılar minnet saña
- 7 Gördüm āmāde olub geldi Suṭūrī şubḡ-dem
Kim ṭavāf-ı Kaʿ be-i dildār mıdur niyyet saña

VE LEHU

62

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Elā yā eyyühe's-sākī edir ke'sen ve nāvilhā
Şarāb-ı la'l-i gül-günile dil āyīnesin sil hā
- 2 Bize pendin gekermez nāşihā ğavġāyı terk eyle
Mey-i maḥbūbdan fāriġ olunmağ ḥayli müşkil hā
- 3 Gider bu mā-sivāyı ğam u miḥnet ḳalmasun dilde
Bu beş günlük fenā ḳaydın çeker mi merd-i 'āḳıl hā
- 4 Eger gencile Ḳārūn zūr-bāzū Rüstem olsañ da
Emān bilmez zamān virmez ecel peyki saña bil hā
- 5 Suṭūrī ḳāli terk it dōsta lāyıḳ var mı bir nesne
Nigāruñ naḳşına aldanma zinhār söz ḳabūl ḳıl hā

VE LEHU

63

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Dilde 'aşḳuñ dilrübā bir zevḳ-ı 'ālemdür baña
Yāri aġyārile görsem 'ayn-ı mātemdür baña
- 2 İçmezem sākī elinden tevbekārum bir ḳadeḥ
Cām-ı 'aşḳuñ mestiyüm ol şāġar-ı Cem'dür baña
- 3 Şerḥadār-ı tīġ-ı 'aşḳum zaḥma şihḥat istemem
Ol ṭabīb-i cān-ı dildür tīġı merhemdür baña
- 4 Naḥl-i güldür ḳāmetūñ ḥüsnūñ şükūfe ğonçe-leb
'Arızuñ üzre 'araḳlar jāle şeb-nemdür baña

- 5 'Aşk baḡsin yād iden Ferhād u Mecnūn'dan kelām
 almanı šimdi Suṡurī hep mūsellemdūr baa

VE LEHU

64

fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilūn

- 1 Derd-i 'aš rūz-ı ezelden kim muarrerdūr baa
 amdūlillāh ḡil'at-i šāḡi mūyesserdūr baa
- 2 Va' de ılmıš ol perī-peyker beni atlı itmege
 ūn šehīd-i 'aš olam 'ayn-ı mūbeššerdūr baa
- 3 Aḡmed'ūn šer'in dutub putdan yūzūm dōndūrmezem
 šol alender-mešrebūm cūmle muayyerdūr baa
- 4 Dilde am dīdemde nem ḡāṡır perīšān sīne dāḡ
 Cānib-i a'dan muassem ūn muadderdūr baa
- 5 Ben Suṡurī mūnisūm yodur diyū am ekmezem
 ūn ḡayāl-i dilde 'ašuñ ḡūb mūnevverdūr baa

VE LEHU

65

fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilūn

- 1 Tār-ı zūlfūñ ey perī misk-i mu' anberdūr baa
 oa-i la'lı lebūñ and-i mūkerrerdūr baa
- 2 anda olsam fikr-i dīdār dīde-i cānda uar
 Kūh-ı dilde šanki bu māh-ı mūnevverdūr baa

- 12a
- 3 ‘Aşk-ı pākūñ dilde ancağ feyz-i ilhām-ı Hudā
Dilde ‘aşkuñ cevher-i pāk ü mutahhardur baña
- 4 Ey Suṭūrī şāh-ı ‘aşkuñ hük-m-i fermānındayum
Mülk-i nazmuñ şimdi teşhīri müyesserdür baña

VE LEHU

66

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Kākülün her bir müyü bir bend-i bāğ olmuş baña
Sensiz ey meh bu cihān seyri yasağ olmuş baña
- 2 Neylerüm gülzārı kim serv-ğadün itmez hırām
‘Andelībün hoş nevāsı şavt-ı zāğ olmuş baña
- 3 Dōst ile külhanda olmağ ‘āşıkā gül-zār olur
İşigin bālīş ü pisterli yatağ olmuş baña
- 4 Hubb u ‘aşkuñ gün güne hāṭırda olmağda ziyād
Senden özge hubb-ı mehveşler ferāğ olmuş baña
- 5 Kıymadı tārīk-i firğat içre bir sâ‘at beni
Tāb-ı ‘aşkuñ dilde dā’im şeb-çerāğ olmuş baña
- 6 Ṭālī‘ ümdendür Suṭūrī hicv ider ‘ālem beni
Ben seni sevdüm diyü halk göz kulağ olmuş baña

VE LEHU

67

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 O şūhuñ gül ‘izārında nümāyān oldı haṭ peydā
Mişāl-i şīşe-i billūra düzmiş sünbül-i ra‘nā

- 2 Beni mecnûn u âşüfte dige-gün eyledüñ hâlüm
Muhaqqak sende bir esrâr vardur ey melek-sîmâ
- 3 Der-âgûş itmedüm bir kerre âh ol sîm-endâmı
Bu hasretde geçürdüm rûz u evkâtum meded hayfâ
- 4 Hayâlî kâkülinden gönlimüz lahza degül hâlî
Senüñ ‘aşkuñ dili ğam-keşde çünkim eylemişdür câ
- 5 Suṭürî bendeyüm bu bendelikde itmezem taḫşîr
Eger cân istese uğrına mümkün mi ki olmaḫ lâ

VE LEHU

68

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Ey şeh-i mülk-i melâhat hûb maḫâm olmuş saña
Devlet ü dârât u şevket hep tamâm olmuş saña
- 2 Lâyık olmaz kullığında ben gibi bir nâ-sezâ
Halk-ı ‘âlem hizmetinde hep ğulâm olmuş saña
- 3 ‘Ālem içre ser-firâz olduñ eyâ Yûsuf-cemâl
Bî-bedeller çoḫdurur lîk selâm olmuş saña
- 4 Āsitânı dergehinde eyle mesned ey gönül
Cây-ı rif‘at ‘izz ü sermed hep tamâm olmuş saña
- 5 Eksük olmaz hâṭıra ğam sîneñ üzre dâğlar
Ey Suṭürî ğâlibâ râhat harâm olmuş saña

VE LEHU

69

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çıkmadı bir lahza hâtırdan hayālün dilrübā
 'Aşk-ı pākūñ eylemişdür çünki bu sinemde cā
- 2 Ka' be-i kūyuñ tavāfın kılmanuñ sa' yindeyüm
 Maṭlebümdür tütyā-yı hāk-i pāy-i Muştafā
- 3 Çeşm-i aḥterle hilāl ebrūlaruñ teşbīh olur
 Māh-ı nevdür dest dutup dergāha lāzımdur du' ā
- 4 Mürde cisme tāze cān bulsa n'ola ' İsi nefes
 Şubḥ-dem gelüb geçerken eyleseñ bir merḥabā
- 5 İrdi maḳşūd u merāma buldı herkes maṭlebin
 ' Āciz ü bī-zāre ḳaldı bu Suṭürī bī-nevā

VE LEHU

70

mef' ūlū fā' ilātü mefā' ilū fā' ilün

- 12b 1 Zülfüñ girihi silsile-bend-i resen baña
 İ' cāz-ı Mesīḥ-i nuṭḳuñ olur tende cān baña
- 2 Gül-zār-ı ḥüsnüñ ḳapladı envā' -i şüküfe
 Naḥl-i ḳadin şan ravza-i bāğ-ı ' aden baña
- 3 ' Aşka heves itme dir idüm gerçi ben ezal
 Baḳ ḥikmete kim itdigümi şimdi ben baña
- 4 Bir tāze ruḥ-ı sāde-i mümtāza dil virüb
 Mecnūn-şıfat oldı mekān Kūhken baña

- 5 Takrîr idemem çekdigüm âlâmı felekden
Biñ derd ü belâ renge boyar pîrezen baña
- 6 Sehvile haṭâ eyledigüm tuydum o yüzden
Dün remzile ḥarf atdıgüñ ey şūḥ sen baña

VE LEHU

71

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ey melek-sîmâ bu ḥüblîḳ mu' ciz-i bürhân saña
Bir kere ḥüsnüñ gören âşüfte-i ḥayrân saña
- 2 Görmeyen ḥüsnüñ ne bilsin vaşf-ı dîdâruñ nedür
Ser-fürü kılsa sezâdur Yûsuf-ı Ken'ân saña
- 3 'Andelîb-âsâ niçe zârile efgân itmeyem
Bâğ-ı 'âlemde müşâbih yoḳ gül-i ḥandân saña
- 4 Fitne çeşmüñ cân alur la' l-i lebüñ rûḥ baḥş ider
Allah Allah feyz-i Ḥaḳ'dan cümlesi âsân saña
- 5 Ey gönül mehveşlerin cevrinden itme ictinâb
Armağan-ı dōst olınca cümlesi iḥsân saña
- 6 Dönderüb putdan yüzün hep terk-i 'aşḳuñ eylemiş
Ey Suṭûrî işbu da' vâ sâde bühtândur saña

VE LEHU

72

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Bezm-i şarâb-ı vaḥdetüm peymâneler ağlar baña
Câm-ı elest-i firḳatüm mestâneler ağlar baña

- 2 Devrân baña gör neyledi hâlüm digergün eyledi
Âşnâlara dūr eyledi biğâneler ağlar baña
- 3 Ben ‘aşkı senden almışum bir hâle tebdîl olmuşum
Firqat odıyla yanımışum pervâneler ağlar baña
- 4 Hâlüm neye tebdîl olur ancak anı Mevlâ bilür
‘Âkılları hayret alur divâneler ağlar baña
- 5 Sutûriyâ muhriķ sözüñ âteşlere şalmış özüñ
Mu‘tekif-i dâr-ı hazîn ğam-hâneler ağlar baña

VE LEHU

73

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Dilberâ la‘l-i lebün kand-i mükerrerdür baña
Hamdülillâh şerbet-i zevkuñ müyesserdür baña
- 2 Neyler iseñ eyle ki cevrüñde feryâd eylemem
Luṭf u qahruñ cümlesi dilde berâberdür baña
- 3 Bâĝ-ı dehrüñ ‘ar‘ar u şimşâdını seyr eyledüm
Qâmetüñ ‘indinde teşbîh cümle kemterdür baña
- 4 Şem‘ -i kâfûrın nihân it raĝbetüm yoķ bu gice
Gül yüzüñ kandîl-i cennetden münevverdür baña
- 5 Bir müyın dil baĝlıdur zencîri zabṭ itmez anı
Şimdi ‘aşķ Manşûr’ı oldum dâr muķarrerdür baña
- 13a 6 Ey Suṭûrî ders-i ‘aşķı okuyub ḥatm itmişüm
Âyet-i ve’ş-şems rûyın cümle ezberdür baña

VE LEHU

74

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Debīrā deste al hāme merām it bir eşer peydā
Çıkar baħr-i kemāletden ki bī-hemtā güher peydā
- 2 Ğamuñla görmez idi rüşenālık dīde-i 'āşık
Müyesser olmasa firķat ŧebinde nev-seħer peydā
- 3 Demādem aķmasaydı cismüm üzre eşk-i hūn-bārum
Olurđı āh-ı sūzānumdan āteşler ŧerer peydā
- 4 Ne hōş āzādelik üzre gezerken sū-be-sū dehri
Gönül bir ŧūħa aldandı idindi derd-i ser peydā
- 5 Kemān itmezse ķaddın hizmet ehli pīş-i 'irfānda
Olamaz feyz-i bāb bulmaz nişāba 'ālī der peydā
- 6 Esib bād-ı maħabbetden temevvüc kıldı dil baħri
Zebān-ı ŧehd ü ŧab' umdan olur bir ŧi' r-i ter peydā
- 7 Suṭūrī sine ger ṭa' n-ı zebāna faşş nigīni tek
Hezārān zaħm-ı neşter yir olınca bir nām er peydā

VE LEHU

75

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gül yüzüñsüz gülşen-i 'ālem olur zindān baña
Berg ü bār-ı ŧāħı her bir tiri peykāndur baña
- 2 Dōstlar kāşāne-i dünyāda dil ķılmaz ķarār
Yārsiz ārām olunmaz beytü'l-aħzāndur baña

- 3 Tā ezelden şaqlar idüm cānı ben cānān için
Şimdi teslīm eylerüm çün vuşlatı cāndur baña
- 4 Cān viren dōst uğrına olsun benümle imtiḥān
Bu şıfat müşkil degül ḥaqqumda āsāndur baña
- 5 Pīr olub içmez meyi maḥbūbı sevmez dirseler
Sehvi vardur sözlerinde ol ki şāyāndur baña
- 6 Āteş-i ‘aşkuñ virürse nār-ı Nemrūd’uñ nişān
İsmüm İbrāhīm Suṭūrī nār gülistāndur baña

ḤARFÜ’L-BĀ’

76

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 ‘Aşq da‘ vāsı düşübdür ḥātır-ı insāna hep
Varı bir ḥālī gönül hüşyār eger mestāne hep
- 2 Bu ne kudret bu ne mu‘ciz olmada ḥüsnüñ senüñ
Kim anı seyr eylese kāfir gelür imāna hep
- 3 Ey saçı sünbül mu‘atṭar kākülün itme güşād
Dolaşub çok dilleri şarmışdı mişl-i şāne hep
- 4 Şol kemān ebrūlarından atılan tīr-i kazā
Hīç biri yabana düşmez cümle giçdi cāna hep
- 5 Cengine tek devr idüb başında dönme ‘aşıkuñ
Şu‘le-i ḥüsnüñ görüb elbet olur pervāne hep
- 6 Bāde-i la‘lünle serḥōş itdi ‘uşşāk kendini
Öyle mest ü bī-ḥāberdür şan olub dīvāne hep
- 7 Ey Suṭūrī nükte-dān olmış kelāmuñ ‘ārife
İşbu tuḥfe yādigārı ‘arz idem yārāna hep

VE LEHU

77

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Fehm idenler 'aşk sırrın cümle ma' nā bunda hep
Ger haqīkī ger mecāzī sırr-ı Mevlā bunda hep
- 2 Ey olan Mecnūn gibi vādī-i ğamma geştıyān
Gezme bihūde yabancı bil ki Leylā bunda hep
- 13b 3 Devr idüb dehri tamām dut diyüb dōst isteyen
Şūhīler maḥbūb rūlar ḳadd-i Tūbā bunda hep
- 4 Telḫ ü şīrīn isteyenler cāna lāyık dilrübā
Şorma ğayrıdan ki hep a' lā' vü ednā bunda hep
- 5 Gel şikāf eyle bu sīnem 'aşkı derdin seyr ḳıl
Genc-i maḥfīdür Suṭūrī dürlü sevdā bunda hep

VE LEHU

78

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cām-ı 'aşkuñ nūş iden 'aşıklarūñ mestāne hep
'Aḳl u fikrin zāyi' itmiş olmada dīvāne hep
- 2 Şem' -i 'aşkuñ dilde yaḳmışdur çerāğ ḳılmış ziyā
Ol sebebdür şimdi uçdı başuma pervāne hep
- 3 Şöyle bī-bāküm cihānuñ varlığından geçmişüm
Ġam yimem dünyā ābādān olsa ya vīrāne hep
- 4 Şavma' aṅda gördi zāhid oldı ḫayrān ḫüsnūne
Ser-be-ser elden bıraḳdı sübḫa-i şad-dāne hep

- 5 Dilberā şīrīn kelāmuñ cāna lezzet baḥş ider
Olmada müştāk-ı hubbuñ āşinā biġāne hep
- 6 Bāde-i la‘ lüñ senüñ dilden ne ğamlar def‘ ider
Ey Suṭūrī ḳo açılmasın der-i mey-ḥāne hep

VE LEHU

79

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Yandı cismüm ‘aşḳ odından baġrum olmışdur kebāb
Ḳalmadı tende liyāḳat çekmeden cevr ü ‘azāb
- 2 Ğarḳ-ı baḥr-i ḥayretüm itdüm ferāmüş kendimi
Ḥāl-i cismüm ‘aynı kim deryā yüzinde ber-ḥayāt
- 3 Kāmil oldur her ne bilse itse ‘ilmile ‘amel
Bī-‘amel olmaz müfīd ezber oḳursa dört kitāb
- 4 Şanma kim bu fānī mülküñ var beḳası kimseye
Güş-ı cān ol yok yire bu ‘ömri gel ḳılma tebāb
- 5 Her ne kim geldi Ḥudā’dan cümlesin iḥsān bil
Ey Şuṭūrī söz budur vallāhu a‘lem bi’ş-şavāb

VE LEHU

80

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Fārisü’l-ebrār olanlar gelseler meydāna hep
Ser-fürü eyler bu nazma kim düşer dāmāna hep

- 2 Bāde-i la‘l-i lebūn nūş itmeye cür’et mi var
Hāşre dek bulmaz özin cümle qalır mestāne hep
- 3 Hüsnuñi seyr eyledüm neslinde şübhem qalmadı
Heft iqlīm pādişāhı oldıguñ insāna hep
- 4 Bir nazarda deng ü hayrān eylemiş ‘ākılları
Beste-i zencir-i zülfinde olup dīvāne hep
- 5 Tarh kıl yüzden niqābuñ ey meh-i ferhunde-fāl
Yūsuf-āsā halk-ı ‘ālem gelmede seyrāna hep
- 6 Matlebūn cān almaq ise gel ki teslīm eyleyüm
Münkir-i ‘aşq seyr idince tā gele imāna hep
- 7 Sa‘yüñüñ olmaz müfid taqdire teslīm ol hemān
Ey Suṭürī rāzıyuz Haq’dan gelen fermāna hep

MUḤAMMES-İ ĞAZELİYYĀT-I SUṬÜRĪ

81

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Çin-i zülfüñ halka halka ‘arıza olmuş niqāb
Perde-dār olmuş rüy-ı hürşide timşāl-i şehāb
Alsa serden burqa‘ın bād-ı şabā ger āfitāb
Şek degül fitne şalub ‘ālemleri kılmak hārāb
Kim bu tarzile seni görse qapılmaz şeyh ü şāb

14a

Hūblar içre ser-firāz-ı ‘ālem olduñ şūh u şeng
Şehd ü leb sīb ü zeqān gülgün-ı hüsnuñ lāle-reng
Cāna qaşduñ varise taqşir idüb itme direng
Gel ki teslīm eyleyem cān olmasın arada ceng
Cānı çün cānāna virmekden olur mı ictināb

Seyr-i ruhsāruñ temāşasıyla ser-gerdānyum
‘Andelīb-i bāğ-ı hüsnuñ verdinüñ efgānyum
Senden ayru kāfirüm ben kimsenüñ hayrānyum
Dehr içinde bir civānuñ kulıyım qurbānyum
‘Uqdedür dil bend-i zülfüñ hergiz olmaz inqılāb

Zümre-i 'uşşâk düzülmiş sürmege yüz pâyüñe
 Secde kılmak arzusunda kaşlaruñ mihrâbına
 Dir Suṭürî tâ kadem başdum ki câme-ḥ'âbuña
 Ḥ'âba varmış jâleler düşmiş ruḥ-ı meh-tâbına
 Dâne dâne 'arızında şan 'araḥ olmuş gül-âb

VE LEHU

82

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ey gönül gel çekme bu dehr-i fenâçün ıztırâb
 Çün bilürsin bâkî kalmaz hep cihân olur ḥarâb
- 2 Gel ḥâkîkat râha gir bul sen beḳâ mülkinde câ
 Şeş cihetden lâ-mekândur dōst maḳâmı bî-niḳâb
- 3 Sen 'ademden geldigin işbu fenâya fikr idüb
 Yine ol varına varmak niyyetiyle kıl şitâb
- 4 Ḳanda geldüñ ḳandan olduñ aşl u fer' üñ ḳandadır
 Nuṭfeden peydâh olup sen tıfl iken olduñ şebâb
- 5 Cânib-i Ḥaḳ'dan zuhūr itdüñ bu 'âlem seyrine
 Hem aña olsa gerek âḥir rücû' -ı inḳılâb
- 6 'Aşḳ-ı pâkdür eyleyen vâşıl ḳulı Mevlâ'sına
 Ḥâ' il olmaz anda ğayrı ref' olur bir bir ḥicâb
- 7 Sen fenâda fânî cism ol benligüñden ol berî
 Ḥaḳ ḥuzûrında Suṭürî çekme ayrıḳ bir 'azâb

HARFÜ'T-TĀ

83

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Vaqt-i rihlet pek yakın oldu bu sevdâyı unut
İrdi hengâm-ı sefer çün özge gavğâyı unut
- 2 Bir ganimetdür fenâ mülkinde işbu varlığıñ
Mâ-sivâdan dest-şü ol hubb-ı dünyâyı unut
- 3 Hâlüne kâni' ol ey dil çekme rızkuñ kaydını
Hizmet-i dergâh-ı hünkâr miri pâşâyı unut
- 4 Cümlemüz nüş eylerüz câm-ı ecelden 'âkıbet
Sâkı-i ra' nâdan el çek gayrı şahbâyı unut
- 5 Gezme bihüde Suțürî serseri Mecnûn-şifat
Sırr-ı Mevlâ'ya yakın ol 'aşk-ı Leylâ'yı unut

VE LEHU

84

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Ruhsâruña baş egmede[dür] zülfüñ ey âfet
Bir qalbi siyâh itmede şan şemse 'ibâdet
- 2 Sen şâha ki bu hüsni 'atâ eylemiş Allâh
Koymasa n'ola Yûsuf'ün hüsünüñde melâhat
- 3 Ağyâra qarın olduğıñ eyler baña mâtem
Târîk olur 'âlem gözüme ol dem o sâ' at
- 14b 4 Kerkes gibi her cîfeye göñlüm kuşu konmaz
'Ankâ-yı dilüm lânesidür Qâf-ı kanâ' at

- 5 Tuğrā-yı şıfat ebrūlar ol levḥa-i ḥüsne
Bir ḥaṭṭ-ı hümayūn ki çekübdür yed-i ḳudret
- 6 İtmezseñ eger külbe-i aḥzānuma teşrīf
Ceyhūn gibi eşküm aḳa tā rūz-ı ḳıyāmet
- 7 Sīb ü zeḳan u sükker-i leb ruḥ gül-i ḥamrā
Olmış yine ḥüsnuñ güyā bir bāğ-ı belāgat
- 8 Yüz yirde niyāz eyledi yüz süri Suṭūrī
Emrinde olan bende-i fermāna iṭā' at

VE LEHU³⁶

85

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Yeter ey' andelīb bir gonçenüñ cevriyle feryād it
Taḥammül itmedüñ 'aşḳa bārī kendiñi āzād it
- 2 Hezār pend eyledüm vāz gel ḥayāl-i sīm-berlerden
Ezelden saña kim didi gönül 'aşḳa bünyād it
- 3 Firāḳ u hicr-i dildür bir yaña bir yaña il ṭa' nı
Gönül bu müsteḥaḳḳuñdur hemān bir vaż' a bīdād it
- 4 Muḳārin olma her bir nā-şināsı dōst ḳıyās itme
Cülūsuñ şöḫbetüñ olursa bārī merdüm-i zād it
- 5 Senüñ cevruñ helāk itdi behey zālīm-i sengīn-dil
Terahḫum eyle bir ḥasret-keşüñ meclisde bir yād it
- 6 Şarāb-ı köhne-sālinden pür it cāmını ey sākī
Dimişler def' -i ḡamdur bārī ḡam-keş gönülümü şād it
- 7 Helāküm çün muḳarrerdür Suṭūrī cevri ḥübāndan
Şehīdüm ḳabrümi birkaç ṭaşile bārī ābād it

³⁶ Şiir sayfa sağ kenarındadır.

VE LEHU

86

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dest-i ğayretle ezelden dutmuşuz dāmān-ı dōst
Olmışuz gerden-ḥamīde bende-i fermān-ı dōst
- 2 'Aql u idrāk bilmeyüz vādī-i ğam mecnūnıyuz
Küllī yağmāya virüb olduḡ bugün tālān-ı dōst
- 3 Nār-ı 'aşkuñ eylemiş tebdīl-i ḥāl öz ḥālimüz
Şām u şubḥ āteş içinde olmuşuz biryān-ı dōst
- 4 Çıkmadan cān cismden terk-i temāşā itmeyüz
Cān u dilden çünki olduḡ ḥüsnine ḥayrān-ı dōst
- 5 Ten içinde beslerüz cān-ı 'azīzi biz muḡīm
Ey Suṭūrī anı bir gün eylerüz ḡurbān-ı dōst

VE LEHU

87

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Müştāk-ı dīdār olmuşum çağırurum dōst dōst
Mest idüm bīdār olmuşum çağırurum dōst dōst
- 2 Bülbül gibi efgān olub şeb-tā-seḥer giryān olub
Mişl-i kebāb biryān olub çağırurum dōst dōst
- 3 Dōstuñ ḥayāli bendedür bilmem maḡāmı ḡandadur
Tā ki bu cānum tendedür çağırurum dōst dōst
- 4 Feyzün baña ızhār iden maḥmūr idüm bīdār iden
'Aşḡı baña ol yār iden çağırurum dōst dōst

- 5 Suṭūrī olmış bî-ķarār vuşlat içün dildār arar
Gizlü degüldür âşikâr çağırurum dōst dōst

VE LEHU

88

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Lâyık-ı ' aşķ olmadı kim isteyen ol cāna dōst
Bil ki maķbūl-i Ḥudā dā'im diler cānāna dōst
- 2 Ğıll u ğışdan şāfī kıldum şükr kim dil ḥāne' i
Ķılmışum ḥāzır müḥeyyā vādī-i mihmān-ı dōst
- 3 Zerre-i ḥubb-ı cemālūñ pertevi düşse dile
Eylemez tedbīr müfīd taġyire hiç iḥsān-ı dōst
- 4 Sāķī-i bezm-i elestden cām-ı vahdet nūş iden
Tā-be-ḥaşr mālīk olmaz ' aķlına mestān-ı dōst
- 5 Āteş-i ' aşķuñ semender-veş olub cāna ğıdā
Āteşinden eylemez pervā olan pervāne dōst
- 6 Bir cemāle ' aşıkum ızhāri inkāri belā
Verd-i ṭab' um şevķile üşķüfte vü ḥandān-ı dōst
- 7 Gülşen-i ḥüsnūñ Suṭūrī devr ider bülbül-mişāl
Şad-hezārān naġmeler bā' iş olan eġġān-ı dōst

VE LEHU

89

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ķaşd-ı cān itmekdedür ol ḥançer-i müjġān-ı dōst
Cāna minnetler gelür cisme gelen peykān-ı dōst

- 15a
- 2 Bir kere nūş itmişüm cām-ı muşaffā la‘ lini
İtme isti‘ cāb olursam tā ebed mestān-ı dōst
- 3 Bir zamān ol mehveş ile hālimüz pek hōşidi
Çıkdı elden ğayrı olmaz öyle bir devrān-ı dōst
- 4 Aḡter-i baḡtum müsā‘ id üzre toĝsa bir gice
Āh o zevke var mı iḡbāl olmaĝa mihmān-ı dōst
- 5 Dest-i ḡasretten çekilmiş lāle tek sīnemde dāĝ
Dil kebābı baĝrı maḡrūḡ olmuşum biryān-ı dōst
- 6 Pend te ‘şir eylemez mecnūn-ı ‘ aşka naşıḡā
Pāy-bend-i kākül olmuş dil ezel ḡayrān-ı dōst
- 7 Cūybār olmuş Suṡūrī eşk-i ḡūnuñ dīdeden
Ġālibā ḡandān añmazmış olan giryān-ı dōst

VE LEHU

90

mef‘ūlü fā‘ilātün mef‘ūlü fā‘ilātün

- 1 Gel ‘ aşḡ baña mihmān ol dil ḡāne‘i ābād it
Tārīk-i şeb-i ğamdan benden beni āzād it
- 2 Bildüm bu fenā ḡālūñ tıydum ḡamu aḡvālūñ
Gey ḡırḡa ile şālūñ dervīşlige bünyād it
- 3 Ġāfil yürüme ey cān tā çend olasın tuĝyān
Cürmūñ añuban her ān ḡūn eşkini bīdād it
- 4 Baḡ kevkeblere māha ḡullıḡ iden ol şāha
Yalvar ulu Allāh’a ḡiceleri feryād it
- 5 Baḡma ruḡ-ı ḡūbāna āfet virici cāna
‘ Arz it ḡālī Sübhān’a ‘ işyānı aña yad it

- 6 Her gicede ol k̄ā'im gündüzler olub şā'im
Bu hālile sen dā'im öz nefsüni irşād it
- 7 Sen ara Suṭūrī bul nefsüñde kuşūrı bul
‘Aşķile huzūrı bul hevāsını mu‘tād it

91

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

- 1 Gönül kendüñe lāyık bir münāsib yāri tutduñ tut
Anuñ tā ḥaşre dek terkini virme bārī dutduñ dut
- 2 Merāmuñ añladum sende hevā-yı ‘aşķ var bülbül
Bize küllhan gerekdür sen de ol gül-zārı tutduñ dut
- 3 Kıyās itdüñ mi ‘aşķa beñzedür var āteş-i sūzān
Eger ṭālib-i ‘aşķ olduñsa var ol nār-ı tutduñ dut
- 4 Şaçuñ zencirine bend eyledüñ bu dil-i güm-rāhı
Ezel müşgile ‘anber dirken ol mārı tutduñ dut
- 5 Fenā mülküñ atub cümle kamudan el yuduñ çunki
Suṭūrī ğayrıdan fāriğ gelüb bir varı tutduñ dut

92

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Sensin ey Ḥallāk-ı ‘ālem yoķ iden ‘avn ü ğıyāş
Oldı senden cümle ervāḥ yoķ iken hep inbi‘āş
- 2 Cism ü laḥm u dem ü ‘azm u cümlenüñ ḥallākısın
Kimin eyledüñ müzekker kimini kılduñ ināş
- 3 Cümle cisme cān virüb māderlerin kılduñ sebab
Mevti ḥayyı sen yaratduñ sensin ancaķ Müstegāş

- 4 Hāyy u Qayyūm-ı ebedsin Vāhid ü Ferd ü Şamed
‘Aql u haşş u fikr ırılmaz zāt-ı pākūñ inhidās
- 5 Biñ bir ismūñ vardurur cümlesi lāyık şānuña
Zātuñuñ vāhiddür olmaz saña işneyn şülās
- 6 Hep baña hā’ıl olan bu varlıgumdan bilmişüm
Yine sensin varlıgum haqq eyleyen ey el-ğiyās
- 7 Ey Suṭūrī gözle miqdāruñ bu bahşe urma lāf
Lāyık olmaz sen gibi ednāya kılmak ibtiḥās

93

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

15b

- 1 Ey gönül her bī-vefādan sen vefā ummak ‘abeş
Fānī olan dehr-i dūndan sen şafā ummak ‘abeş
- 2 Görmemiş meclis-i ‘irfān bilmemiş rāz-ı nihān
Perdesiz gezmiş yürümişden ḥayā ummak ‘abeş
- 3 Sāde-levḥüm dir lisānı ḥāṭır-ı bed-nefsile
Öyle da’vā-yı dūrūğla sen rehā ummak ‘abeş
- 4 Dem uran ‘aşk-ı Ḥudā’dan maḥv-ı cism itmek gerek
Ol ki cāndan geçmedi Ḥaqq’dan liḳā ummak ‘abeş
- 5 Zāt olmaz nādana ümmīd ızhār itme kim
Ḥāl-i zāruñ açma anlardan ‘atā ummak ‘abeş
- 6 Cān u dilden emr-i Ḥaqq’a kıl Suṭūrī iktidā
Yoksa āh u vāhile Ḥaqq’dan recā ummak ‘abeş

94

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hüsni ruhsāruñ ider hürşīdi raḥşānile baḥş
Dīm gül-zāruñ ider çün verd-i ḥandānile baḥş
- 2 Nice tāt at eylesin hicründe Ya' kūb-ı dilüm
Cism-i pākündür kılan Yūsuf-ı Ken'ān'ile baḥş
- 3 Eylemiş tārīkī şebde ḥāne-i dil rüşenā
Kim ḥayāli maṭla' uñ şol māh-ı tābānile baḥş
- 4 Şol cemālün mu' cizinden baḡladum zünnār-ı aşk
Bu şıfatda eylerüm ben şeyḫ-i Şan'ān'ile baḥş
- 5 'Aşk bāzārında kimse urmasın lāf-ı güzāf
Ey Suṭūrī sen gibi dōst uḡrına cānile baḥş

95

11'li Hece Vezni

Ḳābe ḳavseyn ḳaşuñ rāh-ı hidāyet
Temāmet vaşluñdur 'uşşāḳa mi' rāc
Münevver cismünün Ka' be-i 'ulyā
Lebüñ Zemzem sa' yün ṭavāf-ı ḥüccāc

Tār-ı kākülündür miskile 'anber
Şüküfe cemālün ruḫuñ ḡonca-i ter
Yedi iḳlīm çār ḡuşeden ser-be-ser
Sultānı ḥāllerün istiyor ḥarāc

Hürşīd 'izāruñ zühre cebinün
Sīb ü zenaḥdānuñ zülf-i pür-çinün
Bu ḡam-keş Suṭūrī bende ḥazınün
Luṭfa 'ināyetün bir bende muḫtāc

Serv-i bālā ḳadūñ lāle-ruḥsāruñ
 Şīrīñ zebānuñ ṭūtī güftāruñ
 Mecrūḥ-ı ḥadengūñ ‘aşḳ bīmāruñ
 La‘ l-i şeker-bāruñ her zaḥma ‘ ilāc

96

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Z̤ulmet-i şebden açıldı ḥamdülillāḥ bāb-ı şubḥ
 Yine fer şaldı cihāna nūr-ı enver tāb-ı şubḥ
- 2 Nīm-şeb bīdār olan buldı ḥayāt-ı cān u dil
 Cān meşāmına irer bād-ı nesīm vehhāb-ı şubḥ
- 3 Ğaflet uyḳusun ḳılub terk ol şabāḥa muntazır
 Dīde-i cāndan gidermiş perde-i ḥicāb-ı şubḥ
- 4 Buldılar maḳşūdların anlar ki olmuş vāşılīñ
 Bülbüli maḥrūm idendür nevm-i ḥasret ḥ‘āb-ı şubḥ
- 5 Feth̄ olub bāb-ı semāvāt rızḳ olur taḳsīm o dem
 Aldılar ni‘ meti evvel zümre-i erbāb-ı şubḥ
- 16a 6 Şubḥ-ı şādıḳ çağıdur maḳbūl evḳāt-ı du‘ā
 Vaḳt-i fırsatdur Sutūrī olmağa şādāb-ı şubḥ
- 7 Nār-ı dūzaḥ sönmek istersin Sutūrī şübhesiz
 Ḥasretile dīdeden rīzān olan seyl-āb-ı şubḥ

97

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Görmeyen Mecnūn’ı gel bir kerre ben rüsvāya baḥ
 Añla ‘aşḳuñ noldıḡuñ eyle heves sevdāya baḥ

- 2 Dilde ğamlar varise def' ine gel bir çāre it
Cām-ı faġfūrı pūr eyle bāde-i şahbāya baġ
- 3 Sen selāmet ister iseñ itme hūbāna nazar
‘Andelībūñ güle karşı çekdiği ğavġāya baġ
- 4 Hāl-i zārum dilrübā añlar yine bilmezlenür
Günde yüz biñ kez baña cevriye istiġnāya baġ
- 5 Çāk idüb bu sīnemi seyr eyle ‘aşkuñdan beni
Cūşa gelmiş her tarafından mevc uran deryāya baġ
- 6 ‘Aqlımı benden alub mecnūn u şeydā eyleyen
Zīr-i fesden baş viren şol ‘anber-i sārāya baġ
- 7 Ey Suṭūrī her ne dem ṭıtsa senūñ mecnūnlıġuñ
Gel Fırāt’a kıl nazar yā bir ruġ-ı hūbāna baġ

98

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Hāyy u Qayyūm u ebedsin bī-vücūd
Cümle eşyā olmada şānuñ şühūd
- 2 ‘Aşk-ı pākūñle buyur emrūñ bize
Udhilū bi’l-‘aşk cennāti’l-hulūd
- 3 Mürġ-ı dilde oldı tesbīh-i lisān
Leyse ğayri ente rabbī yā Vedūd
- 4 Cümleden efdal şalāt-ı penç-gāh
Kıl ki oldur muṭlaq ĩmāna ‘amūd
- 5 Ser-fürū itmek Suṭūrī bil ḫaṭā
Lāyık ancaq zāt-ı pākındür sücūd

99

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Bu 'älemleri yokdan var idüb sen eyledüñ icād
Ki sensin hâkim-i muṭlaḳ ki sensin ma' delet-mu' tād
- 2 Ḳamu şâh u gedâlar emr ü fermânuñda kemterdür
Birinüñ ḥaddi yokdur emrüne olmayalar münḳād
- 3 Sen ol Ḳahhâr-ı a' zamsın virüb ḥükmünde istiḥkâm
Semâ' vü arz u ' arş u kürsî sensin eyleyen bünyād
- 4 Niğâh-ı luṭf-ı in' âmuñ ḳamu eşyâya fer virmiş
Buña münkir degül kes hiç eger fâsıḳ eger zühhâd
- 5 Kimi ' aşḳuñla Manşûr eyledüñ dâruñla zevḳ eyler
Kimine ḳuvvet-i ḳudsî virüb sen eyledüñ irşād
- 6 Kimin güm-râh idüb ḥâşâ semâvātuña tîr atdı
Hem İbrâhîm Ḥalîl' i nâr-ı Nemrûd içre ḳıldıñ şād
- 7 Bütün zî-rûḫ ebnâdan ḥabîbüñ ḥâşü'l-ḥâşdur
Şalâtile selâmum rûḫ-ı pâkine mübârek-bād
- 8 Bu fânî dehri ḥoş âbâdî ḳıldıñ seyr-i maḥlûḳa
Ḳamunuñ meskenüñ kendilere şan eyledüñ Bağdād
- 9 Siyeh-rüyum ḥuzûruñda kelâma bende ḳudret yok
İlâhî luṭf u iḥsândan Suṭûrî bendeñ it âzād

100

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Baña müstevlî olmuş ol ğam-ı bî-tâbdan feryād
Bu kâr-ı ıztırâbdan dîde-i bî-ḥ'âbdan feryād
- 16b 2 Irağ ol ḳurb-ı mehveşden gönül pendüm ḳabûl itmez
Ya şimdi ḳavs-i ebrûdan gelen mızrâbdan feryād

- 3 Düşüb kılka tavâf-ı Ka' be-i küyuña 'azm itdüm
Kesüb rāhum olub sedd leşker-i Vehhāb'dan feryād
- 4 Bulundum ğaflet içre dil virüb bî-raħm bir şūħa
Gönül mülküñ yıķub 'aşķ āh-ı āteş-tābdan feryād
- 5 Vücūdum zevraķın ğarķ eyledüm tūfān-ı eşķümle
Demādem imtinānından aķan seyl-ābdan feryād
- 6 Şikeste-ħātırum iķbāl-i şüm hem naħs-i kevkelden
Müyesser olmadı fetħi açılmaz bābdan feryād
- 7 Tevekkül ol Suṭūrī her umūr taķdıre merhūndur
Teşekkīler ķamu bīhūde şeyħ ü şābdan feryād

101

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 La' l-i nābuñ şerbeti şehd-i mükerrerden lezīz
Ṭūti-veş şīrīn kelāmuñ dilde sükkerden lezīz
- 2 ' Ālemüñ zevķın temāşāsın müşāhid eyledüm
Hīç bir zevķ bulmadum ki vaşl-ı duħterden lezīz
- 3 Her ne vādī gezdüm ise bu meserret-ğāħda
Yoķ hevāsı bir maķāmuñ kūy-ı dilberden lezīz
- 4 ' Aşķ rencinden mizācım hīç ifāķat bulmadı
Ṭīb şerbet bulmadum telħ āb-ı sāğardan lezīz
- 5 ' Aşķa bağlandı gönül virmiş inābet ' aşķ baña
Nükte-dāna ķıldı irşād pīr-perverden lezīz

- 6 Cān meşāmına Suṭūrī b̄y-ı tevḥīd lezzeti
Şöyle mest itmiş ki geldi verd-i aḥmerden lezziz̄

102

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Yārden vuşlat peyāmuñ itdi dil ikrār aḥz
Ḥaşre dek ol ' ahdine itmez daḥi inkār aḥz
- 2 Tīre-ḥātır olma teng evḳāta şabr it ey gönül
Niçe hicrān şeblerinden buldılar enhār aḥz
- 3 Bāğ-ı ' ālem ser-te-ser ḳalsın temāşā yer-be-yer
Destres olmuş degül kes hiç gül-i bī-ḥār aḥz
- 4 İrmek isterseñ eger ḳadr ü şerāfet menzile
Zerreden aḥḳarca bil kendin bula envār aḥz
- 5 Ḳālden geç ey Suṭūrī sa' y idüb bir ḥāle ir
Bī-maḥāl da' vā ile kimdür olan didār aḥz

103

müfte' ilün fā' ilün müfte' ilün fā' ilün

- 1 Ādeme bu fānīde ni' met-i cāndur lezziz̄
Olsa gönülde ḥuzūr sırr-ı nihāndur lezziz̄
- 2 ' Āḳıl olan bir beşer bildi nedür ḥayr u şer
Zerreye bir ḳıl nazar ḥüb cevlandıur lezziz̄
- 3 ' Aşḳile ḡam def' olur bunda saña nef' olur
Çünkü ḥicāb ref' olur ' ayn-ı ' ayāndur lezziz̄
- 4 Vir bu kelāma ḡuşı buña irmez her ḳişi
Mürğ-ı dilüñ cünbüşi pür-ṭayerāndur lezziz̄
- 5 Dilde ki ' aşḳ-ı ḥüdā rūḥa olur ol ḡidā
Ḡuşa irer bir nidā cāna o cāndur lezziz̄

- 6 ‘Aşk-ı Hudâ ey hümâm dilde kıomaz toz ğamâm
Vaĥdet künc-i maķâm ‘ârife kândur lezîz
- 7 Kıldı Suţürî ĥayâl ‘aşksız olan bî-maĥâl
Oldı müştâķ-ı cemâl göñline ândur lezîz

104

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

17a

- 1 Fıkr-i didârile ey dil şimdi efkâruñ mı var
Bî-raĥm putlar elinden yoksa kim zâruñ mı var
- 2 Āh u nâle çekmeden bir laĥza ĥâlî olmaduñ
Ey göñül dünyâ gibi bir bî-vefâ yârüñ mi var
- 3 Çârsü-yı ‘aşķ içinde câını mezât eyleyüb
Dest-dâmen olmada yârile bâzâruñ mı var
- 4 Kıanda olsam râĥatum yokdur elüñden ey göñül
Başuma derd ü belâdan ğayrı bir kâruñ mı var
- 5 Ĥâlî olmaz gözlerüñ nemden Suţürî her zamân
Fırķatüñ bâ‘işliĝe ğurbetde dildâruñ mı var

105

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bir perî-ruĥsârı gördüm cism-i pâki ser-be-ser
Gül gibi nâzik bedendür daĥı gülden de beter
- 2 Şâĥ-ı Tûbâ kıaddidür dürlü ‘âlâmet anda var
Hep şükûfe sîb ü lîmün ĝâĥî şeftâlû biter
- 3 Şerĥ olunmaz vaşfa gelmez naķline ‘âciz lisân
Çeşm-i ‘âlem görmemiş ancılayın maĥbûb-ı ter

- 4 Gerçi şüretde beşerdür lîk sîmâda melek
Nuṭṭa gelse mürde'î ihyâ ider ol bî-ḥaṭar
- 5 İşbu fânî dehr içinde dilrübâlar çokdurur
'Avn-i Ḥaḫ' dan ey Suṭûrî cümlesinden mu' teber

106

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Ziyâ vü fer viren şeb-târîke ol meh-liḳâdandur
Cebînüñ nûrî şun' -î ḳudret-i Ḳâdir Ḥudâ' dandur
- 2 Nice şeydâ-yı dil şeb-tâ-seḫer arturmasın şevḳın
Şüküfte olmada verd-i ruḫuñ naḫl-i vefâdandur
- 3 Ḳıyâs itme ki şimdi ḫüsnüñe ben mübtelâ oldum
Dile cezb eyleyen ḫubbuñ baña ḳâlû belâdandur
- 4 Giribânum şikâf itdüm oḳun redd itme sînemden
Ḥadengüñ câna batduḳca baña 'ayn-ı şafâdandur
- 5 Ṭabîbâ ḫaste-i 'aşḳa devâñuñ şerbetin virme
Marîz-i 'aşḳuñ 'ilâcî zülâl-i dilrübâdandur
- 6 Suṭûrî mevc-i 'aşḳuñ cüş idüb baḫr-i 'amîḫ oldı
Anuñ âb u hevâsı çün cenâb-ı kibriyâdandur

107

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

- 1 Ḳâmetüñ bir naḫl-i ḳudret nev-şüküfe gül-'izâr
Dil hevâ-yı 'aşḳa düşmiş ḳılmada âhile zâr
- 2 Düşicek ḫubbuñ dile mecnûn oldum şübhesiz
Bilmezem nidecegüm 'aḳl u fikrüm târmâr

- 3 Kimse bilmez hālümü çün her gören hayfâ oğur
İtmişüm nāmūs u nengi bende yoğdur ihtiyār
- 4 Teşne³-i dil-hasteyüm raħm eyle la⁶ lüñden zülāl
Hicr âteşi küllī cismüm şöyle itmiş sâde nār
- 5 Vuşlatuñ sevdāsı şādī hicretüñ ğam getirür
Ey Suṭūrī çarğ-ı ğaddār çünki dönmez ber-çarār

108

fā⁶ilātün fā⁶ilātün fā⁶ilātün fā⁶ilün

- 1 ⁶ Āşıka vuşlat firāğından beter zillet mi var
Sāye-i luṭfin bedel insāna hiç devlet mi var
- 2 Pāyine yüz sürmege dergāhuña başdum қadem
⁶ Āşık-ı bī-çāreye üftādeden nevbet mi var
- 17b 3 Derdümüñ ⁶ ilācına baқmaz çeker zaħmet taḃīb
Zaħm-ı ⁶ aşka biñ devā kılsun aña şıḫḫat mi var
- 4 Gūş-ı cāna bir şadā-yı hāy u hūy irdi bugün
Şāh-ı ⁶ aşkuñ қapusında dögilür nevbet mi var
- 5 Nāzenīnüm hep cihānı ser-te-ser devr eylesin
Ḥüsn-i ḫulқuñ gibi dildārum ⁶ aceb āfet mi var
- 6 ⁶ Aşkile ⁶ uşşāka hiç āsūde-ḫāl olmaқ muḫāl
Ey Suṭūrī āteş içre ādeme rāḫat mı var

109

fā⁶ilātün fā⁶ilātün fā⁶ilātün fā⁶ilün

- 1 Қadd-i ar⁶ ar güyiyā serv-i revān olmış gelür
Mürde cisme şanki tāze rūḫ-ı cān olmış gelür

- 2 Nīm kec-rev kellepūşı ŧehlevendāne edā
   Aşkuñ katline dāmen der-miyān olmiş gelür
- 3 Bezm ālātuñ kurub bir kaç kadeḫ devr eylemiş
 Germ-i meyden reng-i rüyı ergavān olmiş gelür
- 4 Her  arafdan ŧem  -i ruḫsārına pervāne-şıfat
 Gördüm ol üftādeler ŧan per-feşān olmiş gelür
- 5 Ḥamdülillāh kim Suṭūrī kalmadı bu dilde ğam
  arf-ı küyından rakīb-i zār fiġān olmiş gelün

110

mef ulü mef ilün fa ulün

Yā Rabb be-cemāl-i nūr-ı Aḫmed
 Hem sırr-ı kemāl-i nihān mücerred
 Kıl  aşkumı baña  izz ü sermed
 Tā ḫāne-i dilde ol mü ebbed
 Nesīm-i mu atṭar ŧayalar

Ey ŧāḫib-i ŧān u  izz ü rif at
 Mihmān-ı  aziz-i cān-ı vaḫdet
 Bir laḫza bu ḫāle olsa fırşat
 Mañşūr-ı dilüm o dāra minnet
 Cān kaydımı çekmez aşınālar

Ey pādişeh-i cenāb-ı ulyā
 Gönlümde ki ḫubbuñ oldu peydā
 Mest-i mey-i vaḫdetüm ser-ā-pā
  aynumda degül şafā-yı dünyā
 Tā ḫaşre gider bu ḫüb hevālar

Zārī dil ü ḫasretüm  ayāndur
  aşkuñ ki ḫayāt-ı rūḫ u cāndur
 ŧem  -i ŧeb-i fırkatüm uyandur
 Teşne dilümi zülāle kandur
 Reşk eyleye ŧāh u hem gedālar

Ol faḥr-i cihān u şāh-ı levlā
 Teklīfe nüzūl-i peyk-i bālā
 Peyām-ı meserret-i şeb İsrā
 Hem ‘ arz-ı cemāl olub tecellā
 Faşl oldu tamām bu mācerālar

Sen püşt ü penāhum ol keremkār
 Hāl-i dilüm çünki saña ızhār
 Nemrūd olduñ Ḥalīl’e gül-zār
 Lāyıķ mı Suṭūrī ola pür-zār
 Eflāke ire ḥazīn şadālar

111

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 18a
- 1 Sāķī-i ‘ aşķ gönlüme ḥōş bāde ḥamrā ṭoldurur
 Gāhī telḥ gāhī şīrīn geh muşaffā ṭoldurur
 - 2 Şol gönül kim ḥüznile evķātı olmışdur güzār
 Nūr-ı ‘ aşķ virāne gönli bī-muḥābā ṭoldurur
 - 3 ‘ Aşķ-ı Ḥaķ’dur her umūrın kārın itmişdür kütāh
 Nevbetile ‘ ārifüñ ḳalbine ma‘ nā ṭoldurur
 - 4 Yār-ı ğārım yok dimez vaḥdetde ārām eyleyen
 Pür-şafā vü zevķ-ı dīdār ḳalbe tenhā ṭoldurur
 - 5 Dōst diyüb dōst isteyüb dōstuñ adın tekrār iden
 Ğayrı dilden maḥv olub ism-i müsemmā ṭoldurur
 - 6 Nüş iden ḥamr-ı ezelden şüretā mestānedür
 Güyā bir şerbetdür anı ḳalbe Mevlā ṭoldurur
 - 7 ‘ Aşķ meyinden nüş iden dil ma‘ nīde āĝāh olur
 Feyz-i Ḥaķ’dan ey Suṭūrī ḳalbe deryā ṭoldurur

112

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kurb-ı şüh olmak ne mümkün gamzeler mestānedür
Diñlemez pend ü naşīhat bir 'aceb dīvānedür
- 2 Neylesün bād-ı şabānuñ zevķini imdi bu dil
Şem' -i ruhsārile devrān itmeye pervānedür
- 3 Şāh-nişīn-i dehrde eglenmemüz 'ayn-ı haṭā
Dil harābāt-ı elestdür lāyıkı mey-ḥānedür
- 4 Ne vefā resmin umarsın ol büt-i ğaddārdan
Ceşm-i cellāda nazar kıl kaşdı anuñ cānadur
- 5 Yāri mihmān itmege baş eyledüm ferş sīnemi
Bir sā' at ārām idinmez dir bu mülk vīrānedür
- 6 Her ne deñlü cevri iderseñ hiç teḥāşī eylemez
Ḥazz ider cān virmeye dir cān ezel cānānadur
- 7 İçmişüm vaḥdet şarābın mest-i medhūşum muķīm
Ey Suṭūrī imtinān-ı sākī-i ra' nā nedür

113

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kākülün semmūr-veş taraf-ı 'araķ-çīnden çıkar
'Aşık-ı şūrīdeler Şan' ān gibi dīnden çıkar
- 2 Zāhidün göz yaşına aldanma zinhār hep riyā
Sihr efsün taḥtasın yoķlasa ḥūr cīnden çıkar
- 3 Dilberile der-kenār olmağa kim vaķt bulmadum
Buldıgum demde o ḥırs aġyār şan inden çıkar

- 4 Ben ḥarīdārum kıyās itme o müşğīn gīsūya
Şad-hezārān müşterīsī tācir-i Çīn'den çıkar
- 5 Āb-ı ḥayvāndur şafā-baḥş-ı zülāl-i Kevşer'ün
Dem Mesīḥ'ün mürdeler işitseler sinden çıkar
- 6 Hāme-i mu' ciz Suṭūrī ḥōş ' aceb cevlan ider
Esb-i ṭab' un aldı meydānı yine zīnden çıkar

114

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Dilberā ḥüsnün senün mäh-ı münevver kendidür
Şu' le-tāb itmiş cihānı şems-i enver kendidür
Ḥaşre dek lezzet bulur la' l-i lebün nüş eyleyen
Ḥavz-ı firdevsden ayırmış āb-ı Kevşer kendidür

Gülşen-i me'vā gibi dāyim şüküfe güllerin
Nuṭka gelse ṭūṭi-i dem-beste eyler dillerin
Ṭarf-ı ruḥsārında baş virmiş müy-ı kāküllerin
Cā-be-cā seyr eyledüm müşğile ' anber kendidür

18b

Ey melek müştāk-ı dīdāruñ senün şems-i kamer
Hep cihānuñ ser-firāzından bugün sen mu' teber
Yedi iklīm çār gūşe ḥükminde fermān ser-te-ser
Taḥt-ı ḥüsnün zīnet ü şāhı muḳarrer kendidür

Gelmemişdür nesl-i ādemden senün tek mäh-rū
Tā melā' ikler cemālün seyrin eyler ārzū
Bu Suṭūrī dā için Loḳmān'a itmeme ser-fürū
Dert viren dermān iden ol tāze dilber kendidür

115

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

La' l-i nābuñ şerbet- cāmı şafā vādīsidür
 Çin-i ' anber kākülün misk-i Hıta vādīsidür
 Gül ' izāruñ hāl ü haṭṭuñ buse-gāh-ı ğabğabuñ
 ' Aşık-ı dil-ḥasteye ' ayn-ı şifā vādīsidür

Ey şeh-i ḥüsn-i melāḥat ḥūbların ser-defteri
 Nesl-i ādemsin başiretde melek-simā perī
 Şems-i ruḥsār üzre çeşmüñdür hidāyet aḥteri
 Lāciverdī ḳubbede mäh-liḳā vādīsidür

' Araḳçin reftār idince ḳāmet-i dil-cū ile
 Şad-hezār üftādesin bend eylemiş bir mū ile
 Nīm-nigāh itdi o meh-veş ğūşe-i ebrū ile
 Añladum ki ol periden merḥabā vādīsidür

Āsitānuñ Ka' be-i ' uşşāḳ olmuş ey şanem
 Ḳadd-i bālā zūlf-i ra' nā ḳavs-i ebrū ğonçe-fem
 Bu Suṭürī dergehüñde bir kemīne kemterem
 İşigün dārü'l-emāndur mübtelā vādīsidür

116

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Şūḥiyā ḳadd-i bülendün servi dāl olmuş yine
 Leblerün ḳandi ' aceb Kevşer zülāl olmuş yine
 Ḥaḳ te' ālā dest-i ḳudretle münakḳaş eylemiş
 Ṭālī' ün bedr-i münir ḥurşid-cemāl olmuş yine

Gelmemişdür sen gibi dilber cihāna bir zamān
 ' Aḳıbet fikr ü ḥayālünden helāk olur bu cān
 Gerden üzre zeyn olan kāküllerin gördüm ' ayān
 Lāl-i ḥüsnün bekçisidür gence mār olmuş yine

Yā ilāhī bir nazar kı l bu dil-i sūzānuma
 Biñ bir ismüñ hürmetiyçün vāşıl it cānānuma
 Şermile cesāret idüb baqdum ol sultānuma
 Ruħları yāķūt aħmer çevre hāl olmuş yine

‘ Ārīzuñ levhinde gördüm haṭṭ [...] Zü’l-celāl
 Ol hilāl ebrūlarile şol müdevver haṭṭ u hāl
 Ey Suṭūrī gelmemişdür böyle zībā bir cemāl
 Hūblığı kıyās olunmaz başka hāl olmuş yine

117

mef^uülü mefāⁱlū mefāⁱlū fa^ulūn

Ey ‘āşık-ı bī-çāre hāl-i ‘aşka giriftār
 Bu hālile nice olasın ṭālib-i dīdār
 ‘Aşka dem uran maħv-ı vüçüd itse gerekdür
 Dōstuñile o dem eyleyegör germ ile bāzār

‘Aşq noķtası bir cāna düşe ğayrı’ı bilmez
 Hep ‘aşkuñ ider cümleden ol vāķıf-ı esrār
 ‘Aşq baħşıyle ger kimse dise haṭṭile hālī
 Sa‘y ile ne var haṭṭile hāl aña haberdār

Ger olmasa bir kimsede ‘aşk sīreti ḥardur
 Lāyık ola mı görmek aña aħsen-i dīdār
 Pinhān olan esrārını hıfz eyle Suṭūrī
 Nādāna şaķın ‘aşkı beyān eyleme zinhār

19a

ḤARFÜ’R-RĀ’

118

mefāⁱlūn mefāⁱlūn mefāⁱlūn mefāⁱlūn

- 1 Dilā āzāde abdāl kaydlı sultān olmadan yegdür
 Ferāğat ğüşesi bu dehre cevlān olmadan yegdür

- 2 Ḳanā' at eyleyüb bī-imtinānsız şūrbe-i bulğur
Kibāruñ sofrasından ħōr-ı iḥsān olmadan yegdür
- 3 Fenā encāmını dehrüñ bilüb ğam ğuşşalar çekmek
Cihānda lā 'ubālī şād u ħandān olmadan yegdür
- 4 Ḥazer kıl ey gönül mehr-rūlaruñ kurbından āteşdür
Mücerred terk ü tecrīd nār-ı sūzān olmadan yegdür
- 5 Teşekkī itdigüm 'aşruñ Suṭūrī çarḫ-ı devrinden
Zamāne cehli şimdi ehl-i 'irfān olmadan yegdür

119³⁷

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Pür-ğazab geldi o şūḫ kaşdı 'aceb cāna mıdur
Yoḫsa bu ḫāle sebep sāğar-ı peymāne midür
- 2 Şem' -i ruḫsāruña devr itmede üftādelerin
Şem' üñe bunca devr itmeye pervāne midür
- 3 Dağılub her müyü ruḫsāra perişānlık ider
Yine taḫrīk-i şabādan mı sebep şāne midür
- 4 Muḫtelif ḫükm olunur bülbülün bu cūşīşine
Şāzlık mı yāḫu gül cevriye dil nāle midür
- 5 Riş sefid oldı Suṭūrī bu hevālar niçe bir
Bu kelāmı diyen aḫmaḫ mı ya dīvāne midür

³⁷ Şiir sayfa sol kenarındadır.

120

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Toğunmuş hâtır-ı ' uşşâka şüh mestâne degmişdür
Bilinmez kaçdı noldığını ol dīvâne degmişdür
- 2 Neden bî-şu' le olmuş şem' -i ser-efrüz bu meclisde
Başında devr iderken mest per-i pervâne degmişdür
- 3 Baña ey nāzeninüm çok da gel sen şöfuluk şatma
Niçe biñ dest-i nādānlar o ter-dāmāna degmişdür
- 4 Kızarmış ruhlarıñ hep buse-kârlıqdan levn virmiş
Yağın itdüm ki bāğ-ı hüsnüñe biğāne degmişdür
- 5 Perişān kākülün zir-i fesinde hoş nihān itmiş
Meger cem' iyyetine var ise ol şāne degmişdür
- 6 Suṭūrī kalmadı sīnemde bir oğ degmemiş sağ yir
Güzār itdi hadengün cismden tā cāna degmişdür

VE LEHU

121

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Arızuñda dāne dāne hāl-i Hindūlar mıdur
Cāna kaçd eyler düzülmiş yoksa cādūlar mıdur
- 2 Şüreti levhinde cānum kaçdına tuğrā-miṣāl
Şāh-ı ' aşğdan gelme fermān yoksa ebrūlar mıdur
- 3 Baş çatub birbirine hıfzında genc-i hüsnüñüñ
Ol iki ejder mi bilmem müşg-i gişūlar mıdur
- 4 Nev-zuhūr itmiş ' izāruñ üzre kudret mu' cizi
Misk midür ' anber midür yā sünbülī mūlar mıdur

- 5 Hoḫḫa femdedür dehânın muhtelif söz açdılar
Dür midür incü şadef mi yâḥû lü'lüler midür
- 6 Sen mi bulduñ ḥubb-ı mehveşlerde bunca miḥneti
Ey Suṭürî yoksa 'aşḫ ehli belâ-cûlar mıdur

VE LEHU

122

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ḳadd-i şimşâduñ 'aceb 'ar' ar mıdur Ṭübâ mıdur
Eyleyen şeydâ beni bir ruḥları zîbâ mıdur
- 2 Câm-ı 'aşḫuñ nûş idelden yavı kıldum ben beni
Eyle mestem bilmezem dünyâ mıdur 'uḫbâ mıdur
- 3 Cennet-i ruḥsârûña müştâḫ olub şâh u gedâ
Allâh Allâh bu temâşâ ḥikmet-i Mevlâ mıdur
- 4 Kim görürse baş u cânın terkini virmek diler
Böyle germiyyetle bâzâr özge bir sevdâ mıdur
- 5 Ey şabâ taḥrîkin irdi câna bir zevḫ u neşâṭ
Kûy-ı dilberden mi geldüñ meskenüñ me'vâ mıdur
- 6 Ey Suṭürî her kelâmuñ mürdeye cân baḫş ider
Feyz-i Sübhâni ilâhî yâ dem-i 'İsâ mıdur

VE LEHU

123

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

19b

- 1 Temâşâ-yı cemâlün ḥâlâ çeşm-i terde ḫalmışdur
Ta' alluḫdan ḥayâlüm ḫâmet-i dilberde ḫalmışdur

- 2 Firāk u hicr ü vuşlat bir de ʿa n-ı nā-sezā aġyār
Dil-i bī-çāre görseñ ki ʿaceb bir derde ʿalmışdur
- 3 Uçurdum mürġ-ı dil cismini bir hālī kafes ʿalmış
İdinmiş āşiyān ol kāküli ʿanberde ʿalmışdur
- 4 Muʿallim gerçi çok taʿlīm-i ders itdi baña ammā
Hurūf-ı ʿayn u şīn ü kâf hemān ezberde ʿalmışdur
- 5 Dil-i nā-sāza luţf it çāre-i ʿilācına himmet
Marīz-i ʿaşq-ı bīmārı fenā pisterde ʿalmışdur
- 6 Niçe Ferhād'ile Mecnūn gelüb nevbetlerin şavdı
Debīr-i dehri yazmış adları defterde ʿalmışdur
- 7 Suţūrī nakş-ı mehveşler yazılmış levḥ-i ḥatırda
O ḥaţṭ-ı lâ-yezālīden eşerdür serde ʿalmışdur

VE LEHU

124

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

- 1 Ğirrelenmiş ḥüşnüñe raʿnā ki olmuş verd-i ter
ʿAkse devr eyler zamān anda siyeh mūlar biter
- 2 Kāküli ʿanber-feşānuñ ḥālümü kılmış ḥarāb
Eyle bī-ḥālüm ki ḥālüm derd-i Mecnūn'dan beter
- 3 Ḳāmetüñ servi şanavber olmada naḥl-i vefā
Eksük olmaz kış u yaz ḥiç anda şeftālū biter
- 4 Bākī ʿalmaz ser-be-ser devrānı ḥüblik nāzenīn
Devr ider ḥüşnüñ bahārı ḥārı dāmānuñ dutar
- 5 Āteş-i ʿaşkuñ dil-i sengīne te'şīr eylemiş
Ey Suţūrī ḥaşre dek dūd ḥāk-i kabrümnden tüter

VE LEHU

125

fe'ilatün fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün

- 1 Dem ola mäh-liķā burķa' -ı serden giderür
Görenüñ tábın alub kuvvet ü ferden giderür
- 2 Açılıb bāğ-ı cinān teşne-diller göyünür
İbrişim pīrehenüñ līmünī berden giderür
- 3 Şaķın ey şūfī bizüm ta' n itme hālimüze
Çeşmidür fitne-i dehr 'āķılı serden giderür
- 4 Lāle ruķ çāh-ı zenaḥdāna giriftār olanüñ
Terk-i ser cān idüben el sīm ü zerden giderür
- 5 Sen Suṭürī bu arada nola faḥr eyler iseñ
Çekdigün bār-ı firāķ tākati nerden giderür

VE LEHU

126

fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- 1 Kimde kim 'aşķuñ hevāsı düşse ol dil zār olur
Terk ider varın keser ümmīdi cān bī-kār olur
- 2 Ey belā-keş dil ezel ta' līm-i 'aşķ itdüm saña
Dimedüm mi 'aşķ derdine düşen bīmār olur
- 3 Nāşıḥuñ da' vāsı 'āşık cennete lāyık degül
Ravza-i kūyuñ behişt ḥūrileri dīdār olur
- 4 La' l-i nābuñ zevķine hiç irmedi idrāk 'aķıl
Kim içen ol bādeden maḥmūr iken hüşyār olur

- 5 Vezn idindüm bü'l-‘acebdür fehm kıldum merkezin
Hüsni efzün oldığınca nâzı ol miqdâr olur
- 6 Olmayınca ‘âşıka olmaz hayât-ı câvidân
Cân virüb ‘âşıq ezel andan geçince var olur
- 20a 7 ‘Aşk derdin şimdilik kâr eylemiş ser-mâye dil
İşbu gafletden Suṭürî tā ne dem bîdâr olur

127

mef'ülü mefâ'îlün mef'ülü mefâ'îlün

- 1 Zülfün tolaşub cāna bend-i resen olmuşdur
La' lün hevesi dilde şeker-şiken olmuşdur
- 2 Cānum ki saña teslīm itdüm ezel ü āhir
Her neyler iseñ eyle baña olan olmuşdur
- 3 Tıfl idi ezel nevres şimdi ki kemāl buldı
Fem gönçe lebi şîrîn dürr-i dehen olmuşdur
- 4 Bir yirde ārāmum yok mecnün-şifat oldum
Gün günde fenā irdi bilmem ne fen olmuşdur
- 5 Leb sürh ü ruḥ- ḥamrā gerdān-ı semen-simā
Şāf sīnesi billürü şan sīm ü ten olmuşdur
- 6 Sevdā-yı vişālünle Suṭürî-i bî-çäre
Başın aluban gitmiş terk-i vaṭan olmuşdur

128

fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilätün fâ'ilün

- 1 Halka halka gerdeninde müşg-i kāküller midür
Bâğ-ı cennetden dirilmiş yāḥu sünbüller midür

- 2 ‘ Asker-i Hindü boğazı çār-țaraf zābt eylemiş
Dilleri yağmācı mı ya dāne fūlfüller midür
- 3 Ruğların seyri temāşası dile bir ‘ uqdedür
Lāle mi haşhāş mı yā kırmızı güller midür
- 4 Dün gice h̄ābumda dildārile seyrān eyledüm
Bilmezem şimdi o menzil kim bizüm iller midür
- 5 Ben miyüm bilmem cihān içre belāya mübtelā
Yoksa ‘ aşq ehli kamu ben gibi bī-diller midür
- 6 Mevc olub Ceyhūn gibi cümle vücūdum kapladı
Hicr ile ağan Suțūrī dīdeden seyler midür

129

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Neşāt u zevk-ı hātır ‘ arife hūsn-i edādandur
Mağabbet ehlinüñ cevr ü cefası dilrübādandur
- 2 Fiğān-ı şubh-gāhuñ cāna te’şir eyledi bülbül
Meger ol gönçe-ğandānuñ gürüh-ı bī-vefādandur
- 3 Beni hūsnüñ zekātından koma maħrūm şeh-i ‘ ālem
Bilürsin ehl-i fakruñ maṭlebi çün aġniyādandur
- 4 Degüldür bunca güft ü gūlarum ‘ arz-ı kemāl itmek
Hemān icmālen ol dildāra hep dest-i recādandur
- 5 ‘ İlācuñ kaydın itmez zaħm-ı tiri ġamzeye ‘ āşıq
Ne kim gelse baña dildārdan ‘ ayn-ı devādandur
- 6 Niçün ‘ āşıqları dīdāra men‘ itmek diler vā‘ ız
Bilür münkīr ezel ‘ aşq ‘ āşıka kālū belādandur
- 7 Suțūrī nā-sezāsın ol sezā-yı ‘ arife tanzir
Kemālinden degül ol feyz ilhām-ı Hūdā’ dandur

130

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Fenādan zevkyāb olmak 'abeş fikr-i hebādandur
Cihāmı hiçe şaymak 'ārife ancak şafādandur
- 2 Selāmet ehlidür şol kim geçer her bir ta'alluğdan
Esāsi yok bilürsin çün ki encāmı fenādandur
- 3 Kabā vü hırka vü tācile fahr eyleyen dervīş
Cihānuñ rind-i qallāşı aşıl meyl-i hevādandur
- 20b 4 Ne rağbet celb-i dünyāda gezen zāhid-i sālūsa
Gözinden sil olan eşki kamu büy-ı riyādandur
- 5 Suṭūrī zerre-i nāçizden aḥḡar şayar kendin
Ulūhiyyet hemān lāyık şifāt-ı kibriyādandur

VE LEHU

131

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Şafā-yı vaşl qādrin firqat-i dīdār olandan şor
Şarāb-ı la'l-i nābuñ nüş idüb ḡammār olandan şor
- 2 Lebün sükker mi ya şehd ü nebāt qand-i mükerrer mi
Bu sırrı yāre ızhār itme ḡıfz-esrār olandan şor
- 3 Şeb-i yeldāların vaḡtın muvaqqitler ḡaber virmez
Ġam-ı dildār ile tā şubḡa dek bīdār olandan şor
- 4 Göñöldür bār-ı minnetler çeken her nā-sezālardan
Ḥadeng-i ṡa'n-ı düşmenden dil-i āzār olandan şor
- 5 Benüm mest ü ḡarābātum zülālī zevḡ u şevḡından
İçüb cām-ı muşaffādān tamām ḡüşyār olandan şor

- 6 Kemāl-i ʿaşkı bulmuş bu Suṭūrī bī-kemāl ammā
Bu nükte rāz-ı pinhānı kemāli var olandan şor

ĠAZEL-İ SUṬŪRĪ NAZĪRE-İ NĀBĪ

132

mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿülün

- 1 ʿĀkıl mı қor ādemde o mestāne baқışlar
Gāh şīve-i nāz gāhī o bīgāne baқışlar
- 2 Bir pāre vücūdum var iken cism ü cesedde
Hep bāda virüb aldı o şāhāne baқışlar
- 3 Hūn-ı dile zaḥm üzre yine tāze urub zaḥm
Қaşdı yine var sīnede bu cāna baқışlar
- 4 Billāhī benüm gönlümi benden alan ol şūḥ
Şehlā nazarın şaldı ğazālāne baқışlar
- 5 Mey-ḥāneye varmış o perī üç қadeḥ içmiş
Keyfiyyet-i meydendür o dīvāne baқışlar
- 6 Kākül perişān kellepūş egmiş gelür ol şūḥ
Şalkım şaçaq olmuş o levendāne baқışlar
- 7 Ferş itdi senüñ rāhına bī-çāre Suṭūrī
Zālīm ne bu қahrile o ḥaşmāne baқışlar

VE LEHU

133

mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿülün

- 1 Bī-fehm olan añlar mı ki devlet neye dirler
İnʿām ile iḥsān ile ʿizzet neye dirler

- 2 Āvāzı ḥazīn ḥālī içi sīnesi pür-dāğ
Gel neyden işit zārı maḥabbet neye dirler
- 3 Ūstād-ı ḥakīm itme devā ḥaste-i hicre
Şor ‘ aşkile bīmāra ki şıḥḥat neye dirler
- 4 Yıllarla o kim çekmedi hicrān-ı firākuñ
Ḳadrin ne bilür nā’ il-i vuşlat neye dirler
- 5 Ey gonçe-i gül-zār-ı leṭāfet bilinür mi
Bülbül ne çeker āteş-i ḥasret neye dirler
- 6 Bu cāna geçen nāveki tīrin siper olmaz
Bilmez o perī ‘ aşıḳa şefḳat neye dirler
- 7 Sa‘ y eyle muḳārin olagör yāre Suṭūrī
Derk eyle sözümlerde bu fırşat neye dirler

VE LEHU

134

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Cilā vir āyīne-i ṭab‘ a muşaffā kııl hüner göster
Şadef tek olma ḥāmūş-femm açub dürr-i güher göster
- 21a 2 Şeb-i tārikde zulmet içre koymaz şu‘ le-i āhum
Eyā ‘ aşḳum çerāğı pīşvā ol reh-güzer göster
- 3 Çeküb şemşir-i himmet cān u baş ol ḳaşdı a‘ dāya
Mişāli berḳ-ı hātif bir ṭarafdan sen de ser göster
- 4 Hedef kııl sine-çāk ol tiğ-ı yāre ictināb itme
Atarsa cāna ḡamze oḳlarından sen siper göster
- 5 Suṭūrī gevherüñ şarrāf-ı nāḳıs-fehme ‘ arz itme
Nuḳūdı nazm-ı pākinden aḥıbbāya eşer göster

VE LEHU

135

Şiirin ölçüsü hiçbir arûz kalıbına uymamaktadır.

- 1 Rü'ÿâda bûse-i la' lûñ hâtıra pür-şafâ gelür
Hayâl-i dîde-i terde cāna bÿy-ı vefâ gelür
- 2 Zülfüñ düşince yüz üzre dil meşâmına
Şan kâfile-i ' anberi misk-i Çin ü Hıfâ gelür
- 3 Bilmem ne mu' ciz eylemiş nāya pîr-i tarîkat yine
Meclise andan hâzîn bir sÿznâk şadâ gelür
- 4 Sensiz baña zindân olur disem bu cihân
Ağyâr bu kavle i' timâd ider mi hep riyâ gelür
- 5 Kıan ağlamadan dîdeme nâkışlık irişmez
Hâk-i kademüñ çeşme ferağ tÿtyâ gelür
- 6 Kÿyuñ ziyâretine yüz hâke sÿrüb zerre şıfat
Gördüm esîr-i hicrÿñ olan Suţurî gelür

VE LEHU

136

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Cemâlÿñ başka mu' cizdür ki gün günden edâ artar
Ne deñlü hÿsni artarsa kesilmez mübtelâ artar
- 2 Vişâl-i yâre nâ' il olmağa şanma ki bî-derdüm
Dime zevk-ı ebed buldum firâkıñdan belâ artar
- 3 Derÿnum âteş-i ' aşkuñ yağar elbet anı bildüm
Ziyâd olduca şem' bir hânede elbet ziyâ artar

- 4 H̄ayāl-i dilrübādan bu gönül bir laḫza ayrılmaz
O cevrin izdiyād itse bu cānibden recā artar
- 5 Suṭūrī mīve-i vaşlına aḡyār destres olmuş
Ümīdin ḫişşesin kaṭ' it ne saña ne baña artar

VE LEHU

137

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün

- 1 Ey dil ne bu şeb ü rüz işüñ āh u fiḡāndur
Āsān göreyin 'aşkı meger āfet-i cāndur
- 2 Bir ḫāle bıraḫmış beni ol āteş-i 'aşkuñ
Hep cismümi kül eyledi ammā ki nihāndur
- 3 Aç sīnemi bir ḡamzelerüñ oḡını seyr it
Gör zaḫm-ı ḫadengüñ yāresi hep hicrāndur
- 4 Şimşādı ḫadem itdi dü-tā rāh-ı recāda
Üştür çekemez anı ki bir bār-ı girāndur
- 5 Vaḫt oldu Suṭūrī irişür āḫir-i 'ömrüm
Nez'üm demidür teşne dilüm la' lüñe ḫandur

VE LEHU

138

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 'Andelīb zār oldıḡı 'aşḫ verd-i ḫandānındadur
Zerre-veş dil dā'imā ḫürşid-i raḫşānındadur
- 2 ḫışm u ḫahrından nice āsūde olsun cān u dil
Dest-i cevrin çünki dā'im 'aşıkuñ ḫanındadur

- 21b
- 3 El çekerdüm dilberüñ ‘aşkı hevāsından velī
Mürğ-ı dil pā-bendi çün zülf-i perişānındadır
- 4 Hālūmi ‘arz itmege yüz süregeldüm pāyine
Neyleyüm ol seg raķībi bed-liķā yanındadır
- 5 Cismümi şad-pāre kılsañ yine senden dönmezem
Çekmezem dest-i ümīdüm tā ki dāmānındadır
- 6 Māni‘ olur mı gülün pişinde bülbül medħine
‘Āşık-ı şūrīde her dem āh u efgānındadır
- 7 Cān çıkar çıkmaz hevāsı bu dil-i divāneden
‘Aşka bağlanmış Suṭūrī bend-i fermānındadır

VE LEHU

139

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Bir nihāl-i tāze nevres ḳaddi Ṭübā’dur gider
Fitne şalmış ‘ālemüñ ḥalḳına ğavgādur gider
- 2 Zerre-veş düşmiş giderler pāyine üftādelər
Dāmen-i çarḥ üzre şan ḥürşīdi ra‘nādur gider
- 3 ‘Anber-āsā kākül-i müşğīni tökmüş gerdene
Tācir-i Çīn ü Ḥoten gūyā müheyyādur gider
- 4 Neşve-i şahbā ile yir zeyn idinmiş kendini
‘Ālem içre görmemiş seyr ü temāşādur gider
- 5 Şubḥ-dem ḳılmış Suṭūrī ‘azm-i rāh-ı dilrübā
Nāḳaya binmiş arar Mecnūn’ı Leylā’dur gider

VE LEHU

139

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey perî şeydâ-yı gönlüm zâr u efgānuñdadur
Zevk-ı hüsnuñde temâşâ verd-i handānuñdadur
- 2 Şâh-ı Tübâ'da maķāmum olsa ārām itmezem
Āşiyân-ı mürġ-ı dil zülf-i perîşānuñdadur
- 3 Var mı 'uşşâķa liyâķat hālını 'arz itmege
Dest-i cevruñ mişli hınnâ 'âşıķuñ kanındadır
- 4 Cāna ķaşduñ var ise gel itmezem senden dirîġ
Cümle varum saña teslīm bend-i fermānuñdadur
- 5 Kākülün her tārına cān riştesin bend itmişüm
Ger bu cismüm dūr ise gönlüm senün yanuñdadur
- 6 Haşre dek terk itmezem mihr ü vefānuñ dilrübā
Niçe ki dest-i ümîdüm luţf-ı dāmānuñdadur
- 7 Āh-ı 'aşķuñla Suţurî rüşenādur şubġ u şām
Revġan-ı dilden çerāġum beyt-i aġzānuñdadur

VE LEHU

140

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 La' lün var iken 'âşıķa cām-ı Cem'i neyler
Gencine-i hüsnuñ iren ol dirhemi neyler
- 2 Biñ yirde açarsa dile ġamzeñ tıġı yāre
Tiryāk-ı lebün var iken ol merhemi neyler

- 3 Şeb-tāba seher ‘aşkuñ ile oldı celīsüm
Bir dilde ki ħubbuñ ola ol hem-demi neyler
- 4 ‘Āşık nice bir men‘ ide göñlüñ o belādan
Bir sihr ü füsün zülf-i ħam-ender-ħamı neyler
- 5 Baħş eyleseler hep saña dünyāyı Suṭūrī
Dil ādemī olmazsa o ‘iṣ ü demi neyler

VE LEHU

141

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ṭālib-i vuşlat idenler cānile serden geçer
Reng-i rūyuñ seyr iden ol verd-i aħmerden geçer
- 2 Mescid içre görse zāhid ol iki ebrūlaruñ
Kim teveccüh itdiği miħrāb u minberden geçer
- 22a 3 Kıl ħazer ey nev-civānum saña sīret itmesin
‘Āşkuñ nāle vü āhı seng-i mermerden geçer
- 4 Eşk-i ħūnuñ şarf idinme yāre te ‘şīr eylemez
Dilberi şayd itmege söz sīmīle zerden geçer
- 5 Ey Suṭūrī koymadı māh-ı felekde i‘ tibār
Tāb-ı miħrūñ seyr idince şems-i enverden geçer

VE LEHU

142

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Dil ki āgūş-ı ħayālūñle gehī ‘ālem ider
Gelse ħalbe şeb-i hicrānı o dem mātem ider

- 2 ‘ Aşq bir cevher-i pāk ü muṭahhar olmağile
Niçe nā-ḳābili feyz gösterüben ādem ider
- 3 Sāḳiyā bir ḳadehün cāna ne ḫālet getirür
Dile neşāṭ getirüb cümle’i def -i ğam ider
- 4 Çekmeyüz tîğ-ı belā ḳayda dūçār oldıgumuz
Yine dōst urdığı zaḫma yine ol merḫem ider
- 5 Mey ü maḫbūb hevesin ḳomaz elden niçe bir
Bu sefāhetle Suṭūrī ḳadini pür-ḫam ider

VE LEHU

143

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fa’ülün

- 1 Şaymam o günü yārsız olan gün o ne gündür
Hengām-ı vişāl ‘āşıḳa bayrām u ögündür
- 2 Şimden girü bāküm ne ola ğamzeñ oḳından
Sīnem ki senüñ cevruñ ile ṭağ u dügündür
- 3 ‘ Anber gibi kākül ki perişān ṭağılınca
Mürğ-ı dile pā-bendi olub beste dügündür
- 4 Gerçi bizile va’ d-i vişāl eyledi ol şūḫ
Kim gördi yüzün bir daḫi ol gün ki bugündür
- 5 Ğam-ḫaneye çün yāri düşürdüñse Suṭūrī
Dil bayram-ı vuşlatda mıdur toy u dügündür

VE LEHU

144

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ders-i 'aşkı hep ser-ā-pā ol civān ezber oğur
Zāhir itmez cāhile 'ilmin nihān ezber oğur
- 2 Müntehādur 'aşk u sevdā bābını icrā ider
Şerh ider tefsīr-i ḥüsnüñ çün 'ayān ezber oğur
- 3 Fenn-i imlāyı bilüb kaşı gibi tuğrā çeker
Çatlimüñ fermānını kırmış dīvān ezber oğur
- 4 İtme isti'cāb anuñ bunca dili teşhīrine
İbn-i 'İsī ile semmūr rāygān ezber oğur
- 5 'Andelīb-āsā bu gün gül-zār-ı ḥüsnüñ seyr idüb
Dil-i şūrīde hemān āh u figān ezber oğur
- 6 Mekteb-i 'aşk içre vaşfuñ yāzdı ta' līm eyledi
Cism-i pākinden Suṭūrī bir miyān ezber oğur

VE LEHU

145

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 İtmeyen teslīm-i cān dōst yolına da'vā nedür
'Aşka lāyıq olmadı ol bilmedi sevdā nedür
- 2 Gerçi ben dōstile kārüm tā ezel şağ eyledüm
Müdde'ā leh bilmezem şağ itdügüm da'vā nedür
- 3 Şubḥ-dem bīhūde gördüm 'andelībi zār ider
Rāzıdur çün 'aşkile yā itdigi fehvā nedür

- 4 Mālī cāhı istemez ‘aşkile başuñ hōş iden
Çün maḥabbet dōstadir bu mā’il-i dünyā nedür
- 5 Gūşe-i genc ü ferāğatdür kişiye ‘izz ü cāh
Dīde-i ‘uşşāka zāhid ṭalib-i me’vā nedür
- 22b 6 Bāde-i la’ lūñle dil bir keyf ḥāşıl eylemiş
Sākıyā içmem o pür-cām-ı mey-i ḥamrā nedür
- 7 ‘Āşıkuñ gir ḥātırın ta’ mīrine sa’y eyle kim
Dil nazar-gāh-ı Ḥudā’dur Ka’be-i ‘ulyā nedür
- 8 Ders-i ‘aşkı Ḳays’dan öğren Sūtūrī bul murād
‘Aşkile bulmuş o Mevlā’sın dir Leylā nedür

VE LEHU

146

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

- 1 Ey kılan da’vā-yı ‘aşk bildüñ mi ki sevdā nedür
Ḳays’ile Ferhād’a şor Şirīn ile Leylā nedür
- 2 Rāh-ı ‘aşkda cānını bezl itmeyen dōst yolına
İtmesün bīhūde lāf ol kim ‘abeş da’vā nedür
- 3 Mest-i ‘aşkuñ ḥālını ‘ākıllar idrāk eylemez
Sākī kim meclis ne meclis hem mey ü şaḥbā nedür
- 4 Dīde-i cān birle gel eyle temāşā ‘ālemi
Bī-aşıl dünyā içün bu itdügüñ da’vā nedür
- 5 Ḥōr u mūr u mār olur encāmı cism-i nāzenīn
Böyle ḥüsne iftiḥāruñ ey ruḥ-ı zībā nedür
- 6 Gülşen-i ḥüsnuñ bahārı dūr olub itdüñ güzār
Ey Sūtūrī hāy hüy-ı bu dil-i şeydā nedür

VE LEHU

147

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Aşkuñuñ şaldı beni dām-ı belāya gül- ' izār
' Aşıka raħm itmeyüb zulmi idindüñ saña kār
- 2 Bu cefā-kāra virüb dil qadrimi alçaqladum
Düşmişüm nezzāre-i ' ālemden oldum hōr u zār
- 3 Ben baña reng itdigüm cevri ' adūdan görmedüm
Terk-i raħat olmuşum yoqdur elümde ihtiyār
- 4 Vādī-i deşt-i belāya düşmişüm Mecnūn şıfat
Mūnisüm vaħşiler oldı qılmışum terk-i diyār
- 5 ' Ālem içre nām u şānum var iken hōş adile
Ey dirigā ' aksine devr itdi oldum kem- ' ayār
- 6 Dünyānuñ hāli budur gāhī şafā gāh ğam gelür
Ey Suṭürī bu cihāndur hergiz olmaz ber-qarār

VE LEHU

148

Şiirin ölçüsü hiçbir arûz kalıbına uymamaktadır.

- 1 Sevdā-yı vişālünle gönül hōş şafālanur
Şem ' -i ruħuñdan hāne-i hāṭır ziyālanur
- 2 Qan ağlamadan merdüm-i didem ağarursa
Hāk-i qademüñ sürmelenüb rüşenālanur
- 3 Minber gibi kāküllere semmūr dimişler
Sehv eylemiş teşbīhine ' ayn-ı haṭālanur

- 4 Rencide-i hâtır nice olmaz dil-i şeydâ
Gülşende ğurâb güller ile âşinâlanur
- 5 Bîmâre-i ‘aşkuñ ki benüm ey tabîb-i cân
La‘ lûñ şerbeti olmasa hâlüm fenâlanur
- 6 Meddâh olub ‘âlemi şây itme bu râza
Kâlâ-yı hüsne müşteri artar bahâlanur
- 7 ‘Aşk ehli eger şâh-ı cihân olsa Suṭurî
Dildârna alçaqlığıle şan gedâlanur

VE LEHU

149

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 23a 1 Ğariḳ-ı baḫr-i ‘işıyândan bizüm ne bâkimüz vardur
Şefâ‘ at kâni şâhib-raḫm resûlullâhumuz vardur
- 2 Ğurûr itme libâsuñla faḳîri eyleme taḫḳîr
Cihânda ‘aybumuz setri cübbe destârumuz vardur
- 3 Ṭariḳ-ı Ḥaḳḳ’ı bilmez yolda azmışdan kıyâs itme
Gönül ḫaṭṭ üstüvâsında Ḥaḳ’a şeh-râhımız vardur
- 4 Cefâ daşıyla mir’ât-ı ḳulûbum gel şikest itme
Geçir nüh günbed-i eflâki tîr-i âhımız vardur
- 5 Görüb hâl-i ḫarâbâtum beni bigâne ‘add itme
Ḳazâ-yı ḳalbde bir ma‘mûr dil-i âgâhımız vardur
- 6 Der-i mîr ü vezîre ey Suṭurî irtikâbum yok
Bu ‘âlem rızḳına zâmin ulu Allâh’ımız vardur

VE LEHU

150

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ol hilāl ebrūlaruñ çün āfitāb üstindedür
Muşhaf-ı hüsn üzre qoymış bir kitāb üstindedür
- 2 Şems-i ruḥsāruñ görince mihr-i eflāk şerm ider
Zerreler ditrer qarār itmez hicāb üstindedür
- 3 Ğirrelenme hüsnüñe elbet irer bir gün zevāl
Çarḥ-ı kec-rev devridür çün inqılāb üstindedür
- 4 İ' tibār eyler mi ' āqıl bu cihānuñ vaqtine
Bir şikest zevraḥ mişāli hem-çü āb üstindedür
- 5 Ger Süleymān-ı zamān ol ya Sikender şāh-ı Cem
Menzilūñ āḥir Suṭūrī bil şerāb üstindedür

VE LEHU

151

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Şol dil ki firāquñla perişān olacaḡdur
Müşkil anı yapmak ki o vīrān olacaḡdur
- 2 Bir tāze nihāl bitdi yine bāḡ-ı vefāda
Az vaḡti o bir serv-i ḥirāmān olacaḡdur
- 3 Bir buseye biñ cevri dir ' uşşāḡına ol şuḡ
Ḥaṭṭ-āver olunca o da pişmān olacaḡdur
- 4 Seyl-āb-ı sirişküm görüben itdi teḡāşī
Bildi vararaḡ āḡiri ' ummān olacaḡdur

- 5 Çekme elemi rûz-ı meşakkatde Suṭurî
Her giryenüñ encâmı ki ḥandân olacaḡdur

VE LEHU

152

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün

- 1 Râz-ı dili ol vâkıf-ı esrâr olan bilür
‘Aşḡ ne idügin mâ’îl-i dîdâr olan bilür
- 2 Lâyık degül efgânına daḡl itme hezâruñ
Yıllar ile ḥasret çeküben zâr olan bilür
- 3 ‘Anber ne sezâdur ki ola añna müşâbih
4 Târ-ı zülfüñ müyına ber-dâr olan bilür
- 5 Tiryâḡ-ı lebüñ baḡsine Loḡmân idemez söz
Mecrûḡ-ı ḥadeng-i dil-i bîmâr olan bilür
- 6 ‘Āşḡkларуñ ol nâle-i âh-ı seḡerlerin
Te’şîrini ol dîde-i hüşyâr olan bilür
- 7 Firḡat şebînüñ sâ’atin añlar mı muvaḡḡit
Fîkr ü elem-i döst ile bîdâr olan bilür
- 8 ‘Aşḡ âteşidür şu’le viren ḡane-i dilde
Firḡatle Suṭurî dili pür-nâr olan bilür

VE LEHU

153

fā’îlâtün fā’îlâtün fā’îlâtün fā’îlün

- 1 ‘Ārîzuñ bir tâze güldür şan bahâr eyyâmıdur
Her ṡarafdan ḡoş şüküfe sebze-zâr eyyâmıdur

- 23b
- 2 ‘Andelīb-āsā gönül şevkinde hoş elhân ider
Ġālībā gül devridür ki mürġ-zâr eyyâmıdur
- 3 Halka-i zülfün kemend itmiş o şüh-ı nev-civân
Şayd-gâhuñ gözlemiştir kim şikâr eyyâmıdur
- 4 Sînde ‘aşkuñ nihânî cân gibi şaklar idüm
Kalmadı cismümde kudret âşikâr eyyâmıdur
- 5 Ey Suṭürî ma‘ rifet şandükasından dürlerin
Ehl-i diller kıymet itsin i‘ tibâr eyyâmıdur

VE LEHU

154

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 ‘Andelībün itdigi zâr verd-i handânındadır
Zerre-veş dil dâ’imâ hürşid-i raşşânındadır
- 2 Hışm u kahrından nice âsûde olsun cân u dil
Dest-i cevruñ dâ’imâ çün ‘aşkuñ kanındadır
- 3 El çekerdüm dilberün ‘aşkı hevâsından velî
Mürġ-ı dil pâ-bendi çün zülf-i perişânındadır
- 4 Hâlümi ‘arz itmege yüz süregeldüm pâyüne
Neyleyüm ol seg raķibi bed-liķâ yanındadır
- 5 Her ne deñlü kahr idüb şad-pâre kılsañ cismümi
Çekmezem dest-i ümidüm luṭf-ı dâmânındadır
- 6 Mâni‘ olmaz bülbüle gülşende gül medhinde hiç
‘Âşik-ı şüride dâyim âh u eġġânındadır
- 7 Cân çıkar çıkmaz hevâsı bu dil-i dīvânenen
‘Aşka bağlanmış Suṭürî bend-i fermânındadır

VE LEHU

155

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Kulağ tut baña ey sāķī saña gör ne hışabum var
Meded cām-ı muşaffā şun bugün hāl-i hārābum var
- 2 Şikeste hātırum ammā degül cevriye bir nāsuñ
Ezel terkībi taħmīrümde ğamlanmış türābum var
- 3 Felek dāmānınuñ bir gün girerse destüme elbet
Dīvān-ı şāh-ı a' lāda senüñle çok hısābum var
- 4 Müşerref eyle bu vīrāne göñlüm ey kıddi şimşād
Ki hāk-i pāyüñe göz yaşından dolmuş sarāyum var
- 5 Figān u zār u nālişler Suřūrī irdi itmāma
Ne ğam şimden girü bir 'ālī-şāha intisābum var

VE LEHU

156

mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fa'ülün

- 1 Ey bād-ı şabā söyle ne bir hōş haberüñ var
Ya' kıb-ı dile dā'ire bŷy-ı eşerüñ var
- 2 Gülşende güle toķunuban eyledi te'sīr
Andan bilürüm böyle tuħāf ğonçe terüñ var
- 3 Hōş geldi baña zevķ-ı temāşā-yı cemālün
Ey naħl-i melāħat ne güzel berg ü berüñ var
- 4 Dünyāları hep eyledi teşhīr nigāhuñ
'Aşķ pādīşehinden saña tāk u kemerüñ var

- 5 Biñ cānı olan görse seni cümle fedādur
Aḥsente zihī sun^ç -ı Hūdā ḥūb nazaruñ var
- 6 Billāh buña cān mı taḥammül ider ^çāşık
Ḥōş tūṭī-i güftār-ı edā ^çişvelerüñ var
- 7 Her çend Suṭūrī göze nāçiz görünürsin
Bu ḥālile sende yine ḥaylī hünerüñ var

VE LEHU

157

mef^ç ūlū mefā^ç ilū mefā^ç ilū fa^ç ūlūn

24a

- 1 an aqladığım ol Şeb-i hicrānuñ içündür
Şeydālīgum ancak gūl-i ḥandānuñ içündür
- 2 Āvāre dilūm ḥāle Őıfat ḥala dutubdur
Devr eyledigūm sen meh-i tābānuñ içündür
- 3 Pāyin aan ol seyl-miŐāl eşk-i revānum
Sebz eylemege serv-i ḥırāmānuñ içündür
- 4 Biñ miḥnet ile besledigūm cān-ı ^çazizi
Hengām-ı viŐāl-i ^çidde urbānuñ içündür
- 5 Cān baŐile meydān-ı maḥabbetde bu sa^ç yūm
Őīnem siperi ḥaner-i mūjgānuñ içündür
- 6 Bihūde midūr sōzlerimūz bezm-i Őafāda
Cān aŐdı iden nergis-i fettānuñ içündür
- 7 Yūz yirde yūz urma yire pāyinde Suṭūrī
Bī-āre dem-i luṭfile iḥsānuñ içündür

VE LEHU

158

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Dehr içinde her kimün ki bir qadi şimşadı var
Laḫza laḫza artmada ğam şanmayın āzārı var
- 2 Bir hevādur cism ü cāna anda rāḫat umma hiç
Gün güne gider fenāya ne anuñ bünyādı var
- 3 Hep fenāya şarf olur evḫātı hīc bilmez nedür
Sen kıyās itme anuñ ḫandān olub dil-şādı var
- 4 Gel mecāzı boşla ey dil gir ḫaḫīḫī 'aşḫa sen
Kim cihān içinde şunlar anlaruñ ḫōş adı var
- 5 Vuşlat isterseñ gönül kes sen hevā-yı vuşlatı
Dünyāda irmek murāda gör anuñ ne dadı var
- 6 Umma raḫm u şefḫati ol gözleri cellāddan
Ne vefā ol kimseden ğamze gibi ūstādı var
- 7 Sen fenāyı itme terciḫ ol beḫānuñ ūstine
Ey Suḫūrī andan el çek dünyā isti' dādı var

VE LEHU

159

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Dime 'aşḫ ehli bīmāre şifāsız bī-devāsızdur
Anı ḫalḫ eyleyen ḫallāḫ ḫabīb-i bī-riyāsızdur
- 2 Bu gülşen özge gülşendür ser-āġāz eylemez bülbül
Nice şeydāları var şanma ol gül mübtelāsızdur

- 3 Ferāgat tahtınuñ sulṭānı bir dervīṣ imiṣ gördüm
Cihānuñ ṣāh u serdāri kıyās itme belāsızdur
- 4 Ene'l-ḥaḳ dārını ancaḳ o Mansūr eyledi irṣād
Anuñ da' vāsı toḡrıdur cevābı hep ḥaṭāsızdur
- 5 Kemāl ehli olanlar menzil-i maḳṣūda irmiṣler
Ki her bir sözi bir gevherdür ey ḥāce bahāsızdur
- 6 Suṭūrī nazm-ı gül-gūnuñ ma' ārif fehmi ider ancaḳ
Ne ḡam nā-ehl olan dirse ki bī-rengīn edāsızdur

VE LEHU

160

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cām-ı la' lün gibi ey ṣūḥ cāna bir lezzet mi var
Sāye-i luṭfuñ gibi ' aşıqlara devlet mi var
- 2 Fıkr ü endīṣem budur uğruñda cān itmek fedā
Āsitān-ı dergehe yüz sürmege nevbet mi var
- 3 Gāhī ḥüsnüñ gāhī nāzuñ gāhī vaṣluñ ṣevḳına
İtmedük endīṣe vü fikri rüz u ṣeb sā' at mi var
- 4 Bāḡ-ı dehrüñ ' ar' ar u ṣimṣādını seyr eyledüm
Ḳadd-i mevzūnuñ gibi bālā-yı ter ḳāmet mi var
- 24b 5 Ḳāk-i pāyüñ kīmyāsı herkese ḳısmet degül
Āh devlet bulmaḡı ' aşıqlara fırṣat mı var
- 6 Nār-ı fırḳatden Suṭūrī baḡrı olmuṣdur kebāb
Gice gündüz āteṣinden cismine rāḥat mı var

VE LEHU

161

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey melek hüsniñ ziyâsından cihân ra' nâ olur
Şem' -i ruhsâruiñ gören yanmağda bî-pervâ olur
- 2 Kâmetüñ naħlinde gül reyħân ü sîb ü şeftâlû
Kudret-i Hâk'dan bu deñlü ni' meti peydâ olur
- 3 Şevk-ı dildârile hõş-ħâlüm eger yandumsa da
Behreyâb olmaz o kim öz ħâline şekvâ olur
- 4 Bir nazarda ' aql u fikrüm cümlesin yağmâladuñ
Ben teki Mecnün'a ancağ sen gibi Leylâ olur
- 5 Terk-i ' aşğ itmez Suṭürî ' ârif-i billâh olan
Hâne-i ħalbi yıķılsa ' aşķile ihyâ olur

VE LEHU

162

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şinem üzre lâle ten tâze çekilmiş dâğı var
Âteş-i ' aşķuñla gönñüm şimdilik yanmağı var
- 2 ' Andelîb-âsâ nevâ-sâz olduğum ' ayb eyleme
Gülşen-i hüsniñ bahârı nev-şükûfe bâğı var
- 3 İşiginde secde kııl dîdârımı eyle ṭavâf
Ka' be-i hüsniñ ey dil şanma kim yasağı var
- 4 Baħr-i ' aşķa ṭalib olma ey gönñül ħavvâş-veş
Zirâ şayyâd-ı zamânuñ çok ħurılmış ağı var

- 5 Rāma sa‘y it gelmeden ruhsārına haṭ dilberūñ
Ey Suṭūrī ol civānīñ tā ki hūblıḳ çağı var

VE LEHU

163

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Genc-i maḥfīyüz nihānī sırr-ı Mevlā bizdedür
Heft ıbaḳ arz u semāvāt zīr ü bālā bizdedür
- 2 Gülşen-i ‘ālemde bülbül gibi gūyā olmuşuz
Naḥl-i ḥikmet ḳaddimüzdür verd-i ra‘nā bizdedür
- 3 Bir bölük ‘Anḳālaruz ki şāḥ-ı Tūbā āşiyān
Mürğ-ı dil āram-gehi ol seyr-i me‘vā bizdedür
- 4 Feyz-i Ḥaḳ’dan olmuşuz her ne ki dāne āşinā
Her sözüümüz dürr-i gevher cümle ma‘nā bizdedür
- 5 İftihār itsek nola bizler Suṭūrī ‘aşḳile
‘Āşḳ-ı şādıḳlaruz hem ‘aşḳ-ı Mevlā bizdedür

VE LEHU

164

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Ḥayāl-i dōst ile ḥāṭırda başḳa fikr ü ḥālüm var
Bu çarḥ-ı kineverden dōstlarum ḥaylī melālüm var
- 2 Niçün Leylā’yı buldı itmedi vuşlat temennāsın
Bu bābda maḥfīce Ḳays’a ḥiṭāben bir su‘ālüm var

- 3 ' Aceb hāldür hālāşuñ istemez ' aşka giriftārın
Ġamuñla dil enīs olmış tükenmez bir hayālüm var
- 4 Şeh-i nazmum sühan mülki olub hükümde teşhīrüm
Başumda dūd-ı āhum tāt kabā-yı köhne şālum var
- 5 Suṭūrī da' vā-yı ' irfān ile kendiye şān virmez
Biḥamdillāh kelām-ı dürr ü gevher bī-mişālüm var

VE LEHU

165

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

25a

- 1 Cān viren dōst ugrına bil ' āşık-ı kāmil odur
Līk kadrı i' tibārı yoq yine müşkil odur
- 2 Ey gönül her gördigüñ mehveşlere itme heves
Bir perinüñ bendine bağla özün kim dil odur
- 3 Sırruñı her nā-sezāya açma rüsvādan şakın
Cān gibi dilde nihān it ādeme ' āqıl odur
- 4 Kātıl iderse gamzeler tīgından itme ictināb
Ger şehīd-i ' aşk olursañ dime ki kātıl odur
- 5 Ādem iseñ geç o benlik vādīsın kılma vaṭan
' Āşıkuñ vuşlat arasında olan hā' il odur
- 6 Gel Suṭūrī dut tevekkül dāmenin elden koma
Her umūrın Ḥaqq'a teslīm it reh-i hāşıl odur

VE LEHU

166

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ders-i 'aşkı var mı ezber eylemiş ser-tābe-ser
Bu cihānda hele şimdi bulmadı hıç bir beşer
- 2 Didiler Ferhād'a Şirīn göçdi işbu fāniden
Bilmedi kendüye ne reng olduĝuñ o bī-ħaber
- 3 Nāzile bāĝa girüb seyr itdi ra' nā ruħların
Şermden kızarmış anda dökdi bergüñ ĝonca ter
- 4 Püte-i kāl içre yandum şāfī oldum 'aşkile
Cevher-i pāk olduĝından her kelāmum sīm ü zer
- 5 Ey Suṭürī añlamaz nākış olanlar kıymetüñ
Ehl-i diller nazm-ı pāküñ bildiler dürr ü güher

VE LEHU

167

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Cevrünüle gönül şanma ki virān olacaķdur
Her nükteler dil zaħmına dermān olacaķdur
- 2 Nevreste tıfildur aña incinmek olur mı
Kendüyi bilince o ki pişmān olacaķdur
- 3 Seyl-āb-ı sirişküme aķıdam pāyine servüñ
Naħl-i emelümde gül-i ĝandān olacaķdur
- 4 Sevdā-yı vişāl ādeme ser-māye-i ĝamdur
Hep hicrile işleri perişān olacaķdur

- 5 Bil kıadr-i dem-i Őıĥĥat-i devrānı Suĥūrī
Ger Őād u ğamı āĥiri vīrān olacaķdur

VE LEHU

168

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şem' -i ruĥuñ pervāne-veş devr eylesin üftādelər
Seyr eyleyen ' aŐķ derdini Şükr eylesin āzādeler
- 2 Ben ' aŐķuma oldum rızā Şükr eylerüm öz ĥālüme
Añlar mı ' aŐķuñ kıymetin bildürmeŐe irŐādeler
- 3 Mürg-ı dilüm dutmış ĥarār bir Őāĥ-ı bālāda mekān
Dām itmege ĥayd itmesin tā nā-sezā Őayyādeler
- 4 Zühhād taķvālar dütüb hep ĥaplamıŐ meŐcidleri
Lāyık mı ki ĥālī olub boş ĥalması mey-ĥānelər
- 5 Sāķī baña ' arz eyleme bāde-i ĥamrā cāmını
Ben dest-i ĥudretden ezel nūŐ itmiŐüm peymānelər
- 6 Noķta-i ' aŐķından eŐer düŐŐe Suĥūrī bir dile
ĤāŐā ki ' aŐķından senüñ fāriĝ gelüb uŐanalar

VE LEHU

169

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Öyle mecnūnum ki bilmem ismini Leylā nedür
İtdiĝüm ' arz u temennī dutdıĝum da' vā nedür

- 25b
- 2 İçmişüm rûz-ı ezelden cām-ı vaḥdet cür' asın
Mest-i 'aşkum tâ ebed bilmem mey-i şahbâ nedür
- 3 Ārzū-mend-i 'izārūm feyzūm andan bulmuşum
Resm ü āyīni cihānda bilmezüm sevdā nedür
- 4 Bir cemālūñ olmuşum āvāre-i efgendesesi
Düşmişüm āteşlere bu çekdiğüm gavgā nedür
- 5 Sehvdür şol kimse kim benden umar 'aql-ı kemāl
Kāmil oldur düşmedi teşvīş ile dünyā nedür
- 6 Bāğ-ı dehrūñ sünbül ü reyḥānına yok i' tibār
Kim ḥarīf vaḳti nazar kıll gör gül-i ra' nā nedür
- 7 Ey Suṭūrī rızq için bir nāsa itmem ser-fürū
Ḥaḳ'dan özge intisāb-ı dergeh-i vālā nedür

VE LEHU

170

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün

- 1 Ey zulmi füzün raḥmi ḳalīl ḡamzesi ḡaddār
Çoḳ dilleri yağmāya viren şāh-ı sitem-kār
- 2 Ṭāḳat mi ḳor 'āşıkda o dem geldigi sâ'at
Serv-i revān-āsā idicik şīve-i reftār
- 3 Semmūr-şıfat tökse eger ṫarf-ı külehden
Baş göstericek 'anberi bu zülf-i siyeh-kār
- 4 Bir buseye cān naḳdini virdüm yine döndi
El virmedi ol şūḫī bugün bitmedi bāzār
- 5 Men' eyleme 'uşşāḳ-ı niyāz-mendi ḳapuñdan
Redd ola mı sâ'il ü faḳīr şāh-ı kerem-kār

- 6 Tūṭīlere teşbīh idemem lafz-ı kelāmuñ
 7 Çand-i leb-i tengden çıkan ol nāzile güftār
- 6 ʿAşkuñdan ölürsem şehīdüm dir bu Suṭūrī
 7 Boynuñda vebālüm senüñ ey şūḥ-ı cefā-kār

VE LEHU

171

mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿülün
mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü fāʿilün

- 1 Bağlandı gönül zülf-i semīn-būya ey nigār
 Cān kaşdına tıḡuñ çeker āh ğamze-i Tātār
- 2 Yā Rabbi nice bir cevır ü cefāsında şabr idem
 Tā çend giçe bu firqatle böyle rüzgār
- 3 Şad-pāre kılar günde dilüm şāne mişāli
 Tıḡ-ı sitemüñ şerhası şemşīr-i ābdār
- 4 Her dem açıla verd-i ruḡuñ naḡl-i melāḡat
 Olduğca revān pāyüñe çün eşk-i cūy-bār
- 5 Pinhān ola mı derd-i derūnuñ Suṭūriyā
 Dūd-ı siyehüñ āh idicek eyler aşikār

VE LEHU

172

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 Şehā ḡüsnüñ berātında ne ḡoş naqş olmış ey dilber
 Muḡavves ṭāḡ-ı ebrūlar müşekkel ḡāl bu ʿanber

- 2 Cihānuñ zîr ü bālāsın kıamusın eyledüm teftîş
Görinmez dîdeye sen gibi hergiz bir perî-peyker
- 3 Hıyātum aldı cismümden bu ten boş kıaldı bir kıalib
Kıarâr u şabrumı aldı elümden ol melek-manzar
- 4 Hıudâ hıfz eylesin sen âfıtâbı bed-nefeslerden
Sözün şehd ü şekerlenmiş lebüñdür çeşme-i Kevşer
- 5 Bu hüsnı bu nezâketle seni vaşf eylemek câ'iz
Yazılsın ism-i pâküñ kıayd-ı hüban içre ser-defter
- 6 Saña vaşşâf olubdur bu Suṭürî ey melek-fersâ
Ne hōş medh eyledi hüsnüñ senün ol şârıkun kemter

VE LEHU

173

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 26a 1 Ne bir ârâm idecek cây-ı hōş-mekân bulunur
Ne bir sîne şâfa gelür şüh-ı nüktedân bulunur
- 2 ' Aceb mi kılsa teşekkî bu ' aşrdan dil-i zâr
Ne hâl-i dilün añlar var ne bir tercemân bulunur
- 3 Gülşen-i dehrde kıalmadı bir büy-ı vefâ
Bülbülüñ şevkıne elyağ gül-i handân bulunur
- 4 Dilberün hier ü firâkı kıaddümi itdi kemân
Ne keşf-i râz açacağ merdüm-i insân bulunur
- 5 Suṭürî gezme vefâsında bu maḥabbet-kedenün
Yok neşâţ şimdi ki hâl-i cevri firāvân bulunur

VE LEHU

174

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Felek senden şikāyet haşre dek feryādımız vardır
Ġam u miñnetle tañmır olmışuz bünyādımız vardır
- 2 Kime kim hālūmi 'arz eylesem benden kılar nefret
Bu çarh-ı kineverden kām alınmaz dādımız vardır
- 3 Fenā mülkinde bir cāy u mekân-ı rāhatum yokdur
Ecel kavşine tırin gizlemiş şayyādımız vardır
- 4 Selāsil bend-i zinciri giriftarı olub kılduğ
Belā çāhından aşlā şanma ki āzādımız vardır
- 5 Siyeh rüyum kabül-i Haqq'a dā'ir yokdur a' mālüm
Suṭūrī āh ile bir hū çeker evrādımız vardır

VE LEHU

175

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Çeşm-i sehhārın 'aceb 'uşşāka āfet oynadur
Günde bir hāle şalub dürlü 'alāmet oynadur
- 2 Gün yüzün 'arz eyledükce āşikār şems-i cemāl
Yağmağ olmağ pertevinden şanki mir'āt oynadur
- 3 Serv tek reftāra gelse naħl-i Tübā-kāmetūñ
'Āşıkuñ başına ol demde kıyāmet oynadur
- 4 Şāh-ı 'aşkum vādī-i nazm cümle teşhīrümdeür
Rezmde ferzāne ṭab' um rūh alub at oynadur

- 5 Ey Suṭūrī her kelāmuñ feyz-i i' cāz-ı Mesīh
Şir-i pāküm cān dimāğında ne lezzāt oynadur

NAZĪRE-İ FUZŪLĪ

176

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Esīrüm dām-ı miḥnet içre ḳurb-ı dōstīden dūram
Ezel men oldıgum ḥōş zevḳ-ı vuşlatdan ki mehcūram
- 2 Baña kār eylemez pendin ' abeş ḥarc eyleme nāşih
Ene'l-ḥaḳ remzini fehm eyleyüb dārında Manşūr'am
- 3 Mu' ālec ḳaydım itme ey ṭabībā derdden āgāh ol
Ki ben bīmār-ı ' aşḳum ṭa' n-ı düşmenlerle rencūram
- 4 Belālar hep baña ol meh-liḳālardan irişmişdür
Biḥamdillāh yine bunca belādan ḥāle meşḳūram
- 5 Eger seyl-āb-ı eşkümden ṭutarsa ' ālemi ṭūfān
Göñül tennūr-ı Nūḥ olmuş ben ' aşḳ emrinde me'mūram
- 6 Ḥam-ı ebrūyı ṭāḳ-ı çin-i zülfün dilde cā itmiş
Hevā-yı kākülin mecnūniyam ey ḥ'āce ma' zūram
- 7 Suṭūrī tek cihānda olmasın kes mübtelā-yı derd
Fenā bulmuş tükenmiş cism-i za' fum ḳılca bir mūram

VE LEHU

177

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

26b

- 1 Ne beşāret ey göñül ' ālemde bir māhuñ mı var
Ġamdan özge yār-ı ġāruñ başḳa hem-rāhuñ mı var

- 2 Yine yok şabr u kararuhn bu şitaba ne sebep
Ey 'acüle kuy-ı dildara bugün rāhuñ mı var
- 3 Gel senünle imtiḥān olaḫ cihānda ey felek
'Aşr içinde ben gibi bir merd-i güm-rāhuñ mı var
- 4 Zāhidün ḫalvet maḫāmı rinde mey-ḫāne yeter
Deşt-i ḫayretde ḫalan tek baḫt-ı siyāhuñ mı var
- 5 Ey Suṭūrī dōsta lāyıḫ var mıdur 'aşḫdan nişān
Çeşm-i ḫün-bāruñ mı ya āh-ı seḫer-gāhuñ mı var

VE LEHU

178

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fa'ülün

- 1 Sāḫī niçe bir meclise vīrāne disünler
Devr it ḫadeḫüñ herkese mestāne disünler
- 2 Şun köhne ḫadeḫ-keşlere bu dāfi'-i ḡamdur
Bu bezmi gören tā bize rindāne disünler
- 3 'Āriflerile hem-dem olub maḫrem-i 'aşḫ ol
Şüretde bu 'ālem saña bīḡāne disünler
- 4 Nūş eylemişüz bāde'ı biz dest-i elestden
Yārān-ı şafā tekye-i mey-ḫāne disünler
- 5 Şāf eyle derūnuñ ki gönül beyt-i Ḥudā'dur
Münkir olanuñ ḫalbine put-ḫāne disünler
- 6 Nāfiz sözüñi şimdi getür nazma Suṭūrī
'Āḫıl gibi düzmiş yine dīvāne disünler

VE LEHU

179

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Fehm olunmaz la'l-i nābuñ Kevser'i āyānedür
Bir kezin nūş eyleyen tā ḥaşre dek mestānedür
- 2 Tālib-i 'aşq olmasın bu 'arşa-i ehl-i 'uqūl
Bu ḳalender dirnegidür meclis-i rindānedür
- 3 Olsa ruḥsāruñ eger nezzāresi bir 'āşıḳuñ
Cennet olmuş dutalum ḡayra aña nazār nedür
- 4 Zāhidā inşāf idüb gel ḳıl temāşā meclisi
Bezm-i 'işret-gāhıdur devr eyleyen peymānedür
- 5 Ḳays'a teşbīh itmezüm 'āşıḳların her bābda
Mecnün olan farḳın itmez Ka'be ya put-ḥānedür
- 6 'Aşḳ tīgından Suḫūrī şerḫa çekmiş sīnesin
Bil ezelden āşinādur şanma ki bīgānedür

VE LEHU

180

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tīg-ı 'aşḳuñla bu sīnem şerḫa-dār olmaḳdadur
Gün-be-gün ḫālüm diger-gün āh u zār olmaḳdadur
- 2 Āteşinden ihtirāz itmey cehennem Mālik'i
Nār-ı 'aşḳile vücūdum pür-şerār olmaḳdadur
- 3 Bād-ı 'aşḳından hevāya aḡdı cism-i nātüvān
Ḥāk-i pālarda vücūdum şan ḡubār olmaḳdadur

- 4 Evc-i istignāda pervāz eyler idi mürğ-ı dil
Şimdi bir şayyād-ı bî-raḥma şikār olmaḡdadur
- 5 Zerre tek bu tende cānum nice ārām eylesin
Gün yüzüñ ḥūrşīdi çün tāb-dār olmaḡdadur
- 6 Eşk-i ḥūnum Nīl gibi olduḡca dīdemden revān
Rāz-ı pinhānum bu gün hep āşikār olmaḡdadur
- 7 Cā idelden mihr ü ḥubbuñ ḥātır-ı ḡamḡinde
Külbe aḡzānuñ Suṭūrī gül-zār olmaḡdadur

VE LEHU

181

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 27a 1 Ḥātırında her kimüñ 'āşıklıḡ isti' dādı var
Ḳayd-ı dünyādan ḡıyās itme anuñ āzādı var
- 2 Neyleyüm ol gülşeni bülbül anı itmiş maḡām
Şabr u ārāmı ki olmaz günde biñ feryādı var
- 3 Ḥāl-i zārum seyr iden ehl-i başīret söylemiş
Böyle rüsvā görmedük Mecnūn' uñ ancaḡ adı var
- 4 İtme nāşıḡ serzenişler ehl-i 'aşḡuñ kārına
Nice eḡḡān itmesin ol kim dil-i nā-şādı var
- 5 'Aşḡ şahrāsında gezmekden ḡazer ḡıl mürğ-ı dil
Zīrā ol vādīlerin çoḡ bî-raḡm şayyādı var
- 6 Mekteb-i 'irfāna girmiş kim oḡur görüñ sebaḡ
Ey Suṭūrī ber-hevādur şanma ki bünyādı var

VE LEHU

182

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Dilā vuşlatla ĥandānsın ferāmūş olmada ğamlar
Ki her dem 'aşıķa kısmet olur mı böyle 'älemler
- 2 Bilürsin çarĥ-ı devvārı degüldür bir qarār üzre
Gelüb giçer bu eyyāmlar bu şā' atler bu ĥōş demler
- 3 Tehī kıalmaz bir iki rindden ol künc-i meyhāne
Ne deñlü olsa da sākī-i türş-rüy şikest Cemler
- 4 Meşeldür āb kıalsa küzede hem telĥ olur tu' mı
Anuñ'çün eksük olmaz kıapusında tāze hem-demler
- 5 Dem-i pīride bir tāze civāna mübtelā oldum
O rām olmaz Suṭūrī'nün kesilmez dīdeden nemler

VE LEHU

183

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ĥasretile eşk-i ĥūnum cūybār olmaķdadur
Gün-be-gün artmaķdadur dem tā ĥazān olmaķdadur
- 2 Berg-i gülden tāze ter bir nev-civānsın ey melek
Gülşen-i ĥüsnün bahārı lāle-zār olmaķdadur
- 3 Bu ne ĥikmet bu ne kıudret bu ne şun'-ı Zü'l-celāl
Kim gören Yūsuf cemālün bī-karār olmaķdadur
- 4 Pīş-i gülden nice feryād itmesin zār 'andelīb
Ġonçenün me'vāsı her dem tolı ĥār olmaķdadur

- 5 Sen marîz-i ‘aşka dermân itmeden vâz gel tabîb
Hicrile cümle vücûdum târmâr olmağdadur
- 6 ‘Aşk-ı pākūñ sînede şaqlar Suṭūrî cân gibi
Çalmadı tende liyâkat âşikâr olmağdadur

VE LEHU

184

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bürka‘ -ı serden alub keşf-i cemâl olmuş gelür
Şems-i ruhsâr üzre ebrûlar hilâl olmuş gelür
- 2 Bir bölük üftâdeler pâyine düşmiş zerre-veş
Çulle-i Çâf‘dan ṭulû‘ -ı şems mişâl olmuş gelür
- 3 Ğâlibâ ibrâma uymış meclis-i rindâne
Germ-i meyden lâle tek leb-ruḡlar al olmuş gelür
- 4 Şeh-levendâne bırakmış ter mişâli gerdene
Nîm kec-rev kellepūşu başka ḡâl olmuş gelür
- 5 Nağd-i cân olmaz dirîğ seyrinde böyle dilberün
Kim cemâli Yûsuf-ı Ken‘ân mişâl olmuş gelür
- 6 Serviler baş indirüb Ṭübâ selâma muntazır
Naḡl-i gülden kâmeti tâze nihâl olmuş gelür
- 7 Ey Suṭūrî ḡâl-i zâruñ yâre tibyân itmege
Dermend bî-çârelerden ‘arz-ı ḡâl olmuş gelür

VE LEHU

185

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 27b
- 1 Seyr iden bir kez cemālün şevkına meftün olur
Şine-i ' aşkı anuñ günden güne efzün olur
 - 2 Leylî-i zülfün tağıtma şems-i ruhsâr üzre kim
' Āleme fitne şalar her bir gören mecnün olur
 - 3 Rüyına kılmak nazar ol meh-cemālün mümteni'
Şerm ile tağyîr olub levni anuñ mey-gün olur
 - 4 İltifātuñ kesme luḫ it bir kemîne bendeñem
Bir şabāhuñ hayrile aşüfte dil memnün olur
 - 5 Virseler bāzāra ol hüsnün metā' ın ey perî
Naḫd-i cānın şarf ider ' aşıklarunñ mağbün olur
 - 6 Ey gönül vuşlat hevāsın naḫş-ı dilden kıl tırāş
Mā-sivādan el yuyanlar ' ākıbet me 'mür olur
 - 7 Gerdiş-i çarhuñ Suṭürî bir qarār üzre degül
Vaşlına ḫandān olanlar hicrine maḫzün olur

VE LEHU

186

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kaşlarunñ tuğrāsı taḫkîḫ ḫaṭṭ-ı Mevlā bundadur
La' l-i nābuñ şerbeti baḫş-ı Mesîḫa bundadur
- 2 Cennet-i ruhsāruñı men' it raḫîb-i kāfire
' Āşıkuñ ḫalbinde maṭleb ḫuld-ı me 'vā bundadur

- 3 Gel temāşā eyle gel didār-ı dōsta kıl nigāh
Rūy-ı mir'ātında gör ki şekl-i zībā bundadur
- 4 Dest-res olmağ dilerseñ lü'lü'-i ter-dāneye
‘Aşğ baħrin қа‘rına gir dürr-i yektā bundadur
- 5 Mümkün olsun mı Suṭūrī ‘aşğdan қа‘-ı ümīd
‘Aşğ gürühin yoğlasañ a‘lā vü ednā bundadur

VE LEHU

187

mefā‘īlün mefā‘īlün fa‘ülün

- 1 Alırsañ cānum al cānā senüñdür
İdersen derdüme dermān senüñdür
- 2 Diler āzād kıl isterse қatl it
Kerem iħsān lüṭuf fermān senüñdür
- 3 Ğarīb ü bī-kesüm ħālime raħm it
Çapuña gelmişüm miħmān senüñdür
- 4 Olubsın ħüsn içinde şāh-ı Ken‘ān
Cemāli Yūsuf‘um devrān senüñdür
- 5 Dilā bülbül tek efgāna ne bā‘iş
Meger kim bir gül-i ħandān senüñdür
- 6 Mūy-ı zülfüñ olub boynumda zencir
Çuluñam bende-i fermān senüñdür
- 7 Şavup nevbetlerin ‘uşşāğ-ı māzī
Suṭūrī şimdilik devrān senüñdür

VE LEHU

188

Şiirin ölçüsü hiçbir arûz kalıbına uymamaktadır.

- 1 Ruhsâruñ üzre ol kâkül-i müşg-bâr
Ahsente şâni^ç-i hâlik-ı Girdgâr
- 2 Kudret nişânıdır ‘âleme kavseyn kaşlaruñ
Tuğrâ-yı hükmi celâle olmaz mı i^ç tibâr
- 3 Gül-zâr-ı hüsnüñ zeyn olmuş hõş gül-i hamrâ
Âmentü billâhi üstâd-ı lem-yezel disem vechi var
- 4 Devr-i ruhuñda tâze müy-ı nev-zuhûr
Hüsnüñ bahârıdır yir yir benefşe-zâr
- 5 Gördüm Suṭürî şafha-i rüynda hatt-ı lâ-yezâl
Tefsîrini eyle beyân nâsa âşikâr

VE LEHU

189

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

- 28a**
- 1 Nâz u reftârile şüh-sîre ki gül-zâra çıkar
Dil-i miñnet-zede şeydâ-şifat zâra çıkar
 - 2 Aşma ol zülf-i mu^ç anber yüze gîsû resenüñ
Niçeler ‘aşkile Manşûr oluban dâra çıkar
 - 3 El-ğased dilberüñ ol deste dutan şânesine
Yücelür kadri tamâm külbe-i ‘aṭṭâra çıkar
 - 4 Sen ‘abeş itme ṭabîb dilde ki ol zaḥma devâ
Biri hõş olsa anuñ yirine yüz yâre çıkar

- 5 Dürr-i dendāna bahā ḥ̄āce-i ‘ālem viremez
Niçün ol Yūsuf-ı ḥüsn yok yire bāzāra çıkar
- 6 Olmayan kadr-şinās dilbere olma ṭālib
Ḥüsnine ḡirrelenüb neslile hünkāra çıkar
- 7 Ṭālī‘ üñ yokla Suṭūrī dime dilberde kuşūr
Kevkebün naḥsa çevirmiş işün idbāra çıkar

VE LEHU

190

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ṭarf-ı ruḥsāruñ iḥāṭ itmiş o ḡisū müşg-bār
Güyā bir gencine’i almış ṭolanmış şöyle mār
- 2 Bürka‘uñ ref’ it cemālün ‘āleme virsin ziyā
Şems-i ḥāver tek şafaḡdan eylesin bir āşikār
- 3 Çün ezel oldum cemālün şem‘ine pervāne ben
Yandı cismüm nār-ı ‘aşḡa gitdi benden iḥtiyār
- 4 Nice bülbül tek fiḡāna düşmesin āvāre dil
Nerde bir ḡonçe açılrsa alur eṭrāfımı ḡār
- 5 Elde fırsat variken ferdāya şalma bu günü
Çün bilürsin bu fenā evḡāta olmaz i‘tibār
- 6 Mūy u riş oldı sefīd geçdi Suṭūrī eski ḡāl
Söyle bir tāze ḡazel tek ḡala senden yādigār

VE LEHU

191

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Hāyātumdan yumağ el hirc̄e bimār oldıgum dandur
Baña bu derd-i serler hep saña yār oldıgum dandur
- 2 Benüm derd-i derūnumdan ne bilsin ol ṭabīb-i nāz
Nigāh-ı luṭfuñ ağyāra ḥaber-dār oldıgum dandur
- 3 Bilürdüm cevruñ 'uṣṣāka ezelden az idi ammā
Baña vaż' uñ saña şimdi giriftār oldıgum dandur
- 4 Beni teşbīh kıлмаğ gülşen içre bülbüle ey dōst
Ġam-ı dildār ile şeb-tā-seher zār oldıgum dandur
- 5 Sipihruñ nā-pesend gerdişine gönlüm degül memnūn
Suṭūrī rāzıyum dirsem de nā-çār oldıgum dandur

VE LEHU

192

mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fa'ülün

- 1 Tıguñla açan yārelerüm merhemi neyler
'Aşkuñ ġamı bir dilde ki var öz ġamı neyler
- 2 Hicrān şebini biz yine āsānī geçürdük
Bir dilde ḥayālūñ ki olur hem-demi neyler
- 3 Cām-ı lebūñūñ şerbetine mest olan 'āşık
Şol şire-i engür ile cām-ı Cem'i neyler
- 4 Kırtarmağā sa'y eylese dil başını 'aşqdan
Pā-bendi olan zūlf-i ḥam-ender-ḥamı neyler

- 5 Bir şıhhat imiş zevk-ı cihān buldı Suṭūrī
Nā-sāzī vüçüd-ı dehrde ‘İş ü demi neyler

VE LEHU

193

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 28b 1 Genc-i maḥfiyüz nihānī dürr-i yektā bizdedür
Olmışuz ğavvās-ı hikmet cümle deryā bizdedür
- 2 Gülşen-i ‘ālemde bülbül tek nevā-sāz olmamuz
Naḥl-i kudret kıddimüzdür verd-i ra‘nā bizdedür
- 3 Bir bölük ‘Ankālaruz ki şāḥ-ı Tübā āşiyān
Mürġ-ı dil güzeregehi ol seyr-i me‘vā bizdedür
- 4 Feyz-i Haḫ’dan mu‘ciz-i rüḫü’l-ḫudüsdür gönlimüz
Mürdeler ihyā ider sırr-ı Mesīḫā bizdedür
- 5 Şeş cihātı ‘arş u kürs ü kevn ü mekāna şıġmayan
Ḳalbmüz beyt-i Ḥudā Ka‘be-i ‘ulyā bizdedür
- 6 Zerre tek miḳdārımız yokdur Suṭūrī zāhiren
Feyz-i ilhām-ı Ḥudā’dan cümle ma‘nā bizdedür

VE LEHU

194

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Rüz-ı ḳālūdan naşībin buldı şol rindāneler
Zāhide ḫalvet muḳassem ‘āşıḳa mey-ḫāneler
- 2 Ehl-i ‘aşḳdan ‘aḳl u ḫis ummaḳ o bir emr-i muḫāl
Mülzem olsun mı naşūḫuñ pendine mestāneler

- 3 Yanmışuz ‘ aşk âteşinden dönmemüz yoğdur bizüm
Resm-i âmüz bizden öğrendi ezel pervâneler
- 4 Hâmülillâh bir bölük âzâde rind-meşrebüz
Çaydı yoğ dünyâ yıkılsa sâkin-i vîrâneler
- 5 Bü’l-‘ aceb tefhîm olunmaz ser-be-ser bir nüktedür
Bağs-i tefsîr hâl iden şol zümre-i dîvâneler
- 6 Dâr-ı miñnetdür bu ‘ âlem cîfesin kılma taleb
‘ Âkıbet yeksân olur eglendigüñ kâşâneler
- 7 Vâdî-i deşt-i mecâziden haqîkat râhı bul
Sa‘ yile ol menzile irdi niçe merdâneler
- 8 Hem-nişin-i derd olub dil hâne oldı kân-ı derd
Hâlî kalsın mı Suğurî derdden ğam-hâneler

VE LEHU

195

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Câm-ı la‘ lüñ dilberâ sükker midür Kevşer midür
Nağl-i çaddüñ serv mi Tübâ mıdur ‘ ar‘ ar mıdur
- 2 Çâbe çavseyn oçınur hüsñüñ kitâbı çaşlaruñ
Mekteb-i ‘ irfânda ‘ uşşâç ehline ezber midür
- 3 Hâk-i pâyüñ şad-hezâr üftâdeler yüz sürmede
Hizmetinde halk-ı ‘ âlem hep saña kemter midür
- 4 Gül-‘ izâruñ üzre dâne dâne zülfüñ telleri
Gül midür sünbül midür ya miskile ‘ anber midür
- 5 Gülşen-i me’vâ mıdur dâ’im şükûfe güllerüñ
Cism-i pâküñ nürile hep ser-be-ser ağzar mıdur

- 6 Cāna lezzet albe rāhat rūa űıat ba ider
Ey Suurī her kelāmu drr ile gevher midr

VE LEHU

196

mefā' īln mefā' īln mefā' īln mefā' īln

- 1 Hayāli hatırumda ol perī rū 'yāda gelmidr
Gözm nem cānda hasret ol gönl feryāda gelmidr
- 2 ' Aceb mi tevbe-kār olsam űarāb-ı köhne-sālınden
O űuu la' li andi tā ezelden yāda gelmidr
- 3 Cdā ddnse ey dil kesme mmīdi Hudā'dan sen
Nie vīrāneler vat ola ki ābāda gelmidr
- 4 Bu meydān-ı maabbetde űalādur ser viren gelsin
ıyās itme bu ma' nī ays' ile Ferhād'a gelmidr
- 29a 5 Hayāl-i hat u hālınden Suurī terk-i hāb itmi
am-ı ' aula bu ebyāt dil-i nā-āda gelmidr

VE LEHU

197

mefā' īln mefā' īln mefā' īln mefā' īln

- 1 Tarī-ı ' aa girmek geri bir űaa hidāyetdr
Velī bir mrid-i kāmil bulınca haylī zametdr
- 2 Eger ' aı ise ma' űuua űarf eyle hep varu
Ezel cānı ki ol virmiş aa virmek ne minnetdr
- 3 Temīz ıl jengden pāk eyle mir 'āt-ı ulbu sen
alursa irkef ire dil beyti yaın bil ki nedāmetdr

- 4 Eger idrāk ü fehmüñ varise pendümi gel gūş it
Cihānda pāk-dil olmağ kişiyе başka devletdür
- 5 ‘ Acebdür tıfl-ı dil-āsā hevāya tābi‘ olmağda
Gözüñ aç ey bī-çāre tutdıguñ bir h̄āb-ı ğafletdür
- 6 Bağarsañ rüy-ı h̄übāna nazār kııl bir başiretle
Bu dünyā bir vefāsız zen gibi şoñı ki āfetdür
- 7 Gel ey ‘ ākııl tedārik gör geçürme vaqt ü evķātuñ
Ya bu beş rūze ‘ ömr için seni tutmış ne hayretdür
- 8 Tevekkül bābına dāhil olub gel Hāğğ’a teslīm ol
Suṭūrī cānib-i Hāğğ’dan gelen h̄ük-m-i ‘ adāletdür

VE LEHU

198

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Bir cemāli h̄ürşīd-i tābāna yetdüm çok şükür
Bu dil-i mecrūh için dermāna yetdüm çok şükür
- 2 Aradum gezdüm cihānı ser-te-ser geşt eyledüm
Hizmeti dergāh-ı h̄aş sultāna yetdüm çok şükür
- 3 Bülbül-āsā çok zamān bu köhne bāğı bekleyüb
Hamdülillāh bir gül-i h̄andāna yetdüm çok şükür
- 4 Ya‘ k̄üb-āsā bekledüm dārü’l-hāzende bir zamān
Tā ümīdüm şāhibi Ken‘ān’a yetdüm çok şükür
- 5 Yārdan mehcūr iken buldı Suṭūrī vuşlatı
Cān içinde cān olan cānāna yetdüm çok şükür

VE LEHU

199

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Āşıkun hicrile hāli āhile efgān olur
Tutuşub yanmağda hāli dünyāda nīrān olur
- 2 ' Ālem içre çünki ' āşık balsa öz ma' şükını
Taht-ı Cemşid'e cülüs itmiş gibi sultān olur
- 3 Atmasın mı cānını Manşūr gibi ol dārına
Nīm şeb tenhāda dōstı kendüye mihmān olur
- 4 Bī-ğaber zāhid ne bilsin ' aşk nedür sevdā nedür
' Aşğ-ı pāki cisme kuvvet cān içinde cān olur
- 5 Bulmadı lezzet hevāsın münkir-i dīdār olan
Kim ki ' aşğa mübtelādur sīretā insān olur
- 6 Dōst imiş süflādan ' ulyāya çıkardan dōstını
Dīde-bānuñ dōst olunca ' arş ü kürs seyrān olur
- 7 Ey Suṭūrī ' aql-ı nākış irmedi dōst remzine
Cāhil ü nādān bu sözde sīretā hayvān olur

VE LEHU

200

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey şaçı sünbül yüzünde zülf-i reyhānuñ mı var
Bāğ-ı cennetden dirilmiş verd-i ħandānuñ mı var
- 2 Bir nigāhuñ mürde-i şad-şāle cānlar başş ider
Var ise ' İsi-nefes tek sırr-ı bürhānuñ mı var

- 29b
- 3 Rüstem-i Zāl olsa tîġuñdan olur hem ħavf-nāk
‘Aşr içinde saña ġālib merd-i meydānuñ mı var
- 4 Pādişāh-ı dehr olub cümle cihān ħükmüñdedür
Mühr-i Süleymān gibi bir elde fermānuñ mı var
- 5 Ġirrelenme ħüsnüñe bir gün irer aña zevāl
Āb-ı ħayvān mı içübseñ böyle devrānuñ mı var
- 6 Biz Suṭūrī kārbanuz ‘azmimüz rāh-ı beķā
Yol ħaṭar-nāk bir delīl-i dānā rehvaruñ mı var

VE LEHU

201

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün

- 1 Dildārdan ayru düşeli ħaylī zamāndur
Dil hicre ṭayanmaz işi çün āh u fiġāndur
- 2 Ben dirdüm ola şāyed o şūĥ derdüme dermān
Sehv eylemişüm ol ki meger āfet-i cāndur
- 3 Dil teşne gezer ārzū-yı ķand-i lebüñle
Luṭf eyle begüm ķand-i lebüñden beni ķandur
- 4 Gel sīnemi aç dāġ-ı dilüm eyle temāşā
Cevrūñ tīġile göz göz olub hep hicrāndur
- 5 Ĥam olsa Suṭūrī ķadūñ ‘aşķdan ‘aceb olmaz
Üştür çekemez anı ki bir bār-ı girāndur

VE LEHU

202

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 O perî şeydâ gön̄lüm zâr u efgânındadır
Gülşen-i hüsnüñ temâşâ verd-i hândânındadır
- 2 Şâh-ı Tübâ'da maqâmum olsa memnün olmazam
Âşiyân-ı mürğ-ı dil zülf-i perîşânındadır
- 3 Nâvekünden yok liyâkat hâl-i zârum ' arz idem
Dest-i cevruñ çünkü dâ'im ' aşkuñ kanındadır
- 4 Câna kaçduñ varise gel itmezem aşlâ dirîğ
Cümle varum saña teslîm bend-i fermânuñdadur
- 5 Kâkülün her târına cân riştesin bend itmişüm
Ger bu çeşmüm dūr ise gön̄lüm senün yanuñdadur
- 6 ' Aşkuñı terk itmezem terk eylerüm cân u seri
Niçe ki dest-i ümîdüm luţf-ı dâmânuñdadur
- 7 Ey Suţürî rüşenâdur âh-ı ' aşkuñla bu dil
Revğan-ı dilde çerâğum beytû'l-ağzânuñdadur

VE LEHU

203

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Aşka cevır itmeden başdan belâ eksük midür
Bir güle gülşende bülbülden şadâ eksük midür
- 2 Şerha şerha dâğlardan dilde yoğdur hâlî yir
Yine bakşañ yârden bir ân cefâ eksük midür

- 3 Şûhı men' itmek degül kıabil cihānda ğayrıdan
Sen kıyās eyler misin ki mübtelā eksük midür
- 4 Kıanda bir dil-keş hevāsın serde peydā eyledüm
Ey gönül şanma ki anda bed-liķā eksük midür
- 5 Ey Suṭūrī her zamān bir ṭa' n oķından sīnede
Geçmeden bir dem ḥadeng-i pür-ḥaṭā eksük midür

VE LEHU

204

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cihān bāğında bir nev-tāze ḥüb gül-izārum var
Kamer ṭal' at melek sīret dil ārām tuḥfe yārüm var
- 2 Dem-ā-dem ben faķīri ḥān-ı vaşlından ider iḥsān
Kerem bābında bī-hemtā bu şāha iftiḥārum var
- 30a 3 Gülün sünbülını dehrün gönül bir pūla itmez ' add
Şemīm-i ' anber-i sārā gibi bir zülfi-mārum var
- 4 Eyā ḥurşid-i ' ālem tābuña ben ser-fürü itmem
Fetīl-i şem' -i iķbālile yanmış başka nārum var
- 5 Ḥarīdārum metā' -ı vaşlına cān naķdını virdüm
Felek şu kıatma bışmış aşā yārile bāzārum var
- 6 Behiştün zevķ-ı lezzātı degül bir zerre ' aynumda
Ṭavāfum Ka' be-i maķşūd cānum kūy-ı yārüm var
- 7 Suṭūrī ķāni' üm el-ḥamdülillāh vaķt-i ḥālümünden
Felek kec-rāst devr itse benüm andan ne kārüm var

HARFÜ'Z-ZÂ'

205

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 O şūhuñ gün-be-gün cev̄ ü cefâsı artar eksilmez
Serümde 'aşq-ı dildāruñ hevâsı artar eksilmez
- 2 Beni hicr âteşiyle yaq̄dı yandurdı o bî-inşâf
Anuñ gitdükce 'âlemde şafâsı artar eksilmez
- 3 Metâ' -ı hüsni Yūsuf' dan ziyâde şöhretin bulmuş
Ki lâ-büd seyr idenlerden bahâsı artar eksilmez
- 4 Senüñ 'aşkuñdan ey dilber düşerse noқта bir cāna
Maḥabbetden meveddetden edâsı artar eksilmez
- 5 Niçün ol bî-rahm bilmem cefâsın terkini virmez
Meger kim q̄ara baḥtumdur belâsı artar eksilmez
- 6 Nihâl-i q̄add-i bālâsı 'aceb bir tuḥfe naḥl olmuş
Suṭūrî ol sebebden mübtelâsı artar eksilmez

206

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Vefâsız dilberüñ 'aşkıyla nālân olmağa degmez
O şūhuñ ḥasretiyle zār u giryān olmağa degmez
- 2 Oturub yādlarla şoḥbet-i ḥâş eylese her dem
Dil-i şūrîde andan yaña sūzān olmağa degmez
- 3 Fiğān u zāruñ ey bülbül yetürdüñ evc-i eflāke
Bu beş gün şādî olmaḥ şu perîşān olmağa degmez
- 4 Ḥaṭ-āver olduḡuñ dem hep döner 'āşıqlaruñ senden
Dil-i 'āşıqlaruñ firqatde hicrān olmağa degmez

- 5 Bu dehrũn kimse zevkından Suṭũrĩ behreyāb olmaz
Ezel mi' mārı olmak ōnra yeksān olmaĝa degmez

207

fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilũn

- 1 Şanma bĩhũde gezũb 'ālemi seyrān idenũz
Kũnc-i vaĥdetde muķĩmũz ĥabs-i cān idenũz
- 2 Çekmezũz minnetini gũlŝen-i dehrũn gũl iķũn
Gũlŝen-i bāĝ-ı belāĝatde biz efgān idenũz
- 3 Dilberũn zevķ-ı viŝālũn yine aĝyārı sũrũr
Biz hemān ĥāṭır ile her gice mihmān idenũz
- 4 Biz ferāmũŝ idũben dest-i fedādan degũlũz
Bir maĥabbet dōst olana terk-i ser cān idenũz
- 5 İmtiĥān olmaĝa çok serkeŝi rām eylemiŝũz
Dir Suṭũrĩ niķe nā-ķābili insān idenũz

208

fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilũn

- 1 Yetmeden vaşlına ŝũĥũn ne bu zārũn çekerũz
Dirmeden ĝonçesini neşter-i ĥārũn çekerũz
- 2 Niķe bir giryede ķalsın dil-i Ya' ķũb ĥazĩn
Ĥũsn-i Yũsuf gibi ārzũ-yı dĩdāruñ çekerũz
- 30b 3 Sĩnede āteŝ-i 'aŝķũn ki nihān eylemiŝũm
Olmayan vāķıf-ı sırr ĝayret-i 'ārın çekerũz
- 4 Cũr' a-i vaĥdet iķũb olmiŝuz mest-i ebed
Şanma zāhid o meyũn bezm-i ĥumārın çekerũz

- 5 Gönümüz bağlayalı bir melek-rū şaneme
Günde biñ ta' n-ı şeni' cevri-nigārın çekerüz
- 6 Olmadı sa'y müfid yetmedi menzile dil
Ey Suṭūrī reh-i miḥnetde ğubārın çekerüz

209

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cefā vü cevri-dildārile efgān eylemek olmaz
Nihānī derd rāzın ḥalka şāyān eylemek olmaz
- 2 Ḥabībüm mevsim-i güldür temāşā eyle gülşānı
Tökince naḥl-i evrākuñ da seyrān eylemek olmaz
- 3 Ḥadeng-i cevriñ biñ dürlü yüz zaḥm açdı sinemde
Bu yāre özge bir yāre ki dermān eylemek olmaz
- 4 Kerem kıl ḥāṭır-ı uşşāka her dem ta' n daşın atma
Ki ma' mūr itmedüñ bünyādı vīrān eylemek olmaz
- 4 Vefāsız dilberüñ sevdāsı bir müşkil keşākeşdür
Ki sūdı olmayan vuşlatda hicrān eylemek olmaz
- 5 Suṭūrī cevri-mehveşlerden aşlā ictināb itme
Çekenler cān kaydın meyl-i ḥübān eylemek olmaz

210

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Yine ğamgīn dile bir ehl-i vefā yār araruz
Nāzı ḥoş resmi edā şiveli reftār araruz
- 2 Yine bir gül-ruḥa şeydā-şifat düşdi gönül
Def -i ğam itmeye bir şuffe-i gül-zār araruz

- 3 Cān metā' in araya re's-i māl eylemişüm
Ey felek virme hālel dōst ile bāzār araruz
- 4 Ehl-i dil kesb-i kemāl itmege sa'y eyledigi
Vaqt olur nām u nişān hep gide āşār araruz
- 5 Şubh u şām ugrına hizmet kemerin bağladığım
Bir güler yüzle Suṭūrī bir i' tibār araruz

211

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Meded gāfil mebāş ol merd-i bī-ķadr nāsa yüz virmez
Seni günden güne adlar bugün yarın aşar virmez
- 2 Seni taḥfīf ider gāh gāh tamām kendi gurūrından
O bir ḥāl-i bürüdet kim anı bir kūh-ı sār virmez
- 3 ' Aceb bir fikr-i dūr-ā-dūr idersin ey dil-i aḥmaķ
Yolında cān nişār itseñ miyānın ol püser virmez
- 4 Gice gündüz elinden çekdiğüm cevri beyān itsem
Senüñ bu itdigün zulmi İslām'a kefer virmez
- 5 Suṭūrī daḥi mazlūmān çıkar heft-āsmān üzre
Nedür bilmem bu seḥḥāre ki bir radde eşer virmez

212

müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün

- 1 Bezm-i meyi vaḥdet ile bir bölük mestānelerüz
Cāy-ı rāḥat eylemişüz sākin-i mey-ḥānelerüz
- 2 Şem' -i cemālūñ göreli rāḥatīden el yumışuz
Devr iderüz başına biz güyā ki pervānelerüz

- 3 Ehl-i Һarābāt oқunur defterimüz gerçi bizüm
Ma‘ nīde ābāde olub şuretā vīrānelerüz
- 31a 4 Mürğ-ı dile lāle olub ‘ anber-i müşgīn şaçuña
Bād-ı şabāla dağılub biz anı Һōş şānelerüz
- 5 Resm-i edeb bizde umulmaқ hele bir emr-i muḫāl
Deşt-i cününü tolanın gümreh-i dīvānelerüz
- 6 Özge hevādur ki Suṭūrī bizi āgāhī bilür
Anlara biz āşināyuz yādile bīgānelerüz

VE LEHU

213

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Gönül ḫayretde ol dildārdan kimse ḫaber virmez
Dil-i şeydāya peygām-ı ruḫ-ı gülden eşer virmez
- 2 Aқıtdum āb-ı ḫasret yaşını ben cūybār-āsā
Meger peyk-i şabāya eşk-i dīdemdür güzer virmez
- 3 Beni nā-ehl olan ṭa‘ n eylemiş işbu melāmetden
Dil-i ‘ āriflere cāhil kelāmından keder virmez
- 4 Ne mümkin zūr bāzūyile devlet dāmenin dutmaқ
Çekilse vesme biñ kez dīde-i a‘ mā başar virmez
- 5 Suṭūrī gülşen-i dehri temāşā eyledüm yir yir
Ruḫuñ tek bu meşāmı ḫātırā ḫiç gönçe ter virmez

VE LEHU

214

fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- 1 Cām-ı 'aşkuñ bādesin nüş eyleyüb mestāneyüz
Leylī-i zülfüñ görüb Mecnūn gibi dīvāneyüz
- 2 Şem' -i ruḥsāruñ başında devr idüb fānūs gibi
Nār-ı 'aşkuñ tābına biz per yaqar pervāneyüz
- 3 Şatranc-ı 'arşada biz ruḥ sürüb at şıçradub
Şāhları māt eyleyen bu rezmd e ferzāneyüz
- 4 Per açub her vādiye itmez tenezzül mürğ-ı dil
Ḳuds-i lāhūta muḳārin biz ḥarīm-i lāneyüz
- 5 Ehl-i idrāk feh m ider ancak ne ḥālet olmamuz
Āşināya āşinā bigāneye bigāneyüz
- 6 Ey Suṭūrī kıymetüñ nādān olan fark eylemez
Gevheri şarrāf olan ancak bilür bir dāneyüz

VE LEHU

215

fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- 1 Derd-i 'aşkuñ şaklarum sīnem içinde serv-i nāz
Şem' -veş başum kesilse itmezem ifşā-yı rāz
- 2 Ḥāl-i 'aşkı bilmemiş zāhid ki ṭa' n eyler bizi
Cānib-i Ḥaḳ'dan bize bir luṭf u iḥsāndur mecāz
- 3 Müşkil ol derddür ki dermān eylemez āña ṭabīb
Çekdi zahmetler belālar içre ḳaldı ḳış u yaz

- 4 Bir kemîne bendeyüm terk itmezem dergāhuñı
Senden artduķca cefālar bende artmışdur niyāz
- 5 Secde kılmazsañ Suṭūrī ebrūlar mihrābına
Bil ki maķbūl olmadı ‘ind-i Ḥudā’da ol namāz

VE LEHU

216

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Yanmada nār-ı ğam u ‘aşķile biz pervāneyüz
Leylī-i zūlfūñ görüb Mecnūn gibi dīvāneyüz
- 2 Ehl-i idrāk olmayan itmez bizi gerçi ħisāb
‘Arşa-i rezm-i belāğatde bugün ferzāneyüz
- 3 Per açub her vādiye şalma gönül mürğm meded
Cıfeye itmez tenezzül gönümüz pāk sādeyüz
- 4 Zevķ-ı dünyāyı ferāmūř itmiřüz dilden tamām
Āh-ı şasret çekmegile sākin-i ğam-ĥāneyüz

217

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 31b 1 Dilde zıkrüm Ḥaķ olub Allāh’dur evrādımız
Andan özge kime olsun dādımız feryādımız
- 2 Hū çeküb dōst ismini yād eyleyüb ‘ār itmeyüz
Tā ezelden ‘aşķile olmiş bizüm bünyādımız
- 3 Ḥālimüz fehm eylemez şol bī-başar nādān olan
Bulmişsuz luşf-ı ebed Ḳur’ān olub irřādımız
- 4 Kendi kendinden gelür ehl-i kemāle ma‘rifet
Lāciverdī ķubbenüñ bennāsıdur ūstādımız

- 5 ‘Aql olan çekmez elem dünyâda rızkın kaydını
Yoğ iken var eyleyen virsin bizüm ĩrâdımız
- 6 Bir leb-i şîrîñ için bu kûhsârı beklerüz
Cân u başın terkin itmiş bu dil-i Ferhâd’ımız

VE LEHU

218

mefâ‘ ĩlün mefâ‘ ĩlün mefâ‘ ĩlün mefâ‘ ĩlün

- 1 Kıyâs itme reh-i ‘aşkuñda tırmaz bî-vefâyuz biz
Ezelden ehl-i dillerle bulışmış âşinâyuz biz
- 2 Nola ger hâlimüz ‘arz eylesek me’mül-i himmetle
Çapuñda bende-vâr bir ‘abd-i kemter bî-nevâyuz biz
- 3 Dem-i pîrîde nevres vaşfuñ itsek itme isti‘câb
Ezelden hûblaruñ hizmetlerinde çün sezâyuz biz
- 4 Tenezzül itmeyüz nâdâna ister şâh-ı dehr olsa
Kemâl ehlüñ yolında ferş olunmuş hâk-i pâyuz biz
- 5 Girüb meydân-ı ‘aşka baş u cândan dönmemüz yoğdur
Belâdan ictinâb itmez müheyyâ-yı kazâyuz biz
- 6 Sever maĥbûbı dönmez i‘tikâdından dimişlerse
Aña inkârımız yoğdur civâna mübtelâyuz biz
- 7 O şûhuñ kahr u luğfindan Suţürî hâlini şorma
Ne bulduksa cihânda cevri dilberden şafâyuz biz

VE LEHU

219

fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- 1 Rāz-ı aşkuñ cān u dilden hayli nevbet beklerüz
 Āşikāre itmeyüb tā kim kıyāmet beklerüz
- 2 Şāh-nişīn-i dehre yoqdur bizde meyl ü i' tibār
 Dutmışuz künc-i harābātı ferāğat beklerüz
- 3 'Andelīb-i bī-nevā tek zārımız hādden füzün
 Şuffe bu köhne ribātda istirāhat beklerüz
- 4 Germ olub şūfī gibi biz 'aşqa inkār itmeyüz
 Hāmdülillāh ol riyādan biz selāmet beklerüz
- 5 Pīr-i 'aşkuñ dāmenin himmet eliyle tutmışuz
 Menzil-i bālāda bir şāhib-kemālāt beklerüz
- 6 Gül gibi hāmūş olub hārile olduq hem-nişīn
 Bülbül-āsā hoş-nevā-sāz-ı feşāhat beklerüz
- 7 Niçe erler zāl-i dünyāya gelüb itmiş güzār
 Ey Suṭūri hāzır olmış biz de rihlet beklerüz

VE LEHU

220

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

- 1 Fenā mülkinde bend olmuş giriftār-ı belāyuz biz
 Teşekkīmüz degül nāsa ki teslīm-i rızāyuz biz
- 2 Türābımız alınmış rüz-ı evvel dest-i miḥnetle
 Yapılmış vādī-i gamda qurılmış bir bināyuz biz

- 3 ' Aceb mi nāle vü zārı çıkarsağ evc-i eflāke
Düşüb baħr-i ' amīka ғālib-i bād-ı hüdāyuz biz
- 4 Binüb bir zevrağ-ı nā-sāza Hızr-ı dil refīk oldı
Urılmış ħarbe-i ' aşķile mecrūh bī-devāyuz biz
- 32a 5 Bize bu güft ü gülīğ ğuşşadan āzāde bir nüşha
Yazılmış sehvi yoğ hep cürme dā'ir pür-ħaṭāyuz biz
- 6 Ĥarābāt ehli bilmez fenn-i āmūz-ı edeb resmin
Bu ' ālem feyzimūz virmez ki bir başka edāyuz biz
- 7 Der-i mey-ħāne bilmez bir bölük mestāneyüz ammā
Ĥayāt-ı cāvidāna teşne-leb āb-ı hüdāyuz biz
- 8 Ne ' işrūna muħarrem ne şafer māhına var idrāk
Ki şeb rüz cengimūz hep nefsile mā'il-ğazāyuz biz
- 9 Suṭūrī imtişāl-i emr-i küllü men ' aleyhā fān
Olan irci'īye lebbeyk andan şāhib-nidāyuz biz

VE LEHU

221

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Bu ğarīb ħurbet mekānda sırra maħrem bilmezüz
Maħv-cismūz ' aşķile biz özge mātem bilmezüz
- 2 Biz ħaķīkat tiğ ile ceng eylerüz bed-nefsile
' Arşa-i meydān-ı ħāṭır ceng-i nīrem bilmezüz
- 3 Ġam-ı ' aşķdan ħālī olmaz didemūz nemden muķīm
Zevķ-ı dünyā ile şādān bezm-i ħurrem bilmezüz
- 4 Faħr libāsından şoyılmış giysümüz köhne ' abā
Zīnet-i dünyā için dīnār dirhem bilmezüz

- 5 Vādī-i nazm-ı serā'ir hükme taşhîr eyledik
Şâh Süleymân gibi biz engüşt-i hâtem bilmezüz
- 6 Sâkı-i 'aşqdan niçe cür' a içüb mest olmuşuz
Biz gamuñ keyfin görüb hõş anı çok kem bilmezüz
- 7 Gice gündüz 'aşq olubdur yâr-ı garımız bizüm
Ülfetimüz 'aşkiledür gayrı hem-dem bilmezüz
- 8 Ey Suṭūrî dilde dõstuñ biz gamın çok çekmişüz
Andan ayru dilde aşlâ gayrı bir gam bilmezüz
- 9 Dilde vardur bir gamum gamm u melâlüm bilmezüm
İtdigüm bihüde söz kendi maḳâlüm bilmezüm

VE LEHU

222

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cemâlün tâbdâr olsa ziyâsın ol kamer virmez
Mişâl-i şemse karşı şem' a yansa şu' le fer virmez
- 2 Hele lâyıq degüldür serv teşbîh eylemek ḳaddin
O bir bî-sûd dıraḫt-ı müntehâdur mîve ber virmez
- 3 'İzâruñ bâğ-ı cennetdür şükûfe olmada her dem
Ruḫuñ tek cân dimâğına viren bu ḡonçe ter virmez
- 4 Dehânuñ dürr-i bî-hemtâ lebün şan ḫavz-ı Kevşer'dür
Ḥalâvetde leṭâfetde o lezzet ḳand şeker virmez
- 5 Suṭūrî âb-ı çeşmüñ cüybâr it zîr-i pâyinde
Şadef feyz almasa ebr-i nisândan bil güher virmez

VE LEHU

223

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Dil-i 'āriflere ʔa' n itse aġyār hiç keder virmez
Ki āb-ı hōş-revāna vaçvaç-ı dıfda' keder virmez
- 2 Sözüñ gevherlerin hārc eyleme nā-ehl olan yirde
Kelām-ı 'ārife her nā-şināsī sem' başar virmez
- 3 Raķībūñ kūy-ı yāre gelmesinde yoġidi şübhe
Bihamdillāh o kelbe eşk-i seyl-ābum güzer virmez
- 4 Cihānuñ 'izz ü cāhı rif atine mālīk echeller
Virür dānālara zilletle miḥnet sīm ü zer virmez
- 5 Behey gāfil kıyās itme bu çarḥ-ı kīne-ver dā' im
Döner her dem merām üzre baña hiç bir ḥaṭar virmez
- 32b 6 Ne 'āķıllar ne 'ālimler bu sırra olmadı vāķıf
Giden gelmez gelenler ey Suṭūrī bir eşer virmez

VE LEHU

224

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Ehl-i nażmum dutar 'ālemleri bu şevketimüz
Çıķmış eflāke berāber yücelüb rif atimüz
- 2 Reşk ider ehl-i ḥased görse bu dārātımızı
Kān u gevher olub artmaçda bütün kıymetimüz
- 3 Zāhidā sen bize vaşf eyleme dārü'l-' adeni
Kūy-ı dildār ṭavāf eylemedür cennetimüz

- 4 Māl-ı dünyâyı bütün virseler memnûn degülüm
Vuşlat-ı dōst ile biz bulmadayuz rāhatımız
- 5 Her kelāmında Suṭūrī yine biz nükte olur
Mihr-i ‘ālem gibi bu cümledür ‘izzetimüz

VE LEHU

225

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Vā‘ ız-ı bī-ḥaber añlar mı bizüm ḥikmetimüz
Ḥaşre dek mest-i ḳadīm iče bizüm şerbetimüz
- 2 Yine tebşir-i vişāl virdi bize bād-ı şabā
Gitdi ğam geldi sürür yetdi bizüm devletimüz
- 3 Cīfe-i çirk-i riyādan yumışuz kendimüzi
Ehl-i dünyādan ırağ olmağadur niyyetimüz
- 4 ‘Aşḳ-ı pākile şeref buldı ḳamu ehl-i vuşul
Zerre isek de çıḳubdur felege rif‘ atimüz
- 5 Naẓm-ı dürr ü güherün ḳadrini nādān ne bilür
Ey Suṭūrī yine şarrāf bilür ḳıymetimüz

VE LEHU

226

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Ders-i ‘aşḳuñ sebaḳı küllī bizüm ezberimüz
Künc-i mey-ḥāne maḳām derd ü belā rehberimüz
- 2 ‘Ālemün sūd u ziyānından bize var mı keder
Biz ḳalem nīst Ḥudā’yuz kim oḳur defterimüz

- 3 Bir gedâyuz ki bize reşk ider ol mîr ü vezîr
Ser-fürû eylemez ‘ âlem şehine kemterimüz
- 4 Hâk iken rif at ü a‘ lâ bize çün oldı naşîb
Evc-i eflâkde toğar çünki bizüm aḥterimüz
- 5 Ey Suṭûrî sūḥanuñ olmada mir’ât-ı kulüb
Gün gibi zâhir olur dilde olan cevherimüz

VE LEHU

227

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fa‘ûlün

- 1 Hâyâlünden gönül bir ân ırılmaz
Niçe kim cism ü tenden cân ırılmaz
- 2 Eger şāhum beni ğamgîn iderseñ
Ġamuñdan şādî-i devrân ırılmaz
- 3 Tehî kalmaz gönül hicr ü elemden
Ki bu ğam-ḥāneden mihmân ırılmaz
- 4 Gice gündüz fiğân eyler çü şeydâ
Dikenden ol gül-i ḥandân ırılmaz
- 5 Dilüm zikrinde destüm hem du‘ âda
Lisānumdan daḥi Sübhân ırılmaz
- 6 ‘ Aceb ḥāle düşübdür bu bî-çāre
Yürekden āhile efgân ırılmaz
- 7 Haṭādur bî-vefāsız dōstı sevmek
Gönül didikleri rindân ırılmaz
- 33a 8 Marîz-i ‘ aşḫ olubdur bu Suṭûrî
Cigerden derd ü ğam hicrân ırılmaz

228

mefā' ilün mefā' ilün fa' ulün

- 1 Elinden sübħa-i mercānı düşmez
Dilinden lafza-i Sübhān'ı düşmez
- 2 Ene'l-ħağ oldu 'aşğ ehlinde peydā
Kesilse ğayrı ğüne ğanı düşmez
- 3 Müşerref eylesin bu bende-ħāne
Efendimün o şevket şānı düşmez
- 4 Ŧabībüm urmasa bu zaħma merhem
Cigerden ħūnile hicrānı düşmez
- 5 Gülün ħānile hem vağt olduğından
Dilinden bülbülün eĝānı düşmez
- 6 SuŦūrī esb-i Ŧab' uñ çek 'inānın
Ki nā ehle süħan meydānı düşmez

229

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Rüz-ı elestden cām-ı 'aşğ nüş eylemiş mestāneyüz
Şem'-i cemālün şevğına devr eyleyen pervāneyüz
- 2 'Ānile nāmūsı atub rüsvāy-ı 'ālem olmuşuz
Cāmi' vü mescid terk idüb mu' tekif-i mey-ħāneyüz
- 3 Leylī-i zülfün mūyına cān riştesin bend eyledüm
Vādī-i ħayretde bugün Mecnūn gibi dīvāneyüz
- 4 Kāşāneden yok ħazzımız dutduğ mağām-ı vaħdeti
Vaħşī gibi mesken Ŧutub biz mā'il-i virāneyüz
- 5 Āĝāh idüb 'aşğ uñ tamām her sırr-ı ma' niden berī
Olduğ SuŦūrī āşinā şūret eger biĝāneyüz

230

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çays u Ferhād'a bedel biz bir bölük mestāneyüz
Tebdīl-i rāhat idüb bir sākin-i ğam-ĥāneyüz
- 2 Bülbül olmışdur lisānum şevķına ol ğonçenüñ
Yanmada ' aşķ odına biz şimdilik pervāneyüz
- 3 Fenn-i āmüz-ı edeb bizden umulmaz rāygān
Kendimüzden geçmişüz biz ' aşķile mestāneyüz
- 4 Çanda bir dīvāne bulsaķ āşinālık eylerüz
Nefretimüz āşināya ' āķıla bigāneyüz
- 5 ' Ārif-i billāh olanlar seyr eylesinler ĥālimüz
Gevher-i ' irfān içinde biz de bir yek dāneyüz
- 6 Çayd-ı dünyāya ta' alluķ yok Suṭūrī fikrimüz
Künc-i ĥarābātda bekler mu' tekif mey-ĥāneyüz

231

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Maĥabbet āteşiyle yanmayub ' aşıķ ki cān virmez
Ĥarām oldu añā ol nām-ı ' aşķ rūĥ-ı revān virmez
- 2 Ṭabībüm şerbetüñ itme dirīĝ bīmār-ı ' aşķuñdan
Dem-i nez' üm zülālüñ içmeden dil ĥaste cān virmez
- 3 Şafā-yı seyri didāruñ behişt ğilmānına teşbih
Diriĝā bī-başarlar didesinden bir nişān virmez
- 4 ' Aceb mi ĥāl-i zāruñ ' arz iderse bendesi şāha
Raķīb-i bed-menişler rāhum almışdur emān virmez
- 5 Leb-i meygūnuñuñ nüş eyleyen mest-i ebed ĥalmış
Anuñ keyfiyetin ayrıķ şarāb-ı ergāvān virmez

33b

- 6 Kerem kı1l va' de-i vaşluñ efendim şalma ferdāya
Bu çarḥ ' aksine devr eyler bize fırsat emān virmez
- 7 Müsellemdür Suṭūrī mülk-i nazm içre süḥandāna
Veli da' vā-yı ' irfān eyleyüb kendüye şān virmez

232

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bāğ-ı dehr içre bütān tāze-nihāli neylerüz
Zevraḳı girdāba şalduḳ i' tidāli neylerüz
- 2 Nām u nengi atmışuz hep bir bölük gümrāhlaruz
Olmışuz rüsvā-yı ' ālem i' tibārı neylerüz
- 3 Terk idüb çün fāriğ olduḳ cümle 'i bulduḳ sürūr
İşbu ḥāle ḳāni' olduḳ ḡayrı ḥāli neylerüz
- 4 Mihr ü māhı seyr idübdür dīde-i idrākimüz
Kim şafaḳdan gösteren başım hilāli neylerüz
- 5 İ' tibārı ' ālemün çün şimdilik nādānadur
Ey Suṭūrī bī-nişānuz biz kemāli neylerüz
- 6 Bir cemālün şevḳine pervāne olmuşdur göñül
Yanmadur maḳsūdımız çün ḳıl ü ḳāli neylerüz

233

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şubḥ-ı ḳālūdan mey-i ' aşḳ ile maḥmūrlardanuz
Biz ḥarābāt-ı elestüz şanma ma' mūrlardanuz
- 2 Çekmişüz rāḫat ümīdinden ta' alluḳ dāmenin
Cevr-i endüh-ı felekden ḫālā mecbūrlardanuz

- 3 Bizden âmûz-ı edeb ummağ o bir emr-i muhâl
Rind-i rüsvâ-yı cihân dillerde meşhûrlardanuz
- 4 Bâde-i rengine mâ'îl gayrıdan kaç'-ı ümîd
Dîde-i cân birle hüsni-yâre manzûrlardanuz
- 5 Zerre-i nâ-çîz kadar yok gerçi kim miqdârımız
Fağır-ı mülküñ şâhıyuz dârâya menfûrlardanuz
- 6 Şiblî olsañ nâşihâ pendüñ bize kılmaz eser
Nezr-i nağd-i cân iden ol dâra Manşûrlardanuz
- 7 Ey Suṭûrî ṭıtsa nâkış sözlerin ehl-i 'uḳûl
Kim ḳalem nîst Ḥudâ'yuz şimdi ma'zûrlardanuz

234

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün

- 1 Dehr içre bugün gerçi ne a'yân ne mîrüz
Şûretde faḳîrüz velî sîretde emîrüz
- 2 Ḥağ söz diyerüz lâfile bizden diriğ olmaz
Bu hâletile gör nice mânende-i tîrüz
- 3 Ḥâk-i ḳademüz ehl-i vefâ şâhib-i 'ilme
Yok rağbetimiz şoḫbet-i nâdâna nefîrüz
- 4 Ağyârla şeb ü rüz bizüm 'arbedemüz var
Ḥaylîce bu meydân-ı meveddetde dilîrüz
- 5 Cehd it bulasın 'ârifi 'irfânda Suṭûrî
İzhâr-ı hü[vi]yyetde? girift-dâmen-i pîrüz

235

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Benüm rāz-ı nihānum kimseye olmaz beyān sensiz
Olur günden güne efzūn tamām cisme zebān sensiz
- 2 Vücūdum mülki hep berbād olup vīrāna yüz tutdı
Harām oldu baña dirlik bu dehr içre amān sensiz
- 3 Şeb ü rüz hasreti didāruñ almışdur beni benden
Murādum tiri irmez bir nişān ebr ü kemān sensiz
- 34a 4 Cihānda şıhhatümden kesmişüm rişte-i ümmīdi
Kasem and eylerüm cānā gerekmez cisme cān sensiz
- 5 Suṭūrī hastenüñ hāli dīger-gün olmada şimdi
Mişāl-i ' andelīb-āsā işüm āh u fiğān sensiz

236

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Akıdub hūn-āb-ı dil biz dideler giryānıyuz
Ayrı düşmüş yār itirmiş yār ser-gerdānıyuz
- 2 Var mı kudret ' aşk-ı pinhāna dil-i bī-tābda
Āteş-i hicrinde bişmiş dil kebāb biryānıyuz
- 3 Bāğ-ı dehrüñ sünbül ü reyhānını ben koğmazam
Bülbülüz gül-zār-ı hüsnuñ güllerin efgānıyuz
- 4 Baş u cān terkin urub dutdum hayāl-i dilberi
' Aşkına Mecnūn u Leylā' dan beter hayrānıyuz
- 5 Ey Suṭūrī gerçi bir mūr-ı haķīrüz şüretā
Vādī-i nazmı taşarruf hüküm iden sulṭānıyuz

237

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bāde-i la' lüñ senüñ cānā ki Kevşer'den leziz̄
Her ne gelse cāna cevruñ şehd-i şekerden leziz̄
- 2 Āteş-i hicr ü firākuñ nār-ı düzaḥdan beter
Zevk-ı vaşluñ 'aşıka khand-i mükerrerden leziz̄
- 3 Gerçi aḥvālüm saña yañlış dimişse müdde³⁸
38
- 4 Dāğ-ı 'aşkuñ sineme çekdüm ki āşaruñ senüñ
Tāb-ı ruḥsāruñ baña şuḥ şem'-i enverden leziz̄
- 5 Sensiz olmaz pehn-i 'ālemde baña ārām-ı dil
Ka' be-i kūyuñda seyrin heft kişverden leziz̄
- 6 Ey Suṭürī ser-be-ser gezdüm cihānı bulmadum
Hiç lezzet görmedüm vuşlat-ı dilberden leziz̄

238

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bu ğarīb ğurbet mekānda sırra maḥrem bilmezüz
Maḥv cismüz 'aşkile biz ğayrı mātem bilmezüz
- 2 Biz ḥaḳīkat tīgile ceng eylerüz bed-nefsile
'Arşa-i meydān-ı ḥāzır ceng-i nirem bilmezüz
- 3 Ğamm-ı 'aşqdan ḥālī olmaz dīdemüz nemden muḳīm
Zevk-ı dünyā ile şādī bezm-i ḥurrem bilmezüz
- 4 Cāme-i faḥrı şoyub 'uryān-ı 'aşkuz şimdi biz
Zīnet-i dünyā için dīnār u dirhem bilmezüz

³⁸ Mısranın yeri boştur.

- 5 Sākī-i ʿaşqdan ezel nūş eylemiş mestāneyüz
Biz ğamuñ keyfin görüb hōş anı çok kem bilmezüz
- 6 Ey Suṭūrī dilde dōstuñ biz ğamın çok çekmişüz
Andan ayru dilde ašlā ğayrı bir ğam bilmezüz

239

mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

- 1 Her dem figān itmededür dil hezārımız
Güş urmadı hiç nālemüze gül-ʿizārımız
- 2 Yā Rabb ne belādur ki kamu hādedür ʿālem
Gün günde ziyād olmada bu āh u zārımız
- 3 Bülbül çü maḳām oldı bu bāğ içre āşiyān
Kāşkī kūy-ı dil-rübāda olaydı mezārımız
- 4 Bād-ı fenā şavurdu hırmen-i ʿömri
Naḥl-i ḳaddimüzde ḳalmadı hiç berg ü bārımız
- 34b 5 ʿAşkuñ yolında çekdiğüm ālām Suṭūrī
Zaʿ file ḳılmadı ḳılca cism-i zārımız

240

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 Ṭālib-i ʿaşkuz bugün cāh-ı maḥabbet beklerüz
Derd-i bī-dermāna düşmiş şimdi şihḫat beklerüz
- 2 İmtinānın çekmeyüz ʿālemde biz bir nān için
Faḳr-ı mülkin şāhıyuz Ḳāf-ı ḳanāʿat beklerüz
- 3 Şūret-i bī-cāna döndürmüş dilā ʿaşkuñ bizi
Kim esīr-i derd-i hicrüz künc-i miḥnet beklerüz

- 4 ‘ Andelīb-āsā figān itmekdeyüz şām u seher
Pāsbānuz mülk-i hūsne istiķāmet beklerüz
- 5 Mu‘tekifdür dil ser-i kūyuñda tutmışdur maķām
Külbe-i aḫzānda ḫālā biz melāmet beklerüz
- 6 Ḳays ile Ferhād imiş ‘aşḫ yolına cān şarf iden
Ey Suṭūrī geçdi anlar biz de nevbet beklerüz

241

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Ḥadeng-i tīrūñ açduḫ zaḫma ṭabīb-i dehr devā bulmaz
Devā’-i ḫoḫḫa-i la‘ lūñ irişmezse rehā bulmaz
- 2 Beķā resmin ararsañ cism-i za‘ fuñ dōsta ḫıl teslīm
Vücūduñ maḫv olur bāḫī ḫalur rūḫ fenā bulmaz
- 3 Ne sūd nūr üzre çekmek rū-siyeh kühl-i Şıfāhān’ı
Cihānda ḫāk-i pāyūñ tek gözüm hiç tūtyā bulmaz
- 4 Geçerdüm sū-be-sū nezzāreden dil çeşm-i ‘ ibretle
Ġamuñ tek mūnis-i vaḫtüm olan bir āşinā bulmaz
- 5 Ḳo açsun şerḫa-dār itsin degül ḡam tūḡ-ı cevrenden
Suṭūrī ḫaşr-ı dilde revzen olmaz rūşenā bulmaz

242

mef‘ ulü fā‘ ilātü mefā‘ ilü fā‘ ilün

- 1 Yok ḫudretimüz ḫılmaḡa ‘ arz şūḫa ḫālimüz
Ḳalmaz mı anuñ boynına şimdi vebālimüz
- 2 Tāb-ı ruḫuñ virdi ḫarāret dil-i zāra
Teşne dile āb virmedi ol leb-i zülālimüz

- 3 Büm-şıfatı mesken idindüm vîrānede
Pervāz-ı ümîd itmeye yok perr ü bālimüz
- 4 Vāz geldi ezel itdigi dil bād-ı hevādan
Ağyārile hiç kalmadı bir kı̄l ü kālîmüz
- 5 Bām-ı felege çıkısa Suṭūrî nola kadrüñ
Fah̄r eylemege oldu sezā köhne şālîmüz

243

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Rûz-ı evvel dirilüb derd-i ğamla 'unşurîmüz
Ḥālî olmaz anıçün derd ü elemden serîmüz
- 2 Ḥāk-i zilletde felek pāymāl itdi bizi
Evc-i 'ulvîde muḳarrer olamaz hem-serîmüz
- 3 Yok buña çāre ebed teslîm-i rızādan ğayrı
Çün mufaşşal ki beyān itdi pîr-perverîmüz
- 4 Ğam degül ğayrılara çekdigüm ol derd ü elem
Çünkü taḥmîr-i ezelden buladur maşdarîmüz
- 5 Kûy-ı dildāra yakın olması 'uşşāka maḳām
Meger ol olsa da ancak ola bu maḳberîmüz
- 6 Ey Suṭūrî bize ğam yazdı çü kassām-ı ezel
Ğam u miḥnetle belādan pür olup defterîmüz

244

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

35a

- 1 'Aşķile çünki şeref buldı bizüm 'izzetîmüz
Zerre isek de çıkubdur felege rif'atîmüz

- 2 Dile tebşîr-i vişâl eyledi çün bād-ı şabā
Gitdi ğam geldi sürür yetdi bizüm devletimüz
- 3 Cîfe-i çirk ü riyâdan yumışuz kendimüzi
Ehl-i dünyâdan ırağ olmağadur niyyetimüz
- 4 Nağd-i cān virmeye ‘aşk uğrına ābādelenüb
Zāhid-i bî-ğaber añlar mı bizüm hikmetimüz
- 5 Meyimüz ‘aşk meydür bezmimüz başka şafā
Mest olur haşre degin içse bizüm şerbetimüz
- 6 Nazm-ı dürr ü güherin kadrini nādān ne bilür
Ey Suṭūrî yine şarrāf bilür kıymetimüz

245

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Çār ‘unşurdan ezel biz çünki peydā olmuşuz
Bir gülün ma‘şūkı olub ‘ayn-ı şeydā olmuşuz
- 2 Çıkmışuz tāk-ı kabādan ğam pelāsın giymişüz
Mā-sivādan el yuyub biz kurb-ı Mevlā olmuşuz
- 3 ‘Aşka ğavvāşlık kılan bizden bulur dürr ü güher
Kulzüm-i lāhūtide biz ‘ayn-ı deryā olmuşuz
- 4 Şanma bîhūde fiğānı eylerüz biz şubḥ u şām
Bir bölük ‘aşıklaruz medḥ-ğān-ı zībā olmuşuz
- 5 Dīde-i nādāna gerçi şüretā aḥqarlaruz
Şiretā bizler Suṭūrî gör ne bālā olmuşuz

246

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Nola şeb rüz kesmeyüb feryādile eyvāhımız
Çarḥ u eflāke çıkar dūd-ı siyāh-ı āhımız
- 2 Bāde-i 'aşk içmişüz ol keyfile ma' mūrlaruz
Sākıyā telḥ-i şarābuñdan gelür ikrāhımız
- 3 Ḥaḳḳı bātıl fark ider pīrden icāzet almışuz
Hem şerī' at hem ṭarīḳat bāba var āgāhımız
- 4 Bī-başarlar gerçi 'aşk hālinden olmazlar ḥabīr
Bir ḳılı ḳırḳ yirde yarmışdur bizüm güm-rāhımız
- 5 Ey Suṭūrī olma zāhidler gibi ehl-i riyā
Mā'il-i ehl-i cemālüz pīr-i 'aşḳdur şāhımız

247

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ḳand-i la' lūñ şerbetin nūş eyleyüb mestāneyüz
Bezm-i ḥāşa āşināyuz şüretā bigāneyüz
- 2 Leylī-i zūlfūñ hevāsından ferāḡat gelmezüz
Vādi-i 'aşk içre Mecnūn'a bedel divāneyüz
- 3 Her ṭabīb bilmez devāsın merhem itmek yāremüz
Zaḥm-ı tīr-i şerḥa-dār-ı ḡamze-i cānāneyüz
- 4 Dutmışuz dāmān-ı 'aşḳı kimse men' itmez bizi
Dergeh-i şāhānede bir bende-i fermāneyüz
- 5 Mekteb-i 'irfānda 'aşḳ bābından alduḳ biz sebaḳ
Fenn-i ma' nīde Suṭūrī şimdilik bir dāneyüz

248

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 “Hevā-yı meşreb-i tıflānilerde sūd u kār olmaz
Mey-i şāfī-i ‘aşqdan nūş idenlerde humār olmaz
- 2 ‘ Aceb mi kad-ḥamīde olduğum bu bār-ı ḥasretten
Sebükdür vezn olinsa kūh-ı Qāf derdümce bār olmaz
- 3 Zuhūr-ı ḥatt-ı nev olmışdur ancak vuşlata hengām
Qatı āteşī meşrebdür o tıflile pazar olmaz
- 4 Rikāb-ı tāziyān-ı vaşla pā irgürse de ‘āşık
O şūḥa saltanatla biñ olur ammā hezār olmaz
- 35b 5 Hicābı boşla sedd-i rāh-ı ‘aşqdan dest dāmen ol
Dem-i bī-çārelıkde faqr-ı ‘āşıklarda ‘ār olmaz
- 6 Eger ebnā-yı ‘ālem şayd-bān olmuşsa kaçında
Kemend-i zūr-bāzūyile ol āhū şikār olmaz
- 7 Çıkarsa qālīb-ı tenden bu cānum bāqīdür sevdā
İrılmaz naqş-ı dilden hiç Suṭūrī āşikār olmaz

249

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Āteş-i ‘aşkuñla dā'im tutuşuban yananuz
Şem'-i efrūzsın dilārā olmuşuz pervāneyüz
- 2 Gāhi ḥüsnüñ gāhi luṭfuñ ‘arz idersin ‘āşıka
Gel bir inşāf eyle müşkil olmamaq dīvāneyüz
- 3 ‘ Ahd ü mişāk eyledüñ ‘āşıklara raḥm itmegi
Beklerüz tā ḥaşre dek ol ‘ahd ü hem peymāneyüz
- 4 Gerçi kim vaḥdetde biz ‘ayn-ı sa‘ādet bulmuşuz
Ḥālīmüzden itmeyüz tibyānı her nādāna biz

- 5 La' l-i nâb-ı dilber olmışdur hayât-ı cismimiz
Ey Suṭūrî i' tiyâdı itmezüz dermâna biz

250

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Belâ tîrine sîne virse ' aşık hiç nişân virmez
Dimem ' aşık aña kim ' aşq yolında baş u cân virmez
- 2 Bu vaqt-i tâzelikde hüsne mağrûr olma ey cânâ
O bir fırsatdur az vaqtda geçer devrân gümân virmez
- 3 Cefâ tîğiyla günde bağruma biñ zahmı urmağdan
Ferâgat gelmedi aşlâ göz açdurmaz emân virmez
- 4 Beni öldür ki ' aşkuñla şehîdüm gam degül aşlâ
Gönül ruḥşat diler ammâ rızâ kaç u kemân virmez
- 5 Suṭūrî her kelâmuñ sūzişi cânâ deger ammâ
Özin gayrılara nisbet ögüb kendüye şân virmez

251

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Şâh-ı gülde ' andelîb tûṭî idüb mesken kafes
Olmadı âsüde-ḥâl bî-çâre diller bir nefes
- 2 Baña küyuñ olsa mesken ey şeh-i ' âlî-cenâb
Ḥâṭır-ı ' uşşâka gelmez kaçır-ı cennetden heves
- 3 Dest dâmen olmuşum redd itme kapuñdan meni
Ḥâl-i zâra senden özge yokdurur feryâd-res
- 4 Nâka olmuş maḥmili bâr-ı girânuñ cevriñi
Bilmezem itmek nedür efgân u zârî ol ceres

- 5 Kıl teḥāṣī kurb u civāruma gelmekden şaķın
 Āh idersem ḥasretinden tutuşur ḥārile ḥas
- 6 Ey Suṭūrī tıfl-veş her naķşa ṭālib olma sen
 Çünki dil bir cāna düşmiş ğayrıdan ümīdi kes

252

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Nāşihā pendün baña te'siri yok itme ' abes
 Dil ki ' aşqdan ḥālī olmaķ mümkün olmaz bir nefes
- 2 Her gönülde şāhidüm bir güne vardur ıztırāb
 Def mümkün olmadı tā kim olur āḥir nefes
- 3 Gözdedür ruḥsār-ı şirīn her temāşāsın iden
 Bilmezem gönlüm niçün olmaķdadur feryād-res
- 4 Cān ümīdin itmesin şol kimse kim cānān diler
 ' Āķıl oldur kılmadı dünyāda sevdāya heves
- 5 Ey Suṭūrī bü'l-hevesnāk olma dehrün zevķine
 Ṭālib-i ' aşq-ı beķā ol ğayrıdan peyvendi kes
- 6 Re's-i māl itdüm bu cānı ben metā' -ı vaşlına
 Bitmedi bāzārımız çün olmadum ben destres

253

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 36a 1 Fānī dünyā köhne zendür zīneti şan nev-' arūs
 Şehvet-i nefsanile ' ālem olubdur pāy-būs
- 2 Zevķ-ı ' aşq u şehvetile ṭālib-i dünyā olan
 Ṭāli' inde sa' dını ḥayfā ki ṭutmışdur nuḥūs

- 3 ‘Aşk u şehvetle giriftâr-ı esîr-i vaqt olan
Ġafletinden olmaz âgâh tâ urılsa tabl u kûs
- 4 ‘Âşıkun derdüñ devâsın yine ma‘şûqdan gerek
Kim müfîd olmaz aña dermân iderse Câlinûs
- 5 Ey Suṭūrî ‘aşk-ı Hâk’ dan her kim oldıysa ḥabîr
Her kelâm-ı şî‘r-i enzâmı anuñdur bî-fuşûş

254

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fa‘ülün

- 1 Gör dilberi atmış bizi ağıyâra yapışmış
Gül-zâr-ı nezâketde o gül ḥâra yapışmış
- 2 Dün gice kimile oturub meclis idindüñ
İkrârı koyub dâmen-i inkâra yapışmış
- 3 Sîb ü zeķanı ruḥları gül gibi kızarmış
Mestâne iken bir denî dildâra yapışmış
- 4 Bilmem ki ben ol ğam didiginüñ nesin aldum
Bir laḥza ferâĝ gelmedi dil zâra yapışmış
- 5 Hâl-i dili ‘arz itmege dildâra Suṭūrî
Bulmuş dile tesliyyet-i eş‘âra yapışmış

255

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Göñül ‘aşk âteşinden sînede bir şem‘ yandurmuş
Gelüb bu dil-i ğamġinüm şoran dilber uyandurmuş
- 2 İḫüb ‘aşkun şarâbın şerbetinden ḥâliyâ göñlüm
Düşüb mestâne ḳalmışdum gelüb ol şûḥ uyandurmuş

- 3 H̄ayāl-i zūlf-i Leylā'yile Mecnūn dutdı şahrāyı
Belā-yı ʿ aşka meyl itmiş anı cāndan uşandurmuş
- 4 Saña meylüm olur āh̄ir diyü çok vaʿ deler kılmış
Şunub cām-ı muşaffādan içirmiş ʿ aşka kandurmuş
- 5 Ne reng itmişse itmiş bağlamış bir müy-ı zūlfinden
Suṭūrī derdmendi aldayub kaç gün ṭolandurmuş

256

feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün

- 1 Ey gönül vaḥş̄iligi boşla yeter cāna qarış
Serserī gezme yabanda yeter insāna qarış
- 2 Cām-ı vaḥdet içüb ol meclis-i ʿ irfāna duḥūl
Mest-i ʿ aşk-ı ezeli zümre-i rindāna qarış
- 3 Benligün daʿ v̄isini boşla ki ādem olasın
Zerre-veş kendini bil mihr-i dıraḥşāna qarış
- 4 Seyl-i eşküñ aqıdu cūybār itmege baq
H̄ār u ḥas-ı cismüñi bil seyl-i firāvāna qarış
- 5 ʿ Ārifün kalbine gir maṭlebün menzil ise
Giderek sen de Suṭūrī varub ʿ ummāna qarış

257

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

- 1 Açılmış cā-be-cā gül-zār-ı ḥüsnün sū semenlenmiş
Yetişmiş nev-kemāle gönçe nevres dūr dehenlenmiş
- 2 Temāşā-gāhı olmuş her taraf gülzār-ı ruḥsāruñ
Bahār-ı ḥüsnüñe sebze irüb devri çemenlenmiş

- 3 Behiştüñ zevk u ārāmı degül endiše-i hâtır
Göñül kim ravza-i küyuñ kılub mesken vañanlanmıñ
- 36b 4 Zamānuñ telh-i devrinden gelüb meyden dile ikrāh
O meh-veş cām şunmıñ neylesün tevbe-şikenlenmıñ
- 5 Tavāf-ı Ka' be-i vaşluñ müyesser olmadı ' uryān
Libās-ı perde-püş olmış o cismüñ pīrehenlenmıñ
- 6 Şabāh-ı haşre dek hüşyār olur mı mest ü hāmmāruñ
Şarāb-ı ergāvānuñ sākī sāl geçmiş kühenlenmıñ
- 7 Mūkahhal nergis-i dīde mu' anber müşg-i kāküller
Melāhat naḥli şan cism-i mükemmel gül bedenlenmıñ
- 8 Nola ihdā olınsa nazm-ı eş' āruñ aḥibbāya
Suṭūrī her kelāmuñ lü' lü' -i dürr-i ' adenlenmıñ

258

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Zülāl-i la' lüñ olmış āb-ı ḥayvān derde emlenmıñ
Kelām-ı gevherin kân-ı şadefden gonca-femlenmıñ
- 2 ' Araḫ-nāk olmış ol ruhsārı yatmış dīde ḥ' āb almıñ
Şeher şeb-nem düşüb şan jāleden gül-bergi nemlenmıñ
- 3 Şurāhī ḡulḡul itmiş cām-ı yāḫūtını ṭoldurmuş
Bu bezme ehl-i meclis pür-şafādan cām-ı Cemlenmıñ
- 4 ' İzāruñ üzre düşmiş müşg-i ' anber tār-ı gīsūlar
Gelüb Çīn iḳlīminden tācir-i dil şehri şemlenmıñ
- 5 Baña yār oldıḡuñ aḡyār tuymıñ ey perī-fersā
Ḥasedden baḡrı yanmış derde düşmiş ḥaylī ḡamlanmıñ
- 6 Geçerdi esb-i ṭab' um bī-tekellūf gerçi yārānı
Nigāh-ı bed-nefesden göz ṭoḳınmış ammā kemlenmıñ

- 7 Suṭūrī ṣāh-ı ḥüsnüñ seyrin itdüm şadr-ı meclisde
 Kıyās itdüm melekür ravza-i kūyı İremlenmiş

259

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Göñül gülşān-ı ḥüsnünde mücerred baġbān olmuş
 Ki seyr itmedigi gül almamış cümle 'ayān olmuş
- 2 ' Aceb zevk var bu gülşende hezārı olmada ḥande
 Senüñ 'aşkuñ 'ayān bende benüm sırrum nihān olmuş
- 3 Dehānuñ dürr-i bī-hemtā ruḥuñ bir berg-i gül ḥamrā
 Senüñ ḥubbuñ baña cānā bu tende cisme cān olmuş
- 4 Gider bu benligüñ raḥtın uyansın tīre-i baḥtuñ
 urulsın sermedī taḥtuñ şala sulṭān-ı cān olmuş
- 6 Dilā ol cānuña āgāḥ teġāfūl gezme gel her gāḥ
 Düşürüb ḥayme-i ḥargāḥ o rāḥa kārbān olmuş
- 7 Dem-i nez' üñ getür yāda geçirme fırsatı bāda
 Ne serverler bu dünyāda zemīne ḥākdān olmuş
- 8 Suṭūrī tevbe 'iṣyāna tazarru' eyle Sübhān'a
 Bu pendüñ ehl-i 'irfāna ḥayāt-ı cāvidān olmuş

260

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 İşıtdüm dilrübā aġyārile hem-ḥānelik itmiş
 Atub nāmūs u nengi ol civān dīvānelik itmiş
- 2 Varub ol nā-şināsānile 'iṣret meclisin urmuş
 adeḥ devri feşārātında ol mestānelik itmiş

- 3 Bizi men' eyleyen ŧufi nigāh-ı hūsn-i dilberden
 oyub mescid yolın 'azm-i reh-i put-hānelik itmiŧ
- 4 Periŧānlık zuhūr itmiŧ seherden āŧinālardan
 oınmiŧ zūlf-i cānāna ŧabā biġānelik itmiŧ
- 5 Suurī tāb-ı hūrŧid-cemāle ictināb itmez
 Yaub cismini 'aŧ āteŧine pervānelik itmiŧ

261

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

37a

- 1 Derd-i 'aŧı sōyleŧūrler ekmesi dūŧvār imiŧ
 Eyledūm taı kim didüklerince var imiŧ
- 2 ŧaqla rāzum sōyleme āġyāra tenbīh eyledūm
 Mest olub ikrāra gelmiŧ gōr nice bi-'ār imiŧ
- 3 Devr-i ruhsārunda zūlfūn seyrini ıldum heves
 Bilmedūm ol ġanzeler bir an ier Tātār imiŧ
- 4 İmtihān itdūm cihānuñ tel ū ŧirīn nesnesin
 Hep cihānuñ lezzeti 'uŧŧāa bir dildār imiŧ
- 5 Dūn Suurī der-kenār itmiŧ dimiŧler dilberi
 Hāŧālillāh iftirālar eyleyen āġyār imiŧ

262

mefā' ilūn mefā' ilūn fā' ulūn

- 1 Dile 'aŧ eŧerinden māye dūŧmiŧ
 O 'Anā himmetinden sāye dūŧmiŧ
- 2 ŧeb-i meh-tābda gōrdūm cemālūn
 Ruuñ envārdur ki aya dūŧmiŧ

- 3 Dile düşmişdür arzū-yı vuşlat
Zihī dīvāne bu sevdāya düşmiş
- 4 Raq̄ibi söyledüb aldum cevābın
Didi gön̄lüm o q̄ad-bālāya düşmiş
- 5 Cihān halkı dirilmiş bir maqāma
Q̄amusı guşsa-i dünyāya düşmiş
- 6 Oquñ kesme s̄inemden ey qaşı yā
İki ‘aşık disin gavgāya düşmiş
- 7 Yaq̄asın çāk ider miskīn Suṭūrī
O dildārile h̄oş da‘vāya düşmiş

263

mefā‘īlūn mefā‘īlūn mefā‘īlūn mefā‘īlūn

- 1 Şarāb-ı ergavānın sāqī faḡfūr cāma uydurmuş
Ne reng itmişse ol şūhı dutub ibrāma uydurmuş
- 2 Ne minnetler temennālarla teşrīfin niyāz itmiş
Hele gündüze vaqt olmaz diyü aḡşama uydurmuş
- 3 Degül ta‘rif-i ḡayrın çıq̄dığı başdan o ra‘nānuñ
Meger teşhīrini s̄imile zerden h̄āme uydurmuş
- 4 Şeb-i hicrānı çekmiş tā şabādan ruḡsatın almış
Perişān zülfüñ ol dilber dil-i nā-kāma uydurmuş
- 5 Bu vādīde taḡammül eylesin mi ‘aşık-ı zāruñ
Giyüb gülgünī atlas şimdi gül-endāma uydurmuş
- 6 Vişālūñ arzūsından tamām bir māh idüm şāyim
Nümāyān hilāl ebrūsını bayrāma uydurmuş
- 7 Degül ‘aqlile bir efrād cihānuñ naqşını almak
Zamān uymaz Suṭūrī kendin ol eyyāma uydurmuş

264

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Açılmaz verd-i handānum baña setr-i niķāb olmuş
Seķāb içre bürinmiş güyā meh-tāb āfitāb olmuş
- 2 Cihānda ben gibi hiç derde kes düş olmasın yā Rab
Yaşum Ceyhün ciger pür-ķhün tenüm şan bir ķabāb olmuş
- 3 Şikest olduķda āyīne-i dil mümkün mi ta' mīri
Behey zālīm gönül mülki ķarāb-ender-ķarāb olmuş
- 4 Muķārin olduķum dem baķmaģa ayrıķ mecāl olmaz
Baña perde-i şermüm sedd olub başķa hiçāb olmuş
- 5 Seķer nālem duyub şormuş ne bu zāriile efgānlık
Biķamdillāh Suķūri'nün du' āsı müstecāb olmuş

265

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 37b**
- 1 Cemālūñ pertevinden 'āleme ķūrşīd tāb almış
Zülāl-i āb u la' lūñ ğonçeden bŷy-ı gül-āb almış
 - 2 'Araķlar dāne dāne jāle tek gül-berg-i ķhšnūñde
Düşüb mestāne cāme-ķ'āba nāzik dīde ķ'āb almış
 - 3 Mecālüm ķalmadı nuķķa o ķūblar şāhına ķarşu
Temennā-yı vişāle dilde şerminden hiçāb almış
 - 4 Şabā taķrīk idüb kāküllerin düşmiş 'izār üzre
Dökilmiş her ķaraf o māh ruķsāra niķāb almış
 - 5 Aķıtdum eşķ-i çeşmüm seyl-veş her bir cevānibden
Nihāl-i tāze servūñ sebze-vār eķrāfin āb almış

- 4 Görüb za' füm dimiş bi-çäre ' aşkımdan ne hâl olmuş
Bihamdillâh Suṭürî dilrübâdan hoş cevâb almış

266

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Gönül kim kâm-ı maşşûdın şeh-i şehnâzdan almış
O ' Anḳâ ' ulvî ṭab' şayduñ felek-pervâzdan almış
- 2 Hezâr taḥsîn tenezzül itmeyen hercâyîye ' uşşâk
Gürüh-ı resm-i mümtâz içre ser-efrâzdan almış
- 3 Ṭabîbüñ imtinânın çekmeyüb derdden rehâ bulmuş
Şu kim kendi devâsın yine dest-i râzdan almış
- 4 Açılmaz ' uḳde-i hâṭır çözülmöz rişte-i ümmîd
Bu kesb-i ' ârifân bir sırr-ı maḥrem râzdan almış
- 5 Bizi âvâz-ı maḥrûḳ nâyîden men' itmesin vâ' ız
Nevâ-yı raḳş-ı hürşîd çünki Zühre sâzdan almış
- 6 Bu bâḡuñ reng ü büyün fehm iden şol ' ârif-i billâh
Bulub lezzât-ı rûhı ' andelîb âvâzdan almış
- 7 Lisânum bülbül-i güyâ iden şol gül-beden zîbâ
Feşâḥat dersini şâhib-maḳâl i' câzdan almış
- 8 Meger bir şüh-ı şîve nâza bend itmiş dil-i zârı
Suṭürî fenn-i ' aşkı dilber-i mümtâzdan almış

267

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Perişân zülfüñ ' uşşâka çekilmez bir belâ olmuş
Ruḡuñ mir'ât-ı İskender mişâli pür-cilâ olmuş

- 2 Zülâl-i la' linûñ nûş itdirüb aġyâr-ı qandurmuş
Baña zehr-âb-ı telhûñ bâde tek dâ'im cibâ olmuş
- 3 Müyesser olmadı 'ömrümde yâre sîne-şâf olmağ
Dirîğâ kim bu hasretle 'ömür geçmiş hebâ olmuş
- 4 Beni gördükde bir başka edâlıklar ider peydâ
Muhaqqâq şimdi bildüm yadlarla âşinâ olmuş
- 5 Halâş oldum dimişdi 'aşka dâ'ir kalmadı zârum
Suṭûrî yengiden bir bî-vefâya mübtelâ olmuş

268

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ülün

- 1 Bülbül ne yatarsın gül-i handânuñ açılmış
Eyyâm-ı bahâr irdi gülistânuñ açılmış
- 2 Vuşlat demidür irdi çü hengâm-ı beşâret
Ya' kûb-mişâl dîde-i giryânuñ açılmış
- 3 Fitne düşürüb velveleler tutdı cihânı
Taḥrîk-i şabâdan ki girîbânuñ açılmış
- 4 Şarrâf-ı cihân 'âciz olur kıymet idince
Sen ḥande kıılınca dür-i dendânuñ açılmış
- 5 Pervâne gibi yanmağa şübheñ mi Suṭûrî
Fânüs-ı ḥayâl şem'-i şebistânuñ açılmış

269

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

38a

- 1 Ḥarîr-i câme-ḥ'âb içre yatub mestâne ḥ'âb almış
Tökilmiş her taraf gîsû-yı semmûr müşg-bâr almış

- 2 ‘ Araklar dāne dāne ‘ ārı̇z olmiş verd-i ruřsāra
Düşüb şeb-nem gibi ol dim gül-zāra gül-āb almış
- 3 şaşın cellād-ı ğamze ebrvānuñ ħīle mekrinden
Müĥeyyā şatl-i ‘ uřřāķa dü şeşminden cevāb almış
- 4 Görüb dāmān-ı řarĥdan raķřa girdi gökde encümler
‘ Uřārid yazdı řerĥin Zühre destinde rebāb almış
- 5 Kimi ĥūrī kimi ğılmān kimi dir nesl-i insāndur
Mu‘ allimler mümeyyiz baĥř iĥün deste kitāb almış
- 6 Ne mümkün peyrev olmaķ Rāğı̇b u Nābī’yle her dāniř
Zülāl-i feyż-i aķdesden kelām-ı nazmı āb almıř
- 7 Hezār-āsā ĥamūř ol ey Suřūrī nazmı terk eyle
Temāřā eyledüm bülbül maķāmın ĥün ğurāb almış

270

mefā‘īlün mefā‘īlün fa‘ūlün

- 1 Baña fikr ü ĥayāl ol ķāmet olmiş
Ne ķāmet kim ğörün kıyāmet olmiş
- 2 Ezelden tıfl iken tāze nihāli
Aĥılmıř ķat-be-ķat bir āfet olmiş
- 3 Ĥadeng-i müĵānuñ tīrine cānā
Dü ebrū ‘ ayn-ı ķavs-i ķudret olmiř
- 4 Yine ğamġin dile bir ‘ uķde urmiş
Raķī̇b-i nā-sezādan řoĥbet olmiş
- 5 Viřālūñ va‘ dine dāyir söz aĥmıř
řehensāhdan o ‘ ālī-himmet olmiş
- 6 Suřūrī Ka‘ be-i kūyı canānuñ
Ĥayātında saña ol cennet olmiş

271

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Kıyās itdüñ mi ' aşık ma' şūkuñ yolında cān virmez
Velī ol ruḥṣatı her nā-şināsa bu zamān virmez
- 2 Göñül her çend bālāya irişse kadrüñ āgāh ol
Düşersin ḥāk-i zillet içre nāmuñdan nişān virmez
- 3 Fenāfillāh olanlar buldılar zevkini ' ālemde
O kim cān ḳaydın eyler anlara ruḥṣat cihān virmez
- 4 Göñül vuşlat hevāsıyla yeter düşdüñ bu sevdāya
Eger biñ pāre olsañ ugrına ol şūḥ miyān virmez
- 5 Suṭūrī bāğ-ı manzūmuñ gülinden sünbülinden dir
Felek her şaḥşa böyle ṭab' -ı manzūm nükte-dān virmez

272

mef' ulü fā' ilātün mef' ulü fā' ilātün

- 1 Tebyīn-i ' aşk-ı Yezdān lafz-ı lisāna şıgmaz
Ḥāric-i ' aḳl u idrāk vaşf u beyāna şıgmaz
- 2 Pervāz-ı mürğ-ı ḥātır bir dem ider cevelān
Devr eylemek cihānı ' aḳl u gümāna şıgmaz
- 3 ' Āriflerüñ derūnı olmaḳda genc-i esrār
Ol medfen-i nihānī kevn ü mekāna şıgmaz
- 4 Pā-beste ḳıldı ' aşkuñ taḥlişe yoḳ liyāḳat
Sevdā-yı küfr-i zülfüñ şerḥ-i imāna şıgmaz
- 5 Rāz-ı dil-i nihānuñ nādāna açma zinhār
Esrār-ı ' aşk-ı Mevlā zāhir ' ayāna şıgmaz
- 6 Ġayrıyı at Suṭūrī dut ' aşḳı dāmeninden
' Aşkuñ şu' ā' -ı nūrı cümle cihāna şıgmaz

273

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 38b
- 1 Bezm-i ' işret iĉre şufı bir ayak meydāna baş
Gör ne meclisdür bu meclis andadur ' āmile ħāř
 - 2 Yārile bāzāra girdüm seg-raķı̄b kıldı miyān
İstemez iş görmeyen iřmār ider ayağı baş
 - 3 Tār-ı kākül muttaşıl boynumda bir zincir olub
Rişte-i cān urmamış mümkün degül andan ħalāř
 - 4 Pehn-i dünyā teng olur ħařmuñ olursa farķına
Bu bahādırlıķla řemřirüñ yetür tā ' arşa aş
 - 5 Ey Suşürı̄ mülk-i nazma ħük-m-i cārı̄ eyledüñ
Sınem üzre dāđlar ĉek sikke-i řāhāne baş

274

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bilmezem ħālüm ne resme eyleyin cānāna ' arz
Ķul gerek ħālin kıla her dem ' ayān sulřāna ' arz
- 2 řaķlarum cānum ezelden yine cānāna virem
Bu emānet ol vaķt kim kıldılar insāna ' arz
- 3 Ben đalālet ehlini ĩmāna teklif eyledüm
Küfr-i zülfüñ sīnem üzre eylerüm ĩmāna ' arz
- 4 řūret-i bı̄-cāndan cennet umar put-ħānede
Gör şu azmışlar niĉün kılmaz işi Sübhān'a ' arz
- 5 Pış-i gülde günde biñ kez zār olur ol ' andelı̄b
Tā ki ħālüñ eyleyince bir gül-i ħandāna ' arz

- 6 Ey Suṭūrī şakla rāzuñ itme nā-ehle beyān
Vaḳt ola ḫālūñ kılasın yine sen bir cāna ‘arz

275

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Bezm-i ğurbetde göñül dildārın eyler ārzū
‘Andelīb-i cān gül-i gül-zārın eyler ārzū

276

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Āteş-i mihr ü maḫabbetdür bu sevdādan ğaraz
Dil-i ğam-ġine neşāt ol cām-ı şahbādan ğaraz
- 2 Ƙays u Ferhād’uñ bu deñlü cān u başdan ğıçdigi
Bağlanan şol dillerin şırini Leylā’dan ğaraz
- 3 Şubḫ-dem herkes o şūḫuñ cem‘ olur dükkānına
Kim neşāt-ı kalb olan ḫüsne temāşādan ğaraz
- 4 Ƙaḫ bilür ki ihtiyārum bendin almışdur o şūḫ
Ol sebebdür fāriğum dünyā-yı ‘uḫbādan ğaraz
- 5 ‘Andelībüñ zār u efgānından alsın ‘ibreti
Noldığüñ ‘aşḫuñ ucından verd-i ra‘ nādan ğaraz
- 6 Belki şol dilde olursa ‘aşḫ ḫomaz ḫāmūş anı
Güft ü güyü her sözi ol sīm-i sīmādan ğaraz
- 7 Çünkü bir ter tāze dilber ‘aşḫı yoḫdur sīnede
Ya nedür bilsem Suṭūrī ‘arz-ı sevdādan ğaraz

277

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey gönül bu fānī dehre kıılma ' aqd ü irtibāt
Bir müsāfir-ḥānedür āḥir vīrān köhne ribāt
- 2 Ehl-i idrāk ol cihānuñ ḥālını eyle nazār
Hep güzār eyler biri qālmaz eger ḡam ger neşāt
- 3 Gāh olur ḡonçe şükūfe gāh olur vaqt-i ḥazān
Bir qarār üzre kalur mı gör bu feyz-i inbisāt
- 4 Qays' ile Ferhād tapşurdı baña nevbetlerin
' Aşq meydānında ḥālī olmasın tek bu bisāt
- 39a 5 Ey Suṭūrī olma ṭālib bī-vefā meh-rūlara
Başka ḥāldür ola sevdā lāzım andan iḥtiyāt

279

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 ' Acebdür ey gönül sen itdigün büy-ı vefādan ḥaz
Saña meyl ü teveccüh itmeyen ol pür-cefādan ḥaz
- 2 Güler yüz gösterüb olmazsa ol qavlinde taşdıķı
Ne raḡbet öyle mekkāre olan şol dilrübādan ḥaz
- 3 Şafāsın zevķ-ı dünyānuñ saña vaşf eyleyen nādān
Hele lāyık degül kıılmaq ki öyle bī-ḥayādan ḥaz
- 4 Raķībile idersin qalbde temkīn-i ' adāvet sen
' Abes bīhūde kāruñ nola bunca mācerādan ḥaz
- 5 Mey-i maḥbūbı vaşf itmek olubdur dilde endişeñ
Seni bu nefsi bed-gümrāh idendür ol ḥaṭādan ḥaz
- 6 Ne gelse cānib-i Ḥaķ' dan anı kendüñe ni' met bil
İrer Eyyüb şıfat kāma gelen Ḥaķ' dan belādan ḥaz

- 7 Mecāzī güft ü gülar olmada neşâ-ı hâtırlar
Velî söyle Suṭūrî ' aşk-ı Hakk'ı ol cefâdan hâz

280

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Tâb-ı mihr-i ṭal' atıñ her çend buldı irtifâ'
Zerre-veş bu cism-i hâküm anda itmekdür semâ'
- 2 Ol zamân kim vech-i envâruñ görüb seyr eyledüm
İhtiyârum gitdi elden eyledüm câna vedâ'
- 3 Nice ' aşıkşın cemâlün zülfine Manşûr olub
Terkin itmez faşla faşla ten olursa inkıṭâ'
- 4 İstemem târik-i şebde rağbetüm yoḡ şem' üñe
Var iken âteş-i ' aşkuñdan benüm nârum şu' â
- 5 Câna kaşduñ var ise teslîme minnetler midür
Çün ezel cânân için cân virmeye olmaz nizâ'
- 6 Vuşlata ṭâlib olanlar terk-i cân u baş ider
Ben harîdârum bazâruñ eyle ey şâhib-metâ'
- 7 Ey Suṭūrî nefsi emmâre seni itmiş zelîl
Ġâfil olma aç gözün dut dâmen-i taḡvâ verâ'

281

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Sînem üzre gün-be-gün urmaḡdayum dâḡ üzre daḡ
Neyleyüm döstlarum sevdâya müşkildür ferâḡ
- 2 Dil hayâl-i sebze-i hüsnüñle çün cevlân ider
Ol sebebdür ' aşıkça her dem olur taḡ üsti bâḡ

- 3 Nağd-i cānum eyledüm teslīm-i yārūñ vaşlına
Şükr kim kıldum bugün yārile ben bāzārı şağ
- 4 Beyt-i Raḥmān'dur gönül ḥānesi zulmet kalmasın
Āteş-i 'aşkuñla yandır anda fānūs u çerāğ
- 5 Cānı terk eyle Suṭūrī bulasın cānāna yol
Yoksa bu tarzile dildāra düşübsin pek ırağ

282

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Her kaçan dōstum eger bir laḥza dildārdan ırağ
Şāz olur a' dālarum olur baña dāğ üzre dāğ
- 2 Sen güneş rüyuñ ḥayāliyle ziyā bulmuş bu cism
Āteş-i 'aşkuñ derūnumda yaqar şem' -i çerāğ
- 3 Āh u efgānum görüb raḥm eyle ben şeydāya gül
Lāyık olmaz bāğ-ı ḥüsnüñ seyr ide bümile zāğ
- 39b 4 Çün bırakmış zulmet-i zūlfūñ şebe tārikliğı
Tā açılmayınca düşmez 'āleme sineñden ağ
- 5 Var iken tende mecālūmden eşer cismümde cān
Mümkin olur mı Suṭūrī eylemek 'aşkuñ ferāğ

283

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 'Azm idüb bād-ı şabāla dilrübā kūyuñ tavāf
Bulmadum bir laḥza ruḥşat cā-be-cā olmağ muzāf
- 2 Dün bizi vuşlat peyāmından ḥaberdār eyledi
Ḥulf-ı va' d itdi vefāsız 'ahdine kıldı ḥilāf

- 3 Tîr-veş atmış hayâlinde bizi ebrû kemân
 ˆ Âdet itmiş şimdilik ağıyâra kılmak sîne-şâf
- 4 Biz ferâmûş eyledük meh-pârelerle ülfeti
 Mûnis-i ğam üzreyüz hem istirâhatden muˆ âf
- 5 Nâr-ı ˆ aşkuñ çünkü bir dildâra te ˆşîr eylemez
 ˆ Arşa-i ˆ irfân içinde ey Suṭûrî urma lâf

284

mefˆ ulü mefâˆ ilü mefâˆ ilü faˆ ulün

- 1 Biz rûz-ı ezel seyr-i ruḥ-ı yâre alışduk
 Cân naḳdi virüb almağa dîdâra alışduk
- 2 Bîhûde midür şubḥ-dem efgâni hezâruñ
 Bir naḥl-i melâḥat ruḥ-ı gül-zâra alışduk
- 3 Baş egmez idük gerçi ezel şâh-ı cihâna
 Şimdi sitem ü ṭaˆ n-ı seg-ağıyâra alışduk
- 4 Zülfüñ reseni boynumuza silsile bendi
 Mañşür-şifat çıkmâğa berdâra alışduk
- 5 Câ eyleyeli ˆ aşkı derûnuñda Suṭûrî
 Râz-ı dili şerḥ itmege eşˆ âra alışduk

285

fâˆ ilâtün fâˆ ilâtün fâˆ ilâtün fâˆ ilün

- 1 Seng-i cevre baş açub itmez ḥazer erbâb-ı ˆ aşk
 Dest-i ḳudretten irâdetle açılmış bâb-ı ˆ aşk
- 2 Maḥrem-i ˆ aşk olmayan bilmez nedür keyfiyyetin
 Her ne kim baksa şanur âsândur ıztırâb-ı ˆ aşk

- 3 Kıl kerem ey nāşihā atma bize ta' n daşını
 'Ākılıñ hālın ne bilsin mest-i cām-ı nāb-ı 'aşk
- 4 Ehl-i temkīn 'ayb ider mi 'āşık-ı bī-rāhatı
 Zerrede olsun mı ārām çıkısa mihr-i tāb-ı 'aşk
- 5 Düşmişüm baħr-i 'amiķa ğarķ-ı vaħdet olmuşum
 Zevraķ-ı hātır giriftār olmada girdāb-ı 'aşk
- 6 Eşķ-i hūn-ābuñ Sutūrī çağlıyor Ceyhūn gibi
 Bir gün elbetde virür cismūñ alur seyl-āb-ı 'aşk

286

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Dilde bāķī tā ezel sevdā-yı 'aşk
 Eyledi Mecnūn beni Leylā-yı 'aşk
- 2 Hāşre dek hüşyār olur mı bir kadeħ
 Şundığuñ şol cām-ı pūr-şahbā-yı 'aşk
- 3 Cān u baş kaydın getirmez hātırā
 Dōst yolında eyleyen ğavğā-yı 'aşk
- 4 Bağrı dāğ āvāzı maħrūk iķi boş
 Hāl-i zārı şerħ ider ol nāy-ı 'aşk
- 5 Şerħ-i metni fehm olur imlā degül
 Bilmeyen bilsin nedür ma' nā-yı 'aşk
- 40a 6 Āteş-i dūzaħdan 'ayn-ı pūr-şerer
 Sīnede mümkin midür ihfā-yı 'aşk
- 7 Āb-ı nīsān dīdelerden kıl nisār
 Āşikār it lü'lü'-i lālā-yı 'aşk
- 8 Re's-i māl it naķd-i cānuñ elde sen
 Ey Sutūrī almağa kālā-yı 'aşk

287

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Añlaşıldı Mecnūn' uñ göñlinde Leylā' dan ğarāz
 ' Āşıķa ' aşķ-ı ħaķīķat ħubb-ı Mevlā' dan ğarāz
- 2 Bunca nāsuñ cidd ü sa' yi celb-i dūnyā eylemek
 Çünki encām-ı cihān yoķ ne bu sevdādan ğarāz
- 3 Terk ider hep varımı cümle fenādan el çeker
 Ya nedür ehl-i nazarda meyl-i dūnyādan ğarāz
- 4 Olmasa ' āşıķ meşāmında eger ħubb-ı cemāl
 Ārzū itmek nedür insāna me' vādan ğarāz
- 5 Levḫ-i dilde bil merām seyr-i cemālullāhdur
 ' Āşıķuñ çeşmindeki ol ruḫ-ı zībādan ğarāz
- 6 Sırr-ı ' aşķı nice terk eyler olan ser-bend-i ' aşķ
 Sāde levḫüñ olmamaķ göñlinde ğavġādan ğarāz
- 7 Ey Suṭūrī terk-i da' vā-yı tekellüm kıl yeter
 Bunca da' vā dōsta ḫālūñ çün temennādan ğarāz

288

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Baķmazam şol güzele lāle ' izār olmayıcaķ
 Yāḫū serkeşlik idüb ' āşıķa yār olmayıcaķ
- 2 Tevbe-dārum o meyi içmeye zerrīn ķadeḫüñ
 Sāķī gül çehre olub buse kenār olmayıcaķ
- 3 Ne revādur ki gelüb meclis-i ' irfāna gire
 Mey içüb şoḫbet ide meyl-i nigār olmayıcaķ
- 4 Kıo o beste-dili ḫālinde ķala vaķtine dek
 Ğonçeler açıla mı tā ki bahār olmayıcaķ

- 5 ‘Aşk bābında Suṭūrī saña temkīnī gerek
Vuşlata irmedi tā şabr u qarār olmayıcağ

289

mef'ülü mefâ'îlün mef'ülü mefâ'îlün

- 1 ‘Aşkuñ hevesi düşmiş dil cānuma rāhat yok
Za' f itdüm tenüm anca tedbire liyākat yok
- 2 Terk eylemek isterdüm her çend bu sevdādan
Mümkün idemem aşlā gönlümde o niyet yok
- 3 ‘Aşk āteşine cismi pervāne şıfat yağdum
Şemşir-i każā çekmek kaşdumda ki hācet yok
- 4 Cevr ü sitemi her dem meh-veşler idüb ‘ādet
İnşāfa vefā dā'ir anlarda hikāyet yok
- 5 Sa' yūñ ne müfīd eyler olmazsa eger tağdīr
Bir şağş nice kām alsın başında ki devlet yok
- 6 Ey nāşihā pendūñ kes yok kâbiliyyet anda
Suṭūrī-i dīvāne ‘aşkıında ferāğat yok

290

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Gerçi Mecnūn söylenür dillerde çün meşhūr-ı ‘aşk
Līk şimdi olmuşum ‘ālemde ben mecbūr-ı ‘aşk
- 2 ‘Aşk bir bār-ı girāndur kūh-ı Qāf çekmez anı
Anı āsān ‘add ider her bir gören manzūr-ı ‘aşk
- 40b 3 İftihār itsem sezādur cān u baş terk itmişüm
Zülfine berdār olan el'ān benüm Manşūr-ı ‘aşk

- 4 Evc-i eflāke çıkarmış lānesin ‘Anķā şıfat
Beyza-i nāmūsı neng eylemiş meksūr-ı ‘aşķ
- 5 Maḥv ider cism-i vücūdın ḫālib-i dīdār olan
Ṭūr-ı Mūsā’da müşāhid itdigiyçün nūr-ı ‘aşķ
- 6 Ṭıyn ü ḫākile ḫacerden yapmadı ūstād anı
Ey Suṭūrī özge bennā eylemiş ma‘ mūr-ı ‘aşķ

291

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Zaḫmına merhem ne kār itsin olan mecrūh-ı ‘aşķ
Ṭirelendürdi şebūn tārīkini maşbūh-ı ‘aşķ
- 2 Sīnesinde şerḫa şerḫa dāğlar olmuş ‘ayān
Nice pinhān eylesin ḫalkdan özin meftūh-ı ‘aşķ
- 3 Cām-ı Kevşer’den içermiş feyz almış cümleden
Ḥaşre dek bezm-i şafāda şāz olur mefrūh-ı ‘aşķ
- 4 Mūy u riş oldı sefīd şevķuñ gönül eksilmedi
Tā ezelden hemser olmuş cānile ol rūh-ı ‘aşķ
- 5 ‘Andelīb-āsā Suṭūrī bir dem ārām itmedüñ
Düşeli gül şevķı ḫalbūn eylemiş memdūh-ı ‘aşķ

292

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 İtmesin ūmmīd ḫalāşın derdden erbāb-ı ‘aşķ
Ḳanķı zevraḫdur kenār buldı düşen girdāb-ı ‘aşķ
- 2 Dil reh-i dildāra ḫāşāk olmasından bil ğaraż
Bir gün elbet irgürür baḫre anı seyl-āb-ı ‘aşķ

- 3 Cām-ı ‘aşkuñ cür‘asın nūş eyleyen mestāneler
Şanmañ ol keyfiyyeti virmiş şarāb-ı nāb-ı ‘aşk
- 4 Çāk idüb bend-i girībān sīne dāğın gösterür
Yer-be-yer keşf ü nümāyān oldı uşturlāb-ı ‘aşk
- 5 Gevher-i nazmuñ Suṭūrī baħr-i ħikmetden çıkar
Ehl-i ‘irfān üzre İṣār it dūr-i nāyāb-ı ‘aşk

293

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Aqıtma göz yaşıñ kim ‘aşka lāyık sīne dāğıñ yok
Şeb-i zulmetde qaldıñ revğan-ı dilden çerāğıñ yok
- 2 Teraħħum eylemez çün sen teki şeydāya ol gül ruħ
Neden dīvāne dil bŷy-ı vefāsızdan ferāğıñ yok
- 3 Tefahħuş eyledüm dehrŷn gŷlistānın şafāsın hep
Cihānda bir şŷkŷfe sebze āram-gāh-ı bāğıñ yok
- 4 Gŷnŷl ruħsār-ı yāri seyr idŷb meyl-i şikār itme
Sen ol āhŷ-yı çeşmi rām ider ter tāze çağıñ yok
- 5 Suṭūrī mīve-i vaşlı mŷyesser olmadı dirmek
Cemālŷn seyrine dā’ir biħamdillāh yasağıñ yok

294

fā‘ilātŷn fā‘ilātŷn fā‘ilātŷn fā‘ilŷn

- 1 Seng-i cevre baş açub itmez ħazer erbāb-ı ‘aşk
Dest-i qudretten irādetle açılmış bāb-ı ‘aşk

295

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Getürdüñ ey şabā büy-ı canānumdan vefā geldüñ
Şeb-i zulmetde almışdum şükür sen meh-liā geldüñ
- 2 Yine luřf eyleyüb ben nā-tüvānı eyledüñ sen yād
Şını göñlüm yine ta' mīrine řāhum řafā geldüñ
- 41a 3 Ğubār-āsā hayālünle döşendüm reh-güzāruñda
Biamdillāh seher vatı yüzüm üzre başageldüñ
- 4 Du' ā' -i şubh-gāhum eylemişdür albüne te 'şir
Kerem ıldıñ anuñçün toğrılıb bizden yaña geldüñ
- 5 Senüñ teřriřüñden geldi şişhat dil-i bīmāra
Suřürī bi-kesüñ derd-i derünına devā geldüñ

296

mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fa'ülün

- 1 Ğam-āneye bir dilber-i fettāne düşürdük
Biñ cāna değer gevheryek-dāne düşürdük
- 2 Hürşid-i dırařşān-ı cemāl oldu nümāyān
Zulmet şebini biz meh-i tābāna düşürdük
- 3 Āzāde iken beste-dili gūşe-i ğamda
Şimdi heves-i āfet-i devrāna düşürdük
- 4 Bir vatı selāmet bulunur mı dil-i zāra
Ğamdan ıarub āh-ı zenadāna düşürdük
- 5 El-minnetü Hā'id-i viřāl oldu müyesser
Cān vir ki Suřürī dem-i urbāna düşürdük

297

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kā'inātuñ zübdesin ol gün ki icād eyledüñ
Kimini 'aşka giriftār kimin āzād eyledüñ
- 2 Pertev-i envār-ı zātuñ Tūr'a kim 'arz eyledüñ
Ol tecellīden dil-i Mūsā'yı irşād eyledüñ
- 3 Cümle eşyā kabza-i hükmüñdedür sensin ilāh
Mümkinātuñ zerresinden qalbi ābād eyledüñ
- 4 Şāni' ü maşnū' a senden özge lāyık olmamış
Telh ü şirīn zişt ü zībā nām ta' dād eyledüñ
- 5 Evvel āhir çün buyurduñ raḥmeten-lil-'ālemīñ
Ümmetüñden ḥalq idüb bizlerde isnād eyledüñ
- 6 Cümleden bir bu Suḫūrī' 'aşka mu' tād olması
Kim elest rüzında cismüñ anda bünyād eyledüñ

298

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bāğ-ı ḥüsnuñ eyleyüb üşküfte ḥandān eyledüñ
'Aşık-ı şeydaları zārile efgān eyledüñ
- 2 Muşḥaf-ı ḥüsnuñde kim ezberleyen ders-i sebaḳ
Vāḳıf-ı esrār-ı 'aşkuñ aña tibyān eyledüñ
- 3 Nūr-ı zātuñ pertevinden mihr ü māh bulmuş ziyā
Kā'inātuñ zübdesin bir dilde pinhān eyledüñ
- 4 Şānna levlāk diyü kılduñ şefī' ü'l-müznibīñ
On sekiz biñ 'ālem içre anı sulṫān eyledüñ
- 5 Āb u ḥāki çār 'unşurdan yaratduñ ādemi
Kimini ḳul eyleyüb kimini ḥāḳān eyledüñ

- 6 Tār-ı zülf-i yāre bend itdün dil-i şeydāları
Ehl-i küfrün kaydına beste-i imān eyledün
- 7 Hatt u hālün olmada āşüftesi leyl ü nehār
Bu Suṭūrī mücrimün hālün perişān eyledün

299

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Rāz-ı aşkı tā ezel dillerde pinhān eyledün
Kime ki didār arz itdünse hayrān eyledün
- 2 Āh u enīne şalub kılduñ kimin hālün harāb
Kimine hüsni nazarla şāz u handān eyledün
- 41b 3 La' l-i nābuñ Kevşer'in nüş eyleyen bulmaz memāt
Ehl-i aşkuñ bezmine şan āb-ı hayvān eyledün
- 4 Va' de kılduñ haste-i hicrānuña virmek devā
Kim devā itmek nedür sen küllī virān eyledün
- 5 Bağladuñ zencir-i zülfünde dil-i arifleri
Aql ü idrākin alub sen küllī tālān eyledün
- 6 Hubb-ı aşkuñ her ne hātır içre kim cā eyledi
Aleme Manşūr-veş dārında seyrān eyledün
- 7 Hamdülillāh izz ü cāh-ı salṭanat kaydı degül
Bu Suṭūrī kemteri faqrile sulṭān eyledün

300

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Ey dil yine bir şüh-ı sitem-kāra mı düşdüñ
Ey ğam yine sen aşık-ı dil-zāra mı düşdüñ

- 2 ʿ Ālemde tükenmez mi senüñ āh u eninüñ
Yoğsa girih-i zülf-i kemend dāra mı düşdüñ
- 3 Yüz yirdeyüz o dem yire yüz virmedi bir kez
Bağtum gibi bir zālīm ü ğaddāra mı düşdüñ
- 4 Biñ perdede dem-sāzī kılar nağme-i şeydā
Bilmem ki gülünñden yine āvāre mi düşdüñ
- 5 İrmez elimüz kāmīle vaşlına Suṭūrī
Bīhūde ḥayālātīle eşʿ āra mı düşdüñ

301

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 Ol ki kılmamış temāşā ol ḳad-i Ṭübā yüzün
İtmesin daʿ vā ki gördüm dünyāda raʿ nā yüzün
- 2 Ey put-ı pür-fenn cemālün seyri olmuş muʿ cizāt
Hep gören üftādesi olmuş melek-sīmā yüzün
- 3 Kim ki secde kılmadı ol kaşlaruñ miḥrābına
Kaʿ be ḥaḳḳı ḳapladan Ḥaḳ döndüre Mevlā yüzün
- 4 Seyr idenler ʿ arīzuñ devrinde müşğīn kākülün
Rağbet eyler mi görürse ʿ anber-i sārā yüzün
- 5 Görmesem bir gün eger sen ḥüsni Leylā şūreti
Şübhe yoğdur kim olub Mecnün dutam şaḥrā yüzün
- 6 Nār-ı dūzāḥ olmasın mı ʿ aşıḳa bāğ-ı cinān
Gülşen-i meʿvāda görmezsem gül-i ḥamrā yüzün
- 7 Ey Suṭūrī māh incelsin güneş ṭutsun niḳāb
Dāmen-i çarḥdan görüb ḥürşīd cihān-ārā yüzün

302

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dehre sulṭān olmadan dildāra derbān olsa yeg
Derd-i 'aşkuñ zāhirinden dilde pinhān olsa yeg
- 2 Olmadan her mehveşüñ bend-i esīri ey gönül
Sevmek için 'aşığa bir cāna ḥayrān olsa yeg
- 3 Dest-i a' dāyile dil beytini ta' mīr itmeden
Tīşe-i dildār ile esāsı vīrān olsa yeg
- 4 Fitnedür cem' inden el çek şāne zülfinden meded
Dil perişān olmadan zülfi perişān olsa yeg
- 5 Nāvek-i ḡamzeñ dirig itme sīnemden kaşı yā
Ḥālī ḡalmaḡdan bu cismüm derd ü hicrān olsa yeg
- 6 'Aşḡdan Mevlā bizi bir laḡza ḡālī itmesin
Ḥānde olmaḡ yārsız yāriye giryān olsa yeg
- 7 Mey-i maḡbūbdan Suṭūrī sehv imiş vaz geldüḡi
İşbu kāra tevbe itmiş ise pişmān olsa yeg

303

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 42a
- 1 O dem kim ey felek fāriḡ iken bir cāna uğratduñ
Anuñ ḡavs-i belā oḡlarını bu cāna uğratduñ
 - 2 Görü bir 'arız-ı ter tāze bir şūḡ-ı cefā-pişe
Hevāyī şayd iderdüm mürḡ-ı göñlüm dāma uğratduñ
 - 3 Dil-i bī-çāre 'i görseñ ne zālime dūçār olmuş
Amān bilmez zamān bilmez işüm efgāna uğratduñ
 - 4 Taḡammül ḡalmadı cānda daḡı cevruñ çekem bir ān
Fīrāḡuñ tīgile baḡrum yarub hicrāna uğratduñ

- 5 Ezel ikrār idüb bir ān senüñ terk itmez dirdüñ
Suṭūrī bī-nevāyı zārile giryāna uğratduñ

304

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Nice teşbīh idem ben gönçeye ol la' l-i ḥandānuñ
Olubdur la' lünün ihyāsı çünki cismile cānuñ
- 2 Dil-i maḥzūnumuñ āram-geh-i olmışdur ol me'vā
Be-ğāyet ḥōş gelür āsā bināsı beytü'l-aḥzānuñ
- 3 Hevā-yı 'aşka āgāhiyyeti yok Yūsuf'ün evvel
Anuñçün çāk-dāmen olmada dest-i Züleyhā'nuñ
- 4 Degül aşüftesi bir ben gibi bī-çāre-i mücrim
Hezārān diller olmışdur giriftarı dilārānuñ
- 5 Dil-i divāneden mümkün degüldür men' -i 'aşk itmek
Olub pervāne tek devr-i ruḥ-ı şem' -i şeb-ārānuñ
- 6 Suṭūrī mürğ-ı cānum āşiyānı olmada şimdi
Başında 'anber-āsā perçemi ol ḳadd-i bālānuñ

305

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Ney gibi beni zārile nālān niçün itdün
Gül ruḥ beni şeydā teki efgān niçün itdün
- 2 Cevr itmek idi rüz-ı ezel baña cefā-kār
Nīm-nigehüñle dil-i ḥandān niçün itdün
- 3 Āzāde iken başımı sevdālara şalduñ
Ḥürşid-i cemālün beni ḥayrān niçün itdün

- 4 Raḥm itmez iseñ ḥālūme boynuña vebālüm
Ben bī-günehüñ ḳatline fermān niçün itdün
- 5 Sīneñdeki ol yārelerüñ çünki Suṭūrī
Yār urmıñ ise sen aña dermān niçün itdün

306

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dīdeme ḥ'ābı ḥarām iden ḥayālüñdür senüñ
Cāna lezzet baḥş iden la' l-i zülālüñdür senüñ
- 2 Şā'im-i dīdār idüm cevr-i felekden māh u sāl
'İd-i vaşluñdan nişān ebrü hilālüñdür senüñ
- 3 Cān dimāğına viren bŷy-ı mu' anberden eşer
Zŷlf-i reyhānuñla ol kāfŷr-ı ḥālüñdür senüñ
- 4 Tāb-ı mihrüñ başuma düşmezse tārīkdür cihān
Rŷşen iden cismümi rŷz-ı vişālüñdür senüñ
- 5 Bu Suṭūrī zāra raḥm it ey şeh-i 'ālī-cenāb
Ey Efendim lā' iḳuñ luṭfuñ kemālüñdür senüñ

307

mef' ŷlŷ mefā' ilŷ mefā' ilŷ fa' ŷlŷn

- 1 İncinmeyelüm nāz idicek serv-i bŷlendŷn
Ālām-ı ğam-ı 'aşḳı sen āsān mı şanduñ
- 2 Yıllar geçirŷr hicr ŷ firāḳ çekmede 'aşḳı
Sen laḥza anı görmeyeli cāndan uşanduñ
- 42b 3 Tā bezm-i elest 'aşḳı baña oldı vefādār
Zencīr-i cŷnŷn boynumuza silsile bendŷn

- 4 Hep cevr ü cefâsıyla şafâsın buluruz biz
Ey dil seni hâlî kı̇omaz ol kendi efendiñ
- 5 Erbâb-ı vefâdan nazarı kesmek olur mı
Lâyık olan oldur ki kı̇uşûr itmeye kendiñ
- 6 La' l-i leb-i dildâr ile bahş oldu Suṭûrî
Mestâne şıfat dil yine vâfir mezelendüñ

308

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Dil-i Ya' kı̇üb'a büy-ı Yûsuf' ile bād hõş geldüñ
Beni beytü'l-ḥazende eyledüñ sen yād hõş geldüñ
- 2 Cefâ daşın dirîğ itme efendim şimdi başumdan
Dil-i vîrânuma hem-daş idüb âbād hõş geldüñ
- 3 Hele luṭfuñla memnûnum kı̇omaduñ hâlî ğam dâ'im
Muşîbet demlerin her dem mübârek bād hõş geldüñ
- 5 Fiğānuñ bağrımız hûn eyledi vaḳt-i seḫerlerde
Eyâ ey bülbül-i ğamnâk dil-i nâ-şâda hõş geldüñ
- 6 Oḳudum ser-be-ser ben dâstānuñ ḫ'âce Manşûr'uñ
Ne lâf eyler o kim Mevlâ diye irşād hõş geldüñ
- 7 'Ayân oldu baña Kı̇ays'ile Ferhād rûḫ-ı ma' nâda
Didi ğam-keş Suṭûrî derd-i mâder-zâd hõş geldüñ

309

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 O dem ki vuşlatuñ nâ'il olub sürdükde devrānuñ
Tekellûf-ber-ṭaraf olmışdı öpmek la' l-i ḫandānuñ

- 2 Maḳām-ı dil-güşādur dīde-i ‘uşşāḳa āsāsı
Güzel bünyād urılmış saḳf u bārū beytü’l-aḫzānuñ
- 3 Züleyhā’nuñ edā-yı ‘aşḳı muḫkemdür ḫulūş üzre
Anuñçün çāk kıldı dāmenini māh-ı Ken‘ ān’uñ
- 4 Dil-i pervāne-veş devr eylese bī-ih̄tiyāruñdur
Fetīl-i bestedür her deste ol şem‘ -i şeb-ārānuñ
- 5 Suṭūrī serve teşbīh eylemek ‘ayn-ı ḫaṭādur ol
Meger Ṭübā müşābih olsa lāyık ḳadd-i bālānuñ

310

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Getürdün ey şabā müşḡin-i kākül b̄y ḫōş geldün
Meşām-ı cāna irgürdün gül ü şeb-b̄y ḫōş geldün
- 2 Sürürumdan ser-i tācum irişdi ṭāk-ı eflāke
Beni benden alan ey āşinā dil-c̄y ḫōş geldün
- 3 Yine mestāne itdün sākıyā bu bezm-i ‘işretten
Şeker-leb şive-reftār ḫüb şirin güftārı ḫōş geldün
- 4 Bu bezmün cem‘ ine gelsin yine erbāb-ı ta‘ rīfān
Dil-i nā-şāda fer virdün hilāl ebr̄y ḫōş geldün
- 5 Suṭūrī vādī-i Leylā’da buldum ḳabr-i Mecnūn’ı
Şadā-yı ḫüznile dir ‘āşık-ı mehcūrī ḫōş geldün

311

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Göñül meftūn olaldan ‘aşḳına ol şūḫ fettānuñ
Çıḳar mı laḫza ḫāṭırdan ḫayāli zülfi ra‘ nānuñ

- 2 ‘ Aceb midür Züleyhâ dutduğı dāmān-ı Yūsuf’dan
Nice şabr eylesin nāzırı olsa şāh-ı Ken‘ān’uñ
- 3 Baķub ‘ibret nazarla zāhidā münkir-i ‘aşķ olma
Ne mümkün men‘-i pervāne ola şem‘-i şeb-ārānuñ
- 43a 4 Baña ‘arz itme bāgbān bāğ-ı ‘ālem içre gül-zārı
Bahār-ı hüsñ şükūfe dā’imā ol la‘l-i ḥandānuñ
- 5 Tökilmiş her taraf şammūrī-veş taraf-ı ‘araķçīnden
Suṭūrī her girih bir ‘uķdesidür rişte-i cānuñ
- 6 Suṭūrī kıldı pervāz cān ķuşı bu ķālīb-ı tenden
Başında āşiyān itmiş varub bir naḥl-i bālānuñ

312

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Būy-ı zūlfuñ ey şabā vir āfet-i devrānumuñ
İrmesin hüsñine noķşān ol meh-i tābānumuñ
- 2 ‘Andelīb-āsā figānumdan ḥōş olsun ḥāṭırı
Gülşen-i hüsni açılsın ol gül-i ḥandānumuñ
- 3 Dīdeden yaş aķdığı Ya‘ķūb’uñ olmışdur sebab
Ķadri ‘ālī olmağa çün ol şeh-i Ken‘ān’umuñ
- 4 Çāk idüb bend-i girībān sīne dāğum keşf idüb
‘Aşķı tīgile urılmış sīne-i sūzānumuñ
- 5 Ey Suṭūrī çekdigün şarf u emek olmaz hebā
Vardurur çün iltifātı tā saña cānānumuñ

313

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kullaruñ 'add ü şümār itdükce benden yāda çek
Bir lebi şīrini sev dāğ-ı dili Ferhād'a çek
- 2 İçmesin bīmār-ı 'aşk olan tabībūñ şerbetin
Ġam günü olma tefekkür def' ine baḡ bāde çek
- 3 Bulmadı Loḡmān bu derdüñ özge bir dermānını
La' l-i yāruñ zaḡm-ı mecrūḡı dil-i nāşāda çek
- 4 Duḡter-i rezle mülākāt olmaḡa vaḡt bulmasa
Şoḡbet-i ḡāşa dil-ārām şūḡ-ı rüy-ı sāde çek
- 5 Būm-veş mesken idinme bu dil-i vīrāneyi
Būlbül-āsā bir gül içün gülşen-i ābāda çek
- 6 Kākülün bir mūyına dil mürḡını bend eyleme
Cidd ü sa'y it dām-ı miḡnetden özüñ āzāda çek
- 7 Bir ḡarār üzre bu ḡarḡuñ gerdişi mümkün degül
Pendümi fehm it Suḡūrī kendiñi irşāda çek

314

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Seyrin eylerse çemende kim ki reftaruñ senüñ
Şübhesiz elbet olur aşüfte dīdāruñ senüñ
- 2 Leb kıızıl yāḡūt aḡmer dürr dehān u lāle ruḡ
Cān u baş terkin urur kim görse dīdāruñ senüñ
- 3 Günde biñ zaḡm ursa cāna ḡamzelerden ḡam degül
Variken mecrūḡ-ı dile la' l-i şekker-bāruñ senüñ
- 4 Bārekallāḡ ḡüb cemālün vaşfina 'āciz lisān
'Āleme pertev şalan ol vech-i envāruñ senüñ

- 5 Bâğ-ı hüsnüñ görse bülbül medḥ oḡur şām u seḡer
Gülşen-i me'vādan almış verd-i ruḡsāruñ senüñ
- 6 Kākül-i miskīn-i 'anberden Suṡūrī açma baḡş
Dehre fitne düşürür şāyed o iḡrāruñ senüñ

315

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Serv-ḡaddüñ dāl ider seyr itse reftāruñ senüñ
Māh niḡāba bürünür açılsa dīdāruñ senüñ
- 43b 2 Sīm-ten billūrī gerdān dürr dehān u lāle-ruḡ
Çeşm-i 'ālem görmedi mānend-i ruḡsāruñ senüñ
- 3 Ḳıl kerem bārī selāmuñ itme bendeñden dirīḡ
Behrmend itdi beni bu nāz-ı güftāruñ senüñ
- 4 Kim görürse baş u cānın terk ider bu 'arşada
Bir temāşādur bilinmez germ ü bāzāruñ senüñ
- 5 Ḥaṡṡ u ḡālinden Suṡūrī medḡ-i evşāf eyle kim
Yazıla mecmū' a-i dīvāna eş'āruñ senüñ

316

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ḳadd-i mevzūnuñ 'aceb bir serv-i bālādur senüñ
Pertev-i hüsnüñ ḡıyās ḡürşīd-i ra' nādur senüñ
- 2 Yoḡ nazīrūñ bir daḡı ger devr olınsa kā'ināt
Cism-i pākūñ ser-be-ser nūr-ı hüveydādur senüñ
- 3 Kevşer ırmaḡı lebüñdür yāḡū çeşme-i ḡayāt
Mürdeye cān baḡş ider la'lüñ Mesīḡā'dur senüñ

- 4 Bu ne hikmet bu ne kudret bu ne hazz u bu ne hâl
Şun' -i pāk-i lā-yezāl cebheñde peydādur senüñ
- 5 Seyr iden ruhsāruñı añmaz gül ü nesrīn-i bāğ
Naḥl-i ḳaddüñ gūyiyā bir şāḥ-ı Tūbā'dur senüñ
- 6 Vaşf olunmaz şerḥe gelmez yok nazarı bir daḥi
Dir Suṭūrī ḥüsn-i pāküñ sırr-ı Mevlā'dur senüñ

317

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Nūr-ı vechüñ ' aşık u dīvānesidür bu gönül
Cür' a-i cām-ı elest rindānesidür bu gönül
- 2 Ḥaḳḳı bāṭıldan iden fehm cümle ma' nāya muḥīṭ
Baḥr-i hikmet gevher ü dūr-dānesidür bu gönül
- 3 Oḳudum ve'l-leyl ol şı' r-i münevver ḥaḳḳına
Cismini şad-pāre ḳılmış şānesidür bu gönül
- 4 Revḡan-ı dilden çerāğ-ı ' aşka fānūs olmuşum
Kim o şem' e devr iden pervānesidür bu gönül
- 5 Yirde gökde ' arş u kürsī şeş cihāta şıḡmayan
Şāh-ı ' aşk āram-gehi kāşānesidür bu gönül
- 6 Şaşt u şışt burcile bir ḳal' e bünyād eylemiş
Kim o şehrüñ taḥtunuñ şāhānesidür bu gönül
- 7 Şüretā esfelledür nāzırı Suṭūrī ' aynına
' Ālem-i lāhūtda ' Anḳā lānesidür bu gönül

318

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cām-ı 'aşkuñ tā ezel mestānesidür bu gönül
Şem' -i bezm-i 'aşkuñ pervānesidür bu gönül
- 2 Ger cemālullāha 'āşıksın ara kendiñde bul
Şüfiyā ol zāt-ı pākūñ hānesidür bu gönül
- 3 Şemme vechullāh sırrın zevkınıñ seyrānıyuz
Bu neşātuñ tā ebed dīvānesidür bu gönül
- 4 Şāh-ı Tūbā'da maķām itmiş tamām ' Anķā-şıfat
Mürġ-ı ķudsīler meķanı lānesidür bu gönül
- 5 Hem vücūduñ mülkine olmuş temāmet pādişāh
Ey Suṭūrī hep cihān bir dānesidür bu gönül

319

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ol zamān ki cāna düşdi ḥubbuñuñ rūz-ı ezel
Fāriġü'l-bāl olmaġa hiç bulmadum aşlā maḥal
- 44a 2 Gönlümi benden alub cismüm ki kılmışdur tehī
Ḳaṭ' olur mı fāriġ olmaķ tā ki yetmese ecel
- 3 Ḥüsñüñ seyr eyleyenler cān u dil iķrār ider
Ḥāşālillāh böyle zībā ḥüsne olur mı bedel
- 4 Ḥālümi gördükce men' itmek diler 'aşķdan beni
Zāhidüñ destinde şan ḥüccetle virilmiş 'amel
- 5 Girse mey-ḥāneye zāhid bilse bāde zevķını
Eylemezdi tā ebed 'aşķ ehliyle bir de cedel
- 6 Ey Suṭūrī terk-i 'aşķ eyle diyü diller seni
Āb-ı pāke kışşa-i nā-pākile gelsin mi ḥalel

320

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hep hevā-yı nefsile āvāre olduñ ey göñül
Mülk-i cisme şāh iken bī-çāre olduñ ey göñül
- 2 Seng-i cevre baş açub atduñ özüñ meydāna sen
Tīğ u tīr-i 'aşq ile biñ pāre olduñ ey göñül
- 3 Kāse kāse 'aşq şarābın nūş idüb hīç kıanmaduñ
Kevşer-i la' l şevkına mey-h'āre olduñ ey göñül
- 4 Dutalım şabr eylemek def' -i belā-yı ğam dimiş
Cism ü cān tārāc olub pür-yāre olduñ ey göñül
- 5 Ey Suṭūrī deşt-i ğamda lāle tek dāğūñ 'ayān
Derdine dermānı yok bī-çāre olduñ ey göñül

321

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bāde-i la' lüñle hōş-hāl üzre cūşāndur göñül
Añlanılmaz fark olınmaz renge pūyāndur göñül
- 2 Bir şererdür āteş-i 'aşkı hevāsı dilberüñ
Ṭuṭuşur her laḫza laḫza nār-ı sūzāndur göñül
- 3 Kūy-ı yāri mesken itmiş ğayrda itmez kıarār
Sürmeden yüz pāy-ı yāre ḫāke ğaltāndur göñül
- 4 Dem-be-dem 'aşkile cūş itmekdedür dīvāneler
Kā' rı yok bīkām bir deryā-yı 'ummāndur göñül
- 5 Ey Suṭūrī 'aşq yolında nezr-i naqd-i cān idüb
Dā'imā dūlāb-veş bir kār-gerdāndur göñül

322

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Düşmişüm bir derde kim hiç kâbil-i dermân degül
Kimse t̄alib olmasın sevdāya ' aşk āsān degül
- 2 Bir sitem-cū şūh-ı nevres aldı benden gönlümü
Yavı kıldum kendümi bulmağ daḡi imkân degül
- 3 Bir perī-peyker cemālin dün baña ' arz eyledi
Şübhem ol ḡūrī-liḡāda ḡaldı ki insān degül
- 4 Kesdi zünnārımı tersā zāhid itdi sübḡasın
Pertev-i ḡüsnuñ görince kim aña ḡayrān degül
- 5 Terk-i ' aşk eyle Suḡūrī geḡdi hengām-ı şebāb
Gerḡi göñül ol göñül ammā ki ol devrān degül

323

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 ' Ārīzuñ ey şanemā cāna bir āfet mi degül
ḡizmet-i dergehüñ ' uşşāḡa sa' ādet mi degül
- 2 Bu civānlıḡ bu t̄ifillıḡ bu edā sende ki var
Şīne-şāf ola saña dünyāda devlet mi degül
- 3 Gāh tebessüm gāhī nāz gāhī bu ḡışmile edā
Remzile ' aşıḡa ol resm-i işāret mi degül
- 4 Luḡfile kemterīne söylese ol t̄uḡī-maḡāl
Cān fedā eylemesi cānuma minnet mi degül
- 5 Mürḡ-ı dil tār-ı müy-ı ' anberine bend olalı
Deşte-i cān ile cānāna maḡabbet mi degül

44b

- 6 Şanma kim bâkî kalur dâ'imâ bu zevk u şafâ
 'Aşıkâ rûz-ı vişâl 'îdde 'işret mi degül
- 7 Mağdemile ki gele meclise meh-pâre şıfat
 Ey Suṭürî bu kerem bâ' iş-i rif' at mi degül

324

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Zâhidâ ta'n itme ehl-i 'aşkı kârile degül
 Rind ü rüsvâ gezdigi bî-nâmûs 'ârile degül
- 2 Bî-ḥaberden cür'a-i 'aşkı şunub devrân añâ
 Mest ü medhûş gezdigi hep ihtiyârile degül
- 3 Bend olalı bir şaneme put-perest lîk eylerüm
 Rabb'üm idrâk eylerüm küfrin ḥayâlile degül
- 4 Ḥamdülillâh ḡuşşadan âzâd olub döndük berü
 Çin seḥerden gördüm ol a' dâyı yârile degül
- 5 Ey Suṭürî nazm-ı pâki herkese virmez Ḥudâ
 Ṭab' -ı insâna mufavvaż dünyâ mâlile degül

325

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Hicr ü vaşluñdur kılan bu mertebe tağyîr-i ḥâl
 Vaşluña irmek müyesser yokdurur hiç ihtimâl
- 2 Kalmadı tākāt bu cism-i nâ-tüvānumda ebed
 Firḳatüñ derdi beni inceldüben kılmış hilâl
- 3 Şām u şubḥum fehm olunmaz intizāruñ çekmeden
 Âh u enînilere geçirdüm dirîğâ mâh u sâl

- 5 Zülf-i müşğīnūñ müselsel bend-i gerdān eyledūñ
Leylī-i zülfūñ baña Mecnūn tek oldı hayāl
- 6 Ey Suṭūrī āteş-i hicrānda maḥv it kendiñi
Tā beḳā mülkinde dildāruñla iste ittişāl

326

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Bāde-i la' l-i firāḳ Kevşer-i cennet mi degül
Naḥl-i ḳaddūñ bize Ṭübā-yı sa' ādet mi degül
- 2 Şatma dā'im bize iḥsān ide devrān-ı felek
Bu beden şıḥḥati bir fırşat-ı ' işret mi degül
- 3 Ğāzab u ḳahrı celāliyle nigāh itse o şūḥ
Ehl-i dil cānibine remz ü işāret mi degül
- 4 Olalı sākīn-i ğam-ḥāne-i hicrān-ı firāḳ
Sākīnūñ şol ḳadeḫi şunduğı minnet mi degül
- 5 Şeb-i yeldāda hayālūñ baña ḥ'āb itse ḥarām
Dil-i dīvāneye gelmez dem ü sā' at mi degül
- 6 Bend idelden dilümi kākül-i ḥübāna bugün
O şıfat cānib-i dildārdan ' işret mi degül
- 7 Menzilūñ şimdi Suṭūrī işigi yār olalı
Ḥāk-i pāye yüzüñi sürmesi rif' at mi degül

327

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ḥāk-i pāyūñ eyledüm çün ben ki ol gün rüy-māl
Ol zamāndan ḥāṭıra geldi meger bŷy-ı vişāl

- 45a
- 2 Eşk-i hūnum dem-be-dem tökmekte ruḥ-ı zerdüme
 anlu yaşumdan olur un reng-i rüyum şöyle al
- 3 Devridür üftâdeler başuñda pervâne şıfat
 Olmışum şem[]-i cemâlün şanki fânüs-ı ḥayâl
- 4 La[]-i nâbuñ ehl-i dil kılmış müşâbih Kevser'e
 Ol sebebdendür řarâbuñ içmesi olmaz ḥelâl
- 5 Sen Suṭurî düřmeseñ bir ḥâm ama[]-ı sevdâya
 Ol periden vuşlat ummaķ saña bir emr-i muḥâl

328

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Pîç-i zülfün tek mu[] anber nâfe-i müşgîn degül
 La[]-i cân-baḥřuñ gibi şand-i nebât şirin degül
- 2 Cevrün az it dilberâ[] aşıkaları zâr eyleme
 Lâyıķ itmem saña zulmi řânuña âyîn degül
- 3 Dil hevâsı unki gülzâr-ı cemâlündür senün
 Bâğ-ı dehr içre açılmış sünbül ü nesrîn degül
- 4 Zâhidün meyli behiştün ḥür u ğılmânındadır
 İtmemiş ârzü-yı didâr ol ki maķbül dîn degül
- 5 oğmadı bir âfitâb arḥ-ı mu[] allâda saña
 Bâver itmem ḥüsnüñe teşbîhi ol dengîn degül
- 6 Özge bâğun[] andelîbi olmadı şeydâ gönül
 İşigünden ğayrı bir vâdîde dil teskîn degül
- 7 oķ muşavvirler emek ḥarc itdiler taşvîrüne
 Her biri bir başqa şüret sen gibi tezyîn degül
- 8 Yâre şormışlar Suṭurî bendelerden mi dimiş
 Ol ki bir mechülî řaḥřdur ķullığı tebyîn degül

329

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ey ser-efrāz bu cihānda gelmedi saña bedel
Çağ olur mı senden ümmīdüm ki ırmaz tā ecel
- 2 Var mıdur taḥlīşine mümkün hevā-yı aşğdan
Tende çürmüştür mekân gönlüm aña olmuş maḥal
- 3 ' Ārızuñ seyr ü temāşāsından oldumsa irag
Hem-nişīndür gönlüm anda ne gelür andan ḥalel
- 4 Pend te 'şir eylemez kim aşğa olmuş mübtelā
Neylesün ol ihtiyārī andan almış bir güzel
- 5 Ey Suṭūrī aşkile sen ḳanda olduñ āşinā
Olmışum āgāh aşğa muṭṭali rūz-ı ezel

330

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ezel cām-ı maḥabbetden baña şundukda bir kāmīl
Ki aşğ bir āteş-i sūzandur hiç olmaz aña hā 'il
- 2 Ayağūñ öpdüğüm varise cürmüm afva dā 'ir dut
Kerem mürvet lüṭuf iḥsān yine senden şeh-i 'ādil
- 3 Ne mümkündür dil-i dīvāne 'i pendile zabṭ itmek
Gerek cevruñ gerek luṭfuñ olunca ser-be-ser ḳā 'il
- 4 Beni ğayrıya teşbīh eylemek lāyık mı 'irfāna
Giriftār olmam añlar çehre-i zerdüm gören 'āḳıl
- 5 Cihānuñ ser-firāzından ta' alluḳ riştesin kesdüm
Gerekmez māhdur dilber olur gönlüm saña mā 'il
- 6 Ḥaṭuñ sevdāsı dilden rūz u şeb çıḳmaḳ ne mümkündür
Meger kim cān cismümden çıḳa ḥubbuñ ola zā 'il

- 7 Tavâf-ı Ka'be-i vaşluñ temennâsındayum el'ân
Teraḥḥum eyle dut ben mücrimi bir bende-i sâ'il
- 8 Metâ'-ı vaşluña 'ahdüm öninde eyledüm temkîn
Suṭürî nice İbrâhîm idince nezr-i İsmâ'il

331

fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

45b

- 1 Ğam degül il beni dellüb dile destân olayum
Râhuña yüz döşeyüb ḥâkile yeksân olayum
- 2 İstemem tâc-ı Ferîdün'ı baña eylese 'arz
Devlet ü 'izzetüm oldur saña sekbân olayum
- 3 Ser-fürü eylemem 'âlemde Süleymân ise de
Senden özge kime ben dest-i girîbân olayum
- 4 Vuşlatuñ fikrini çekmekde müdâm bu dil-i zâr
Bilmezem tâ nice bülbül teki efgân olayum
- 5 Harem-i Ka'be-i küyuñ dile maḫşûd-ı tavâf
Ger ḳabûl olsa bu cânım saña ḳurbân olayum
- 6 Ben Suṭürî çekeyüm kayd-ı ta' alluḳdan elüm
Mâ-sivâyı atub öz başuma sulṭân olayum

332

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

- 1 Câm-ı la'lüñ nüş idelden kim anuñ mestâniyum
Cilve-i ḥüsnüñ temâşâsın görüb ḥayrâniyum
- 2 Gönlümi aldurmışum bir çeşm-i cādū-dilbere
Döstlarum 'ayb itmesin anuñ ki ser-gerdâniyum

- 3 Ka'be-i kuyuñ tavâf itmek müyesser oldığı
Merve vü Şafâ'da şan İsmâ'il'ün qurbânyum
- 4 Ruḥlaruñ sürḥın su'âl itdüm baña dilber didi
'Aşıkuñ bağrında dâğum lâle-i nu' mânyum
- 5 Ey Suṭûrî 'aşkıle ḥâlûñ ne şüret şorsalar
Bî-raḥm maḥbûblaruñ boynında düşmiş qanıyum

333

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Âh o 'anber-bû saçuñ mecnûn u ser-gerdânyum
Olsa biñ cânum qamusıyla anuñ qurbânyum
- 2 'Âlemüñ meh-rûları hep bir yire cem' olsalar
Bir cemâli Yûsuf'uñ ben ḥüsninüñ ḥayrânyum
- 3 Ğam degüldür eşk-i dîdem olsa Ceyhûn'a bedel
Şâm u şubḥ ben ol mehûñ firqatle çün giryânyum
- 4 Ehl-i temkîn bilmesinler 'aşkı bâbında beni
Ben ki meşhûrum lisân-ı 'âlemüñ seyrânyum
- 5 Revnaqum ḥoşdur eger maṭlebce bûyum yoğise
Sîneme dâğlar urılmış lâle-i nu' mânyum
- 6 Zâr-ı pinhân itmege var mı Suṭûrî'de mecâl
Bâğ-ı ḥüsnüñ devrine şeydâ gibi efgânyum

334

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Gûş ideliden vaşfuñı ḥüsnüñe ḥayrân olmışum
Düşdüm firâq-ı 'aşkuña zârile giryân olmışum

- 2 Yandum tutuşdum âteşüñ maḥv eyledi bu cismi
Zāhirde ḥōş ḥālüm yine ma' nide biryān olmuşum
- 3 Bī-rāḥatum ' aşkuñla ben şām u seḥer kārüm fiğān
Pinhān olunmaz mā-cerā ' āleme seyrān olmuşum
- 4 La' lüñ Mesīḥā mu' cizi virdi ḥayāt-ı cāvidān
Zevk-ı vişālüñle bugün ser-tā-ḳadem cān olmuşum
- 5 Ḥubbuñ düşelden gönlüme benden beni almış tamām
Bu ḥāle ' aḳlum irmeyüb kendüme ḥayrān olmuşum
- 6 Genc-i nihānı āşikār itdi müyesser Ḥaḳ baña
Sırr-ı ḥafīden dem urubş an gevhere kān olmuşum
- 7 Vaḥdet sarāyın ihtiyār itdüm Suṭūrī kendime
Hep mā-sivāyı terk idüb gör nice sulṭān olmuşum

335

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

46a

- 1 Mīm ile ḥādur maṭlebüm hem dāla ḥayrān olmuşum
Bu dersi ezber eyledüm bildüm ki insān olmuşum
- 2 Şol ḳābe ḳavseyn yağmāladı dil ḥānesin
Düşdüm şaçuñ zencirine şan ehl-i tuğyān olmuşum
- 3 Maḥfī degül ' āriflere ānestü nārā nüktesi
İşbu kelāma yanmağa nā'il-i bürhān olmuşum
- 4 Görindi ma' niler yüzi añlatdı bildürdi bizi
Vaşf-ı ḥabībüñ zikrine bī-şübhe iḥsān olmuşum
- 5 Her çend ' işyān varise cümlesine tevbe naşūḥ
Ḥavf itmezem sen şāha kim dest-be-dāmān olmuşum
- 6 Nefsiledür şimden girü cengile gavğālar bizüm
Ḥaḳ ' avnile fetḥ eyledüm ol mülke ḥāḳān olmuşum

- 7 Ğāyetde za‘ f-ı ħālile bīmār idüm ben bir gice
Billāhī ŧanki āŧikār nā ‘il-i bürhān olmuŧum
- 8 Ma‘ nī midür yoħsa ħayāl kendime mālīk olmadum
Līk görüñ dil ħadengin gör nice ħandān olmuŧum
- 9 Gördüm ki bir ħālī diyār vaŧında vardur bir serīr
Ĥızır nebī anda cülūs ben dest-i dāmān olmuŧum
- 10 Rīŧi libāsı hep yeŧil Fārūħ ider ħizmet aña
ŧordum aña kimdür bu zāt gördükde ħayrān olmuŧum
- 11 Dir Ĥızır peygamber bu ŧaħŧ hem ‘ Ömer-i Fārūħ benüm
Ĥizmetine bil baħlayub ben aña derbān olmuŧum
- 12 Düŧdüm bunuñ ben pāyine itdüm niyāz u ‘ arz-ı ħāl
‘ Ömer ŧıħadı zāhrımı mazhar-ı iħŧān olmuŧum
- 13 İki cihānuñ serveri oldum zuhūr itdi baña
Çoħ ħizmeti teklīf idüb ħullıħda her ān olmuŧum
- 14 Açma Suṭūrī rāzı sen kendin döŧür fāŧ eyleme
Ğafletten açıldı gözüm gördüm ki ħoŧ cān olmuŧum
- 15 Yüz biñ ŧalātīle selām ol ‘ ālī ŧāħlar rūħına
Ma‘ nīde bunca yol bulub anlara miħmān olmuŧum
- 16
Çoħ teklīf oldı bendeye emrinde fermān olmuŧum³⁹

336

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ey melek-manzar perī-ruħŧār senden dönmezem
Her ne cevri eylesenñ eyle yār senden dönmezem

³⁹ İlk mısra yoktur.

- 2 Bir kere dil virmişüm mümkün midür hîç dönmeğüm
Şâhib-ıkrârüm kılub inkârı senden dönmezem
- 3 Sûre-i ve'ş-şems yüzün âyetine and içmişüm
Tâ ki cismümde bu cânüm var senden dönmezem
- 4 Ben melâmet ehliyüm rüsvây-ı 'aşk oldum bugün
İtmişüm nâmûs u nengi gâret senden dönmezem
- 5 'İd-i ekberdür tavâfuñ cânımı nezr itmişüm
Bil fedâdur yoluña hep varı senden dönmezem
- 6 'Aşk zencîrini ol gün boynuma bend eyledüñ
Olmışum Manşûr-ı 'aşk ben dârı senden dönmezem
- 7 Şerha şerha itseler cismüm Nesîmî tek beni
Ben Suţûrî vâz gelüb dildâr senden dönmezem

337

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Derd-i 'aşka mübtelâya vaşf-ı hâlüm söylerüm
Ehl-i temkînlere ancak hasb-i hâlüm söylerüm
- 2 'Aşka şekvâ olmasın şeb-tâ-seher çekdigimi
Bir gâzel ad eyleyüb bu kesb-i hâlüm söylerüm
- 3 Kırmışum dâm-ı cefâda şaydına hâtırdâ ben
Kâbil olmaz gözleri vaşşî gâzâlüm söylerüm
- 46b 4 Kanda bir Ferhâd'ı bulsam da'vî-i Şîrîn ile
Cân u baş terk eylemiş 'ayn-ı mağâlüm söylerüm
- 5 Ey Suţûrî bir qarâra olmadı teslîm-i hâl
Gâh 'aşkum gâh şevkum gâh kemâlüm söylerüm

338

mef' ūlū mefā' īlūn mef' ūlū mefā' īlūn

- 1 Müştāk-ı cemāl oldum sen şāha ki dil virdüm
Ben kendimi yok bildüm var mı haberüñ bilmem
- 2 Dil sevdi seni cāndan çıksın mı o cān tenden
‘ Aşk aldı beni benden var mı haberüñ bilmem
- 3 ‘ Aşkuñ ki gelür dem dem dīdeler olur pür-nem
Lāzım baña bir hem-dem var mı haberüñ bilmem
- 4 ‘ Ālem bu hālüm gördi ‘ ibret aluban durdı
Āhum felege irdi var mı haberüñ bilmem
- 5 Kallāş raķīb nitmiş araya dil uzatmış
Dir yārini unutmuş var mı haberüñ bilmem
- 6 ‘ Ālemlere sen māh ol taht-ı dile gel şāh ol
Hālime gel āgāh ol var mı haberüñ bilmem
- 7 Suṭūrī-i bīmārı merhem ide dildārı
‘ Arşa irişür zārı var mı haberüñ bilmem
- 8 Suṭūrī saña meftūn hicrile dili pür-hūn
Eşküm oluyor Ceyhūn var mı haberüñ bilmem

339

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Dilde vardur bir ğamum ğamm u melālüm bilmezem
İtdigüm bīhūde söz kendi maķālüm bilmezem
- 2 Bir dil ārāmile ūlfet eylemek endişemüz
Līk ūlfet noldığı fikr ü hayālüm bilmezem
- 3 Sehv ider şol kimse kim bende kemāl isnād ider
Ka' be haķķı ben ki kendimde kemālüm bilmezem

- 4 Hırkasıyla pōstına fahr eyleyen ‘abdālī gör
Ne kerāmet gösterürmiş bende şālum bilmezem
- 5 Bulmadum bir ehl-i hāl hālüm aña tibyān idem
Hāl bu kim hālā Suṭūrī kendi hālüm bilmezem

340

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fa’ülün

- 1 Cānā seni ben küllī bu dünyāya deġişmem
Naḥl-i ḳadūñi ‘ar‘ ar-ı Tūbā’ya deġişmem
- 2 Gencine-i Ḳārūn’ı baña eyleseler ‘arz
Bir müyımı biñ devlet-i Dārā’ya deġişmem
- 3 Güftāra gelüb söylese ol şehd ü şeker leb
Her cilvesini ṭūṭī-i gūyāya deġişmem
- 4 ‘Ālem saña hemtā olamaz ey perī-şūret
Gönlümce seni hūrī-i me’vāya deġişmem
- 5 Şeydā şifatum şām u seher medḥūñ oḳursam
Gonca lebūñi ben gül-i ḥamrāya deġişmem
- 6 Billāh senūñ vaşfuña yok bende liyāḳat
Dürri dehenūñ lü’lü’-i lālāya deġişmem
- 7 Tārīk-i şebūñ ḳaydını çekmez bu Suṭūrī
Mıhr-i ruḥuñı hūrşīd-i ra’nāya deġişmem

341

mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

- 1 Esīrüm dām-ı miḥnet içre ḳurb-ı dōstdan dūrum
Ezel men oldıgum zevḳ u şafādan çünki mehcūrum

- 47a
- 2 Baña kâr eylemez pendüñ ‘ abeş h̄arc eyleme nâşih
Ene’l-ḥaḫ remzini fehm eyleyüb dârında Manşûr’um
- 3 ‘ İlâcuñ kaydın itme ey ṭabībā derdden āgāh ol
Ki ben bīmār-ı ‘ aşkum ṭa‘ n-ı aġyārile rencûrum
- 4 Belâlar hep baña ol meh-liḳâlardan irişmişdür
Biḥamdillâh yine bunca belâdan ḥâle meşkûrum
- 5 Eger seyl-âb-ı eşkümden tutarsa ‘ âlemi ṭûfân
Göñül tennûr-ı Nûḥ olmuş anuñ emrinde me’ mûrum
- 6 Ḥam-ı ebrû-yı ṭâḳ-ı çin-i zülfüñ dilde cā itmiş
Hevâ-yı kâkülüñ mecnûnyum ey ḥ’âce ma‘ zûrum
- 7 Suṭûrî tek cihânda olmasın kes mübtelâ-yı derd
Fenâ irmiş tükenmiş cism-i za‘ fum ḳılca bir mûrum

342

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Ey yüzi gül zülf-i ‘ anber saçı reyḥānum benüm
Görmesem bir laḫza ḳalmaz dilde ārāmum benüm
- 2 Sen selâmet şihḫat üzre ol efendim dâ’imâ
Bundan özge yoḳ cihânda maṭleb ü kāmum benüm
- 3 Ka‘ be-i kūyuñ naşīb itdüñ maḳām İbrâḫîm’e
Nola İsmâ‘îl’e ḳurbân olsa bu cānum benüm
- 4 Yoluña olsun fedâ cān ger ḳuşûrum var ise
Ḳatl iderseñ de ḥelâl olsun saña ḳanum benüm
- 5 Öldürürseñ ‘ afv iderseñ ben de fermānuñdayum
Tek Suṭûrî cürmini bilse ne sultānum benüm

343

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Derd-i 'aşkı şūh-ı dil-ārām bulsam söylesem
Dāğ-ı hicrüm def' ine bilmem ne çāre eylesem
- 2 Yār serkeş sīne sūzān dōst mağrūr-ı cemāl
Derdüm ızhār itmege bir özge çāre eylesem
- 3 Dōst ile hem-meclis olub çekdigüm firqatleri
Ben disem ol diñlese ol söylese ben diñlesem
- 4 İltifātuñ kesmedür 'ālemde bī-ķadr oldıgüm
Bilmezem ' işyānumı tevbe naşūhlar eylesem
- 5 İtmesin ümmīd-i dermān derdine dimiş ṭabīb
Çāresiz derdi Suṭūrī kime tibyān eylesem

344

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Āh kim derd-i dile dermāna çāre bulmadum
Ġam u ġuşşa gelmeden bir lahza ara bulmadum
- 2 Gülşen-i 'ālemde dürlü ġonçeler olmış ġüşād
Ṭālī' ümden bir şüküfe ķalb-i zāra bulmadum
- 3 Hāl-i zārum bir mufaşşal nāme inşā eyledüm
'Arz-ı hālüm virmeye ķāşıd o yāre bulmadum
- 4 Bir münāsib dilber-i mümtāzeye dil bağladum
Yalvarub yaķaragördüm rāma çāre bulmadum
- 5 Sa' y ile dām-ı belādan kim hālāşa bir ṭarīķ
Ṭarf-ı ruḡsāra ķurılmış zülf-i māra bulmadum
- 6 Kevkebün çāh-ı raşaddan seyr idüb kāhını dil
Ey Suṭūrī sen gibi bir baḡtı ķara bulmadum

345

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Niçe bir cevri-i felek çekmeye feryād idelüm
 Tarḥ-ı ğam eyleyüben gönlimüzi şād idelüm
- 47b 2 Çekeyüm dehr-i fenānuñ sitemin tā niçe bir
 Düşmeni kendüye yār olmağa isnād idelüm
- 3 Fırşat el virmiş iken ne bu bîhüde ḥayāl
 Sa' y idüb başımızı kayddan āzād idelüm
- 4 Kahr-ı gerdün ile dil mülki ḥarāb olmuş iken
 O kerem-pişenüñ elṭāfile ābād idelüm
- 5 Leb-i şirīne bugün başile cān virmesine
 'Arşa-i rezmde bir şan' at-ı Ferhād idelüm
- 6 Ey Suṭūrī düzegör ma' nī-i bikri yine sen
 Naẓm-ı pākile aḥıbbāya nev-icād idelüm

346

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Firāk u hicri vaşlından irişdi 'arşa efġānum
 İrişmezse meded senden olur seyl eşk-i giryānum
- 2 Cihān hep tārīk oldu dīde-i cāna bütün sensiz
 Nola bu zūlmete imdāduñ irse māh-ı tābānum
- 3 Ḥayālünden degül bir laḥza ḥālī bu dil-i nālān
 Gözüm ḥayretde teşrīfünde kalmış şūḥ-ı fettānum
- 4 Gönül Ya' kûb gibi beytü'l-ḥazende eylemiş mesken
 Bu deñlü firḫatüñ çekmekde ey sen şāh-ı Ken' ān' uñ

- 5 Şabā luṭf eyle bŷy-1 dilrŷbādan cāna tebŷīri
İriŷdŷr almasın tā dilde ki bu am-1 hicrānum
- 6 Suṭŷrī andelīb-āsā tolaŷdum bā-1 ālemdede
Aılmaz ŷlŷen-i dehrde benŷm bir one andānum

347

fā'ilatŷn fā'ilatŷn fā'ilatŷn fā'ilŷn

- 1 Derd ŷ am-1 yāriile ŷn cāna rāat bulmıŷum
Ol sebebdende ben dai cānāna minnet bulmıŷum
- 2 Ey felek gel ama hergiz baa vuŷlat zevini
Her ne kim vuŷlat gelŷr ferdāsı firat bulmıŷum
- 3 Dem bu dem sā'at bu sā'at hŷŷ anīmet ŷıatŷm
Gemiŷŷm hicrān ŷebinden ŷub-1 vuŷlat bulmıŷum
- 4 Zāhidā hŷr-1 cināni ŷere hācet almasın
Varmıŷum dŷst kŷyına bir serv-āmet bulmıŷum
- 5 Zīr ŷ bālāsın cihānu hep tefahuŷ eyledŷm
Ben tevekkŷl kiŷverin anca selāmet bulmıŷum
- 6 Dilrŷbānu ŷānına nosāna dā'ir hāvf yok
Yokladum kendimi hep bende abāat bulmıŷum
- 7 Hāŷre dek mŷmkin midŷr terk-i temāŷā eylemek
Ey Suṭŷrī aŷdan ayn-1 sa'ādet bulmıŷum

348

fe'ilatŷn fe'ilatŷn fe'ilatŷn fe'ilŷn

- 1 Bā-1 ālemdede o bŷlbŷl gibi efān olalum
ŷl cemāl seyr ŷ temāŷāsına hāyrān olalum

- 2 Levh-i dilde olan ol dağdağa 'ı pāk idelüm
Açılıb ayna şıfat gül gibi hāndān olalum
- 3 Serserī gezme beyābānı çü hayvān şıfat
Ehl-i ' irfāna qarış zümre-i insān olalum
- 4 Perr ü bāl olmalıdır sālīke mürşid nefesi
' Arş u kürsī kalemi ma' nīde seyrān olalum
- 5 Lāyık olmazsın o dōstuñ harem-i hālvetine
Ol sarāy-ı hāşınuñ bābına derbān olalum
- 6 Şādıku'l-va' d oқudı İsmā' il haққında Hudā
O vefā resmde dōst uğrına qurbān olalum
- 48a 7 Āteş-i ' aşқа yaқub cismini pervāne gibi
Maḥv-ı cism eyleyüben cān içine cān olalum
- 8 Ey Suṭūrī bu cihān fānīde kim buldı vefā
Fānī 'i boşla beқā mülkine sulṭān olalum

349

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şām-ı vaşluñ bulmuşum şubḥuñ hayāli neylerüm
Feyzümi ḥüsnüñden aldum öz cemāli neylerüm
- 2 ' Aşқа hem-dem ḡamdurur incinmesin ' āşıqlaruñ
Olmasın ol dilde ' aşq kim derde ḡālī neylerüm
- 3 Bāḡ-ı dehrüñ ḡonçesinden zevkyāb olmaz ḡoñül
Gül- ' izāruñ variken verd-i nihāli neylerüm
- 4 Derd-i ' aşқа ol ki rāzı oldı buldı i' tibār
Ben ki ' āşıq oldıgum dem bī-melāli neylerüm
- 5 Ehl-i imānum velī putdan çevirmem meylümi
Bāde-i la' lüñ içüb āb-ı zülāli neylerüm

- 6 İtmişüm esbâb-ı zevķuñ iftiĥârüm bir   abâ
Ben ki bir abdâl-ı   aşķum mülk ü mâlı neylerüm
- 7 Sa' y idüb kesb-i kemâle bul Suĥurî bir  arîķ
Şükr-lillâh kâmil-i   aşķum kemâli neylerüm

350

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Āteş-i   aşķile yansa ğam degül cānum benüm
Rüşen olsun şem' veş saña ki pinhānum benüm
- 2 Şaķlamaķ āsān idi dilde maĥabbet rāzını
Fāş kıldı   āleme eşk-i firāvānum benüm
- 3   Aynuma almam cihānuñ şol melek-şüretlerin
Olalı müştāk-ı dîdār çeşm-i nigerānum benüm
- 4 Vācib olmuş ĥācılar bayrāmı kurbān eylemek
Uĝruña olsun fedā cān günde ķurbānum benüm
- 5 Gül yüzünden redd kıлма bu Suĥurî kemteri
Tā ki   arşa çıkmasın bu zār u eĝānum benüm

351

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Ğam degül giryān olursam dōst-ı ĥāndān isterüm
Tek senüñ ĥubb-ı ĥayālün dilde miĥmān isterüm
- 2 Zülfi sevdāsında cān virmek nedür minnet baña
Şaķlamışdum tā ezel uĝrında kurbān isterüm
- 3 Derdine lāyık görürse bulmuşum maķşūdumu
Ĥāşā-lillâh ben bu derde özge dermān isterüm

- 4 Cüybār itmek yaşum pâyüñde ey naḥl-i vefā
Ser-firāz olsun kadüñ serv-i ḥırāmān isterüm
- 5 ʿAndelīb-āsā fiġānum şanma ki biḥüdedür
Bāġ-ı ḥüsnüñ zeyn idüb gül-zār-ı ḥandān isterüm
- 6 Şu gibi her yana ʿazm itmek budur andan ġaraż
Ķaṭre-i nāçiz iken nev ġarḳ-ı ʿummān isterüm
- 7 Cife dünyādan taʿalluḳ dāmenin çek ey gönül
Ben Suṭürī ʿāḳıbet tekmil-i imān isterüm

352

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

- 1 Bu şeb bir tâze nevres dil-pesendüm oḥşadum öpdüm
O müşġin ḥalḳa ġisū-yı kemendüm oḥşadum öpdüm
- 2 Çıḳub zîr-i niḳābı şermden pâyinde yüz sürdüm
Dutub dāmān-ı ümmidin efendim oḥşadum öpdüm
- 48b 3 Süvār-ı esb-i nāz olmış gelür şāhum levendāne
Rikāb-ı kāmran dutdum semendin oḥşadum öpdüm
- 4 Teraḥḥum ḳıldı ben bî-çāreye luṭf eyledi ol māh
Zülālin nüş idüb ol laʿl-i ḳandin oḥşadum öpdüm
- 5 Tenaʿum itmedük yir ḳoymadı iḥsān-ı vaşlından
Şirīn şehd ü şeker-leb rüy ḥandın oḥşadum öpdüm
- 6 Gönül her dilber-i mümtāza bār minnetün çekmez
Bunuñ her ṫarz-ı eṫvārın begendüm oḥşadum öpdüm
- 7 Suṭürī buldı cān cānāne vāşıl ḳalmadı ḳayġu
Ne ruḥşatdur baña oldu ki kendüm oḥşadum öpdüm

353

mef' ūlū mefā' īlūn mef' ūlū mefā' īlūn

- 1 Ey serv-ḳad-i mevzūn ārām-ı dil-i maḥzūn
Eşkūm oluyor Ceyhūn var mı ḥaberūñ bilmem
- 2 Sen taḥt-ı dile ḥātem ' arṣa çıkar efgānum
Lāyık mı saña cānum var mı ḥaberūñ bilmem
- 3 Sen ṣāha olub bende ḳalmadı eṣer cānda
Hep yandı o külḥanda var mı ḥaberūñ bilmem
- 4 Dil sevdi seni ey cān katlūme ne bu fermān
' Ālem bu ḥāle giryān var mı ḥaberūñ bilmem
- 5 Suṭūrī-i dil pūr-ḡam var mı ' acabā merhem
Āh itmededür dem dem var mı ḥaberūñ bilmem

354

mef' ūlū mefā' īlū mefā' īlū fa' ūlūn

- 1 Ol dem ki içüb la' lūñi mestāneye döndüm
Keyfiyyet-i ṣāḥbā ile dīvāneye döndüm
- 2 Bir ḥāle bıraḳdı beni ṣol hier-i viṣālūñ
Ya' ḳūb nebī ṭurdıḡı ḡam-ḥāneye döndüm
- 3 Ḥüsn-i nazārın ṣalmıṣ iken üstüme ol ṣāḥ
Şimdi ne bu ḳahruñla ki bīḡāneye döndüm
- 4 Pīrezen-i dünyā bize rū virdi muḳaddem
Mülk-i dili hep yaḳdı ki virāneye döndüm
- 5 Def' -i ḡam için tekyede şeyḥe ṣoragördüm
Bir ṣāfī cevāb virmedi mey-ḥāneye döndüm
- 6 Bu faẓl u kemāl degmede yok sende Suṭūrī
Bir şūḥ-ı cefā-piṣe elinden neye döndüm

355

mef' ūlū mefā'īlū mefā'īlū fa' ūlūn

- 1 Gül gibi kızarmış yine ol ruḥları māhum
Tā' arşa çıkar şevkuñ ile şu'le-i āhum
- 2 Meşşāta-i taqdir virüb ḥüsne revāyic
Aḥsente zihī ḥüsn-i cemāl feyz-i nigāhum
- 3 Reşk eyledi bu ḥälüme hep ehl-i nazarlar
Çok şehlerüñ hem tācın alur köhne külāhum
- 4 Ser-tābe-ser a' mālūmi taḥrīr iden olsa
Defter alamaz olsa ḥisāb cürm ü günāhum
- 5 Bir kerre kemend-i zülüfüñ tutsa Suṭūrī
Bām-ı felege çıkısa nola şeb-rev-i āhum

356

mef' ūlū mefā'īlū mefā'īlū fa' ūlūn

- 1 Dil sevdi seni ey yüzi gül bu mı günāhum
Eflāke çıkar 'aşk odile dūd-ı siyāhum
- 2 'Aşk āteşine şöyle bu cism yandı tutuşdı
Hep kara biter ḳabrümün üstinde giyāhum
- 49a 3 Toğrı nazarum olmadı bir kez o cemāle
Ḳorḳam yaḳa te'sīr ide ol tāb-ı nigāhum
- 4 Bālīş-i serüm oldu benüm mürğ tüyinden
Bīdār olamaz ḥ'ābdan ol baḫt-ı siyāhum
- 5 Tārīk-i şebe gā'ile itmez bu Suṭūrī
Nezzāre olunca baña çün ol yüzi māhum

357

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 'Aşka dā'ir bu dile çünkü ferāğat idemem
O sebebden dil ü cānda dağı rāhat idemem
- 2 Kesmişüz vuşlat ümīdin temāmet el yumışuz
Büsesin istemege şūha cesāret idemem
- 3 Baht-ı dūnum beni kabdan kaba ifrāz itmiş
Himmet-i dergeh-i vālāya işābet idemem
- 4 Bu zamān halkı dağı toğrıya rağbet itmez
Ĥamdülillāh ki yine ben de ĥıyānet idemem
- 5 Gönlimüz gördiği her naqşa ki meylün şalmaz
Gerçi taĥķır iken her cevre iĥā'at idemem
- 6 Baña dirler ki Suĥūrī niçe bir iki hevā
İhtiyārumla degül 'aşka ferāğat idemem

358

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şāh-ı nazmum kabladı hep dehri şān-ı şevketüm
Sāye-i 'aşkuñ olubdur serde tāc-ı devletüm
- 2 Ėam libāsın ĥil'at itdüm taĥt-ı 'aşk üzre cülūs
Kūs-ı şāhī ĥabl-ı āhumdur urulsın nevbetüm
- 3 Ĥālibüm vaşluñ metā'ına ĥarīdār olmağa
Cān virüb cānān ile bāzār kılmak şan'atüm
- 4 Ey felek senden ne bāküm cān virüb cān almadan
Ka'be-i maqşūda irdüm vuşlatuñdur cennetüm
- 5 Nev-bahār eyyāmıdır 'ārafe 'işret demleri
Ey Suĥūrī pır-i 'aşkdan böyle olmuş bī'atüm

359

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hıl' at-i ' aşkı giyüb çün artdı şān u rif' atüm
Gam degüldür bî-ḥaber bilmezse ḳadr ü ḳıymetüm
- 2 Ḳıl kerem dil zaḥmına la' l-i lebüñden bir devā
Tā ezelden bulmuşum andan bu cisme şıḥḥatüm
- 3 Nāle vü zāruñ seḫer-gāḥ gūş ḳıldum ' andelīb
Āteşe yandurdu cānum artdı dilde ḫayretüm
- 4 Ölür isem kabrümi ḳaz reh-güzāruñ üstine
Āsitān-ı devletüñde ḳıl ziyāret türbetüm
- 5 Ey Suṭürī ḡayrı me 'vā olmadı ārām-ı dil
Ka' be-i küyuñ mekān itmek merām u niyyetüm

360

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kār-zār-ı ' ālem içre şöyle bir cān bulmuşum
Kimdür āḡūşa gelür ḫüb mihr-i tābān bulmuşum
- 2 Zīr ü bālāyı tefahḫuş itmedik yir ḳoymadum
' Ahd ü peymān gözleyen ancak ki bir cān bulmuşum
- 3 Vaşf idersem her ne deñlü vaşfa lāyıḳdur o şūḫ
Hem mürüvvet hem şadāḳat luṭf u iḫsān bulmuşum
- 4 Gerçi dirler yār-i şādıḳ degme bir geçmez ele
Līk inkār itmezem ben başḳa sultān bulmuşum
- 49b 5 Nice ḳurbān itmesin cānın Suṭürī uḡrına
Sāyesinde zevḳyābum zīb ile şān bulmuşum

361

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

- 1 Ol dem ki şem' -i ruḥuḥā pervāne olmuşum
' Ālem bilür ki şübhesiz dīvāne olmuşum
- 2 Gördüm la' l-i lebinde bir neşāt-ı zevk
Tā ḥaşr olunca o keyfiyyetile mestāne olmuşum
- 3 Bezm-i elest virildi ' aşk bādesi destüme
Şimdi anuñçün mu' tekif-i mey-ḥāne olmuşum
- 4 Dildār ile dā'im bir idi ḥubb u ūlfetüm
Ağyār sözile dir ki yāre bigāne olmuşum
- 5 Ālāyiş-i esbāb-ı dil ma' mūr idi ezel
Ḥalā Suṭūrī devr-i felekle vīrāne olmuşum

362

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilūn

- 1 Secde itmez var mı ' ālemde saña zībā şanem
Bulmasın hep nās içinde merkez-i a' lā şanem
- 2 Men' ider ' uşşākı vā' ız saña kıлмақ ser-fürū
Görmedi ' ömrinde hergiz sen gibi gūyā şanem
- 3 Cidd ü sa' y eyler ṭavāfuñ kılmasında mübtelā
Bağlamış zünnār-ı ' aşkuñ biline ğarrā şanem
- 4 Sen şanem zībāyı gördüm ğayra itmem iltifāt
Nağşuñ aldı gönli benden eyle kim ğarrā şanem
- 5 Dīn-i ' İsi' aşkına ' uşşāka kıлма kec-nażar
Bu Suṭūrī'ye teraḥḥum eyle gel tersā şanem

363

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Esîrüm hicr-i cevr-i rûzgârile kühenlendüm
Hıoşum kim eşk-bârı sebzesiyle sũ semenlendüm
- 2 Yine bir taze nevres fikr ü hâtır içre cã itmiş
Kemend-i kâkülinden beste-bend oldum resenlendüm
- 3 Atub nâmus u nengi 'ardan pâk eyledüm kendüm
Melâmet kâlesinden cãme giydüm pîrehenlendüm
- 4 Düşüb zühd ü şalâha el yumışdum meyl-i hûbandan
Cünün-ı 'aşkuñ oldum çâresiz tevbe-şikenlendüm
- 5 Kõomadı bende firkat derdi âşâr-ı ta' alluğdan
Hemân bir üstüñ'ândur öyle kim za' f-ı bedenlendüm
- 6 Şehîdüm gam degüldür cãn virürsem tîğ-ı cevründen
Bihamdillâh Suţürî cãme âlümlle kefenlendüm

364

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Bu virân olmuş dile 'aşk oldu âbâdum benüm
Rağm idüb sulţân-ı 'aşk hükmi itdi âzâdum benüm
- 2 Ğam bucağında giriftâr-ı esîr-i dñn idüm
Hükmi-i cisme yoğidi hîç elde irâdum benüm
- 3 Nâgehân sulţân-ı 'aşk dil tahtına itdi cülûs
Hem enîsüm yâr-ı gârüm oldu imdâdum benüm
- 4 Cãn meşâmına irişdi büy-ı tevhiid gülleri
Bülbül-i cãn 'arşa irdürdi çü feryâdum benüm
- 5 Kıl kerem luğf eyle ey 'aşk gir Suţürî kalbine
Rüz u şeb ismüñ lisânda eyle evrâdum benüm

- 6 Ben Suṭūrī ʿaşka münkir olmazam zâhid gibi
 albede fikri dilde zikri olmuş evrâdum benüm

365

mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün

50a

- 1 Cihâmı cüst ü cû itdüm olaşdum mihrbân buldum
 Biamdillâh vefâ icrâ ider bir nev-civân buldum
- 2 Der-âgûşa gelür ʿuşşâına eyler teraumlar
 Dirîgâ kim benüm vatüm geçüb köhne zamân buldum
- 3 Dem-i pîride bir nal-i gülî ad âmete irdüm
 Gönül âram-gehi bâlâ bülend bir âşiyân buldum
- 4 Ne deñlü med oursam üsn-i evşâfi degül mümkün
 Bu mecrû dil-i bîmâra gûyâ ki tâze cân buldum
- 5 Gezerdüm kâr-gâh-ı ʿaş içinde aylî müddetler
 Gürûh-ı resm-i übândan ʿaceb Yûsuf-zamân buldum
- 6 Suṭūrî tîre-batuñda bu kâma ırmek ummazdum
 Müyesser oldu bir meh-veş ziyâdâr-ı cihân buldum

366

feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

- 1 Niçe bir fikr-i fenâ dehre giriftâr olalum
 Tökelüm amm-ı ayâlât sebük-bâr olalum
- 2 İçelüm laʿl-i lebinden bulalum lezzetini
 ayrı endîşe-i tar mâ il-i didâr olalum
- 3 Lâ ubâl olmamız ʿâlemde bize fiʿl-i abî
 Açalum cân gözini aflete bîdâr olalum

- 4 Girelüm nâr-ı haqîkatde çü pervâne şıfat
Yanalum pûte-i ‘aşk içre zer-âyâr olalum
- 5 Bir hayâl ile bu köhne felegün gerdişine
Hîş sühân birle beyân kııl ki haberdâr olalum
- 6 Zîr-i hâk içre Suṭûrî niçe şâhlar yatıyor
Anlaruñ hâlini sen söyle haberdâr olalum

367

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Bir dem olmaz ki hayâl-i vaşluñı yâd itmeyem
Bu perişân hâtırım ol zevkile şâd itmeyem
- 2 ‘Andelîbe şordılar feryâd u zârından haber
Hem-nişîn gül hâr idinmiş nice feryâd itmeyem
- 3 Mürğ-ı rûhum tende maḥbûs vaşluña irmek diler
İrmedükce bâğ-ı hüsnuñ anı âzâd itmeyem
- 4 Seyr-i ruhsâr-ı cemâlden men‘ ider nâşîḥ bizi
Feyz-i ilhâm-ı Hüdâ’yı kıanda mu‘tâd itmeyem
- 5 Hîç rengile nihânî ‘aşka çâre bulmadum
Ey Suṭûrî işbu zârı nice irşâd itmeyem

368

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Kaşuñ yâ eyleyüb cânâ meh-i ğarrâya döndürdüñ
Virüb germiyyet-i ‘aşkuñ gül-i hamrâya döndürdüñ
- 2 Şükûfe olmada gül ruḥlaruñ gülşân-ı hüsnuñde
Terennüm nağmede zâr-ı dilüm şeydâya döndürdüñ

- 3 Beni hāk-i mezelletden ayaqlandırduñ ey cānā
Müşerref eyledüñ ğam-hānemüz me'vāya döndürdüñ
- 4 Senüñ 'aşkuñ firāķı sīnem üzre dāğlar çekmiş
Vücūdum deştini sen lāle-zār şahrāya döndürdüñ
- 5 Suṭūrī nūş iden cām-ı 'aşķı dest-i vaḥdetden
Göñül cūş itmede mevcüñ tamām deryāya döndürdüñ

369

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

50b

- 1 Kulağum nesne gūş itmez 'aceb maḥrūķ şadālardan
Meger gelmiş bu ḥüzn āvāzlar yārdan cūdālardan
- 2 Kerem kıl ey şabā sen kūy-ı yāre vardıġuñ demde
Beşāretli haberler vir bize ol āşinālardan
- 3 Mey-i maḥbūbile mestüm beni söyletme ey sākī
Eger luṭfuñ olursa gel dirīġ itme gedālardan
- 4 Esīr-i derd-i 'aşkuñ çāresin 'aşķı virenden şor
Naşīb olmaz ṭabībā 'āşıķa şıḥḥat belālardan
- 5 Gel ey ğam senden özge bir enīs ü mūnisüm yoķdur
Maķāmuñ çün yapılmışdur dil-i miḥnet-serālardan
- 6 Göñül mey-hānede me'vā mişāli ḥōş yirin bulmuş
Budur vech-i bize mescidde yir yoķ muḳtedālardan
- 7 Suṭūrī yüz koyub yüz yirde ızhār-ı niyāz eyler
Kerem kıl ḥüsn-i nezzāruñ ayırma bī-nevālardan

370

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Göñül şeb-tâ-seher hicrûnle tölmiş fikr-i hayretten
Yine hâlüm beyân itmeme o seg ağıyara ğayretten
- 2 Eger ney gibi benden bir çıkarırsa sūz-nāk āvāz
Sīnemde yer-be-yer hem dāğlar var nār-ı hasretten
- 3 Gel ey nāşih bizi terk eyleyüb koy kendi hālinde
Senüñ sözüñle mü'min men' olur mı dār-ı cennetden
- 4 'İlācun var mı söyle ey tabībā haste-i 'aşka
Kerem kıl bizi tīmār eyle gel şu renc ü miñnetden
- 5 Gehī mey-hānede sāğar süzer dir def'-i ğamdur bu
Çıkub kürsīde şimdi va'z ider tefsīr ü hikmetden
- 6 Suṭūrī dilrübā dükkānına biz müşteri' olduk
Müyesser olmadı bāzārımız kālā-yı vuşlatdan

371

Şiirin ölçüsü hiçbir arûz kalıbına uymamaktadır.

- 1 Vuşlat deminde şeb meh-i tábāna düşmesün
Ağıyār vākıf-ı esrār olup gümāna düşmesün
- 2 Āsān görünür gerçi rāh-ı maḥabbet-i ezeli
'Aķıl hevā-yı zülf-i yārile o zindāna düşmesün
- 3 Yā Rab ḥāk-i pāyüñden sāye-veş dūr eyleme bizi
Şāyed müfāraķatle dil hicrāna düşmesün
- 4 Luṭf eyle nihān it kendüñi her nāşināsīden
Nazar dīde-i nā-ķābil rüy-ı ḥübāna düşmesün

- 5 Şahrâ-yı ʿaşkda mürğ-ı dil uçdı bilmezem
Suṭûrî ƣorƣarum ġâfil çâh-ı zenaḥdâna düşmesün

372

fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilün

- 1 Ğam degüldür ġamze-i Tâtâr beni yaġmâlasın
Şöyle kim döstlar degül düşmân bile ḡayfâlasın
- 2 Ƙahr u luṭfidur müsâvî itmesin benden dirîġ
Ƙatlüme ḡükm eylesin fermânumı imzâlasın
- 3 Ğülşen-i ḡüsni açılsın şol ġül-i raʿ nâ gibi
Şevƣ u zevƣile bu ġamġin ġönlümi şeydâlasın
- 4 Ƙays u Ferhâd yazdıġı ṭumârı hep ezberledüm
Müntehâlîƣdur maƣâmum ƣaydumı imzâlasın
- 6 Naƣd-i cânım şarf idüb ʿuryân-ı ʿaşƣum şimdi ben
Dervîşâne istemem dehrüñ metâʿ-ı kâlesin
- 7 ʿĀşƣkâne bir nazar ƣıl baƣ Suṭûrî ḡâline
Nüh felekden çarḡ-ı ġerdündan ġeçirmiş nâlesin

373

müstefʿ ilün müstefʿ ilün müstefʿ ilün müstefʿ ilün

- 51a 1 Vaşlile ḡandân olmadın hicrine zâr olmaƣ neden
Bir ġonca raʿ nâ dirmedin şeydâ-yı zâr olmaƣ neden
- 2 Ƙapuñda şadıƣ bendeyüm râzumı ben saña diyem
Vaʿ d-i vişâlün bendiyüm aġyâra yâr olmaƣ neden
- 3 Sevdâ ki müşkil derd imiş ʿaşƣ ehli cümle merd imiş
Oñulmaz derd-i serd imiş sevdâ-yı kâr olmaƣ neden

- 4 ‘ Aşk cāmını pür-cām iden dōst ile dilūñ kām iden
İşigini maḳām iden terk-i diyār itmek neden
- 5 ‘ Aşk fūtesinde ḳāl iken dervīş hırḳañ şāl iken
Suṭūrī sen ḥōş-ḥāl iken ya kem-‘ ayār olmaḳ neden

374

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Şabā luṭf eyle bir peygām getür ol dilrübālardan
Ḥberdār eyle bu ḡam-keşleri ol āşinālardan
- 2 Esirüm serv-ḳāmetler ucından hiç ḥalāşum yok
Yetiş imdāduma raḥm eyle ḳurtar bu belālardan
- 3 Saña ‘ arz eyledüm ḥālüm beni bīgāne ‘ add itme
Kerem kıl kesme nezzāruñ benüm tek bī-nevālardan
- 4 Ne bunca ‘ acz ü şekvālar idersin nāsı hep āḡāh
Ḥayāl-i vaşl iden incinmesinler hiç cefālardan
- 5 Suṭūrī nār-ı ḥasretten yanub baḡruñ kebāb olmuş
Enisün ḡamdurur şimdi ıraḡ olduñ şafālardan

375

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

- 1 Ey şabā luṭf eyle ol dem kūy-ı yāre varasın
Gör ki añar mı bu ben āşüfte-i bī-çāresin
- 2 Söyle tafşīlen menüm ḥālüm o şūha ḳıl beyān
Aḡlamaḳdan farkı yok dīdemde aḡ u ḳarasın
- 3 İtdiḡün cevr ü cefālar cāna kār itdi tamām
Raḥm idüb nola esirgerse beni āvāresin

- 4 Āh o firşat kısmet eyler mi ‘aceb devrān bize
Sīne-ber-sīne olub dildāri muḥkem sarasın
- 5 Baḥş olunmaz ğamze-i Tātār kemān ebrūsına
Toḫunur cāna Suṭūrī tāzellersin yarasın

376

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Mülk-i fānī içre cāha kimse menfūr olmasın
Ṭālī‘ inde kimsenüñ ‘aksile pür-şūr olmasın
- 2 Çekme nādān imtinānın ey gönül dünyā için
Düşmenümse dest-i nākes ehle manzūr olmasın
- 3 Sāde-diller gördiği her naḫşa meylin bağlamaz
Cām-ı vuşlat içmeden hicrinde maḥmūr olmasın
- 4 İnkisāra bā‘ iş olmaḫdan seni men‘ eylerüm
Seng-i cevrüñle dil-i ‘uşşāḫı meksūr olmasın
- 5 Baḫt-ı firüz isterüm lâzım olan oldur ḫula
Zür-bāzūsında Rüstem gibi meşhūr olmasın
- 6 Kişiyे nāmūs u ‘ār ancaḫ olubdur iftiḫār
Ey Suṭūrī ‘ār iden nās içre ma‘zūr olmasın

377

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fa‘ülün

- 1 Meclis ḫurulub sāḫıyā peymāne çekilsün
Cem‘iyyet-i yārān imiş bigāne çekilsün
- 2 Mey-ḫānede ancaḫ ki olur yārāna ikrām
Pür-cām ḫadeh-i bāde-i rindāne çekilsün

- 51b
- 3 Gördünse eger zāhidi bī-‘ār yasağ itme
Kendin düşürüb ayağı dāmāna çekilsün
- 4 ‘Anber-i zülfüñ kāfūrı gerdāna tökülse
Cem‘ iyyetine eyle kerem şāne çekilsün
- 5 El çek mey-i maḥbūbdan bir pāre Suṭūrī
‘Ālemde aduñ tā niçe dīvāna çekilsün

378

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Beni hicr āteşinde qoymaduñ cānā şafā geldüñ
Dil-i ğamġinümi şāz eyledüñ bār-ı vefā geldüñ
- 2 Kerem kılduñ müşerref eyledüñ ğam-ḥānemüz şāhum
Raķīb-i bed-liķālar baġrına seng-i cefā geldüñ
- 3 Şeb-i zulmetde qalmışdum enīs-i ğam-ġüsārum yok
Biḥāmdillāh ziyā virdüñ yine ey meh-liķā geldüñ
- 4 Ümīd-i vuşlatuñ ḥātırdan atmışduñ ḥadeng-āsā
Terahḥum eyledüñ ben nā-tüvānīden yaña geldüñ
- 5 Du‘ āmuz dergeh-i ‘ izzetde maķbūle qarīn olmış
Suṭūrī bendeñi yād eyleyüb şimdi şafā geldüñ

379

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Kelāma geldigi dem ol şeker-leb ol ruḥı ġülgün
Nişār eyler şanasın ‘ aşık üstine dür-i meknün
- 2 Ḥırāmān eyledükde ol nihāl-i tāze-i nevres
Görüb ‘ aşıklarūñ baġrı ‘ aceb mi olması pür-ḥün

- 3 Hevâ-yı hasretinden lâle tek dâğ eyledüm sînem
Beni mest ü harâb itdi bu eşküm olmada Ceyhün
- 4 Toğubdur şems-i ruhsâruñ bugün burc-ı belâgatde
Beşâretlerle rüşen eylesün tâ dîde-i gerdün
- 5 Hayâl-i ‘âşıka vuşlat deminde olmaz idrâki
Ki bir lahza görünmez dîdeye olsa şeb-i kânün
- 6 Bu dehrüñ cevri hep ‘âriflere kısmet mi olmuşdur
Suṭürî reşk ider öz hâline halün görüb Mecnün

380

Şiirin ölçüsü hiçbir arûz kalıbına uymamaktadır.

- 1 Ey dilber h̄ân-ı luṭfuñdan ezelden fâyidelendürdüñ
Teşrîf itdüñ h̄anemüze rûzımız ‘îdelendürdüñ
- 2 Bende-i şâdıķ kulumdur diyüb defterde kayd itdüñ
Ne kemligüm haber alduñ serinlik peydâlandurduñ
- 3 Bir zamân bâğbân eyleyüb h̄üsñüñ bâğımı bekletdüñ
Hasret itdüñ gönçe kevkebin bülbül tek şeydâlandurduñ
- 4 İtdigün şoḫbet-i h̄aşlar bugün cümle hilâf oldı
Şimdilik cevri ü sitemün üstüme zeydâlandurduñ
- 5 Niçe ‘âşıklar intizâr sen teki çeşm-i âhüya
Dir Suṭürî korḫarum ki yadlara şaydâlandurduñ

381

mef'ülü mefâ'îlün mef'ülü mefâ'îlün

- 1 Câm-ı ezeli içmiş mestâneye ‘aşķ olsun
‘Aşķ odına per açmış pervâneye ‘aşķ olsun

- 2 Çekmez elem-i ferdâ teslîm-ı rızâ olmuş
Her kayddan âzâde dîvâneye ‘aşk olsun
- 3 Esb ü ruḥ oynadub piyâdeler öñince
Satranc-ı meveddetde ferzâneye ‘aşk olsun
- 4 Resm-i edeb-âmûzı taḥsîn-i tarîkatde
Her fenne âgâh olmuş bigâneye ‘aşk olsun
- 52a 5 Mânend-i cinân olsa itmez hevesi gönüm
Âram-geh-i dildârum kâşâneye ‘aşk olsun
- 6 Mescid ile ders-ḥâne zâhidler idüb mesken
Her şahş añâ baş egmez put-ḥâneye ‘aşk olsun
- 7 ‘Âr nâmûsı terk itmiş dutmuş reh-i mey-ḥâne
Suṭûrî gibi rüsvâ pervâneye ‘aşk olsun

382

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ülün

- 1 Kân ağladığım ḥasret-i hicrânuñ elinden
Pür-yâre sîne ğamzesi peykânuñ elinden
- 2 Çaldum daşa ben şîşe-i nâmûsumı nengi
Bir sâde ruḥ âfet-i devrânuñ elinden
- 3 Olmuş siteminden ḥam-ı ḳaddüm kemân-âsâ
Zâlim senüñ ol cevri-i firâvânuñ elinden
- 5 Emrinde bugün niçe ser-efrâz-ı cihân-gîr
Hükminde zebûn bende-i fermânuñ elinden
- 6 ‘Âlemleri seyr eylemişüm yok saña hemtâ
Dil bend ü esîr oldığı ol ânuñ elinden
- 7 Kâṭ' eyle Suṭûrî elüñ öz cândan ümîdi
Kâşdında olan ḥançer-i müjgânuñ elinden

383

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Eşk-i Ceyhün'um aqınca dīde-i nem-nākden
Çaldurur seyl-i sirişküm cism-i za' füm hākden
- 2 Cānı teslīm itmege dōst uğrına olmaz nizā'
Ey gönül feyz almak isterseñ bu ' aşk-ı pākden
- 3 Mışkal-ı cām-ı lebüñ silmezse dilden mā-sivā
Çalkmaz idi jeng-i ğam āyīne-i idrākden
- 4 Cān göziyle dōst cemālin kıl temāşāsın müdām
Yāre ' arz itme sineñ dāğuñ girībān-çākden
- 5 Cān canānile Suṭūrī çünki hem-derddür bu şeb
Açmasın dervāzesin şubḥ dāmen-i eflākden

384

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ehl-i idrāk ' ibret alsın cünbiş-i pervāneden
' Aşk yolında cān viren ayırık aña pervā neden
- 2 İmtihān eyler felek her dem cihānı yüz-be-yüz
Ey gönül fark eyledüñ mi ' āqlı dīvāneden
- 3 ' Ārife dünyāyı şordum virmedi uşlu cevāb
Bir binānuñ aşlı ki olmaz ne fark vīrāneden
- 4 Dānenüñ kaydın çeküb gel dāma düşme mürğ-ı dil
Niçe şeh-bāz itdi pervāz işbu köhne lāneden
- 5 Çarḥ-ı kec-rev devrine zinhār şübhe itme kim
Yok dutan a' lā Suṭūrī ' ārif-i bigāneden

385

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Hōş gelür āvāz-ı rindān kim der-i mey-ḥāneden
Farq olur mı hāy hūy-ı na' ra-i mestāneden
- 2 Sākī bir ḥāle düşürmiş ehl-i bezmi şöyle ki
Çalmadı idrāk idinmek mescidi put-ḥāneden
- 3 Āteş-i ' aşkuñda dil mürğı semender geçinür
Lānesin külḥanda kırmış āteşe pervā neden
- 4 Tālib-i baḥr-i ḥaḳıḳat söyledi tenhā baña
Girmeyen ' ummān-ı ' aşka ummasın dürdāneden
- 52b 5 Vuşlat ümmīdin iden ümmīdini cāndan keser
Cān göziyle baq Suṭūrī ' ibret al pervāneden

386

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Açıldı şubḥ u şām hicrān niçün göñlüm açılmazsın
Ferah buldı dil-i nālān niçün göñlüm açılmazsın
- 2 Güşād oldı gül ü nesrīn cihān hep cā-be-cā pür-zeyn
Dil-i ' ālem kıamusı şen niçün göñlüm açılmazsın
- 3 Bahār vaḳti öter bülbül güşād olmuş benefşe gül
Çözübdür saçların sünbül niçün göñlüm açılmazsın
- 4 Şeḫerden nāle-i mürğān ' aceb ḥōş zevkile elḥān
Kamu ' ālem olub ḥandān niçün göñlüm açılmazsın
- 5 Suṭūrī ğamdan ol āzād ğam-ı ferdāyı kıılma yād
Gedā vü bay bütün dil-şād niçün göñlüm açılmazsın

387

mef' ūlū mefā' īlūn mef' ūlū mefā' īlūn

- 1 Şem' -i ruḥa devr itmek pervāne mi olduñ sen
Bīgāneliğe gitmek dīvāne mi olduñ sen
- 2 Nefsüñe kuşūr bulma kemlerle tır oturma
Mürğ-ı dili uçurma efsāne mi olduñ sen
- 3 Tıyduñ ki cihān fānī yakma āteşe cānı
Ḥaḳ' dan dile bürhānı bīgāne mi olduñ sen
- 4 Ağyāra sırruñ açma oddan kefenüñ biçme
Zehr-i sitemi içme mestāne mi olduñ sen
- 5 Suṭūrī yeter zār it girye-i özüñ kār it
Her ḥāle Ḥaḳḳ' ı yār it efsāne mi olduñ sen

388

mefā' īlūn mefā' īlūn mefā' īlūn mefā' īlūn

- 1 Aḳub eşk-i revānum pāy-i yāre cūybār olsun
Nihāl-i bāğ-ı ḥüsnüñ gül- ' izārı lāle-zār olsun
- 2 Açılsın sīne-i ğamgīnüm üzre dāğlar yir yir
Bilinsün ḥāl-i zārum dilrübādan āşikār olsun
- 3 Zemistān-ı firāḳum çün irişdi rüz-ı nev-rūza
Nesīm-i şubḥ-ı ümmīdüm gelüb rüz-ı bahār olsun
- 4 Ḳosa nās içre maḥzūn iltifātuñ kesme bendeñden
Raḳībūñ bağrı ḥūn olsun ḥasedden şermsār olsun
- 5 Tavāf-ı Ka' be' sinde dāmenüñ tüt pāyine yüz sür
Suṭūrī ol Hümā' nuñ zıllı başuñ sāyebān olsun

389

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Der-kenār itmek diler dil dilber-i gülfām iken
Zevk-ı vuşlat hōş şebābet vaqt-i hōş eyyām iken
- 2 Tıfl iken bilmez hevā-yı şive bābın noldıgım
Miveden lezzet alınmaz hōra gelse hām iken
- 3 Fevt-i fırsat eyleme olsa müsā' id rüzgār
Çār destle dutma dünyāyı fenā encām iken
- 4 Ādem ile hem-nişin ol uyma nā-ķābillere
Cidd ü sa' y it menzil-i maķşūda ir bī-nām iken
- 5 Ğarķ-ı baħr-i ğaflet olma der-kenār ol ey gönül
Girme şol ırmaĝa zinhār bī-medār bī-ķām iken
- 6 Ğam çeker şol kimse kim dünyā anı şayd eylemiş
Hālbu kim ma' lūmıdur dünyā fenā encām iken
- 7 Ey Suṭūrī teng-ħātır olma hengām-ı ' asır
Şubħ-ı şādık olmamış gördüñ mi tārık şām iken

390

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

53a

- 1 Güşād itme dil-i gümrāhı cānā kayd u bendinden
Kızıl dīvānedür boşanmasın zülfüñ kemendinden
- 2 ' İlācuñ kaydın itme ey ṭabībā ħaste-i ' aşķa
Mücerreddür anuñ derdine şerbet la' l-i ķandinden
- 3 Hāķīķat-bīn olan eyler temiz ol hāķķı bātıldan
Özin görmekle zāhid germ olur fi' l-i pesendinden
- 4 ' Aceb āvāz-ı maħrūķuñ şadāsın gūşı ķıldum ney
Eşerler sebķat itmiş nālişüñ ' uşşāķa pendinden

- 5 Şeb-i hicrānda bulduñ ey Suṭūrī ğamla ünsiyet
İnen ayrılmadı bir laḫza sen tek derdmendinden

391

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Şemīm-i ravza-i rıḫvān gelür zülf-i mu' anberden
Zülāl-i la' linüñ lezzātı ḫōş kand-i mükerrerden
- 2 Ḥaṭādur eylemek teşbīh serve ḫadd-i mevzūnuñ
Boyuñ Ṭübā līk Kevşer ruḫuñ ' ayn-ı gül-i terden
- 3 Temāşā eyleyüb ḫüsnüñ melekler oldılar ḫayrān
Münevver cism-i pāküñ ḫalk olınmış nūr-ı aḫzardan
- 4 Yanub ' aşkuñ firāḫından vücūdum aḫker olmışdur
Siyāh-ı dūdum eflāke çıkarşañ ' üd-ı micmerden
- 5 Eyā şāh-ı cihān ḫallāḫ-ı ' ālem olsa meddāḫuñ
Ne mümkin vaşfuñı baḫş eylemek tekmīl sūḫanverden
- 6 Ğarīḫ-ı baḫr-i ' işyānum şefā' at-ḫ' āh bir miskīn
Kerem luṭfuñ diriğ itme Suṭūrī ' abd-i kemterden

392

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Görmesem bir gün eger ben sen perī ra' nā yüzün
Şübhe yoḫdur kim olub Mecnūn dutam şaḫrā yüzün
- 2 Seyr idenler ' arızuñ devrinde müşğīn kākülin
Rağbet eyler mi görürse ' anber-i sārā yüzün
- 3 Kim ki secde ḫılmadı ol ḫaşlaruñ miḫrābına
Ka' be ḫaḫḫı ḫibleden Ḥaḫ döndüre Mevlā yüzün

- 4 Ey büt-i ra' nâ yeter bu mu' ciz-i bürhân saña
Olmada üftâdegân ednâ' hem a'lâ yüzün
- 5 'Andelîb-i bî-nevânuñ arturur efgânını
Görmese şeydâ Suṭurî sen gül-i ḥamrâ yüzün

393

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Faḫr-ı mülk içre bugün sulṭân-ı 'aşḫum ben bugün
Behrmendüm luṭfile iḥsân-ı 'aşḫum ben bugün
- 2 Şükr-lillâh mâ-sivâlar eyledi ḫalbden ḫurûc
Emr-i Ḥaḫ'la nâ'il-i bürhân-ı 'aşḫum ben bugün
- 3 Çün ḫarîdâr olmışum kâlâ-yı vaşl-ı dilbere
Gevherüm ḫarc eylerüm ben kân-ı 'aşḫum ben bugün
- 4 Tekye-i pîr-i elestden olmuşum beste-kemer
Feyzümüz Ḥaḫ'dan olan destân-ı 'aşḫum ben bugün
- 5 Ölmeden mevtüm baña oldu müyesser çok şükür
Ben Suṭurî sağ iken bî-cân-ı 'aşḫum ben bugün

394

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

'Arızuñ gönçe görüb gülşende ra' nâlanmasın
'Andelîbân zâr idüb bî-çâre şeydâlanmasın
Ḳıl kerem Kevşer lebinden mest ü medhüş it beni
Sâkî minnetler idüb mey câmı ḫamrâlanmasın

53b

Añmazam ol gönçe'î kim hem-nişin-i hârile
 Meclise cânlar bağışla tütî-veş küffârile
 Gülşeni tezyîn idüb seyr eylegil reftârile
 Çadd-i şimşâdın görince servi bālâlanmasın

Gün yüzün tâbına Mevlâ virmesin aşlâ zevâl
 Firçat-i didâruñ ile hâl-i zârum pür-melâl
 Beytü'l-ağzândur yirüm Ya' kûb-veş Yûsuf-cemâl
 Eşk-i hûnum cûş idüb de bârî deryâlanmasın

'Aks-i rûyuñdan alub hürşid-i 'âlem pertevi
 Yoğ mişâlün bu cihânda ey melek-simâ perî
 İtme hâtırdan ferâmûş bu Suṭürî kemteri
 Firçatünle zâr olub hicrünle şeydâlanmasın

395

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Zevk-ı vaşluñ qadrini şor şol dil-i mehcürdan
 Mest-i câm-ı la' l-i nâbuñ nüş iden maħmürdan
- 2 Olmadum hâtır-tesellâ almadum şâfî cevâb
 Farğ olur çin-i zülfün nâfe-i semmürdan
- 3 Çaşd-ı cân itmekde gamzeñ müjgānuñ tîr-i kazâ
 Şinemi almış nişâne kavs-i ebrü dürdan
- 4 Ey Süleymân-ı zamân çün bu cihân hükümündedür
 Hâlüm añla ol haber-dâr ben za'îf-i mürdan
- 5 Baña dilerse Suṭürî rāz-ı 'aşkı kıl nihân
 Añlaşır mı bâde-engür şîşe-i meksürdan

396

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cüdā kıldı beni devrān hayf ol sūdmendümden
Diriğā ayrı düşdüm 'ālem içre dil-pesendümden
- 2 Hezārān biñ belā birle o şaydı dāma şalmışdum
Nice āh itmeyüm çıkıdı ol āhū kemendümden
- 3 Sipihrūñ lezzetin zevkın baña telh eyledi devrān
' Aceb hāl oldı ayrıldum zülāl-i la' l-i kändümden
- 4 Cihānuñ ' ar' ar u şimşādı ' aynumda degül aşlā
Ne dem kim düşmişüm ol ser-firāz-ı kad bülendümden
- 5 Göñül hasretde dil ārzūda çeşmüm nemde kalmışdur
Suṭūrī bu firāķile uşandum kendi kendimden

397

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bezm-i ğurbetde göñül dildārın eyler ārzū
' Andelīb-i cān gül-i gülzārın eyler ārzū
- 2 Şerḫa-dār-ı tığ-ı hierūñ olmışum mecrūḫ-ı ten
Cān ṭabībi merhem-i tīmārın eyler ārzū
- 3 Sākıyā ' arz itme telh olmuş şarāb-ı köhnedden
Cām leb-i meygūn-ı Kevşer-bāruñ eyler ārzū
- 4 Nağme-i bülbul şadāsından ne sūd ğam-keş dile
Şol leb-i şirīn-maķāl güftāruñ eyler ārzū
- 5 Zaḫmlar aç sīne müjgān oķından kaşı yā
Tende kalsın nāvekūñ āşāruñ eyler ārzū
- 6 Vāz gelüb cāndan Suṭūrī şıḫḫati yād itmesin
Kim ki muṭlaķ ğamze-i Tātār' uñ eyler ārzū

398

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 54a
- 1 Nihāl-i nürsun gül-ruḥlarıñdan geldiği ḥōş-bū
Mu'atṭar eyledi ḥatırları ol 'anber-i gīsū
 - 2 Ne mümkindür dil-i bī-çārenüñ āzād dāmından
Zekān çāhında maḥbūs mūy-ı zülfe dest ü pā baḡlu
 - 3 Ṭabībā şihḥatüm kaydına düşme şakla dermānuñ
Mu'ālecden ne ḥāşıl derd-i 'aşķile olan şayru
 - 4 Beni āşüfte zāruñ ḥālini seyr eyleyüb bülbül
Ferāmūş itdi efgānın güle 'arz eyledi yāhū
 - 5 Suṭūrī dilrübā kāküllerin tökdükde ruḥsāra
Kıyās itdüm açıldı bāḡ-ı cennet geldi bir ḥōş-bū

399

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ḥaṭ-āver oldı ruḥsāruñ begüm āḥir zamāndur bu
Güzellik kimseye bākī degül devr-i cihāndur bu
- 2 Görüb bu seyl-i eşküm ol büt-i nevres didi ḥayfā
Bir olmaz derde düşmiş em iden yok bī-emāndur bu
- 3 Cihānuñ 'iş ü şevķın bir ḥamāma eyledüm teşbīh
Libāsı bunda ķor herkes gider şan cāmekāndur bu
- 4 Dürüḡ va' de-i vaşluñla giriftār eyledüñ hicre
Günüm ferdāya şalmaḡdan yaķın bildüm yalandur bu
- 5 Suṭūrī bir ḡazel tarḥ eyle senden yādigār olsun
Gün ola söylene zikrūñ filān ibn-i filāndur bu

400

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Düşelden ey perî-ruhsâr hubbuñ mâyesi cāna
Olursa hür-ı cennet yok nigāhum ğayrı hūbāna
- 2 Gönül mürġın şikâr itmiş o bî-raħm hâl-i hindûlar
Selâsil bend-i zülfünle ħabis çāh-ı zenaħdāna
- 3 Fenâ buldı vücûdum âteş-i ' aşkuñla yanmağdan
Kerem kııl âb-ı şefkatden şu sep bu dil-i sūzāna
- 4 Ne kim emr eyleseñ hûkm-i ħiṭābuñ bende fermānum
Eger bir mūr isem de tut beni mūr-ı Süleymān'a
- 5 Koma âşüfte-ħâl üzre Suṭürî bî-nevâ zârı
Akıtma eşk-i Ceyhūn'um virür dünyâyı tūfāna

401

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Arturursa yâr derdüm sîne ğamnāk üstine
Çıkmasun mı âh u zârum çarḥ-ı eflāk üstine
- 2 Tāze nevresdür anı zinhâr siz men' eylemeñ
Şerħa çeksin dâġ ursun cism-i şad-çāk üstine
- 3 ' Aşk derdi kâbiliyyet eylemez merħem ṭabîb
Şerbet-i zehrūñ gerekmez içse tiryāk üstine
- 4 Niyyetüm ancağ budur yoluñda pāmāl olmağā
Korğarum a' dâ ura dest dāmen-i pāk üstine
- 5 Sen Suṭürî olma ṭālib gördigüñ meh-rûlara
Şalma a' lâ-yı merātibden özün ħāk üstine

402

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

- 1 Hōş yaraşur ol Keşmiri şāl ince miyāna
Gelmedi senūñ gibi güzel işbu cihāna
- 2 Bī-çäreñüm ey şāh-ı nebī sürme apūñdan
Luţf eyle benüm hālūme ba atma yabana
- 3 Dāmānuñı ıtsam yüzümi pāyūñe sürsem
Raħm eyle meded ğamzelerūñ girmeye ana
- 4 Zūlfūñ ki perişān olıca gerdenūñ ūzre
Ġayret demidür eyle kerem cem' ine şāne
- 54b 5 Şayyād-ı zamān görmedi h'ābında Suţūrī
Dil mürğına hālūñ gibi bir şadığı dāne

403

mef' ūlū fā' ilātūn mef' ūlū fā' ilātūn

- 1 Dil oldı vālih ū hayrān bir serv-add-i nāza
Göñlümi aldı benden ol şūh u şeng-i tāze
- 2 Mürğ-ı dil-nizārum pervāz idüb afesden
Lānesin itdi bünyād bir serv-i ser-firāza
- 3 Şeb-nem gibi 'aralar düşmiş o gül-'izāra
Gül-berge jāle düşmiş yatmış o h'āb-ı nāza
- 4 'Uşşāa secde-gāhdur mihrāb-ı ā-ı ebrū
Üftādeler düzülmiş şan şaf dutar namāza
- 5 Ey muhtesib ol āgāh hālūmden ol haberdār
Dildāra 'arz-ı hālüm luţf eyle çek beyāza
- 6 'Aşk umar mı rāħat dil virse bir nigāra
Olmazsa 'aş-ı Mevlā rağbet nedür mecāza

- 7 Cāndan ‘azīz Suṭūrī şaqlar bu sırr-ı ‘aşkı
Nā-cinsi vāqıf itmez böyle nihānī rāza

404

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

- 1 Feraḥlar baḥş ider cāna nesīm-i şubḥ āheste
Ṭabīb-i bī-riyādan buldı şıḥḥat cāna dil-ḥaste
- 2 Ayaḡuñ deng alub sāķī bu meclis içre cān baş ol
Çemen-zār üzre tedric ol toḡınma nergis-i meste
- 3 Temāşā eyledükce ḥüsn-i zibāsın cünün olmış
Nice üftādeler gördüm ṭurub qarşında dem-beste
- 4 Kemend-i kākülinde gönlümi baḡlu gelüb gördüm
Meded boşanmasın divāne dursın öyle pā-beste
- 5 Perişān olmasun mı ey Suṭūrī ‘āşıkuñ ḥāli
Döküldükce o müşḡin kāküli gerdāna bir deste

405

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Ḥaṭṭ geldükde ki rām oldu o dem yār bize
Gülini ḡayrılar almış yetişüb ḥār bize
- 2 Geliñiz zevķ-ı cihānı göre kısmet idelüm
Devlet ü dīnārı size vuşlat-ı dildārı bize
- 3 İtme seccāde vü tesbīḥ ile zāhid bize faḥr
Görelüm fā’ide ne cübbe-i destārı bize
- 4 Bā’ iş-i kışşalara bī-maḥāl olma sebeb
Bilürüm senden atar ṭa’ n daşın aḡyār bize

- 5 Ey Suṭūrī bizi süflāya şalan kevkebimüz
Mübtelā itdigiçün şūḥ-ı sitemkār bize

406

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Haber gelmez ğarīb illerde dildārum ne 'ālemde
Göñül hicr ü firāḫa yanmada yārüm ne 'ālemde
- 2 Var ey bād-ı şabā benden o dildāra selām eyle
Añar mı ben esīr-i hicri ḥün-ḥ'ārum ne 'ālemde
- 3 Geçirdüm ğam nişānın Ḳays u Ferhād atdığı tiri
'Aceb ol çeşm-i āhū la' l ruḥsārum ne 'ālemde
- 4 Beni bu girye zār içre koyub yād illere düşdi
Belālar getüren başa sitemkārüm ne 'ālemde
- 5 Suṭūrī ayrı düşdüm ğonçe-rüyumdan ne demlerdür
Haber vir bu dil-i şeydāya ğam-ḥ'ārum ne 'ālemde

407

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 55a 1 Müşkil oldur virse dil ednā vü a' lā kimseye
Ol hümā-bālā uçar meyl itmez ednā kimseye
- 2 Siḥr idüb 'aqlın alur inşāfi yoḫdur ādeme
Ḳoy toḫınmasun şaḫın ol çeşm-i şehlā kimseye
- 3 Süre-i Kevşer ḫaḫı tā ḫaşre dek içmem şarāb
Bir kezin la' l-i lebüñ virse muşaffā kimseye
- 4 Zīr-i deste alsa çār eṭrāfi İskender mişāl
Yoḫ vefāsı bilürüm aşlā bu zībā kimseye

- 5 Māh-ı nev görsem cünūnum dutsa da ʿayb eylemeñ
Ben Suṭūrī ʿaqlumı virdüm o raʿnā kimseye

408

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 Bilmezüm virmiş mi ben tek derd-i Mevlā kimseye
Kec-nigāhuñ olmasın ey çeşm-i şehlä kimseye
- 2 ʿĀşıkuñ bülbül teki gel āh u zārından şaқın
Ey yüzi gül ҡalmamışdur işbu dünyā kimseye
- 3 Sevdiginden ayrı düşmek vāh ne müşkil derd imiş
Virmesin bu derdi dōstlar Hāq teʿālā kimseye
- 4 Gerçi yandumsa senüñ ʿaşkuñla ızhār itmedüm
Açmadum zār-ı nihānum ben ki ҡaṭʿā kimseye
- 5 Ҙıl ü ҡāle bāʿış olur dehre fitne düşmesin
Gül-ʿizār-ı hüsñüñ itdürme temāşā kimseye
- 6 Kaʿbe haқkı ey Suṭūrī hiç müyesser olmamış
Şāh-ı Kenʿānʿdan berü ol hüsñ-i zībā kimseye

409

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 Mū-miyānuñ vaşfına çok ҡıl ü ҡālüm var yine
Giceler tā şubha dek dürlü hayālüm var yine
- 2 Hāmdülillāh saʿd aḡterdür felekde yıldızum
Ṭālīʿ ümde ҡurʿa şal ferhunde fālüm var yine
- 3 Zerreym hürşid-i hüsñünde ҡarārum yok benüm
Bir mehüñ şuʿlesine ҡorқam zevālüm var yine

- 4 ʿĪd-i fitruñ nev-hilâli gibi ʿâlem gözlüyor
ʿÂlem içre bir münevver kaç hilâlüm var yine
- 5 Dem-be-dem laʿlün zülâli lezzetin bulsam nola
Çün senün gibi şîrîn tûṭî-maḳâlüm var yine
- 6 Ey felek açma şafaḳ dervâzesin şubḩuñ bugün
ḩâne-i dilde toḡan ḩurşîd-i cemâlüm var yine
- 7 Sâye şalmış başuma ol serv-ḳad ʿAnḳâ-şîfat
Şükr-lillâh ey Suṭûrî ḩoşca ḩâlüm var yine

410

fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

- 1 ḩāk-i pâyüñ tütÿâsı sürme-i cān it hele
Bir nigāhuñla dil-i ḡamḡîni ḩandān it hele
- 2 Bî-ʿaḳıl dîvâne dil senden ki şol vuşlat umar
Nāʾil itmezseñ daḩi bir ʿahd ü peymān it hele
- 3 Bende-i nāçîzi ger ḩizmetde lâyıḳ görmeseñ
ḩapuñda seg gibi bekci vü derbān it hele
- 4 Tîḡuñdan şerḩa şerḩa nāvekinden biñ delik
Sînem üzre yâreler açduñsa dermān it hele
- 5 Sevdigüm Allāh için gel ḩâlî ḳoyma göñlümi
Çünkü taʿmîr eylemezsin bârî vîrān it hele
- 6 Pây-mâl itme Suṭûrî kendiñi nās içre sen
Neyler iseñ eyle kendin ʿadd-i merdān it hele

411

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 55b
- 1 'Andelīb-ḥ'ān olmışum ol rüy-ı güller şevkine
Nüş idem peymâneler lebleri müller şevkine
 - 2 Bî-temekkün olmışum yoçdur qarâr u meskenüm
Zerre-veş uçmaçdayum ol mihr-i ḥâver şevkine
 - 3 Bâğ-ı dehrün sünbül-i reyḥânın itmem ârzü
Bend olaldan mürğ-ı dil ol zülf-i 'anber şevkine
 - 4 Tâb-ı 'aşkuñla dil-i sergeşte ârâm eylemez
Devr ider fânüs gibi ol şem'-i enver şevkine
 - 5 Dilberâ la' l-i şeker-bâr-ı zülâlün var iken
Kim düşer dünyâda firdevs içre Kevşer şevkine
 - 6 Ey Suṭürî giceler tâ şubḥa dek ḥün-âb-ı dil
Tolular nüş itdigüm ol tâze dilber şevkine

412

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Ey cefākâr yetişür cevr ü sitem cânımuza
Girdi ol gözleri cellâd bir avuç çanımuza
- 2 Bâde-i vaḥdet ile bulmuşuz şevk u neşât
Daḥl olur mı şu bizüm çâk-i girîbânımuza
- 3 Şer'-i Aḥmed ki 'aşâdur dutaruz elde bugün
Menzile tîz irişür ser vire çevgânımuza
- 4 Nâşihâ eyle ḥazer bizleri ḥör eylemeden
Degmesin çirk-i riyâ pâkîze dâmânımuza
- 5 Ey Suṭürî ne revâdur ki bize ta' n ide ḥalk
O ki çismet kesemez la' l-i dirahşânımuza

413

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 İrişdik firqat-i vaşluñla şimdi şeb-i hicrāna
Yağuban revğan-ı dilden çerāğ atdum şebistāna
- 2 Beni āzāde zann itme ki hāmūş oldıgum demde
Dil-i şūrīdemi şimdi düşürdüm zār u efgāna
- 3 Ben ol āvāre-i 'aşqum degül 'aynumda bu dünyā
Tegāfūl oldıgum hālde gönül meyl itdi bir cāna
- 4 Kızıl dīvāne-i 'aşqum beni zencir zabt itmez
Giriftār eyledi şimdi beni çāh-ı zenağdāna
- 5 Kelām-ı feyz-bağşuñ gerçi her nā-cins fehm itmez
Sözün 'arz itme sen de ey Suğūrī ehl-i nādāna

414

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Halka-i zikre yapış cezbe-i hālet getüre
Çul ki rü'yet göre yā Rabb nice tākāt getüre
- 2 Ben o büt önine baş koydığuma itme 'aceb
Şāyed ol 'aşka şadākatle şehādet getüre
- 3 Tebdil it dilde olan gill u gışı dağdağ'a
Tā ki cānuñ bula rāhat rūha şıhhat getüre
- 4 Müntehālık gözeden nefsini taḥkīr ider
Gider ol 'işreti şoñında nedāmet getüre
- 5 Ehl-i hāl olmağa sa'y eyle bu cān tende iken
Uyma şol kimselere başa vaḥāmet getüre
- 6 Rāh-ı Hāğğ'a yūri maḥfice Hudā'dan taleb it
Seni hıfz eyleye maḥfuz u selāmet getüre

- 7 Gönlünüñ sāfī temīz eyle sivādan edeb it
Benligüñ başa Suṭūrī ki kıyāmet getüre

415

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 56a 1 Yine şebbāz-ı dil şayd kaydile düşmişdi pervāza
Meger ġāfil düşürmiş kendini bir sihr-i ġammāza
- 2 Müsā' id oldu ġamdan hişşemüze yengi baħşışler
Düşübdür fitne-i çeşmüñ hayāli baht-ı nā-sāza
- 3 Kitāb-ı levḫ-i ḫāṭırda ḫakem ma' nāsı fesh oldu
Ne sūd eyler o evrāk-ı perişān gelse şirāze
- 4 Maḫabbet 'āleminde cān alub şatmaḫdadur ' aşık
O bāzāra düşenler istemezler vezn ü endāze
- 5 Suṭūrī türelenmiş ḫāṭır-ı nāşādīden şimdi
' Acebdür bu zuhūrātı olan bu şi' r-i ter tāze

416

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Āteş-i āhumla dil şem' -i fūrüzān olsa da
Raḫma gelmez her ne deñlü dil perişān olsa da
- 2 Gevhere teşbīh iderdüm la' l-i ḫandānuñ senüñ
Yok baña kısmet eger dünyā Bedaḫşān olsa da
- 3 Sākıyā minnet bize itme o cām-ı telḫüñi
İmtinānyıla olan cām-ı cihān cān olsa da
- 4 Ne ḫaberler añlamaz ' aşkuñ ne ma' nā idügin
Her nefesde cism ü cāmı nāra sūzān olsa da

- 5 Çābiliyyet olmayınca pendî te'şîr eylemez
Her ne deñlü himmetiyle sa'y-i merdān olsa da
- 6 Ey Suṭūrî ol perî-ruḥsār teşhîr eylemez
Dest-i ḥükminde eger mühr-i Süleymān olsa da

417

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fa'ūlün

- 1 Cān mı ṭayanur 'āşîka karşıñda ṭurınca
Pā-būsına ol dilberüñ tā fırsat olunca
- 2 Düş pāyine dāmāna yapış 'arz-ı niyāz it
İcinmesin ol şāh meded söyle yolınca
- 3 Bîhūde şağın dilbere ibrāmlar itme
Tā kim o perî yumşana tā gönli olunca
- 4 Az baḥşış ile kâbil-i vuşlat degül imkân
Yok dirse eger yapması güçdür bozulınca
- 5 Şerḥ eylesin aḥvāl-i dilün ḥalka temāmet
Ney gibi ki bağrum delüb içüm oyulunca
- 6 Nevbet mi var söyleşmege dildāra Suṭūrî
Üftādelerüñ kaplamış hep sağ u şolunca

418

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Dimiş gānzeñ ki 'aşq ehli beni yād itmesün söyle
İderse yād benüm cevrumde bî-dād itmesün söyle
- 2 Dil-i divāne'î ben müy-ı zülf-i yāre bend itdüm
Ki kılsın o kemer āhı ki āzād itmesin söyle

- 3 Eyâ Yûsuf cemâl Allâh için terk eyle hicrâmı
Gönül beytü'l-hazende bir de nâ-şâd itmesin söyle
- 4 Sözi nefsine geçmez şeyh-i şehriñ cünbişin seyr it
Bu hâlile düruğ da' vâ-yı irşâd itmesin söyle
- 5 Müjeñ tîr-i kazâ olmuş sînede koymadı şağ yir
Ne kârı fitne çeşmüñ bârî imdâd itmesin söyle
- 6 Çıkub kürsîde vâ' ız dün bizi haylî alub şatmış
Aña mescid bize mey-hâne isnâd itmesin söyle
- 7 Gülistân-ı feşâhatde Suţûrî nağme-sâz olmuş
Haber vir bülbüle mestâne feryâd itmesin söyle

419

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 56b 1 İstemem gül-berg düşmek dîm-i cânân üstine
Dimesinler gül düşübdür rüy-ı hûbân üstine
- 2 Hâk-i pâyüñ tütüyasın itme çeşmümden dirîğ
Bir ' inâyetdür irişsin dîde giryân üstine
- 3 Kâkûlin ' uğdesin açma düşmesin ruhsâruña
Gelmesin zulmet meded mihr-i dıraşşân üstine
- 4 Ğam degüldür müdde' î haqqumda söylerse haţâ
Ehl-i şirk terciğ iderler küfr ü imân üstine
- 5 Levha-i hüsne çekilmiş ebrûlar tuğrâ-mişâl
Çatlüme fermân yazılmış hükmi-i hâkân üstine
- 6 Haşre dek mihr ü meveddetde Suţûrî temkîn ol
Lâyık olmaz gayrı hizmet böyle sulţân üstine

420

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün

- 1 Gönlüm açılır sen gül-i ḥandānı görince
'Aqlum dağılır zülf-i perişānı görince
- 2 Baḫduḫca beni ḥayret alub bî-hūş 'aqlum
Nuḫkum dutulur ḥançer-i müjgānı görince
- 3 Ṭa' n eyler ise gerçi benüm ḥālüme zāhid
Olmaz mı ḥacîl sen meh-i tābānı görince
- 4 Teşbîh ola mı 'ar' ar u şimşād ile ḫaddüñ
Reftār iden ol serv-i ḫırāmānı görince
- 5 Vuşlat hevesin eyledi pişmān olub āḫir
Vāz geldi hemān ben dil-i nālānı görince
- 6 Añlatdı Züleyhā'da olan ḥālet-i 'aşḫı
Pīrāhen-i Yūsuf'daki dāmānı görince
- 7 Şerḫ eylemege ḫalmadı ḥacet ki Suṭūrī
Dildāra ḥālūñ dīde-i giryānı görince

421

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün

- 1 Ğaddār felek ḫāṭır-ı vīrānuma degme
Āteşlere düşmiş dil-i sūzānuma degme
- 2 Cān riştesidür 'uḫdesini çizme ırağ ol
Ey şāne şaḫın kākül-i cānānuma degme
- 3 Sāḫī götür ol şīre-i engūr senüñ olsun
Maḫmüre-i 'aşḫ oldığı mestānuma degme

- 4 Vuşlat şebidür koyma beni tārīk-i ğamda
Ey ra' d-ı siyāh geç meh-i tībānuma degme
- 5 Dil cenge (fetūñ?) şem' -i ruḥın kılmada devrān
Pervāne sen ol şem' -i şebistānuma degme
- 6 Ya' k̄ūb şıfat giryelerüm Yūsuf içindür
Ġam-ḥānem olan külbe-i aḥzānuma degme
- 7 Ey peyk-i ecel k̄abız-ı rūḥ itmeye geldüñ
Lillāh için al cānumı cānānuma degme
- 8 Bağrum delinür mürğ-ı seḫer eyleme efgān
İcinmeye şāyed gül-i ḥandānuma degme
- 9 Oḳ degmemiş yir kalmadı sīneñde Suṭūrī
Bārī kerem it bu dil-i hicrānuma degme

422

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Āhumı tıtsa bedel zār u fiğānuñ yirine
Hem-dem olmuş biriküb bu daḫi anuñ yirine
- 2 ' Āşıkuñ rağbeti yok olsa da gül-zār-ı cihān
Naḫl-i ḳaddüñ var iken rüy-ı revānuñ yirine
- 57a 3 Olmasın nām u nişān faşşı yok ḥātemi-veş
Seng-i cevruñ yetişür cevher-i cānuñ yirine
- 4 Dut ümīd dāmenini bir murād ister iseñ
Sīnemi çāk ideyüm ben girībānuñ yirine
- 5 Ey Suṭūrī bu göñül eski hevāsında gezer
Var mı imkānı tura pīr ü civānuñ yirine

423

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cihānda bī-vefāya dil virüb yār olmasın kimse
Cefā vü cev̄ ü miḥnetle dil-āzār olmasın kimse
- 2 Belā bezminde bir meh-pāreye dil mübtelā olmuş
Kemend-i kayd-ı kākülde giriftār olmasın kimse
- 3 Dil-i ğam-gīne derdler arturub şahib-firāş itme
İlāhī ' aşq-ı hicrānile bīmār olmasın kimse
- 4 Ğamuñ dāğile sīnem ney gibi göz göz açup delme
Şaḡın āvāz-ı ' aşkından ḥaberdār olmasın kimse
- 5 Suṭūrī ' aşq bāzārında cān baş itdi ser-māye
Metā' -ı vaşlına ben tek ḥarīdār olmasın kimse

424

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Anber-āsā kākülün mürğ-ı dile dām eyleme
Luṭf idüb her nā-şināsı mihrüñe rām eyleme
- 2 Gülşen-i ḥüsni bahārı nev-şüküfe çağıdır
Kıl terennüm ey dil-i şeydā çü ārām eyleme
- 3 Nā-tüvānum firḡatüñle şabra ṭāḡat ḳalmadı
Yoḡla gel bīmār-ı ' aşquñ rüzümü şām eyleme
- 4 La' l-i nābın içirüb aḡyāra ḳılmışsın cibā
Zulm idüb ḳaşdumda zehrün şimdi pür-cām eyleme
- 5 Ḥ'ān-ı luṭfuñla Suṭūrī bendeñi mün' imledüñ
Çünki bulduñ müsteḥaḡḡuñ ḡayra in'ām eyleme

425

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Sāye şalsa dōstlarum ol serv-ķāmet başuma
Olmasın dünyāda andan hūb sa' ādet başuma
- 2 ' Aşķ bāzārında şöyle olmuşum miḥnet-zede
Kimseler görmiş degül olan ' alāmet başuma
- 3 Nāz u istiġnāsı olduķca şafālar bilmedüm
Āh kim şimdi müyesser oldu firķat başuma
- 4 Gel kerem kıl kabrüm üzre dik işigün daşını
Öldüğümden soñra ķonsın bārī devlet başuma
- 5 ' Āşıķa dünyā vü ' uķbā nice zindān olmasın
Ey Suṭūrī yārsiz ŧar oldu cennet başuma

426

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Şun la' l-i lebün bādesini cām ṭolınca
Terk itmezem ' aşķuñ hevesin tā ben ölince
- 2 Mey-ḥānede ibrām ile şāġar sürüb ol mest
Ķoy ḥāline rindāna ṭoķınma ayılınca
- 3 Sancıldığı peykānların bu sīneme ey dōst
Defterlere şıġmaz ḥisāb olmaz sayılınca
- 4 ' Ayyūķa çıkar na' ra-i yāhūlar āvāzı
Semmūr-şifat gerdene mūlar yayılınca
- 5 Yüz urmadıgum ķalmadı yir öpmedigüm pāy
Luṭf u keremūñ mażharına nā' il olınca
- 57b 6 Biñ cevri ü cefā nāz u edā çekdi Suṭūrī
Tā ki ķapuña bende ķulumdur sayılınca

427

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Hilāl-āsā dü ebrū nergis-i mestānuñ üstinde
 Kıyāsen mäh-ı nevdür hürşid-i tábānuñ üstinde
- 2 Ne yüzden düşmiş ol şeb-reng zülfüñ sine billūra
 ' Acebdür küfri terciḥ eylemek imānuñ üstinde
- 3 Cemālün seyr idenler küllī varın virdi yağmāya
 Sezā a' lā disem ḥüsnüñ şeh-i Ken' ān' uñ üstinde
- 4 Göñül mürğın şikār itmekde kırmış dām tezvīrin
 Düzülmüş ḥāl-i fülfüller o sīm gerdānuñ üstinde
- 5 ' İzāruñ üzre dürler var hevānuñ inqılābından
 Düşübdür jāleden şeb-nem gül-i ḥandānuñ üstinde
- 6 Ḥarām olsun o dem dehrüñ şafāsı yokdur ' aynumda
 Suṭürī dest-i nādān degse ter-dāmānuñ üstinde

428

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Yā Rab bu ne ra' nā şıfat insān arasında
 ' Ālem kul olub olmuş o sultān arasında
- 2 Yūsuf' la Züleyḥā dinilen ḥüsnile meşhūr
 Encüm görünürler meh-i tábān arasında
- 3 Küfrüñ zulmi tutmuş iken toğdı cihāna
 Raḥmet güneşi nūrile bürhān arasında
- 4 Kābil mi olur dişlerinüñ sırrını ta' rīf
 Kim dürr-i nihān ḥoḳḳa-i mercān arasında

- 5 Kılılmazsa eger derdüme bir çāre ṭabībüm
 Kaldum ebedī derdile hicrān arasında
- 6 Şānına Hūdā medḥile levlāk buyurdu
 Ra‘ nā oqunur āyet-i Qur’ān arasında
- 7 ‘ İşyānuñ için kaṭ‘ -i ümīd olma Suṭūrī
 Hāllāk-ı cihān maḥv ider iḥsān arasında

429

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Atma yabana oquñ ur sīne ğamnāk üstine
 Bārī açsın şerḥalar bu cism-i şad-çāk üstine
- 2 Dil taḥammül eylemez ki bir meges kınsa saña
 Nice değsin dest-i ağyār dāmen-i pāk üstine
- 3 ‘ Ālemi hep kaplayan zann itme kim oldur ḥusūf
 Dūd-ı āhumdur çıkan tā çarḥ-ı eflāk üstine
- 4 Olmasa görmez cihānı çeşmümüñ merdümleri
 Hāk-i pāyüñ tūtyāsı dīde nemnāk üstine
- 5 Seyr idüb sīnemde yārem söylemiş oldum ṭabīb
 Kim ura merhem o zaḥm-ı tığ-ı Daḥḥāk üstine
- 6 Şāh-rāh üzre mezārüm kıza maṭlūbum budur
 Her gelüb geçdüke dōst başsın kıdem hāk üstine
- 7 Pāymāl itdün ‘ abes yirde Suṭūrī cism ü cān
 İtmez ol ‘ Ankā tenezzül ḥār u ḥāşāk üstine

430

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Kılısa her nādān temāşā ol ruḥ-ı renginüñe
Gel temāşā eyle ḥāl-i 'āşık-ı miskinüñe
- 2 Dil nice kılsın taḥammül pisterin ḥāk eyleyüb
Ol gice tā şubḥ olunca yüz ura bālınüñe
- 58a 3 Āb-ı ḥayvān nisbet olmazken zülāl-i la' linüñ
Nice teşbih ola bāde o leb-i şirünüñe
- 4 Şol nihāl-i ḳaddi mevzünüñ sezādur aḫlasa
Şağ u şol zerrin ḥamā' il sâ' id-i siminüñe
- 5 Her zamān fikr ü ḥayālün 'āşıka cevri eylemek
Ṭāḳat itsin mi Suḫūrî pür-sitem āyünüñe

431

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Dil-i şürideden şekvā olub āh u enin olsa
Güzār eyler ḥadeng-i tır-i āhum āhenin olsa
- 2 Sirişküm Nıl-veş aḳmazdı her dem dide-i terden
Cefādan vāz gelüb ol şüh baña luḫfi ḳarin olsa
- 3 Seni ta' n itmesin 'ālem diyü derdüm nihān itdüm
Yaḳa çāk eylesem dāğum görünse dil ḥazin olsa
- 4 Bu ḥālüm görse kāfir raḫm idüb inşāf ider şeksiz
Nice raḫm eylemezdi ḥālüme dilberde dın olsa
- 5 Süḫan-perdāz iderdüm def' -i ğamdan dil ḥalāşiçün
Bahār-ı gülşen-i ṭab' um açılma ḥoş-zemin olsa
- 6 Baña şefḳat nazarla bir kere ol büt nigāh itse
Ḥadeng-i cevri bî-emāniden gönüm emin olsa

- 7 Çekerdüm haşre dek cevr ü belâsın dilberüñ ancağ
Suṭūrî ol perî-ruhsâr baña bir kez yaqîn olsa

432

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Şehâ hier ü vişâlile gezer dil pür-melâl üzre
Lebüñ lezzet virür cāna nebât ezmiş zülâl üzre
- 2 Beter meftûn itdüñ cānı qo yansın hierüm külhānı
Gelür bir Yūsuf-ı şānî ' aceb hüsni cemâl üzre
- 3 ' Aceb kākül ki bu ' anber sîm-endām sîne mermer
Yüzüñ hürşîd gözüñ aḡter qaşuñ mäh-ı hilâl üzre
- 4 Ne bu ḡasret ile ḡālüm geçirdüñ rüzümü zālüm
Bu ḡüblik saña dildārum gider kalmaz bu ḡāl üzre
- 5 Suṭūrî rāzımı irşād idinmez ki bile her yad
İki mîm iki cîm bir ad oḡur lafz-ı celâl üzre

433

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Cünün-ı ' aşkun oldum düşdüm āhü tek beyābāna
Dil-i dīvāne uşlansın birağ çāh-ı zenaḡdāna
- 2 Kerem kıl bende-i bî-kes ḡarîbe dest-ḡirüm ol
ḡabûl it ḡullıḡuñda lâyıḡuñdur şanna bigāne
- 3 Yüzüm fersûde kıldum ḡāk-i pây-i reh-ḡüzārında
Teraḡḡum eyle kim maḡzar düşür luḡfile iḡsāna
- 4 Senüñ tek gelmedi gelmez mişālüñ bir de ' âlemde
Ne ḡürî ne perî ḡılmān ne beñzer nesli insāna

- 5 Melāmet hırkasın giymiş şehā ‘aşkuñla abdālum
Gedā-yı dergehüñdür koyma muhtāc özge sultāna
- 6 Duḡānum çıkdı eflāke tutuşdum nār-ı ‘aşkuñdan
‘ Aceb olsun mı ‘aşk āteşine yanarsa pervāne
- 7 Kırutdı göz yaşum sīnemdeki bu āteş-i ḡasret
Muḡarrerdür virürdi seyl-i eşküm dehr-i tūfāna
- 8 Belā-yı ‘aşka şabr itmek bir özge kār-ı müşkildür
Niyāzile ümidüñ sen Suṭūrī bağla Sübhān’a

434

müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün müstef’ ilün

58b

- 1 Sākī pür it cām u ḡadeḡ bezm-i şarābum bu gice
Ġamdan irişdir bir feraḡ diñle ḡitābum bu gice
- 2 Dil vuşlat oldı yārile seyr-i ruḡ-ı gül-zārile
Şīrin maḡāl nev yārile vardur cevābum bu gice
- 3 Göñlüm feraḡ zevḡile şād şad şükr kim irdi murād
Ṭālī‘ ü iḡbālüm ḡuşād fetḡ oldı bābum bu gice
- 4 Muṭrib getür şeş-tārı sen vaşf eyle ol dildārı sen
Nāmūs u nengi ‘ārı sen ref’ it ḡicābum bu gice
- 5 Naḡmātdan ur bir uşul her dem bulunmaz bu fuşul
Genc-i cihān itmem ḡabul yoḡ irtikābum bu gice
- 6 ‘Aşķile zevḡum bulmuşum var cism idüm maḡv olmuşum
Bir tāzeden cān bulmuşum şanki şebābum bu gice
- 7 Almış beni şevḡ-ı nigār serde hevā-yı gül-‘izār
Mest ü ḡarābum āşikār keşf-i niḡābum bu gice
- 8 Maḡzūn Suṭūrī yārile ‘aşka irer bürhānile
Cān baḡş iden cānān ile faşl it ḡisābum bu gice

435

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şem' müştāk olmada şem' inde ki pervāneñe
Destres olmadı Loqmān hoşka-i dermānuña
- 2 Cām-ı la' lüñ görmedi şahbā seni sākī-i dehr
Özge bāde olmadı keyfiyyet-i mestāneñe
- 3 Ğayrı bahrin gevherisin zāt-ı Hāk ğavvāşısın
Bulmadı kıymet bahā kes ol dürr-i dendāneñe
- 4 Besteyüm zencīr-i ' aşkuñdan hālāşum istemem
Hāk-i pāyüñ yüz süregeldüm şehüm dīvānuña
- 5 Menba' -ı kām-ı keremsin şāh-ı kevneyn ' āleme
Sā' ilüm ümmīd-vārum luţfuña ihsānuña
- 6 Nice kudret eylesin medhūñ beyāna bir beşer
Āyet-i levlāke şāyān eyledi Hāk şānuña
- 7 Açsa perrin mürĝ-ı kudsī kılsa pervāz haşre dek
Mümkin olur mı irişmek muntehādur lāneñe
- 8 Gelmişüm Mansūr-veş ' aşkuñile berdār olmağa
Nola mihmān eylesen beyt-i hazīn vīrāneñe
- 9 Çünkü redd olmaz kapuñdan ehl-i hācetmend olan
Kıl Suţūrī ' abdi derbān ol der-i kāşāneñe

436

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Bir şem' e müştāk olmuşum şems ü kamer pervānesi
' Aşk odına cismūñ yağan öz āteşe pervā nesi
- 2 Rūz-ı elestden nūş iden ' aşk cür' asın tolularuñ
Hüşyār olur mı haşre dek hamr-ı Hudā mestānesi

- 3 Seyr itdigüm dīdārı ben bir hāle şalmışdur beni
Biñ bend ü zencirindedür mecnūn gibi dīvānesi
- 4 Kayd eyleyen cān şihhatin bu ‘arşada lāf urmasın
Cismümdurur dellāl-ı ‘aşq cāndur anuñ ser-māyesi
- 5 Cevr ü cefālardan dönüb itmez Suṭūrī ictināb
Tek başumuzdan olmasın eksük o ‘Ankâ sāyesi

437

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Süzme gözden derdile hūnāb hūnāb üstine
Urma te’sīr eylemez dermān dermān üstine
- 2 Tarḥ-ı ğam kıl sākıyā ‘işret demidür şimdilik
Devr-i cām it kıl kerem ihsān ihsān üstine
- 59a 3 Nāzile gülşende ol şūḥ gül yüze taķındı gül
Eyler istiġnā yüzün ḥandān ḥandān üstine
- 4 Ben sipeh-sālār-ı ‘aşqum ğam sipāhumdur benim
Şāh-ı ‘aşkuñ virdiġi fermān fermān üstine
- 5 Mey-i maḥbūbdan Suṭūrī el yumaķ āsān degül
Ḥāl-i zārı neylesin efgān efgān üstine

438

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Gerçi evvel çarḥ-ı dūn gösterdi bir devrān bize
‘Akse döndi şimdi ol devrān olub hicrān bize
- 2 Firķat-i dīdār ile bir hāle tebdīl olmuşum
Girye-i zāra dūçarum yoķdurur ḥandān bize

- 3 Tîğ-ı kahrın sîne-i 'uşşâkdan itmez dirîğ
Gel temâşâ eyle bu itdükleri hûbân bize
- 4 Neylesem nitsem dil-i divânenen şekvâ kime
Görmedüm dōst itdiginden itmedi düşmân bize
- 5 Ben sipeh-sâlâr-ı 'aşkum ğam sipâhumdur bugün
Şâh-ı 'aşk virdi Suṭûrî hem kılıç haftân bize

439

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ülün

- 1 Ey bād-ı şabâ şol gül-i handâna toķınma
Ey şâne meded zülf-i perişâna toķınma
- 2 Sâķî tolanub nâzile reftâr iderken
Zâhid şaķın ol meclis-i 'irfâna toķınma
- 3 Sînemde benüm oldu hezâr hicrile zârum
Nâşî tabîb ol şîşe-i dermâna toķınma
- 5 Gönlüm şîşesi oldu şikest şūhuñ elinden
Yapmadığın ol hâṭıra bigâne toķınma
- 6 Bir Yūsuf-ı hüsn firķatine yandı Suṭûrî
Ṭa' n itme şaķın dîde-i giryâna toķınma

440

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Yaķdığūñ şem' i şehâ söndürme Allâh 'aşķına
Kem nighle yüz baña döndürme Allâh 'aşķına
- 2 Hicr ü vaşluñla katı bîmâr u dil-ḥasteyüm
Ey mu'âlic bî-devâ gönderme Allâh 'aşķına

- 3 Ser-firâz-ı dehr idüm sâyeñde cânâ bir zamân
Şimdi ağyârı baña güldürme Allâh ‘aşkına
- 4 Qalbde ‘aşkuñ sırrını şaklar idüm cânım gibi
Sırrımı nâ-ehle gel bildürme Allâh ‘aşkına
- 5 Feyz-bağış-ı vişâlüñle Suṭürî dil-güşâ
Luṭf idüb kıлма ‘itâb şoldurma Allâh ‘aşkına

441

mef‘ülü mefâ‘îlün mef‘ülü mefâ‘îlün

- 1 Hâyetde qalır dîdem cânânımı gördükce
Nuṭqum dutulur ol dem hûbânımı gördükce
- 2 Bir hâle giriftârum ta‘rif idemem kendim
Dem-beste qalır Mecnûn seyrânımı gördükce
- 3 Şeydâ gibi hâmuşum âlâyiş-i dünyâdan
Dil şevqa gelür sen gül-i handânımı gördükce
- 4 Âmentü ider ‘aşkum ikrârına münkirler
Feyz-i ezel-i Hâk’dan bürhânımı gördükce
- 5 Bîhûde kıyâs itme taḥşîl-i kemâlümdür
Kilk ü raqam u hâmem cevlnânumı gördükce
- 59b 6 Ey şem‘-i cihân ‘ibret al ‘aşk-ı Suṭürî’den
Pervâne şıfat cism-i biryânımı gördükce

442

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Yine bir tâze nevres fikrin itdüm riş-i ağumla
Belâ dâmına düşdüm şimdilik kendi ayagumla

- 2 ' Aceb da' vā-yı müşkil kâra şaldum kendi kendim ben
 Taleb-kâr olmuşum ' Anķā şikârına bu zâğumla
- 3 Ne kim efgānı kıldum hālūme raħm itmedi kimse
 Fiğān kim rāhatum olsaydı efgāndan ferāğumla
- 4 Şeb-i tārīkde mihr ü māha çarħuñ inķiyādum yok
 Fetīl-i revğanum dilde virür şu' le çerāğumla
- 5 Suṭūrī rüz-ı maħşer ğam sipāha olmuşum serdār
 Huzūr-ı Hāķķ'a dek çıksam gerek bu sine dāğumla

443

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ne hōş reftār ider ol mäh-rū bir deste ğonçe var elde
 Ne rağbet ğonçe-i bāğa bulınsa gül-^c izār elde
- 2 Perişān olmasın mı hâṭır-ı ' uşşāk ol hengām
 Açılsa ' uķde-i kāküllerüñ kalmar karār elde
- 3 Şaķın ğam def' ine çāre bulunmaz sen kıyās itme
 Olnca bāde-i ħamrā bisāt-ı sebze-zār elde
- 4 Baña düşsün mi ayrık rüy-ı hūbāna nazār kıлмаķ
 Dil-i divāne uşlanmaz degüldür ihtiyār elde
- 5 Hevā-yı ṭab' ina girdüm çıkardum yāri seyrāna
 Dilā bir böyle fırsat var mı olsa dest-i yār elde
- 6 Kitāb-ı ' aşķdan Mecnūn Leylā baħşini bulmuş
 Kıpılmış öyle nevres hiç biraķmaz āşikār elde
- 7 Suṭūrī rişüm aģile anı bir aģa dām itdüm
 Ne hōş zevķ u şafā şayyāda olsa çün şikār elde

444

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Mest-i 'aşk keyfiyyeti olmaz şarāb-ı nābda
Leblerüñ zevkın nice virsin diyem ol bābda
- 2 Vech-i pākünde çekilmiş ebrūlar tuğrā-mişāl
Secde kılsam da 'aceb olmaz ben ol mihrābda
- 3 Āfitābuñ şu' lesi zerre degüldür dīdeme
Kim cemālūñ pertevi 'aks eylese sertābda
- 4 Eşk-i hūnum cūş idüb olmuş ki şan baħr-i belā
Korķarum ki bir kazā ide saña gird-ābda
- 5 Ser-te-ser ezberledüm 'aşk bābını metn okurum
Ben Suṭūrī kim inābet olmuşum ol bābda

445

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Düşeli gönlüm hevā-yı la' l-i dilber şevķine
Yanmaķ ister tā ebed şem' -i münevver şevķine
- 2 Tāb-ı hūsnūñ şevķidür dil hānesin ra' nā iden
Zerre-veş dil devr ider hūrşīd-i hāver şevķine
- 3 Mest olan la' l-i lebūnden bāde keyfin istemez
Kıan içer hicrile her dem māh-peyker şevķine
- 4 Āteş-i 'aşkuñ hayāliyle dili maħrūm kıomaz
Devr ider fānūs tek ol şem' -i enver şevķine
- 5 Ey Suṭūrī cem' olub hūn-āb-ı eşküm dīdeden
Bu kıadeħler çekdüm hep şūħ dilber şevķine

446

mef'ülü fâ' ilâtün mef'ülü fâ' ilâtün

- 60a
- 1 Eşküm bu halka rāzum oldı sebeb beyāna
‘ Aşk oldı aña erzān öz yaşına boyana
 - 2 Ey bād-ı şubḥ-ı şādık kıandandurur şitābuñ
Peygām-ı dilrübādan tebşir kııl beyāna
 - 3 Müşkil belā degül mi dil vire bī-vefāya
Derdile yata ‘ aşık miḥnet ile uyana
 - 4 Ey şem'-i dil-şeb-efrüz lāyık degül saña kim
Sen zevkıle şafāda ‘ aşık firāka yana
 - 5 Vuşlat ümmidini sen dilden çıkar Suṭürī
Bir de der-āgüş itmek umma o mū-miyāna

447

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Ser çeküb bālāya kıaddin servi dāl olmış yine
Şerbet-i la' l-i lebün āb-ı zülāl olmış yine
Nürile perverde olmış ser-be-ser cismün senün
Böyle bir zāt-ı muṭahhar pür-kemāl olmış yine

Gelmedi gelmez cihāna sen gibi bir nev-civān
‘ Ākıbet hicr-i vişālinden helāk olur bu cān
‘ Ukıde-i kākül çözülmüş gerden üzre hep ‘ ayān
Fitne şalmış ‘ āleme gör kim ne ḥāl olmış yine

Gül cemālün şevkına medḥ okıyub oldum hezār
Atmışum nāmūs u nengi eyledüm cāndan güzār
Rū-be-rū mehveşle ben şağ eyledüm evvel bazar
Ey Suṭürī şimdilik gör hep ḥayāl olmış yine

448

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Mey-fürüş şunsa kadeh kimseye minnet degül a
Dil ferah bulsa da bu zevkile lezzet degül a
- 2 Merhabâ itmek ile geçse güzer-gâha o şüh
‘Âşıka derdi virür mihr ü maḥabbet degül a
- 3 Bir gönül gâhî gedâ gâhî şeh Cem geçinür
Ber-ḳarâr olmaması ‘âşıka töhmet degül a
- 4 Şundi aḳdâḫ-ı felek ḫün-ı dil-i mey yirine
Virdigi cām-ı ḡam ol kâse-i şerbet degül a
- 5 Dil naẓar-gâh-ı Ḥudâ oldığı ra‘nâ bilinür
Ṭa‘ ne daşıyla şikest itdigi himmet degül a
- 6 Büt-perest olsa da ĩmānı dürüstdür billāh
Rind-i mestānedür ol şeyḫ-i ṭarīḳat degül a
- 7 Ma‘ nî-dār olmasa da lehvile manzūm kelām
Vaḫyile nāzil olan ḫazret-i āyet degül a
- 8 Vaḳt fevt itme Suṭūrî bu keşākeşle müdām
Sehvile ‘ömri geçen başına devlet degül a

449

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Nihāl-i ḳāmeti servün düzülmiş i‘tidāl üzre
‘Aceb zībā-yı ḫamrā gül açılmış ḫüb cemāl üzre
- 2 Ḥaṭādur fülfüle teşbīh olınsa ḫāl-i gerdānuñ
Güyā bir noḳṭa-i ḳudretdür ol evrāḳ-ı āl üzre
- 3 Cünün-ı ‘aşḳuñ oldum vādî-i ḫayretde ser-gerdān
Görüb mecnūn öz ḫāline şükr eyler bu ḫāl üzre

- 4 Dem olmaz fikr-i vaşluñ hâtır-ı nâ-kâmdan çıksın
Şeb-i yeldâları şubh eylerüm işbu hayâl üzre
- 5 Bu hâlile yine üftâdeler bağrını hûn itdün
O ‘anber müşg-i kâküller tökince (terme) şâl üzre
- 60b 6 Saña lâyıq mıdur redd eylemek kapuñdan inşâf it
Suṭurî ḥasret-i didârele kalmağ melâl üzre

450

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Dilâ keşretde kalma vahdeti kendin mekân eyle
Bu üç günlük fenâ mülkinde bir nâm u nişân eyle
- 2 Vücūduñ maḥv idüb ölmezden evvel şöyle bî-cân ol
Şafâ bul ‘izz ü sermedle ḥayât-ı tâze cân eyle
- 3 Ḥadeng-âsâ tarîk-ı Ḥaḫḫ’a toğrul istiḫâmetde
Ḥaḫîḫat Ka‘be’sinde baş egüb kaddün kemân eyle
- 4 Tenezzül eyleme kerkes gibi her cîfe nâ-pâke
Bugün ‘Anḫâ şıfat Ḳâf-ı ḫanâ‘at âşiyân eyle
- 5 İlün ‘aybuñ görince göz yumub aşlâ nazâr kılma
Suṭurî ‘aybı kendinde görüb ḫalğdan nihân eyle

451

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Mübtelâ olmam o şüh ḫüsünde meşhûr olmasa
Şâh-ı Ken‘ân’a bedel dillerde mezkûr olmasa
- 2 Ḥayfdur ‘ömr-i ‘azîzi degmeze şarf eyleyüb
Bâ‘ iş-i ‘işyân olınmağ dil ki mesrûr olmasa

- 3 Vâ' ızı tekzîb iderdüm bâdeye dirse Һarâm
Nâ-sezâlar nûş idüb rindâne maĥmûr olmasa
- 4 Ehl-i 'aşka kıble-gâh olmaġa didâruñ sezâ
Çeşm-i aġyâr rûy-ı zîbâsına manzûr olmasa
- 5 Dil haġıķat kârına eyler heves sultân ola
Lîk sũht-ı 'aşķ olub da dâr-ı Manşûr olmasa
- 6 Olma ķa' r-ı çâh-ı nefis cürmin Suṭûrî ķâ'im ol
Kâr-ı encâmuñ nola tevḡîķ-ı maġfûr olmasa

452

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Bir şem'e müştâķ olmuşum şems ü ķamer pervânesi
'Aşķ odına cismin yaķan öz âteşe pervâ nesi
- 2 Rûz-ı elestden nûş iden 'aşķ câmınuñ ṭoluların
Hüşyâr olur mı haşre dek ĥamr-ı Ĥudâ mestânesi
- 3 Seyr itdigüm didârı ben bir ĥâle şalmışdur beni
Biñ bend ü zencîrindedür Mecnûn gibi dîvânesi
- 4 Ķayd eyleyen cân şıĥhatũñ bu 'arşada lâf urmasın
Cismümdurur dellâl-i 'aşķ cândur anuñ ser-mâyesi
- 5 Cevr ü cefâlardan dönüb itmez Suṭûrî ictinâb
Tek başumuzdan olmasın eksük o şâhuñ sâyesi

453

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Gönülde ârzü yok vuşlat-ı cânâneden ġayrı
Olur mı revnaķ-ı ĥâṭır ruĥ-ı tâbâneden ġayrı

- 2 Ne sūd dünyāda zāhid umdıǵı Kevşer şarābindan
 alender meşrebe kāfī degül peymāneden ğayrı
- 3 Cihān kāşānesin arz eyleme uşşā-ı mehcūra
 Olur mı hi arār-ġāhı anuñ ġam-ġāneden ġayrı
- 4 Ĥarī-ı nār-ı aşı fehm ılmaz şol dil-āzāde
 Anuñ te şirini far eylemez pervāneden ġayrı
- 5 o ol gevher-fürüşān la l-i yāūta bahā bişsin
 Mücellā gevher olsun mı dūr-i dendāneden ġayrı
- 6 Cefā daşın urub mir āt-ı ġātırlar şikest itme
 Maām-ı urb-ı Ĥa yokdur dil-i vīrāneden ġayrı
- 61a** 7 Aılmış mescid ü ders-ġāneler ābidlere anca
 Yir olmaz mest ü rindāna der-i mey-ġāneden ġayrı
- 8 Suūrī nāle feryāduñ bu ālem ġalkuñ acz itmiş
 eken yo böyle şayġa sen gibi dīvāneden ġayrı

454

feilātün feilātün feilātün feilün

- 1 Aşa dā ir eşer olmazsa maabbet ne idi
 Def -i ġam olmasa mey sāiye minnet ne idi
- 2 Mey-kede gördüm oturmuş şeyġ-i meh-veş ile
 Celb-i şūġ olmaz ise anda kerāmet ne idi
- 3 Leb-i cānāna müşābih olamaz şehd ü şeker
 Fikr ıl zev-ı vişālinde melāġat ne idi
- 4 Zev-ı dīdāra heves-kārī göñül olmaz ise
 Kişi ma şiyetine tevbe ferāġat ne idi
- 5 Dile dildār ki rām olsa inād eylemese
 Ey Suūrī aña nisbet daı devlet ne idi

455

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tā ezel ben şaqladum isterse cānān cānumı
Tek baña hem-şoĥbet olsa görsem ol cānānumı
- 2 Eşk-i dīdem cūybār olsun o servüñ pāyine
Sebze-zār itsün gözüm yaşı gül-i ĥandānumı
- 3 ' Ayn-ı ' azāzil gibi düşmiş rakībler kāsuduma
Şaqlasun şerrinden Allāh dīnümü imānumı
- 4 Yārile va' d eylemişdüm üç güne irdi ecel
Ey felek çengāl-i mergüñ dutmasın dāmānumı
- 5 Ğam degül ğamzeñ oĥın zaĥmı urılsa sīneme
Ger şehīd-i ' aşkuñ olursam tut ĥelāldür k̄anumı
- 6 Firkatüñden eyledüm mesken dile ğam ĥānesin
Luĥf idüb kılsañ ziyāret külbe-i aĥzānumı
- 7 Tīĝ-ı cevrüñle helāk itseñ yüzüm döndürmezem
Ben Suĥūrī bilmedüm kendümdeki ' işyānumı

456

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cemālūñ var iken ğayrı baña dīdār ĥarām oldu
Dil-i dīvāneye şimdi o ' anber ĝisū dām oldu
- 2 İştüdüm gün gibi her ĥāneye girmişsin ey dilber
Vefāsız ĥāne-i aĝyār niçün saña maĥām oldu
- 3 Gezersin özge sevdāda ferāĝat eyledüñ benden
Behey zālīm baña raĥm itmedüñ işüm tamām oldu
- 4 Şanavber boynın egmiş servler ĥurmuş selāmında
Bugün ol k̄āmeti bālā gülistāna ĥırām oldu

- 5 Ferāmūş oldu hātırdan sürüldi guşşa vü ğamlar
Suţūrî dilrübā inşāfa geldi çünki rām oldu

457

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Cenāb-ı hāzret-i Hāllāk' uñ olsa emr-i taqđiri
Ne mümkin cümle 'ālem sa' yile bir zerre taġyiri
- 2 Olursa bir umūrın rü'yetinde mazhar-ı tevfiķ
Muvāfiķ eyler ol sā'at aña re'yile tedbiri
- 3 Kimüñ 'azli kimüñ naşbı kimüñ şādī kimüñ mahzūn
Yapan oldur yıkan oldur hem oldur söyleden mūrı
- 4 Każā geldükde teslīm ol Hudā' nuñ hikmetin gözle
Müfid olmaz ki āhenden geđer kavş-i każā tiri
- 61b 5 Ğināya eyleme dilden hāsed sen 'āşilik itme
Bilürsin çün ezelden eylemiş Hāllāk taqđiri
- 6 Umūrın Haķķ'a teslīm it tevekkül eyle sen dā'im
Suţūrî fikr kıll naħnü kaşemnä añla tefsiri

458

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Bu şeb dutmış senüñ āhile feryāduñ bu dünyāyı
'Acebdür görmemişsin h'ābda ol çeşm-i şehlāyı
- 2 Dile zılm eylediği ol bütüñ ğayrı hisāb olmaz
Çıķub āhum ider āġāh gökde ol Mesihā'yı
- 3 Ten-i cismümde bir yir koymadı hālī müjeñ tiri
Yine kesmez oķuñ sinemden aşlā kaşlaruñ yāyı

- 4 Zekân çâhında hâbs itmiş o bî-rahm bu dil-i zârı
Degül Ferhâd u Mecnûn menzili tek kûh u şahrâyı
- 5 Eger bu hâlile kaldumsa bende o komasın râhat
Yanar ya nâr-ı ‘aşkımdan cihân gel gör temâşâyı
- 6 Suṭürî dilde ğam var başda hod ârzü-yı dîdâr
Ne kem derde düşübsin çıkmasa serden bu sevdâyî

459

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Gül-‘ izârûndur beni her dem kılan şeydâ beni
Şübhe yoḡdur öldürür âhîr bu istiġnâ beni
- 2 Şaḡlar idüm ‘aşkınuñ bir nâsa ızhâr itmedüm
Nâle-i feryâd u zârumdur kılan rüsvâ beni
- 3 Câm-ı ‘aşkıñdan ezel nûş eyleyüb mest olmuşum
Virmedi câm itmedi mest sâķî-i ra‘ nâ beni
- 4 Firḡatûñ çekmekde dilde kalmadı şabr u karâr
Ḳorḡarum eyler helâk yakında bu sevdâ beni
- 5 Benden almış ‘aḡl u fikri hep ḡayâl-i vuşlatuñ
Döstlarum ‘ayb itmesin gördükde bî-pervâ beni
- 6 El çeküb ‘aşkıñ ferâġat itmesi müşkil degül
Âh kim hâlüme ḡoymaz nergis-i şehlâ beni
- 7 Ey Suṭürî bir bütûñ zülfinde göñlüm baġlıdur
‘Âķıbet Mecnûn ider ol şaḡları Leylâ beni

460

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bir perī zülfi perişān elde cem'e şānesi
Bende urmuş niçe diller kākülün her dānesi
- 2 Tāb-ı rüyuñ istemez seyr eyleyen her şeb çerāğ
Devr ider üftādeler şem'ün olub pervānesi
- 3 Cān u başdan geçdi Mecnūn ile Ferhād bi-bedel
Aşğ meydānında ayrığ anlara pervānesi
- 4 Şūreti insān velī sīretde gelmez bir beşer
Bilmezem hūrī vü ğilmāndan mı dutmuş anası
- 5 Bāde-i la'lün içenler kesdi ümmīd-i hayāt
Destine almış tolu içmiş ecel peymānesi
- 6 Cem' olurlar vādī-i vaḥdetde elbet aşğkuñ
Beste-i zencīr-i zülfünde olan dīvānesi
- 7 Kıadre irmiş yāri bulmuşdur Suṭūrī ğālibā
Ġuşe-i me'vāya dönmişdür bugün ğam hānesi

461

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Kıarār itmez bu cān cismümde bir dem görmesem yāri
Olur hūrşīd-i ālem aynuma pehn-i cihān tāri
- 62a 2 Cihānda hicri çekmekden beķā kesb eylemek yegdür
Ne hāşıl şihhatün kim rüz u evķātı geçer zāri
- 3 Esāsından bu cismüm her taraf taḥribe yüz dutmuş
Henüz dilde ta'alluğ kıılmada ol ğamze Tātār'ı
- 4 Ġamum şerḥ eylesem hālüme düşmenler dirīğ eyler
Ġöñöldür başuma cem' eyleyen bunca cefākārı

- 5 Suṭūrī ḥastenüñ ḥālin bu demde bir feraḥ gördüm
Yağın itdüm der-āgūş eylemiş bir şūḥ dildārı

462

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dilde tīrūñ degmemiş hiç yir ki ḥālī ḳalmadı
Şübhesiz bundan ḥalāşa ihtimāli ḳalmadı
- 2 Ey o ḥōş demler ki dildāriyle dil birlik idi
Hep müfāriḳ oldu şimdi ittişāli ḳalmadı
- 3 Ḥāl-i zārüm ben ki ' arz itdüm o dildāra bugün
Eyle mağlūb oldu kim nuṭḳa mecāli ḳalmadı
- 4 Meh cemālūñ seyr idenler ḥayret iḳre ḳaldılar
Düşmemiş fikr iḳre bir ayrıḳ lā'ubālī ḳalmadı
- 5 Ey Suṭūrī vaḳt-i tedbīr-i ḥarīf hengāmıdur
Bād-ı şarşar esdi ' ömrüñ i' tidāli ḳalmadı

463

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Bilürsin bu cihānuñ aşlını kim olacaḳ fānī
Revā mı zūlmüñ ile oda yanmaḳ bendenüñ cānı
- 2 Yağın itdüm ki aḡyārile dilberdür kenār olmuş
Müşāhid eyledüm gördüm yüzinde zaḥm-ı dendānı
- 3 Ḥaṭun gelmezden evveldür metā' uñ vaḳt-i bāzārı
Ḥaridārum bugün cān naḳdile ben almağa anı
- 4 Bu ḥüsn ü bu edālar bu nezāketlerle ey dilber
Kim ola kim senüñ uğruñda cān itnese kurbānı

- 5 Hüdâ virdügi hüsne çün zekât elbetde lâzımdur
Kerem kı1 bu Suṭūrî bî-nevāya eyle ihsānı

464

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Tâb-ı mihrün başa düşdi ihtiyârum qalması
Zerre tek lerzân olub hergiz qarârum qalması
- 2 Tâli' ümdür gün-be-gün artmağda miḥnetler baña
Oldı aḥvâlüm digergün rûzgârum qalması
- 3 Seyl-i eşküm qaplamışdur çâr taraf Ceyhün mişâl
Ol sebebdür qurbuma bir ğam-güsârum qalması
- 4 Bâde-i la' lüñ içelden eyle bî-kadr olmuşum
Ta' n ider ' âlem beni hiç i' tibârum kalmadı
- 5 Rûzgâr-ı ' aşkile cismüm mücellâ itmişüm
Ayna-i ḥâṭırda aşlâ bir ğubârum qalması
- 6 Mûy-ı rîş oldı sepîd geçdi hevâyî müddetüm
Vaḳtümüñ irdi ḥazâni nev-bahârum kalmadı
- 7 Ey Suṭūrî bu fenâ mülkinde buldum maṭlebüm
Şükr-lillâh kâma dâ' ir intizârum qalması

465

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Şarâb-ı la' l-i gülgünüñ beni mest eyledi sâķî
Ki o keyfiyyetün ḥâṭırda tâ maḥşer kalur bâķî
- 2 Benüm bir zerre-i nâçîz senün ' indünde ey şâhum
Dutubdur çav-ı hüsünüñ gün gibi hep dehr ü âfâķı

- 62b
- 3 Firāk-ı nār-ı ḥasretten ḳatı düşvār olub ḥālüm
Cefā nükte yazılmış hep kitāb-ı ʿaşḳuñ evrākı
- 4 Meger taḳdīr tedbīrile bozmaḳ istiyor zāhid
Ezel levḥ-i cebīhinde çeküb tuḡrā-yı ʿuşşākı
- 5 Seni başdan çıkardur ey Suṭūrī bu hevā bir gün
Mey-i maḥbūbile aldar seni senden alur sākı

466

mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü faʿülün

- 1 ʿAşḳuñla hemān derdile miḥnet bize degdi
İl vaşlına irdi ḡam-ı firḳat bize degdi
- 2 Ğam ḥilʿati egnümeddür āhum başuma tāc
Zencīr-i cünün ḥātem-i devlet bize degdi
- 3 Hep kāse kāse içerüm zehr-i ḡamuñdan
Cām-ı sitem bāde-i zillet bize degdi
- 4 Ağyār bulur vaşluñ ile zevḳ u şafālar
Cevr ü sitem ālām u meşakḳat bize degdi
- 5 Ferhād'ile Mecnūn'a degen dāḡ-ı belālar
Bu demde Suṭūrī şavub nevbet bize degdi

467

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 Cām-ı ʿaşḳuñ nüş idüb mestān olan añlar bizi
Maḥrem-i ḥalvet-nişin ʿirfān olan añlar bizi
- 2 Derd-i ʿaşḳı bilmemiş şol zevḳile bī-derd olan
Vuşlata mehcūr olub giryān olan añlar bizi

- 3 ʿ Āşık-ı dīdār olan dünyāda itmez iʿ tibār
Küntü kenzen sırrına ol kân olan añlar bizi
- 4 Şāh-ı gülde lâne yapmış gördigün var mı gurāb
Bülbül-i şūrīde-veş efgān olan añlar bizi
- 5 Fağfūr u hākān u cemşīd bilmedi bu zevkumuz
İftihār-ı fakr ile sultān olan añlar bizi
- 6 Cīfe-i dünyāya t̄alib olmayub kerkes gibi
Cāmı kaydın çekmeyen ol cān olan añlar bizi
- 7 Şanma bahtum t̄iredür nās içre bī-kaḍr oldıgum
Ey Suṭūrī ğam degül insān olan añlar bizi

468

müstef ilün müstef ilün müstef ilün müstef ilün

- 1 Şemʿ -i cemālün şevkına yansın bu dil pervānesi
Müşgīn-i zülfüñ bendine baĝlu gönül dīvānesi
- 2 Laʿ l-i zülālün lezzetin āgāh olanlar fehm ider
Mest-i Hudā-yı vaḥdeti bilsin mi mey mestānesi
- 3 Ruḥsārına zeyn eylemiş mürĝ-ı dili rām itmege
ʿ Aqlum perişān eyledi kāfūrī ḥāller dānesi
- 4 ʿ Āriflerün her bir sözi bir dürr-i bī-hemtā imiş
Genc-i nihāna kân imiş dil beytinün vīrānesi
- 5 Müştāk-ı dīdāruñ olan dildārına itmez dirīĝ
Billāh ʿ aşık cān virür isterse ger cānānesi
- 6 Cān içre yirler düzmişüm teşrīfini dildārumuñ
Meclisimizde olmasın ʿ aşk ehlinün bīĝānesi
- 7 Rūz-ı kıyāmetden nişān Suṭūrīʿye menʿ -i cemāl
Şaĝlık ḥarām olmuş aña ḫolsun ecel peymānesi

469

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 63a
- 1 Müjeñ tiri açub sinemde zaḥmı tolu ḥün itdi
Fırākuñ göz yaşum seylin aqıtdı nıl-gün itdi
 - 2 Mūy-ı kāküllerüñ çin çin idüb Leylā-yı ḥüsnünde
Dil-i pejmürde 'i vādī-i ğamda gör cünün itdi
 - 3 Ruḥuñ devrinde gördüm nokta nokta ḥāl-i hindūlar
Binā-yı cismümi vırān kılub hep ser-nigün itdi
 - 4 Ziyād oldukça şu' le tāb-ı ḥüsnüñ ey perī-şüret
Dükendi şabr u ārāmum benüm derdüm füzün itdi
 - 5 Vişāle yoḡdur imkān ḥasretüñ ḥod cāna kār itmiş
Dil-i bī-çāre 'i ğayet bu şiddetler zebün itdi
 - 6 Felek ḳahrı ' adū ṭa' nı cefā vü cevr-i mehveşler
Degül bir yüzden uşurlāb bilinmez güne gün itdi
 - 7 Suṭūrī' den çevirmiş her ṭaraf yüz baḥt-ı nā-sāzum
Anı ' aşḳuñ hevāsı gör esir-i dehr-i dūn itdi

470

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Fikr-i ruḥsāruñ ziyād itdi baña sevdaları
Seyr idenler ḥālümü añmaz ruḥ-ı zībaları
- 2 Āteş-i ' aşḳ öyle bir ḥāle biraḳmışdur beni
Teşne-dil ḳanmaz bütün nüş eylesem deryāları
- 3 Şorma Mecnūn-ı şikeste derdi ḥālinden ḥaber
Şiretā Ḥaḳ oldu kārı dildeki Leylāları
- 4 Zāhidüñ da' vāsına cennet mekān olmuş aña
Münkir-i didār olan boş eylemiş da' vāları

- 5 Tercemân olduñ Suṭūrî bu lisân-ı hâlile
Nuṭṭ-ı pākũñ lâl ider baḥş eyleyen dānâları

471

fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün

- 1 Derd-i 'aşkı görmeyen bilmez nedür şād olmağı
Ḥâṭır-ı vîrânededen öğren gel âbād olmağı
- 2 Bend-i zindân eylemiş çāh-ı zekānda göñlümi
Anda bulmuş rāḥatın ister mi âzād olmağı
- 3 Ol zamāndan kim leb-i şîrîne göñlüm bağladum
Mesken itdüm kühı ğamda şimdi Ferhād olmağı
- 4 Añmasın aġyāra karşı söyle gel ismüm dimiş
Kimden öğrenmiş o nevres böyle üstād olmağı
- 5 Ey Suṭūrî devlet-i dehr-i denîden yig baña
Meclis-i ḥāşında bir kez nāmımız yād olmağı

472

fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün

- 1 Hep temāşā eyleyenler 'ayb ider aḥvālümü
Görmemişdür taḥḳîḳ itdüm ol benüm cānānumı
- 2 Bu dil-i dîvānededen eksük mi olur başa belā
Raḥm idüb görmez mi her dem dîde-i giryānumı
- 3 Āsmāna çıkmasın āhile zārüm muġpeçe
Şāyed incine Mesîḥā işidüb eġġānumı
- 4 Ḥamdülillāh berḳ-ı āhum her zamān eksük degül
Rüşen eyler ğam şebinde külbe-i aḥzānumı

- 5 Çıkma bāzāra eyā Yūsuf cemālullāh için
İtme āgāh ‘āleme çāk itdigüm dāmānumı
- 6 Kaşd-ı cān eylersin eyle bende teslīm-i rızā
Ġamze-i Tātār’a virilmek nedür fermānumı
- 4 Zaḥm-ı ḥāruñ çekmege itmez Suṭūrī ictināb
Ya nedür aġyāra koḳlatmaḳ gül-i ḥandānumı

473

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

63b

- 1 Fikr-i zülfündür gönül cem‘ iyyetüñ ser-māyesi
Andan almışdur ezel rūḥum ki ‘aşkuñ māyesi
- 2 Şām u şubḥ Haḳ’dan temennī itdigüm budur benüm
Ḳalmasun bāşumdan eksük ol Hümā’nuñ sāyesi
- 3 İşigüñde başı koymaḳ ‘izz ü rif at arturur
Zīr-i ḥāke düşmeden yüceldi şemsüñ pāyesi
- 4 Görmemiş mehd-i zemīn sen gibi tıfl-ı nāzenīn
Kim saña olmuş müyesser nūr-ı vaḥdet dāyesi
- 5 Zülf-i zencīrine bend itdüm dil-i mecnūn ben
Başuma olsun Suṭūrī naḥl-i ḳaddüñ sāyesi

474

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Temāşā eyledüm ḥürşid-veş bir ḥüsn-i zībāyı
Degül her dīde görmüş böyle bir tuḥfe dilārāyı
- 2 Eger birlik dilerseñ ikilik da‘ vāsını itme
Çıḳar at ḥāne-i dilden yabana ġayrı sevdāyı

- 3 Hilâl iken o meh-rû çâder-i şeb-âsâ bedrlenmiş
 Ço gelsün zümre-i ‘ uşşâk men‘ olmaz temâşâyî
- 4 Elinde cām-ı fağfūr içre tutmuş bâde-i hamrâ
 İçüb rindâna alsun kabza-i deste bu dünyâyı
- 5 Suṭūrî’yüm reh-i ‘ aşk içre a‘ dâlarla cengüm var
 Dutub şeşmşîr-i endîšem ki faşl eyler bu da‘ vâyı

475

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

- 1 Senünle itdigüm ‘ ahd ü vefâlar yâda gelmez mi
 Hârâb itdün gönül mülkin ‘ aceb âbâda gelmez mi
- 2 Dutuşmuş el ele virmiş gider seyrâna gül-ruḥlar
 Dil-i şeydâ ki gördükde o dem feryâda gelmez mi
- 3 Esîrüm çâh-ı miḥnetde firâk-ı vuşlatından döst
 Teraḥḥum eyleyüb bizden yaña âzâde gelmez mi
- 4 O şūḥuñ pâyine yüz sürmege kaçd eyledüm şimdi
 Bu ḥasretkeşligüm görse ‘ aceb îfâda gelmez mi
- 5 Gönül bağıcı zeyn itsem anuñ zevk u neşâtından
 Hârâbâta tenezzül itmese âbâda gelmez mi
- 6 Kâtı nev-restesin cânâ saña zulm ü cefâ düşmez
 Gören üftâdeler cevruñ elinden dâda gelmez mi
- 7 Suṭūrî mu‘ tekif olmağ ne lâzım künc-i mescidde
 Gönül evvelki sözden nâşıḥuñ irşâda gelmez mi

476

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Reng-i zerdinden müşâhid mübtelâlık var gibi
Güft ü güyından ' ibâret âşinâlık var gibi
- 2 Dem-be-dem âh eyleyüb ney gibi nâlânuñ gören
Añladum ki bir perî-rûdan cüdâlık var gibi
- 3 Çok gönüller bağladuñ ol târ-ı kâkülde bugün
Zulme dâ'ir işlerinde bî-vefâlık var gibi
- 4 Vech-i envâruñ görenler bî-şebîh meftûn olur
Hem güzellik tâze terlik dil-rübâlık var gibi
- 5 Nazm-ı pāküñ güş iden taħsîn idüb eyler şafa
Ey Suṭürî câna baħşîşi edâlık var gibi

477

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Yed-i kudretle hâk itmiş münevver hüsni-zibâyı
Degül görmüş bu ' âlem hâkî böyle bir dilârâyı
- 64a 2 Hezârân cevr iderse kâ' il ol dönme hulûşuñdan
Dimâğuñdan ço çıksun yârdan başka ki sevdâyı
- 3 Yine Yûsuf cemâlün ' arz kıldı ' aşîka ol şüh
Yürüsün her tarafdan eylesin ' uşşâk temâşâyı
- 4 İçüb bir kaç kadeh rindân güyâ ki şâh-ı Cem olmuş
Süleymân-ı zamândur şan dutub hükminde dünyâyı
- 5 Suṭürî'yüm ümîdüm kesmezem vuşlat hevâsından
Der-âgüş itmeye tenhâlayub bir sîm-sîmâyı

478

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Ey gönül zümre-i hūbāna nigāh itme daḥi
‘ Amelūñ defterini cürm ü siyāh itme daḥi
- 2 Dime ki āteş-i ‘ aşḫdur beni rüsvāy kılan
Rāh-ı Hāḫ’ dan ırılıb ‘ ömr tebāh itme daḥi
- 3 Nefs dā’ im seni hūb-rūlara çekmekde gezer
Yeter oldı ne günāh özge günāh itme daḥi
- 4 Eyle kaç’ -ı nazaruñ nefis ü hevā arzūlaruñ
Düşme bihūde hevā-yı heves āh itme daḥi
- 5 Nefs-i emmāre seni kendüsine kemter idüb
Meded aldanma o bi’-‘ arı penāh itme daḥi
- 6 Ey Suṭūrī mey-i maḥbūb sözini boşla yeter
Sen seni ‘ aşī-i merdūd-ı ilāh itme daḥi

479

mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün

- 1 Felek ehline yoḫdur raḡbetuñ nādānadur şimdi
Anuñçün kalb-i ‘ arifler tamām vīrānedür şimdi
- 2 Ḥayālūñ gerçi ‘ uşşākuñ perişān eylemiş ḫālūñ
Tehī olmaz kederden hicrile peymānedür şimdi
- 3 Şafā vü zevḫ aḡyāra firāḫ-ı cāmuñ baña şunduñ
O zehr ü telḫ şerbetden gönül rindānedür şimdi
- 4 Bu rüz-ı rüşen cihānı çeşmüme sen tārīk eyledüñ
Fırāḫuñ āteşine dil yanub pervānedür şimdi
- 5 Suṭūrī el çeküb sevdā-yı ‘ aşḫ-ı sīm-berlerden
İdüb tebdīl-i ṭab’ uñ ḫāliyā bir cānadur şimdi

480

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Arturur dil gün-be-gün dildâr için sevdaları
Eksük olsun mı başından ' aşıkuñ ğavġaları
- 2 Firqātüñ şavmuñ çeküb ' id-i vişälüñ gözleyen
Çarġ-ı dāmānında görsün ol meh-i ġarraları
- 3 Kim ki hürşid-i cemälüñ nūrına müştāk ola
Ĥātırā gelmez nedür mihr-i cihān-āraları
- 4 Vuşlata mehcūr olub derd-i firāķı dōstile
Ey muvaķķit andan öğren gel şeb-i yeldaları
- 5 Ķays'a teşbīh olmazam ' aşķum bilür ehl-i nazār
Öyle Mecnūn'um ki ħayrān itmişüm Leylaları
- 6 Bā'-i bismillāh buldum cümle eşyāya aşıl
' Ārif-i billāh olan añlar o ħüb ma' naları
- 7 Bu Suṭūrī dilde Allāh ismini vird eylemiş
İsm-i zātından çıkar lāyık olan esmāları

481

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dutma ġamzeñ tīrine ķana boyanmış göñlümi
İmtihān itmek mi ķaşduñ bu şınanmış göñlümi
- 64b 2 Tā ezel ' aşķuñ ġidā-yı cāna taşdıķ itmişüm
İ' tiķāduñ var mı döndürmek inanmış göñlümi
- 3 Fitne çeşmüñ ħāl ü ħaṭṭuñ ġamze Tātār' uñ senüñ
Eyledi tārāc ezelden çün talanmış göñlümi
- 4 Eşk-i dīdem cismüme olmuş ħayāt-ı cāvidān
Kim odur sīrāb iden ' aşķa yanmış göñlümi

- 5 ‘Aşk vādīsinde gezdürdi beni Mecnûn-şıfat
 Koymadı āram u rāhatda uşanmış gönlümi
- 6 Sākıyā içmem mey-i hamrāyı ‘arz itme baña
 Lāyık itmem bezmüne bu la‘le kıanmış gönlümi
- 7 Terk-i h̄āb itmiş Suṭūrī şeb-i hicrūnle senūñ
 Hem-nişin eyle hayālūñle uyanmış gönlümi

482

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Tāb-ı mihrūñ zerre-veş tutmuş tolanmış gönlümi
 Bunca miqdārile bilmem ki ne şanmış gönlümi
- 2 ‘Ukde-i kākül çözüb zeyn eylemiş ruhsārına
 Tāzededen sevdāya şalmış bu uşanmış gönlümi
- 3 Ben mariz-i ‘aşka merhem urmadan el çek tabīb
 Düşme ‘ilāc kaydına açma kıapanmış gönlümi
- 4 Baħr-i ‘aşkuñ gāh-be-gāh başdan aşırta mevcini
 Var mı teskīn eyleyen cūş bulanmış gönlümi
- 5 Cām-ı la‘lūñ sākıyā gel itme bendeñden dirīg
 Kııl kerem kıandur zülālūñle bu yanmış gönlümi
- 6 Şubħ u dīdāruñ açınca revzen-i dilden şafaķ
 Ṭālī‘ ümden h̄āb alur oldum uyanmış gönlümi
- 7 Dilberā gel bir şikāf eyle Suṭūrī sinesin
 Seyr kııl hicrūñle gör kıana boyanmış gönlümi

483

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ğamze-i Tātār'a ' arz itme talanmış gönlümi
İmtihān itmek midür yoksa şınanmış gönlümi
- 2 Dilberā Allāh için ferdāya şalma vuşlatuñ
Atma hicrān odına ' aşkuñla yanmış gönlümi
- 3 Telh-i cāmuñ bezm-i ' aşka şunma luţf it sākıyā
Virme istihrāk yeter bu la' le kanmış gönlümi
- 4 Şem' -i ruhsāruñda men' olmaz dil-i dīvāneler
Devr-i hüsnüñ şevkine yanmış tolanmış gönlümi
- 5 Nāveküñ kesme sinemden zahmlar aç kaşı yā
Halk temāşā eylesün kana boyanmış gönlümi
- 6 Müdde' ā harf atmadan gelmez Suţürī ğam bize
İnfi' āl itmekdedür kaşdı inanmış gönlümi

484

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Açma kākül ' uqdesin çizme dutılmış gönlümi
Yūsuf-āsā virme mezāta şatılmış gönlümi
- 2 ' Ālem ü hayretde kaldum ey şabīb-i nāzenīn
Eyle imdādı revā derde katılmış gönlümi
- 3 Hātır-ı nā-şāduma luţf it tokınma ey şabā
Virme yada penbe tek evvel atılmış gönlümi
- 4 Āteş-i hicrūñ beni bir hāle tebdīl eyledi
Bilmezem kimden şoram derde katılmış gönlümi
- 5 Ben de şimdi añladum derdüm Suţürī çāresiz
Kimdurur kim ala dildāra şatılmış gönlümi

485

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 65a
- 1 Fetil-i şem' -i iqbālüm firūz itdi uyandurdu
Dil-i divāneye âteş bırağdı yağdı yandurdu
 - 2 Görüb hüsni-i cemālün nağşını ey Yūsuf-ı şānī
Hayālün hātırā cā itdi ğayrıdan uşandurdu
 - 3 Münevver şem' -i ruhsāruñ ziyā-dār oldığı demde
Bu dil fānūs gibi çevrildi başında tōlandurdu
 - 4 Şarāb-ı la' lün itdün āb-ı hayvān özge nā-ehle
Meni teşne vişālün hicri telh-i cāma kanderdu
 - 5 Kādīmī himmet ü luţfum dirig itmem didi senden
Suţūrī derdmendi aldayub gerçek inandurdu

486

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fa' ulün

- 1 Çözüldi miyān-bendi sineñ ağı görüldi
Dil mürğına dōst gülşeninün bāğı görüldi
- 2 Firdevs mekān karşumuza olmadı nümāyān
' Aşık gözine dōstınun otağı görüldi
- 3 Teşbih olunur şehd-i lebün ' ayn-ı haţāsız
Cennetde ağan Kevşer'ün ırmağı görüldi
- 4 ' Uşşāka ne hāl oldığına kıldı teraḥḥum
Keşf oldı sinem şerhalarun dāğı görüldi
- 5 Ya' küb'a bedel bekler idüm dār-ı hazende
Hengām-ı vişāl oldı feraḥ çağı görüldi
- 6 Dil-ḥasteye raḥm eylemiş dildārı Suţūrī
Eskiden olan zulmine ferāğı görüldi

487

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Nev-bahār oldı virilsek lāle-zāruñ hükmini
Bāde-i gül-gün ile ol sebze-zāruñ hükmini
- 2 El ele tutmuş gider seyrāna ol gül-çehreler
Ehl-i dil icrā iderler cūy kenāruñ hükmini
- 3 Sākıyā köhne şarābuñ ref idüb dilden hicāb
Āferīn ser-mestlere bildür humāruñ hükmini
- 4 İrdi hengām-ı bahār oldı güller şād-kām
Rūz-ı nev-rūzda virilsin nev-bahāruñ hükmini
- 5 Ğam degül nās içre bī-ğadr olsa bir merd-i ğarīb
Añlasın bī-ğadrile ol i' tibāruñ hükmini
- 6 Ey Suṭūrī geçdi hengām-ı şebābet günleri
Bizde yok virmek hevā-yı gül-izāruñ hükmini

488

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Firāk u hier ü vaşluñ baña dünyāyı unutturdı
Nedür Ferhād u Şirīn Qays u Leylā'yı unutturdı
- 2 Henūz dilde lebūñ lezzātı kandin den eşer vardur
Ğidā-yı rühüm olmuş nūş-ı şahbāyı unutturdı
- 3 Degül 'aynumda bu dehrūñ güzārı seyr-i gülzārı
Şüküfe ğonçe-i ruhsār verd-i ra' nāyı unutturdı
- 4 Devā-yı hoşka-i la' lūñ irişdür haste-i 'aşka
Hayāt virmekde āyīn-i Mesīhā'yı unutturdı
- 5 Hayāl-i haṭṭ u hālūñ levḫ-i dilde şöyle naqş olmuş
Suṭūrī söz şığışmaz ğayrı sevdāyı unutturdı

489

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 65b
- 1 Şem' -i cemālün şevkine oldumsa ger pervānesi
Zencir-i zülfün bendine düşmüş gönül dīvānesi
 - 2 Dil mürğünü şayd itmege ruhsârına dām eylemiş
‘Aqlum perişān eyledi kāfūrī hāller dānesi
 - 3 Ben baş cān terkin urub mey-hāneden olmam ırağ
Elde olan ‘aşq bādesi tōlmüş ecel peymānesi
 - 4 Muṭlaḳ Suṭūrī her sözün kāmillere ‘arz-ı niyāz
Vāḳıf-ı esrār olmasın ebna-yı dehr bigānesi

490

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Şarāb-ı la' linün nūş eyleyen mestāne olmaz mı
Vişālünden olan mehcūr kıızıl dīvāne olmaz mı
- 2 Ḥayālünle bulubdur rüşenālık ḳalb-i maḥzūnum
Ruḥun şem' ine ey cānā gönül pervāne olmaz mı
- 3 Nola ṭāvūs gibi reftārile seyr eyleseñ bāğı
Senün ol gül yüzün güller görüb ḥandāne olmaz mı
- 4 Ḥicāb altında ḳaldum yāriyle nuṭḳa mecālüm yok
Anun def' ine mümkün bir iki peymāne olmaz mı
- 5 Keşākeşe geçer evḳātımız feyz ü niḳām almaz
Suṭūrī mācerālar ḥaşre dek bir yana olmaz mı

491

mef' ūlū mefā' ilūn mef' ūlū mefā' ilūn

- 1 Āyīnede cā itmiş 'aks-i ruḥ-ı cānānı
Cān oldu aña ṭālib cān virüb ala anı
- 2 Teşbīh olunur ḥüsnüñ dünyāda melek-sīmā
Cā'iz dir ise gördüm ben ḥūrī-i ḡilmānı
- 3 Pertev şalalı mihrüñ dil ḥānesine cānā
Ḥācet ḳomadı sürdi dilden ḡam u hicrānı
- 4 Seyr-i ruḥ-ı ḥübānuñ hep ṭālibi olmışlar
Dem urmasın 'aşḡdan ol rāḡat dilüñ cānı
- 5 Gül-zār-ı belāḡatde dutmazdı maḡām bülbül
Güş itmese andan gül feryādile eḡānı
- 6 Ġamzeñ oḡına ḳarşu sīnem hedef itmişdüm
'Uşşāḡa şalagörsin sīnemdeki peykānı
- 7 Şādum ki revān geldi cān ḳaşdına 'Azrā' il
Vaḡt oldu beyān eylem derd ü ḡam-ı pinhānı
- 8 Tefrīḡ-ı dem-i hicrān 'uşşāḡa ḳıyāmetdür
Yā Rabbi o 'azābuñdan gösterme baña anı
- 9 Bir ehl-i vefā yāre bend eylemişüm göñlüm
Sa' y eyle Suṭūrī sen elden ḳoma dāmānı

492

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilūn

- 1 Ey ḡoş ol demler ki dildārum benümle yār idi
Bezm-i ḡalvet ḡaş içre yār-i bī-āḡyār idi
- 2 Lezzet-i dünyā vü māfihā bulub ol zevḡile
Hem-nişinüm dōst idi nezzārem ol dildār idi

- 3 Halk-ı ' âlem hep baña düşmân olursa ğam degül
Çün nıgehbanum kamu her hâlde ol dildâr idi
- 4 Tende cânım cân arar cânsız gezer cânân diyü
Cân virüb cân almağa cânân ile bazar idi
- 5 ' Andelîb-âsâ güzâr itdüm riyâz-ı hüsünü
Bir gülün müştâkıyum ki çâr taraf pür-hâr idi
- 6 Râz-ı pinhânum ' ayâne eşk-i hünumdur sebab
Ehl-i hâle mâcerâmuz gerçi kim ızhâr idi
- 66a 7 Kabrüm üzre mâh-rûlar zümresi kılsın güzâr
Gün ola yâd eyleyüb dirler Suṭurî var idi

493

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Kapuñda sâ' ilüm geldüm ' aṭâ kıl luṭf u ihsânı
Revâdur pâdişâhum gösterilmek şevket ü şanı
- 2 Eger bir mûrı miqdârum daḥi varise ' indünde
Beni redd itme hizmetden eyâ dehrün Süleymân'ı
- 3 Metâ' -ı vaşlına ol h'âcenün ben müşteri oldum
Dutuşdum el hayırlaşdum virüb cân almışum anı
- 4 Devâ' -i misk-i la' lünden irişdür cânâ istişfâ
Dil-i rencür-ı ' aşk bîmârı ancak buldı dermânı
- 5 Cihânı geşt idüb ser-tâbe-ser nezzâreye aldum
Hudâ haqqı gözüm hiç görmedi sen gibi sulṭânı
- 6 Eşigün Ka' be-i ' ulyâ vişâlün ' id-i ekberdür
Suṭurî' dür o demde cân iden yolında qurbânı

494

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn

- 1 Ol dem ki gözüm āfet-i devrāna toḡundi
Ebrūları ḡavsinden bir oḡ cāna toḡundi
- 2 Elbet aña ḡayr eylemez ol āh-ı faḡīrān
Mestāne gelüb ḡāḡır-ı vīrāna toḡundi
- 3 Reftār iderek seyr-i çemen-zāra iriḡdi
Gösterdi ḡadin serv-i ḡırāmāna toḡundi
- 4 'Uḡḡāḡa yeter eyledigün cev̄r ü cefālar
ḡimdi iriḡüb tā dil-i hicrāna toḡundi
- 5 Bād-ı seḡeri aña baña anda da zevḡ yok
Güstāḡlık idüb çün gül-i ḡandāna toḡundi
- 6 Zūlfūn ki gönül 'uḡdesidür açmasın aḡyār
Gördüm perīḡān oldı meḡer ḡāne toḡundi
- 7 Āhuñ ḡereri kabladı hep dehri Suḡūrī
ḡaḡrāya düḡüb lāle-i nu' māna toḡundi

495

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Vā' ız yeter ḡorḡutdıḡuñ rüz-ı ḡıyāmetle beni
Tefrīḡadur sa' yūñ senūñ bildüm o āfetle beni
- 2 Ben baş u cān terk eyledüm ol āhūyı ḡayd itmeḡe
Dām eylemiş ol ḡūḡ u ḡenūñ ḡimdi nezāketle beni
- 3 Bir sāde-rū Hindū-yı ḡāl 'aḡlumı tārāc eyledi
Düşmen baña ḡayf oḡur ḡörse bu ḡāetle beni
- 4 Bir bāde ḡundı destüme sāḡī-i devrān bī-ḡaber
ḡa' n itmesin dōst ḡörse de mest-i melāmetle beni

- 5 Vuşlat peyâmın şubh-dem virmiş dile bād-ı şabā
Memnūn mesrūr eyledi luţf u ‘ ināyetle beni
- 6 Me’vālanur ‘ aşk ehline nār-ı cehennem Suţūriyā
Hāşr eylese yevmü’l-cezā ol serv-ķametle beni

496

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Dehr-i ‘ ālemde ķoķar bir gül-‘ izārum ķalmadı
Nāle-i gülşāna lāyık bir hezārum ķalmadı
- 2 Hatt şarardı ķad büküldi çıķdı elden fırsatım
Cism ü cān tārāca gitdi elde varım ķalmadı
- 3 Geçdi hengām-ı bahārum irdi eyyām-ı ħarīf
Naĥl-i ‘ ömrüm bāda gitdi berg ü bārum ķalmadı
- 66b 4 Dōstlarım yüz döndürüb düşmende ħōd olmaz vefā
Derdüme hem-rāh olur ħiç yār-i ġārum ķalmadı
- 5 Ğafletile olmiş evķātım hebā ħayfā diriġ
Bu nedāmetden çekilmez āh u zārum ķalmadı
- 6 Her umūrında Suţūrī ħāliķın eyler penāh
İlticā’um Hāķķ’adur bir özge ķārum ķalmadı

497

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Hep fenā buldı cihān bir yirde rāĥat ķalmadı
Olmaduķ re‘ yāya herģiz bir ihānet ķalmadı
- 2 Rūmili küffār ilin Ħicāz’ı zabt itmiş ‘ Arab
Şarķa baş virdi kızılbaş iķāmet ķalmadı

- 3 ' Ālem oldu nefsine kul zulme tābi' oldılar
Hakk' uñ emrine muṭābık bir itā' at kalmadı
- 4 Yā ilāhī luṭf u iḥsānile tevḫīḫ eyle sen
Zīrā ūimdi ehl-i İslām' da metānet kalmadı
- 5 Kāhvelerde fiṣka meyyāl oldu ehl-i meşveret
Hakk' a lāyık nās içinde bir ' ibādet kalmadı
- 6 Lā-yuḫibbū'l-müsriḫīn buyurdı ḫallāk-ı cihān
Şimdilik ḫalkuñ içinde eski ḫālet kalmadı
- 7 Pendüñüñ ancak Suṭūrī nāsa te'şīr eylemez
Zīrā sende itmedik ḫiç bir sefāhet kalmadı

498

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Der-āgūş eylemiş ḫāb içre dil bir şūḫ-ı ra' nāyı
Neşāṭından sürer dil ḫaşre dek cāndan bu sevdāyı
- 2 Selāmet ehli olmışdı gönül her bir ta' alluḫdan
Niçün kılduñ temāşā ey dilā ol ḫadd-i Tūbā'yı
- 3 Zülāl-i la' lüñüñdür mürde-i şad-şāle rūḫ-baḫşı
Meger mu' ciz-i feyzüñ buldı āyīn-i Mesīḫā'yı
- 4 Maḫabbet riştesin temkīni bulmuş dest-i ' āşıkda
Selāsil boynuma bend itdi ' anber zülf-i ra' nāyı
- 5 Ne mümkin eylemek ḫaṭ' -ı nazar senden perī-ruḫsār
Degül görmüş senüñ tek dīde-i ' ālem dilārāyı
- 6 Enīsüm ḡamdurur her şeb ḫayāl-i dilrübālardan
Unutma ey Suṭūrī tā ḫayātında bu sevdāyı

499

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Biḥamdillāh nesīm-i şubḥ esdi bādum el virdi
Feraḥ buldı gönül ğamdan bugün āzādum el virdi
- 2 Şeb-i zulmetde kalmışdum firāk u hicr-i vaşluñla
Meh-i nev gibi baş gösterdi kad-i şimşādum el virdi
- 3 Bahār irdi gülistānda açıldı cābecā güller
Düşüb bülbül gibi ḥōş nağmeye feryādum el virdi
- 4 Müheyyā oldu hep esbāb-ı ' iştret kalmadı nokşān
Kadeḥ devr itdi meclisde ' atīk mu' tādum el virdi
- 5 Felek biñ şerḥa çekseñ sineme dāğında bāküm yok
Senüñ cevruñ nihāyet buldıgın üstādum el virdi
- 6 Suṭūrī vahşlenmiş mümkün olmaz rāmı āhūnuñ
Ḥudā'dan oldu tevfiķum baña şayyādum el virdi

500

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Cām-ı ' aşqdan nūş idüb mestān olan añlar bizi
Maḥrem-i ḥalvet-nişin ' irfān olan añlar bizi
- 67a 2 Derd-i ' aşkı bilmemiş şol zevkile bī-derd olan
Vuşlata mehcūr olub giryān olan añlar bizi
- 3 ' Aşık-ı dīnār olan dīdār hevāsın itmesin
Küntü kenzen sırrına ol kām olan añlar bizi
- 4 Şāḥ-ı gülde lāne tutmuş gördigüñ var mı ğurāb
Bülbül-i şūrīde-veş efgān olan añlar bizi
- 5 Fağfūr u ḥākān u cemşīd bilmedi bu zevkımız
İftihār-ı faķrile sulṭān olan añlar bizi

- 6 Cîfe-i dünyāya kerkes gibi t̄alib olmayub
Cānı kaydın çekmeyen ol cān olan añlar bizi
- 7 Şanma bahtum t̄iredür nās içre bî-ıadr olmamuz
Ey Suṭūrî ğam degül insān olan añlar bizi

501

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 H̄asret-i d̄idāruñ oldum āh u zār egler beni
Ārzūmend-i 'izārum vaşl-ı yār egler beni
- 2 Mürġ-ı rūḥum tende sensiz rāḥat itmez ey perī
Ṭūṭī-i cāna şeker-ġüftār nişār egler beni
- 3 Olmışum miḥnet-keş-i t̄işe belā Ferhād gibi
Bir leb-i şirine düşdüm kühsār egler beni
- 4 Bāġ-ı dehrüñ 'ar' ar u şimşādına yoġ i' tibār
Serv-ķāmet naḥl-i Ṭübā gül-'izār egler beni
- 5 Böyle bir köhne ribāṭ içre dil ārām eylemez
Cān dimāġında olan ol rüzgār egler beni
- 6 Cennet olsa sensiz ey meh zerrece 'aynumda yoġ
Ḥazṣ-ı ḥālün eylese dilden ġüzār egler beni
- 7 Şeb-i tārīk içre ķalsa bu Suṭūrî ḥaste-dil
Mihr-i ruḥsāruñ ḥayāli t̄abdār egler beni

BA' Zİ ĞAZEL KĀFĪYE SIRASINA YAZILMAYUB BÖYLE TAHRİR OLDI
MAĖALLİNDE KĀFĪYE TAHRİRİ MERCŪ OLINUR

502

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Bezm-i ' işretde olu çekmede peymāne o şuğ
oğunur dir ne bu dōstdur ne bu bĖgāne o şuğ
- 2 Gōsterŭr Ėamzelerŭn tĖĖimĖ ūftādelere
Bilmezem niyyet idinmiş mi gire ana o şuğ
- 3 em-i Ėŭn-Ėārına olsun mı cesāret niğehe
Biz Ėazab-ı bezm-i řarāb olmada mestāne o şuğ
- 4 ĖālĖbā arada bir taĖrĖk olmalıdır
YoĖsa bu vaż' -ı sitem itmez idi baĖa o řuĖ
- 5 ep ū rāst ' uĖde-i kākŭllerini itdi Ėŭřād
Mağşadı eylemedŭr ' āřıķı dĖvāne o şuğ
- 6 Lerze-nāk oldu SuĖŭrĖ yine bu pehn-i cihān
Esb-i Ėŭlgŭn ile ' azm eyledi meydāna o şuğ

503

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Nŭř iden la' l-i lebŭn serserĖ dĖvāne gerek
Cāy-ı āram-gehi hem Ėŭře-i mey-Ėhāne gerek
- 2 şem' -i ruĖsārına dildāruĖ idince nazarı
Tutuşub ' ařķına yanmağda ŭ pervāne gerek
- 3 Bu cihān mŭlĖkine bil bağlama kim āĖir-i kār
Yağası ' āřıķuĖ āk ĖāĖırĖ vĖrāne gerek
- 67b 4 Olamaz ' āřıķa vuşlat gibi bir kām-ı merām
Dilberŭn zevĖ u řafāsın sŭrene ya ne gerek

- 5 Baş u cān terkini kıl def -i aġyāra çalış
Merd olan her işine sa‘y ile merdāne gerek
- 6 Getür ey bād-ı şabā yārden vir ħaberi
Luřf idüb müjdelerüñ dīde-i ser cāna gerek
- 7 Añma ol yāri Suřūrī ikilik üzre ola
Şādıķu’l-va‘d olanuñ her işi bir dāne gerek

504

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ārzü eyler gönül āġūşa dilber tāzesin
‘Aķla almaz vaż‘-ı nā-hemvāre-i řannāzesin
- 2 Bir ħaķīķat sāķīnūñ cāmıyla mest it kendiñi
Bādenūñ bir laķza keyfi degmez (...) ħamyāzesin
- 3 Naķř-ı evrāķı dilūñ cildinde kıl tuĥfe kitāb
Eyle mecmū‘a-i ħāřır tāzele řirāzesin
- 4 Kūy-ı yāri Ka‘be bil dil beytini eyle řavāf
Ey gönül derbān-ı dōst ol gözle gel dervāzesin
- 5 Zevķyāb olma Suřūrī dūnyānuñ ħōř vaķtine
Niçe erlerūñ kemān itmiř ķaddi dīrāzesin?

505

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Seyr-i bāġ itmekde cānā vaķti meh tābāna şal
Olmasın aġyār nigāhuñ çār şaraf her yana şal
- 2 Tıfl-veş řālib olma bu gönül sevdāsına
Hep ķamudan dest-řū ol ħubbunuñ bir cāna řal

- 3 Lâlenüñ hamrâlîğın almam içinde dâğ var
Bülbül-âsâ ‘aşık ol göñlüñ gül-i handâna şal
- 4 Fikr-i nâ-kâmî derünından çıkar meydâna gel
Hem-nişîn ol kâmilile hubbunuñ insâna şal
- 6 Cevr-i nâ-rahm-ı felekden kalmadı sînemde yir
Raħm kıl ebrü kemânından oquñ yabana şal
- 7 ‘Âlem içre nâm u şânın söylesin hōş hâlile
Bâzû-yı kemendi fikrin gerden-i hûbâna şal
- 8 İntikâm almak dilersen dut tevekkül dâmenüñ
Sen Suṭürî düşmen-i Hâk’dan gelen fermâna şal

506

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

La‘l-i nâbuñ dilberâ cām-ı şafâ vādîsidür
‘Anber-i taħrîk-i zülfüñde şabâ vādîsidür
Şems-i ruhsâruñ temâşâsında bî-tâb oldıgum
Nür-ı hikmetden o bir sırr-ı Hudâ vādîsidür

Şol cemâlün beyt-i ‘uşşâk itmede dâ’im tavâf
Var mıdur hemtâ-yı akrânuñ senüñ Kâf-tâbe-Kâf
Çâk idüb dutdı girîbânuñ açıldı tâ-be-nâf
Cennet-i a‘lâ vü firdevs müntehâ vādîsidür

Sîm-gerdân üzre tökmiş tabla perçem ‘anberi
Ka‘be haqqı koymadı ‘uşşâka tâkat ey perî
Hâl-i zârum seyr idüb yazuqladı ben kemteri
Añlaşıldı kim baña hüsn-i edâ vādîsidür

Râz-ı ‘aşk hıfz idüb âgyâra ben bildürmedüm
Tâ ki tende cân ola senden yüzüm döndürmezüm
Gözlerüm nâmūs u ‘ârı düşmânımı göldürmezüm
Ey Suṭürî sende bu gayret vefâ vādîsidür

507

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 68a
- 1 'Āşıkum 'aşkımda bir lahza ferāgat istemem
Kāni'üm dōst cevrine bu cāna rāhat istemem
 - 2 Şerha şerha cism-i şad-pāre eylerse ne ğam
Zahmına merhem taleb itmem ifākat istemem
 - 3 Hāmdülillāh Kāf-ı mülküñ fakrile sulţānıyuz
Pādişāh-ı zehrden luţf u 'ināyet istemem
 - 4 'Āşıkum ben bir cemāle ğayrıdan kaţ' u nazār
Zülf-i 'anber müşg-i ğisū serv-kāmet istemem
 - 5 Maţlebüm cān-ı 'azizi yāre teslīm eylemek
İsterüm maqbūl ola bir başka hācet istemem
 - 6 Çün buyurmışdur nebī lā-rāhatün lil-mü'minīn
Bu cihān ğavgāsına aşlā felāhat istemem
 - 7 Ka'be-i kūyuñ tavāfın terkin itmem haşre dek
Ben Suţūrī ğayrı me'vāda ikāmet istemem

508

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 'Andelīb-i hoş-nevāyum rūy-ı handānın görüb
Serviler baş indürür kıdd-i hırāmānuñ görüb
- 2 Mürğ-ı dil pā-bend olub dutmağda anda āşiyān
Ġayrıdan kaţ'-ı nazār zülf-i perişānuñ görüb
- 3 Cāndan el çekdüm hayātumdan kılub kaţ'-ı ümīd
Bī-emān şaf şaf düzilmiş tır-i müjġānuñ görüb
- 4 Lahza lahza dīdeden eşküm tōküb kıldum figān
Çarh-ı kec-rev inķilāb-ı rüz-ı hicrānuñ görüb

- 5 Tācir-i mülk-i Hoten kaydın hayāle almazam
Zülf-i müşgînünle ol la' l-i dıraḥşānuñ görüb
- 6 'Aşq men' in eylemezdi gerçi ol nāşih bizi
Pertev-i hūrşid-i 'ālem mäh-ı tábānuñ görüb
- 7 Bu Suṭūrī bend-i zindān olmaḫ itdi ihtiyār
Gūşe-i ruḥsārīde çāh-ı zenaḥdānuñ görüb

509

mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fa'ülün

- 1 Zevk-ı tarab u 'işret o gül-fāmsız olmaz
Şâyim-i firāk eyleyen bayrāmsız olmaz
- 2 Dem-i ḥaṭṭı olınca ruḥ-ı ra' nāda gider şevk
Bir rüz-ı şafā var mı ki aḥşamsız olmaz
- 3 Bāz-ı dilüm her vādī-i 'aşqdan güzer itme
Elbet öyle av-gāhlar hem dāmsız olmaz
- 4 'Aşq ehli olan cümle işi eylemez idrāk
Müşkil bu ki 'aşq 'aql-ı tamām rāmsız olmaz
- 5 Mecnün şıfat kākül-i dildāra kapıldum
Şabr eyle Suṭūrī güzel ibrāmsız olmaz

ĠAZEL-İ RİYĀZĪ EFENDİ TAḤMĪS-İ SUṬŪRĪ

510

mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Görenler serve teşbīh eylemişler kadd-i Tübā'yı
Nice fark eylesün nādān olan a' lāyı ednāyı
Hele Kevşer disem cā'iz leb-i la' l-i muşaffāyı
Nola Yūsuf'dan a' lādur disem ol şūḥ u zībāyı
Züleyhā görmedi ḥ'ābında böyle bir dilārāyı

O dem kim dilrübā tāvūs-veş çıkısa mekânından
 Kıyās itdüm toğupdur hürşid-i ‘âlem maqâmından
 Cihân müşg-âver oldı kâkül-i ‘anber-feşânuñdan
 Dilâ derdile âh it düdlar çıkısin dehânuñdan
 Dimâğından çıkar ‘aşkile yârüñ ğayrı sevdâyı

68b

O nâzik gül beden üzre giyinmiş câmeler kat kat
 Özi hürîlere nisbet maqâmı olmada cennet
 Nice ‘âşıkı şürîde getürsin şabrile tâkat
 Bugün gördüm güzellemiş temâşâ olmış ol âfet
 Görünsin zümre-i ‘uşşâğdan gel gör temâşâyı

Cemâlün mihr ü mâh-âsâ münevver pür-ziyâ olsun
 Gül-i gül-zâr-ı hüsnün bâğ-ı behcet dil-güşâ olsun
 Temâşâ-gâh-ı ‘uşşâğ âyîne-i rüyuñ cilâ olsun
 Gedânuñ tek elinde sâğar-ı ‘âlem-nümâ olsun
 Ço alsın şâh-ı ‘âlem kabza-i hükmine dünyâyı

Suṭûrî şâh-ı ‘aşkum da‘vîde tâc-ı külâhumla
 Hârâb olmağ muqarrer künbed-i nüh kec nigâhumla
 Cihân târik olur âh eylesem düd-ı siyâhumla
 Riyâzî’yüm kesüb der-bend-i ‘aşkı tîğ-ı âhumla
 Şeb olmaz şoymayam tenhâlayub bir sim-simâyı

MÜSEDDES-İ SUṬŪRÎ NA‘T-I FAḤR-İ ENBİYÂ
 ‘ALEYHİ’Ş-ŞALÂTU VE’S-SELÂM

511

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Ey gönül nefsün hevâsın boşla gel çekme haṭar
 Defter-i a‘mâlüne maḥşerde Hağ eyler nazar
 İtdigüm cevrüm güneher ger hisâb olsa eger
 Yoğdurur ben gibi şâhib-cürm ü ‘işyân bir beşer
 Vezn olınsa ger muqâbil gelmeye küh-ı kemer
 Vâ nedâmet ḥasretâ vâ el-amân ey dâdger

Eyledüm tevbe naşûhı yüz urub dergâhına
 Hâlümü ‘arz eyledüm ben enbiyâlar şâhına
 Nola luţfuñdan ‘inâyet olsa ben gümrâhına
 Çâre imdâd olmasa ger ben günehkâr âhına
 Sîne biryân dîde giryân zâr idüm vaqt-i seher
 Çün seherler feyz-ı Hâk’dan bād-ı rahmetler eser

Dest-i kudretten çü hallâk nûrını rûh eyledi
 Âyet-i levlâk hitâben çünki rûha söyledi
 Hâk’dan ol rûh bu ‘inâyetle hitâbı dinledi
 Hüb görüb ahsen cemâlün secde-i şükr eyledi
 Kudret-i Hâk’ile ol rûh oldu eşyâya eşer
 Düşdi bir çatre ‘arâkdan bitdi andan gönçe-ter

Menba‘-ı kân-ı keremden virdi âb-ı rahmetün
 Gün-be-gün ‘âlem içinde artdı şân-ı rif‘atün
 Yaradılmış cümle maḥlûk bildi ‘izz ü ḥürmetün
 Rahmeten lil-‘âlemîn yazıldı şân-ı şevketün
 Evvel âḥir şeş cihitte dürr-i bî-hemtâ güher
 Nûr-ı pākūñden ziyâ buldı senün şems ü kamer

69a

Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥtâr şānuña lâyıḳ çü ad
 Hâk-i pâyūñden alurlar dîde ḥasretler murâd
 Kıl kerem it ben günehkârūñ dilin luţfuñla şād
 Şefkatün ata anadan ümmetüne var ziyâd
 İşbu maḥlûka olupsın ḥükmile ebü’l-beşer
 Âyet-i Qur’ân ile bildürdi Hâk virdi haber

Hem şeb-i İsrâ’da müjde itdi Cibrîl-i emîn
 Da‘vet-i Mi‘râc’ile varduñ ḥuzûra şâh-ı dîn
 Senden a‘lâ ḥaşâ-lillâh olmadı hîç bir güzîn
 Çok taḥiyyât u selâmile bu ikrârum hemîn
 İtmedi zâtuñda ikrâr ehl-i tuḡyân u kefer
 Ol sebebdendür muḥalled oldı yirleri saḡar

Rûh-ı pākūñe Suṭürî kıl selâmı rûz u şeb
 Bu beşâret var iken ḥavfuñ nedür bunca ‘aceb
 Rahmetümden kesme ümmidün buyurdu Hâk Çalab
 Pişvâdur hem resûlün ‘afv u ḡufrâna sebep
 Gûş-ı cānile işit işbu kelâm-ı mu‘teber
 Ḥavf u recâ üzre dâ’im ol necâtı bul püser

512

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Mest ider 'aşıkları la'l-i lebün şahbâları
Cân taḥammül ide mi görse melek-simâları
- 2 Gülşen-i ḥüsn içre yir yir nev-şükûfe güllerün
Şevka gelmez mi gören ol 'aşık-ı şeydâları
- 3 Turre-i 'anber-feşānuñ rişte-i ümmîdümüz
Âh o fitne çeşmile ebrûlaruñ imâları
- 4 Ol mehün fikr-i vişâliyle niçe üftâdeler
Şubḥ ümmîdiyle beklerler şeb-i yeldâları
- 5 Bî-vefâ dilber elinden çekdigüm cevr ü cefâ
Rûz-ı maḥşerde Suṭürî faşl idem da' vâları

513

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Ṭabîbüm bu marîz-i 'aşka dermândan ḥaber var mı
Tenümde üstüh'ân kalmış ḥayâtumdan ḥaber var mı
- 2 Geçirdik vaqt-i nev-rûzı ḥazân hengâmıdur şimdi
Bahâr eyyâmı tebşîr-i gül-i terden ḥaber var mı
- 3 Perîşân kâkülünden çün girihler 'uqdeler tutmuş
Ṭoḫunma ey şabâ pejmürde ḥâtırdan ḥaber var mı
- 4 Şafâ vü zevk u 'işretde gezer bî-derd ḥayâl itmez
Şu kim kendini cem' itmiş perîşândan ḥaber var mı
- 5 Suṭürî tek şeb-i deycür-ı zulmetde kalandan şor
Nesîm-i şubḥ-ı vaşl-ı şād u ḥandândan ḥaber var mı

GAZEL-İ FUZŪLİ TAḤMİS-İ SUṬŪRİ

514

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

‘ Anber-āsā çin olan ruḥsāra ol mūlar mıdır
 Gül midür sünbül mi yāḥūd müşg-i ḥōş-būlar mıdır
 Gönlümi benden alan bilmem o meh-rūlar mıdır
 Güşe-i ebrūlarında çeşm-i cādūlar mıdır
 Yoksa girmiş yāya tır-endāz Hindūlar mıdır

69b

Ey şeh-i ḥüsn-i melāḥat sendedür ‘ izz ü şeref
 Kaşd-ı cān itmiş düzelmiş tır-i müjgān şaf-be-şaf
 Raḥm idüb luṭfuñ ziyād it olmadan cismüm telef
 ‘ Uğde şebnemdür gül-i ter üzre yāḥūd her taraf
 Kaṭre kaṭre terden ol ruḥsārda şular mıdır

Düşmişüm bir nār-ı ‘ aşka yanmadan dūdum tüter
 Derd-i Ferhād’ ile Mecnūn’ dan benüm derdüm beter
 Kudret olsun mı saña hiç el uzatmağ verd-i ter
 İki ejderdür ki bir genc üzre baş koymuş yatar
 Yā müselsel ‘ arizuñ devrinde gīsūlar mıdır

Rūz u şeb devr itmede fikr-i vişālile müdām
 Bulmuşum ārām-ı dil seyr-i cemālile müdām
 Ḥayl-i demdür kim giriftārum bu ḥālile müdām
 Eşk-i çeşmümdür ser-i zülfuñ ḥayāliyle müdām
 Ya düzülmiş rişte-i müşgine lü’lüler midür

Şad hezār üftāde olsunlar kapuñda sā’ili
 Cānı teslīm itmeyen olmaz vişālūñ nā’ili
 Ben Suṭūrī olmışum küllī cefānuñ kâ’ili
 Sen misin ancağ Fuzūlī böyle ḥūblar mā’ili
 Yoksa ‘ aşk ehli kamu ben tek belā-cūlar mıdır

515

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fa' ūlūn
mef' ūlū fa' ūlūn

Müştaş-ı cemālūñ olalı ey şeh-i hūbān
 Hālüm katı nā-çār
 Yok şabr u qarārum gice gündüz dem ü her ān
 Olmağda işüm zār

Senden ki baña olmasa ger luḫ u ' ināyet
 Ey şāhib-i devlet
 Kıldum ebedī hicrūñ ile girye-i nālān
 Ol hālile haberdār

Gülşān-ı leṭāfetde ne hōş nahl-i melāhat
 Ey serv-ḳāmet
 Gül-zār-ı ruḫūñ sırrı ' aceb dā'imā ḫandān
 Üşkūfte' i her ān

Dünyāda senūñ gibi perī-rū daḫi olmaz
 Gezsem de bulunmaz
 Şām u Haleb ü Mısr' ile Bağdād tā ser-ḫadd-i Īrān
 Tā mülk-i Ḳandehār

Sevdā-yı ruḫūñ çekmede ' arız bu Suṭūrī
 Raḫm eyle gözüm nūrı
 Eksük mi ḳodı vaşl u firāḳūñ baña cānān
 Cem' olmada efkār

516

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

- 1 Zīr-i fesde gizli bir genc-i nihāndur perçemūñ
 Ya dirilmiş sünbül-i bāğ-ı cināndur perçemūñ
- 2 Halka halka gerden üzre nāfe-i müşgīn gibi
 Ehl-i meclis üstine ' anber-feşāndur perçemūñ

- 70a
- 3 Yedi iklim çār gūşe hūkm ü teşhīr eylemiş
Ya Sikender yā Süleymān-ı zamāndur perçemūñ
- 4 Serv-қadli bir melek baş üzre dā'im gezdürür
Mürğ-ı dil āram-gehi bir āşiyāndur perçemūñ
- 5 Bu Suṭūrī rāzına aǵyār vāqıf olmasın
Cān içinde cān gibi 'aşq-ı nihāndur perçemūñ

517

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dāğlar çekdi felek bu dil-i ğamnāk üstine
Āh u efgānum yetişdi çarḥ-ı eflāk üstine
- 2 Nice yanmaz cism ü cānum āteş-i hierāna kim
Yğdlar el şundi şimdi dāmen-i pāk üstine
- 3 Şerḥa-dār-ı tīğūñ olmamış mı yir var sīnede
Aşmasın şemşīr-i қahrūñ tīğ-ı Dāḥḥāk üstine
- 4 Benden ayru kılmazam dehre nazar a' mā şıfat
Ḥāk-i pāyündür cilāsı çeşm-i nemnāk üstine
- 5 Görmedümse ben Suṭūrī māh cemālūñ bir daḥi
Қıl ziyāret baş қadem қabrümdeki ḥāk üstine

518

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Gözüm ḥayretde қalmışdur nazar şalduқca ruḥsāra
Degüldür cins-i ādemden perīdendür o meh-pāre
- 2 Temennā-yı niyāz olmaz niçün ol māh-peykerden
Ceşāret var mıdur kim eylemek bir ḥāli tekrāra

- 3 Dil-i pür-derdümüñ aḥvāline ‘ālem oḡur ḡayfā
Didiler kim bu müşkil derd için kim eylesin çāre
- 4 Murādum kūyına varmaḡdur ammā za‘ fūm el virmez
Dirīḡā kim bu niyyetden ḡaber virmişler aḡyāra
- 5 Suṡūrī nā-tüvāna raḡmı kılmaz şimdi ḡüb-rūlar
Bu ḡāl-i zār-ı bī-dādı teşekkī eyle Settār’a

519

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Ḳaşuñ yā eyleyüb cānā meh-i ḡarrāya döndürdüñ
Virüb germiyyet-i ‘aşḡuñ mey-i ḡamrāya döndürdüñ
- 2 Şükūfe eyledüñ ḡül-ruḡlaruñ ḡülşān-ı ḡüsnüñde
Fiḡānuñla dil-i zārūm hemān şeydāya döndürdüñ
- 3 Beni ḡāk-i mezelletden ayaklandurduñ ey sākī
Müşerref eyledüñ ḡam-ḡānemüz me’vāya döndürdüñ
- 4 Senüñ ‘aşḡuñla sīnem üzre yir yir dāḡlar çekdüm
Vücūdum vādīsın bir lāle-zār şaḡrāya döndürdüñ
- 5 Suṡūrī nüş idelden cām-ı ‘aşḡı deşt-i vaḡdetden
Ḡöñül cüş itmede mevcin tamām deryāya döndürdüñ

520

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

- 1 Baḡt-ı dūnumdur ki dildārum ḡadüm bizden keser
Cān fedā itsem yine ol incinüb benden küser
- 2 Cüst ü cūn itdüm felekde ḡoymadum bir ḡālī yir
Bulmadum semtini ḡiç bād-ı vefā nirden eser

- 3 Dūd-ı āhum günbed-i eflāke olmışdur sūtūn
Ġam-ı ‘aşka yandı cismüm şübhesiz ser-tābe-ser
- 4 Ġırrelenme hūb cemālūñ bir gün zuhūr-ı haṭṭile
Revnaḳ-ı hūsnūñ gidüb üftādeler ḥubbuñ keser
- 5 ‘Āşıkuñ derdini Loḳmān u Felāṭūn añlamaz
Ḥōş olub şıḥḥat bulur merhem idince bir püser
- 6 Feyz-i Sübhān olmasa tedbīr ile bulmaz nizām
Fıkr-i ḥayretde ḳalur ‘ālem Suṭūrī ser-be-ser

521

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

70b

- 1 ‘Āşıkları pür-gū iden ‘aşḳ mūcidin bürhān imiş
Dilde olan zevḳ u neşāṭ ‘aşıḳlara bī-şān imiş
- 2 İnsāna andan mu‘teber yoḳdur viren tābile fer
Fehm itmez anı bī-ḥaber idrākile ḥayvān imiş
- 4 Dīdāra kim ḥayrān olur baḡrı kebāb biryān olur
Dervīş şıfat ‘uryān olur ‘ālemde ol sulṭān imiş
- 5 Me’vā nedür dūzaḥ nedür medḥ-i ‘izār u ruḥ nedür
Da’vā-yı ‘aşḳ ancaḳ hemān ṭāliblere cānān imiş
- 6 Seyr it Suṭūrī derdini çekdiḡi āh-ı serdini
İtdiḡi dōstuñ verdini dil-rīşine dermān imiş

522

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bāḡ-ı ‘ālem içre bir tāze nihāli beklerüm
İ‘tibārum ḡayra yoḳ bir gül-cemāli beklerüm

- 2 Şûret-i levhinde çekmiş kâbe kavseyn kaşların
Dest-i kudretten o hatt-ı Zü'l-celâl'i beklerüm
- 3 Dilde taşvîrûñ ki olmuşdur nazar-gâhum benim
Haşre dek tâ cân göziyle ol vişâli beklerüm
- 4 Zülf-i zenciründe berdâr isterüm Manşûr gibi
İftihâr-ı 'âşık ancak ol kemâli beklerüm
- 5 'Âşıkum gayra Suţûri derdüm ızhâr itmezem
Vuşlat ümmidiyle dâ'im ol hayâli beklerüm

523

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Vâkıf-ı esrâr olan menşûr u meşhûd istemez
Hâl-i zârından cihânda kimseden sûd istemez
- 2 Nûş iden câm-ı elesti mest olur tâ haşre dek
Bâde-i engûrile kendini bihîr istemez
- 3 Sûht hasret olmasa ol kurretü'l-'aynü'r-resûl
Hayder'ün maqâmını dünyâda nâ-bûd istemez
- 4 Kim kamu kârında teslîm-i kazâ qadr oldılar
Şâbirin şâkirin ta' cîl ile zûr istemez
- 5 Gam degül âteş-i 'aşk içre dil olsa kebâb
Ey Suţûri 'aql olan ocağı bi-dûd istemez

524

mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün

- 1 Ey 'âşık-ı bi-çâre gezme yeter âvâre
Bir yâre muqârin ol merhem ola dil-zâra

- 2 Tenhâda arayub bul bulmaya ki aġyâr yol
Pür-zevķile huzûr ol düşme ġam u efkâra
- 3 Dîdâr ile ol mesrûr eṭvârın ola pür-nûr
Her kârûñ ola ma' mûr vuşlat bul o dildâra
- 4 Dilde ola ' aşķ-ı yâr girmez araya aġyâr
Yârile idin bâzâr sa'y eyle iriş kâra
- 5 Dut pendümi Suṭûrî sür döst ile huṭûrî
Terk eyle her kuşûrî iriş hemân ol yâre

525

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

' Arîzuñ ' arz it güle gülşende ra' nâlanmasın
' Andelîb-i bî-nevâ zârile şeydâlanmasın
La' l-i bâruñ şehd midür şekker midür ey ġonce-leb
Şîve ile kıl tekellüm ṭûṭî ġüyâlanmasın

Cism-i pâküñ nûrile perverde itmiş Zü'l-celâl
Nergis-i ' ayn u mîm şâddur çevre almış huṭṭ u hâl
Görmemiş dîde-i ' âlem böyle bir hûsn-i cemâl
Hûrile kılsın temâşâ saña hemtâlanmasın

71a

Ey melek bürhâna irmiş mu' ciz-i ' İsâ mısın
Ravza-i me'vâda bitmiş ya gül-i ra' nâ mısın
Baħr-i hikmetde şadefde bir dür-i yektâ mısın
Hîç bir şahş kıymetüñ vezninde da' vâlanmasın

Ey perî şerḫ eylemek hûsnüñ senüñ emr-i muḫâl
' Aql irer mi naķş-ı şan' at gösterilmiş lâ-yezâl
Kendin itürmiş Suṭûrî oldı bir özge hayâl
Dil açub vaşfuña dâ'ir resmi peydâlanmasın

526

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 ' Aşk-ı Mevlâ dilde olsa cân içinde cân olur
Çatre-i nâ-çîz iken cüş eyleyüb 'ummân olur
- 2 Şemme vechullâh sırrın fehm iden 'ariflerüñ
Ref' olur dilden hicâbı vâsıl-ı bürhân olur
- 3 Çâr ' unşurdan müretteb olmuş iken bu cesed
Cân kuşu pervâz idüb ten hâkile yeksân olur
- 4 ' Aşk şarâbın nüş idüb mest-i müdâm rindâneler
Kayd-ı dünyâ anda kalmaz tâ ebed sekrân olur
- 5 Ten gözinden gözleme nezzâre-i dîdâr-ı dōst
Kalb gözin aç hür-ı me'vâ anda heb seyrân olur
- 6 Seyr iden mir'ât-ı kalbde şol cemâl-i dilberi
Gice gündüz fikr ü zikri ânile her ân olur
- 7 Ğıll u ğışdan pāk idüb dil hānesin eyle temîz
Bir gün elbet dōst olan ol hāneye mihmân olur
- 8 Dōst cemālin seyrini her kim müşāhid eyledi
Lāl ider nuṭṭ u lisānın vālih ü hayrân olur
- 9 Evvel ü āhîr tende cânuñ bir emānetdür senüñ
Ey Suṭürî vuşlat hengāmında ol ḳurbān olur

527

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Öyle mest itmiş beni la' l-i lebün şahbāları
Yok liyâḳat seyr idinmekde melek-sîmāları

- 2 Gülşen-i hüsnünde yir yir nev-şükûfe güllerün
Vâlih ü dem-beste itmiş ‘âşık-ı şeydâları
- 3 Turre-i ‘anber-feşânun ‘âşık-ı hayrân iden
Âh o fitne çeşmile ebrûlarun îmâları
- 4 Ol mehün fikr-i hayâlinden niçe üftâdeler
Şubh-ı ümmîdiyle beklerler şeb-i yeldâları
- 5 Ol büt-i bî-rahm elinden çekdigün derd ü elem
Rûz-ı mahşerde Suṭurî faşl idin da‘vâları

528

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Şol melek-şüretli dilber yâr mi yâ dildâde mi
Lâle tek ruḥ zât mıdur yâḥü keyf-i bâde mi
- 2 Bir nigehe ‘aql u fikrüm aldı benden ol civân
Bilmezem nesl-i perî mi yoksa âdem-zâde mi
- 3 Âh ne çâre kim ola gördükde mecnûn olmaya
Şîve-i nâzile süzince dü çeşmi bâde mi
- 4 Mest-i bîhüş olmuşum ki kendüm idrâk itmezem
İtmedüm fark gördigüm aşkâre mi rü‘yâda mı
- 5 Lâf ider gönlüm ki irdüm dilberün ser-vaḳtine
Niyet itmiş mi bu cismüm yoksa virmek bâde mi
- 6 Derd-i ‘aşkuñ çâresin şordum tabîbe dir baña
Anun ‘ilâcî helâk itmekdür âḫir âdemi
- 71b 7 Va‘d-i vaşluñ gerçi meh-veş itdi ikrârın bize
Lîk tebyîn itmedi dünyâda mı ‘uḳbâda mı
- 8 Sen misin ancak Suṭurî mübtelâ-yı derd olan
Yoksa ‘aşḳ ehli senün tek cümlesi üftâde mi

529

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün ?

- 1 Fāris-i sühan-meydānum şimdi
Nādir-i husrev-zamānum şimdi
- 2 Ser-fürū eylese Ḥassān sözüme
Ḥōş faşih şirīn-lisānum şimdi
- 3 Pertev-i nazmum dutupdur 'ālemi
Gün gibi meşhūr 'ayānum şimdi
- 4 Sühanum hoşka-i şadefden çıkar
Lü'lü'-i cevher-feşānum şimdi
- 5 Farq-ı haşmumdan tīgum itmey dirig
Güyā ki Rüstem-i zamānum şimdi
- 6 Beni nādān bilmez ise yiri var
Mu' tekif-i lā-mekānum şimdi
- 7 Kimseden almamışum ders-i sebağ
Vākıf-ı sırr-ı bürhānum şimdi
- 8 Her kelāmum şehd ü şekkere bedel
Cism-i rūḥa lezzeti cānum şimdi
- 9 Sehv ider umsa Suṭūrī'de kemāl
Ḳasem idem ben de nādānum şimdi

530

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 La' l-i nābuñ sākıyā Kevşer midür yā bāde mi
Bir nefesde mest-i bī-hüş eyler hüşyār ādemi
- 2 Kec nigāhuñ tarmār itdi vücūdum şehri ni
Yoksa virmek mi merāmı cism-i za' füm bāda mı

- 3 Dün şitâb ile gider gördüm o şüh-ı nevresi
Tıfl iken ta' lîm-i cev̄r öğrenmege üstâde mi
- 4 'Aşk derdiyle 'aceb hâletdeyüz bir hâlile
Kendi kendim bilmezem dünyâda mı 'uqbâda mı
- 5 Hâl-i zârum yüz sürüb 'arz eyledüm ol dilbere
Ol perî raḥm eyleyüb alur mı hâṭır yâda mı
- 6 Çarḥ-ı devrânun̄ Suṭürî cev̄rine müşkil şabr
Ta' n-ı nâsdan baş alınmaz cev̄r-i dilber sâde mi

531

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 72a 1 Göñülde rûz-ı evvel çün olub 'aşkdan eşer peydâ
Kıyâs itdüm henüz buldum 'ademden bir güher peydâ
- 2 Tırub hâline güft ü gû ferâgat itmeyüb bulmuş
Olub ḥabs-i kafes ṭuṭî idindi derd-i ser peydâ
- 3 Bu 'aşk bir âteş-i sūzândurur maḥrûḳ ider cismi
Düşürme ka' r-ı deryâya çıkar andan şerer peydâ
- 4 Neler çekmiş şeb-i yeldâlar içre 'âşık-ı mehcür
Hezâr giryân u efgânile tâ olsa seḫer peydâ
- 5 Kelâmum gûş idüb 'âşık olur mı 'aşka rû-gerdân
Bilür ki seng-i cevher yanmadan olur mı zer peydâ
- 6 Suṭürî dîdeden ḥûn-âb-ı ḥasret zâhir olduḳca
Olur her ḳaṭresinden la' l bir rengin̄ ter peydâ

532

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Dehre olur mı i' tibār encāmı çün ' uqbā ise
Şanma bu mülk-i bī-vefā qalür ebed hulyā ise
- 2 H̄ör görme bir abdālī sen fi' l-i qabīhūñ gözleyüb
Şāyed olur bir h̄üsn-i hāl zāhir eger süflā ise
- 3 Şūfī sözüüm eyle qabūl H̄aqq'ı ara kendiñde bul
K̄urb-ı H̄aqq'a bulmadı yol T̄ür üzre ger Mūsā ise
- 4 Dilde yine şevk-ı nigār serde hevā-yı gül-' izār
Herbār esmez rūzgār ben bildigüm dünyā ise
- 5 Kec-rev felek gör ki nider āhir yirin topraq ider
İşbu cihānı qor gider şehēşeh-i kübrā ise
- 6 Mevti Suṭūrī kıl hayāl olmaz müfid genc ü māl
Güneş gibi irer zevāl qadrūñ bugün ' ulyā ise

533

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bülbül-i şūrīdeyem gül-zārı cānum pek sever
Piş-i gülde zār olub güftārı cānum pek sever
- 2 Dehr-i dūnuñ sünbül ü reyhānına yoq i' tibār
Bāğ-ı ' irfānda gül-i bī-hārı cānum pek sever
- 3 Sevmezem şol gül-' izārı hāl-i hindū hūbları
Cān u dilden dil viren dildārı cānum pek sever
- 4 Def' -i gāmdur diyü hāşā şīre enkūr içmezem
' Aşq meyinden mest olan hüşyārı cānum pek sever
- 5 Zevqyāb olub fenānuñ rāhatı çünki hebā
Çekmeden gām dīde-i hūn-bārı cānum pek sever

- 6 Ey Suṭūrī dehr-i dūnuñ ḥūblarından fāriḡum
Gönlümüñ maṭlūbı ol bir varı cānum pek sever

534

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 72b 1 Vardur üç şahş 'ālem içre kâ'imā
Ḥükmi cārīdür cihānda dā'imā
- 2 Ḥūblıḡ ile yād iderler ismini
Kimseler görmüş degüldür cismini
- 3 Her biri Ādem Şafī'den ḡalmadır
Adları nāsuñ dilinde ṭolmadur
- 4 Pīr-i fānī 'add olurken başları
Tḡzelenmek anlaruñdur işleri
- 5 Yirde gökde şuda ārām eylemiş
Hem ma'ārif ehli böyle söylemiş
- 6 Yimez içmez ṭurmayub devrān ider
Yılda bir kez 'ālemi seyrān ider
- 7 Heşt ü heştāddur şümārı sayılır
Üç başında beş ḡudūma ḡoyılır
- 8 Ba'zılar iki yüz kırḡ sekiz dimiş
Ehl-i ma'nā ḡavli ṭoḡrı bu imiş
- 9 Bunlaruñ ḡaḡkında var ḡikmet 'acīb
Şanki şayru derdine irer ṭabīb
- 10 Hem ḡudūmile irer ḡalbe ḡayāt
Böyle cārī eylemiş ol ferd ü zāt
- 11 'Ārif olan bu rümūzı ḡall ider
Cāhil irmez farḡına me'yūs gider

- 12 Bir mu' ammādur Suṭūrī söyledüm
Ḥāllerüñ ' irfāna tebyīn eyledüm
- 13 Nā-geh anlar ḥall idüb virsin cevāb
Herkesē şāyeste olmaz bu ḥiṭāb

535

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dil ḥayāl-i vuşlat-ı dildār ile oynar güler
Bülbül-i şūrīde şan gül-zār ile oynar güler
- 2 Şīve bābında o meh-veş ' aşıkı şayd itmege
Kāfūrī gerdānda müşgīn nār ile oynar güler
- 3 ' Āşık-ı bī-çārelerde ḳalmadı şabra mecāl
' Azm idüb ṭāvūs-veş reftār ile oynar güler
- 4 Nuṭḳa gelse her kelāmı baḥş ider cāna ḥayāt
Ṭūṭī-i ḥōş-gū nice sükkār ile oynar güler
- 5 Ṭarḥ idüb serden niḳābı māh cemāl itmiş ṭulū'
Ehl-i ' uşşāḳ cem' i ol envārile oynar güler
- 6 Püster-i hicrāna şalmış bu Suṭūrī ḥāste' i
Bī-vefā sengīn-dil aḡyārile oynar güler

KAŞİDE-İ DER-SİTÂYİŞ-İ EL-ḤĀC YŪSUF PĀŞĀ ŞADR-I A'ZAM BE-
FETH-İ MIŞR-I ḲĀHİRE MEN YERĀ A' DĀ-İ DĪN FRANSA KEFERESİ
ĠĀZĪ-İ EKBER A' NĪ YŪSUF PĀŞĀ

536

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Müjde ey dil çün bu şiddetden 'aceb bulduñ rehā
Maḳdem-i pākūñle teşrīf itdi manşürü'l-livā'
Ḥātem ü Cemşid-ḥaşlet māye-i cūd u kerem
Dāstāndur ism-i pākūñ oḳunur dilde ziyā

Ḥaḳ budur çarḥ-ı sipihre gelmedi sen tek vezir
Ṭarz-ı ' unvānı mükemmel her cihetde bī-naẓir
Heybetinden ditreşür ṫākat getürmez nerre-şir
Ḳahramānlar vehme senden cān u baş eyler fedā

İsm-i pākūñ Yūsuf-ı Şānī ' aziz-i Mışr'a şāh
Oldı her tedbir-i taḳdīre muvāfıḳ ey penāh
Her ne kāra başlar iseñ destgır olsun ilāh
Hep müsehmel ola Ḥaḳ'dan ibtidā' vü intihā

Ser-te-ser iḳlīm-i Mışr'ı aldı küffār leşkeri
Nā-ümīd olmışdı ' ālem bu fikirden her biri
Sen fendim eyledüñ merdāne ceng-i Ḥayderī
Berr ü baḫr içre olan küffārı hep itdüñ hebā

Himmetüñ ra' nā idüb fer buldı çün rüy-ı zemīn
Görmemişdi böyle ḳahrı kimseden a' dā-yı dīn
Bir ḡazā itdüñ ki şādān oldı ervāḫ-ı güzīn
Şad-hezārān bārek-allāh böyle ceng-i bī-riyā

Bir ḡazā itdüñ cihānda ' āleme ḳoyduñ nişān
Ṭiḡ-ı destüñle ' adūnuñ baḡrın itdüñ ḥūn-feşān
Hem rikābuñda yürür niçe vezir-i ' ālī-şān
Ḥabbezā şāhib-ḳırānlıḳ ḫizmetin itdüñ edā

Çün şadāret manşibında çend sene ḳıldıñ ḳarār
Bir ' adālet eyledüñ dünyāyı ḳıldıñ sebze-zār
Eylesün tevfiḳ ile nuşret saña Perverdigār
Hem şefi' üñ ola server Muştafā rüz-ı cezā

İftihār-ı devlet ʿālem-penāh şāh-ı cihān
Maʿ den-i cūd u kerem ser-defterān-ı ğāziyān
Ben ne hākem ki kılam itmām ile vaşfuñ beyān
Tā kıyāmet haşr olunca söylenür bu mā-cerā

73b

Vaşfuñı şerh itmege şermendedür ehl-i sühan
Hükümüne şāyestedür hep mülket-i ÇİN ü HÖTEN
Aşaf-ı ʿālī-himem şāhib-ʿatā hulqı hasen
Niçe diller şevk-ı evşāfuñ ile bulsun cilā

Bülbül-āsā başlasam evşāfuña ben şubh u şām
ʿAql irer mi şafha-i eṭvārınñı kılam tamām
Kıl edeb haddüñ degül itme dirāz bunca kelām
Rehnümün olsun saña ol Hālik-ı arz u semā

Ey Suṭūrī nazm ile sen Hālikʼa eyle niyāz
Tā ki vardur ḳubbe-i nüh āsmāna kār-sāz
Rütbe-i ʿālī ile dāʼim olasın ser-firāz
El dutub dergāh-ı Hāḳḳʼa eyle it her dem duʿā

1215⁴⁰

KAŞİDE-İ DER-SİTÂYİŞ-İ MEHEMMED RAʼUF PÂŞA ŞADR-I SÂBIK
VÂLİ-İ ERZURÛM SER-ʿASKERİ CÂNİB-İ ŞARḲ BE-SULḲ-I ŞÂH-I
İRÂN YESSERALLĀHU TEʿĀLĀ MĀ-YEŞĀʼ BİʼL-ḲAYR

537

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

- 1 Dilā şehr-i vücūda zāhir oldı luṭf-ı Yezdānī
Bu ʿālem zevḳ u şevḳından ider raḳşile cevlanī
- 2 Şeb-i deycūr-ı ğam gitdi irüb rüz-ı feraḳ-fersā
Sürüb pāk itdi hāṭırdan küdüret ğuşşa hicrānı
- 3 Nesīm-i şubḫdan hōş bñ irişdi cān-ı Yaʿ ḳübʼa
Müşābih oldı meʼvāya maḳām-ı beytüʼl-aḫzānı

رتبه عالی ایله دائم اولاسین سرفراز
الدوتوب درگاه حقه ایله مردم دعا

- 4 Gel ey h̄amem yine bir nev-īcād ma‘ nīler göster
Nişār it verd-i nazmuñ kıl müferriḥ ehl-i ‘ irfānı
- 5 Pesend olmazsa eş‘ ārum ḥuzūr-ı ‘ ālī devletde
Diriġā āh u vāveylā kılam zārile efgānı
- 6 Ben ol fārisü’l-ebrārum bu meydān-ı belāġatde
İder şemşīr-i endiṣem musahḥar Zāl-i Behrām’ı
- 7 Olur her bir kelāmum ehl-i ḥāle nükte-i renġin
Çıkar her mıṣra‘ umdan bir mükemmel şerḥ-i dīvānī
- 8 Biḥamdillāh şehensāh-ı ‘ adāletden gelüb fermān
Gönüller tazelendi ‘ ālem oldı şāz u ḥandānı
- 9 İmām-ı ehl-i Sünnet dāver-i Cem şāh-ı heft-iqlīm
Sezā bābında İskender’le Dārā olsa derbānı
- 10 O zıllullāh-ı ‘ ālem ḥazret-i Sulṭān Maḥmūd Ḥān
Dutubdur ḳāf-ber-ḳāf şevket ü şānı vü ‘ unvānı
- 11 Olınca ḥükm ü fermān çün o sulṭān-ı ‘ adāletden
Revādur fesh ider tedbīr ü Cemşīd şāh-ı keyvānı
- 12 Ḥudāyā şevket ü şānuñ bülend it mihr ü mäh-āsā
Güni ‘ id ü şebi Ḳadr ola heb geçdükce eyyāmı
- 13 Ḳamu a‘ dāsı üzre ġālib itsün ḥazret-i Mevlā
Ki tiġ-ı ḳahrına ġaltān ola ḥün-ı cism-i dūşmānı
- 14 Hemīşe devlet ü iḳbāl mizāc-ı i‘ tidāl üzre
Ola dā’im müyesser maḫhar-ı tevfiḳ-ı Rabbānī
- 15 Ḳo taşdı‘ i eyā çāker muṭavvel eyleme baḫşūñ
Degül ḥadden zebānı ‘ acz ile vaşf eylemek anı
- 74a 16 Ḥuşūşā āşaf-ı devrān vezīr-i şadr-ı sābıḳ kim
İder lertzān o zātuñ heybeti İrān u Tūrān’ı
- 17 Bilüb şāyān-ı rif‘ at oldıġuñ Maḥmūd ‘ ādil Şāh
Ḳılıb tefvīz-i ḥükminde vezīri mīr-i mīrānı

- 18 ' Aceb mi vařf-ı evřāfuñ iderse bu dil-i hāmūř
Açıldı verd-i şab' um oldu dil bñlbñ řenā-h'ānı
- 19 Dem-i 'id ùzre nev-'id ù neřāř-başş-ı dil-i 'ālem
Olub vācib bu elřāfa fer ù ser-secde Sñbhānı
- 20 Pesend eyler 'Ömer görse 'adālet resmini sende
Bu vādide ki ihyā eyledññ řānñn-ı 'Ořmān'ı
- 21 Bu tedbırññ görñb hep şulha rāğıb oldu dñřmenler
Giderdññ aradan ceng ù cidāli kesdññ encāmı
- 22 Olanlar bā' iş-i ifsād peřimān oldu fi' linden
Dñřñb pāyññe dād ister ferāğat kıldı řuğyānı
- 23 Kılub endişe-i hāřır bu 'ālem halkı hālinden
İdñb řulh u řalāh a' cāmile nās buldı nev cānı
- 24 İrān' uñ řāh u serdārı şamusı ser-fürñ itdi
Muřařřal bir keremdñř řānuña Hāř kılmış erzānı
- 25 Eyā dānā-yı deryā-dil miřālññ gelmedi gelmez
Olinca devr-i āhir tā felek devr itse eyyāmı
- 26 şeref bulsañ felekde necm-i iķbālññ sa' ādetle
İde mihrññ teneffñs şubh-gāh-ı āfāķı nñrānı
- 27 Eyā hāmil-i esbaķ cāy-ı şadr-ı ma' delet-gñster
Sezā engñřtññe erzān ola mihr-i Sñleymānı
- 28 Ğubār-ı pākññe ruħ-sñde cñmle ehl-i hācetmend
Ki redd olmaz der-i elřāf-ı zātuñda kerem kānı
- 29 Yazılsa biñ varaķ medhññ dinilmez biñde bir ancaķ
Ki vařfuñ hātmi 'acz eyler kamu ehl-i sñhandānı
- 30 Du' ā hengāmıdur yñz dut o dergāh-ı mu' allāya
Vñcñd-ı pñr-kemālññ olmasın 'ālemde noķřānı
- 31 İlāhı fażl-ı luřfuñla mñyesser kıl o zı-řāna
Cihānda 'izz ù sermed hem beķāda hñr u ğilmānı

- 32 Temennâ-yı niyâz birle Suṭūrî söyle ḥōṣ târiḥ
Mübârek ide Ḥayy Allâh Ra'ûf Pâşâ'da devrânı
263 20 84 287 313 271⁴¹
- 33 Güzâr-ı bād-ı şarşardan emîn itsün seni Mevlâ
Şükûfe ola ṭab' -ı nâzikûn gül gibi ḥandânî

538

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Kâ'inâtı kün-fekân emrinde icâd eyledüñ
Her birine bir ism tesmîm ile ad eyledüñ
- 2 Nūr-ı zātuñdan yaratduñ ol ḥabîbüñ rûḥını
Kendi vechüñ seyrine âyîne icâd eyledüñ
- 3 'Aşk-ı pāküñ 'aşıkuñ ḳalbinde temkîn eyleyüb
Kimi vuşlat ḥâşıl itdi kimin Ferhâd eyledüñ
- 4 Ṭūr-ı Sînâ'ya tecellî oldı zât-ı maṭla' uñ
O tecellîden dil-i Mūsâ'yı irşâd eyledüñ
- 5 Nūr-ı zātuñ zerresi bir dilde ki câ eylese
Cümle 'âlem ta'birinde anı üstâd eyledüñ
- 6 'Aşk-ı zātuñ maḥzeni olmuş dil-i virâneler
'Âkıbet kudret yedüñle anı âbâd eyledüñ
- 7 Günde biñ ḥamd ü şenâlar şānuña lâyıḳ olan
Bu Suṭūrî ḳalbini 'aşḳile bünyâd eyledüñ

تمناى نياز برله سطورى سويله خوش تاريخ
بارك ايدى حى الله روف پاشاره دورنى
۲۶۴ ۲۰ ۸۴ ۲۸۲ ۳۱۳ ۲۶۱

TEHNIYE TĀRİḤ-İ MEVLİD-İ MUḤTEREM KULKULE-ZĀDE ʿÖMER
AĞA YESSERALLĀHU TEʿĀLĀ ṬŪLE ʿÖMREHU

539

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

- 74b
- 1 Bārekallāh bir melek ʿavret perī-rū sīm-ten
Bir püser virdi ʿÖmer Ağa'ya Zü'l-fazlü'l-minen
 - 2 Çıkdı ağuş-ı şadefden dürr-i yektâ bî-mişāl
Rüz-ı nev-rüz oldı kânün buña taşdı̄k idesen
 - 3 Bir nihāl-i tâze nevres gonçe-i bâğ-ı cinân
Külbe-i ʿaṭṭâra beñzer nâfe-i ÇİN ü Ḥoten
 - 4 Bu beşâret rüşen itdi vâlideynin çeşmini
Ḥaḳ ʿinâyet kıldı zâhir oldı ber-vech-i ḥasen
 - 5 Naḳş olınmış kudret-i şunʿ-ı ḥudâ'dur bu ṭifil
Lâyıḳ-ı dîbâ-yı semmür atlas olsun pîrehen
 - 6 Her belâdan her kazâdan çeşm-i aʿdâdan bunı
Şaḳlasun maḥfûz eylesün kâ'inâtı yaradan
 - 7 Muhtaşar eyle kelâmı hem duʿâla ihtitâm
Hem budur âyîn Suṭürî bil kemâlât-ı süḥan
 - 8 Geldi bir hâtif nidâ-yı târiḥ itdi ismini
Hem Ebû Bekr'üm muḥibb-i çâr-yârüm şimdi ben
45 271 60 204 251 354 52 = 1238⁴²

کلدی برصافندئی تاریخ ایندی اسمنی
ص ۳۰
ابو بکر محمد بن
محمدی چار یانم شمس بن
۲۷۱ ۲۰۴ ۲۵۱ ۲۰۵ ۲۰۴ ۲۰۴ ۲۰۴ ۲۰۴ ۲۰۴ ۲۰۴

ŞADR-I SĀBIK FĀTİH-İ MIŞR YŪSUF ZİYĀ PĀŞĀ MANŞŪB-I ŞĀNĪDE
MEDĪNE-İ ERZURŪM'A VĀLĪ OLDIĞI TĀRĪHĪDŪR SUŦŪRĪ GŪYED

540

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Te' ālallāh cenāb-ı kibriyādan bir kerem geldi
Kāmu bimār u dil-maḥzūnlaruñ derdine em geldi
- 2 Bahār-āsā şükūfe olsa diller itme isti' cāb
Hezārān zevk u şevkuñ şāhibi ḥōş-ṭarḥ-ı ğam geldi
- 3 Ki şadr-ı sābık-ı fātiḥ-i Mışr u Kāhira' dā
Erenler defterinde kayd olan şāhib-' alem geldi
- 4 Teferrüc-gāha çıksın dīdebānlar dursın iḳbāle
Skender dārātile bir mükemmel muḥteşem geldi
- 5 Kemāl-i ' ilm ü ḥilm ü zāhir ü bāṭınile pīreste
Ma' ādin gevherinden cezb olan şāhib kalem geldi
- 6 Niçe müfsidlerüñ taḳatleri taḳ oldu ḥavfindan
' Adālet ejderinden ḳalblerine çün vehem geldi
- 7 Oḳunduḳca senüñ ism-i şerīfüñ ğāzī-i ekber
Dil-i küffār-ı bī-dīne ' aceb dürlü verem geldi
- 8 Temāşā eylese ' adlün pesend eyler saña Fārūḳ
Zamānuñ ḥusrev-i ' ālī vezīr-i muḥterem geldi
- 9 Niçe Rüstemler olsun dāstānuñ söylesin medhün
Esed ḥaşlet şecā' at Ḥayder-i bir şaff-ı dem geldi
- 10 Kemān-ı vaşfuñ ile çille-keşler buldurur menzil
Sūḥanver ḳavslerinden bu nişāna çok sehem geldi
- 11 Sen ol Yūsuf-ı şānīsın ziyā 'uñ dutdı āfāḳı
Leṭāfet re 'fet ü şevkuñ gönüllere fehem geldi
- 12 Bilād-ı Erzānirūm içre teşne dillere şāhum
Seḫāb-ı merḫametden āb-ı şefḳat cāna Cem geldi

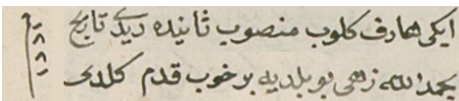
- 13 Hezār evrāķı taħrīr eylesem vaşfuñ eyā āşaf
Dükenmez baħş-i meddāhuñ ferāġ-ı lā-cerem geldi
- 14 Yeter bes itme itnāb-ı sühan dest dut du‘ā eyle
O zāt-ı pāk ‘işyān u haţālardan ‘adem geldi
- 75a 15 Suţūrī ‘andelīb-āsā gezer gül-zār-ı vaşf içre
Sehāvet naħl ü verdinden cihāna bŷy-ı ŷem geldi
- 16 İki hātif gelüb manşüb-ı şānide didi tārīħ
Biħamdillāh zihī bu beldeye bir ħŷb-ķadem geldi 1221⁴³

VELĀDET-İ MAĤDŪM-I MUĤAMMED AĖA ĖULĖULELİ-ZĀDE

541

mefā‘īlŷn mefā‘īlŷn mefā‘īlŷn mefā‘īlŷn

- 1 Te‘ālallāh zihī luţf u ‘ināyet eyledi iħşān
Ťulŷ itdi sa‘ādet merkezinden bir meh-i tābān
- 2 Ĥaberdār ol eyā cān bŷlbŷli naġmāta āġāz it
Bugŷn gül-zār-ı ‘ālemde açıldı bir gül-i ħandān
- 3 Bilād-ı Erzenirŷm’uñ gŷzīde ħānedānından
Olub tevfiķ-ı Rabbānī Muħammed AĞa’ya ŷāyān
- 4 ‘Ademden zāhir itdi bī-bedel bir gevher-i yektā
Mŷzekker bir ħalef emşāli olmaz ħŷrī-i ġilmān
- 5 Ėadem aşdı sarāy-ı ‘āleme ‘izz ü sa‘ādetle
Cŷlŷs itdi ŷanasın taħt-ı Mıŷr’a ol ŷeh-i Ken‘ān
- 6 Beşāretlerle olsun vālideynŷñ dīdesi rŷŷen
NiÇe eyyām u māh u sāl geğirsin bŷyle ħŷŷ devrān

43

- 7 O zībā nevres ismin Ca' fer-i Tayyār idüb tesmīm
Peyām-ı nām u ' unvānı ahibbāya olub şāyān
- 8 Qamusı yüz dutub dergāh-ı Hakk'a kıldı istid' ā
Cihānda ' izz ü sermed cāh u devlet vire ol Yezdān
- 9 Neşāt-ı hōş-edā birle Suṭūrī söyledi tāriḥ
Nigebānı ola dā'im bu ṭfluñ Ḥāliq-ı Sübhān 1231⁴⁴

TEHNİYE-İ VELĀDET-İ MAḤDŪM-İ DİZDĀR-İ QAL' A-İ ERZURŪM
SER-ZAĖARI ' ALĪ AĖA YESSERALLĀHU TE' ĀLĀ ṬŪLE ' ÖMRUHU
ṬAVİLEN

542

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Biḥamdillāh cenāb-ı kibriyā kıldı kerem i' tā
Müyesser itdi bir ferzend ' Alī AĞa'ya ol Mevlā
- 2 Ne ferzend ü şıfat ādem qamer-ṭal' at melek-siret
Şadefden şan ḥurūc itmiş yine bir dürr-i bī-hemtā
- 3 Beşāretlerle vālideyne kılsunlar mübārek-bād
Ki dehre pā-nihād idüb ider āĖuş-ı māder cā
- 4 Nihāl-i tāze nevres mīve-i bāĖ-ı belāĖatden
Olub gül-zār-ı ' ālemde şüküfte bir gül-i ra' nā
- 5 Ḥudā tevfiq idüb ismini tesmīm itdiler anuñ
Ki dōst ismi Ḥalīl oldı buña hiç şübhe yok aşlā
- 6 Ḥafiz ismin bu ma' şūma ilāhī sen nigebān it
Emīn olsun ḥaṭālardan naşib it rütbe-i a' lā

نشأط خوش ادا برله سطورى سويكدا تاريخ
نكهربا نى اوله د' اتم بو طفلك خالقو سجان

- 7 İdenler seyrini hüsnuñ tebârek itdiler cümle
Gerek dōst u gerek düşmen gerek a' lâ vü ger ednâ
- 8 Bu şevkile gelüb ilhâm Suḫūrî söyledi târiḫ
Cihâna çün qâdem başdı melek-rüy perî-fersâ 1232⁴⁵

TÂRİḤ-İ MAḤDŪM-I MUŞṬAFÂ ' ALEMDÂR-I SÂKİN-İ ḤASAN-
KAL' A

543

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

- 1 Getür sâkî kadeḫ şun cām-ı fağfurdan mey-i ḥamrâ
Çıkar ḫâtırda ğam hicrânı def' it kalmasın aşlâ
- 2 Ferâmüş eyle hep rüz-ı meşakḫat demlerin ey dil
Mücellâ it ḫulûbuñda kederler ḫalmasın ḫaṭ'â
- 3 Şarâb-ı ergavânuñ meclis-i rindâna lâyıḫdur
Ola her bir gönül taḫtında bir Cem-şâh-ı bî-pervâ
- 75b 4 Beşâretler olınsın Muşṭafâ Ağa ' alemdâra
' Aṭâ itmiş biḫamdillâh bu ferzendi saña Mevlâ
- 5 ' İnâyet luṭf-ı pâkinden kerem kânı olan Ḥallâḫ
Yed-i kudretle ḫalk itmiş şu resme ṭıfl-ı rû-zîbâ
- 6 Müyesser olmadı her nâsa böyle bir ḫalef hergiz
Sezâdur lâyıḫı olsa libâs-ı semmür ile dîbâ
- 7 Hilâl-i mâh-ı nev şan toğdı ol burc-ı sa' âdetden
Yâḫûd ḫürşîd-i enverdür felekden eyledi peydâ

بوشوقيله كلوب الهام سطورى ويلىد تايىچ
جوانه چون قدم بصدك ملك روى و فرسا

- 8 Aña lâzım gerekdür vâlideyne ism-i tesmîmi
Dinilsin hem Muḥammed şöhreti Behrâm-ı dil-ârâ
- 9 Güzellikde eger emşâl olınsa ḥüsn-i maḥbûbân
Zamānuñ Yûsuf'ı görmiş degüldür böyle ḥûb-sîmâ
- 10 Nice vaş eyleyüm anuñ kelâm olmaz cemâlinde
Aña meyl ü maḥabbet eylesin ednâ vü ger a' lâ
- 11 İlähî âfet-i çeşm-i fenâdan anı ḥıfz eyle
Müyesser eyle 'ömr-i câvidân-ı devlet ü dünyâ
- 12 Güni günden ayı aydan yılı yıldan ziyâd olsun
Bula hem rütbe-i vâlâ ola kâşâneler fer câ
- 13 Beşâret günlerine sen Suṭûrî söyle bir târiḥ
Gördüm gül-zâr-ı dünyâda açıldı bir gül-i ra' nâ 1233⁴⁶

TEHNIYE-İ MAḤDÛM-I SER-BEVVÂBİN 'OŞMÂN AĞA A'YÂN-I
BELDE-İ ERZURÛM

544

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Dilâ zevk u şafâlar ḥâşıl eyle bu beşâretle
Ḥaber vir bülbül-i câna yine remz ü işâretle
- 2 Gel ey ḥâme yine rengin edâlar nazm kıl taḥrîr
Ki olsun her kelâmuñ lâyıq-ı mu' ciz kerâmetle
- 3 Ḥayâl-i ḥâtırûñ cem' eylegil biḥûde lâf urma
Ki senden olmasın peydâ diriğ da' vâ bu ḥâletle
- 4 Bilâd-ı Erzenirûm' uñ 'ayânı ḥânedânından
O zâtuñ ismidür 'Oşmân Ağa meşhûr feşâhatle

بشارت کونلرینه سن سطورى سويله برتاريخ
کوردم کلز رو نیاره اچلدی برکلی سرعنا ۱۲۳۳

- 5 Ḥudā'sından temennisi müzekker tıfl idi dā'im
Müyesser eyledi Ḥallāk-ı 'ālem çün 'ināyetle
- 6 Zihī tıfl u melek-sīmā perī-fersā-yı bī-hemtā
Muşavver eylemiş taşvīrini Ḥaḳ şun' -ı ḳudretle
- 7 Bu dürr-i bī-mişālūñ vaşfi oldı cümleye tebşīr
Ola hem vālideynūñ dīdesi ra' nā beşāretle
- 8 Şadefden şan ḥurūc itmiş meger bir gevher-i yektā
Cihāna pā-nihāde ḳıldı tevfiḳ iḳāmetle
- 9 Yine gül-zār-ı 'ālemde şükūfe oldı bir gönçe
Ḥarīf-i vaḳtini nev-rūz-ı bahār itdi leṭāfetle
- 10 Ḥudā ḥaḳḳı feraḥ buldı bu kāra cümle-i dōstān
Aḥibbānuñ ḳulūbı rüşen oldı 'ayn-ı behcetle
- 11 Ḥafīz ismin eyā ḥāfız bu ma' şūma nigezbān it
Sarāy-ı şaḥn-ı dūnyāda ḳala şihḥat selāmetle
- 12 Du' ā hengāmıdur bes söyle ıtnāb-ı sūḥan terk it
Suṭūrī ḳıl du' ā dergāha şıdḳ u pāk niyyetle
- 13 Gelüb bā-feyz-i ilhām söyledüm bir ḥōş-edā tāriḥ
Ḳadīm eyle Muḥammed Nūrī 'ālī sa' ādetle 1239⁴⁷

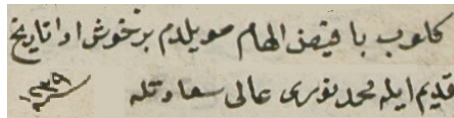
DİĞER TĀRĪḤ

545

mef' ūlū fā' ilātūn mef' ūlū fā' ilātūn

- 1 Şükr-i Ḥudā-yı Sübhān kim bizi ḳıldı ḥandān
Ḥōş oldı şimdi devrān geldi cihāna bir cān

47

- 76a
- 2 Çalınadı dilde ğamlar geldi sürūra demler
Çıldı Ğudā keremler irdi ‘ aṭā-yı bürhān
- 3 Ṭoĝdı çü māh-ı nevres oldu murād herkes
Bir ṭıfl-ı cān-fezāres çün oldu Ğaḫ’dan iḫsān
- 4 Nāmı olub Muḫammed cebhinde nūr-ı Aḫmed
Bulmıṣdur ‘ izz ü sermed ṣan mihr ü māh dirahṣān
- 5 Şāy oldu nāsa nāmı bilindi çün tamāmı
‘ Ālem ki ṣubḫ u ṣāmı ṣevḫile oldu ṣādān
- 6 Gel başlayaḫ du‘ āya minnet idek Ğudā’ya
Allāḫ ‘ Oṣmān Aĝa’ya bir dūrri ḫıldı erzān
- 7 Ğıfṣ eylesin o māhı Mevlā ola penāhı
Āfātdan ilāhī eyle emīn ü amān
- 8 İsmi Muḫammed nūrı reṣk ideĝörse ḫūrī
Tārīḫ didüm Suṭūrī ḫıfṣ eyle cānā sulṭān 1239⁴⁸

AYAŻ PĀŞĀ CĀMİ‘-İ ŞERİFİ MÜRÜR-I VAḲT İLE BA‘ Zİ
MAĞALLELERİ ĞARĀBE OLUB ĖĀLĀ MÜTEVELLĪ OLAN EL-ĖĀC
ĖÜSEYN AĞA TA‘MİRİNE ĖİMMET EYLEDİĞİ TĀRİĖDİR

546

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Erzenirüm ḫānedānı ser-zaĝarī-i ḫu‘ūd
Ėācı Ėüseyn Aĝa ol zī-kerem ṣāḫib-i cūd
- 2 Bildir fānī oldıĝım çün kār-ı encām-ı cihān
Māl u mülki cāḫ u devlet eylemez insāna sūd

اسمی محمد نورى رشك ایدہ کورس حوری
تاریخ دیدم سطورى حفظ ایلہ جاناسلطان

- 3 Dā'imā endişesi ĥayrāta himmet eylemek
Hem rızā-yı Hāķķ'içün řarf itmede bezl-i vücūd
- 4 Teng ü tārīkin bu ma'bed-gāha revzenler açub
Ĥōř 'aceb zīnetle ra'nā oldı řan dārü'l-ĥulūd
- 5 Faĥr-i 'ālem çün buyurmuş men benī fi'l-mesciden
Bu eĥādīř-i řerīf mazmūnına oldum řühūd
- 6 Žāyi' olmaz sen ki böyle emre kılduñ iķtidā
Žāmin olmuş Hāķ bu kār icrāsına yevmü'l-vu'ūd
- 7 Cennetü'l-me'vāda virsin Ĥālīķ'uñ vāsi' maķām
Tā olunca işbu cāmi' içre tesbīĥü's-sücūd
- 8 Bu Suĥūrī-i du'ā-gū-yı ĥadīmi söyledi
Oķuyanlar eylesinler tārīĥin senge ķuyūd
- 9 Sa'y idüb bu ma'bedi sen böyle ta'mir eyledüñ
Eylesin maķbül 'izzet-i sa'yüñ Rabbü'l-vedūd 1240⁴⁹

MEDİNE-İ ERZURŪM'DA LALA MUŐTAFĀ PĀŐĀ BİNĀ EYLEDİĞİ
CĀMİ'-İ ŐERİFÜŅ ĀBDEST-ĤĀNESİ ĤARĀBA YŪZ DUTUB TA'MİRE
MUŐTĀC OLDİĐİNA MŪTEVELLĪ ĤĀCİ ĤŪSEYN AĐA TA'MİR
EYLEDİĐİ TĀRİĤDŪR

547

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Lala Muőtafa Pāőa itmiş binā ĥayrāt-ı 'acīb
Līk ta'mire olub muőtaĥ ĥalmışdı ĥarīb
- 2 Bānisi Ĥacı Ĥuseyn Ağa ki bildi 'āķıbet
Efzālü'l-a'māl saķıyyü'l-mā' buyurmuş ol ĥabīb

سعی ایوب بومعبدی سن بولم تعمیر المین
ایلین مقبول عت سعیک رب الودود

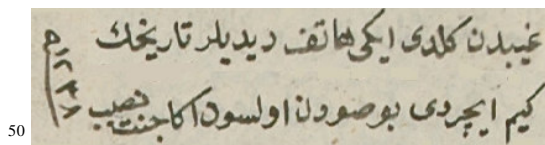
- 76b
- 3 Şarf idüb naqđini hayrâta ider bezl-i vücûd
Şühhelüye irtikâbı yoğ helâl eyler kesib
- 4 Hõş metânet üzre yapdurdı bu âbdest-ğhâne'ı
Eylesün Hâğ sa'yini mağbûl dergâh-ı mücib
- 5 Ğaybdan geldi iki hâtif didiler târiğhin
Kim içerdı bu şudan olsun aña cennet naşib 1238⁵⁰

DİĞER TÂRİĞ-İ TA' MİR-İ ÂBDEST-ĞHÂNE

548

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Āh ne müşkil derd imiş Hâğ bir çulı meçhûl ide
Bağtlu ol kimse kim hayra anı meşğûl ide
- 2 Var mıdur Hâcı Hüseyın Ağa gibi bânî dağı
Mâlinı cânib-i Hâğğ'uñ râhına mebzûl ide
- 3 Hep esâsından ħarâb olmışdı âbdest-ğhâneler
Uma yapıranı Hâğ cennete meğhûl ide
- 4 Fî sebîlillâh bu hayra şarf-ı himmet eyledüñ
Rûz-ı mağşerde Ğudâ mağfûra dâ'ir çul ide
- 5 Kimseye bâğî degüldür işbu fânî köhne dehr
'Āğıl oldur cehd idüb de nefsini meğtûl ide
- 6 Söyle bir târiğ Suğurî hem du'â birle tamâm
Ol te'âlâ pâdişâhda sa'yüñi mağbûl ide 1238⁵¹

TĀRĪḤ-I VEFĀT-I ŞĀNĪ-ZĀDE MERḤŪM EL-ḤĀC MUŞTAFĀ AĠA
SUṬŪRĪ GŪYED

549

mef' ūlū fā' ilātün mef' ūlū fā' ilātün

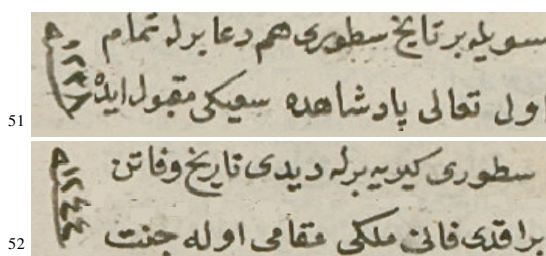
- 1 Ḥācı Muştafā Aġa cihāndan itdi rıḥlet
Ḳulüb-ı nāsa endāḥt düşürdi nār-ı ḥasret
- 2 Teşne olub ḥarāret almışdı cism ü cānın
Saḳḳā-yı merg elinden nūş itdi cām-ı şerbet
- 3 Bulurdu nās nizāmı o fikr-i dānişile
Diriġā çıġdı elden o şāḥib-i 'izz ü rif'at
- 4 Nidā-yı irci'î'den bulub lezzāt rūḥı
Cesedden itdi pervāz olub civār-ı raḥmet
- 5 Bu beş günlük fenāya gel itme i' tibārı
Bu gün tedārikin gör var iken elde firşat
- 6 SuṭŪrî girye birle didi tārīḥ-i vefātın
Bıraġdı fānî mülki maḳāmı ola cennet 1244⁵²

LŪGAZ-I NĀRGİLE SUṬŪRĪ GŪYED

550

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Bir 'acā'ib ḳal'a gördüm altı deryā üsti nār
Bure u bārūsı müşeyyed hem ṭarīḳı teng ü tar

- 2 Müşkil oldur kim anı zabt eylemiş bir ejdehā
Pīç-der-pīç dutmuş eṭrāfin ṭolışmış sürḥ u mār
- 3 Ejdehā her dem çeküb başından āteşler şaçar
Mevc urur altında deryā gümlüşür şan ra' d-vār
- 4 Bir nefesde āb-ı pāki semm-i kātıl eylemiş
Bü'l-ı acebdür ṭālibi olmış yine mīr ü kibār
- 5 Gāh ḥayāt u gāh memāt u gāhī memlū gāh tehī
Ey Suṭūrī ḥāl-i 'ālem hergiz olmaz ber-ḳarār

BEYT

551

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fa'ülün

- 1 Āyineye baḳdurma amān dilberi zinhār
Ḳılsa naḳar ol şūretine put-perest olur

VE LEHU

552

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

77a

- 1 Ḥālün ızhār itmeye dildāra ḥācet ḳalmadı
Keşf-i ḥāli nā-maḥal 'arz yāre ḥācet ḳalmadı
- 2 Çaç derün-ı dilden āhuñ 'ālemi āgāh ider
Dīdeden aḳmaḳ nem-i ḥünbāra ḥācet ḳalmadı
- 3 Ḥırssa talatmış vişālin bāḡını dūn gice yār
Pāymāl olmış metā' -ı bāzāra ḥācet ḳalmadı

- 4 Zahm-ı dendân-ı gül-‘ izâr üstinde bes bellü ‘ ayân
 Qalmanı şübheye yir inkâra hâcet qalmanı
- 5 Mâ’il-i zerdür Suţûrî istemez ayrık cevâb
 Ol perî almaz ğazel eş‘âra hâcet qalmanı

553

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Güft ü gûy-ı ‘ âşıkân ruhsâr-ı zîbâdan ğarâz
 Şun‘ -ı pâki lâ-yezâlî-i temâşâdan ğarâz
- 2 ‘ Âlem-i lâhûtı seyrân oldı şunlar ‘ aşkile
 İrdi Mevlâ’sına Mecnûn ħubb-ı Leylâ’dan ğarâz
- 3 ‘ Aşkdurur ‘ âşıkları her bir kemâle irgüren
 Terk-i tecrîd eyledi dünyâ-yı ‘ uqbâdan ğarâz
- 4 Kendü cismin ihtilâşîçün kılar tevĥîd-i zıkr
 Zâhidüñ dürişdigi ol lâ vü illâdan ğarâz
- 5 Biñ ğam içre baqsa bir ħüb-rûya ol ğam def olur
 Vuşlat ümmidîn hevâsıdur bu sevdâdan ğarâz
- 6 Sevmeyen maĥbûbı dünyâ içre görmiş var mıdur
 Bülbülün zâr u fiġâanı verd-i ħamrâdan ğarâz
- 7 Zîr-i ħâk içre fenâ bulur bu cism-i nâzenîn
 Ya nedür bunca nâsuñ celb-i dünyâdan ğarâz
- 8 ‘ Âkıbet seyr-i cemâlullâhdur ‘ âşık maţlebi
 Ey Suţûrî maqşad-ı dil bil ki me’vâdan ğarâz

VE LEHU

554

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Benüm tek derd-i 'aşk çekmiş dil-i rencürü gördüñ mi
Yine bir nâsa ızhâr eylemez mestürü gördüñ mi
- 2 Ölince tâ ferāmüş itmezem 'aşkuñ komam elden
Ezelki 'ahd ü peymân gözleyen manzûrî gördüñ mi
- 3 Bize ta' n itmeden vâzgel hele zâhid bir inşâf it
Nazar kıllı taraf-ı fesden ol çıkan şammûrî gördüñ mi
- 4 Yağın itdüm ki sen 'aşk 'âlemindeñ bî-ğabersin sen
Girüb meclis-i 'irfânda olan mağzûrî gördüñ mi
- 5 Şarâb-ı 'aşk ile kendin ħarâb-ender-ħarâb itmiş
Suğûrî gibi bir mest-i müdâm mağmûrî gördüñ mi

VE LEHU

555

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Şabâ luğf it meded peygâm irişdür gül-'izârumdan
O gül-ruğsâra 'arz eyle benüm bu ħâl-i zârumdan
- 2 Ezel bâzâr-ı vaşluñ nezr-i nağd-i cân idüb ikrâr
Emânetdür o cân tende bu gün dönmem bazârumdan
- 3 Göñül tağtında sensin şâh ħâlümdeñ olmaduñ ağâh
Dem olmaz geçmeye billâh ħayâlün dil-güzârumdan
- 4 Firâğ u ħasretün cânâ düşübdür ey gül-i ra' nâ
Ölürsem bârî ahyânâ yoluñ kesme mezârumdan

- 5 Suṭūrī nāle-i diller işidüb bāğda bülbüller
 ızardı rengini güller benüm bu dil hezārumdan

556

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

77b

- 1 ' Āşık-ı serbāza ' ālem gāh vāsi' gāh teng
 ' Ālem-i vuşlatda hōş hāl gāhī aġyāriale ceng
- 2 Hālī olmaz dīde-i ' uşşāk āb-ı hūn töker
 Bağrı maħrūk çeşm giryān hem sirişküm la' l reng
- 3 Zühd ü taqvā pāydār olmaz dirisem vechi var
 Cām faġfūr bāde gülgūn şunsa deste şūh-ı şeng
- 4 El-ħazer ey nefsi bed-gümrāh bī-şabr u qarār
 Aradan ref' eyledüñ sen perde-i nāmūs u neng
- 5 Bir qarār üzre degüldür gerdiş-i ūlāb-ı çarħ
 Olmada hātır müşābih gāh güşāde gāhi teng
- 6 Leylī-i zülfün hevāsı ays'a Ferhād'a Şirīn
 ' Āıbet güniledi pūyān idüb nādīde reng
- 7 Yok revācı ey Suṭūrī dirse dānā-yı sūħan
 ' Aş bāzārında şatılmaz böyle ma' nī leng ü teng

557

mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fa' ūlün

- 1 Ey rind bu deñlü ne mestlik ne bu ġaflet
 Hātırdaki bīhūde hayālāt ne bu hayret
- 2 Halk eylemeden rızkuñı halk eyledi Hallāk
 Maħlūqa nedür bunca tekāpü ne bu minnet

- 3 Kāni‘ olan öz hāline çekmez gam u guşşa
Teslīm-i rızā tek ola mı ādeme ‘ izzet
- 4 Elden çıkan ol fırsata āh eylemek olmaz
Vuşlat deminūñ elbet olur āhiri firķat
- 5 Şanma ki cihān olsa gerek kimseye bākī
Nevbetle Suṭūrī gelür elbet saña rihlet

558

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

- 1 Kāmillere terk-i cihān bil maṭleb-i āsān imiş
Zevķ-ı ledünnī lezzeti anlar için tibyan imiş
- 2 Kayģu yimez dünyā için ma‘ mūr ya olsa hārāb
Teşbih idüb dirler cihān bāzi‘e-i tıflān imiş
- 3 ‘ Aşķ cāmını nūş eyleyen sekrān gelüb maħmūr gider
Mest-i Hudā-yı vahdeti biñ rengile pūyān imiş
- 4 Cāh u maķām-ı salṭanat hāl ehlini gümrāh ider
Līk kanā‘ at şāhibinūñ taḥtı bülend sulṭān imiş
- 5 Izhār-ı esrār eyleyüb lafz-ı ene’l-ħaķ söyledüñ
Manşūr’a isnād oldığı Ħaķ kalbine mihmān imiş
- 6 Çirk-i sivādan eyle pāk dil hānesin eyle temiz
Muṭlaķ kulüb-ı mü ’minin āram-geh-i Sübhān imiş
- 4 Nādān Suṭūrī ħaķķına lāyık degül böyle kelām
Kesbī degül bunca maķāl feyz-i Hudā ihsān imiş

BEYT

559

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Başı devletlü olmaqla kişi şāhib-kelām olmaz
Nigīn elmās üstinde anuñçün naqş-ı nām olmaz

BEYT

560

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 İstiķāmetle şadākatde olan lāle gibi
Yiri pāyende olub bağrına dāğlar çekilür

561

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 78a** 1 Gönülde her civānuñ ḥubb u ' aşkı dil-nişin olmaz
Müsellemdür ki her vādide şayyāda kemīn olmaz
- 2 Hevā-yı nefsi emmāre tariķın gözleyen ebleh
Yaķin bilsin ki kendi fi' l-i mekrinden emīn olmaz
- 3 Hemān bir dilligile ' aşka gir bul dōstı şādıķdan
Miyāne ikilik düşünce ol sevdā metīn olmaz
- 4 Başıret ' aynuñ aç fikr eyle encām-ı ' avāķıbdan
Ki her ālāt-ı şīşe ile hergiz dūrbīn olmaz
- 5 Elinde i' tibāruñ var iken ḥātır şikest itme
Zebān ' aksine dönse zālīme kimse mu' in olmaz

- 6 Görüb zühdin kapılma fi' line perhîz-kârānuñ
Ki ol Allāh için ol h̄alvete 'uzlet-güzîn olmaz
- 7 Qabûl-i feyz-i H̄aqq'a dilde lâzım şıdğ-ı isti' dād
Şadef t̄a q̄atre n̄isān olmaduqca dürr şemîn olmaz
- 8 H̄azer kıl intikām sevdāsını iħrāc it derūnuñdan
Göñül āram-geh-i Mevlā'dur anda buğz u k̄in olmaz
- 9 H̄aqq̄at toħmın ek b̄ustān-ı dil t̄a sebze-zār olsun
Ki ğayrı vādīlerde öyle niyyet h̄üb emîn olmaz
- 10 O kim şarf-ı vücūduñ rāh-ı H̄aqq'a bezl-i rūh itmez
Olursa māl-ı dünyā mişl-i Qārūn kām̄bîn olmaz
- 11 Suḫūrī q̄albūni pāk it tevekkül eyle ma' b̄uda
Ki teslīm-ı rızādan ğayrısı H̄aqq'a q̄arın olmaz

562

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Biħamdillāh ādemūñ yüceldi şānı şevketi
'Arş-ı a' lāda çalınur şām u şubħ çün nevbeti
- 2 Benlik ile uyma nefse şānuña virme h̄alel
Q̄abza-i destindedür bil her kişinūñ h̄ürmeti
- 3 Çünkü cānı virdi cānān dā'imā emrinde ol
Cān cānāna olsa teslīm kime lâzım minneti
- 4 H̄alvet içre ara H̄aqq'ı 'arz-ı h̄ālūñ kıl H̄aqq'a
H̄āy h̄ūyı terk idüb vaħdetde bul sen celveti
- 5 Pişvān olmasın nefis keşrete çeker seni
Uyma ol gümrāha sa'y it rāh-ı H̄aqq'a sür' ati
- 6 Derd ü mişnetler gelince şābir ol Eyyüb gibi
Ey göñül her dü cihānda bula cismūñ şıh̄hati

- 7 İmtihāndur faqr u zillet cānib-i Hāq'dan saña
 Çayguyı dünyâyı terk it kim bulasın devleti
- 8 Ey Suṭūrī ister iseñ kadrile ʿālī-maḳām
 Nāsa alçaqlıķ idenler buldı ʿizz ü rifʿati

BEYT

563

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 Mekr-i şeyṭān nefsi-gümrāhdan ḥafīz ol rabbenā
 İtme musallaḥ bize düşmānı düşmān üstine

564

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

78b

- 1 Ārzü-yı dīdār çekmeden dilriş-i hicrān olmışum
 Ḥasret yaşını tökmeden gül gibi ḥandān olmışum
- 2 Mest-i şarāb-ı vaḥdetüm idrāk idemem ben beni
 ʿİşyānumı bilmem nedür dillerde destān olmışum
- 3 ʿĀkıllara işbu cihān kārban-serāy ʿadd olur
 Herkes maḳāmına gider şimdi ki mihmān olmışum
- 4 Ānestü nār ʿaşkına yanub tutuşub maḥv olub
 Mevte mübeddel şıḥhatüm şan yeñiden cān olmışum
- 5 Hep varımı dōsta fedā itdüm tehī ḳaldı cesed
 Aşkāre varum zāhiren nā-būd u pinhān olmışum
- 6 Şādum ki gönlüm şimdilik olmuş nüzül-gāh-ı Hudā
 Dehre tenezzül itmezem ben ʿarş-ı Raḥmān olmışum

- 7 Dībā vü aṭlas ādemūñ ‘ ucible kibrin arturur
Öz hālūme faḥr eyleyüb ḥāḳān u sulṭān olmışum
- 8 ‘ Āriflerūñ ḳalbi olur feyz-i ilāhuñ ma‘ deni
Dür̄r ü cevāhirl̄er ḳıḳar ol merkeze kān olmışum
- 9 Sa‘ y it Suṭūrī urma lāf ḥadd-i vazīfeñden ziyād
Ḳāle muṭābıḳ ḥāl gerek şanma ki insān olmışum

565

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Zillet ü ğuşşa-i ğam fikri mā-sivādan olur
Rāḥat-ı cān kişiȳe kesb-i bī-riyādan olur
- 2 ‘ Arz-ı ḥāl eyleme bir nāsa kūdūret vaḳtini
Mededūñ ḥalḳ iden Ḥallāḳ’a ilticādan olur
- 3 Ne revādur ki kiş̄i ḥāl̄in ide nāsa beyān
Luṭf u iḥsān u kerem çünki ol Ḥudā’dan olur
- 4 Baḥl u ḥişset olıcaḳ umma ümīd-i ‘ aṭā
O ğināl̄ıḳla degül bil ki ol seḥād̄an olur
- 5 Düşmenūñ olsa ne ḥavf olsa eger merdüm-i zār
Ḥırz ile ki sitem gelse hep gedādan olur
- 6 Pister-i hicre düşüb ḥasret-i bīmāra devā
Dōstına vāşıl olub lafz-ı merḥabādan olur
- 7 Mekr-i düşmenden emīn olınur illā müşkil
Kişiȳe her ne sitem olsa āşinādan olur
- 8 Ey mecāzāta düşüb vaḳtini hep bāda viren
Anuñ emşāl̄i fenā hebāya hevādan olur
- 9 Ne ḥamiyyet umulur ādeme esāfilden
Zemīne feyz-nümā olsa da semādan olur

- 10 Tîre-i dilde Suṭūrî olmaz kâl ü sūḥan
Feyz ü ilhâm vesîc-i ḳalb-i rūṣenâdan olur

566

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

79a

Ey gönül azma ṭariḳden rāh-ı Mevlā'yı gözet
Lâ-mekân ol ḥalk içinde gizlü tenhâyı gözet
Mâ-sivâyı eyle iḥrâc şayḳal ur tevḥîd ile
Ḳatre iseñ cehd ḳıl bîḳâm deryâyı gözet

Ẓâyi' itme kendiñi nefis maṭlebinden ḳıl ḥazer
Feyz-i Ḥaḳ'dan her bir eşyâ içre vardur bir eṣer
'Âḳıl iseñ dîde-i 'ibretle ḳıl dehre nazâr
Zübde-i ecnâs-ı ḥâşda merkez a' lâyı gözet

Dehr-i dūnuñ zevḳına maḡrūr olub kibr eyleme
Bir faḳîri ḥôr görüb tekdîre dâ'ir söyleme
Şoḥbet-i nâ-ḳâbile gūş urma anı diñleme
Ḳaddüñ 'âlî ise her çend nefsüñi süflâ gözet

Ḥâfız-ı mülk-i vücūd ol girmesin ceş-i hevâ
Kenz-i lâ-yefnâ imiş şādıḳlar 'indinde ğinâ
Rızḳ için Rezzâḳ'a 'arz it olmasın sende riyâ
Ḥâlüne eyle ḳanâ' at zevḳ-ı bālâyı gözet

Sen seni ma' nîde kân-ı ma' rifet bil ey gönül
Gūşe-i vaḥdetde ârām meskenet ḳıl ey gönül
Şunsa dōstuñ cām-ı rihlet 'âfiyet bil ey gönül
Terk-i fânî ḳıl Suṭūrî dârı me'vâyı gözet

567

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- 1 Dilberâ sırr-ı niḳâb ol görmesin ḥöd-rū seni
Bed-nefisden ictinâbum var gül-i ḥōş-bū seni

- 2 Nürile perden itmiş cism-i pākūñ Zü'l-celāl
İtmiş āyīne Skender sanasın bī-mū seni
- 3 Bir nigāhuñ ser-be-ser ʿālemleri teşhīr ider
Levh-i kudret vefka döndürmiş o çār ebrū seni
- 4 İmtizāc itmiş birikmiş dil bu gün dildārile
Çün dil-i dildāra virdüm ey gönül yāhū seni
- 5 Ey gönül sen vādī-i hayretde eylerken güzār
Şayd idüb ağa düşürmiş gözleri āhū seni
- 6 ʿAqluñı serden Suṭūrī k̄apmış ol ʿayyār şıfat
Gālībā hüşyarlamış şimdi o ʿanber-mū seni

568

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

- 1 ʿĀşıkā cezbe demi her vaqt ü sâʿat bir degül
Çünki her vādī nişinde bezm-i rāhat bir degül
- 2 Her gönülde var haqīkatle mecāziden eşer
Rütbe-i süflā ile zevk u kerāmet bir degül
- 3 Derde şabr itmekle Eyyüb buldı çün derdden rehā
ʿĀşıkā dürlü felāket cevr ü miḥnet bir degül
- 4 Kışsamuz Ferhād u Kays'ūñ dāstānın tayy ider
Şerḥ olunmaz mā-cerā rāvī rivāyet bir degül
- 5 Günde bir dürlü sūḥandan çāşnī ızhār eyledün
Ey Suṭūrī mīve-i bāğ-ı leṭāfet içre lezzet bir degül

569

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 79b
- 1 Dil-i ' uşşāka ne dem ki ruḥ-ı zībā görünür
Neye kılsam nazar āyīne tecellā görünür
 - 2 Dilde vardur heves-i serde ki sevdā-yı cemāl
Nāle-i şevḳ-nümā şan güle şeydā görünür
 - 3 Ten-i ḥāki ayağ altında dutar rāḥil-i ' aşḳ
Ḳanda eylerse güzār ' ālem-i uḥrā görünür
 - 4 Gāh bu gāh ḥasretile nālelerüm gūş idene
Baña cānān ḳayusı nāsa temāşā görünür
 - 5 Bī-ḥaber fehmi idemez dilde olan dağdağamız
Miḥnet ü derd ü elem bizlere a' lā görünür
 - 6 Yār diyüb yār işidür ' aşıḳ-ı mehcūr-ı vişāl
Ġālibā dilde Suṭūrī yeñi sevdā görünür

570

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ḥūr-ı zātından ḥabībün rūḥ peydā eyledün
Dōst idüb ' aşḳuñ liḳā sen aña ilkā eyledün
- 2 Zerre-i nezzāre-i şevḳuñ güle ızḥār idüb
Bī-tekellūf bülbüli ol şevḳa şeydā eyledün
- 3 ' Arş u kürsī āsmān u şeş cihāta şıgmayub
' Āḳıbet mü ' minlerün ḳalbinde me' vā eyledün
- 4 Ḳabza-i ḥākden sebep ḳılduñ vesīle ādemi
Ḳalb-i ' irfān seyrin āyīne mücellā eyledün
- 5 Cām-ı ' aşḳuñ ' aşıḳ-ı didāruña nūş itdürüb
Ma' şūḳ olduñ ' aşıḳuñ ḥālin temāşā eyledün

- 6 Hem uluñdur hem res l n ah-ı kevineyn n ab b
H kmetinden cümle mal uñdan a' l  eyledün
- 7 H md-i b -hadd bu Suur  m crime ıldıu' a' a'f 
Zerre-i feyz nle sensin alb m ihy  eyledün

80a⁵³

80b

571

f 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün

- 1 G ft   g dur bülbüle b ' i olan abs-i afes
Nice b -rahm g n ed r olmaz a'na fery d-res
- 2 Derd-i ' aı bilmedüm  san iy s itdüm anı
Bauma dürlü fel ket gelmeye ıldum heves
- 3  t r olmudur ne kim b r-ı gir n n mamili
Ya nedendür durmayub z r u fi n eyler ceres
- 4 Vat-i nez'  md r kerem ıl üstüme gel dilr b 
Bir melek yüzin görüb c n virey m  hir nefes
- 5 Ey Suur  ' a-ı H a'dur mazar-ı feyz-i ma l
Baqla gönlün ' a-ı H a'a g yridan peyvendi kes

VE LEHU

572

f 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün

- 1 Derd-i ' a teby n i n esr ra marem bilmezüz
M nis-i g m olmusuz biz fikr-i m tem bilmezüz

⁵³ Bu sayfada yazı yoktur.

- 2 Bizler için mümteni' dür zevk-ı şahbâ-yı şafâ
Lîk ' aşkuñ cām-ı ğam keyfiyyetin kem bilmezüz
- 3 Nefs-i bed-gümrâh ile her rûz u şeb cengimiz
Tîĝ-ı Dâhĥâk çekmeyüb biz rezm-i Rüstem bilmezüz
- 4 ' Āleme hüküm eyleyen fakrile sultân olmuşuz
Şâh Süleymân gibi bizler mühr-i hâtem bilmezüz
- 5 Güşe-i vahdetde bulduk râhat-ı kalb-i şafâ
Dâhil-i bezm-i elestüz başka ' âlem bilmezüz
- 6 Sa' yimiz râh-ı haĥîkat dil tavâf-ı Ka' be'müz
Görmedük beytü'l-ĥarâmı çâh-ı Zemzem bilmezüz
- 7 Sîne zaĥmı çün eĥbbâ imtinânın çekmeyüz
Derd ile bulduk devâyı kayd-ı merhem bilmezüz
- 8 Biz Suĥûrî fânî dünyānuñ ğamından fâriĝuz
Zevkyābuz ' işret-i ' aşkile biz ğam bilmezüz

573

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şol ĥarāmî ĥâl-i hindü pāymāl eyler beni
Ķudretüm taĥrîre yoĥdur bî-mecâl eyler beni
- 2 Gün güne ' aşk âteşi olmaĥda ĥalbümde füzün
Cism-i za' fum devr idüb fânüs ĥayâl eyler beni
- 3 Dilberâ Allâh için raĥm eyle az it cevrüñi
Çözme zülfüñ bendini âşüfte-ĥâl eyler beni
- 5 ' Aşkı ızĥâr itmeyüb pinhân iderdüm ĥalkdan
Āşikâr-ı rāza bā' iş bir cemâl eyler beni
- 6 Ey Suĥûrî ĝüft ü ĝûlar re 'yüme beste degül
Ĥâtif-i feyz-i ilâhî Zü'l-celâl eyler beni

574

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dilden āh it zār u efgān yirine
Cān fedā kı̄l rāh-ı cānān yirine
- 2 Maḥv-ı cism ol bulasın cānāna yol
Ta ki gelsin özge bir cān yirine
- 3 Mütü ḳable entemütü remzidür
Dut bu sırrı ehl-i ' irfān yirine
- 4 Mā-sivādan gel ferāgat ey göñül
Ādem iken saña rıdvān yirine
- 5 Bezl-i cān it vāşıl ol menzilüne
Serseri yabana gezmek yirine
- 6 Ey Suṭürī ' id-i vuşlat günleri
Şaḳla cānı eyle ḳurbān yirine

575

mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fa' ülün

81a

' Aşḳ derdi bulan zār u efgān eylemek olmaz
Ḫāl-i dilini nāsa beyān eylemek olmaz
Çār-dest oluban fānī' i kān eylemek olmaz
Esrār-ı sūrını ḳalka ' ayān eylemek olmaz

Pervāne şıfat ' aşḳ odına cānuñ yanarsa
Fānūs gibi ' aşḳ şem' ine devrāna dutarsa
' Aşḳ noldıḳını zāhid eger seni şanarsa
Ser virmek olur sırrı beyān eylemek olmaz

Zāhid yüri var bizler ile sen olamazsın
Dil rencine lāyık bize dermān bulamazsın
Bilmem ki ne şatduñ bize şimdi alamazsın
Cān virmek olur terk-i canān eylemek olmaz

Nüş itdigümüz dest-i haqîkatde olan cām
 Şûfî ile hâcî olamaz bizlere hem-dem
 Kâşâne-i dehr olsa hārâb bizlere ne ğam
 Ammā ki faķîr göñli vîrān eylemek olmaz

‘ Aşķile göñül birlik olub oldı ħabîbüm
 Derdi viren elbet de olur derde tabîbüm
 Qassām-ı ezel her ne diler oldı naşîbüm
 Cerrārılık idüb ħalka ziyān eylemek olmaz

Ġāfil bulunub rāz-ı dilüñ açma Suṭūrî
 Teslîm-i rızā ile gel her cümle umūrî
 Kendiñde ara bul yine kendinde kuşūrî
 Ef’āl-i ħabîḥ ğayra gümān eylemek olmaz

576

mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün mefā’ ilün

- 1 Gel ey Hüdhd-i ümmîdüm ğamum ol yāre ızhār it
 Firāķından neler çekdüm o bî-raḥmı ħāberdār it
- 2 Baña itdikleri rengi unutmuş mı ‘ aceb zālîm
 Teḥāşî itme merdān ol ki söyle sözi tekrār it
- 3 Göñül eyyām-ı vaşluñ demlerin itme ferāğat gel
 Uyar şol ḥ’āb-ı ğafletden o mest-i nāz-ı bîdār it
- 4 Tevekkül dāmenin berk dut ħariş-i intikām olma
 Umūrın Ḥaķķ’a teslîm it hemān sen nāle-i zār it
- 5 Ġam-ı ‘ aşķile maḥrem olalı dünyāda ḥoş-ḥālüm
 Ki gitdücce ğamum artsın Ḥudā ğama giriftār it
- 6 Suṭūrî rüz-ı ra’ nānuñ şebi olmaķ muķarrerdür
 Geçen günler şümār olmaz hemān fikr-i şeb-i tār it
- 7 Gülerse yüzüme dehri dü rüze i’ timād itmeme
 Meger ‘ aşķ-ı ledünnî yüz virürse ben ‘ inād itmeme

- 8 Girāndur tab‘uma nā-cinslerle imtizāc itmek
Velī pā-būs-ı ‘irfān itme ki ḥaddüm ziyād itmem
- 9 Dem-i za‘funda ḥaḳ taḳdīrine dil cān meşkūrum
Geçen eyyām-ı zevḳı fikr idüb ḥasretle yād itmem
- 10 Biḥamdillāh hele ol nefsi-şūmuñ mekrini şavduḳ
Giriftārumdur ol yaḡı o gümrāhı āzād itmem
- 11 Suṭūrī baḡladum cümle umūrum luṭf-ı Sübhān’a
Bu iḳrārüm bozub bir ḡayrı tedbīr-i fesād itmem

577

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 81b 1 Ey felek yıḳduñ esāsından bu ḳaşr-ı ḥāṭırı
Bir de ta‘mīr itmege hergiz zamān bizlerde yoḳ

578

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Yoḳ teşekkīmüz felekden hep ḳabāḥat bendedür
Bir meşeldür şuç degül ḳātilde şuç ölendedür

579

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fā‘ülün

- 1 Yā Rabb dil-i dīvāneye vir şabrı ol ḳadar
Tā şabr u taḥammül ide senden ne gelürse

RUBĀ'Ī

580

mef' ūlū mefā' īlū mefā' īlū fa' ūlūn

Erbāb-1 dilūñ sözleri hep tāze civāna
 Qalması lisāna gelecek baḥş zenāna
 Bünyād olalı qal' a alınmaz ki bikrdür
 Ey ḥām ṭama' sen nice düşdüñ o gümāna

581

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 İntizāruñ çekerüz niçe eyyām niçe dem
 O şeh-i 'ālī-cenāb kılmāğa rencide qadem

582

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Kıyās itme cefāsız dilbere vāşıl olam dirseñ
 Ki bir ḥoff biñ zaḥm-ı tīg bir lāyıqı olmaqla pālarda

RUBĀ'Ī

583

mef' ūlū mefā' īlū mefā' īlū fa' ūlūn

Göster görelim māluñı bāzārgāsın baq
 Açılmasa ḥiç bir metā' endāzelenür mi
 Gördüñse eger moşdurasın açma ne lāzım
 A' rābī bazār eyleyelüm vir ne virürseñ

584

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Çekdigüm cevr ü cefâyı âşinâdan ben hele
Gice gündüz çekdigüm havf-ı düşmenümden görmedüm

585

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Şon nefesde gelse bārī bir nefes dōst üstüme
Bir melek yüzün görüp de eylesem teslīm-i cān

586

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Ey şanem şüretüñe ehl-i imān kılsa nazār
Put-perest olmasına arada şübheñ mi qalur

587

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Ayine-i ruhsāride şandum ki zaḥm-ı yāre var
Diḳḳat itdüm ol meger zaḥm-ı şinemdür 'aks iden

588

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- 1 Dilde qalsa tā ḡubār-ı Ka' be tek ḡam eylemem
Ka' be'nüñ bir yılda bir kerre ḡubārı süprülür

589

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Ta' alluk resmini ey dil gel ol pervāneden öğren
Yanub kül olsa da şem' -i şeb-efrūzdan cüdā düşmez

590

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Kes başımı ney gibi aç pencereler sīneme
Her ne kim hālüm kılam şerh vaşf-ı hālümünden beyān

591

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 82a 1 Ğamdan özge sırra vāqıf ğayrı maḥrem bilmezüz
Şāzlıkdan biz mu' āfuz vaqt-i ḥurrem bilmezüz
- 2 Bizler içün mümteni' dür zevk-ı şāhbā-yı şafā
Līk cām-ı ' aşk-ı ğam keyfiyyetün kem bilmezüz
- 3 Cām-ı vaḥdetle olan mestānenün zevkın görüb
Dāḥil-i bezm-i elestden taşra ' ālem bilmezüz
- 4 ' Ālemi teşhīr iden fakrile sulṭān olmuşuz
Şāh Süleymān gibi bizler mühr ü ḥātem bilmezüz
- 5 Nefs-i bed-gümrah ile her rüz u şeb var cengimüz
Tīğ-ı Daḥḥāk çekmeyüz biz ceng-i Rüstem bilmezüz
- 6 Derd içün hergiz ṭabībün imtinānın almazuz
Dilde zaḥmuñ şıḥḥatiçün dā' -i merhem bilmezüz
- 7 ' Aşk yolında dem uran eyler mi ğamdan ictināb
Biz Suṭūrī ehl-i ' uşşākı ki bī-ğam bilmezüz

592

mef'ülü fā' ilātün mef'ülü fā' ilātün

- 1 Nā'im ü ğaflet içre ben bir cemāle irdüm
Vālih ü hayrān oldum bilmem ne hāle irdüm
- 2 Aşikāre mi ya rü'yā derk itmedüm tamāmet
Ben kendimi itirdüm başka hayāle irdüm
- 3 Teşne idüm be-ğāyet almışdı bir harāret
Sākī-i Hızır şundı āb-ı zülāle irdüm
- 4 Ol şerbet-i tahūren bir keyfiyyet getürdi
Açıldı dilde zaḥma şan genc ü māla irdüm
- 5 Benligüm aldı benden kaldı tehī bu kālīb
Esbāb-ı zulmetinden nūr-ı celāle irdüm
- 6 Keşf oldı rāz-ı esrār ma'nī-i levḥ-i dilde
İlhām-ı feyz-i Ḥaḳ'dan böyle maḳāle irdüm
- 7 Bürhān-ı aşḳ-ı Mevlā çün oldı dest-gīrüm
Pīşvā olub ilettdi şāhib-kemāle irdüm
- 8 Dildār ile Suṭūrī birlikde oldı bu şeb
Ref' oldı perde-i zāt zevḳ-ı vişāle irdüm

SONUÇ

İbrahim Sutûrî 19. asırda yaşamış Divan şairlerindedir. Yazdıklarından Erzurum eşrafından olup az çok bir tahsili olduğu ve şiire meraklı bir zat olduğu anlaşılmaktadır.

İbrahim Sutûrî'nin şiirlerinde yer alan dinî öğeler incelendiğinde onu mutasavvıf bir şair olarak zikretmek de çok yanlış olmaz ancak herhangi bir tarikat ile açıkça bir bağlantısı yoktur.

Divan şiirine meraklı olan şair tahsilinin yetersizliğinden olsa gerek imlâya, kafiye ve özellikle de arûza yeterince hâkim değildir. Yer yer aynı sayfa içerisinde bile farklı imlâ özellikleri gösterdiği olur. Kafiye oluşturmak konusunda bazen “kulak için kafiye” esasına dayanan uygulamaları belki de halk şiirinden etkilendiğinin en açık göstergesidir. Hece vezni ile şiir yazmayı denemiş olması da bu noktada güçlü bir delil sayılabilir.

Aruza yeterince hakim olmadığını dile getirdiğimiz şairin divanında vezin noktasında henüz ham olan ve herhangi bir aruz kalıbına uygunluk göstermeyen şiirleri mevcuttur.

Divanda herhangi bir kayıt veya mühür yoktur. Divan, müellif hattı olabileceği gibi istinsah da olabilir ancak bu noktada dile getirilmesi gereken bir ayrıntı vardır. Divan her kim tarafından kaleme alınmış olursa olsun bir kez düzenlenmiş ve daha sonra divana şiir eklenmeye devam edilmiş ve muhtemelen ikinci bir kez daha düzenlenmesine karar verilmiştir. Divan başlangıçta mürettep bir divan özelliği göstermesine rağmen son sayfalara doğru bu özelliğini kaybetmekle birlikte Mürettep kısmın sonuna düşülen “BA‘Zİ ĞAZEL ĶĀFĪYE SĪRASINA YAZILMAYUB BÖYLE TAĦRĪR OLDI MAĦALLİNDE ĶĀFĪYE TAĦRĪRĪ MERCŪ OLINUR” notu bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Ancak tüm incelemelere rağmen ikinci bir nüsha ele geçirilememiş ve herhangi bir kütüphanede kaydına rastlanmamıştır.

İbrahim Sutûrî'yi Divan edebiyatının can çekiştiği hatta son nefesini soluduğu bir dönemde Divan şiiri anlayışını sürdürmeye gayretli yerel bir şair olarak değerlendirebiliriz. Kendisine Divan şiirinin en güçlü şairlerinden Fuzûlî'yi örnek almış, onun üslûbundaki olgunluğa erişmeye gayret etmiştir.

Beş yüzü aşan şiir sayısı ile Divan edebiyatının verimli şairleri arasında sayılabilecek Sutûrî'nin, ününün neden İstanbul'a ulaşamadığı da ayrıca merak konusudur. Divandaki tarihlerden anlaşıldığı üzere en az yirmi dokuz yıl şiirle uğraşan ve Erzurum gibi o dönem Osmanlı Devletinin en önemli kültür sanat ve özellikle de ticaret merkezi olan bir yerde ikamet eden şairin ünü nasıl olur da İstanbul'a ulaşmaz. Acaba şair özellikle mi Saray ve saray çevresinden uzak durmuştur yoksa sesini saraya duyuramamış mıdır?

Saray edebiyatı olarak da bilinen Divan edebiyatının sadece saray çevresinde gelişmediğini düşündürmesi bakımından bu nokta önemli bir ipucu sayılabilir.

Sonuç olarak yazdığı beş yüzü aşkın şiir ile 19. asırda sosyal ve kültürel hayatın bir parçası olan İbrahim Sutûrî, Divânı ve hayatına dair bir çok nokta ile çalışmamıza konu olmuştur. Sutûrî'nin Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divânı üzerine yapmış olduğumuz bu çalışma, kültürel mirasımızı tanıma, ona sahip çıkma ve onu gelecek nesillere aktarma gayretimize bir katkı sağlarsa hedefine ulaşmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- Bezirci A.,(1991), *Deyimlerimizin Sözlüğü*, İstanbul: Gendaş Yayınları
- Devellioğlu F., (1998), *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgât*, 15. Baskı, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları
- Etik A., (), *Farsça-Türkçe Lûgat*, İstanbul: Salih Bilici Kitabevi Yayınları
- Kavramlar Sözlüğü*, www.diyamet.gov.tr
- Kur'ân-ı Kerîm*, Diyanet Yayınları
- Levend A. S., (1984), *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhûmlar*, 4. Baskı, İstanbul: Enderun Kitabevi
- Onay A. T., (1996), *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, Ankara: Millî Eğitim Basımevi
- Pala İ., (2003), *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, 12. Baskı, İstanbul:LM Yayıncılık
- Şemseddin Sâmî, (1996), *Kâmusul-Âlâm*, C.1-6, Ankara Kaşkar Neşriyat
- Şükun Z., (1994), *Farsça Türkçe Lûgat (Gencine-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ) C. I-III*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Tanyeri M. A., (1999) *Örnekleriyle Divân Şiirinde Deyimler*, Ankara: Akçağ
- Tarama Sözlüğü* (1996), C. I-IIIIV, Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Tökel D.A., (2000), *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar Şahıslar Mitolojisi*, 1. Baskı, Ankara: Akçağ
- Yeni Tarama Sözlüğü* (1983), (Düzenleyen: Cem DİLÇİN), Türk Dil Kurumu Yay., Ankara: TDK

EKLER DİZİNİ

EK-1 İbrahim Sutûri Divânı 1b.....	511
EK-2 İbrahim Sutûri Divânı 19a.....	512
EK-3 İbrahim Sutûri Divânı 82a.....	513

EK-1 SUTÛRÎ DÎVANI 1b
06 Mil Yz FB 307

بند غزل سقوی

ای کو کل کل کثری آت وحدت قبل اختیار
 جلب دنیا دین جزو قبل چکه رزقک قیدی
 بوفنانک قبل و قالی حاصلی جو روی حفا
 مالی ملکک قیدی اولمش در سکا باری کزان
 زوق روحانی دبلر سک عشق ایچنده آره زوق
 جاه رفعت بی شریعت عقل جان اولکد چاه
 بر مسافر غلبه زور بو کور دیکک دنیا سنک
 بی ستون اول قیبه نر سایه بان اولمش سکا
 ولله الله اسمی اولسون قلبه قبل نمکنی عشق
 عشقیله توحید حقدن ایله مملو قلبیکی
 عشق ایله عقلی موزین وزن تشبیه ایلمش
 کرد و ترسین دنیا ره دوت عشق حشک دمنک
 آکله عشق ایستد عشق عشق اول هر زمان
 کور دیکن حق الیقین ایت عشق ظاهر باطنه
 کل بصیرت چشمک اچ اول حالی دنیا دن خیر
 با خصوص باء واجدادن مجتبی دوستلرین
 بر عرس کهنه در چوق ارتصرف ایلمش
 زوق غمخیز نعتی سم کندی سحاره عجز
 دهری بی غمخیز باطنه لذت ندر وقت خریف
 زحمتی دنیا ایله قیازن بول بقاره راحتی
 پاک قلب اولدی اندخت دلک او هام خیا
 ایلام اخوانی لشخص عشقک دلده بن
 ماؤ مندی کچ سقوی روحته ایچره عشق بول

شکل

نه حقم وار که توحید ایتدیکم شان سزایم
 لسانه صغیان وصنک خدیثک بیان اتمک
 تم حکمده سکا لایق دیمک مدح و ثنایر رسم
 خطا در رسم زوق دل آچوبده آشنا در رسم

ولی

EK-2 SUTÛRÎ DIVANI 19a
06 Mil Yz FB 307

پنهان اولان اسیر بی بیان الله ^{حفظ الله} **حرف اول** نامان صغیر عشق میان ایلنه زنههار
 دلا اذاده عبدال قیدلی سلطان اولد یکنه
 قناعت ایلوب بی مشتاسیز شوریه بولعور
 فنا ایضا منی دهک بیلوب غم غصه لر چکنه
 حزر قیل ای کوکل مهر و لرین قرینک اشد
 تفتک ایتدیکم عصمک سطور پیرخ روزنه
 طوقمش خاطر و شاقه شوخ مستانه دکشد
 نه دلی شعله اولمش شمع سر او روز بوجمله
 بکای نازنینم چوقده کل سن صوفلق صتم
 قوزمشن رخلرین هپ بوک کاره قتلون ویش
 پریشان کاکلک زیر فنده خوش نهان امش
 سطور ای قالدی سیمک بر اووق دکمش صانع پیر
 فایضنده دانه دنخال هندلر مید
 صورت لوجده جاتم قصدینه طفر امثال
 باش چاقوب بر برینه حفظنده کنجی حسک
 نوظهور امش عذارک او زره قدت معجزی
 حقه فنده دردها ن مختلف سوز آچدیله
 سن می بولدین حب مهوشلره بونجه محنتی
 قدی شمشادین عجب عمر مید طوبا مید
 جام عشق نوش ایدلک یاوی قلدیم بن بنی
 جنتی رخسارینه مشتاق اولوب شاه کنا
 کیم کورسه باش وجانک ترکین ویرمک
 ای صبا تحریکین ابروی جان بر زوق نشاط
 ای سطور هر کلامک فرزیه جان بخش اید

ول
 بلمز قصدی نولد یعنی اول دیوانه دکشد
 باشنده دور ایدکن مت بری پروانه دکشد
 پنجه بیک دستی نازلرا وتر زمانه دکشد
 یقین ایتدیکمی باغ حسکا بیکانه دکشد
 مکوجتینه وارایسه اول شان دکشد
 کزار ایتدی خد نکک جسمی دن تاجانه دکشد
 جان قصد ایلر روزلش یوقه جا ولر مید
 شاهی عشق دن کله فرمان یوقه ابرولر مید
 اول ایکی از درمی بلیم مکی کیسولر مید
 مسک مید عنبر مید یا سبئی مولر مید
 وور مید انجو صد فی باخولولورلر مید
 ای سطور یوقه عشق اهل بلا جولر مید
 ایلین ششیدا بنی بر روخلری زما مید
 ایلد مستم بلنم دنیا مید تحقیقا مید
 الله الله بوتماشا حکمتی مولی مید
 بویله کریمتله مازد اوژیکه پروا مید
 کوی دلبورس دنی کلدین مسک ماو مید
 فیض ججانی الهی باد می عیسی مید

ول
 ایضا کلامی او شیخ تصدیکه عجبانه مید
 یوقه بوجماله سبیه سائری بیانه مید

EK-3 SUTÛRÎ DIVANI 82a
06 Mil Yz FB 307

82

عزیز او نیز سستی واقف غیری محمد بلبل
 شاز لادن بز معاف وقت ختم بلبل
 زلدیچ منتهای رزق صیای
 لیک غم غم کشتی کشتی کشتی کشتی
 جام و حلا اول استانه کنگ زوق کور
 داخلی بنم استن طش و حاله بلبل
 عالمی سنجی زلمه و حاتم بلبل
 شاه سلیمان کیمی زلمه و حاتم بلبل
 نفس بد کمره ایند کمره بلبل
 تیغ ضحاک و کیمو بلبل
 در را بیچون هیبر کز طلیحک امتنا کنگ بلبل
 دله زخک صحیح چون را و مرهم بلبل
 عشق یولزه دم او زبان ایلر غم بلبل
 ز سحر اهل عشاقی که بی غم بلبل

نا بیجو غفلت ایچره بن برجاله ایرم
 واله و حیدر اولدم بلیم نه حاله ایرم
 اشکاره یی ایلر کز اتمم تمامت
 بن کندی ایتردم بشقه خیاله ایرم
 تشنه ایلم به غایت المثنی برحرات
 ساقی و حضر صوندی آبی ذلاله ایرم
 اول شتی ظهورا بر کیفیت کتوری
 آچلدی دله دشم صان کنج و مال ایرم
 بن لیکم الدی بنده قلدی تری بو قالب
 اسباب ظلمتدن نوری جللاه ایرم
 کشف اولدی داری اسرار معنی لوج دله
 الهام فیض حقیق بویه مقاله ایرم
 برهان عشق مولی چون اولدرت کیم
 پیوسته اولوب ایلدی صاحب حاله ایرم
 دلدار ایله سلطوره بر لکده اولدوش
 رفع اولدی برضه ذات رزوق وصاله ایرم

